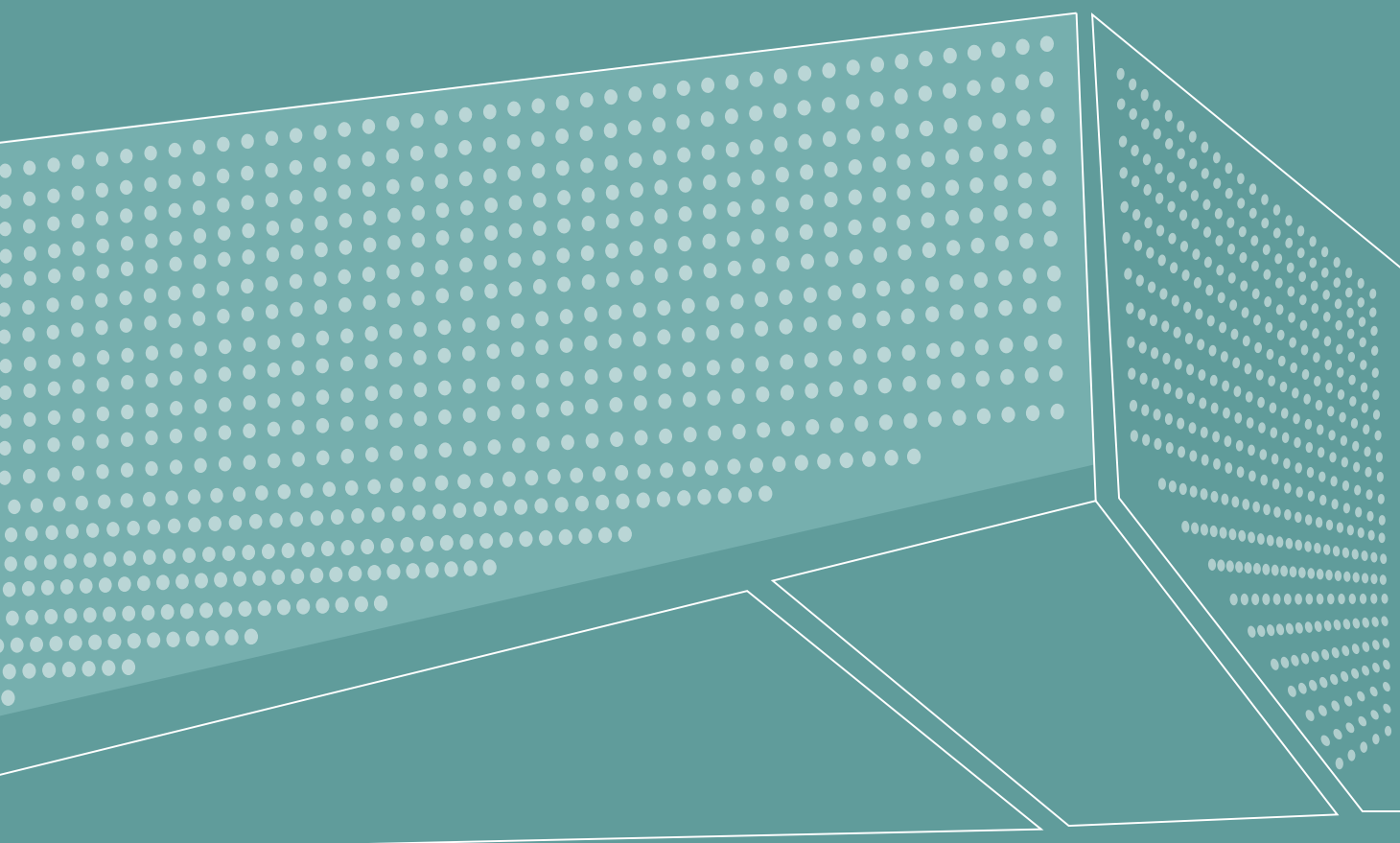

საქართველოს ეროვნული ბანკი
National Bank of Georgia

წლიური ანგარიში

2024

სლიური
ანგარიში
2024

ყოველწლიური პუბლიკაცია

ISSN 1512-1739

სარჩევი

აბრევიატურები	8
შესავალი	10

01

მაკროეკონომიკური გარემო	19
1.1. მსოფლიო ეკონომიკა	20
1.2. საგარეო სექტორი და საგადასახდელო ბალანსი	23
1.3. ეკონომიკური ზრდა	31
1.4. სამომხმარებლო ფასების ცვლილება	34

02

ფულად-საკრედიტო და სავალუტო პოლიტიკა	38
2.1. ფულად-საკრედიტო პოლიტიკა	39
2.2. ფულად-საკრედიტო პოლიტიკის ინსტრუმენტები	45
2.2.1. რეფინანსირების სესხი	46
2.2.2. ღია ბაზრის ერთთვიანი ინსტრუმენტი	46
2.2.3. ერთდღიანი სესხები და ერთდღიანი დეპოზიტები	46
2.2.4. ფასიანი ქაღალდები	47
2.2.5. მინიმალური სარეზერვო მოთხოვნები	50
2.2.6. საქართველოში ფასიანი ქაღალდებით ანგარიშსწორების სისტემის განვითარება	51
2.3. სავალუტო პოლიტიკა და საერთაშორისო რეზერვების მართვა	51

03

ფინანსური სტაბილურობის პოლიტიკა	55
3.1. ფინანსური სტაბილურობის ჩარჩოს განვითარება	58
3.2. გაჭანსაღების და რეზოლუციის ჩარჩო	63
3.3. ფინანსური სტაბილურობის უწყებათაშორისო კომიტეტი	67
3.4. საფინანსო ორგანიზაციების ლიკვიდაცია	68

04

საბანკო ზედამხედველობა	70
4.1. საზედამხედველო ჩარჩოს განვითარება	71
4.2. კორპორაციული მართვისა და ჯგუფის სტრუქტურის რისკი	74
4.3. კაპიტალის ადეკვატურობა	78
4.4. ფინანსური ანგარიშგება და გამჭვირვალობა	80
4.5. საკრედიტო რისკი	81
4.6. საბაზრო რისკი	96
4.6.1. სავალუტო რისკი	96
4.6.2. საპროცენტო რისკი	96
4.7. მომგებიანობის რისკი	98
4.8. ლიკვიდობის რისკი	99
4.8.1. ლიკვიდური აქტივების სტრუქტურა	99
4.8.2. ვალდებულებების სტრუქტურა	101
4.8.3. საცალო დაფინანსება	102
4.8.4. საბითუმო დაფინანსება	104
4.9. მაკროპრუდენციული რისკები	105
4.10. საოპერაციო რისკი	107
4.10.1. საოპერაციო რისკი საქართველოს საბანკო სექტორში	109

4.11. კიბერრისკი	112
4.11.1. კიბერრისკის მიმართულებით გადამდგული საზედამხედველო ნაბიჯები	114
4.12. ფინანსური და საზედამხედველო ტექნოლოგიების განვითარება	115
4.12.1. ფინანსური ინოვაციების ხელშეწყობა	115
4.12.2. მოდელის რისკი	120
4.12.3. საკრედიტო საინფორმაციო ბიურო/პლატფორმა	121
4.12.4. ღია ბანკინგი/ფინანსები	124
4.13. ინფორმაციის დამუშავება და საზედამხედველო ტექნოლოგიები	125

05

მომხმარებელთა უფლებების დაცვა	126
5.1. ნორმატიული ბაზის სრულყოფა	127
5.1.1. მომხმარებელთა უფლებების დაცვის წესი	127
5.1.2. მომხმარებელთა უფლებების დაცვის მიმართულებით მარეგულირებელ უწყებათა შორის თანამშრომლობა	128
5.2. საფინანსო სექტორში მომხმარებელთა უფლებების დაცვის სტანდარტების დისტანციური და ადგილზე შემოწმება; თემატური შემოწმებები	129
5.2.1. საკრედიტო საინფორმაციო ბიურო	130
5.3. ფინანსურ ორგანიზაციებში დაფიქსირებული პრეტენზიების მონაცემები	130

06

ფინანსური განათლება	137
6.1. ფინანსური განათლება	138
6.2. სტრატეგიული განვითარება - ეროვნული ბანკის საგანმანათლებლო სირვრცე	156

07

არასაბანკო დაწესებულებების ზედამხედველობა	160
7.1. არასაბანკო სექტორის ზოგადი მიმოხილვა	161
7.2. მიკროსაფინანსო ორგანიზაციები	162
7.3. სესხის გამცემი სუბიექტები	172
7.4. ვალუტის გადამცვლელი პუნქტები	174
7.5. საკრედიტო კავშირები	175

08

ფასიანი ქაღალდების ბაზარი	176
8.1. ფასიანი ქაღალდების ბაზრის განსავითარებლად განხორციელებული აქტივობები და ბაზრის გამჭვირვალობის ხარისხის ასამაღლებლად გატარებული ღონისძიებები	177
8.2. ფასიანი ქაღალდების ბაზრის მაჩვენებლები	180
8.3. ბაზრის მონაწილეების მიმოხილვა	185
8.4. საპენსიო სააგენტოს საქმიანობის მიმოხილვა	188
8.5. აქტივების მმართველი კომპანიებისა და საინვესტიციო ფონდების საქმიანობის მიმოხილვა	192

09

ფულის გათეთრების ინსპექტირება
და ზედამხედველობა

194

10

საგადახდო სისტემების
ოპერაციები

200

- 10.1. მნიშვნელოვანი საგადახდო სისტემები 202
- 10.2. RTGS სისტემაში განხორციელებული ოპერაციები 204
- 10.3. გადახდის ელექტრონული საშუალებები 209
- 10.4. საბარათე ინსტრუმენტების ბაზარი 212
- 10.5. არასაბანკო საგადახდო მომსახურების
პროვაიდერები 217

11

საგადახდო მომსახურების
პროვაიდერების ზედამხედველობა
და ვირტუალური აქტივის
მომსახურება

219

12

საინფორმაციო ტექნოლოგიების
განვითარება

225

13

საკასო-სამისიო სამუშაოების
ორგანიზაცია

233

14

შიდა აუდიტი და რისკების
ცენტრალიზებული მართვა

246

- 14.1 შიდა აუდიტის სამსახური 247
- 14.2 არაფინანსური რისკების მართვა 248
- 14.3 ბიზნესის უწყვეტობის მართვა 249

15

საზოგადოებასთან ურთიერთობა
და საერთაშორისო
თანამშრომლობა

250

16

ადამიანური რესურსების მართვა
და განვითარება

261

17

ნორმატიულ-სამართლებრივი
ბაზის განვითარება

266

18

სტატისტიკური საქმიანობა

291

19

ინფორმაციული უსაფრთხოება

295

20

ფინანსური ანგარიშგება

297

ჩანართები

- ჩანართი 1. სინთეტიკური მონაცემების გენერაცია 119
- ჩანართი 2. AI ცენტრალურ ბანკებში 120

დიაგრამები

- დიაგრამა N 1.1 რეალური მშპ-ის ზრდა მსოფლიოში 21
- დიაგრამა N 1.2 სფი ინფლაცია მსოფლიოში 22
- დიაგრამა N 1.3 რეალური მშპ-ის ზრდა საქართველოში და
სავაჭრო პარტნიორი ქვეყნების საშუალო შეწონილი ზრდა 23
- დიაგრამა N 1.4 მიმდინარე ანგარიშის კომპონენტების
ფარდობა მშპ-თან 24
- დიაგრამა N 1.5 მომსახურების ექსპორტის
კომპონენტების ფარდობა მშპ-თან 24
- დიაგრამა N 1.6 საქონლის ექსპორტისა და იმპორტის
წლიური ცვლილება 24
- დიაგრამა N 1.7 საქონლის ექსპორტის წლიური
ცვლილების დეკომპოზიცია კატეგორიების მიხედვით 25
- დიაგრამა N 1.8 საქონლის იმპორტის წლიური ცვლილების
დეკომპოზიცია კატეგორიების მიხედვით 26
- დიაგრამა N 1.9 საქონლის რეგისტრირებული იმპორტის
წლიური ზრდა 27
- დიაგრამა N 1.10 საერთაშორისო ვიზიტორების
მიერ განხორციელებული ვიზიტები 27
- დიაგრამა N 1.11 მოგზაურობიდან მიღებული
შემოსავლები 27
- დიაგრამა N 1.12 სწრაფი ფულადი გზავნილები
ქვეყნების მიხედვით 28
- დიაგრამა N 1.13 მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტის
დაფინანსების წყაროები (პროცენტულად მშპ-თან) 29
- დიაგრამა N 1.14 ლარის რეალური და ნომინალური
ეფექტური გაცვლითი კურსების ინდექსები 30
- დიაგრამა N 1.15 მშპ-ს რეალური ზრდა სექტორების
მიხედვით (წვლილი ზრდაში) 31
- დიაგრამა N 1.16 მშპ-ს რეალური ზრდა დანახარჯების
მიხედვით (წვლილი ზრდაში) 33
- დიაგრამა N 1.17 მთლიანი და საბაზო (სურსათის,
ენერგომატარებლების და თამბაქოს გარეშე) ინფლაცია 34
- დიაგრამა N 1.18 ძირითადი კომპონენტების წვლილი
ინფლაციაში 35
- დიაგრამა N 1.19 იმპორტირებული და ადგილობრივი
საქონლის ინფლაცია 36
- დიაგრამა N 2.1 მონეტარული პოლიტიკის განაკვეთი 41
- დიაგრამა N 2.2 საპროცენტო განაკვეთების სპრედი და
საკრედიტო აქტივობა (სესხების წლიური ზრდის ტემპი
ვალუტების მიხედვით) 41
- დიაგრამა N 2.3 რეფინანსირების სესხების წლიურ
ცვლილებაზე მოქმედი ფაქტორები 43
- დიაგრამა N 2.4 ბანკთაშორის ფულადი ბაზარი 43
- დიაგრამა N 2.5 საბანკო სექტორის დოლარიზაციის
მაჩვენებლები (გაცვლითი კურსის ეფექტის გამორიცხვით) 44

დიაგრამა N 2.6 სადეპოზიტო სერტიფიკატების პორტფელის დინამიკა 2019-2024 წლებში	47	დიაგრამა N 4.24 უკუგება კაპიტალსა და აქტივებზე	98
დიაგრამა N 2.7 სახაზინო ვალდებულებებისა და სახაზინო ობლიგაციების პორტფელის დინამიკა 2018-2023 წლებში	48	დიაგრამა N 4.25 ხარჯების შემოსავალსა და აქტივებთან თანაფარდობა	99
დიაგრამა N 2.8 სახაზინო ვალდებულებებისა და სახაზინო ობლიგაციების პორტფელის დინამიკა მფლობელობის მიხედვით 2018-2024 წლებში	49	დიაგრამა N 4.26 ლიკვიდური აქტივების დონე	99
დიაგრამა N 2.9 ოფიციალური საერთაშორისო რეზერვები 1997-2024 (მლნ აშშ დოლარი, წლის ბოლოს მაჩვენებელი)	53	დიაგრამა N 4.27 ლიკვიდობის გადაფარვის კოეფიციენტის (lcr) დინამიკა (10 დღის მცურავი საშუალო)	100
დიაგრამა N 3.1 სესხებისა და ნომინალური მშპ-ის ზრდის ტემპების შედარება	58	დიაგრამა N 4.28 წმინდა სტაბილური დაფინანსების კოეფიციენტი	100
დიაგრამა N 3.2 სისტემური ბანკების კონცენტრაცია საბანკო ბაზარზე (2024 წლის 31 დეკემბრის მიხედვით)	64	დიაგრამა N 4.29 ლიკვიდობის გეპი - აქტივების თანაფარდობა ვალდებულებებთან	101
დიაგრამა N 3.3 MREL რესურსი ინსტრუმენტების მიხედვით - 2024 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით	66	დიაგრამა N 4.30 ლიკვიდური აქტივების მოცულობა და სტრუქტურა	101
დიაგრამა N 3.4 ფინანსური ორგანიზაციების ლიკვიდაციის მიმდინარეობა 2024 წელს	69	დიაგრამა N 4.31 ვალდებულებების სტრუქტურა	102
დიაგრამა N 4.1 კაპიტალის ადეკვატურობის კოეფიციენტები ბაზელ III-ის შესაბამისად	79	დიაგრამა N 4.32 არასაბანკო დეპოზიტების წლიური ზრდა	102
დიაგრამა N 4.2 პილარ 2-ის ჯამური მოთხოვნები ბანკების მიხედვით 2024 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით	80	დიაგრამა N 4.33 არარეზიდენტი კლიენტების დეპოზიტების წილი	103
დიაგრამა N 4.3 მთლიანი სასესხო პორტფელის ცვლილება წინა წელთან შედარებით	81	დიაგრამა N 4.34 არარეზიდენტების დეპოზიტების სტრუქტურა (2024 წლის დეკემბერი)	103
დიაგრამა N 4.4 სესხების ნაკადებზე არსებული საშუალო შეწონილი საპროცენტო განაკვეთები სეგმენტების მიხედვით	82	დიაგრამა N 4.35 არარეზიდენტების დეპოზიტები ქვეყნების ჭრილში (2024 წლის დეკემბერი)	104
დიაგრამა N 4.5 სესხების ნაკადებზე არსებული საშუალო შეწონილი საპროცენტო განაკვეთები კორპორატიულ სეგმენტში	82	დიაგრამა N 4.36 მთლიანი სესხების შეფარდება არასაბანკო დეპოზიტებთან ვალუტების მიხედვით	104
დიაგრამა N 4.6 სესხების ნაკადებზე არსებული საშუალო შეწონილი საპროცენტო განაკვეთები მცირე და საშუალო და მიკრო სეგმენტში	83	დიაგრამა N 4.37 დეპოზიტების დოლარიზაციის დინამიკა (ფიქსირებული გაცვლითი კურსით)	107
დიაგრამა N 4.7 სესხების ნაკადებზე არსებული საშუალო შეწონილი საპროცენტო განაკვეთები საცალო სეგმენტში	83	დიაგრამა N 4.38 მთლიანი საოპერაციო დანაკარგი	110
დიაგრამა N 4.8 ეკონომიკურად მოწყვლადი სექტორების წილი ჯამურ საკრედიტო პორტფელში	85	დიაგრამა N 4.39 ბოლო ხუთი წლის მთლიანი დანაკარგის დინამიკა (2020-2024 წწ.)	111
დიაგრამა N 4.9 სეგმენტების ნაშთები ვალუტების ჭრილში 2024 წლის ბოლო მდგომარეობით (ბანკთაშორისი სესხების გარდა)	86	დიაგრამა N 4.40 2024 წლის საოპერაციო დანაკარგის ინდიკატორის დინამიკა (მთლიანი დანაკარგი შეფარდებული მთლიან შემოსავალთან)	111
დიაგრამა N 4.10 საცალო პროდუქტების პორტფელის კომპოზიცია ვალუტების ჭრილში	87	დიაგრამა N 4.41 საბანკო სისტემის 2024 წლის მთლიანი დანაკარგის განაწილება მოვლენათა კატეგორიების მიხედვით	112
დიაგრამა N 4.11 საცალო პორტფელის ხარისხი და რეზერვის წილი პროდუქტების მიხედვით	88	დიაგრამა N 4.42 მიმდინარე სესხების რაოდენობა და მოცულობა (2024)	121
დიაგრამა N 4.12 საკრედიტო რისკის ხარჯის ცვლილება (დეკ-2023 – დეკ-2024)	89	დიაგრამა N 4.43 მიმდინარე მსესხებლების უნიკალური რაოდენობა (2024)	122
დიაგრამა N 4.13 საკრედიტო პორტფელი ხარისხობრივი მაჩვენებლების მიხედვით (ბანკთაშორისი სესხების გარდა)	89	დიაგრამა N 4.44 მომხმარებელთა პრეტენზიების რაოდენობა (2024)	123
დიაგრამა N 4.14 რესტრუქტურიზირებული სესხების წილი ვალუტების მიხედვით მთლიან სასესხო პორტფელში	90	დიაგრამა N 4.45 განაღდებული საერთაშორისო ფულადი გზავნილების რაოდენობა (2024)	123
დიაგრამა N 4.15 უმოქმედო სესხების წილი ვალუტების მიხედვით ბიზნეს სესხებში	90	დიაგრამა N 4.46 გზავნილების გამანადგებელი უნიკალური პირების რაოდენობა (2024)	123
დიაგრამა N 4.16 უმოქმედო სესხების წილი ვალუტების მიხედვით იპოთეკურ სესხებში	91	დიაგრამა N 5.1 კომერციულ ბანკებში დაფიქსირებული პრეტენზიების გადანაწილება პროდუქტების მიხედვით	131
დიაგრამა N 4.17 სესხების შესაძლო დანაკარგების რეზერვის მთლიან პორტფელთან თანაფარდობა	91	დიაგრამა N 5.2 კომერციულ ბანკებში დაფიქსირებული პრეტენზიების გადანაწილება ხასიათის მიხედვით	132
დიაგრამა N 4.18 ცვლად განაკვეთიანი სესხების მოცულობა და თანაფარდობა (წმინდა სესხებთან)	92	დიაგრამა N 5.3 კომერციულ ბანკებში დაფიქსირებული პრეტენზიების გადანაწილება სტატუსის მიხედვით	132
დიაგრამა N 4.19 სესხების ჩამოწერა და ამოღება	92	დიაგრამა N 5.4 მიკროსაფინანსო ორგანიზაციებში დაფიქსირებული პრეტენზიების გადანაწილება პროდუქტების მიხედვით	133
დიაგრამა N 4.20 პრობლემური აქტივები	93	დიაგრამა N 5.5 მიკროსაფინანსო ორგანიზაციებში დაფიქსირებული პრეტენზიების გადანაწილება ხასიათის მიხედვით	134
დიაგრამა N 4.21 დასაკუთრებული აქტივები	94	დიაგრამა N 5.6 მიკროსაფინანსო ორგანიზაციებში დაფიქსირებული პრეტენზიების გადანაწილება სტატუსების მიხედვით	134
დიაგრამა N 4.22 კომერციული ბანკების საბალანსო და კრედიტის სავალუტო პოზიციები საზედამხებდევლო კაპიტალთან	96	დიაგრამა N 5.7 სესხის გამცემ სუბიექტებში დაფიქსირებული პრეტენზიების გადანაწილება	135
დიაგრამა N 4.23 კაპიტალის ეკონომიკური ღირებულების (eve) ცვლილების შეფარდება პირველად კაპიტალთან	97	დიაგრამა N 5.8 სესხის გამცემ სუბიექტებში დაფიქსირებული პრეტენზიების გადანაწილება ხასიათის მიხედვით	135
		დიაგრამა N 5.9 - სესხის გამცემ სუბიექტებში დაფიქსირებული პრეტენზიების გადანაწილება	

სტატუსის მიხედვით	136	ნაშთები ვადიანობების მიხედვით (2010-2024)	184
დიაგრამა N 7.1 მიკროსაფინანსო ორგანიზაციებისა და ფილიალების რაოდენობა	162	დიაგრამა N 8.7 სახაზინო ფასიანი ქაღალდების ნაშთები მფლობელების მიხედვით (2014-2024)	184
დიაგრამა N 7.2 მიკროსაფინანსო ორგანიზაციების ფილიალების განაწილება რეგიონების მიხედვით	163	დიაგრამა N 8.8 საქართველოში გამოშვებული სავალო ფასიანი ქაღალდების მეორადი ბაზრის აქტივობა (2015-2024)	185
დიაგრამა N 7.3 მიკროსაფინანსო ორგანიზაციების მსესხებელთა რაოდენობა	163	დიაგრამა N 8.9 საბროკერო კომპანიების ფასიანი ქაღალდების ანგარიშებზე რიცხული კლიენტების ფასიანი ქაღალდების ჯამური ღირებულება (ლარი)	186
დიაგრამა N 7.4 მიკროსაფინანსო ორგანიზაციების ფილიალებისა და მსესხებლების განაწილება რეგიონების მიხედვით	163	დიაგრამა N 8.10 საბროკერო კომპანიების ფასიანი ქაღალდების ანგარიშებზე რიცხული კლიენტების ფასიანი ქაღალდების განაწილება (უცხო ქვეყნებსა და საქართველოში გამოშვებული ფასიანი ქაღალდები)	186
დიაგრამა N 7.5 მიკროსაფინანსო ორგანიზაციების თანამშრომელთა რაოდენობა	164	დიაგრამა N 8.11 ვაჭრობის ძირითადი მაჩვენებლები (სავაჭრო სესიებზე დადებული და ბირჟაზე დაფიქსირებული გარიგებები) 2012-2024 წწ.	187
დიაგრამა N 7.6 მიკროსაფინანსო ორგანიზაციების მთლიანი აქტივები	165	დიაგრამა N 8.12 სავაჭრო სესიებზე და ბირჟაზე დაფიქსირებული გარიგებების რაოდენობა წლების მიხედვით (2012-2024წ)	188
დიაგრამა N 7.7 მიკროსაფინანსო ორგანიზაციების საკრედიტო პორტფელი	165	დიაგრამა N 8.13 საპენსიო აქტივების განაწილება პორტფელების მიხედვით 31 დეკემბერი, 2024	190
დიაგრამა N 7.8 საკრედიტო პორტფელის სტრუქტურა	165	დიაგრამა N 8.14 საპენსიო აქტივების განაწილება პორტფელების მიხედვით, 31 დეკემბერი 2024	191
დიაგრამა N 7.9 საკრედიტო პორტფელის ხარისხი	166	დიაგრამა N 8.15 საპენსიო აქტივებში არსებული აქციების გეოგრაფიული განაწილება, 31 დეკემბერი 2024	191
დიაგრამა N 7.10 საკრედიტო პორტფელის საშუალო შეწონილი საპროცენტო განაკვეთები	166	დიაგრამა N 8.16 საპენსიო ფონდის ბენჩმარკ პორტფელები	192
დიაგრამა N 7.11 საკრედიტო პორტფელის დოლარიზაცია	167	დიაგრამა N 8.17 საინვესტიციო ფონდები და აქტივების მმართველი კომპანიები	193
დიაგრამა N 7.12 დაფინანსების სტრუქტურა	167	დიაგრამა N 10.1 RTGS სისტემის საშუალებით განხორციელებული გადარიცხვები (2014-2024 წწ.)	205
დიაგრამა N 7.13 ნასესხები სახსრების სტრუქტურა	167	დიაგრამა N 10.2 rtgs სისტემაში განხორციელებული გადარიცხვები (2024 წელი)	205
დიაგრამა N 7.14 ფიზიკური პირებიდან მოზიდული სახსრები და კრედიტორი ფიზიკური პირების რაოდენობა	168	დიაგრამა N 10.3 rtgs ოპერაციების თანხა წლებისა და თვეების მიხედვით (2020-2024 წწ.)	206
დიაგრამა N 7.15 არარეზიდენტების სახსრები	169	დიაგრამა N 10.4 rtgs ოპერაციების რაოდენობა წლებისა და თვეების მიხედვით (2020-2024 წწ.)	206
დიაგრამა N 7.16 არარეზიდენტების სახსრები ქვეყნების მიხედვით	169	დიაგრამა N 10.5 rtgs ოპერაციების თანხა მონაწილეების მიხედვით (2014-2024 წწ.)	206
დიაგრამა N 7.17 მოზიდული სახსრები უცხოურ ვალუტაში	169	დიაგრამა N 10.6 rtgs ოპერაციების რაოდენობა მონაწილეების მიხედვით (2014-2024 წწ.)	207
დიაგრამა N 7.18 საზედათხედველო კაპიტალის სტრუქტურა	169	დიაგრამა N 10.7 rtgs ოპერაციების თანხა ანგარიშსწორების მიხედვით (2011-2024 წწ.)	207
დიაგრამა N 7.19 კაპიტალის სტრუქტურა რეზიდენტობის მიხედვით	171	დიაგრამა N 10.8 ბანკის კლიენტების გადახდების რაოდენობა თანხობრივი ზღვრების მიხედვით	208
დიაგრამა N 7.20 სახსრების ღირებულება და პორტფელის შემოსავლიანობა	171	დიაგრამა N 10.9 ბანკის კლიენტების გადახდების რაოდენობის განაწილება თანხობრივი ზღვრების მიხედვით	208
დიაგრამა N 7.21 წმინდა მოგების დინამიკა	172	დიაგრამა N 10.10 საქართველოში უნაღდო გადახდის ინიცირების საშუალებების გამოყენება 2012-2024 წლებში	210
დიაგრამა N 7.22 სესხის გამცემი სუბიექტების სტრუქტურული ერთეულების განაწილება რეგიონების მიხედვით	172	დიაგრამა N 10.11 საქართველოში უნაღდო გადახდების განაწილება მათი ინიცირების საშუალებების მიხედვით (2024 წელი)	211
დიაგრამა N 7.23 სესხის გამცემი სუბიექტები და მსესხებელთა რაოდენობა	173	დიაგრამა N 10.12 საბარათე ოპერაციების ყოველწლიური ზრდა, თანხობრივად და რაოდენობრივად	212
დიაგრამა N 7.24 მთლიანი აქტივების და წმინდა სესხების დინამიკა	173	დიაგრამა N 10.13 საბარათე ინსტრუმენტით განხორციელებული ნაღდი ფულის გატანისა და უნაღდო გადახდების წილის დინამიკა 2013-2024 წლებში	213
დიაგრამა N 7.25 სესხის გამცემი სუბიექტების დაფინანსების წყარო	174	დიაგრამა N 10.14 საბარათე ინსტრუმენტით განხორციელებული ნაღდი ფულის გატანისა და გადახდის პოს-ტერმინალებით გადახდების წილის დინამიკა საზღვარგარეთ და საქართველოში 2020-2024 წლებში	214
დიაგრამა N 7.26 ვალუტის გადამცვლელი პუნქტებისა და ფილიალების რაოდენობა	175	დიაგრამა N 10.15 საქართველოში გამოშვებული ბარათებით შესრულებული უნაღდო გადახდის ოპერაციების დინამიკა 2018-2024 წწ.	215
დიაგრამა N 7.27 ვალუტის გადამცვლელი პუნქტების სტრუქტურული ერთეულების განაწილება რეგიონების მიხედვით	175		
დიაგრამა N 8.1 არა-სამთავრობო ობლიგაციების ნაშთები პერიოდის ბოლოს (2014-2024)	160		
დიაგრამა N 8.2 საჯარო კორპორაციული ობლიგაციების განთავსებები პერიოდში (2014-2024)	180		
დიაგრამა N 8.3 საჯარო კორპორაციული ობლიგაციების ნაშთები პერიოდის ბოლოს (2014-2024)	182		
დიაგრამა N 8.4 საჯარო კორპორაციული ობლიგაციების განთავსებები ემიტენტის საკრედიტო რეიტინგის მიხედვით (2014-2024)	182		
დიაგრამა N 8.5 კორპორაციული ობლიგაციების ნაშთების განაწილება სექტორებისა და ინდუსტრიების მიხედვით (2024)	183		
დიაგრამა N 8.6 სახაზინო ფასიანი ქაღალდების			

დიაგრამა N 10.16 ქართული ბარათებით საქართველოში და უცხოეთში გადახდის პოს-ტერმინალებზე განხორციელებული გადახდების დინამიკა 2018-2024 წ.წ.

დიაგრამა N 10.17 კომერციული ბანკების მიერ გამოშვებული ბარათების რაოდენობა საბარათე სქემების მიხედვით

დიაგრამა N 10.18 აქტიური ბარათით თვეში საშუალოდ განხორციელებული გადახდების რაოდენობა და თანხა

დიაგრამა N 10.19 თბილისში განლაგებული გადახდის პოს-ტერმინალების რაოდენობის წილი სულ გადახდის პოს-ტერმინალებში (2019-2024 წწ.)

დიაგრამა N 10. 20 საგადახდო მომსახურების პროვაიდერების მიერ განხორციელებული გადახდები (გარდა ელექტრონული ფულისა)

გრაფიკი N 11.1 საქართველოს ეროვნულ ბანკში რეგისტრირებული საგადახდო მომსახურების პროვაიდერების მიერ განხორციელებული ოპერაციების დინამიკა

დიაგრამა N 12.1

დიაგრამა N 12.2

დიაგრამა N 12.3 სტატისტიკა განყოფილებების მიხედვით

დიაგრამა N 13.1 მიმოქცევაში ბანკნოტების ხვედრითი წილები ნომინალების მიხედვით

დიაგრამა N 13.2 ნაღდი ფული მიმოქცევაში (2020–2024 წლები)

დიაგრამა N 13.3 მიმოქცევაში ბანკნოტების ცალკეული ნომინალისა და მონეტების ხვედრითი წილები (2020–2024 წლები)

დიაგრამა N 13.4 5, 10, 20, 50 და 100 ლარის ნომინალის ბანკნოტები მიმოქცევაში, მოდიფიკაციების მიხედვით (პროცენტი)

დიაგრამა N 13.5 საკასო ცენტრის შემოსავალ-გასავლები 2020-2024 წლებში

დიაგრამა N 13.6 2024 წელს გამოვლენილი ლარის ყალბი ბანკნოტები და მონეტები (პროცენტი)

დიაგრამა N13.7 2020-2024 წლებში გამოვლენილი ლარის ყალბი ბანკნოტები

დიაგრამა N 13.8 2020-2024 წლებში გამოვლენილი ლარის ყალბი მონეტები

დიაგრამა N 13.9 2020-2024 წლებში რეალიზებული პროდუქცია (რაოდენობა)

216

216

217

217

218

223

230

230

231

234

235

235

236

238

240

240

241

242

ცხრილები

ცხრილი 1.1 2024 წლის ექსპორტის სტრუქტურა ტოპ–5 ქვეყნის და პროდუქტის მიხედვით	25
ცხრილი 1.2 2024 წლის იმპორტის სტრუქტურა ტოპ–5 ქვეყნის და პროდუქტის მიხედვით	26
ცხრილი 1.3 მთლიანი შიდა პროდუქტი დარგების მიხედვით	32
ცხრილი 1.4 ინფლაციის მაჩვენებლები ცალკეული კომპონენტების მიხედვით, მათი წონა სამომხმარებლო კალათაში და ზეგავლენა ინფლაციაზე	37
ცხრილი 4.1 საკრედიტო პორტფელის (ბანკთაშორისი სესხების გარდა) კომპოზიცია სეგმენტების მიხედვით (გაცვლითი კურსის ეფექტის გარეშე, 2024 წლის ბოლოს არსებული კურსით)	81
ცხრილი 4.2 საბითუმო დაფინანსების გარე წყაროები და მათი დაფარვის გრაფიკი 2024 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით	84
ცხრილი 4.3 საცალო პროდუქტების ზრდა (გაცვლითი კურსის ეფექტის გარეშე, 2024 წლის ბოლოს არსებული კურსით)	86
ცხრილი 4.4 საკრედიტო პორტფელის კლასიფიკაცია ხარისხის მიხედვით დეკ 2024	87
ცხრილი 4.5 პორტფელის ხარისხი სეგმენტების მიხედვით დეკ 2024	87
ცხრილი 4.6 სექტორული ბრუნვის შემცირება	95
ცხრილი 4.7 საბითუმო დაფინანსების გარე წყაროები და მათი დაფარვის გრაფიკი 2024 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით	105
ცხრილი 8.1 ჯამური ინფორმაცია სავაჭრო სესიებზე დადებული და ბირჟაზე დაფიქსირებული მაჩვენებლების მიხედვით (2022–2024)	187
ცხრილი 9.1 დისტანციური ზედამხედველობა, 2024 წ.	195
ცხრილი 9.2 ჯარიმების მოცულობა, 2024წ.	197
ცხრილი 9.3 რეკომენდაციების რაოდენობა, 2024წ.	197
ცხრილი 9.4 სწავლების თემატიკა, 2024წ.	199
ცხრილი 11.1 საგადახდო მომსახურების პროვაიდერების რეგისტრაციასთან დაკავშირებული მაჩვენებლები 2024 წლის განმავლობაში	222
ცხრილი 11.2 პროვაიდერების რაოდენობა შესრულებული საგადახდო მომსახურებების მიხედვით	223
ცხრილი 13.1 2024 წელს შემოტანილი საექვო ფულის ნიშნების ექსპერტიზის შედეგები (რაოდენობა):	239

აბრევიატურები

API (Application Programming Interface) –

გამოყენებითი პროგრამირების ინტერფეისი

ARA (Assessing Reserve Adequacy) – რეზერვების

ადეკვატურობის შეფასება

BCBS (Basel Committee on Banking Supervision) –

ბაზელის კომიტეტის სტანდარტი

BI (Business Intelligence) – მონაცემთა

ვიზუალიზაციისა და ანალიზის თანამედროვე

პლატფორმა

BIA (Business Impact Analysis) – ბიზნესის

ზეგავლენის ანალიზი

BIS (Bank for International Settlements) –

საერთაშორისო ანგარიშსწორების ბანკი

BISIP (BIS Investment Pool) – საერთაშორისო

ანგარიშსწორების ბანკის საინვესტიციო

პროგრამა

BMatch – კომპანია ბლუმბერგის უცხოური

ვალუტის სავაჭრო პლატფორმა

BSCEE (Banking Supervisors from Central and Eastern

Europe) – ცენტრალური და აღმოსავლეთ ევროპის

საბანკო ზედამხედველობა

CAREC (Central Asia Regional Economic Cooperation)

– ცენტრალური აზიის რეგიონული ეკონომიკური

თანამშრომლობა

CBDC (Central Bank Digital Currency) – ცენტრალური

ბანკების ციფრული ვალუტა

CICR (Currency Induced Credit Risk) – სავალუტო

საკრედიტო რისკი

CIF (Cost, Insurance and Freight) – ხარჯები,

დაზღვევა და ფრახტი

CPMI (Committee on Payments and Market In-

frastructures) – საგადახდო და ბაზრების

ინფრასტრუქტურის კომიტეტი

CRA (Credit Risk Adjustment buffer) – საკრედიტო

რისკის კორექტირების ბუფერი

CRD IV (Capital Requirement Directive) –

ევროკავშირში მოქმედი საკრედიტო

ინსტიტუტების საქმიანობისა და პრუდენციული

რეგულირების შესახებ დირექტივა

CRR (Capital Requirements Regulation) – კაპიტალის

მოთხოვნის რეგულაცია

CSP (Customer Security Programme) –

მომხმარებელთა უსაფრთხოების პროგრამა

CYFI (Child and Youth Finance International) –

ბავშვთა და ახალგაზრდების ფინანსური

განათლების საერთაშორისო ორგანიზაცია

DDos (Distributed Denial-of-service attack) –

მომსახურების შეფერხების განაწილებული

შეტევები

DeFi (Decentralized Finance) – დეცენტრალიზებული ფინანსები

DPM (Data Point Model) – მონაცემთა ლექსიკონი,

რომელიც მოიცავს EBA-ს მიერ შემუშავებულ

მონაცემთა ჰარმონიზებულ მოთხოვნებს

და შედის მის ტექნიკურ სტანდარტებსა და

სახელმძღვანელოში

EAD (Exposure At Default) – ფინანსური

ინსტრუმენტის მოცულობა დეფოლტის

დადგომისას

EBA (European Banking Authority) – ევროპის

საბანკო ასოციაცია

EBITDA (Earnings Before Interest, Taxes, Deprecia-

tion and Amortization) – შემოსავლები პროცენტის,

გადასახადების, ცვთვის და ამორტიზაციის

დარიცხვამდე

EBRD (European Bank for Reconstruction and De-

velopment) – ევროპის რეკონსტრუქციისა და

განვითარების ბანკი

ECB (European Central Bank) – ევროპის

ცენტრალური ბანკი

EFSE DF (Development Facility of the European Fund

for Southeast Europe) – „ევროპული ფონდის

სამხრეთ-აღმოსავლეთ ევროპისათვის“

განვითარების პროგრამა

ESG (Environmental, Social, and Govern-

ance) – გარემოსდაცვითი, სოციალური და

მმართველობითი საკითხები

ETL (Extract, Transform, Load) – ზოგადი პროცედურა

სხვადასხვა წყაროდან (MS SQL, MS Excel და ა.შ.)

მონაცემების შემოტანის, გარდაქმნის და საჭირო

ფორმატში შენახვის შესახებ

EVE (Economic Value of Equity) – კაპიტალის

ეკონომიკური ღირებულება

FAO (Food and Agriculture Organization)

– სურსათისა და სოფლის მეურნეობის

ორგანიზაცია

FATF (Financial Action Task Force) – ფინანსური

ქმედების სპეციალური ჯგუფი

FEA Georgia (Financial Education Association of

Georgia) – საქართველოს ფინანსური განათლების

ასოციაცია

FinEdu – ფინანსური განათლების პირველი

ქართული საგანმანათლებლო ვებპორტალი –

www.finedu.gov.ge („ფინედუ“)

FINREP – (Financial Reporting) (An Euro-

pean regulation which applies to credit in-

stitutions) – ევროკავშირის ფინანსური

ანგარიშგების სტანდარტები საკრედიტო

დანესებულებებისთვის

FOB (Free on Board) – თავისუფლდება

ვალდებულებებისგან, საქონლის საწყალოსნო ტრანსპორტზე დატვირთვიდან

FRD (Fraud Data) არაავტორიზებული ოპერაციების სტატისტიკური მონაცემები

FSAP (Financial Sector Assessment Program) – ფინანსური სექტორის შეფასების პროგრამა

FSI (Financial Stability Indicators) – ფინანსური სტაბილურობის ინდიკატორები

GAN (General Adversarial Networks) – გენერაციული მოწინააღმდეგე ქსელები

GET (German Economic Team) – გერმანიის ეკონომიკური ჯგუფი

GFIN (Global Financial Innovation Network) – გლობალური ფინანსური ინოვაციების ქსელი

GGF (Green for Growth Fund) – მწვანე ზრდის ფონდი

GRAPE (General Risk Assessment Program) – რისკების შეფასების საერთო პროგრამა

GSSS (Georgian Securities Settlement System) – საქართველოს ფასიანი ქაღალდების ანგარიშსწორების სისტემა

HR (Human Resource) – ადამიანური რესურსები

HRMS (Human Resource Management System) – ადამიანური რესურსების მართვის სისტემა

IFC (International Finance Corporation) – საერთაშორისო საფინანსო კორპორაცია

IFRS (International Financial Reporting Standards) – ფინანსური ანგარიშგების საერთაშორისო სტანდარტები

IFT (Inflation Forecast Targeting) – მომავალზე ორიენტირებული ინფლაციის თარგეტირება

IIA (Institute of Internal Auditors) – შიდა აუდიტორთა ინსტიტუტი

IMF (International Monetary Funds) – საერთაშორისო სავალუტო ფონდი

IOSCO (Technical Committee of the International Organization of Securities Commissions) – ფასიანი ქაღალდების კომისიების საერთაშორისო ორგანიზაციის ტექნიკური კომიტეტი

IPPF (International Professional Practice Framework) – საერთაშორისო პროფესიული პრაქტიკის ჩარჩო

ISO (International Organization for Standardization) – სტანდარტიზაციის საერთაშორისო ორგანიზაცია

IT (Information Technology) – საინფორმაციო ტექნოლოგიები

LCR (liquidity Coverage Ratio) – ლიკვიდობის გადაფარვის კოეფიციენტი

LTV (Loan to Value) – სესხის უზრუნველყოფის კოეფიციენტი

NGFS (Network for Greening the Financial System) – ქსელი ფინანსური სისტემის “გამწვანებისთვის”

NII (Net Interest Income) – წმინდა საპროცენტო შემოსავალი

NPL (Non-Performing Loan) – უმოქმედო სესხი

NSFR (Net Stable Funding Ratio) – წმინდა

სტაბილური დაფინანსების კოეფიციენტი

OECD (Organization for Economic Co-operation and Development) – ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების ორგანიზაცია

OECD/INFE (Organization for Economic Co-operation and Development/International Network on Financial Education) – ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების ორგანიზაციის ფინანსური

განათლების საერთაშორისო ქსელი

PTI (Payment to income ratio) – სესხის მომსახურების კოეფიციენტი

ROA (Return on Assets) – ამონაგები აქტივებზე

ROE (Return on Equity) – ამონაგები კაპიტალზე

ROSC (Report on the Observance of Standards and Codes) – სტანდარტებისა და კოდექსების

შესრულების ანგარიში

RTGS (Real Time Gross Settlement) – დროის რეალურ რეჟიმში ანგარიშსწორების სისტემა

RTP (Request to Pay) – გადახდის მოთხოვნა

SBA (Stand-by Arrangement) სსფ-ს მხარდამჭერი პროგრამა

SBFN (Sustainable Banking and Finance Network) – მდგრადი საბანკო და საფინანსო ქსელი

SDR (Special Drawing Rights) – საერთაშორისო ფულის ფორმა, რომელიც შეიქმნა

საერთაშორისო სავალუტო ფონდის მიერ და განისაზღვრება, როგორც სხვადასხვა კონვერტირებადი ვალუტების შეწონილი საშუალო

SECO (State Secretariat for Economic Affairs) –

ეკონომიკის საკითხებში სახელმწიფო სამდივნო

SEPA (Single Euro Payment Area) – ევრო

გადახდების სივრცე

SMEDA (Small and Medium Enterprise Development Association) – მცირე და საშუალო მენარმეობის განვითარების ასოციაცია

SWIFT (Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication) – მსოფლიო ბანკთაშორის ფინანსური ტელეკომუნიკაციის საზოგადოება

TIBR (Tbilisi Interbank Rate) – თბილისის ბანკთაშორისი განაკვეთი

TMS (Taxonomy Management System) – ტაქსონომიის მართვის სისტემა

UNCTAD (United Nations Conference on Trade and Development) – გაეროს ვაჭრობისა და

განვითარების კონფერენციის კონკურენციისა და მომხმარებელთა პოლიტიკის მიმართულება

USAID (United States Agency for International Development) – შეერთებული შტატების სააგენტო

საერთაშორისო განვითარებისთვის

XBRL (Extensible Business Reporting Language) – ბიზნეს ანგარიშგების გაფართოებადი ენა

შესავალი

საქართველოს ეროვნული ბანკის (სებ-ის) 2024 წლის წლიური ანგარიში მომზადებულია „საქართველოს ეროვნული ბანკის შესახებ“ ორგანული კანონის მე-60 და 61-ე მუხლების შესაბამისად და მოიცავს ფულად-საკრედიტო, სავალუტო და საზედამხებდველო პოლიტიკის მიმოხილვასა და აუდიტირებულ ფინანსურ ანგარიშგებას.

„საქართველოს ეროვნული ბანკის შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის თანახმად, ეროვნული ბანკის ძირითად ამოცანას ფასების სტაბილურობის უზრუნველყოფა წარმოადგენს, რაც გრძელვადიანი ეკონომიკური კეთილდღეობის წინაპირობაა. აღნიშნული მიზნის მისაღწევად ეროვნული ბანკი მონეტარულ (ფულად-საკრედიტო) პოლიტიკას ინფლაციის თარგეთირების რეჟიმით ახორციელებს, რომლის პირობებშიც წინასწარ განისაზღვრება ინფლაციის მიზნობრივი დონე, რომელიც ამჟამად 3 პროცენტს შეადგენს. ეროვნული ბანკი მონეტარულ პოლიტიკას ისე წარმართავს, რომ საშუალოვადიან პერიოდში ინფლაცია მის სამიზნე მაჩვენებელთან ახლოს შენარჩუნდეს. ეროვნული ბანკი ინფლაციის თარგეთირების რეჟიმზე 2009 წელს გადავიდა და საწყის ეტაპზე ინფლაციის მიზნობრივი დონე 6 პროცენტით განსაზღვრა. მას შემდეგ (2009-2024 წლებში), საქართველოში წლიური ინფლაციის საშუალო მაჩვენებელი 4.3 პროცენტს შეადგენს მაშინ, როცა 2000-2008 წლებში ის საშუალოდ 6.6 პროცენტს უტოლდებოდა.

საქართველოში 2024 წელსაც დაბალინფლაციური გარემო შენარჩუნდა. ეროვნული ბანკის მონეტარული პოლიტიკის შედეგად, 2024 წელს ინფლაცია სტაბილურად მიზნობრივი მაჩვენებლის ფარგლებში იყო და საშუალოდ 1.1 პროცენტი შეადგინა. საბაზო ინფლაციამ კი, რომელიც სამომხმარებლო კალათიდან სურსათის, ენერგომატარებლების და სიგარეტის მაღალი მერყეობით გამორჩეულ ფასებს გამოირიცხავს, საშუალოდ 1.6 პროცენტი შეადგინა. დაბალინფლაციური გარემო ძირითადად შიდა

ეკონომიკური ფაქტორებიდან მომდინარეობდა. კერძოდ, ეროვნული ბანკის თანმიმდევრული პოლიტიკის შედეგად გრძელვადიანი ინფლაციური მოლოდინები მიზნობრივ მაჩვენებელთან ახლოს წარჩუნდებოდა. ადგილობრივად წარმოებული საქონლისა და მომსახურების ინფლაცია, რომლის ცვლილებაც შედარებით ხისტია და კარგად ასახავს გრძელვადიან ინფლაციურ მოლოდინებს, 2024 წელს საშუალოდ 2.1 პროცენტი იყო. გარდა ამისა, 2024 წელს ეკონომიკურ აქტივობაში მნიშვნელოვანი წვლილი ეკონომიკის წარმოების ჯამური პოტენციალის გაუმჯობესებამ შეიტანა, რამაც ძლიერი ერთობლივი მოთხოვნიდან მომდინარე ინფლაციური წნეხი გარკვეულწილად შეარბილა. დამატებით, 2024 წელს ელექტროენერგიის ტარიფის შემცირება და ლარის ეფექტური გაცვლითი კურსის შედარებით მყარ პოზიციაზე შენარჩუნება დაბალი ინფლაციის ხელშემწყობი იყო.

ინფლაციური მოლოდინების დასტაბილურების კვალდაკვალ, სებ-მა მონეტარული პოლიტიკის ნორმალიზაცია დაიწყო და განაკვეთი 2024 წლის პირველ ნახევარში 1.5 პპ-ით, 8.0 პროცენტამდე შეამცირა. თუმცა წლის მეორე ნახევარიდან, შიდა ეკონომიკური ტენდენციებისა და გლობალურად გაზრდილი რისკების ფონზე, ეროვნულმა ბანკმა ფრთხილი მიდგომა აირჩია და მონეტარული პოლიტიკის განაკვეთი უცვლელად შეინარჩუნა.

მონეტარული პოლიტიკის ნორმალიზაციის ფონზე საკრედიტო აქტივობა დაჩქარდა, რაც ერთობლივ მოთხოვნას ასტიმულირებდა. აღსანიშნავია, რომ ძლიერ მოთხოვნასთან ერთად ეკონომიკის ჯამური წარმოების პოტენციალის გაუმჯობესებაც მაღალ ეკონომიკურ ზრდას განაპირობებდა და, შედეგად, 2024 წელს რეალური მშპ-ს ზრდამ 9.4 პროცენტი შეადგინა. შიდა ფაქტორებთან ერთად, საგარეო მოთხოვნაც გარკვეულწილად დადებითად ისახებოდა ეკონომიკურ აქტივობაზე. კერძოდ, წლის პირველ ნახევარში, გლობალური მოთხოვნის სისუსტის ფონზე, ექსპორტიც შედარებით სუსტი იყო. თუმცა, წლის მეორე ნახევარში ექსპორტიდან მიღებული შე-

მოსავლები მაღალი ტემპით გაიზარდა. ამავე დროულად, ბოლო წლებში, საქართველოს, როგორც შუა დერეფნის, როლი გაიზარდა, რამაც გაააქტიურა საერთაშორისო სატრანსპორტო გადაზიდვები და ტრანსპორტირების სექტორს კიდევ უფრო მეტი მნიშვნელობა შესძინა. ასევე, წინა პერიოდებში კომპიუტერული და საინფორმაციო მომსახურებიდან მიღებული შემოსავლების გაზრდილი დონე, პროცენტულად მშპ-თან 2024 წელსაც გაზრდილ დონეზე შენარჩუნდა. 2024 წელს 7.3 პროცენტით გაიზარდა მოგზაურობიდან მიღებული შემოსავლები. ამ ფაქტორების შედეგად 2024 წლის განმავლობაშიც მაღალ დონეზე შენარჩუნდა მომსახურების ექსპორტის წილი მშპ-ში, რამაც წინა წელთან შედარებით მიმდინარე ანგარიშის გაუმჯობესებას შეუწყო ხელი. 2024 წელს მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტმა მშპ-ის 4.4 პროცენტი შეადგინა. მისი დაფინანსების ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი წყარო კი, წინა წლების მსგავსად, კვლავ წმინდა პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები იყო.

საერთაშორისო რეზერვები ქვეყნის მაკროეკონომიკური სტაბილურობის მნიშვნელოვანი გარანტორია. ეროვნული ბანკის გრძელვადიანი პოლიტიკა ყოველთვის მიმართულია საერთაშორისო რეზერვების დაგროვებასა და სარეზერვო აქტივების ეფექტურ მართვაზე. 2024 წლის დეკემბრის მდგომარეობით საქართველოს საერთაშორისო სავალუტო რეზერვები 4.4 მლრდ აშშ დოლარი იყო. 2024 წლის დასაწყისში ბაზარზე არსებული ხელსაყრელი პირობებიდან გამომდინარე, სავალუტო ინტერვენციების გზით საერთაშორისო რეზერვების შევსება ხორციელდებოდა. წლის მეორე ნახევარში კი, ბაზარზე არსებული ერთჯერადი ჭარბი მერყეობების გასანეიტრალებლად, საჭირო გახდა სავალუტო ინტერვენციების საშუალებით ბაზრისთვის უცხოური ვალუტის მიწოდება. საქართველოში, როგორც მცირე ზომის ღია ტიპის ეკონომიკაში, მცურავი გაცვლითი კურსის რეჟიმი მოქმედებს, რაც ოპტიმალური სავალუტო რეჟიმი. ამ დროს, გაცვლითი კურსი ბაზარზე მოთხოვნა-მიწოდებისა და, შესაბამისად, მაკროეკონომიკური ფუნდამენტური ფაქტორების საფუძველზე ყალიბდება. 2024 წლის მეორე ნახევარში მაკროეკონომიკური ფუნდამენტური ფაქტორები, რაც გაცვლით კურსს აყალიბებს, ძლიერი იყო.

თუმცა, გაურკვევლობის ფონზე, სავალუტო ბაზარზე ფუნდამენტური ფაქტორებისაგან განსხვავებული მოლოდინები ჩამოყალიბდა და ჭარბი მერყეობა წარმოქმნა. ამ ფაქტორებს გაცვლით კურსზე მხოლოდ მოკლევადიანი გავლენა ჰქონდა და წლის ბოლოს ეროვნულმა ბანკმა რეზერვების შევსება კვლავ განაახლა. ჯამურად 2024 წელს, ეროვნული ბანკის წმინდა გაყიდვები, მთლიანობაში 434.75 მლნ აშშ დოლარს გაუტოლდა. 2024 წლის დეკემბრიდან კომერციული ბანკების მიერ მოზიდული უცხოური ვალუტის ვალდებულებებზე დასაცავი სარეზერვო ნორმის ზედა ზღვარი 5 პროცენტული პუნქტით გაიზარდა, რამაც წლის ბოლოს რეზერვებზე ზრდის მიმართულებით იმოქმედა. ამასთან, 2024 წლის მარტში განხორციელდა საერთაშორისო რეზერვებში მონეტარული ოქროს დამატება: ეროვნულმა ბანკმა 500 მლნ აშშ დოლარის ღირებულების ოქრო შეიძინა. 2024 წლის დეკემბრის მდგომარეობით, მონეტარული ოქროს ღირებულება, მისი შეძენის მომენტიდან, დაახლოებით 99 მლნ აშშ დოლარით გაიზარდა. საგულისხმოა, რომ ოქროს საერთაშორისო ფასი ზრდის ტენდენციას ინარჩუნებს, რაც ეროვნული ბანკის რეზერვების დივერსიფიკაციის სტრატეგიის მართებულობას უსვამს ხაზს.

ფასების სტაბილურობასთან ერთად, ფინანსური სტაბილურობის ხელშეწყობა ეროვნული ბანკის ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს ამოცანას წარმოადგენს. ფინანსური სტაბილურობის უზრუნველსაყოფად ეროვნული ბანკი მაკროპრუდენციულ პოლიტიკასა და საფინანსო სექტორის ზედამხედველობას ახორციელებს. სისტემური რისკების გამოვლენის, შეფასებისა და მონიტორინგის გზით, ეროვნული ბანკი ამ რისკების შემცირებისთვის საპასუხო პოლიტიკას შეიმუშავებს, რითაც ფინანსური სისტემის მდგრადობის ზრდას უწყობს ხელს.

ეროვნული ბანკის მაკროპრუდენციული პოლიტიკის ძირითად ინსტრუმენტად კაპიტალის კონტრციკლური ბუფერი გამოიყენება. მისი მიზანია, საჭიროების შემთხვევაში, ეკონომიკის ისეთი ჭარბი დაკრედიტება შეზღუდოს, რომელიც სისტემური რისკების ზრდას იწვევს.

კონტრციკლური ბუფერის დაწესების განახლებული ჩარჩოს¹ მიხედვით, კონტრციკლური ბუფერის ნეიტრალური განაკვეთი 1 პროცენტს შეადგენს, რომლის დაგროვება კომერციულ ბანკებს ეტაპობრივად, ეროვნული ბანკის მიერ განსაზღვრული განრიგით, 2027 წლის 15 მარტისთვის მოეთხოვებათ. რაც შეეხება კაპიტალის კონტრციკლური ბუფერის ციკლურ კომპონენტს, მისი ცვლილების საჭიროება 2024 წელს არ გამოკვეთილა.

ეროვნული ბანკი აქტიურად განაგრძობს მუშაობას ფინანსური დოლარიზაციის მაღალი დონით გამოწვეული სტრუქტურული რისკების შესამცირებლად. სებ-ის მიერ გატარებული ღონისძიებების ფონზე დოლარიზაცია მნიშვნელოვნად შემცირდა, თუმცა ის და მასთან დაკავშირებული რისკები ფინანსური სექტორისთვის ერთ-ერთ მთავარ გამოწვევად კვლავაც რჩება. აღნიშნული რისკების შერბილების მიზნით, 2024 წელს ეროვნულმა ბანკმა დედოლარიზაციის გრძელვადიანი გეგმის განხორციელება განაგრძო. კერძოდ, არაჰეჯირებული უცხოური ვალუტის სესხების 300 000 ლარიანი ლიმიტი, რომელიც 2024 წლის იანვრიდან იყო მოქმედი, ფინანსური სტაბილურობის კომიტეტის გადაწყვეტილებით, ეტაპობრივად, 2024 წლის 1 მაისიდან ჯერ 400 000 ლარამდე და შემდეგ კი 2025 წლის 1 იანვრიდან 500 000 ლარამდე გაიზარდა.

2024 წელს ეროვნულმა ბანკმა უცხოური ვალუტის დეპოზიტებზე ლიკვიდობის მოთხოვნასაც გადახედა და მისი რეკალიბრაცია განახორციელა. 2023 წელს რუსეთის რეზიდენტების მიერ უცხოურ ვალუტაში განთავსებული დეპოზიტების ჭარბი ზრდიდან მომდინარე რისკების შერბილების მიზნით, ეროვნულმა ბანკმა ლიკვიდობის მოთხოვნა (გადინების განაკვეთი) 80 პროცენტამდე გაზარდა. 2024 წლის მდგომარეობით კი რუსეთის რეზიდენტების ანგარიშებისა და ანაბრების მოცულობა დასტაბილურდა და, შესაბამისად,

ფინანსური სტაბილურობის კომიტეტმა რუსეთის რეზიდენტების უცხოურ ვალუტაში განთავსებული დეპოზიტებისათვის ლიკვიდობის მოთხოვნის სხვა არარეზიდენტი დეპოზიტების ლიკვიდობის მოთხოვნის თანაბრად (საშუალოდ, 40 პროცენტი) დაწესების გადაწყვეტილება მიიღო.

2024 წელს საქართველოს ეროვნული ბანკი აქტიურად განაგრძობდა მდგრადი დაფინანსების გზამკვლევით განსაზღვრული ღონისძიებების განხორციელებას. მნიშვნელოვანი ეტაპი მიღწეულ იქნა 2024 წლის აპრილში, როდესაც ეროვნულმა ბანკმა მდგრადი საბანკო და საფინანსო ქსელის (SBFN) შეფასების 6-საფეხურიან სისტემაში, „დანინაურების“ საფეხურიდან „გაძლიერების“ საფეხურზე გადაინაცვლა.² აღნიშნული დანინაურება ეროვნული ბანკის მიერ მდგრადი დაფინანსების ჩარჩოს განვითარების მიმართულებით გადადგმული ნაბიჯების შედეგია. 2024 წელს ეროვნულმა ბანკმა მდგრადი დაფინანსების რიგით მეოთხე ანგარიში³ გამოაქვეყნა. ანგარიშში წარმოდგენილია მდგრადი დაფინანსების მიმართულებით საქართველოში არსებული ტენდენციების, გატარებული პოლიტიკისა და სამომავლო გეგმების მიმოხილვა. 2024 წელს ეროვნულმა ბანკმა, საერთაშორისო საფინანსო კორპორაციისა (IFC) და SBFN-თან თანამშრომლობით და შვეიცარიის ეკონომიკურ საკითხთა სახელმწიფო სამდივნოს (SECO) მხარდაჭერით, მდგრადი დაფინანსების რიგით მეხუთე ფორუმს უმასპინძლა. ამასთან, EBRD-თან თანამშრომლობით, მეწარმე ქალთა საფინანსო კოდექსის - WE Finance Code-ისადმი მიძღვნილ ორდღიან სემინარს უმასპინძლა.

მდგრადი დაფინანსების ჩარჩოს ფარგლებში 2024 წელს საქართველოს ეროვნულმა ბანკმა, German Sparkassenstiftung for International Cooperation-თან (DSIK) თანამშრომლობით, გარემოსდაცვითი, სოციალური და მმართველობითი (ESG) რისკების რადარი⁴ შეიმუშავა. აღნიშნული ანგარიში ეფუძნება და მნიშვნელოვნად აუმჯობესებს 2022 წლის

1. ბაზელის რეკომენდაციის გათვალისწინებით, ფინანსური სტაბილურობის კომიტეტმა 2022 წელს განაახლა კონტრციკლური ბუფერის დაწესების ჩარჩო, რომლის მიხედვითაც აღნიშნული ბუფერი ნეიტრალურ და ციკლურ კომპონენტებს მოიცავს. კონტრციკლური ბუფერის ნეიტრალური განაკვეთის 1%-ზე დაწესების გადაწყვეტილება კომიტეტმა 2023 წლის მარტში მიიღო.

2. „2024 წლის გლობალური პროგრესის ანგარიში მდგრადი დაფინანსების ანგარიში“. იხილეთ: <https://www.sbfnetwork.org/global-progress-brief-2024/>

3. „2024 წლის მდგრადი დაფინანსების ანგარიში“. იხილეთ: <https://bit.ly/4hXh8C5>

4. „ESG რისკების რადარი საქართველოსთვის - კლიმატთან დაკავშირებული და სხვა ESG რისკების შეფასება“. იხილეთ: <https://bit.ly/4aVhB5g>

კლიმატის რისკის რადარის⁵ მეთოდოლოგიას და ESG რისკების უფრო დეტალურ და გამჭვირვალე შეფასებას მოიცავს. გარდა ამისა, ESG საკითხების სახელმძღვანელოს⁶ ფარგლებში, ეროვნულმა ბანკმა DSIK-ის მხარდაჭერით, ESG დიუ დილიჯენსის ინსტრუმენტი შეიმუშავა. ESG რისკების შეფასებისა და შემდგომი კატეგორიზაციის პროცესში ინსტრუმენტი ორმაგი მატერიალურობის პრინციპს ეფუძნება და ESG რისკების მართვაში გამოიყენება.

პარალელურად, 2024 წელს საქართველოს ეროვნულმა ბანკმა, ევროპის საინვესტიციო ბანკის (EIB) ფინანსური მხარდაჭერით და EconLab-ის საერთაშორისო ექსპერტებთან თანამშრომლობით, კლიმატის სტრეს-ტესტის ჩარჩო⁷ შეიმუშავა და საქართველოს ფინანსური სექტორისთვის პირველი კლიმატის სტრეს-ტესტის შედეგები გამოაქვეყნა. სტრეს-ტესტის შედეგებმა კლიმატის რისკების რეალიზაციასთან დაკავშირებული პოტენციური დანაკარგები გამოავლინა, თუმცა ასევე საბანკო სექტორის მაღალი დონის კაპიტალიზაცია და ამ რისკების მიმართ მდგრადობა აღინიშნა.

აღსანიშნავია, რომ მდგრადი დაფინანსების პირველი გზამკვლევისა და სამოქმედო გეგმის ფარგლებში, 2024 წლის ბოლოსთვის ყველა განსაზღვრული ღონისძიება ოთხი ძირითადი მიმართულებით წარმატებით განხორციელდა. მდგრადი დაფინანსების მეორე გზამკვლევის და სამოქმედო გეგმის გამოქვეყნება 2025 წლის პირველ ნახევარშია დაგეგმილი.

ფინანსური სტაბილურობის ხელშესაწყობად ეროვნულმა ბანკმა 2024 წლიდან, 2023 წლის მაისში ფინანსური სტაბილურობის კომიტეტზე მიღებული გადაწყვეტილების შესაბამისად, სისტემური ბანკებისთვის დაშვებული ვალდებულებებისა და კაპიტალის ინსტრუმენტების მინიმალური მოთხოვნა (MREL) აამოქმედა. ამასთან, ისეთი საკუთარი სახსრების ან ვალდებულებების ხელშეკრულებები, რომლებიც სრულად ან ნაწილობრივ რეგულირდებიან უცხოური კანონ-

მდებლობით, MREL-ის მიზნებისთვის დასაშვებად ითვლებიან მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ მათში გათვალისწინებული იქნება რეკაპიტალიზაციის მიზნით ბანკის ვალდებულებების ჩამოწერის ან კონვერტაციის სარეზოლუციო ინსტრუმენტის გამოყენების სახელშეკრულებო პირობა. შესაბამისად, 2023 წლის დეკემბრიდან, კომერციული ბანკებისთვის სავალდებულო გახდა აღნიშნული პირობის კაპიტალის ინსტრუმენტების ხელშეკრულებებში გათვალისწინება, ხოლო დანარჩენი ვალდებულებებისთვის მოთხოვნა 2024 წლის პირველი აპრილიდან განისაზღვრა. გარდა ამისა, 2023 წლის დეკემბერში საქართველოს პარლამენტის მიერ დამტკიცებული სარეზოლუციო ფონდთან დაკავშირებული საკანონმდებლო ცვლილებებიდან გამომდინარე, 2024 წლის განმავლობაში ეროვნულმა ბანკმა შეიმუშავა შესაბამისი კანონქვემდებარე აქტები, მათ შორის, საჯარო კონსულტაციების ჩართულობით შემუშავდა სარეზოლუციო ფონდის შექმნის, ადმინისტრირებისა და ინვესტირების, სარეზოლუციო ფონდში წინასწარი შენატანის დაკისრების კრიტერიუმებისა და წინასწარი შენატანის განხორციელების წესი. სარეზოლუციო ფონდში წინასწარი შენატანების აღნიშნული წესის შესაბამისად განხორციელება კომერციულმა ბანკებმა 2025 წლიდან დაიწყეს.

გასული წლების მსგავსად, 2024 წელსაც, ეროვნულმა ბანკმა 2023-2025 წლების საზედამხედველო სტრატეგიის 2024 წლის გამოცემა⁸ გამოაქვეყნა. ეროვნული ბანკის საზედამხედველო პრიორიტეტები სტრატეგიის 2024 წლის გამოცემაში უცვლელი დარჩა, ხოლო უკვე შესრულებული ამოცანებისა და დაწყებული სამუშაოების შესახებ ინფორმაცია წლიურ გამოცემაში დეტალურად აისახა. სტრატეგიის ყოველწლიური დოკუმენტი განსაკუთრებულ აქცენტს მომდევნო 12-18 თვის პერიოდში დაგეგმილ ძირითად ამოცანებსა და სამოქმედო გეგმის ცვლილებებზე აკეთებდა. ეროვნული ბანკი 2024 წელს თავის საქმიანობას შემდეგი საზედამხედველო პრიორიტეტების გათვალისწინებით წარმართავდა:

5. „კლიმატთან დაკავშირებული რისკის რადარი საქართველოს ეკონომიკური სექტორებისთვის“. იხილეთ: <https://bit.ly/4jXeYUu>

6. „ESG საკითხების სახელმძღვანელო“. იხილეთ: <https://nbg.gov.ge/en/page/esg-guidelines>

7. „კლიმატის სტრეს-ტესტი“. იხილეთ: <https://bit.ly/3QfnW1P>

8. საზედამხედველო სტრატეგია 2023-2025. იხილეთ: <https://nbg.gov.ge/page/sazedamkhedvelo-strategia>

- ◆ საფინანსო სექტორის რისკების მართვის ჩარჩოს გაუმჯობესება და შედეგებზე პროაქტიული რეაგირება;
- ◆ საფინანსო სექტორში კონკურენციის ხელშეწყობა;
- ◆ ფინანსური ინოვაციების წახალისება და საზედამხებელო ტექნოლოგიების განვითარება;
- ◆ საერთაშორისო სტანდარტებთან დაახლოება;
- ◆ ეროვნული ბანკის საზედამხებელო ფუნქციის გაძლიერება და გამჭვირვალობის ზრდა.

2024 წელს დასრულდა მუშაობა და 2025 წლის იანვრიდან ძალაში შევიდა კონტრაჰენტის საკრედიტო რისკის მართვის დებულება. აღნიშნული დებულება ეფუძნება „საბანკო ზედამხედველობის ბაზელის კომიტეტის“-ა და 2013 წლის 26 ივნისის ევროპარლამენტისა და საბჭოს საკრედიტო ინსტიტუტებისა და საინვესტიციო ფირმების პრუდენციული მოთხოვნების შესახებ 575/2013 რეგულაციის მიერ დადგენილ კონტრაჰენტის რისკის მართვის ჩარჩოს. ახალი დებულების მიზანია ქართულ საბანკო სექტორში დერივატივების გაზრდილი მოცულობით ფორმირებული რისკების მეტად მართებულად ასახვა და შესაბამისი მართვა. კერძოდ, აღნიშნული დებულების შემოღებით დერივატივების მართვის პრინციპებზე დაფუძნებული მიდგომა ჩანაცვლდა რისკებზე დაფუძნებული მიდგომით. ახალი დებულების ფარგლებში, ტრანზაქციის კარგად უზრუნველყოფის და მაღალი საკრედიტო რეიტინგის მქონე კონტრაგენტების შემთხვევაში, ბანკებს შეუძლიათ შეამცირონ მოთხოვნილი კაპიტალი და პირიქით. ახალი რეგულაციის ფარგლებში კონტრაჰენტის რისკით შეწონილი აქტივების დათვლისთვის, აქტივებთან შეფარდებით დერივატივების წილიდან გამომდინარე, ბანკებს შეეძლება გამოიყენონ სამი მიდგომა: სტანდარტიზებული, გამარტივებული სტანდარტიზებული და საწყისი რისკის პოზიციის მეთოდი. აღსანიშნავია, რომ ახალ დებულებაზე მუშაობა მიმდინარეობდა სექტორთან და საბანკო ასოციაციასთან კონსულტაციებით და შემუშავებული მოდელის დანერგვისთვის ბანკებს ჰქონდათ წელიწადზე მეტი დრო.

2024 წელს დამტკიცდა ქართულ ბანკებში სისტემურობის განსაზღვრის წესის განახლებული

დებულება. დებულების განახლების მიზანი იყო სისტემურობის განსაზღვრის მიდგომების მეტად დაახლოება ევროპის საბანკო უწყების (EBA) მიდგომებთან და ამასთანავე ქართულ საბანკო სივრცეში არსებული გამოწვევების უკეთ ასახვა. კერძოდ, განახლებულ დებულებაში არსებული გამოწვევების უკეთ ასახვის მიზნით, კომპლექსურობის კრიტერიუმს დაემატა არაორგანიზებულ ბაზრებზე დადებული დერივატივების ინდიკატორი და კრიტერიუმების ჭრილში ინდიკატორების წონები თანაბრად განაწილდა. დამატებით, ქართულ ბაზარზე არსებული მაღალი კონცენტრაციის გათვალისწინებით, საბანკო სისტემაში კონკურენციის ხელშეწყობის მიზნით, დეპოზიტების წილის 40 პროცენტიან ზღვარს დაემატა შემდეგი 2 პროცენტიანი ბიჯებიც, რომელიც დამატებით უზრუნველყოფს ბაზარზე კონცენტრაციის მითიგაციას. ასევე შემოღებული იქნა სისტემურობის მაქსიმალური ბუფერის ლიმიტი 5 პროცენტის ოდენობით.

2024 წლის 31 დეკემბრისთვის საბანკო სისტემის მთლიანმა საკრედიტო პორტფელმა 62.5 მილიარდ ლარს მიაღწია და მისი წლიური ზრდა, გაცვლითი კურსის ეფექტის გარეშე (2024 წლის ბოლოს არსებული კურსით), 17.1 პროცენტი იყო. საკრედიტო პორტფელის (ბანკთაშორისი სესხების გარდა) შედგენილობა, სეგმენტების ჭრილში მცირედით შეცვლილია, კერძოდ, წლის მანძილზე გაიზარდა კორპორატიული სეგმენტის წილი, ხოლო მიკრო და მცირე და საშუალო სეგმენტების წილი მთლიან პორტფელში შემცირდა.

საკრედიტო პორტფელი სექტორულად დივერსიფიცირებულია. აღსანიშნავია, რომ 2024 წლის დეკემბრის ბოლოს, ეკონომიკურად მოწყვლადი სექტორების (უძრავი ქონების დეველოპმენტი, უძრავი ქონების მენეჯმენტი, სასტუმროები და ტურიზმი, რესტორნები და კვების ობიექტები, ავტოდილერები) ჯამურმა წილმა პორტფელში 18.2 პროცენტი შეადგინა, რაც წინა წლის დეკემბრისთვის ანალოგიურ მაჩვენებელთან შედარებით 0.5 პპ-ით მეტია.

რაც შეეხება საცალო საკრედიტო პორტფელის ხარისხს, მთლიანი საცალო პროდუქტების პორტფელში შემცირდა უმოქმედო სესხების წილი, რაც იპოთეკური სესხების შემთხვევაში

განპირობებულია პორტფელის ზრდით, ხოლო სამომხმარებლო სესხების შემთხვევაში როგორც პორტფელის ზრდით, ისე უმოქმედო სესხების მოცულობის შემცირებით. მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის პროცენტული წილი პორტფელში ყველა საცალო პროდუქტისთვის, გარდა ოვერდრაფტების, მომენტალური განვადების და სტუდენტური სესხებისა შემცირებულია, პორტფელის ჩამოწერის და ზრდის ეფექტის გათვალისწინებით.

2024 წლის განმავლობაში წლიური საშუალო ლარის კურსი დოლართან და ევროსთან მიმართებით წინა წლის ანალოგიურ მაჩვენებელთან შედარებით გაუფასურდა, რაც ძირითადად განპირობებული იყო მოკლევადიანი ფაქტორებით. წლის განმავლობაში ბანკები სტაბილური სავალუტო პოზიციებით განაგრძობდნენ საქმიანობას და შესაბამისობაში იყვნენ ყველა ვალუტის საერთო კრებსითი პოზიციის საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ დადგენილ 20 პროცენტიან ლიმიტთან. 2024 წლის ბოლოს საერთო კრებსითი სავალუტო პოზიციის ფარდობა საზედამხედველო კაპიტალთან 0.2 პროცენტს შეადგენს.

საქართველოს საბანკო სისტემაში დოლარიზაცია კვლავ მაღალია, რის შედეგადაც, სავალუტო რისკის ფაქტორი ქართული ბანკებისთვის კვლავ მნიშვნელოვანი რჩება. საქართველოს ეროვნული ბანკი აგრძელებს საზედამხედველო მუშაობას სავალუტო რისკის მართვის არსებული მიდგომების სრულყოფის მიმართულებით. 2024 წლის მოგების დეკომპოზიციის კუთხით აღსანიშნავია, რომ წლის განმავლობაში გაზრდილი საკრედიტო აქტივობის ფონზე მნიშვნელოვნად გაიზარდა როგორც წმინდა საპროცენტო შემოსავლები, ასევე გაზრდილია ბანკების საოპერაციო ეფექტიანობა.

2024 წლის განმავლობაში ლიკვიდური აქტივების მოცულობა მთლიან აქტივებთან მიმართებით წინა წელთან შედარებით სტატუს ქვოს ინარჩუნებს და ბანკები ადეკვატური ლიკვიდობის ბუფერებით ოპერირებენ. ლიკვიდური აქტივები მთლიანი აქტივების დაახლოებით 19 პროცენტს და არასაბანკო დეპოზიტების 30.4 პროცენტს აღწევს. მაღალ დონეზე ნარჩუნდებოდა ლიკვიდობის გადაფარვის კოეფიციენტი (LCR) და წმინდა სტაბილური დაფინანსების კოეფიციენტი

(NSFR), რომელთათვისაც მინიმალური მოთხოვნა 100 პროცენტს შეადგენს, თუმცა ბანკების კოეფიციენტები წლის ბოლოს მდგომარეობით, შესაბამისად, 131 და 128 პროცენტს აღწევს.

ეროვნული ბანკი აქტიურად მუშაობს კომერციულ ბანკებთან საოპერაციო და კიბერრისკების მართვის პროცესების შეფასებასა და გაუმჯობესებაზე. გრძელდება კომერციული ბანკების შემოწმება სებ-ის საოპერაციო რისკების მართვის დებულების ჩარჩოსთან შესაბამისობაზე. მათ შორის, დიდი ყურადღება ექცევა კომერციული ბანკების მიერ ბიზნეს უწყვეტობის სრულყოფილად ჩატარებას სხვადასხვა სცენარების მიხედვით, რაც ასევე მოიცავს აუტოსორსინგულ პროცესებს (მ.შ. ღრუბლოვანი სერვისებს).

სებ დიდ ყურადღებას უთმობს კომერციული ბანკების მხრიდან აუტოსორსინგული ურთიერთობების წამოწყების ეტაპზე შესაბამისი კომპანიების/პროდუქტების შეფასების პროცესს, აგრეთვე აუტოსორსინგული პროცესების მონიტორინგის და პერიოდული გადაფასების საკითხს, მათ შორის გეგმიური და რისკზე ბაზირებული მიდგომით.

2024 წელს სებ-ის საოპერაციო რისკების განყოფილების გუნდი აქტიურად მუშაობდა ციფრული ბანკებისა და ახალი საზედამხედველო სუბიექტი მიკრობანკების მიმართულებით. აქტიური ჩართულობით, საოპერაციო რისკების განყოფილება მხარს უჭერს ციფრული ბანკინგის უსაფრთხო და მდგრად განვითარებას საქართველოში. ციფრულ და მიკრო ბანკებთან საოპერაციო რისკების განყოფილება განაგრძობს საოპერაციო რისკების მართვის ჩარჩოს დანერგვის ზედამხედველობას.

გასული წლის მანძილზე, საოპერაციო რისკების ზედამხედველობა აქტიურად იყო ჩართული საბანკო სექტორში ღია ბანკინგის, ციფრული ბანკინგის, პირის დისტანციური იდენტიფიკაციის, ელექტრონული ხელმოწერების პროცესებთან დაკავშირებული საოპერაციო და კიბერრისკების შესწავლასა და შეფასებაში. საქართველოში აქტიურად ვითარდება ღია ბანკინგი, რაც ფინანსურ სექტორში ინოვაციის ახალ შესაძლებლობებს ნერგავს. საოპერაციო რისკების განყოფილება აქტიურად არის ჩართული ამ პროცესში და უზრუნველყოფს პროცესთან დაკავშირებული რისკების იდენტიფიცირებასა და მართვას.

საქართველოს ეროვნული ბანკი დიდ ყურადღებას უთმობს საქართველოს საბანკო სექტორში საოპერაციო რისკების ცნობიერების ამაღლებას, საოპერაციო რისკების მართვის გაფართოებასა და საზედამხედველო პრინციპების განვითარებას. ასევე, ამ მიმართულებით, არასაბანკო ფინანსური ინსტიტუტების, სტარტაპებისა და ფინანსური ტექნოლოგიების მიმწოდებელი კომპანიების გაციფრულების ხელშეწყობის ფარგლებში, ხორციელდება საოპერაციო რისკების მართვის პრაქტიკისა და შეფასების დანერგვაზე რეკომენდაციების გაზიარება.

2024 წლის განმავლობაში, ეროვნულმა ბანკმა კომერციული ბანკების და მნიშვნელოვანი მესამე მხარეების კიბერუსაფრთხოების პრაქტიკის შემოწმება განახორციელა. შედეგად, ძირითადი გასაუმჯობესებელი მიმართულებები მოიცავდა კიბერ და ინფორმაციული უსაფრთხოების უზრუნველყოფი პროცესების ფორმალიზებას და ეფექტურობის ზრდას, რისკების მართვის პრაქტიკის გაძლიერებას განსაკუთრებით მესამე მხარეებიდან მომდინარე რისკების მართვის თვალსაზრისით, ადამიანური რესურსების სათანადო კომპეტენციებით გაძლიერებას.

საფინანსო სექტორის კიბერ და ინფორმაციული უსაფრთხოებისთვის მნიშვნელოვანია ინფორმაციული სისტემების აუდიტის და შეღწევადობის ტესტირებების პერიოდული განხორციელება. საქართველოს ეროვნული ბანკი სათანადო დარგობრივი ტესტირებების/აუდიტების ჩატარებასა და ხარისხის კონტროლს დიდ მნიშვნელობას ანიჭებს და სწორედ ამ მიზნით 2022 წელს „კომერციულ ბანკებში საინფორმაციო სისტემებისა და კიბერუსაფრთხოების მართვის ჩარჩოს აუდიტის სახელმძღვანელო“ დამტკიცდა. საქართველოს ეროვნული ბანკი აკვირდება საბანკო სექტორში მიმდინარე მოვლენებს, რათა, კიბერშეტევების იდენტიფიცირების შემთხვევაში, აღნიშნული ინფორმაციის მთლიანად საბანკო სექტორისთვის მიწოდება მყისიერად განხორციელდეს. კიბერინციდენტების შესახებ კვარტალური ანგარიშების წარმოება კიბერინციდენტების ტენდენციების დინამიკის წარმოჩინების საშუალებას იძლევა. 2024 წლის მნიშვნელოვან ინციდენტებად კვლავ ფიქსირდება ფიშინგი და სისტემების შეფერხებები. ამას გარდა, 2024 წლის ფარგლებში, ისევე როგორც

2023 წელს, საბანკო სექტორში მომსახურების შეფერხების განაწილებული (DDoS) შეტევებიც ფიქსირდებოდა.

აღსანიშნავია, რომ საქართველოს ეროვნული ბანკი ყურადღებით აკვირდება საფინანსო სექტორში მიმდინარე ტექნოლოგიურ სიახლეებს, რაც, თავის მხრივ, კიბერ და ინფორმაციული უსაფრთხოების გამოწვევებს უკავშირდება. ღრუბლოვანი აუთსორსინგული მომსახურების გამოყენების ზრდამ განაპირობა შემუშავებულიყო და ბრძანების სახით დამტკიცებულიყო ფინანსური ორგანიზაციების მიერ ღრუბლოვანი აუთსორსინგული მომსახურების გამოყენების მოთხოვნები.

საქართველოს ეროვნული ბანკის „ფულის გათეთრებისა და ტერორიზმის დაფინანსების წინააღმდეგ ბრძოლის საზედამხედველო ჩარჩოს“ შესაბამისად, 2024 წლის რისკზე დამყარებული საზედამხედველო სტრატეგიის ფარგლებში, დაიგეგმა და განხორციელდა ღონისძიებები, რომელსაც როგორც სექტორული, ისე თითოეული ფინანსური ინსტიტუტის რისკების დისტანციური ფორმით იდენტიფიცირებისა და შეფასების პროცესი დაედო საფუძვლად. 2024 წლის განმავლობაში განხორციელებული საზედამხედველო ღონისძიებები მოიცავდა როგორც კომპლექსურ, ისე თემატურ, სპეციალურ, საკონტროლო და სწრაფი ტიპის ადგილზე შემოწმებებს.

2024 წელს, ვირტუალური აქტივის მომსახურების პროვაიდერების საზედამხედველო ჩარჩოს შემდგომი განვითარებისა და დახვეწის მიმართულებით განხორციელებული ქმედებები მოიცავდა სამართლებრივი აქტების შემუშავებასა და დაინტერესებული პირების მიერ წარმოდგენილი სარეგისტრაციო განაცხადების შეფასებას. განსაკუთრებით აღსანიშნავია საერთაშორისო სანქციების რეჟიმებთან შესაბამისობის მიმართულებით განხორციელებული ქმედებები. ამასთან, უნდა აღინიშნოს, რომ შესაბამისი გამოცდილების გაზიარების მიზნით, ფულის გათეთრების ინსპექტირებისა და ზედამხედველობის დეპარტამენტი, წლის განმავლობაში, მჭიდროდ თანამშრომლობდა სხვადასხვა საერთაშორისო ორგანიზაციასთან და უწყებასთან.

საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ, არასაბანკო საფინანსო სექტორის რეგულირების და ზედამხედველობის კუთხით გატარებულმა ღრძოლმა და ზომიერმა რეფორმებმა უზრუნველყო ამ სექტორის სტაბილური განვითარება, კრიზისებისადმი მდგრადობა და დინამიკაში ზრდის შენარჩუნება. ფართო რეგიონული დაფარვა და მრავალფეროვანი მომხმარებელთა ბაზა, განსაზღვრავს მის მნიშვნელოვან როლს ქვეყნის ფინანსურ სისტემაში.

სისტემებისა და პროცესების განვითარების გზით, არასაბანკო საფინანსო სექტორმა სწრაფად მოახდინა დინამიურ მარეგულირებელ გარემოსთან ადაპტაცია. ამასთან, ახალი ინოვაციური პროდუქტების და სერვისების შეთავაზებით ჩაება აქტიურ კონკურენციაში, გაზარდა ეფექტიანობა და გამოიწვია მეტი ინტერესი ინვესტორების მხრიდან.

არასაბანკო სექტორი მრავალფეროვანია და მოიცავს როგორც მცირე ზომის, ერთ პროდუქტზე ორიენტირებულ, ისე ფართო პროფილის მსხვილ ორგანიზაციებს. ასევე, სხვადასხვაგვარია მათი დაფინანსების სტრუქტურაც. მაღალი რეგიონული დაფარვა კი უზრუნველყოფს ფინანსური სერვისების ხელმისაწვდომობას ისეთ ლოკაციებზე, სადაც მხოლოდ ერთეული კომერციული ბანკები არიან წარმოდგენილი. აღნიშნული გარკვეულწილად ემსახურება რეგიონული ეკონომიკის განვითარებას, სამუშაო ადგილების შექმნას და ფინანსური ჩართულობის გაზრდას.

2024 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით, არასაბანკო საფინანსო სექტორი წარმოდგენილია 31 მიკროსაფინანსო ორგანიზაციით 418 ლოკაციაზე, 158 სესხის გამცემი სუბიექტით 296 ლოკაციაზე, 505 ვალუტის გადამცვლელი პუნქტით 713 ლოკაციაზე და 1 საკრედიტო კავშირით. მნიშვნელოვანია აღინიშნოს, რომ ორი მიკროსაფინანსო ორგანიზაცია მიკრო ბანკის ლიცენზიის მფლობელი გახდა. ერთმა 2024 წლის ბოლოს მიიღო ლიცენზია, ხოლო მეორემ - 2025 წლის დასაწყისში.

არასაბანკო საფინანსო სექტორის მთლიანი აქტივები საფინანსო სექტორის 3 პროცენტს შეადგენს, თანხით 2.9 მილიარდი ლარი. წლიური ზრდის ტემპმა 8 პროცენტი შეადგინა.

საფინანსო სექტორში არასაბანკო საფინანსო სექტორის მთლიანი აქტივების 3 პროცენტიანი წილის მიუხედავად, მნიშვნელოვანია ამ სექტორის როლი დასაქმებისა და ფინანსური მომსახურების მიწოდების კუთხით. კერძოდ, ამ სექტორის თანამშრომელთა რაოდენობა მთლიანი საფინანსო სექტორის 22 პროცენტს, ხოლო ფილიალების რაოდენობა 57 პროცენტს შეადგენს.

მოქმედ კანონმდებლობასთან შესაბამისობისა და საანგარიშგებო მონაცემების სისწორის დადგენის მიზნით, დისტანციური ზედამხედველობის პარალელურად, 2024 წლის განმავლობაში აქტიურად მიმდინარეობდა არასაბანკო დაწესებულებების ინსპექტირების პროცესი.

მიკროსაფინანსო სექტორის სტაბილური ზრდისა და მისაღები რისკის დონიდან გამომდინარე, გადახდილ იქნა 2017 წელს დადგენილი მიკრო კრედიტის მაქსიმალური ოდენობა და საკანონმდებლო ცვლილებებით, 2025 წლიდან ნაცვლად 100 000 ლარისა, ის 200 000 ლარით განისაზღვრება. აღნიშნული საშუალებას მისცემს სექტორს უკეთ მოემსახუროს მცირე ბიზნესების მზარდ საჭიროებებს, რაც საბოლოოდ ხელს შეუწყობს სექტორის შემდგომ განვითარებას და ზრდას.

გარდა ამისა, მიკროსაფინანსო ორგანიზაციების ეფექტური და ჯანსაღი კორპორაციული მართვისა და გამართული საოპერაციო გარემოს უზრუნველყოფის მიზნით, დაგეგმილია ცვლილებების განხორციელება მოქმედ რეგულაციებში. აღნიშნული მოემსახურება როგორც რისკების მართვის გაუმჯობესებას და გამჭვირვალობის სტანდარტის ამაღლებას, ისე ანგარიშვალდებულების ზრდას და მდგრად განვითარებას. ცვლილებით გათვალისწინებული მოთხოვნები შესაბამისობაში იქნება ორგანიზაციის მასშტაბებსა და კომპლექსურობასთან.

გასული წლების მსგავსად, მომხმარებელთა უფლებების დაცვა საქართველოს ეროვნული ბანკისთვის 2024 წელსაც კვლავ ერთ-ერთ პრიორიტეტულ მიმართულებას წარმოადგენდა. ამ კუთხით წლის განმავლობაში დაიხვეწა არსებული საკანონმდებლო ჩარჩო, კერძოდ, მნიშვნელოვანი ცვლილებები განხორციელდა ფინანსური

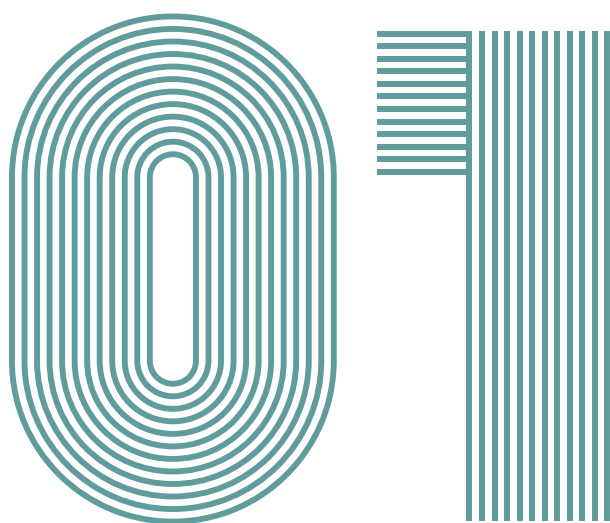
ორგანიზაციების მიერ მომსახურების განვითარების მომხმარებელთა უფლებების დაცვის წესში, ხოლო სექტორში საუკეთესო საერთაშორისო პრაქტიკის დანერგვის მიზნით მიმდინარეობდა ფინანსურ სექტორთან შესაბამისი კონსულტაციები და სამუშაო შეხვედრები. გარდა ამისა, 2024 წელსაც, საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ გაგრძელდა ფინანსური სექტორის მხრიდან საკანონმდებლო მოთხოვნებთან შესაბამისობის მონიტორინგი, მათ შორის, ე.წ. მისტიური მყიდველის კვლევის ჩატარების გზით. ამასთან, წლის განმავლობაში უფრო მეტად გაძლიერდა საბაზრო ქცევის ზედამხედველობის მიმართულება. დამატებით, კონკურენციის ხელშეწყობისა და გაძლიერების მიზნით, დაიწყო მსოფლო ბანკის შესაბამისი ტექნიკური მხარდაჭერის პროექტი, რომლის დასრულებაც მიმდინარე წელს იგეგმება.

საქართველოში ბოლო წლებში განხორციელებულმა საკანონმდებლო ცვლილებებმა კიდევ უფრო გააძლიერა საქართველოს ეროვნული ბანკის საზედამხედველო უფლებამოსილებები რეგისტრირებული საგადახდო მომსახურების პროვაიდერებთან მიმართებაში, და ასევე საფუძველი ჩაუყარა ახალი საზედამხედველო სუბიექტების, ვირტუალური აქტივის მომსახურების პროვაიდერების ეროვნულ ბანკში რეგისტრაციას და მათზე ფულის გათეთრების და ტერორიზმის დაფინანსების აღკვეთის ხელშეწყობის (AML/CFT) კუთხით ზედამხედველობას.

საგადახდო მომსახურების პროვაიდერების ზედამხედველობის კუთხით სტრატეგიულ პრიორიტეტებს წარმოადგენს საგადახდო მომსახურების პროვაიდერების პრუდენციული ზედამხედველობის გაძლიერება, სექტორში კონკურენციის ხელშეწყობა, რისკების მართვის ჩარჩოს გაუმჯობესება, გადახდების სფეროში ფინანსური ინოვაციების ნახალისება. ამ კუთხით, საქართველოს ეროვნული ბანკი ასევე აკვირდება და სწავლობს საერთაშორისო პრაქტიკასა და ტენდენციებს, როგორც არის, მაგალითად, 2024 წელს ევროკავშირში დაანონსებული ახალი

საგადახდო მომსახურების დირექტივის (PSD 3) პროექტი. იგი შეიქმნა ფინანსური ტექნოლოგიების და ციფრული აქტივების განვითარების შედეგად წარმოქმნილი გამოწვევების საპასუხოდ და მიზნად ისახავს უსაფრთხო და ინკლუზიური ფინანსური გარემოს შექმნას ყველა ბაზრის მონაწილისთვის, როგორც ტრადიციული ბანკების, ასევე ფინტექ კომპანიებისთვის. ახალი რეგულაცია პოტენციურად ქმნის ახალ სტანდარტს გლობალური ფინანსური რეგულირებისთვის, რაც ინდუსტრიებს და მომხმარებლებს საშუალებას მისცემს ისარგებლონ უფრო უსაფრთხო, გამჭვირვალე და ინოვაციური ფინანსური სერვისებით.

ვირტუალური აქტივის მომსახურების პროვაიდერების ბაზარი წარმოადგენს ახალ საზედამხედველო სექტორს, როგორც საქართველოში, ასევე მთელ მსოფლიოში. საზედამხედველო ჩარჩოს შექმნის შემდეგ, საქართველოს ეროვნულმა ბანკმა 2024 წლის განმავლობაში ეტაპობრივად დაარეგისტრირა ისეთი ვირტუალური აქტივის მომსახურების პროვაიდერები, რომლებიც შესაბამისობაში იყვნენ სარეგისტრაციო მოთხოვნებთან. შემდგომ ეტაპს წარმოადგენს აღნიშნულ სუბიექტებზე დაკვირვება, AML/CFT ზედამხედველობა და რეგულირების ჩარჩოს განვითარება საუკეთესო საერთაშორისო პრაქტიკის შესაბამისად, რომელთაგან აღსანიშნავია ევროკავშირის კრიპტო რეგულაციები (Markets in Crypto Assets Regulation - MiCAR), ასევე ევროპის ფასიანი ქაღალდების და ბაზრების მარეგულირებელი ორგანოს (European Securities and Markets Authority - ESMA) და ევროპის საბანკო მარეგულირებელი ორგანოს (European Banking Authority - EBA) მიერ ევროკავშირის წევრი ქვეყნებისთვის გამოცემული გზამკვლევები (გაიდლაინები) კრიპტო აქტივებთან და კრიპტო აქტივების მომსახურების პროვაიდერებთან დაკავშირებით. საქართველოს ეროვნული ბანკი აქტიურად სწავლობს და აკვირდება ზემოაღნიშნული დოკუმენტების იმპლემენტაციას, ასევე მათ ეფექტს შესაბამის ბაზარზე.

მაკროეკონომიკური
გარემო

1.1. მსოფლიო ეკონომიკა

2024 წელს გლობალური ეკონომიკა ზომიერად გაიზარდა და საერთაშორისო სავალუტო ფონდის (სსფ) 2025 წლის იანვრის შეფასებით 3.2 პროცენტი შეადგინა⁹. ინფლაცია კვლავ მნიშვნელოვანი გამოწვევა იყო, რის ფონზეც ცენტრალურმა ბანკებმა მკაცრი მონეტარული პოლიტიკიდან გამოსვლის პროცესი გაახანგრძლივეს. აღნიშნულმა, ინფლაციის შემცირების პარალელურად, ეკონომიკურ ზრდის შენელებაც გამოიწვია. ამასთან, გეოპოლიტიკური დაძაბულობა, განსაკუთრებით უკრაინასა და ახლო აღმოსავლეთში მიმდინარე ომები, კვლავ მნიშვნელოვანი გამოწვევა იყო მიწოდების ჯაჭვების სტაბილურობისთვის. შესაბამისად, ინვესტორთა ნდობა შემცირებული იყო, რასაც დამატებითი წნეხი ქონდა გლობალურ ეკონომიკურ ზრდაზე. ეკონომიკური მაჩვენებლები რეგიონებს შორის მნიშვნელოვნად განსხვავდებოდა. განვითარებულ ეკონომიკებში ზომიერი ზრდა ფიქსირდებოდა მაშინ, როცა მზარდ და განვითარებად ქვეყნებს უწევდათ სტრუქტურულ ეკონომიკურ გამოწვევებთან, მზარდ საგარეო ვალთან და რესურსებზე შეზღუდულ წვდომასთან გამკლავება.

2024 წელს საკვები პროდუქტების ფასების ინდექსი საშუალოდ, წინა წელთან შედარებით 2 პროცენტით შემცირდა. რაც შეეხება ბრენტის ტიპის 1 ბარელი ნავთობის საერთაშორისო ფასს, მან საშუალოდ 2024 წელს დაახლოებით 80.5 ამერიკული დოლარი შეადგინა, რაც 2 პროცენტით დაბალი მაჩვენებელია 2023 წელთან შედარებით. საბოლოო ჯამში, სსფ-ის შეფასებით¹⁰ 2024 წელს ინფლაცია გლობალურად 5.7 პროცენტი იყო.

2024 წელს, ევროზონისა და დიდი ბრიტანეთის ეკონომიკური სიტუაცია განსხვავებულად განვითარდა, რაშიც დიდი წვლილი სხვადასხვა ფაქტორმა შეიტანა. კერძოდ, ევროზონა მნიშვნელოვანი ეკონომიკური გამოწვევების წინაშე აღმოჩნდა და 2024 წელს, სსფ-ის მიხედვით, აქტივობა

მხოლოდ 0.8 პროცენტით გაიზარდა. შენელებული ზრდის ტემპი ძირითადად წარმოების სექტორების ხანგრძლივი სისუსტით იყო განპირობებული, განსაკუთრებით ისეთი მსხვილი ეკონომიკების შემთხვევაში, როგორიცაა გერმანია და იტალია. სსფ განსაკუთრებულ ყურადღებას ამახვილებს ინფრასტრუქტურულ პროექტებსა და მწვანე ტექნოლოგიებში სახელმწიფო ინვესტიციების გაფართოების აუცილებლობაზე, რაც რეგიონში პროდუქტიულობისა და კონკურენტუნარიანობის ზრდას შეუწყობს ხელს. გერმანიაში, წარმოების სექტორის გაუარესებისა და მაღალი ენერგო დანახარჯების ფონზე, ეკონომიკა 0.2 პროცენტით შემცირდა¹¹. დაბალი ეკონომიკური აქტივობა იყო იტალიაშიც, სადაც პროგნოზირებულმა ეკონომიკურმა ზრდამ 0.6 პროცენტი შეადგინა¹². აღნიშნული ძირითადად შემცირებული წარმოებით და ექსპორტით იყო განპირობებული. წინა წლის მსგავსად, 1.1 პროცენტით გაიზარდა საფრანგეთის ეკონომიკა, რაშიც დიდი წვლილი ზაფხულში ჩატარებულმა ოლიმპიურმა თამაშებმა შეიტანა. ევროპის სხვა ქვეყნებთან შედარებით, მაღალი ეკონომიკური აქტივობის ტემპი იყო ესპანეთში, რაც ტურიზმის სექტორში გაზრდილი აქტივობის შედეგად ძლიერ საგარეო მოთხოვნას უკავშირდება. ასევე ძლიერი იყო შიდა მოთხოვნაც. ესპანეთის რეალური ეკონომიკა 2024 წელს 3.1 პროცენტით გაიზარდა¹³. მაღალი აქტივობა იყო საბერძნეთშიც, სადაც ეკონომიკა 2.3 პროცენტით გაიზარდა. აღნიშნულში დიდი წვლილი შეიტანა ტურიზმის სექტორმა და ფისკალური მდგრადობის ზრდამ. 2024 წლის განმავლობაში, ევროზონის ქვეყნებში ინფლაციის წლიურმა მაჩვენებელმა იკლო და საშუალოდ 2.4 პროცენტი შეადგინა. ინფლაციის კლების პარალელურად, ევროპის ცენტრალურმა ბანკმა (ECB) საპროცენტო განაკვეთი, წლის განმავლობაში რამდენჯერმე შეამცირა.

რაც შეეხება დიდ ბრიტანეთს, სსფ-ის შეფასებით, მისი ეკონომიკა 2024 წელს 0.9 პროცენტით გაიზარდა. აღნიშნული, ძირითადად, ინვესტიციებისა და სამომხმარებლო დანახარ-

9. WEO January update, 2025.

10. იგივე.

11. იგივე.

12. იგივე.

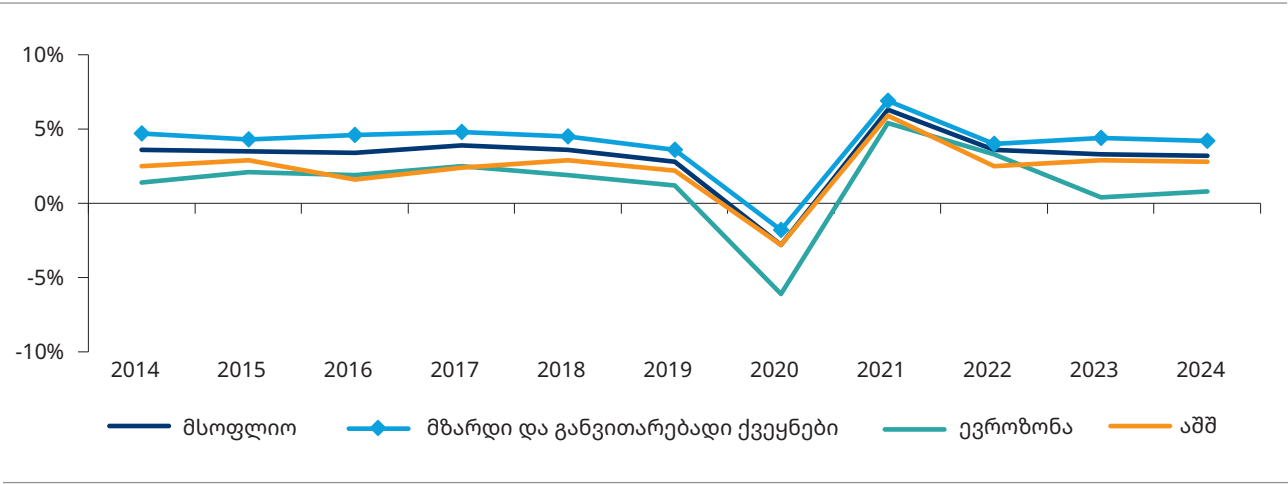
13. იგივე.

ჯების ზრდითაა განპირობებული, კლებადი ინფლაციის ფონზე. წლიური ინფლაცია, საშუალოდ, 2.5 პროცენტი იყო, ხოლო ინგლისის ცენტრალურმა ბანკმა მკაცრი მონეტარული პოლიტიკიდან გამოსვლა დაიწყო, რამაც დამატებით ხელი შეუწყო ეკონომიკურ აქტივობას. თუმცა, წლის მეორე ნახევარში ზრდაზე უარყოფით გავლენას ახდენდა შემცირებული საერთაშორისო ვაჭრობა, ასევე შრომითი დანახარჯების ზრდა და ბიზნეს განწყობების მცირედ შემცირება.

2024 წელს აშშ-ს ეკონომიკა მნიშვნელოვნად გაჯანსაღდა და, სსფ-ის მიხედვით, ზრდამ 2.8 პროცენტი შეადგინა. აღნიშნული განპირობებული

ლი იყო მაღალი სამომხმარებლო დანახარჯებით, რასაც ხელი შეუწყო ძლიერმა სამუშაო ბაზარმა და ხელფასების ზრდამ. წლის ბოლოს, მაღალი სავაჭრო დეფიციტი დაფიქსირდა, რაც განსაკუთრებით იმპორტის ზრდით იყო გამოწვეული. ინფლაცია 2024 წლის პირველ ნახევარში მცირდებოდა, თუმცა შემდგომ ზრდა დაიწყო და, საბოლოოდ, საშუალოდ წლიურად 3 პროცენტს გაუტოლდა. ინფლაციის და ეკონომიკური ზრდის გარშემო არსებული გაურკვევლობის გამო, ფედერალურმა სარეზერვო სისტემამ ფრთხილი მიდგომა აირჩია და ფედერალური ფონდების განაკვეთი მხოლოდ 4.25-4.5 პროცენტიან შუალედამდე შეამცირა.

დიაგრამა N 1.1 რეალური მშპ-ის ზრდა მსოფლიოში

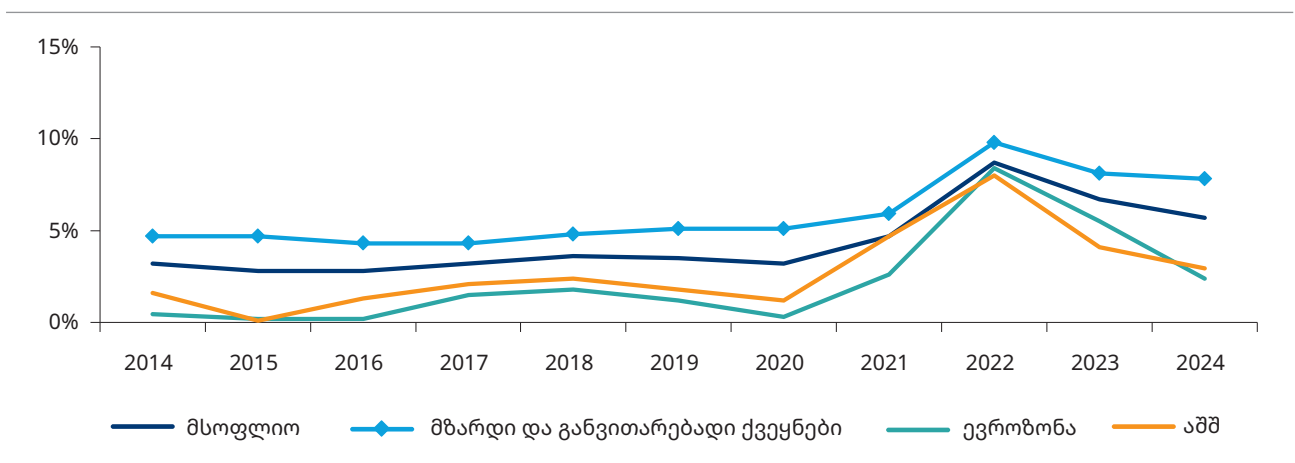

წყარო: საერთაშორისო სავალუტო ფონდი

2024 წელს მაღარი და განვითარებული ეკონომიკები მნიშვნელოვანი გამოწვევების წინაშე აღმოჩნდა, მათ შორის, გაცვლითი კურსის მერყეობის, სესხის მომსახურების გაზრდილი ხარჯებისა და არამდგრადი პოლიტიკური ვითარების გამო. თურქეთში ეკონომიკური აქტივობის გაუმჯობესების ტემპი შენედა. აღნიშნულის მიზეზი, ლირის გაუფასურების ფონზე, მაღალი ინფლაცია და, შედეგად, გაზრდილი ცხოვრების

ხარჯებია. ეს ასევე ართულებს ფისკალური/მონეტარული სტაბილურობის ბალანსის შენარჩუნებას ეკონომიკურ ზრდასთან ერთად. თუმცა, იმავდროულად, შრომის ბაზარი გარკვეულწილად გაუმჯობესდა, რის ფონზეც მოიმატა სამომხმარებლო დანახარჯებმა. სსფ-ის შეფასებით¹⁴, თურქეთის რეალური ეკონომიკა 2024 წელს 3 პროცენტით გაიზარდა. რაც შეეხება ინფლაციას, ის 2024 წელს საშუალოდ 45 პროცენტი იყო.

14. WEO, October 2024.

წყარო: საერთაშორისო სავალუტო ფონდი

2024 წელს, რუსეთის ეკონომიკა 3.8 პროცენტით გაიზარდა¹⁵, რაც ძირითადად განპირობებული იყო თავდაცვის ხარჯებისა და სამხედრო-სამრეწველო პროდუქციის წარმოების ზრდით. ეს ზრდა დიდწილად განპირობებული იყო მნიშვნელოვანი ფისკალური ხარჯებით, რაც ასახავს ეკონომიკის მზარდ დამოკიდებულებას თავდაცვასთან დაკავშირებულ საქმიანობაზე. თუმცა, ეკონომიკა მნიშვნელოვანი გამოწვევების წინაშე აღმოჩნდა, მათ შორის, მაღალი ინფლაციის მაჩვენებლებისა დამუშახელის დეფიციტის ფონზე. პარალელურად, გაზრდილ ინფლაციურ მოლოდინებზე საპასუხოდ, რუსეთის ცენტრალურმა ბანკმა მონეტარული პოლიტიკის განაკვეთი რამდენჯერმე გაამკაცრა. ასევე, დასავლეთის მიერ დაწესებული სანქციების ფონზე, გაუარესებული რჩება როგორც ბიზნესგარემო, ისე ინვესტიციების მოცულობა და საგარეო სექტორი. წლიური ინფლაციის დონე, საშუალოდ, 8.5 პროცენტი იყო.

რუსეთის მიერ წარმოებულ ომს მძიმე გავლენა აქვს უკრაინაზე - როგორც სოციალური და ჰუმანიტარული, ისე ეკონომიკური კუთხით. განადგურებულია მრავალი კრიტიკული ინფრასტრუქტურული ობიექტი, რაც ეკონომიკის პოტენციალს ამცირებს. სსფ-ს შეფასებით¹⁶, უკრაინის რეალური ეკონომიკური ზრდა 2024 წელს 3 პროცენტი იყო, ხოლო ინფლაციის საშუალო დონე კი 6.5 პროცენტი. ხაზი უნდა გაესვას იმას, რომ ომის პარალელურად, მსოფლიოს ცივილიზებული ნაწილი, მათ შორის საქართველოც, მხარს უჭერს უკრაინას.

2024 წელს, ეკონომიკური ზრდის ტემპი შენედა სომხეთში და, სსფ-ის შეფასებით, 6 პროცენტი შეადგინა¹⁷. აღნიშნულს განაპირობებდა შემცირებული საგარეო მოთხოვნა, რის ფონზეც შემცირდა ექსპორტის მოცულობა და სხვა საგარეო შემოდინებები. ინფლაციის წლიური დონე დაბალი შენარჩუნდა, რამაც ხელი შეუწყო ცენტრალური ბანკის მიერ მონეტარული პოლიტიკის შერბილებას. წლიური ინფლაცია, საშუალოდ, 0.3 პროცენტის ფარგლებში იყო.

რაც შეეხება აზერბაიჯანს, 2024 წელს აზერბაიჯანში ეკონომიკური აქტივობა ზომიერი იყო და, სსფ-ის შეფასებით, 3.2 პროცენტი შეადგინა¹⁸. აღნიშნულს ხელი შეუწყო ზრდის ტემპების გაუმჯობესებამ როგორც არასანავთობო სექტორში, სადაც გაიზარდა ინდუსტრიული წარმოება, ასევე ნავთობის სექტორის გაჯანსაღებამ. ამასთანავე, დაბალი შენარჩუნდა წლიური ინფლაციის მაჩვენებელი და საშუალოდ 2.2 პროცენტი შეადგინა.

საბოლოო ჯამში, საქართველოს სავაჭრო პარტნიორი ქვეყნების ეკონომიკა 2024 წელს საშუალოდ 3 პროცენტით გაიზარდა, მსგავსად 2023 წლისა. რაც შეეხება საქართველოს, 2024 წელს რეალური მშპ, ბოლო მონაცემებით, 9.4 პროცენტით გაიზარდა, ასევე მაღალი, 2023 წლის 7.5 პროცენტთან ზრდის შემდეგ (იხ. დიაგრამა 1.3). ინფლაციამ კი საშუალოდ 1.1 პროცენტი შეადგინა 2024 წელს.

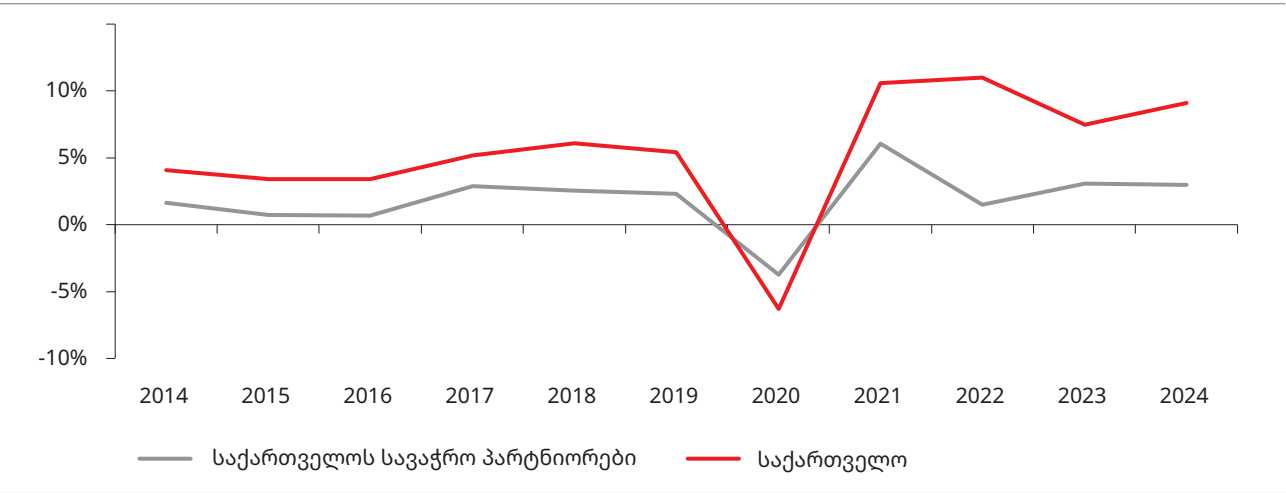
15. WEO January update, 2025.

16. WEO, October 2024.

17. იგივე.

18. იგივე.

დიაგრამა N 1.3 რეალური მშპ-ის ზრდა საქართველოში და სავაჭრო პარტნიორი ქვეყნების საშუალო შენობილი ზრდა

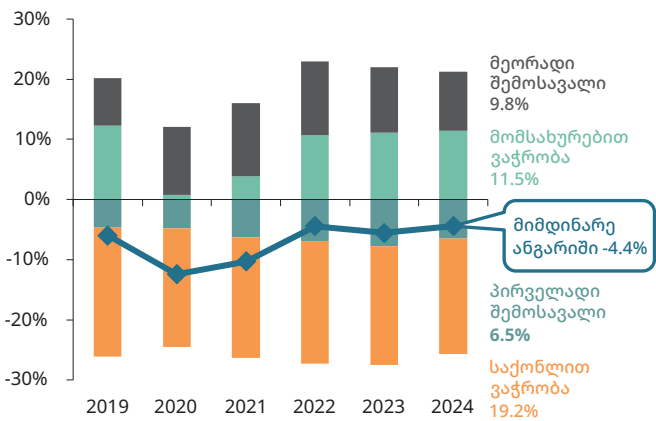
წყარო: საერთაშორისო სავალუტო ფონდი, საქართველოს ეროვნული ბანკის გაანგარიშება

საქართველოს უმეტესი სავაჭრო პარტნიორი ქვეყნების ცენტრალურმა ბანკებმა, 2024 წლის განმავლობაში მონეტარული პოლიტიკის განაკვეთები რამდენჯერმე შეამცირეს. კერძოდ, აშშ-ის ფედერალურმა სარეზერვო სისტემამ ფედერალური ფონდების განაკვეთი 4.25-4.5 პროცენტთან შუალედამდე დაწია, ხოლო ევროპის ცენტრალურმა ბანკმა სადეპოზიტო ინსტრუმენტის განაკვეთის დონე 3 პროცენტამდე შეამცირა. რაც შეეხება, თურქეთის რესპუბლიკის ცენტრალურ ბანკს, 2024 წლის ბოლო სხდომაზე, მან მონეტარული პოლიტიკის განაკვეთის 47.5 პროცენტამდე შემცირების გადაწყვეტილება მიიღო. რუსეთის ცენტრალურმა ბანკმა კი მონეტარული პოლიტიკის განაკვეთი 21 პროცენტამდე გაზარდა.

1.2. საგარეო სექტორი და საგადასახდელო ბალანსი

2024 წელს მიმდინარე ანგარიშის ბალანსი, წინა წელთან შედარებით გაუმჯობესდა და პროცენტულად მშპ-თან -4.4 პროცენტი შეადგინა (იხ. დიაგრამა 1.4). აღნიშნულს მნიშვნელოვანწილად, საქონლის ვაჭრობის დეფიციტის მშპ-სთან თანაფარდობის გაუმჯობესება განაპირობებდა. ამავდროულად, ზრდას განაგრძობდა მომსახურების ექსპორტიდან მიღებული შემოსავლები. კერძოდ, ბოლო პერიოდში საქართველოს, როგორც შუა დერეფნის როლი გაიზარდა, რამაც გააქტიურა საერთაშორისო სატრანსპორტო გადაზიდვები და ტრანსპორტირების სექტორს კიდევ უფრო მეტი მნიშვნელობა შესძინა. წლიურ დონეზე გაზრდილია მოგზაურობიდან მიღებული შემოსავლები. ასევე, წინა პერიოდებში კომპიუტერული და საინფორმაციო მომსახურებიდან მიღებული შემოსავლების მნიშვნელოვნად გაზრდილი დონე, მიმდინარე პერიოდშიც მაღალ დონეზე შენარჩუნდა (იხ. დიაგრამა 1.5).

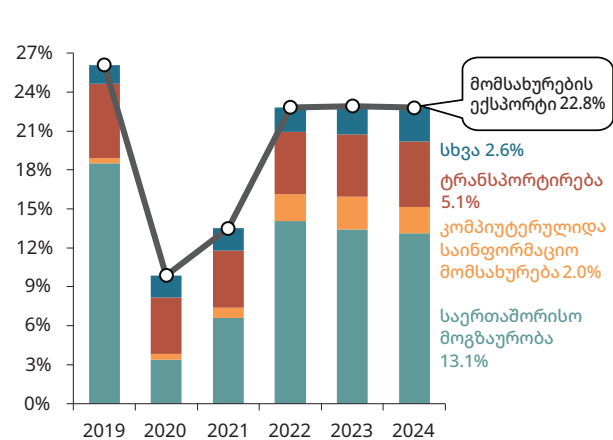
დიაგრამა 1.4 მიმდინარე ანგარიშის
კომპონენტების ფარდობა მშპ-თან

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

საქონლით ვაჭრობა ტრადიციულად მიმდინარე ანგარიშის ყველაზე დეფიციტური ნაწილია. წლის პირველ ნახევარში სავაჭრო ბალანსი გაუარესდა (იხ. დიაგრამა 1.6). ჩინეთის ბაზარზე სპილენძზე დაბალი მოთხოვნის გამო, ასევე საერთაშორისო ბაზარზე ფეროშენადნობებზე

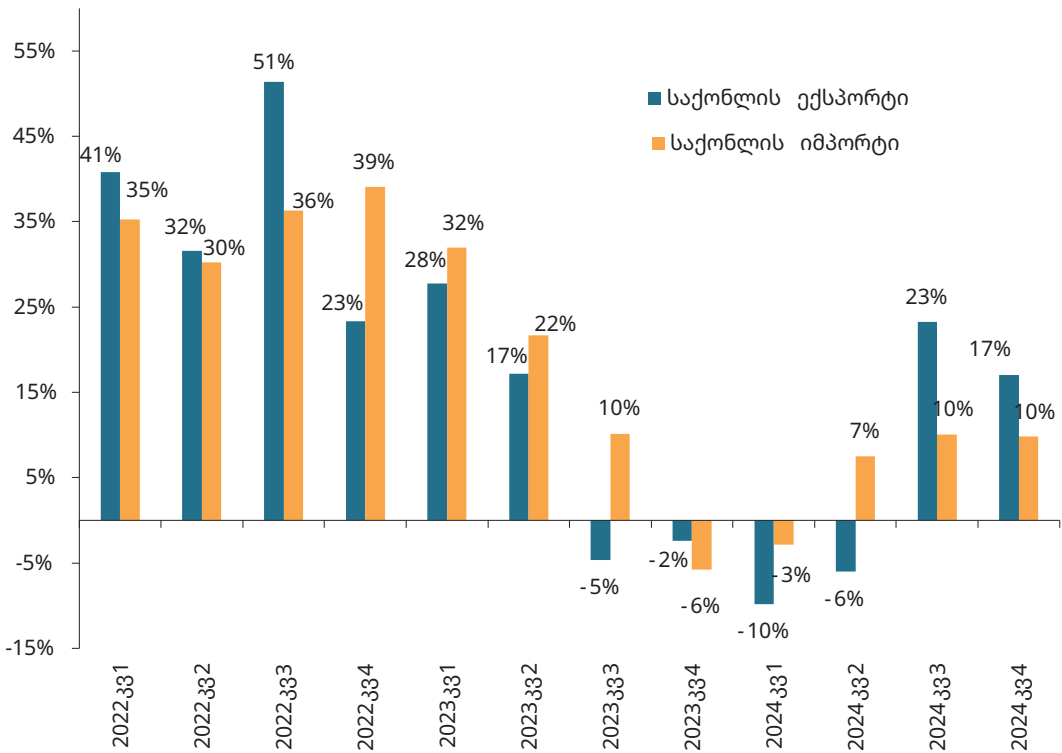
დიაგრამა 1.5 მომსახურების ექსპორტის
კომპონენტების ფარდობა მშპ-თან

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

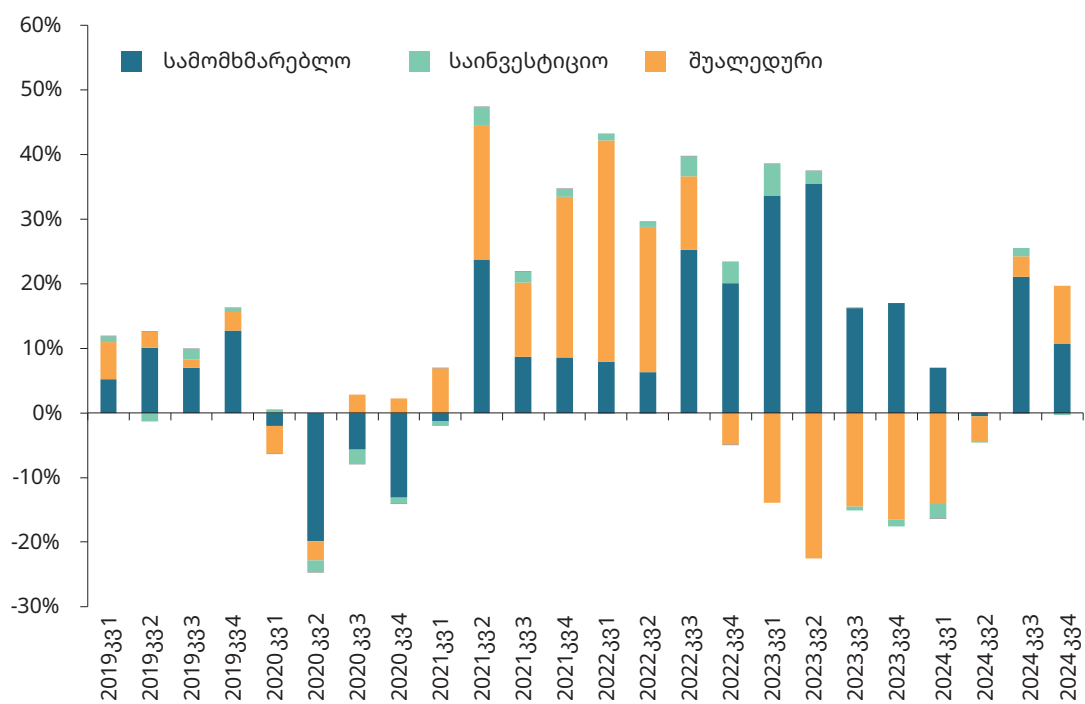
დაბალი ფასების გამო შუალედური საქონლის ექსპორტი შემცირდა (იხ. დიაგრამა 1.7). თუმცა, წლის მეორე ნახევარში საქონლის ადგილობრივი ექსპორტიდან მიღებული შემოსავლები წლიურად გაიზარდა, რაც, ნაწილობრივ, წინა წლის საბაზო ეფექტის ასახვაც იყო.

დიაგრამა 1.6 საქონლის ექსპორტისა და იმპორტის წლიური ცვლილება

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

დიაგრამა 1.7 საქონლის ექსპორტის წლიური ცვლილების დაკომპოზიცია კატეგორიების მიხედვით

წყარო: საქსტატი

ასევე აღსანიშნავია, რომ ძირითადი საქსპორტო საქონლის თხილი, კაკალი, ღვინო და წყალი, ექსპორტი, წლის განმავლობაში სტაბილურად იზრდებოდა. აღსანიშნავია, რომ წლის მეორე ნახევარში განხორციელდა წინა პერიოდებში

იმპორტირებული მსუბუქი ავტომობილების რე-ექსპორტი, ძირითადად, ყირგიზეთის და ყაზახეთის ბაზრებზე (იხ. ცხრილი 1.1), რის შედეგადაც ექსპორტიდან მიღებული შემოსავლები მოსალოდნელზე მეტად გაიზარდა.

ცხრილი 1.1 2024 წლის ექსპორტის სტრუქტურა ტოპ-5 ქვეყნის და პროდუქტის მიხედვით

ტოპ-5 პროდუქტი	(მლნ აშშ დოლარი)	ტოპ-5 ქვეყანა	(მლნ აშშ დოლარი)
მსუბუქი ავტომობილები	2,426.8	ყირგიზეთი	1,287.4
სპირტიანი სასმელები და ნატურალური ღვინოები	610.8	ყაზახეთი	859.9
ფეროშენადნობები	322.2	აზერბაიჯანი	724.5
მინერალური და მტკნარი წყლები	302.9	რუსეთი	681.5
მადნები და კონცენტრატები	237.5	სომხეთი	617.5

წყარო: საქსტატი

მაღალი ეკონომიკური აქტივობიდან გამომდინარე წლის განმავლობაში ძლიერი იყო იმპორტიც, თუმცა, წლის პირველ ნახევარში საბაზო ეფექტის გამო, ძირითადად ავტომობილების იმპორტის გავლენით, უარყოფითი ზრდა დაფიქსირდა (იხ. დიაგრამა 1.6). 2023 წლის განმავლობაში ავტომობილების დიდი რაოდენობით იმპორტირება მოხდა, ხოლო რეექსპორტზე მათი რეალიზების დიდი წილი 2024 წელს განხორციელდა.

წინა წლების მსგავსად, იმპორტიორ ქვეყნებს შორის, რეგიონის ქვეყნებიდან თურქეთი ლიდერობდა (იხ. ცხრილი 1.2), ძირითადად, სამკურნალო საშუალებების და ნავთობისა და ნავთობპროდუქტების იმპორტის გავლენით. აღნიშნული იმპორტი სამომხმარებლო საქონლის კატეგორიაში კლასიფიცირდება და გასული წლის განმავლობაში იმპორტის ზრდაში დადებითი კონტრიბუცია შეიტანა (იხ. დიაგრამა 1.8).

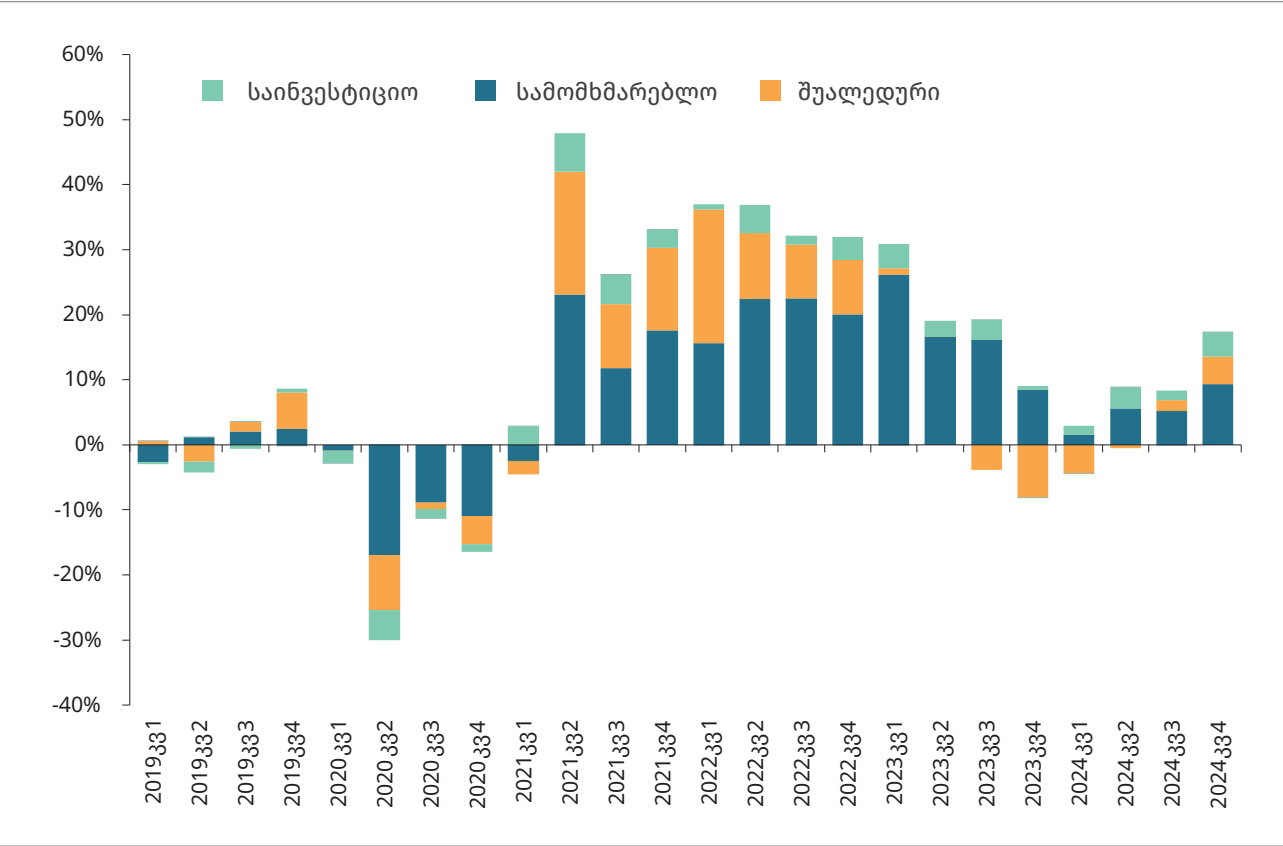
ცხრილი 1.2 2024 წლის იმპორტის სტრუქტურა ტოპ-5 ქვეყნის და პროდუქტის მიხედვით

ტოპ-5 პროდუქტი	(მლნ აშშ დოლარი)	ტოპ-5 ქვეყანა	(მლნ აშშ დოლარი)
მსუბუქი ავტომობილები	3,511.3	თურქეთი	2,773.0
ნავთობი და ნავთობპროდუქტები	1,303.0	აშშ	2,069.8
სამკურნალო საშუალებები	623.1	რუსეთი	1,849.8
ნავთობ აირები	435.5	ჩინეთი	1,612.5
სატელეფონო აპარატები	332.6	გერმანია	1,323.4

წყარო: საქსტატი

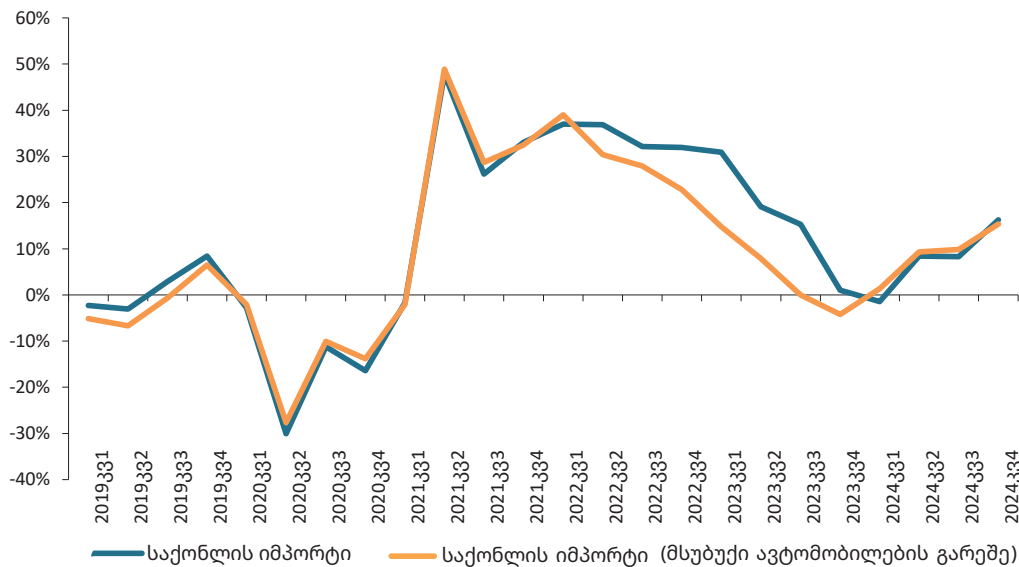
საგულისხმოა, რომ წლის განმავლობაში ძლიერი იყო ავტომობილების გარეშე იმპორტის ზრდა (იხ. დიაგრამა 1.9), რაც ასევე ძლიერი მოხმარებიდან მომდინარე ეფექტის ამსახველია.

დიაგრამა 1.8 საქონლის იმპორტის წლიური ცვლილების დავომოზიცი კატეგორიების მიხედვით

წყარო: საქსტატი

დიაგრამა 1.9 საქონლის რეგისტრირებული იმპორტის წლიური ზრდა

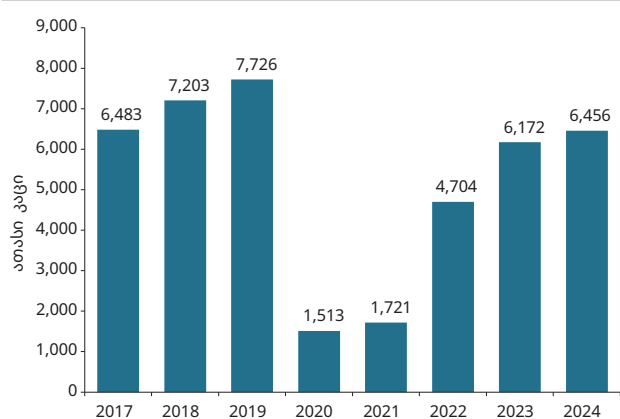

წყარო: საქსტატი

რაც შეეხება საერთაშორისო ვიზიტორებს, საქართველოს ტურიზმის ადმინისტრაციის (GNTA) სტატისტიკის თანახმად, პოსტპანდემიურ პერიოდში საერთაშორისო ტურისტების რაოდენობის აღდგენის ტენდენცია 2024 წელსაც შენარჩუნდა (იხ. დიაგრამა 1.10), რამაც, თავის მხრივ, გაზარდა მოგზაურობიდან მიღებული შემოსავლები. მოგზაურობიდან მიღებული შემოსავლები 2024 წელს წლიურად 7.3 პროცენტით გაიზარდა. წინა წლებისგან განსხვავებით, აღსანიშნავია, რომ ევროკავშირიდან ტურისტების რაოდენობა და მიღებული შემოსავლების ზრდა სტაბილურად ნარჩუნდებოდა, თუმცა 2024 წლის განმავლობაში

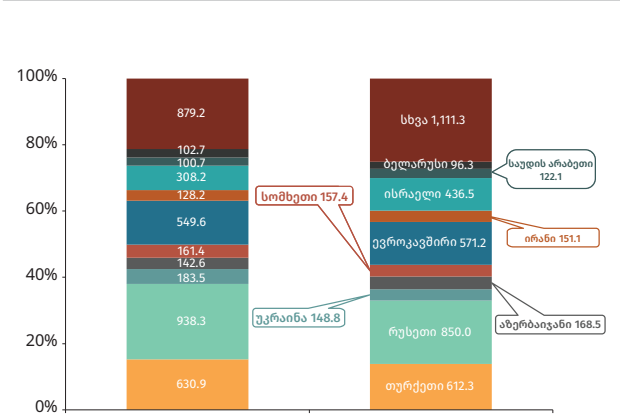
იმატა ტურისტებმა აზიის ქვეყნებიდან: ისრაელი, საუდის არაბეთი, ირანი და სხვა. 2022 წელს რუსეთის უკრაინაში შეჭრის შემდგომ საქართველოში დიდი რაოდენობით მიგრანტი შემოვიდა რუსეთიდან, ბელარუსიდან და უკრაინიდან. ამ მოვლენის მიმდინარე ანგარიშის ბალანსზე მოქმედი საბაზო ეფექტი უკვე ამოწურულია და ამავდროულად ამ ქვეყნების მოქალაქეების რაოდენობა საქართველოში მცირდება. შედეგად, 2024 წლის განმავლობაში, აღნიშნული ქვეყნებიდან, მოგზაურობიდან მიღებული შემოსავლები შემცირდა (იხ. დიაგრამა 1.11).

დიაგრამა 1.10 საერთაშორისო ვიზიტორების მიერ განხორციელებული ვიზიტები

წყარო: საქართველოს ტურიზმის ეროვნული ადმინისტრაცია

დიაგრამა 1.11 მოგზაურობიდან მიღებული შემოსავლები

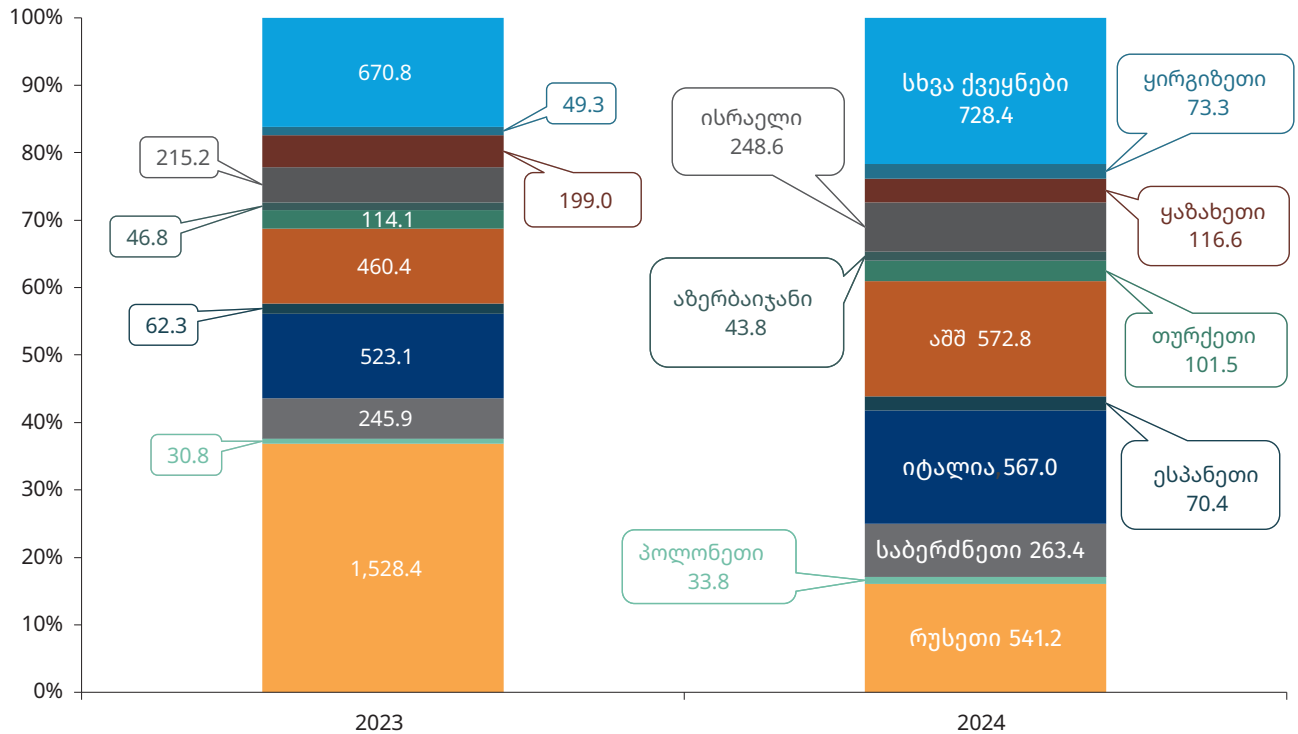

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

2024 წლის განმავლობაში წლიურ დონეზე 18.9 პროცენტით შემცირდა სწრაფი ფულადი გზავნილები, რაც ძირითადად რუსეთიდან გადმორიცხვების შემცირებითაა (64.6 პროცენტიანი

კლება) გამოწვეული. თუმცა საგულისხმოა რომ წლის განმავლობაში მნიშვნელოვნად იზრდება გადმორიცხვები აშშ-დან, იტალიიდან, ისრაელიდან, საბერძნეთიდან (იხ. დიაგრამა 1.12).

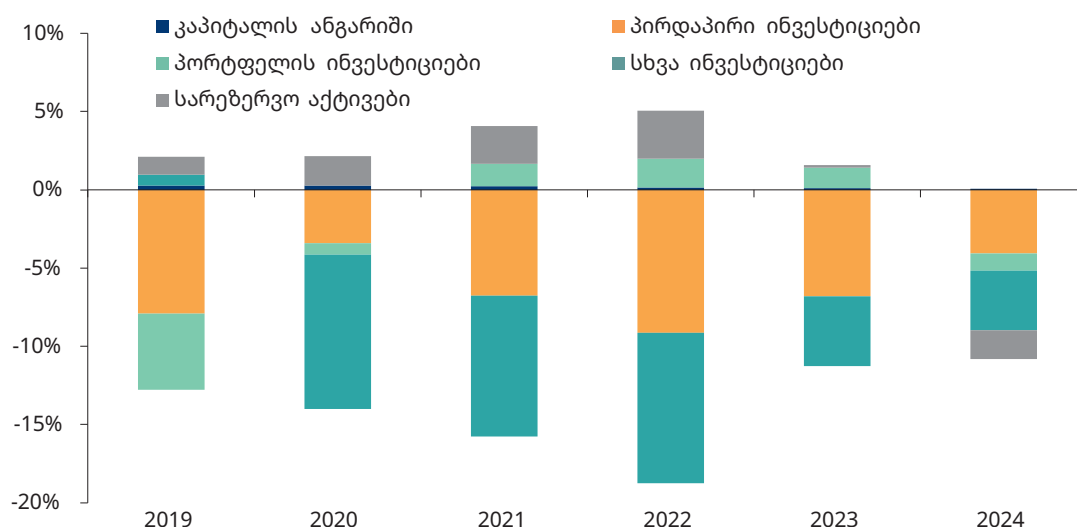
დიაგრამა 1.12 სწრაფი ფულადი გზავნილები ქვეყნების მიხედვით

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

2024 წელს, წინა წლების მსგავსად, მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტის დაფინანსების მნიშვნელოვანი წყარო კვლავ წმინდა პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები იყო (იხ. დიაგრამა N 1.13). საქართველოში განხორციელებულმა პირდაპირმა უცხოურმა ინვესტიციებმა 1.4 მლრდ აშშ დოლარი შეადგინა, და პროცენტულად მშპ-თან 4 პროცენტი შეადგინა. წლიურ ჭრილში პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების შემცირება უმეტესად სააქციო კაპიტალის და რეინვესტიციის მაჩვენებლების შემცირებითაა გამოწვეული. მისი დაბალი მაჩვენებელი ასევე დაკავშირებულია ინვესტორების მიმართ ვალდებულების შემცირებასთან. პირდაპირი უცხო-

ური ინვესტიციების უდიდესი ნაწილი დამამუშავებელი მრეწველობისა, ენერგეტიკის, ვაჭრობისა და უძრავი ქონების მიმართულებით განხორციელდა. 2024 წელს წმინდა პორტუგელის ინვესტიციების ნაკადმა 382 მლნ აშშ დოლარი შეადგინა, რომლის უდიდესი ნაწილიც არასაბანკო კერძო სექტორზე მოდის. მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტის დაფინანსებაში წლიურად 2024 წელსაც გაგრძელდა სხვა ინვესტიციების წვლილის შემცირება. შემოდინებების მხრივ, ვალდებულებების ზრდის ძირითადი ნაწილი როგორც სამთავრობო, ასევე კერძო (არასაბანკო) სექტორში მოზიდულ სესხებზე მოდის.

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

2024 წელს ოფიციალური საერთაშორისო რეზერვები 561 მლნ აშშ დოლარით შემცირდა და 4,448.6 მლნ აშშ დოლარი შეადგინა. წლის განმავლობაში საერთაშორისო რეზერვებზე ზრდის მიმართულებით მთავრობის მიერ საერთაშორისო ორგანიზაციებიდან და სხვა ქვეყნის მთავრობებიდან მოზიდული სესხები და გრანტები, ასევე რეზერვებზე საპროცენტო შემოსავლები და ოქროს ფასის ღირებულების ზრდა მოქმედებდა. გარდა ამისა, 2024 წლის დეკემბრიდან კომერციული ბანკების მიერ მოზიდული უცხოური ვალუტის მოკლევადიან ვალდებულებებზე დასაცავი სარეზერვო ნორმის ზედა ზღვარი 5 პროცენტული პუნქტით გაიზარდა, რამაც წლის ბოლოსთვის სავალუტო რეზერვების მოცულობა დამატებით გაზარდა. წლის განმავლობაში საერთაშორისო რეზერვებზე შემცირების მიმართულებით მთავრობის სავალუტო ხარჯები, ასევე სებ-ის მიერ განხორციელებული ინტერვენციები მოქმედებდა.

2024 წლის დასაწყისში სავალუტო ბაზარზე არსებული ხელსაყრელი პირობებიდან გამომდინარე საქართველოს ეროვნული ბანკი ინტერვენციების საშუალებით უცხოური ვალუტის შეძენას ახორციელებდა, შემდგომ კი სიტუაციის

ცვლებადობიდან გამომდინარე, სავალუტო ბაზარზე არსებული ერთჯერადი ჭარბი მერყეობების გასაწესებლად, საჭირო გახდა ბაზრისთვის უცხოური ვალუტის მიწოდება. ჯამურად, 2024 წლის განმავლობაში, სებ-ის მიერ განხორციელებული სავალუტო ინტერვენციებით ბაზრისთვის მიწოდებული უცხოური ვალუტის წმინდა მოცულობამ 434.8 მლნ აშშ დოლარი შეადგინა, საიდანაც, 382.1 მლნ აშშ დოლარი 7 სავალუტო აუქციონის საშუალებით მიეწოდა ბაზარს, ხოლო დანარჩენი 52.65 მლნ აშშ დოლარი წესებზე დაფუძნებული BMatch ინტერვენციების საფუძველზე ყიდვა/გაყიდვის მოცულობების წმინდა სხვაობის შედეგად. საერთაშორისო რეზერვები არის ის უმნიშვნელოვანესი ბუფერი, რაც ქვეყანას აქვს საგარეო შოკებისაგან დასაცავად. ამგვარად, მისი როგორც ხარჯვა, ასევე ხელსაყრელ პერიოდში შევსება არის მუდმივი პროცესი.

სსფ-ს ARA¹⁹ მეთოდოლოგიით რეზერვების ადეკვატურობის შეფასების მიხედვით, 2024 წლის ბოლოსათვის საქართველოს საერთაშორისო რეზერვების დონე დაახლოებით 83 პროცენტს შეადგენს, რაც, აღნიშნული მეთოდოლოგიით, საგარეო და ლიკვიდობის შო-

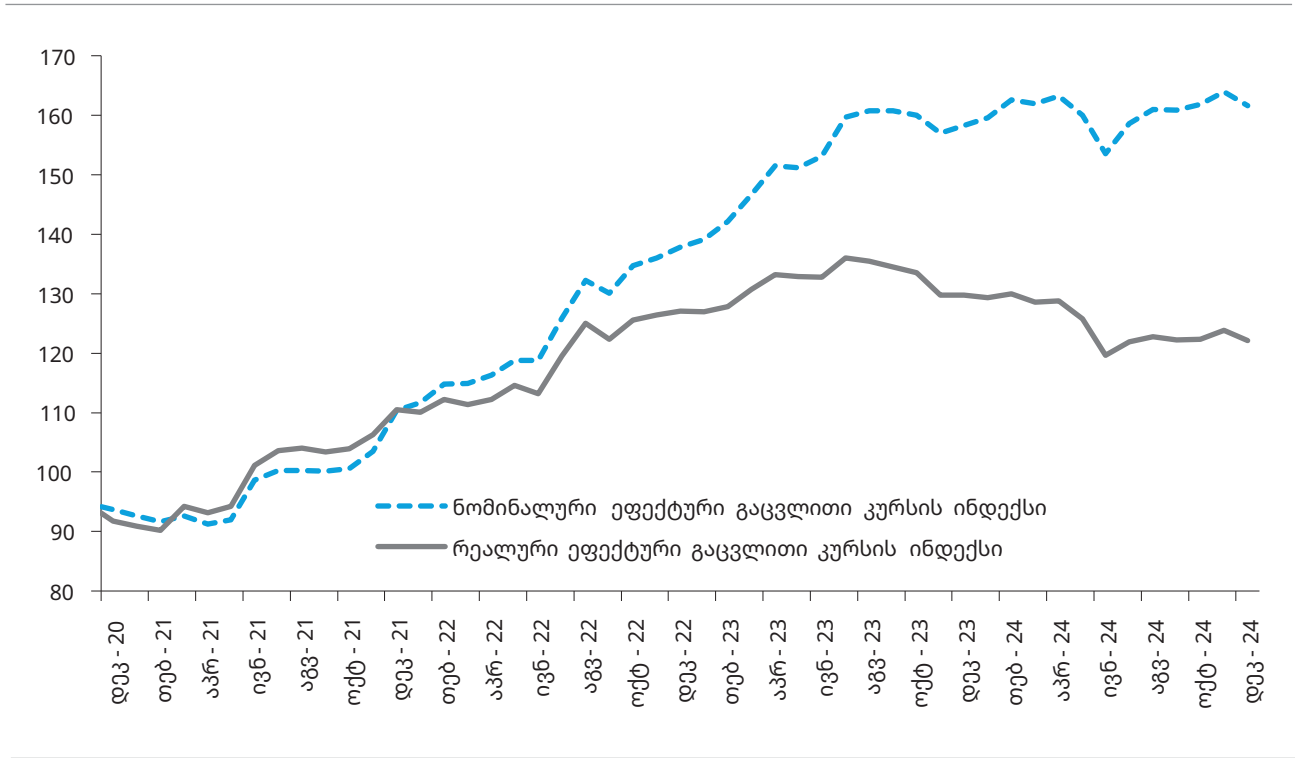
19. დაწვრილებით იხილეთ <https://www.imf.org/external/np/spr/ara/>

კებისაგან დასაზღვევად საჭირო დონის (100-დან 150 პროცენტამდე) ქვემოთაა. თუმცა ადეკვატურობის სხვა საზომით, 2024 წლის ბოლოსათვის საერთაშორისო რეზერვებით იმპორტის გადაფარვის კოეფიციენტმა 3.5 თვე (მინიმალური დონე, 3 თვე) შეადგინა.

აღსანიშნავია, რომ 2024 წლის მარტში მოხდა საერთაშორისო რეზერვებში მონეტარული ოქროს დამატება. ეროვნულმა ბანკმა 500 მლნ აშშ-ის დოლარის ღირებულების მონეტარული ოქრო შეიძინა. 2024 წლის დეკემბრის მდგომარეობით საერთაშორისო სავალუტო რეზერვებში ოქროს წილი 13.5 პროცენტს (598.7 მლნ აშშ დოლარი) შეადგენს.

2024 წელს რეალური ეფექტური გაცვლითი კურსი უფასურდებოდა როგორც სავაჭრო პარტნიორებთან შედარებით დაბალი ინფლაციის, ისე ნომინალური ეფექტური გაცვლითი კურსის ზეგავლენით და, ეროვნული ბანკის ბოლო შეფასებით, მის წონასწორულ დონეს უახლოვდებოდა (მონეტარული პოლიტიკის ანგარიში, 2025 კვ1). 2024 წლის დასაწყისიდან ნომინალური ეფექტური გაცვლითი კურსი მყარდებოდა, თუმცა წლის მეორე ნახევრიდან გაუფასურებაც შეინიშნებოდა (იხ. დიაგრამა 1.14). საშუალოდ, 2024 წლის მდგომარეობით წლიურად რეალური ეფექტური გაცვლითი კურსი 5.4 პროცენტით გაუფასურდა, ხოლო ნომინალური ეფექტური გაცვლითი კურსი 4.8 პროცენტით გამყარდა.

დიაგრამა 1.14 ლარის რეალური და ნომინალური ეფექტური გაცვლითი კურსების ინდექსები (ია6.2020=100)

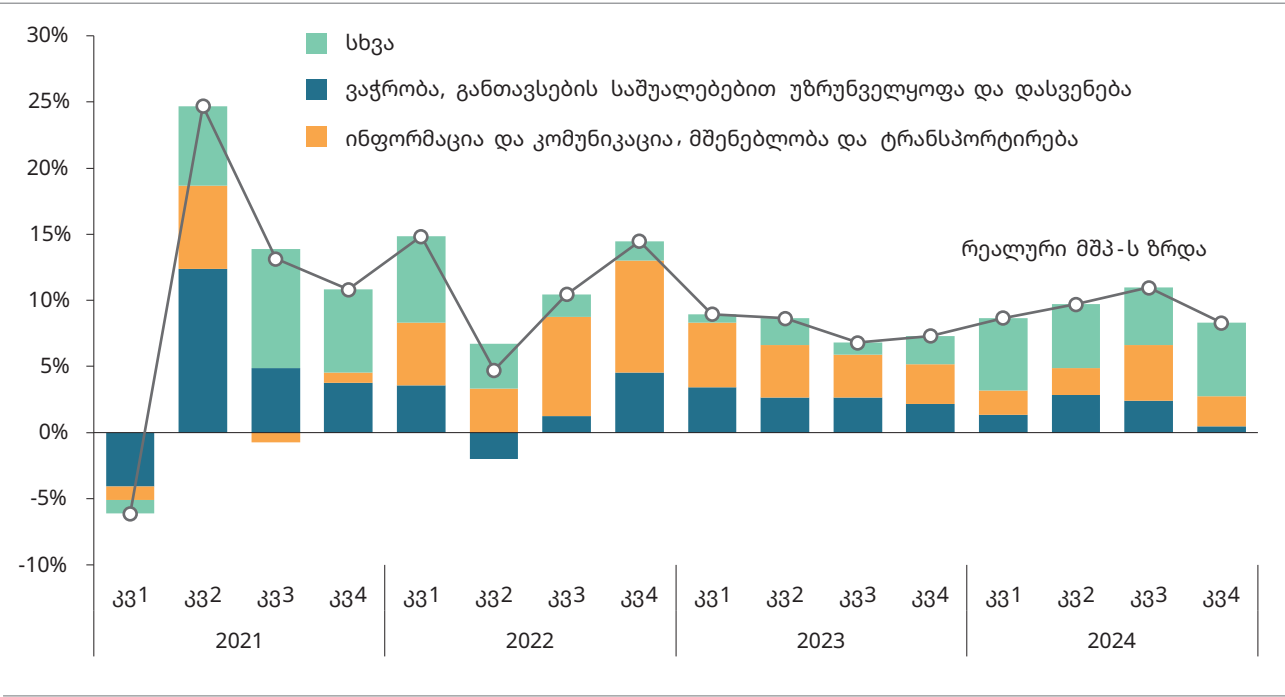
წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

1.3. ეკონომიკური ზრდა

2024 წელს საქართველოს რეალური მთლიანი შიდა პროდუქტი წინასწარი მონაცემებით, წინა წელთან შედარებით 9.4 პროცენტით გაიზარდა. მაღალი ეკონომიკური ზრდა სტრუქტურული ცვლილებების ამსახველიცაა. კერძოდ, იმ სექტორების წვლილი, რომლებიც მაღალი შრომის პროდუქტიულობით ხასიათდება და

ქვეყნის გრძელვადიანი ეკონომიკური პოტენციალის ზრდასაც უწყობს ხელს კვლავ შედარებით მაღალ დონეზე ნარჩუნდებოდა. მაგალითად, ინფორმაციისა და კომუნიკაციის, ტრანსპორტირებისა და მშენებლობის სექტორების წვლილი ეკონომიკურ ზრდაში 2.6 პპ-ს უტოლდება(იხ. დიაგრამა 1.15). აღსანიშნავია, რომ მშენებლობის სექტორში აქტიური იყო როგორც კერძო, ისე სახელმწიფო ინფრასტრუქტურული მშენებლობები.

დიაგრამა N 1.15 მშპ-ს რეალური ზრდა სექტორების მიხედვით (წვლილი ზრდაში)

წყარო: საქსტატი, საქართველოს ეროვნული ბანკი

მეორე მხრივ, მაღალ ეკონომიკურ აქტივობას ძლიერი ერთობლივი მოთხოვნაც განაპირობებდა, რაც საბოლოოდ მომსახურების ცალკეული დარგების მაღალ ზრდაშიც აისახა. მათ შორის, განთავსების საშუალებებით უზრუნველყოფის, ვაჭრობისა და გართობის,

დასვენების დარგების მაღალ აქტივობაში, რომელთა ჯამური წვლილი 1.8 პპ-ის ფარგლებში იყო. აღსანიშნავია განათლების სექტორის გაზრდილი კონტრიბუციაც, რომელიც როგორც ციკლური, ისე ფუნდამენტური ფაქტორებით ზრდიდა რეალურ მშპ-ს (იხ. ცხრილი 1.3)

ცხრილი 1.3 მთლიანი შიდა პროდუქტი დარგების მიხედვით

	რეალური ზრდა					წვლილი ზრდაში (პპ)				
	2024Q1	2024Q2	2024Q3	2024Q4	2024	2024Q1	2024Q2	2024Q3	2024Q4	2024
სოფლის, სატყეო და თევზის მეურნეობა	-1.0%	6.8%	2.0%	9.4%	4.4%	-0.1	0.5	0.1	0.4	0.3
სამთომოპოვებითი მრეწველობა	-6.4%	-3.4%	13.5%	22.5%	7.4%	0.0	0.0	0.1	0.2	0.1
დამამუშავებელი მრეწველობა	-0.7%	6.9%	1.2%	1.1%	2.1%	-0.1	0.6	0.1	0.1	0.2
ელექტროენერგიის, აირის, ორთქლის და კონდიცირებული ჰაერის მიწოდება	-11.8%	-7.4%	-13.6%	0.8%	-8.3%	-0.4	-0.2	-0.3	0.0	-0.2
წყალმომარაგება; კანალიზაცია, ნარჩენების მართვა და დაბინძურებისაგან გასუფთავების საქმიანობები	14.4%	8.6%	3.4%	10.7%	9.0%	0.1	0.1	0.0	0.1	0.1
მშენებლობა	8.2%	9.2%	30.9%	7.4%	14.2%	0.5	0.6	2.0	0.6	0.9
საბითუმო და საცალო ვაჭრობა; ავტომობილების და მოტოციკლების რემონტი	5.9%	11.3%	11.0%	-0.2%	6.7%	0.7	1.6	1.5	-0.1	0.9
ტრანსპორტი და დასაწყობება	8.4%	13.2%	9.8%	3.0%	8.3%	0.4	0.7	0.5	0.2	0.4
განთავსების საშუალებებით უზრუნველყოფის და საკვების მიწოდების საქმიანობები	3.8%	23.4%	5.4%	1.8%	8.1%	0.1	0.7	0.2	0.1	0.3
ინფორმაცია და კომუნიკაცია	16.7%	15.7%	32.8%	29.7%	24.3%	0.9	0.8	1.6	1.5	1.3
საფინანსო და სადაზღვევო საქმიანობები	15.0%	13.9%	22.9%	8.2%	14.9%	0.7	0.6	1.0	0.3	0.6
უძრავ ქონებასთან დაკავშირებული საქმიანობები	17.5%	0.8%	-4.9%	-2.3%	1.7%	1.8	0.1	-0.4	-0.2	0.2
პროფესიული, სამეცნიერო და ტექნიკური საქმიანობები	17.3%	12.6%	12.0%	15.0%	14.1%	0.3	0.2	0.2	0.3	0.3
ადმინისტრაციული და დამხმარე მომსახურების საქმიანობები	2.7%	21.4%	24.0%	19.3%	17.8%	0.0	0.2	0.2	0.2	0.2
სახელმწიფო მმართველობა და თავდაცვა; სავალდებულო სოციალური უსაფრთხოება	18.2%	18.5%	14.7%	19.9%	17.9%	1.2	1.1	0.8	1.1	1.0
განათლება	22.5%	22.2%	35.6%	36.2%	29.1%	1.1	1.0	1.3	1.6	1.2
ჯანდაცვა და სოციალური მომსახურების საქმიანობები	-2.4%	0.6%	8.5%	23.6%	7.5%	-0.1	0.0	0.3	0.7	0.3
ხელოვნება, გართობა და დასვენება	14.2%	14.0%	22.3%	14.9%	16.4%	0.5	0.5	0.7	0.5	0.6
სხვა სახის მომსახურება	-12.8%	-1.3%	9.8%	6.0%	1.1%	-0.1	0.0	0.1	0.1	0.0
შინამეურნეობების, როგორც დამქირავებლის, საქმიანობები; არადიფერენცირებული საქონლის და მომსახურების წარმოება შინამეურნეობების მიერ საკუთარი მოხმარებისათვის	7.5%	17.3%	-5.8%	-4.5%	4.1%	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
(+) გადასახადები პროდუქციაზე	8.1%	5.8%	7.2%	6.4%	6.8%	1.1	0.8	1.0	0.8	0.9
(-) სუბსიდიები პროდუქციაზე	4.7%	12.1%	11.5%	9.8%	10.2%	0.0	-0.1	0.0	0.0	0.0
მშპ	8.7%	9.7%	11.0%	8.3%	9.4%	8.7	9.7	11.0	8.3	9.4
მათ შორის:										
სოფლის მეურნეობა	-1.0%	6.8%	2.0%	9.4%	4.4%	-0.1	0.5	0.1	0.4	0.3
ინდუსტრიული დარგები	0.7%	2.8%	7.1%	8.5%	4.9%	0.1	1.0	1.9	0.9	1.0
მომსახურება	9.6%	13.1%	14.2%	12.2%	12.3%	8.7	8.2	8.9	7.0	8.1

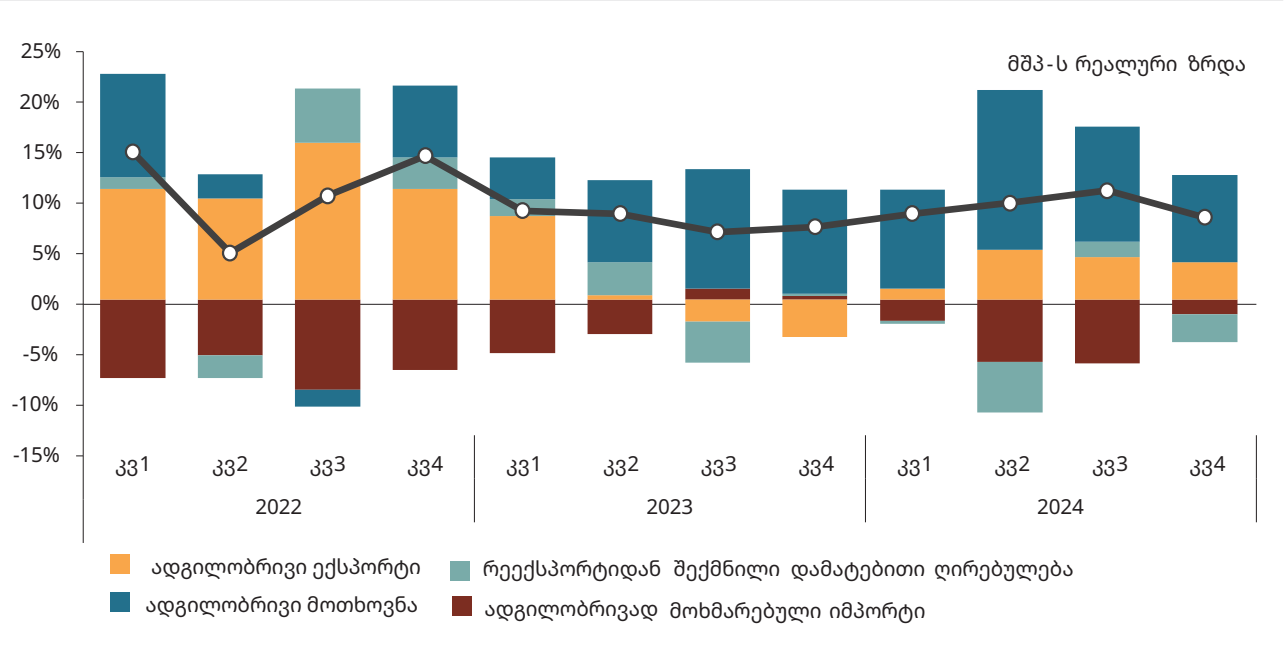
წყარო: საქსტატი და საქართველოს ეროვნული ბანკის გაანგარიშებები

მოთხოვნა

2024 წელს რეალური მთლიანი შიდა პროდუქტის ზრდის მთავარი მამოძრავებელი ადგილობრივი მოთხოვნა იყო (ე.წ. აბსორბცია), რომელიც მოიცავს როგორც საბოლოო მოხმარებას, ასევე ინვესტიციებს. წინასწარი შეფასებით, საბოლოო მოხმარების წვლილი 10.9 პპ-ს შეადგენდა. მოხმარების წამყვანი როლი, გარკვეულწილად, მომსახურების დარგების მაღალ ზრდაშიც აისახა. ძლიერ მოხმარებას, თავის მხრივ, მონეტარული პოლიტიკის ნორმალიზაციის ფონზე, მაღალი საკრედიტო აქტივობა და რეალური შემოსავლების ზრდა განაპირობებდა. ხელფასების ზრდა, როგორც შრომის პროდუქტიულობის ამაღლებით, ისე წარსული ინფლაციის კომპენსაციით აიხსნება. აღსანიშნავია, რომ გასული წლებისგან განსხვავებით, ეკონომიკურ ზრდაში ინვესტიციების წვლილი შემცირდა, კერძოდ 2024 წელს 0.5 პპ შეადგინა. მისი კონტრიბუციის შემცირება, როგორც გაზრდილი გაურკვევლობის, ისე ნაწილობრივ წინა წლის საბაზო ეფექტის ასახვაცაა.

2024 წელს საგარეო მოთხოვნას ადგილობრივთან შედარებით ზრდაზე უფრო სუსტი გავლენა ჰქონდა. ერთი მხრივ, როგორც საქონლის, ისე მომსახურების ექსპორტს ეკონომიკურ ზრდაში კვლავ დადებითი კონტრიბუცია შეჰქონდა. კერძოდ, მოგზაურობიდან მიღებული შემოსავლები წლიურად 7.3%-ით, ხოლო საქონლის ექსპორტი 7.8%-ით გაიზარდა. მეორე მხრივ, ძლიერი ადგილობრივი მოხმარება გარკვეულწილად, ლარის გაცვლითი კურსის შედარებით მყარი პოზიციის შენარჩუნების ფონზე, საქონლისა და მომსახურების იმპორტით კმაყოფილდებოდა. აღსანიშნავია ისიც, რომ 2024 წელს რეექსპორტიდან შექმნილმა დამატებულმა ღირებულებამაც დადებითი წვლილი შეიტანა ზრდაში. (იხ. დიაგრამა 1.16). ზემოხსენებული ფაქტორების გათვალისწინებით, წმინდა ექსპორტმა ეკონომიკურ ზრდაში უარყოფითი 2.0 პპ წვლილი შეიტანა.

დიაგრამა N 1.16 მშპ-ს რეალური ზრდა დანახარჯების მიხედვით (წვლილი ზრდაში)

წყარო: საქსტატი და საქართველოს ეროვნული ბანკის გაანგარიშებები

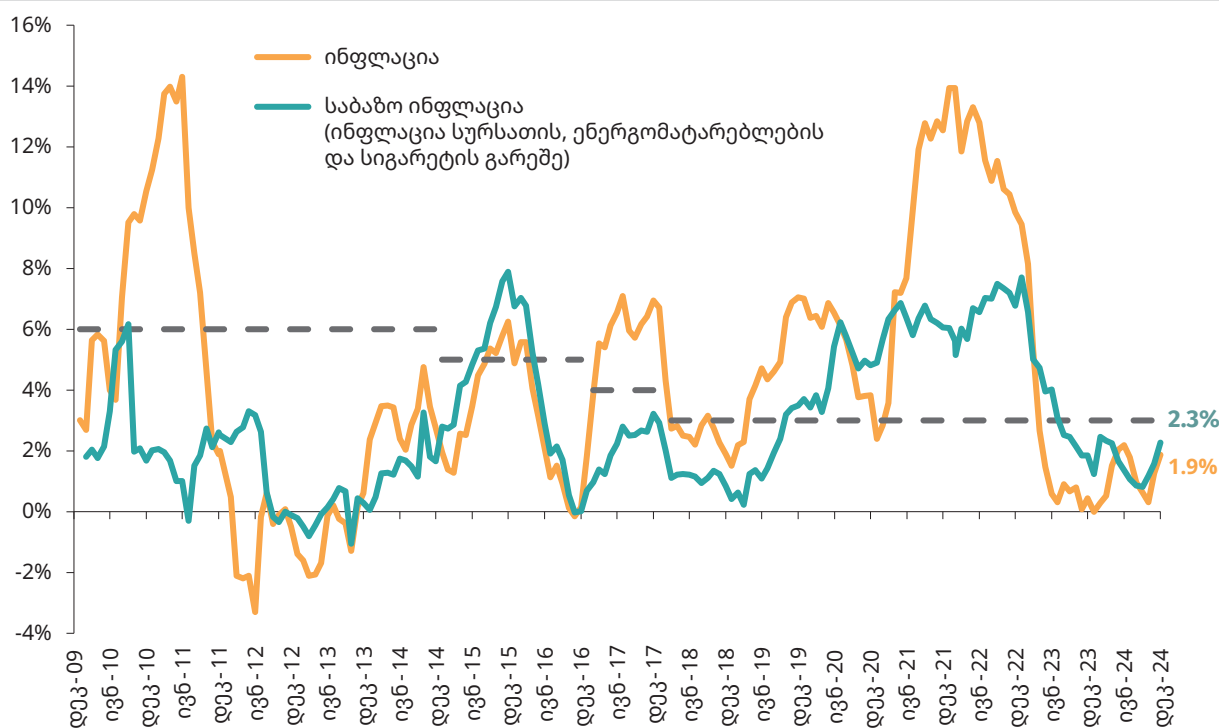
**ადგილობრივი მოთხოვნა მოიცავს ხარჯებს საბოლოო მოხმარებასა და მთლიანი კაპიტალის ფორმირებას (ე.წ. აბსორბცია).*
რეექსპორტიდან მიღებული დამატებითი ღირებულება მოიაზრებს რეექსპორტიდან მიღებულ შემოსავალს რეექსპორტისთვის განკუთვნილი იმპორტის გამოკლებით.
ადგილობრივად მოხმარებული იმპორტი მოიცავს იმპორტს რეექსპორტისთვის განკუთვნილი პროდუქტის გარეშე.

1.4. სამომხმარებლო ფასების ცვლილება

2024 წლის განმავლობაში საქართველოში ინფლაცია სტაბილურად დაბალ დონეზე შენარჩუნდა. წლის განმავლობაში საშუალო ინფლაციამ სამიზნე 3 პროცენტიან მაჩვენებელზე

მნიშვნელოვნად დაბალი 1.1 პროცენტი შეადგინა. საბაზო ინფლაციაც, რომელიც სამომხმარებლო კალათიდან სურსათის, ენერგომატარებლების და სიგარეტის მაღალი მერყეობით გამორჩეულ ფასებს გამორიცხავს, მიზნობრივ 3 პროცენტზე დაბალ დონეზე შენარჩუნდა და საშუალოდ წლიურად 1.6 პროცენტი შეადგინა (დიაგრამა 1.17).

დიაგრამა N 1.17 მთლიანი და საბაზო (სურსათის, ენერგომატარებლების და თამბაქოს გარეშე) ინფლაცია

წყარო: საქსტატი

დაბალი ინფლაციური გარემოს შენარჩუნება, მეტწილად, თანმიმდევრულმა მონეტარულმა პოლიტიკამ უზრუნველყო, რაც როგორც გრძელვადიანი, ისე მოკლევადიანი ინფლაციური მოლოდინების სტაბილურობაშიც აისახა. ამავდროულად, ინფლაციის დაბალ დონეზე შენარჩუნებას როგორც შიდა, ისე საგარეო ფაქტორები განაპირობებდა. კერძოდ, ერთი მხრივ, ეკონომიკის ჯამური პოტენციალის გაუმჯობესებამ მაღალი ერთობლივი მოთხოვნიდან მომდინარე წნეხი გაანეიტრალა. გაზრდილი პროდუქტიულობის შედეგად კი შრომის ერთეულოვანი დანახარჯები ნაკლებად ინფლაციური გახდა. აღნიშნულ ფაქტორებთან ერთად, დაბალი ინფლაციის შენარჩუნებას

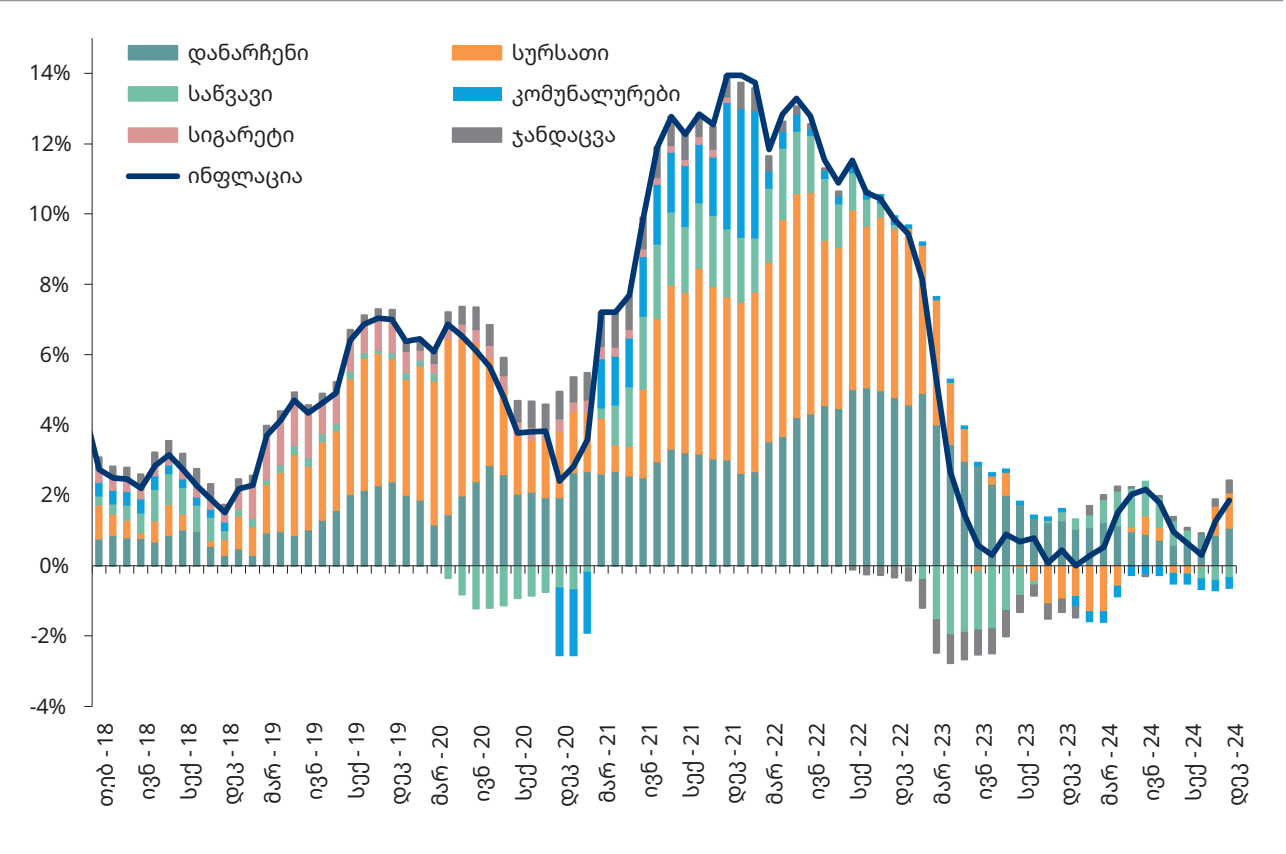
ლარის გაცვლითი კურსის შედარებით მყარი პოზიციის შენარჩუნება და საერთაშორისო სასაქონლო ბაზრებზე ფასების დასტაბილურება უწყობდა ხელს. თუმცა, 2024 წლის მეორე ნახევრიდან საერთაშორისო სურსათის ნედლეულზე ფასების წლიურ დონეზე ზრდა ადგილობრივი სურსათის ინფლაციაზეც უკვე ზრდის მიმართულებით მოქმედებდა.

2024 წლის პირველ ნახევარში სურსათი, რომელიც სამომხმარებლო კალათის ყველაზე მსხვილ ჯგუფს წარმოადგენს, ინფლაციაზე ძირითადად შემცირების მიმართულებით მოქმედებდა. ამის ძირითადი მიზეზი საბაზო ეფექტი იყო, რადგან 2023 წლის პირველ ნახევარში სურსათზე

მაღალი ინფლაცია ფიქსირდებოდა. თუმცა, საბაზო ეფექტის ამოწურვასა და ზოგიერთ სურსათზე ფასების მატების ფონზე წლის მეორე ნახევარში სურსათის კონტრიბუცია ინფლაციაში ძირითადად დადებითი გახდა. ეს უკანასკნელი კი, როგორც აღინიშნა, საერთაშორისო სურსათის ფასების ზრდის ეფექტსაც ასახავდა. რაც შეეხება საწვავის ფასებს, პირველი სამი კვარტალი ინფლაციაში დადებითი წვლილი შეჰქონდა (საშუალოდ 0.7 პპ), თუმცა მსოფლიო ბაზარზე

ნავთობის ფასების კლებასთან ერთად წლის ბოლოსკენ ადგილობრივ ბაზარზე საწვავის ფასებიც შემცირდა და საწვავის წვლილი ინფლაციაში უარყოფითი გახდა (საშუალოდ -0.4 პპ). კომუნალური გადასახადების წვლილი, ელექტროენერგიის გადასახადის შემცირების გავლენით, წლის მანძილზე უარყოფითი იყო (საშუალოდ -0.3 პპ). დანარჩენი პროდუქტების ინფლაციის მერყეობა დაბალი იყო და საშუალოდ 0.9 პროცენტს შეადგენდა (დიაგრამა 1.18).

დიაგრამა N 1.18 ძირითადი კომპონენტების წვლილი ინფლაციაში

წყარო: საქსტატი და საქართველოს ეროვნული ბანკის გაანგარიშებები

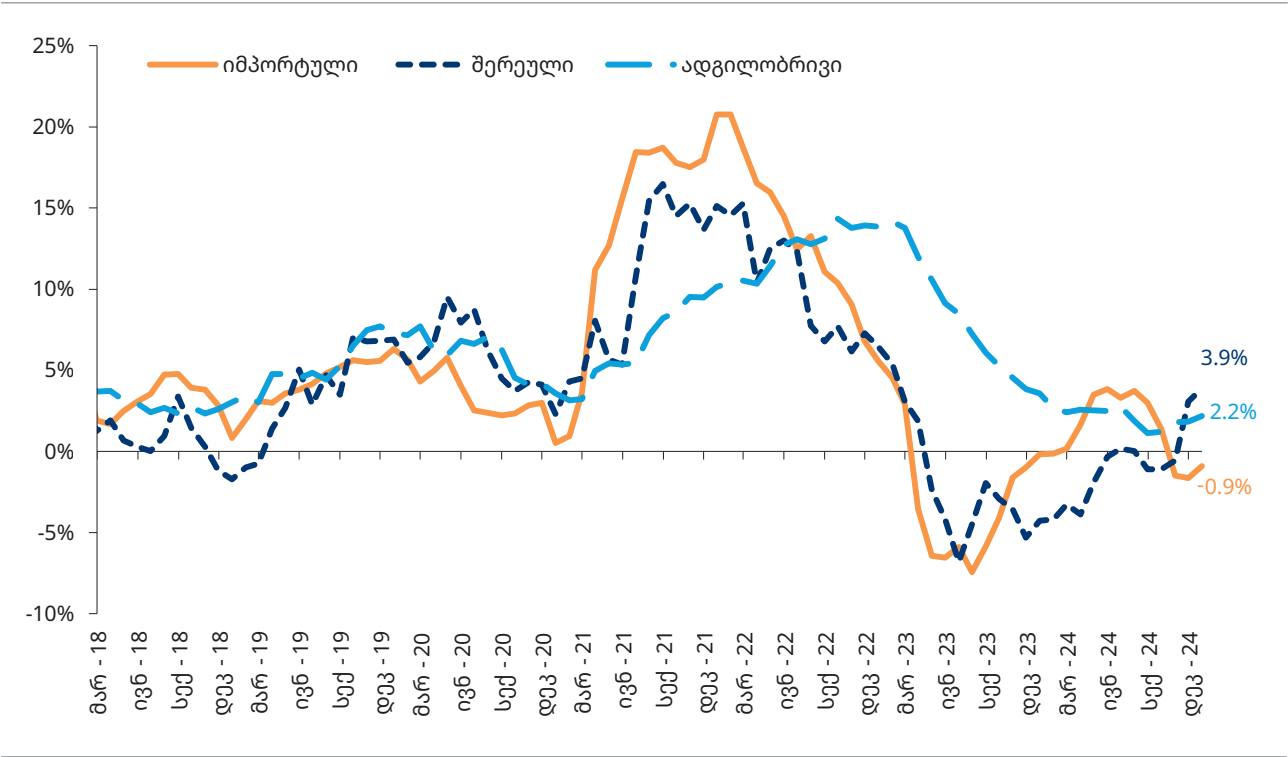
აღსანიშნავია, რომ გრძელვადიანი ინფლაციური მოლოდინების სტაბილიზაციაზე ხისტი ფასების ინფლაციის ინდიკატორები - მომსახურებისა და ადგილობრივი ფასების ინფლაცია - მიუთითებდა. ხისტი ფასების ინფლაცია განსაკუთრებით გაიზარდა პანდემიისა და რუსეთ-უკრაინის ომის შემდეგ, რაც როგორც ძლიერი ერთობლივი მოთხოვნით, ისე მიწოდების ჯაჭვების რღვევით იყო განპირობებული. მოცემულ შო-

კებზე ადეკვატური მონეტარული პოლიტიკის რეაგირების შედეგად, 2024 წელს ხისტი ფასების ინფლაციის საზომები კლების ტენდენციით ხასიათდებოდა. კერძოდ, მომსახურების ინფლაცია 2.3 პროცენტამდე შემცირდა. ვინაიდან, მომსახურება ადგილობრივი ინფლაციის შემადგენელია, მის შემცირებასთან ერთად დაიკლო ადგილობრივმა ინფლაციამაც. წლის განმავლობაში ადგილობრივმა ინფლაციამ

საშუალოდ 2.1 პროცენტი შეადგინა. შერეული და იმპორტირებული ინფლაციები კიდევ უფრო ნაკლები იყო და საშუალოდ შესაბამისად, მინუს 0.8 და 1.4 პროცენტი შეადგენდა. შერეული და იმპორტირებული ინფლაციების დაბალი დონე,

როგორც აღვნიშნეთ, ლარის გაცვლითი კურსის მყარ პოზიციებსა და საერთაშორისო სასაქონლო ბაზრებზე შედარებით სტაბილურობას უკავშირდებოდა. (დიაგრამა 1.19).

დიაგრამა 1.19 იმპორტირებული და ადგილობრივი საქონლის ინფლაცია

წყარო: საქსტატი

ცხრილი 1.4 ინფლაციის მაჩვენებლები ცალკეული კომპონენტების მიხედვით, მათი წონა სამომხმარებლო კალათაში და გეგავლენა ინფლაციაზე

	2024 წლის წონები	დეკ24/დეკ23		2024 საშუალო/2023 საშუალო	
		ინფლაცია	წვლილი	ინფლაცია	წვლილი
სულ	100.0%	1.9%	1.9%	1.1%	1.1%
სურსათი და უალკოჰოლო სასმელები	33.7%	3.6%	1.2%	-0.1%	0.0%
სურსათი	30.9%	3.3%	1.0%	-0.5%	-0.2%
პური და პურპროდუქტები	6.1%	0.3%	0.0%	-4.1%	-0.3%
ხორცი და ხორცპროდუქტები	7.0%	1.3%	0.1%	2.1%	0.1%
თევზეული	0.5%	4.8%	0.0%	0.6%	0.0%
რძე, ყველი და კვერცხი	6.9%	-0.6%	0.0%	-2.6%	-0.2%
ზეთი და ცხიმი	2.6%	10.1%	0.3%	-7.3%	-0.2%
ხილი, ყურძენი	1.6%	-0.7%	0.0%	19.4%	0.3%
ბოსტნეული, ბალახეული, კარტოფილის და სხვა ბოლქვოვანების ჩათვლით	3.4%	15.7%	0.5%	-3.5%	-0.1%
შაქარი, ჯემი, თაფლი, სიროფები, შოკოლადი, საკონდიტრო ნაწარმი	2.2%	6.9%	0.2%	2.8%	0.1%
კვების სხვა პროდუქტები	0.7%	1.9%	0.0%	1.2%	0.0%
უალკოჰოლო სასმელები	2.9%	6.7%	0.2%	4.7%	0.1%
ალკოჰოლური სასმელები და თამბაქო	6.9%	5.9%	0.4%	4.4%	0.3%
ტანსაცმელი და ფეხსაცმელი	4.0%	-1.2%	0.0%	-2.4%	-0.1%
საცხოვრებელი სახლი, წყალი, ელექტრო- ენერგია, აირი და სათბობის სხვა სახეები	9.0%	-3.2%	-0.3%	-2.5%	-0.2%
ავეჯი, საოჯახო ნივთები და მორთულობა, სახლის მოვლა-შეკეთება	5.2%	1.1%	0.1%	-1.9%	-0.1%
ჯანმრთელობის დაცვა	9.4%	3.7%	0.3%	0.7%	0.1%
ტრანსპორტი	12.3%	-1.4%	-0.2%	5.5%	0.6%
კავშირგაბმულობა	3.6%	-12.7%	-0.5%	-6.8%	-0.3%
დასვენება, გართობა და კულტურა	3.1%	-0.1%	0.0%	-1.4%	0.0%
განათლება	4.4%	5.1%	0.2%	3.9%	0.2%
სასტუმროები, კაფეები და რესტორნები	3.1%	7.7%	0.3%	7.1%	0.2%
სხვადასხვა საქონელი და მომსახურება	5.3%	6.4%	0.3%	6.3%	0.3%
ხანმოკლე მოხმარების საქონელი	63.6%	2.2%	1.4%	0.7%	0.4%
საშუალო მოხმარების საქონელი	7.1%	-1.5%	-0.1%	-2.5%	-0.2%
ხანგრძლივი მოხმარების საქონელი	4.9%	0.0%	0.0%	-1.2%	-0.1%
მომსახურება	24.4%	2.3%	0.6%	3.6%	0.9%

ფულად-საკრედიტო
და სავალუტო
პოლიტიკა

2.1. ფულად-საკრედიტო პოლიტიკა

„საქართველოს ეროვნული ბანკის შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის მე-3 მუხლის შესაბამისად, საქართველოს ეროვნული ბანკის ძირითადი ამოცანა ფასების სტაბილურობის უზრუნველყოფაა²⁰. ფასების სტაბილურობა საშუალოვადიან პერიოდში ინფლაციის ისეთი დონის არსებობას გულისხმობს, რაც გრძელვადიან პერიოდში სტაბილური ეკონომიკური ზრდისთვის ოპტიმალურია.

ფასების სტაბილურობის უზრუნველსაყოფად ეროვნული ბანკი მონეტარულ (ფულად-საკრედიტო) პოლიტიკას ინფლაციის თარგეთების რეჟიმით ახორციელებს, რომელიც დღეს საუკეთესო საერთაშორისო პრაქტიკად არის აღიარებული. ინფლაციის თარგეთების რეჟიმი მოიაზრებს ინფლაციის სამიზნე მაჩვენებლის წინასწარ განსაზღვრას, ხოლო მონეტარული პოლიტიკა იმგვარად წარიმართება, რომ საშუალოვადიან პერიოდში, ინფლაცია მიზნობრივ მაჩვენებელთან ახლოს იყოს. მოკლევადიან პერიოდში კი ინფლაციის მიზნობრივი მაჩვენებლიდან გადახრა შესაძლოა ეგზოგენურმა²¹ ფაქტორებმა განაპირობოს. მონეტარული პოლიტიკა მოთხოვნაზე ზემოქმედების ინსტრუმენტი. სწორედ ამიტომ, ცენტრალური ბანკები, ძირითადად, მოთხოვნის შოკებზე რეაგირებენ, რადგან მიწოდების შოკებზე (მაგალითად აქციზის გადასახადის, გლობალურ ბაზრებზე ნედლეული პროდუქტების ფასებისა და საერთაშორისო ტრანსპორტირების ხარჯების ზრდა) რეაგირება ეკონომიკისთვის დიდ დანახარჯებთან არის დაკავშირებული და ეკონომიკური ზრდის მერყეობას და, გრძელვადიან პერიოდში, დასაქმების შემცირებას გამოიწვევს. გამონაკლისია ის შემთხვევები, როდესაც მიწოდების შოკი იმდენად დიდი ან ხანგრძლივია, რომ ის გავლენას ახდენს ინფლაციის მოლოდინებზე.

ინფლაციის თარგეთების პირობებში ინფლაციის მიზნობრივი მაჩვენებელი ეროვნული ბანკის მონეტარული პოლიტიკის ძირითადი ინსტრუმენტის - მონეტარული პოლიტიკის განაკვეთის (რეფინანსირების განაკვეთის) - ცვლილებით მიიღწევა. მონეტარული პოლიტიკის განაკვეთისა და მისი სამომავლო ტრაექტორიის ცვლილების შესახებ გადაწყვეტილება მაკროეკონომიკური გარემოს გაანალიზების, ინფლაციის პროგნოზირების, ფინანსურ ბაზრებზე არსებული ვითარების განხილვის, ინფლაციაზე მოქმედი მაკროეკონომიკური რისკებისა და ინფლაციის მოლოდინების შეფასების შედეგად მიიღება. თუ ინფლაციის პროგნოზირებული მაჩვენებელი მიზნობრივ დონეზე მაღალია, საქართველოს ეროვნული ბანკი მონეტარულ პოლიტიკას ამკაცრებს და პირიქით, თუ ინფლაციის პროგნოზირებული მაჩვენებელი მიზნობრივ დონეზე დაბალია, ეროვნული ბანკი მონეტარულ პოლიტიკას არბილებს. მონეტარული პოლიტიკის ინსტრუმენტების და მათი გადაცემის მექანიზმის განვითარებასთან ერთად, მცირდება ფასების სტაბილურობის მისაღწევად გაღებული საბოგადოებრივი დანახარჯიც. სწორედ ამიტომ, ეროვნული ბანკი მუდმივად ზრუნავს მონეტარული პოლიტიკის ინსტრუმენტების დახვეწასა და მონეტარული პოლიტიკის გადაცემის მექანიზმის ეფექტიანობის ზრდაზე.

ეროვნული ბანკი მონეტარულ პოლიტიკას მის მიერ შემუშავებული და საქართველოს პარლამენტის მიერ დამტკიცებული ფულად-საკრედიტო და სავალუტო პოლიტიკის ძირითადი მიმართულებების შესაბამისად ახორციელებს,²² რომლის თანახმადაც, 2018 წლიდან მიზნობრივი ინფლაცია 3 პროცენტია. ერთი მხრივ, 3 პროცენტი საკმარისად დაბალია და ეკონომიკური აგენტების გადაწყვეტილებებზე უარყოფითად არ მოქმედებს. მეორე მხრივ, არ არის იმდენად დაბალი, რომ ეკონომიკური ზრდა დააბრკოლოს. თავის მხრივ, ინფლაციის ოპტიმალური დონის შეფასება სხვადასხვა გრძელვადიან ეკონომიკურ ფაქტორებსა და ქვეყნის ეკონომიკის

20. „საქართველოს ეროვნული ბანკის შესახებ“ ორგანული კანონი, მესამე მუხლის პირველი პუნქტი.

21. ეგზოგენურ შოკებში გარე, მონეტარული პოლიტიკისაგან დამოუკიდებელი, ცვლილებები იგულისხმება.

22. საქართველოს პარლამენტის დადგენილება „საქართველოს 2023-2025 წლების ფულად საკრედიტო და სავალუტო პოლიტიკის ძირითადი მიმართულებების შესახებ“, 1-ლი პუნქტი.

მახასიათებლებზე დამოკიდებული. განვითარებულ ქვეყნებში ინფლაციის მიზნობრივი მაჩვენებლები, როგორც წესი, 1-2 პროცენტის, ხოლო განვითარებად ქვეყნებში 2-4 პროცენტის ფარგლებშია განსაზღვრული.

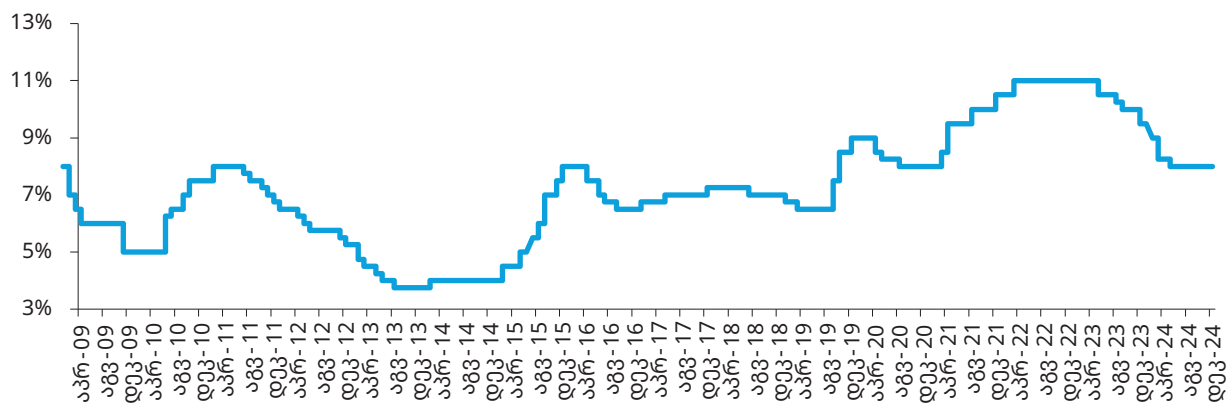
2024 წელი მიზნობრივ მაჩვენებელზე დაბალი ინფლაციით დაიწყო. ეროვნული ბანკის მონეტარული პოლიტიკის შედეგად ინფლაციის დასტაბილურება 2023 წელს დაიწყო და 2024 წელსაც შენარჩუნდა. 2024 წლის განმავლობაში ინფლაცია მიზნობრივ 3 პროცენტზე დაბალი იყო და საშუალოდ 1.1 პროცენტი შეადგინა. დაბალი ინფლაციური გარემოს შენარჩუნებას მეტწილად შიდა ეკონომიკური ფაქტორები განაპირობებდა. კერძოდ, ეროვნული ბანკის თანმიმდევრული მონეტარული პოლიტიკის შედეგად გრძელვადიანი ინფლაციური მოლოდინები სტაბილურია. ადგილობრივად წარმოებული საქონლისა და მომსახურების ინფლაცია, რომელიც შედარებით ხისტია გრძელვადიანი ინფლაციური მოლოდინების კარგი ასახვაა, მიზნობრივი მაჩვენებლის გარშემო ნორმალიზდა. ეს მაჩვენებელი მთელი წლის მანძილზე მიზნობრივზე ნაკლები იყო, და 2024 წელს საშუალოდ 2.1 პროცენტი შეადგინა. დაბალ ინფლაციის შენარჩუნებას ეკონომიკის სტრუქტურული ცვლილებებიც ხელს უწყობდა. კერძოდ, 2024 წელს ეკონომიკური აქტივობა ძლიერი იყო და წინასწარი მონაცემებით, 9.5 პროცენტი შეადგინა. მაღალ ეკონომიკურ ზრდას, ერთი მხრივ, ეკონომიკის ჯამური პოტენციალის გაუმჯობესება განაპირობებდა. კერძოდ, პოსტპანდემიურ პერიოდში გაიზარდა იმ სექტორების წვლილი, რომლებიც შედარებით მაღალი შრომის პროდუქტიულობით ხასიათდებოდა. მაგალითად, ინფორმაციისა და კომუნიკაციის, მშენებლობისა და ტრანსპორტირების სექტორების ზრდა მნიშვნელოვნად დაჩქარდა, რამაც ეკონომიკის გრძელვადიანი პოტენციალის ზრდას შეუწყო ხელი. ამ ფაქტორმა კი ერთობლივი მოთხოვნიდან მომდინარე წნეხი გაანეიტრალა. ამავდროულად, 2024 წლის დასაწყისიდან, ელექტროენერგიის ტარიფების შემცირება დაბალი ინფლაციის დამატებითი ხელშემწყობი ფაქტორი იყო.

2024 წელს გლობალურად მიმდინარე მოვლენებიდან გამომდინარე გაურკვევლობა მაღალ დონეზე წარჩუნდებოდა. საქართველო, მცირე

ზე ზომის ღია ტიპის ეკონომიკაა და მსოფლიო მასშტაბით შეცვლილი ფასები ადგილობრივ ბაზარსაც გადმოეცემა. 2024 წელს გეოპოლიტიკური და გლობალური გამოწვევები საერთაშორისო სასაქონლო ბაზრებზე ფასების მერყეობას იწვევდა. არასახარბიელო კლიმატური პირობების გამო შემცირებული მოსავლიანობა სასურსათო ნედლეულ პროდუქტზე ფასების ზრდის რისკს წარმოქმნიდა, თუმცა ეს ნაწილობრივ წამყვან ეკონომიკებში ერთობლივი მოთხოვნის შესუსტებით ბალანსდებოდა. გარდა ამისა, ნავთობპროდუქტების ფასებმა წლის ბოლოსთვის შემცირება დაიწყო, რაც იმპორტირებულ ინფლაციას ამცირებდა. ამავდროულად, 2023 წლის ბოლოს წითელ ზღვის აკვატორიაში არსებულმა დაძაბულობამ მიწოდების ჯაჭვების შეფერხება გამოიწვია, რაც ტრანსპორტირების ღირებულებაზე ზრდის წნეხს წარმოქმნიდა. შესაბამისად საერთაშორისო ბაზრიდან მომდინარე ინფლაციური რისკები 2024 წლის განმავლობაში მაღალ დონეზე წარჩუნდებოდა, რის გამოც იმპორტირებულ პროდუქტთა გარკვეულ ჯგუფთან მიმართებით ფასების ზრდის რისკები მაღალი იყო.

შიდა ეკონომიკური ტენდენციებიდან და გლობალურად არსებული რისკებიდან გამომდინარე ეროვნულმა ბანკმა ფრთხილი მიდგომა აირჩია და მკაცრი პოზიციიდან მცირე ბიჯებით გამოსვლა განაგრძო. საბოლოოდ, ეროვნული ბანკის მიერ გატარებულმა პოლიტიკამ ინფლაციური მოლოდინების ნორმალიზებას და მთლიანობაში, ინფლაციის მიზნობრივ მაჩვენებელის ფარგლებში შენარჩუნებას შეუწყო ხელი. წლის განმავლობაში ადგილობრივად წარმოებული პროდუქტებისა და საბაზო ინფლაციები დაბალი იყო. 2024 წელს მონეტარული პოლიტიკის განაკვეთი ჯამურად 1.5 პპ-ით შემცირდა და 8.0 პროცენტი შეადგინა (იხ. დიაგრამა 2.1). მონეტარული პოლიტიკის განაკვეთის თანმიმდევრულმა ცვლილებამ და ასევე არსებული მონეტარული პოლიტიკის ჩარჩოს პირობებში ეკონომიკაზე გადაცემის სიძლიერემ, საქართველოში ფასების სტაბილურობა წარმატებით უზრუნველყო. მიუხედავად ბოლო წლების განმავლობაში ძლიერი საგარეო ეკონომიკური შოკებისა, სეზონის მიერ გატარებული ღონისძიებების შედეგად ინფლაცია მიზნობრივ მაჩვენებელს დაუახლოვდა.

დიაგრამა N 2.1 მონეტარული პოლიტიკის განაკვეთი

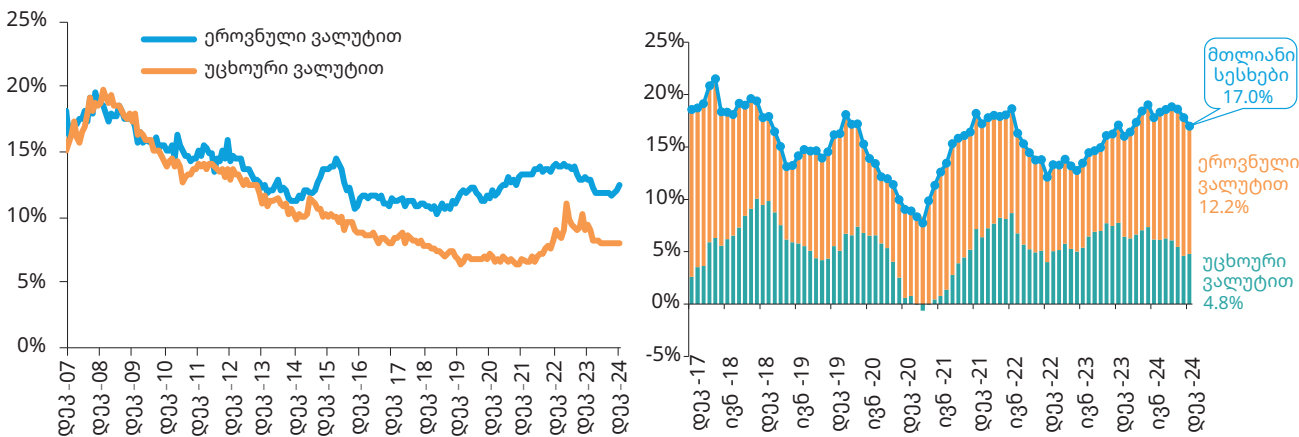

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

მონეტარული პოლიტიკის გადაცემის ერთ-ერთი ძირითადი მექანიზმი საკრედიტო არხია. შერბილებული მონეტარული პოლიტიკის შემთხვევაში საბაზრო საპროცენტო განაკვეთები დაბალია, რაც დაკრედიტების სტიმულს აძლევს და ამ გზით ერთობლივ მოთხოვნას ასტიმულირებს. 2024 წელს მონეტარული პოლიტიკის

ნორმალიზაციის ფონზე, საკრედიტო აქტივობა დაჩქარდა, რაც საბანკო სექტორის მხრიდან შერბილებული ფინანსური პირობების ასახვაა. მზარდი საკრედიტო აქტივობა მეტწილად ეროვნული ვალუტის დაკრედიტების ზრდით იყო გამოწვეული.

დიაგრამა N 2.2 საპროცენტო განაკვეთების სკრადი და საკრედიტო აქტივობა (საქსების წლიური ზრდის ტემპი ვალუტების მიხედვით)

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

ინფლაციის თარგეთირების პირობებში, ფასების სტაბილურობის უზრუნველსაყოფად ეროვნული ბანკის საოპერაციო მიზანი მოკლევადიანი საპროცენტო განაკვეთების მართვაა. მონეტარული პოლიტიკის ეფექტიანობისათვის მნიშვნელოვანია, რომ პოლიტიკის განაკვეთის ცვლი-

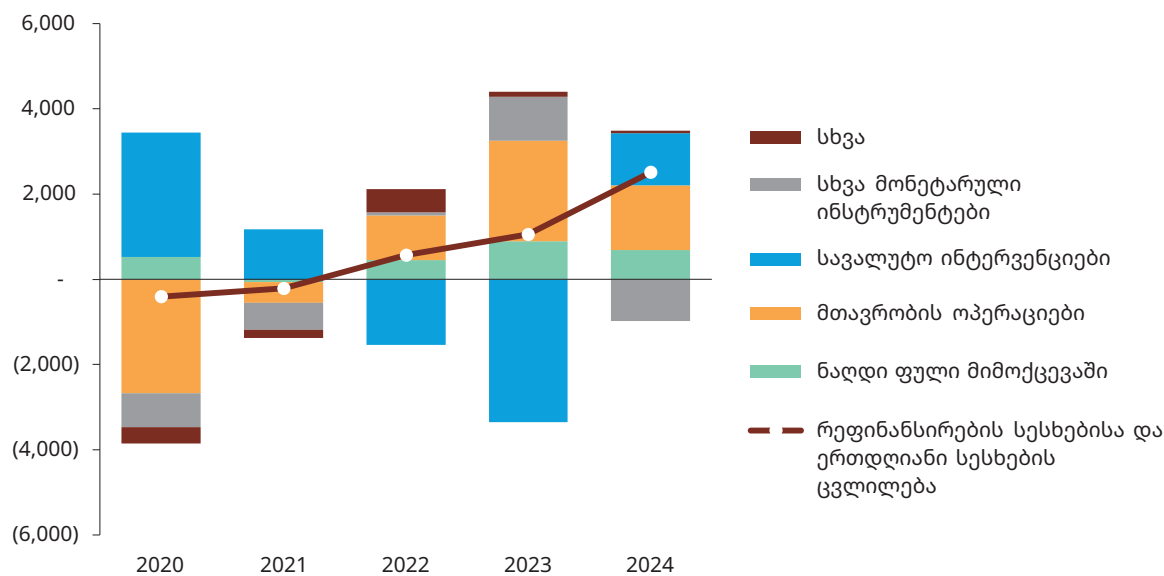
ლება ბანკთაშორის საპროცენტო განაკვეთზე აისახოს და, საბოლოოდ, რეალურ ეკონომიკაზე მოახდინოს გავლენა. მოკლევადიანი საპროცენტო განაკვეთების მართვა, თავის მხრივ, ლიკვიდობის მართვის ჩარჩოს გამოყენებით ხდება.

მონეტარული პოლიტიკის საოპერაციო ჩარჩოს პირობებში საქართველოს ეროვნული ბანკი როგორც ლიკვიდობის მიწოდების, ასევე ლიკვიდობის ამოღების ინსტრუმენტებს იყენებს. საბანკო სექტორის ლიკვიდობის სამართავი, ლიკვიდობის მიწოდების მთავარი ინსტრუმენტი, რეფინანსირების სესხებია. ეროვნული ბანკი საფინანსო სექტორს შედარებით უფრო გრძელვადიან ლიკვიდურ სახსრებს ღია ბაზრის ერთ-ერთიანი ინსტრუმენტით და მეორად ბაზარზე მთავრობის ფასიანი ქაღალდების ოპერაციებით აწვდის. 2023 წლის მეორე ნახევრიდან ეროვნულ ბანკს მეორადი ბაზრის ოპერაციებით ლიკვიდობის მიწოდება არ განუხორციელებია. მოკლევადიანი საპროცენტო განაკვეთების ეფექტურად სამართავად ეროვნულის ბანკი ასევე იყენებს მუდმივმოქმედ ინსტრუმენტებს - ერთდღიანი სესხები და ერთდღიანი დეპოზიტები. გარდა აღნიშნული ინსტრუმენტებისა, ეროვნულ ბანკს გააჩნია ლიკვიდობის ამოღების ინსტრუმენტი - სადეპოზიტო სერტიფიკატები. აღნიშნული ინსტრუმენტებით, ეროვნული ბანკი საფინანსო სისტემის ლიკვიდობაზე მოთხოვნასა და მიწოდებას ისე აბალანსებს, რომ საპროცენტო განაკვეთები მონეტარული პოლიტიკის განაკვეთთან ახლოს ჩამოყალიბდეს. ამ მიდგომით, ეროვნული ბანკი საბაზრო საპროცენტო განაკვეთებს ეფექტურად მართავს. ბანკთაშორის ბაზარზე საპროცენტო განაკვეთები მონეტარული პოლიტიკის განაკვეთთან ახლოს ყალიბდება და საბაზრო საპროცენტო განაკვეთებიც მონეტარული პოლიტიკის განაკვეთის ტრაექტორიას მიუყვება. ეს კი საბოლოოდ მონეტარული პოლიტიკის გადაცემის სიძლიერეს განაპირობებს.

ეროვნული ბანკი 2024 წლის განმავლობაშიც 3-თვიანი სადეპოზიტო სერტიფიკატების გამოშვებას აგრძელებდა, რომელთა მიზანსაც შემოსავლიანობის მრუდის მოკლევადიანი ნაწილის ფორმირება წარმოადგენს. შედეგად, ამ ოპერაციებით ეროვნული ბანკი სადეპოზიტო სერტიფიკატების ნაშთს მინიმალურ დონეზე, 60-80 მლნ ლარის ფარგლებში, ინარჩუნებდა.

2024 წელს, ლიკვიდობის სამართავად და ლიკვიდობის მიწოდების სხვა წყაროებიდან წარმოქმნილი მერყეობის დასაბალანსებლად, ბანკები აქტიურად იყენებდნენ რეფინანსირების სესხებს. 2023 წელთან შედარებით, 2024 წლის ბოლოს რეფინანსირების სესხების მოცულობა გაიზარდა. წლის მანძილზე, რეფინანსირების სესხების მოცულობაზე გავლენას რამდენიმე ფაქტორი ახდენდა (იხ. დიაგრამა 2.3). ერთი მხრივ, ძლიერი ეკონომიკური ზრდის ფონზე, ნაღდ ფულზე მოთხოვნა გაიზარდა. წლის მეორე ნახევარში, ეროვნულმა ბანკმა სავალუტო აუქციონებისა და წესებზე დაფუძნებული ორმხრივი ინტერვენციების მექანიზმის (BMatch) გამოყენებით უცხოური ვალუტა გაყიდა; შედეგად, ამ ინსტრუმენტით ბაზარს ლარის რესურსი შეუმცირდა, რამაც რეფინანსირების სესხებზე მოთხოვნა გაზარდა. ლიკვიდობის მოთხოვნაზე ზრდის მიმართულებით მნიშვნელოვანი გავლენა მოახდინა ფისკალურმა კონსოლიდაციამაც. ლიკვიდობაზე გაზრდილი მოთხოვნა პირველ ეტაპზე, ბალანსდება რეფინანსირების სესხების გაზრდილი დონით. შემდგომ, ლიკვიდობაზე მოთხოვნის მაღალი დონიდან გამომდინარე, ეროვნულმა ბანკმა 2024 წლის ნოემბერში კვლავ აამოქმედა ღია ბაზრის ერთ-ერთიანი ინსტრუმენტის გამოყენება.

დიაგრამა N 2.3 რეფინანსირების სასხების წლიურ ცვლილებაზე მოქმედი ფაქტორები

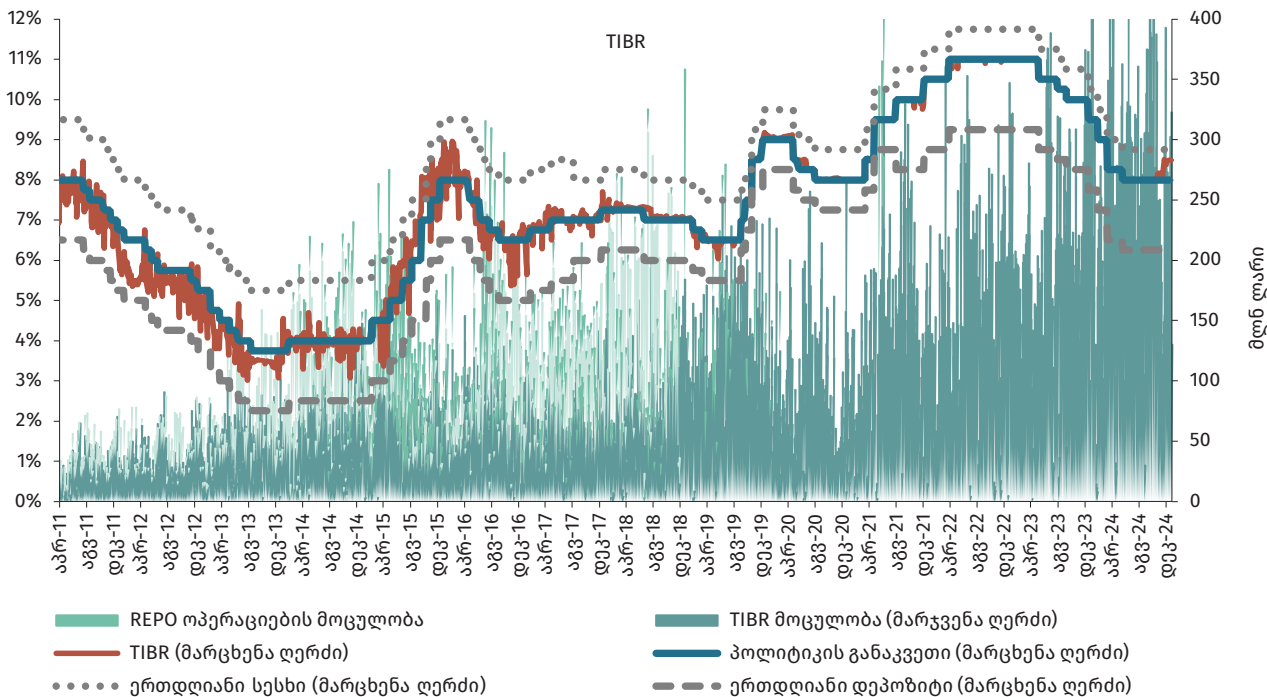

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

ზემოაღწერილი ინსტრუმენტების საშუალებით, ეროვნული ბანკი ფინანსურ სექტორს მოკლევადიან ლიკვიდობის სხვადასხვა ინსტრუმენტებით საჭიროების შესაბამისად აწვდიდა. ლიკვიდობის ჩარჩოს ფარგლებში მოკლევადი-

ანი საპროცენტო განაკვეთები მონეტარული პოლიტიკის განაკვეთთან ახლოს ყალიბდება (იხ. დიაგრამა 2.4). ეს კი საბოლოოდ საბაზრო საპროცენტო განაკვეთებს გადაეცემა.

დიაგრამა N 2.4 ბანკთაშორისი ფულადი ბაზარი

* 2013 წლამდე TIBR-ის განახლებული ინდექსის გაანგარიშება არის მიახლოებითი

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

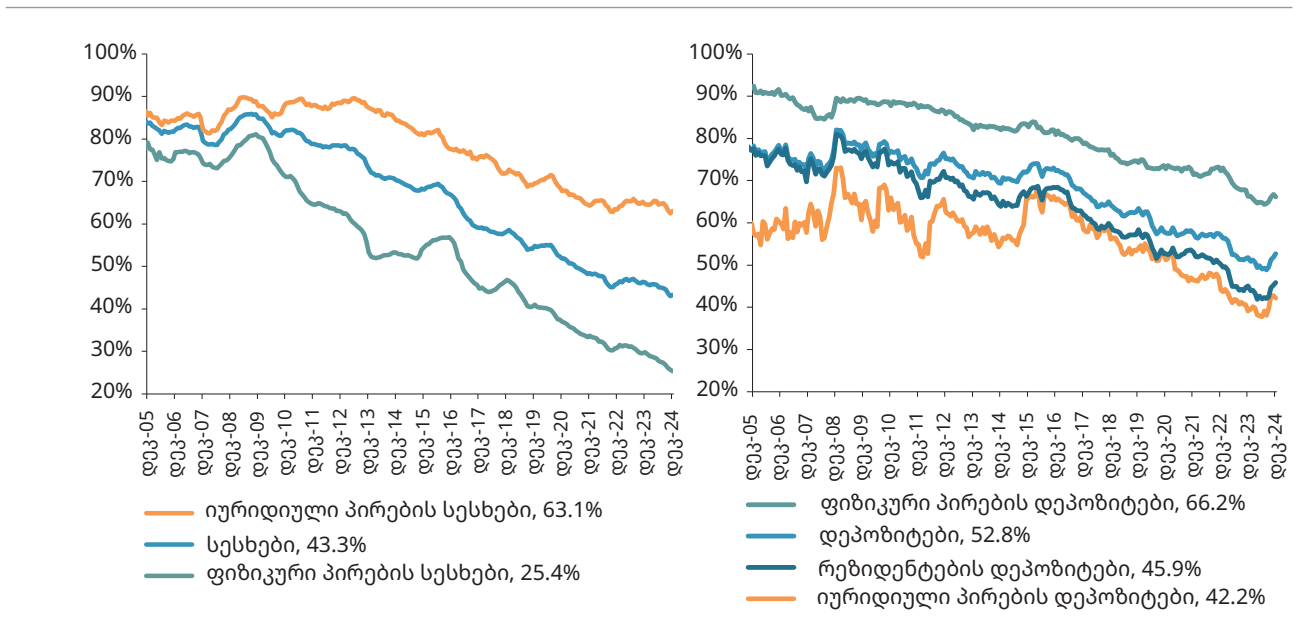
მონეტარული პოლიტიკის ეკონომიკაზე გავლენის გაძლიერებისათვის და ფინანსური სტაბილურობის გასამყარებლად ლარიზაციის ხელშეწყობა ეროვნული ბანკის გრძელვადიანი ამოცანაა. ლარიზაციის წახალისება ქვეყანაში მაკრო-ფინანსური რისკების შემცირებისა და საგარეო მოწყვლადობების მიმართ მდგრადობის გაზრდის წინაპირობაა. შესაბამისად, ლარიზაციის ზრდა საქართველოს ეროვნული ბანკის ერთ-ერთი პრიორიტეტია და მისი წამახალისებელი რეფორმები ეტაპობრივად ხორციელდება.

ლარიზაციის ღონისძიებები 2024 წელსაც აქტიურად გაგრძელდა. 2024 წლის განმავლობაში სესხების ლარიზაციის ტენდენცია გაგრძელდა და სესხების დოლარიზაცია წლის მანძილზე შემცირდა, ამ ტენდენციის გათვალისწინებით და სესხების დოლარიზაციით გამოწვეული რისკების შერბილების მიზნით, ეროვნული ბანკმა 2024 წლის პირველი იანვრიდან უცხოური ვალუტის არაპეჯირებული სესხების ლიმიტი 200 000-დან 300 000 ლარამდე გაზარდა, ხოლო 1 მაისიდან 400 000-მდე. უცხოურ ვალუტაში დენომინირებულ, უმეტესად ცვლადგანაკვეთიან სესხებს, თან ახლავს საპროცენტო და გაცვლითი კურსის რისკები. ეს უკანასკნელი განსაკუთრებით საყუ-

რადღებოა უცხოურ ვალუტაში არაპეჯირებული მსესხებლების მაღალი წილისა და რეგიონის ვალუტების გაცვლითი კურსის გაზრდილი მერყეობის პირობებში. სწორედ ამგვარი რისკების განეიტრალება გახდა დამატებითი მოთხოვნის დაწესების მიზეზი.

როგორც მოსალოდნელი იყო, გატარებული ღონისძიებების შედეგად სესხების ლარიზაცია გაიზარდა. უფრო დეტალურად რომ შეფასდეს ლარიზაციის მიმართულებით გადადგმული ნაბიჯები, საინტერესოა სესხების და დეპოზიტების დოლარიზაციის დინამიკის განხილვა. სესხების დოლარიზაციამ 2024 წლის დეკემბერში 43.3 პროცენტი შეადგინა, რაც 3.0 პპ-ით ნაკლებია 2023 წლის იმავე პერიოდთან შედარებით. რაც შეეხება დეპოზიტების დოლარიზაციას, 2024 წლის პირველ ნახევარში მცირდებოდა და 50 პროცენტიან ნიშნულსაც კი ჩამოცდა. თუმცა წლის მეორე ნახევრიდან დეპოზიტების დოლარიზაციამ, გაცვლითი კურსის ეფექტის გამორიცხვით 1.0 პპ-ით მოიმატა და 52.8 პროცენტს გაუტოლდა. რეზიდენტების დოლარიზაცია 0.9 პპ გაიზარდა და 45.9 პროცენტი შეადგინა, ხოლო ფიზიკური პირების დეპოზიტების დოლარიზაცია 0.1 პპ-ით შემცირდა და 66.2 პროცენტი შეადგინა.

დიაგრამა N 2.5 საბანკო საქმეთრის დოლარიზაციის მაჩვენებლები (გაცვლითი კურსის ეფექტის გამორიცხვით)

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

2.2. ფულად-საკრედიტო პოლიტიკის ინსტრუმენტები

პოლიტიკის კომიტეტის გადაწყვეტილებების (გამკაცრება, შერბილება, უცვლელად დატოვება) განხორციელება მონეტარული ოპერაციებით ხდება. მონეტარული ოპერაციების მიზანი ბანკთაშორისი ფულადი ბაზრის მოკლევადიანი საპროცენტო განაკვეთის პოლიტიკის განაკვეთთან ახლოს შენარჩუნებაა. ამ მიზნის მისაღწევად, ეროვნული ბანკი შემდეგ ინსტრუმენტებს იყენებს: რეფინანსირების სესხები, ღია ბაზრის ერთთვიანი ინსტრუმენტი, სადეპოზიტო სერტიფიკატები, ღია ბაზრის ოპერაციები, მთავრობის ფასიანი ქაღალდები, ერთდღიანი სესხები და დეპოზიტები, მინიმალური სარეზერვო მოთხოვნები და სხვა.

ბანკთაშორისი სადეპოზიტო/საკრედიტო ბაზარი წარმოადგენს ფულად ბაზარს, სადაც ბანკები მოკლევადიანი ლიკვიდობით ვაჭრობენ. ეს ბაზარი საქართველოს ეროვნული ბანკისათვის დიდ ინტერესს წარმოადგენს, რადგანაც ის მონეტარული პოლიტიკის გადაცემის მექანიზმის ფუნქციონირებაში გადამწყვეტ როლს ასრულებს. საქართველოს ეროვნული ბანკი საპროცენტო განაკვეთებზე ზეგავლენას მონეტარული პოლიტიკის განაკვეთით და მონეტარული პოლიტიკის ინსტრუმენტების გამოყენებით ახდენს.

ფულადი ბაზრის TIBR ინდექსი ერთდღიანი საპროცენტო განაკვეთის „ბენჩმარკს“ წარმოადგენს. იგი ბანკთაშორის ფულად ბაზარზე განხორციელებულ ფაქტიურ გარიგებებს ეფუძნება, რაც, იმავდროულად, ინდექსის მიმართ სანდოობას ზრდის. ასევე, ინდექსის საიმედოობას განაპირობებს ეროვნული ბანკის ჩართულობა ინფორმაციის შეგროვების და ინდექსის გაანგარიშების პროცესში. ბაზარზე საშუალოვადიანი და გრძელვადიანი ინსტრუმენტების „ბენჩმარკად“ (განსაკუთრებით ღირის ცვლადგანაკვეთიან ინსტრუმენტებში) გამოყენებისათვის 2019 წლის 14 მარტიდან საქართველოს ეროვნულმა ბანკმა TIBR ინდექსზე დაფუძნებული ფულადი ბაზრის TIBR ვადიანი ინდექსების (Term Rates) გამოქვეყნება დაიწყო, რომელიც საპროცენტო რისკების მართვის უფრო

ეფექტური საშუალებაა. საბაზრო ეკონომიკის პირობებში ფინანსური ინსტრუმენტების საპროცენტო განაკვეთები (კუპონები, პროცენტები) სხვადასხვა ვადიანობისაა (თვე, კვარტალი, 6 თვე, წელი). განაკვეთების ცვალებადობით წარმოშობილი ფინანსური რისკების მართვისათვის კი შესაბამისი ვადიანობის დაზღვევის მექანიზმებია საჭირო და ფასწარმოქმნისათვის შესაბამისი ვადიანობის ინდექსებს საჭიროებს. ასეთი ინდექსები, თავის მხრივ, გამჭვირვალე მეთოდოლოგიას ეყრდნობა და ბაზრის მონაწილეები აღნიშნულ ინდექსებს, როგორც დამოუკიდებელ წყაროს, ენდობიან.

თბილისის ბანკთაშორისი საპროცენტო განაკვეთის (TIBR) ინდექსის და TIBR ვადიანი ინდექსების (Term Rates) გაანგარიშების მეთოდოლოგია ინდექსების გაანგარიშებისა და გამოქვეყნების წესებს მოიცავს, რომელიც ფულადი ბაზრების მონაწილეებთან მჭიდრო თანამშრომლობით და EBRD-ის დახმარებით შემუშავდა. აღნიშნული მეთოდოლოგია მონაცემების კონტროლისა და მეთოდოლოგიის გადახედვის პროცედურასაც ითვალისწინებს. TIBR ინდექსები საქართველოს ეროვნული ბანკის ოფიციალურ ვებგვერდზე ყოველდღიურად, დილის 9 საათზე ქვეყნდება.

2024 წელს ბანკთაშორის ბაზარზე ეროვნული ვალუტით შესრულებული გარიგებების მოცულობა წინა წელთან შედარებით 31.95 პროცენტით გაიზარდა 61.82 მლრდ ლარი შეადგინა. საქართველოს ეროვნული ბანკის მონეტარული პოლიტიკის განაკვეთის ცვლილებების ფონზე, 2024 წელს იცვლებოდა ბანკთაშორისი საპროცენტო განაკვეთებიც, რომლებიც მონეტარული პოლიტიკის საპროცენტო განაკვეთთან ახლოს მოძრაობდა. მონეტარული პოლიტიკის კომიტეტის გადაწყვეტილებების ფარგლებში და საბანკო სისტემაში ლიკვიდობის მოკლევადიანი პროგნოზის საფუძველზე, საქართველოს ეროვნული ბანკი რეფინანსირების სესხების ყოველკვირეულ და ღია ბაზრის ერთთვიანი ინსტრუმენტების მოცულობებს განსაზღვრავდა. ეროვნული ბანკი ამ პროცესებს ისე მართავდა, რომ აუქციონზე დაფიქსირებული საშუალო საპროცენტო განაკვეთი მონეტარული პოლიტიკის განაკვეთის სიახლოვეს შენარჩუნებულიყო.

2.2.1. რეფინანსირების სესხი

საბანკო სისტემის მოკლევადიანი ლიკვიდობით უზრუნველყოფის მიზნით, საქართველოს ეროვნული ბანკი 2024 წლის განმავლობაში ყოველკვირეულად რეფინანსირების სესხის ინსტრუმენტს იყენებდა. აღნიშნული ინსტრუმენტის მიზანი საბანკო სისტემისთვის ადეკვატური ლიკვიდობის მიწოდებაა. რეფინანსირების სესხების საშუალებით საბანკო სექტორისათვის ხელმისაწვდომია მოკლევადიან ლიკვიდობაზე საიმედო და დაბალრისკიანი წვდომა, რაც ფულად ბაზარსა და ფინანსურ სტაბილურობაზე დადებითად მოქმედებს. კერძოდ, ფულად ბაზარზე ლარის ლიკვიდობის რისკები და საბაზრო საპროცენტო განაკვეთების მერყეობა მცირდება, რაც ბოლო ათწლეულის განმავლობაში TIBR საპროცენტო განაკვეთების დინამიკიდან თვალნათლივ ჩანს. ვინაიდან ეროვნული ბანკი ლარის ბაზარზე მოკლევადიანი ლიკვიდობის ერთადერთი მიმწოდებელია, მას რეფინანსირების ინსტრუმენტით ბანკთაშორის ბაზარზე შესაბამისი საპროცენტო განაკვეთის მიღწევის საშუალება აქვს. აუქციონის მეშვეობით გაცემული რეფინანსირების სესხების საპროცენტო განაკვეთი საქართველოს ეროვნული ბანკის მონეტარული პოლიტიკის განაკვეთს ეფუძნება.

2024 წელს მონეტარული ოპერაციების გირაოს ბაზაში შედიოდა: საქართველოს ეროვნული ბანკის სადეპოზიტო სერტიფიკატები, საქართველოს მთავრობის ფასიანი ქაღალდები, საერთაშორისო საფინანსო ინსტიტუტების მიერ გამოშვებული ლარით დენომინირებული სასესხო ფასიანი ქაღალდები, იურიდიული პირების მიერ გამოშვებული ლარით დენომინირებული სასესხო ფასიანი ქაღალდები და კომერციული ბანკების სასესხო აქტივები. სესხის უზრუნველყოფის თითოეული სახეობის აქტივებზე ეროვნული ბანკის მიერ შესაბამისი კრიტერიუმები (მაგ. მინიმალური მოცულობა, ნარჩენი ვადიანობა, ვალუტა და სხვა) იყო განსაზღვრული. 2024 წლის განმავლობაში საქართველოს ეროვნულ ბანკთან მონეტარული ოპერაციების წარმოებისათვის კომერციული ბანკები გირაოს ყველა ჩამოთვლილ სახეობას იყენებდნენ.

2.2.2. ღია ბაზრის ერთთვიანი ინსტრუმენტი

სხვა მონეტარული ინსტრუმენტების მსგავსად, ერთთვიანი ინსტრუმენტის მიზანაც ბანკთაშო-

რის ბაზარზე მოკლევადიანი საპროცენტო განაკვეთების მართვაა, რაც საუკეთესო საერთაშორისო პრაქტიკაა და შესაბამისობაშია საერთაშორისო სავალუტო ფონდის ტექნიკური დახმარების მისიის რეკომენდაციებთან. ლიკვიდობის პროგნოზირების ჯგუფი საბანკო სისტემაში მოკლევადიანი ლიკვიდობის დეფიციტს ყოველკვირეულად და ყოველთვიურად აფასებს, რომლის საფუძველზეც ღია ბაზრის ერთთვიანი ინსტრუმენტის კონკრეტულ მოცულობაზე აუქციონი ცხადდება. აუქციონზე ამ ინსტრუმენტის მინიმალური საპროცენტო განაკვეთი მონეტარული პოლიტიკის განაკვეთს ეფუძნება. გირაოდ კი იგივე ტიპის აქტივები გამოიყენება, რაც რეფინანსირების სესხების შემთხვევაში.

2.2.3. ერთდღიანი სესხები და ერთდღიანი დეპოზიტები

ფულადი ბაზრის განვითარების ხელშეწყობის, ბანკთაშორისი საპროცენტო განაკვეთის მერყეობის შემცირებისა და ფულადი ბაზრის აქტივობის გაზრდის მიზნით, 2024 წელს ბანკთაშორის ბაზარზე, მსოფლიოში მიღებული საუკეთესო პრაქტიკის შესაბამისად, საქართველოს ეროვნული ბანკი საპროცენტო განაკვეთისდერეფინანსირებისგამოყენებასაგრძელებდა, რაც ბანკთაშორისი ბაზრის საპროცენტო განაკვეთის სტაბილურ ჩარჩოებში მოქცევას უწყობდა ხელს. საპროცენტო განაკვეთის დერეფინი განისაზღვრა როგორც მონეტარული პოლიტიკის განაკვეთიდან გადახრები საპროცენტო განაკვეთების ზედა და ქვედა ზღვრის ფორმირებისათვის. ზედა საპროცენტო განაკვეთი საქართველოს ეროვნული ბანკის ერთდღიანი სესხებისათვის, ხოლო ქვედა საპროცენტო განაკვეთი საქართველოს ეროვნული ბანკის ერთდღიანი დეპოზიტისთვის გამოიყენებოდა. -2024 წელს მონეტარული პოლიტიკის საპროცენტო განაკვეთის დერეფანი 2.5 პპ-ს შეადგენდა – ერთდღიანი სესხების საპროცენტო განაკვეთი განისაზღვრება, როგორც მონეტარული პოლიტიკის განაკვეთს პლიუს 0.75 პპ, ხოლო ერთდღიან დეპოზიტზე საპროცენტო განაკვეთი განისაზღვრა როგორც მონეტარული პოლიტიკის განაკვეთს მინუს 1.75 პპ, რათა კომერციული ბანკებისათვის შენარჩუნებულიყო ბანკთაშორისი დეპოზიტების უპირატესობა საქართველოს ეროვნული ბანკის ერთდღიან დეპოზიტებთან შედარებით.

საპროცენტო განაკვეთის დერეფნის გამოყენება ამცირებს ბანკთაშორის ბაზარზე საპროცენტო განაკვეთების ჭარბ მერყეობას და, თავის მხრივ, ხელს უწყობს ბანკთაშორის საპროცენტო განაკვეთის დაახლოებას მონეტარული პოლიტიკის განაკვეთთან. საქართველოს ეროვნული ბანკის ერთდღიანი სესხები საბანკო სექტორისათვის ლიკვიდობის ყველაზე სწრაფ, თუმცა, საბაზრო საპროცენტო განაკვეთთან შედარებით უფრო მაღალი ფასით მიღების საშუალებას წარმოადგენდა. ერთდღიანი სესხებისათვის მოქმედებდა გირაოს იგივე ბაზა, რაც რეფინანსირების სესხებისათვის.

ერთდღიანი დეპოზიტების ინსტრუმენტით კომერციულ ბანკებს შეუძლიათ საკორესპონდენტო ანგარიშზე ეროვნული ვალუტით არსებული ჭარბი ლიკვიდობა დღის ბოლოს განათავსონ საქართველოს ეროვნულ ბანკში ერთდღიან დეპოზიტზე, რომელიც საკორესპონდენტო ანგარიშზე შემდგომი სამუშაო დღის დასაწყისშივე უბრუნდებათ. აღნიშნულ ინსტრუმენტს მნიშვნელოვანი როლი აქვს ბანკთაშორის ბაზარზე საპროცენტო განაკვეთების სტაბილიზაციისათვის.

2.2.4. ფასიანი ქაღალდები

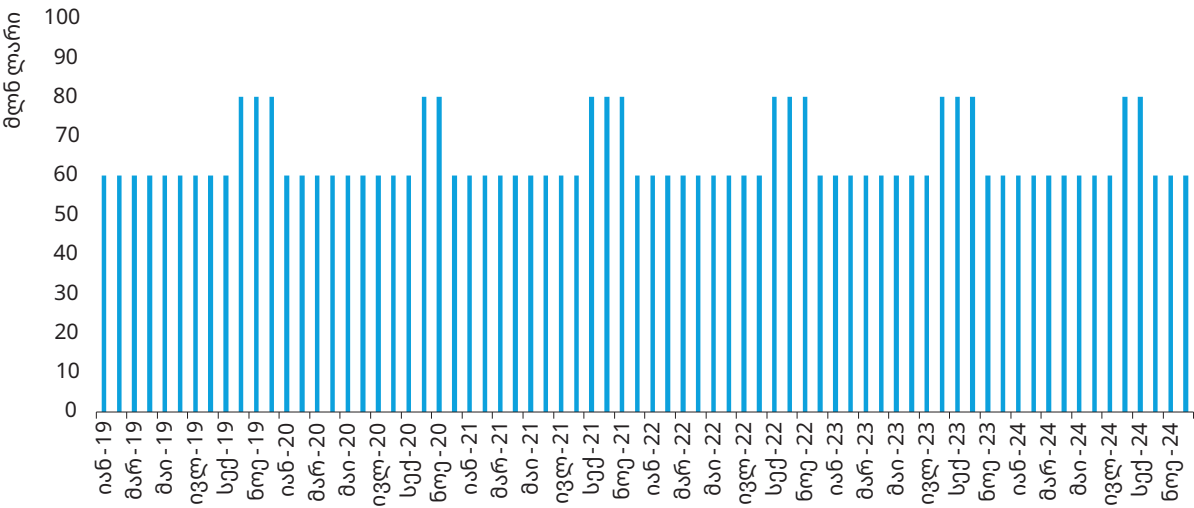
2024 წელს საქართველოს ეროვნული ბანკი 3 თვის ვადიანობის სადეპოზიტო სერტიფიკატებს,

ხოლო საქართველოს მთავრობა 6 თვის, 1, 3 5, 7 და 10 წლის ნარჩენი ვადიანობის სახაზინო ფასიან ქაღალდებს უშვებდა. აღნიშნული ფასიანი ქაღალდები კომერციული ბანკების მხრიდან მაღალი მოთხოვნით სარგებლობდა და მათ ხელი შეუწევს ლარის შემოსავლიანობის სტაბილური მრუდის ჩამოყალიბებას. ეს მრუდი მნიშვნელოვან ინფორმაციას იძლევა სხვადასხვა ვადიანობის საპროცენტო განაკვეთებისა და ფინანსური ბაზრის მონაწილეთა მოლოდინების შესახებ.

სადეპოზიტო სერტიფიკატები

2024 წელს საქართველოს ეროვნული ბანკი უშვებდა 3-თვიანი ვადიანობის სადეპოზიტო სერტიფიკატებს, რომლებიც საბანკო სექტორმა გამოიყენა როგორც ლიკვიდობის მართვის მიმზიდველი და ეფექტიანი მოკლევადიანი ინსტრუმენტი. 2024 წლის განმავლობაში გამოცხადებული 13 აუქციონიდან კომერციულმა ბანკებმა ყველა აუქციონზე სრული ოდენობით შეიძინეს გამოტანილი სადეპოზიტო სერტიფიკატები. მთლიანობაში 260 მლნ ლარის ნომინალური ღირებულების სადეპოზიტო სერტიფიკატები განთავსდა და ამავე ღირებულების - დაიფარა. 2024 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით, მიმოქცევაში არსებულ 60 მლნ ლარის სადეპოზიტო სერტიფიკატებს 3 კომერციული ბანკი ფლობდა.

დიაგრამა N 2.6 სადეპოზიტო სერტიფიკატების კორტაჟის დინამიკა 2019-2024 წლებში

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

სახელმწიფო ობლიგაციები

2024 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით, საქართველოს ეროვნული ბანკი 152 მლნ ლარის ნომინალური ღირებულების სახელმწიფო ობლიგაციებს ფლობდა, რომლებიც წლის განმავლობაში ღია ბაზრის ოპერაციებისათვის არ გამოყენებულა.

სახაზინო ვალდებულებები და სახაზინო ობლიგაციები

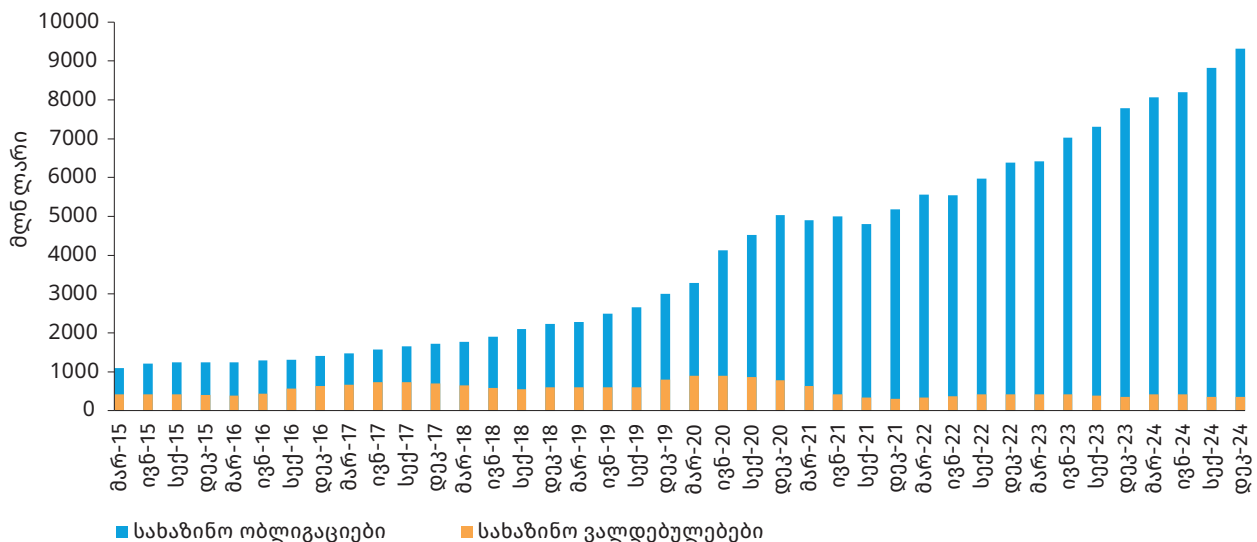
ლარის ფულადი ბაზრის განვითარების ხელშეწყობისთვის მნიშვნელოვანი იყო საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს მიერ გამოშვებული სახაზინო ვალდებულებებისა და სახაზინო ობლიგაციების მოცულობის ზრდა. 2024 წელს საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო 6 თვიანი და 1 წლიანი ნარჩენი ვადიანობების დისკონტური ფასიანი ქაღალდების - სახაზინო ვალდებულებებისა - და 3, 5, 7, და 10 წლიანი ნარჩენი ვადიანობის კუპონური ფასიანი ქაღალდების - სახაზინო ობლიგაციების - ემისიას ახდენდა. ფასიანი ქაღალდების ემისია ეროვნული ვალუტით, დემატერიალიზებული ფორმით ხდებოდა. ერთი ფასიანი ქაღალდის ნომინალური ღირებულება 1,000 ლარია. სახაზინო ვალდებულებებისა და სახაზინო ობლიგაციების გაყიდვა საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ ორგანიზებული აუქციონის მეშვეობით, მრავალი ფასის მეთოდით, „ბლუმბერგის“ სისტემის აუქციონის პლატფორმის გამოყენებით

ხორციელდება. აუქციონში მონაწილეობა საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ ლიცენზირებულ კომერციულ ბანკებს, ხოლო მათი მეშვეობით კი, ნებისმიერ იურიდიულ და ფიზიკურ პირს შეუძლია.

2024 წელს სახაზინო ფასიანი ქაღალდების 72 აუქციონი ჩატარდა, რომელთა მეშვეობით 3.65 მლრდ ლარის ნომინალური ღირებულების ფასიანი ქაღალდები განთავსდა. 2024 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით, მიმოქცევაში არსებული 9.7 მლრდ ლარის ნომინალური ღირებულების სახაზინო ფასიანი ქაღალდების მფლობელი 12 კომერციული ბანკი, ეროვნული ბანკი, ასევე არასაბანკო ინვესტორები იყვნენ. არასაბანკო ინვესტორთა მფლობელობაში 1.398 მლრდ ლარის ნომინალური ღირებულების სახაზინო ფასიანი ქაღალდები იყო.

აღსანიშნავია, რომ ბაზარზე მიმოქცევაში მყოფი სახაზინო ფასიანი ქაღალდების მოცულობა, ეკონომიკის ზომასთან შედარებით, ჯერ კიდევ მცირეა. ბაზრის ლიკვიდობის გასაზრდელად საქართველოს მთავრობამ 2 წლიანი, 5 წლიანი და 10 წლიანი „ბენჩმარკ“ ობლიგაციების გამოშვება 2018 წლიდან დაიწყო. ამან სახაზინო ფასიანი ქაღალდების ემისიის გაზრდა განაპირობა, რაც დეფიციტის დაფინანსებისთვის აღებული საგარეო ვალით წარმოშობილი სავალუტო რისკების შემცირებას უწყობს ხელს.

დიაგრამა N 2.7 სახაზინო ვალდებულებებისა და სახაზინო ობლიგაციების კორდფელის დინამიკა 2018-2023 წლებში

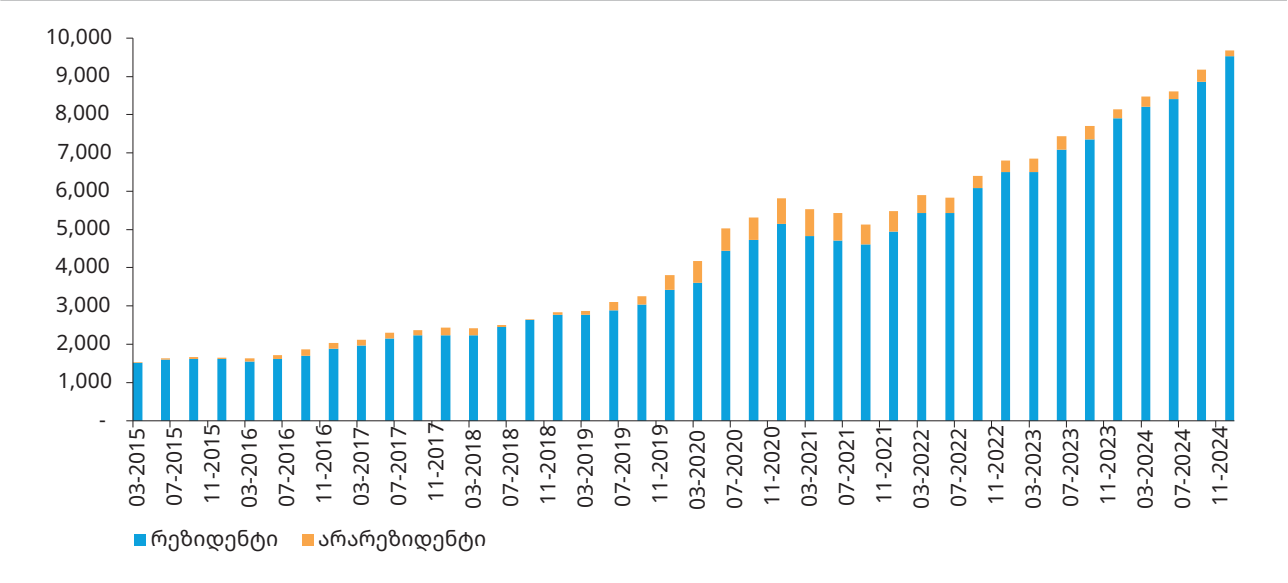

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

სახაზინო ფასიანი ქაღალდები ძირითადად რეზიდენტების მფლობელობაშია. რეზიდენტების მფლობელობაში არსებული ფასიანი ქაღალდების პორტფელმა 2024 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით 9.520 მლნ ლარი

შეადგინა. ხოლო არარეზიდენტების მფლობელობაში არსებული სახაზინო ფასიანი ქაღალდების პორტფელმა 2024 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით 152.9 მლნ ლარი შეადგინა.

დიაგრამა N 2.8 სახაზინო ვალდებულებებისა და სახაზინო ობლიგაციების პორტფელის დინამიკა მფლობელობის მიხედვით 2018-2024 წლებში

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

ფასიანი ქაღალდების მეორადი ბაზრის გააქტიურების ხელშეწყობისათვის, საქართველოს ეროვნული ბანკი საკუთარი მატერიალური და ინტელექტუალური ინვესტიციებით შექმნილი თანამედროვე მოთხოვნების შესაბამისი „საქართველოს ფასიანი ქაღალდების ანგარიშსწორების სისტემისა (GSSS)“ და სხვადასხვა ურთიერთინტეგრირებული სისტემების სრულყოფილი ფუნქციონირების მხარდაჭერასა და უზრუნველყოფას აგრძელებდა. ამ მიმართულებით, აღსანიშნავია ბანკთაშორისი რეპო ბაზარი, რომელიც საქართველოს ეროვნული ბანკის ინიციატივით და კომერციული ბანკების თანხმობით შექმნილ საერთაშორისო პრაქტიკაში აპრობირებულ რეპო გარიგებების ჩარჩო ხელშეკრულებას ეფუძნება. რეპო გარიგება არის ფასიანი ქაღალდების გაყიდვა, შემდგომში იმავე ან ეკვივალენტური ფასიანი ქაღალდების წინასწარ შეთანხმებული პირობებით უკან მიყიდვის ვალდებულებით. რეპო გარიგებების დადებისათვის ბანკები „ბლუმბერგის“ სავაჭრო სისტემას და „საქართველოს ფასიანი ქაღალდების ანგარიშსწორების (GSSS) სისტემას“ იყენებდნენ. აღნიშნული სისტემების მეშვეობით,

2024 წელს კომერციულ ბანკებს შორის 2,092.5 მლნ ლარის ნომინალური ღირებულების სახაზინო ფასიანი ქაღალდებით 30 რეპო გარიგება განხორციელდა.

ფასიანი ქაღალდების ბაზარზე არსებული პრაქტიკა და ინფრასტრუქტურა ფასიანი ქაღალდების მეორადი ბაზრის შემდგომი გააქტიურების კარგ საფუძველს იძლევა, რასაც ფასიანი ქაღალდების ბაზრის ლიკვიდობის ზრდა უნდა მოჰყვეს.

ფასიანი ქაღალდების ბაზრის განვითარებისთვის პირველადი დილერების სისტემის საპილოტე პროგრამის მიმდინარეობა

სახაზინო ფასიანი ქაღალდების ბაზრის განვითარება საქართველოს ფინანსური ბაზრის განვითარების და მთავრობის ვალის მართვის ერთ-ერთი სტრატეგიული მიმართულებაა. ბოლო წლებში, ფასიანი ქაღალდების ბაზრის მოცულობა ეტაპობრივად იზრდება. 2018 წლიდან ე.წ. „ბენჩმარკ“ ბონდების გამოშვება და მოცულობების ეტაპობრივი ზრდა დაიწყო.

ფასიანი ქაღალდების ბაზრის განვითარების ახალ ეტაპზე გადასასვლელად, ინვესტორთა ბაზის გაფართოებისა და მეორადი ბაზრის გააქტიურების ხელშეწყობის მიზნით, საქართველოს ეროვნულმა ბანკმა და საქართველოს ფინანსთა სამინისტრომ მიზანშეწონილად მიიჩნიეს საერთაშორისო პრაქტიკაში აპრობირებული პირველადი დილერის ინსტიტუტის ჩამოყალიბება. პირველადი დილერის ინსტიტუტს შეუძლია მნიშვნელოვანი შუამავლის როლი შეასრულოს ფასიანი ქაღალდების ბაზარზე, საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს, როგორც სახაზინო ფასიანი ქაღალდების ემიტენტსა, და ინვესტორებს შორის. თავის მხრივ, მთავრობის ფასიანი ქაღალდების განვითარებული ბაზარი ხელს შეუწყობს ქვეყანაში კაპიტალის ბაზრის განვითარებას. პირველადი დილერები ინვესტორთა ბაზის დივერსიფიკაციასა და მეორადი ბაზრის ლიკვიდურობის ზრდაზე ფასების რეგულარული განახლებით და შესაბამისი სავაჭრო და საანგარიშსწორებო ინფრასტრუქტურის უზრუნველყოფით იზრუნებენ.

საქართველოს ეროვნული ბანკი და საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო, საერთაშორისო სავალუტო ფონდის და მსოფლიო ბანკის ტექნიკური დახმარებით, ბოლო წლებში პირველადი დილერების საპილოტე პროგრამის შემუშავებაში აქტიურად იყვნენ ჩართულები. ერთობლივად მომზადდა და ბაზრის მონაწილეებთან განხილულ იქნა ურთიერთგაგების მემორანდუმი. საბოლოოდ, საქართველოში მოქმედმა ექვსმა კომერციულმა ბანკმა გამოთქვა სურვილი მონაწილეობა მიეღო პირველადი დილერის საპილოტე პროგრამაში და მათთან ურთიერთგაგების მემორანდუმები გაფორმდა. საპილოტე პროგრამა 2020 წლის ნოემბერში დაიწყო და საწყის ეტაპზე მისი მოქმედების საორიენტაციო ვადა მინიმუმ 1-1.5 წლით განისაზღვრა. პერიოდულად წარმოებს საპილოტე პროგრამის მიმდინარეობის შეფასება, ხოლო მისი შემდგომი განვითარების კვალობაზე საპილოტე პროგრამის შედეგები შეჯამდება და განვითარების სამომავლო გეგმები დაისახება. 2024 წლის განმავლობაში პირველადი დილერების საპილოტე პროგრამაში მონაწილეობას აგრძელებდა ოთხი კომერციული ბანკი.

2.2.5. მინიმალური სარეზერვო მოთხოვნები

მინიმალური სარეზერვო მოთხოვნების ინსტრუმენტით საქართველოს ეროვნული ბანკი დანარჩენი მონეტარული ინსტრუმენტების ეფექტური გამოყენების წინაპირობას ქმნის. ბოლო პერიოდში მინიმალური სარეზერვო მოთხოვნები ლარით მოზიდული სახსრებისთვის არ შეცვლილა. მინიმალური სარეზერვო მოთხოვნები უცხოური ვალუტით მოზიდული სახსრებისათვის 2024 წლის დეკემბრამდე 10-20 პროცენტის ფარგლებში იყო, ხოლო 2024 წლის დეკემბრიდან 10-25 პროცენტი გახდა, რაც დამოკიდებულია თითოეული კომერციული ბანკის, დეპოზიტების დოლარიზაციის კოეფიციენტზე. კერძოდ, რაც უფრო მაღალია თითოეული კომერციული ბანკის დეპოზიტების დოლარიზაცია, მით მეტია ამ ბანკისთვის სარეზერვო მოთხოვნა. მეორე მხრივ, ნარჩენი ვადიანობების მიხედვით, ეროვნული ვალუტით 1 წელზე მეტი ვადიანობის და უცხოური ვალუტით 2 წელზე მეტი ვადიანობის ნასესხები სახსრები სარეზერვო მოთხოვნებისაგან გათავისუფლებულია.

2024 წლის განმავლობაში საქართველოს ეროვნულ ბანკში კომერციული ბანკების მიერ ეროვნულ ვალუტაში განთავსებულ მინიმალურ რეზერვებს ეროვნული ბანკი შესაბამის პერიოდში მონეტარული პოლიტიკის არსებულ განაკვეთს არიცხავდა. საქართველოს ეროვნულ ბანკში კომერციული ბანკების მიერ უცხოურ ვალუტაში განთავსებულ მინიმალურ რეზერვებს 2024 წლის 19 დეკემბრამდე ეროვნული ბანკი არიცხავდა 0 (ნულ) პროცენტს, ხოლო 2024 წლის 19 დეკემბრის შემდეგ, სარეზერვო ანგარიშებზე აშშ დოლარით განთავსებულ იმ ნაშთებზე, რომელიც აღემატებოდა მინიმალური რეზერვის 2024 წლის 19 დეკემბრამდე არსებული წესის შესაბამისად გაანგარიშებულ ნაშთს, დასარიცხი საპროცენტო განაკვეთი განისაზღვრა, როგორც აშშ ფედერალური სარეზერვო სისტემის პოლიტიკის განაკვეთზე ან მის ზედა ზღვარზე (ასეთის არსებობის შემთხვევაში) 50 საბაზისო პუნქტით ნაკლები. ხოლო, სარეზერვო ანგარიშებზე ევროთი განთავსებულ იმ ნაშთებზე, რომელიც აღემატებოდა მინიმალური რეზერვის

2024 წლის 19 დეკემბრამდე არსებული წესის შესაბამისად გაანგარიშებულ ნაშთს, დასარიცხი საპროცენტო განაკვეთი განისაზღვრა, როგორც ევროპის ცენტრალური ბანკის სადეპოზიტო განაკვეთზე 50 საბაზისო პუნქტით ნაკლები

2.2.6. საქართველოში ფასიანი ქაღალდებით ანგარიშსწორების სისტემის განვითარება

საქართველოს ეროვნულ ბანკში ფასიანი ქაღალდების ანგარიშსწორების სისტემა 2010 წლიდან მოქმედებს. სახელმწიფო ფასიანი ქაღალდების მართვის და ოპერაციების თანამედროვე, მაღალტექნოლოგიური, სწრაფი და დაცული ელექტრონული სისტემა საქართველოს ფინანსთა სამინისტროსა და ეროვნული ბანკის მიერ ემითირებული ფასიანი ქაღალდების ოპერაციებს უზრუნველყოფდა.

2018 წლის 3 დეკემბრიდან ამოქმედდა და 2024 წლის განმავლობაში წარმატებით ფუნქციონირებდა საქართველოს ფასიანი ქაღალდების ანგარიშსწორების განახლებული სისტემა (Georgian Securities Settlement System – GSSS). ახალი სისტემით ფინანსური ბაზრის როგორც ადგილობრივ, ასევე საერთაშორისო მონაწილეებს მაღალი სტანდარტების სრულფასოვანი მომსახურება მიეწოდება. ამ სისტემით როგორც სახელმწიფო, ასევე კერძო ფასიანი ქაღალდებით ანგარიშსწორება სრულდება. ფასიანი ქაღალდებით ტრანზაქციები უფრო სწრაფი, იაფი, მოსახერხებელი და სრულად დაცული გახდა. პროექტი ეროვნული ბანკის და კერძო საფინანსო სექტორის წარმატებული თანამშრომლობის თვალსაჩინო მაგალითია. GSSS სისტემა თავისი ფუნქციებით ინოვაციურია და ისეთ თანამედროვე მიდგომებს მოიცავს, როგორებიცაა ლიკვიდობის მართვის ეფექტიანი მექანიზმები, ნაწილობრივი გადახდები, საპირისპირო ტრანზაქციების გაქვითვა (ნეტ ანგარიშსწორების პრინციპით), ავტომატური დაგირავებისა და დღის შიდა სესხების მოქნილი მექანიზმები. GSSS სისტემაში კომერციულ ბანკებთან ერთად ჩართულები არიან საბროკერო კომპანიები, რაც მათ სრულიად ახალ შესაძლებლობებს სთავაზობს. სისტემა ინტეგრირებულია როგორც საფონდო ბირჟის, ასევე ბლუმბერგის სავაჭრო პლატფორმებთან, რაც ვაჭრობის და ანგარიშსწორების მთლიანი ციკლის

ავტომატიზაციას უზრუნველყოფს. შედეგად, გარიგების დადებიდან მის ანგარიშსწორებამდე მხოლოდ რამდენიმე წუთი გადის. ახალი სისტემის დანერგვით განახლდა მოქმედი პროცედურები და ანგარიშსწორების წესები, რომელიც საერთაშორისო პრაქტიკაში აღიარებულ პრინციპებს ეფუძნება. ინვესტორების ფასიანი ქაღალდები უფრო საიმედოდ იქნება დაცული და საჭიროებისამებრ მათი ფულად გადაქცევა (გაყიდვის, დაგირავების ან რეპო ოპერაციების გზით) უფრო ადვილი და მოსახერხებელი ხდება. ეს კი უდავოდ ზრდის ქართული კაპიტალის ბაზრის მიმზიდველობას როგორც ადგილობრივი, ისე უცხოელი ინვესტორებისთვის.

ანგარიშსწორების განახლებული GSSS სისტემით ასევე შესაძლებელი გახდა მასში საქართველოს ფასიანი ქაღალდების ცენტრალური დეპოზიტარის ჩართვა, საქართველოს ფასიანი ქაღალდების ბაზრის ყველა მონაწილისათვის მომსახურების გაწევა, ამ სისტემაში საქართველოში ყველა ტიპის ფასიანი ქაღალდის (კერძო კომპანიების მიერ გამოშვებული ობლიგაციების და აქციების ჩათვლით) რეგისტრაცია და ანგარიშსწორება. სრულად ავტომატიზებული ხდება ამ სისტემაში რეგისტრირებული კერძო ფასიანი ქაღალდის გამოშვების, დაფარვის, ყიდვა-გაყიდვის, რეპოს, კუპონისა და დივიდენდის ანგარიშსწორების ოპერაციები, ასევე მათი ეროვნულ ბანკში და/ან ბაზრის პროფესიონალ მონაწილეებს შორის დაგირავება.

განახლებული GSSS სისტემა ხელს უწყობს უცხოური საფინანსო ინსტიტუტების და ინვესტორების საქართველოს ფინანსურ ბაზრებით დაინტერესებას, ვინაიდან ადგილობრივი ფასიანი ქაღალდების ბაზრის ინფრასტრუქტურა უფრო საიმედო და თანამედროვე გახდა.

2.3. სავალუტო პოლიტიკა და საერთაშორისო რეზერვების მართვა

სავალუტო პოლიტიკა

საქართველოში, როგორც მცირე ზომის ღია ტიპის ეკონომიკაში მცურავი გაცვლითი კურსის რეჟიმი

მოქმედებს. ამ რეჟიმის დროს, გაცვლითი კურსი ბაზარზე მოთხოვნა-მიწოდებისადა, შესაბამისად, მაკროეკონომიკური ფუნდამენტური ფაქტორების საფუძველზე ყალიბდება.

საქართველოსათვის მცურავი გაცვლითი კურსი ოპტიმალური სავალუტო რეჟიმია. „შეუძლებელი სამეულის“ პრინციპის შესაბამისად, ინფლაციის თარგეთირებისა და კაპიტალის თავისუფალი მობილობის პირობებში აუცილებელია მცურავი გაცვლითი კურსის რეჟიმის ფუნქციონირება. ერთი მხრივ, საჭიროა კაპიტალის თავისუფალი მობილობა, ვინაიდან იგი ქვეყანაში პროდუქტიულობის ზრდასა და, შედეგად, ეკონომიკის გრძელვადიან ზრდას უწყობს ხელს. მეორე მხრივ, მნიშვნელოვანია დამოუკიდებელი მონეტარული პოლიტიკის არსებობა, რათა მონეტარული პოლიტიკის რეაგირება საქართველოს ეკონომიკური ციკლების შესაბამისად წარიმართოს. დამოუკიდებელი მონეტარული პოლიტიკა მიზანშეწონილია, რადგანაც საქართველოს ეკონომიკური ციკლები არ ემთხვევა სხვა განვითარებული ქვეყნების ეკონომიკურ ციკლებს. დამოუკიდებელი მონეტარული პოლიტიკა ანელებს ბიზნეს ციკლით გამოწვეულ ეკონომიკურ მერყეობას. შედეგად, ინფლაცია და დასაქმება უფრო სტაბილურია, რაც გრძელვადიანი ეკონომიკური ზრდისა და მოსახლეობის კეთილდღეობის ამაღლების წინაპირობაა.

2024 წლის განმავლობაში, სავალუტო ინტერვენციები საერთაშორისო სავალუტო რეზერვების შესავსებად და სავალუტო კურსის ჭარბი მერყეობის განეიტრალების მიზნით განხორციელდა. ამისათვის სებ-ი ორი ტიპის ინტერვენციებს იყენებს: წესებზე დაფუძნებულ ინტერვენციას, Bmatch პლატფორმის საშუალებით და დისკრეციულ ინტერვენციას, სავალუტო აუქციონების სახით.

საერთაშორისო სავალუტო რეზერვები ქვეყნის მაკროეკონომიკური სტაბილურობის მნიშვნელოვანი გარანტორია. აქედან გამომდინარე ეროვნული ბანკი ყოველთვის კონცენტრირებულია რეზერვების დაგროვებაზე. როდესაც სავალუტო ბაზარი ამის შესაძლებლობას აძლევს სებ-ი ყიდულობს უცხოურ ვალუტას. 2024 წლის იანვარ-აპრილის, ივლის-აგვისტოსა

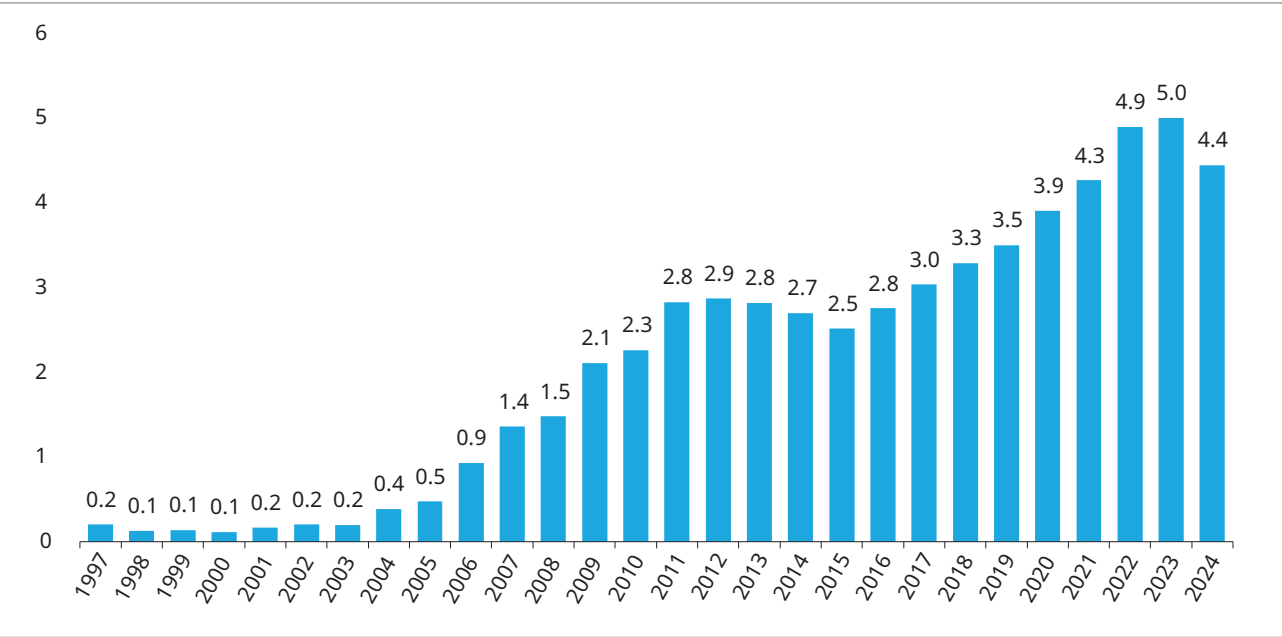
და ნოემბერ-დეკემბრის პერიოდში ბაზარზე არსებული ხელსაყრელი პირობიდან გამომდინარე სებ-ი ყიდულობდა უცხოურ ვალუტას და ავსებდა რეზერვებს. ხოლო მაისს-ივნისსა და სექტემბერ-ოქტომბერში ადგილი ჰქონდა წმინდა სავალუტო გაყიდვების ოპერაციებს. ამ პერიოდში გაცვლითი კურსის ჭარბ მერყეობას მსხვილი ერთჯერადი ტრანზაქციები და მოკლევადიანი მოლოდინები იწვევდა. კერძოდ, ამ პერიოდში მაკროეკონომიკური ფუნდამენტური ფაქტორები, რაც გაცვლით კურსზე აყალიბებს, ძლიერი იყო. თუმცა მეორე მხრივ, გაურკვევლობის ფონზე, სავალუტო ბაზარზე ფუნდამენტური ფაქტორებისაგან განსხვავებული მოლოდინები ჩამოყალიბდა, რის შედეგადაც ცალკეული მსხვილი ტრანზაქციები ხორციელდებოდა უცხოური ვალუტის შესყიდვის მიმართულებით. ამასთან, ისეთი ტიპის ტრანზაქციები როგორიცაა დივიდენდების გაცემა დამატებით მოკლევადიან ზენოლას ქმნიდა გაცვლით კურსზე. აღნიშნული ფაქტორები მხოლოდ გაცვლითი კურსის მოკლევადიან მერყეობაზეა დაფუძნებული, რის შედეგადაც იგი კვლავ ფუნდამენტური ფაქტორების მიერ განსაზღვრულ დინამიკას დაუბრუნდა. შედეგად, 2024 წლის განმავლობაში, ეროვნული ბანკის მიერ BMatch პლატფორმის მეშვეობით წმინდა გაყიდვამ 52.65 მლნ აშშ დოლარი შეადგინა. სავალუტო აუქციონების გამოყენებით, 2024 წლის განმავლობაში, ეროვნულმა ბანკმა 382.1 მლნ აშშ დოლარი გაყიდა. ამდენად, 2024 წელს, აღნიშნული ინსტრუმენტებით, ეროვნული ბანკის წმინდა გაყიდვები, მთლიანობაში 434.75 მლნ აშშ დოლარს გაუტოლდა.

ლარის ნომინალური გაცვლითი კურსი საანგარიშო პერიოდში წლიურად, საშუალოდ, 4.8 ხოლო რეალური ეფექტური გაცვლითი კურსი კი წლიურად, საშუალოდ, 5.4 პროცენტით გაუფასურდა.

საერთაშორისო რეზერვების მართვა

2024 წელს საქართველოს ეროვნული ბანკის მთლიანი საერთაშორისო რეზერვების მოცულობა, გასულ წელთან შედარებით, 561.1 მლნ აშშ დოლარით შემცირდა და 2024 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით 4.45 მლრდ აშშ დოლარი შეადგინა (იხ. დიაგრამა 2.9)

დიაგრამა N 2.9 ოფიციალური საერთაშორისო რეზერვები 1997-2024 (მლნ აშშ დოლარი, წლის ბოლოს მარჯვენაბელი)

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

საქართველოს ეროვნული ბანკის საერთაშორისო რეზერვების დინამიკაზე 2024 წელსაც, ტრადიციულად, რამდენიმე ძირითადი ფაქტორი მოქმედებდა: საქართველოს ეროვნული ბანკის სავალუტო ინტერვენციები, საქართველოს მთავრობის ვალის მომსახურება და სავალუტო ხარჯები, საერთაშორისო ორგანიზაციებიდან მიღებული კრედიტები და გრანტები, სარეზერვო ანგარიშებზე ნაშთების ცვლილება. 2024 წლის განმავლობაში ეროვნული ბანკი სავალუტო ბაზარზე ნეტო გამყიდველი იყო - წმინდა გაყიდვები სავალუტო აუქციონებისა და Bloomberg-ის Bmatch პლატფორმის მეშვეობით 434.75 მლნ აშშ დოლარს გაუტოლდა. ამავდროულად, სახელმწიფო საგარეო ვალის მომსახურებამ და სავალუტო ხარჯებმა დაახლოებით 1 530.1 მლნ აშშ დოლარი შეადგინა. 2024 წლის განმავლობაში საერთაშორისო საფინანსო ორგანიზაციებიდან და დონორი სახელმწიფოებიდან სხვადასხვა პროგრამების დაპროექტების დასაფინანსებლად სახელმწიფოს მიერ უცხოური ვალუტით ეროვნულ ბანკში მიღებული გრანტებისა და სესხების ოდენობა დაახლოებით 216.3 მლნ აშშ დოლარი იყო. ასევე, 2024 წლის ბოლოს კომერციული ბანკების მიერ უცხოური ვალუტით მოზიდული სახსრების მინიმალური სავალდებულო რეზერვებით დასაცავი მოცულობის ცვლილებამ

გამოიწვია სებ-ის საერთაშორისო რეზერვების მოცულობის ზრდა დაახლოებით 322 მლნ. აშშ დოლარით. საერთო ჯამში, ზემოაღნიშნული ფაქტორების გათვალისწინებით სებ-ის რეზერვები 2024 წელს 561 მლნ აშშ-ის დოლარით შემცირდა.

2024 წლის განმავლობაში საქართველოს ეროვნული ბანკის საინვესტიციო პოლიტიკა კვლავინდებურად კონსერვატული და საკრედიტო რისკების შემცირებაზე ორიენტირებული იყო. საქართველოს ეროვნული ბანკის საერთაშორისო რეზერვები განთავსებული იყო აშშ-ს, ევროზონის ქვეყნების, კანადის სახელმწიფო სახაზინო ვალდებულებებში, ამავე ქვეყნების სახელმწიფო სააგენტოებისა და სუპრანაციონალური საფინანსო ინსტიტუტების მაღალი ლიკვიდურობის მქონე ფასიან ქაღალდებსა და მაღალი საკრედიტო რეიტინგის მქონე საერთაშორისო საბანკო დანესებულებებში. 2024 წლის განმავლობაში საქართველოს ეროვნული ბანკის საერთაშორისო რეზერვების მართვიდან მიღებულმა შემოსავალებმა 413.10 მლნ ლარი შეადგინა. 2024 წლის განმავლობაში ფინანსურ ბაზრებზე საპროცენტო განაკვეთების შემცირების შედეგად, სებ-ის პორტფელში არსებული ობლიგაციების ფასები გაიზარდა, რაც

პოზიტიურად აისახა საერთაშორისო რეზერვებიდან მიღებულ შემოსავლებზე. საპროცენტო განაკვეთების კლების პარალელურად, ობლგაციების კაპიტალურმა მოგებამ მნიშვნელოვანი წვლილი შეიტანა სეპ-ის შემოსავლების ზრდაში.

2024 წელს საქართველოს ეროვნულმა ბანკმა სარეზერვო აქტივებში დაამატა მონეტარული ოქროს ზოდები, რაც წარმოადგენს მნიშვნელოვან ნაბიჯს საერთაშორისო რეზერვების დივერსიფიკაციისა და სტაბილურობის გაძლიერების მიმართულებით. ოქრო ისტორიულად აღიარებულია როგორც უსაფრთხო აქტივი, რომელიც გრძელვადიან პერიოდში ინარჩუნებს ღირებულებას და იცავს რეზერვებს გლობალური ფინანსური ბაზრების გაურკვევლობისა და ინფლაციური რისკებისგან. მონეტარული ოქროს დამატებით, საქართველოს ეროვნულმა ბანკმა გააუმჯობესა საერთაშორისო რეზერვების სტრუქტურა და დივერსიფიკაციის ხარისხი, რაც ამცირებს დამოკიდებულებას კონკრეტულ უცხოურ ვალუტებზე და საერთაშორისო ფინანსურ ბაზრებზე, ხოლო გრძელვადიან პერსპექტივაში უზრუნველყოფს სარგებელს, როგორც ფინანსური სტაბილურობის, ისე ქვეყნის ეკონომიკური უსაფრთხოების თვალსაზრისით.

2024 წელს საქართველოს ეროვნული ბანკი განაგრძობდა მსოფლიო ბანკთან სუვერენული ინვესტიციების პარტნიორობის პროგრამის ფარგლებში თანამშრომლობას. ეროვნული ბანკი ამ პროგრამის წევრი 2009 წელს გახდა და ის ითვალისწინებს ტექნიკურ მხარდაჭერას ეროვნულ ბანკში საერთაშორისო რეზერვების მართვის სფეროს შემდგომი განვითარების, შესაბამისი ინფრასტრუქტურის შექმნისა და ცოდნის დაგროვების მიზნით, ასევე მოიცავს პორტფელისა და რისკების მართვის, ანგარიშსწორების, ბუღალტრული აღრიცხვის, სამართლებრივ და საინფორმაციო ტექნოლოგიების სფეროებში მსოფლიო ბანკის მიერ გამოცდილების გაზიარებას.

2024 წლის განმავლობაში კვლავ გრძელდებოდა საქართველოს ეროვნული ბანკის და საერთაშორისო ანგარიშსწორების ბანკის (BIS) თანამშრომლობა, რომლის საინვესტიციო პროგრამაში BIS Investment Pool (BISIP) საქართველოს ეროვნული ბანკი 2014 წლის ბოლოს ჩაერთო. აღნიშნული პროგრამა სხვადასხვა ცენტრალური ბანკებისა და საერთაშორისო ფინანსური ინსტიტუტების ერთ პორტფელში გაერთიანებული სახსრების მართვას გულისხმობს. BISIP-ის პროგრამა ასევე რეზერვების მართვის სფეროში დახმარებას და გამოცდილების გაზიარებას მოიცავს.

ფინანსური
სტაბილურობის პოლიტიკა

ფინანსური სტაბილურობის, როგორც მდგრადი ეკონომიკური ზრდის წინაპირობის ხელშეწყობა ეროვნული ბანკის ერთ-ერთი ფუნდამენტური მიზანია. „საქართველოს ეროვნული ბანკის შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის თანახმად, ქვეყანაში ფინანსური სტაბილურობის ხელშეწყობა ეროვნული ბანკის მანდატს წარმოადგენს, თუკი ეს უკანასკნელი წინააღმდეგობაში არ მოდის ეროვნული ბანკის ძირითადი მანდატის, ფასების სტაბილურობის, შესრულებასთან. ფინანსური სტაბილურობა გულისხმობს ისეთ მდგომარეობას, როდესაც ფინანსურ სისტემას შესწევს უნარი ბაზრის მონაწილეებს შეუფერხებლად მიაწოდოს მომსახურება როგორც კარგ, ასევე სტრესის პირობებში.

ფინანსური სტაბილურობის უზრუნველსაყოფად ეროვნული ბანკი მაკროპრუდენციულ პოლიტიკასა და საფინანსო სექტორის ზედამხედველობას ახორციელებს. სისტემური რისკების გამოვლენის, შეფასებისა და მონიტორინგის გზით ეროვნული ბანკი ამ რისკების შემცირებისთვის საპასუხო პოლიტიკას შეიმუშავებს, რითაც ფინანსური სისტემის მდგრადობის ზრდას უწყობს ხელს. ეროვნული ბანკის ფინანსური სტაბილურობის კომიტეტი, რომელსაც სების პრეზიდენტი ხელმძღვანელობს, ეროვნული ბანკის მანდატის ფარგლებში მაკროპრუდენციულ პოლიტიკას უწევს კოორდინაციას. ფინანსური სტაბილურობის კომიტეტი სისტემურ რისკებსა და მათი შემცირების გზებს აფასებს და აანალიზებს, შესაბამისი მაკროპრუდენციული ზომების გატარების შესახებ გაცემს რეკომენდაციებს და ფინანსური სტაბილურობის უზრუნველსაყოფად საჭირო ღონისძიებებს უწევს კოორდინაციას.

ეროვნული ბანკის მაკროპრუდენციული პოლიტიკის ძირითად ინსტრუმენტად კაპიტალის კონტრციკლური ბუფერი გამოიყენება. მისი მიზანია, საჭიროების შემთხვევაში ეკონომიკის ისეთი ჭარბი დაკრედიტება შეზღუდოს, რომელიც სისტემური რისკების ზრდას იწვევს.

ბუფერის კონტრციკლურობა ხელს უწყობს მაკროპრუდენციული პოლიტიკის ძირითად მიზანს, შეამციროს ფინანსური სტაბილურობის სისტემური რისკები. უარყოფითი შოკების დროს კონტრციკლური ბუფერი ფინანსურ სისტემას უნდა დაეხმაროს, რომ ეკონომიკის დაკრედიტება მკვეთრად არ შეიზღუდოს და ამით როგორც ფინანსური სექტორის, ისე მთლიანად ეკონომიკის მდგომარეობა დამატებით არ გაუარესდეს. კონტრციკლური ბუფერის დაწესების განახლებული ჩარჩოს²³ მიხედვით კონტრციკლური ბუფერის ნეიტრალური განაკვეთი 1%-ს შეადგენს, რომლის დაგროვება კომერციულ ბანკებს ეტაპობრივად შემდეგი განრიგით მოეთხოვებათ: 2024 წლის 15 მარტისთვის - 0.25 პროცენტი, 2025 წლის 15 მარტისთვის - 0.5 პროცენტი, 2026 წლის 15 მარტისთვის - 0.75 პროცენტი, 2027 წლის 15 მარტისთვის - 1 პროცენტი. ამასთან, თანმიმდევრული მიდგომის უზრუნველსაყოფად ფინანსური სტაბილურობის კომიტეტმა მიზანშეწონილად მიიჩნია კაპიტალის კონტრციკლური ბუფერის ეტაპობრივად დაგროვების პრინციპი მიკრობანკებზეც გავრცელდეს. ბაზელის კომიტეტი მიზანშეწონილად მიიჩნევს პოზიტიური ნეიტრალური კონტრციკლური ბუფერის დაწესებას ისეთ მოულოდნელ შოკებთან გასამკლავებლად, რომლებიც საკრედიტო აქტივობასთან არ არის დაკავშირებული. შესაბამისად ნეიტრალური განაკვეთი უნდა დარჩეს პოზიტიური ნორმალური საკრედიტო აქტივობის პირობებშიც, ხოლო კაპიტალის კონტრციკლური ბუფერის ციკლური კომპონენტი კი სესხების ზრდის ციკლის მიხედვით უნდა განისაზღვროს. ეს უკანასკნელი, თავის მხრივ, ისეთ ფაქტორებზეა დამოკიდებული, როგორებიცაა მთლიან შიდა პროდუქტთან სესხების ფარდობისა და მისი გრძელვადიანი ტრენდიდან გადახრის შესაბამისი ინდიკატორები, საკრედიტო ტენდენციები, ფინანსური სექტორის ციკლური პოზიციის სხვადასხვა მაჩვენებლები, ქვეყნის შიდა და საგარეო მაკროფინანსური გარემოს მახასიათებლები და სხვა. 2024 წელს კაპიტალის კონტრციკლური ბუფერის ციკლური კომპონენტის ცვლილების საჭიროება არ გამოკვეთილა.

23. ბაზელის რეკომენდაციის გათვალისწინებით, ფინანსური სტაბილურობის კომიტეტმა 2022 წელს განაახლა კონტრციკლური ბუფერის დაწესების ჩარჩო, რომლის მიხედვითაც აღნიშნული ბუფერი ნეიტრალურ და ციკლურ კომპონენტებს მოიცავს. კონტრციკლური ბუფერის ნეიტრალური განაკვეთის 1%-ზე დაწესების გადაწყვეტილება კომიტეტმა 2023 წლის მარტში მიიღო.

გარდა კონტრციკლური ბუფერისა, მაკროპრუდენციული პოლიტიკის გასატარებლად საქართველოს ეროვნული ბანკი ასევე კაპიტალის სხვა ბუფერებსაც იყენებს, რომლებიც დანერგულია ბაზელ III-ის ჩარჩოსთან დაახლოების ფარგლებში. მაკროპრუდენციული პოლიტიკის ინსტრუმენტებია, ასევე, სესხის მომსახურებისა და სესხის უზრუნველყოფის კოეფიციენტები, სექტორული რისკის წონები და სხვა ინსტრუმენტები.

ეროვნული ბანკი აქტიურად განაგრძობს მუშაობას ფინანსური დოლარიზაციის მაღალი დონით გამოწვეული სტრუქტურული რისკების შესამცირებლად. სეპ-ის მიერ გატარებული ღონისძიებების ფონზე დოლარიზაცია მნიშვნელოვნად შემცირდა, თუმცა დოლარიზაცია და მასთან დაკავშირებული რისკები ფინანსური სექტორისთვის ერთ-ერთ მთავარ გამოწვევად რჩება. უცხოურ ვალუტაში დენომინირებულ, უმეტესად ცვლადგანაკვეთიან სესხებს, თანახმად საპროცენტო და გაცვლითი კურსის რისკები. ეს უკანასკნელი განსაკუთრებით საყურადღებოა უცხოურ ვალუტაში არაჰეჯირებული მსესხებლების მაღალი წილისა და რეგიონის ვალუტების გაცვლითი კურსის გაზრდილი მერყეობის პირობებში. სწორედ დოლარიზაციით გამოწვეული რისკების შერბილების მიზანს ემსახურება ეროვნული ბანკის მიერ დედოლარიზაციის მიმართულებით გატარებული ღონისძიებები. 2024 წელს არსებული მაკროეკონომიკური და მაკროფინანსური გარემო ხელსაყრელ გარემოს ქმნიდა ეროვნული ბანკის დედოლარიზაციის პოლიტიკისთვის. შესაბამისად, 2024 წელსაც ეროვნულმა ბანკმა დედოლარიზაციის გრძელვადიანი გეგმის განხორციელება განაგრძო. არაჰეჯირებული უცხოური ვალუტის სესხების 300 000 ლარიანი ლიმიტი, რომელიც 2024 წლის იანვრიდან იყო მოქმედი, ფინანსური სტაბილურობის კომიტეტის გადაწყვეტილებით ეტაპობრივად, 2024 წლის 1 მაისიდან ჯერ 400 000 ლარამდე და შემდეგ კი 2025 წლის 1 იანვრიდან 500 000 ლარამდე გაიზარდა. ამასთან, ეროვნული ბანკი აქტიურად აკვირდება დეპოზიტების დოლარიზაციის დინამიკას, რომლის დონეც 2024 წლის ბოლო კვარტალში არსებული გაურკვევლობის ფონზე გაიზარდა და ფინანსურ სისტემაში ჭარბი უცხოური ვალუტის ლიკვიდობის დაგროვებას

შეუწყო ხელი. იმისათვის, რომ ეს ჭარბი ლიკვიდობა სესხების დოლარიზაციაში არ გადაზრდილიყო მონეტარული პოლიტიკის კომიტეტის გადაწყვეტილებით, უცხოური ვალუტის ვალდებულებებზე სარეზერვო ნორმის ზედა ზღვარი 5 პროცენტული პუნქტით გაიზარდა.

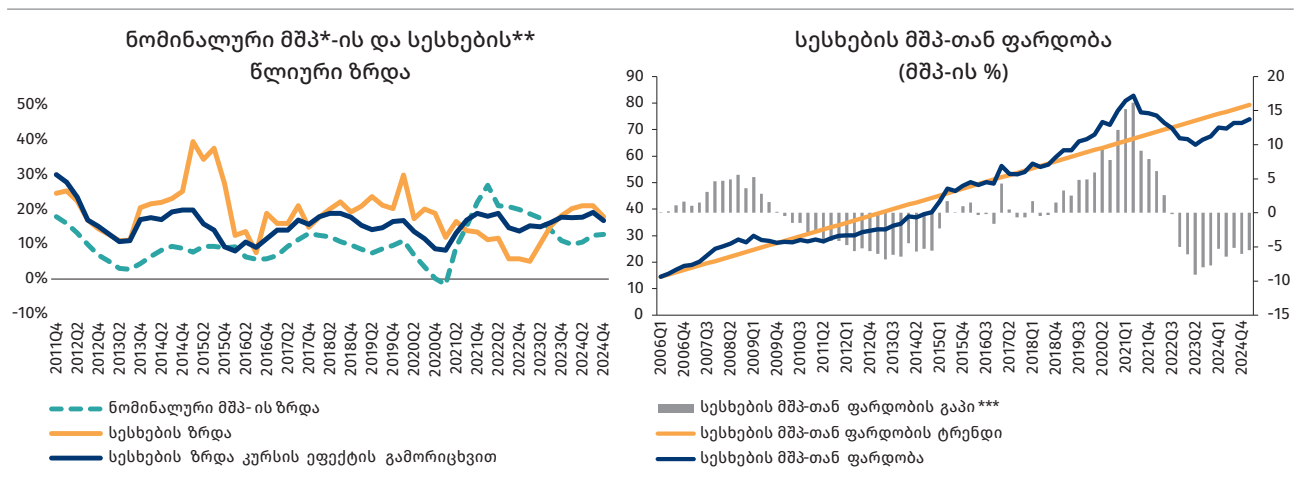
2024 წელს კომიტეტმა უცხოური ვალუტის დეპოზიტებზე ლიკვიდობის მოთხოვნის რეკალიბრაციის გადაწყვეტილება მიიღო. არარეზიდენტი ფიზიკური და იურიდიული პირების მიერ განთავსებული დეპოზიტები, რეზიდენტებთან შედარებით ნაკლებად სტაბილური ხასიათით გამოირჩევა. შესაბამისად, ეროვნულ ბანკს მსგავსი დეპოზიტებისათვის ლიკვიდობის უფრო მაღალი მოთხოვნა აქვს დაწესებული. 2023 წელს რუსეთის რეზიდენტების მიერ უცხოურ ვალუტაში განთავსებული დეპოზიტების ჭარბი ზრდიდან მომდინარე რისკების შერბილების მიზნით, ეროვნულმა ბანკმა ლიკვიდობის მოთხოვნა (გადინების განაკვეთი) 80%-მდე გაზარდა. 2024 წლის მდგომარეობით კი რუსეთის რეზიდენტების ანგარიშებისა და ანაბრების მოცულობა დასტაბილურდა, შესაბამისად, ფინანსური სტაბილურობის კომიტეტმა რუსეთის რეზიდენტების უცხოურ ვალუტაში განთავსებული დეპოზიტებისათვის ლიკვიდობის მოთხოვნის სხვა არარეზიდენტი დეპოზიტების ლიკვიდობის მოთხოვნის თანაბრებამდე (საშუალოდ, 40%) დაწესების გადაწყვეტილება მიიღო. ამასთან, რეკომენდაციის სახით ბანკებს არარეზიდენტების ანაბრების კომპოზიციის რეგულარული ანალიზისკენ და საჭიროების შემთხვევაში, რისკების შესარბილებლად ლიკვიდობის ადეკვატური შიდა ბუფერის შენარჩუნებისკენ მოუწოდა.

საქართველოს ფინანსური სისტემა მდგრადობას ინარჩუნებს და ეკონომიკის დაკრედიტებას კვლავაც შეუფერხებლად განაგრძობს. 2024 წლის მონაცემებით, ბანკებს კაპიტალის და ლიკვიდობის ჯანსაღი მაჩვენებლები აქვთ, აქტივების ხარისხიც გაუმჯობესებულია. 2024 წლის დეკემბერში სესხების წლიურმა ზრდამ, გაცვლით კურსის ეფექტის გამორიცხვით, 17% შეადგინა, რაც მნიშვნელოვანწილად, ბიზნეს სესხების ზრდით არის განპირობებული. 2024 წლის განმავლობაში არსებულმა ძლიერმა ეკონომიკურმა ზრდამ სესხების მშპ-თან

ფარდობის უარყოფითი გაპის დახურვის ტემპი შეანელა, თუმცა სესხების მთლიან შიდა პროდუქტთან ფარდობა კვლავ განაგრძობს გრძელვადიან ტრენდთან დაახლოებას. 2023 წლის დასაწყისთან შედარებით, სესხების მშპ-თან ფარდობის უარყოფითი გაპი მნიშვნელოვნად შემცირებულია, რაც მაღალი ეკონომიკური ზრდის გარკვეულწილად ნორმალიზებისა და მდგრადი საკრედიტო აქტივობის ასახვაა. შე-

საბამისად, ბანკებისთვის კაპიტალის კონტრციკლური ბუფერის ციკლური კომპონენტის ცვლილების საჭიროება არ გამოიკვეთა. ამასთან, კომერციული ბანკები განაგრძობენ კაპიტალის კონტრციკლური ბუფერის ნეიტრალური კომპონენტის ეტაპობრივ დაგროვებას ფინანსური სტაბილურობის კომიტეტის მიერ განსაზღვრული ვადების შესაბამისად.

დიაგრამა N 3.1 სესხებისა და ნომინალური მშპ-ის ზრდის ტემპების შედარება

*ნომინალური მშპ-ის ზრდა ბოლო 4 კვარტლის მშპ-ის წლიურ ზრდას ასახავს.

**სესხები მოიცავს ბანკების და მიკროსაფინანსო ორგანიზაციების მიერ გაცემულ სესხებსა და ასევე, კომპანიების მიერ ადგილობრივად გამოშვებულ ობლიგაციებს.

***სესხების მშპ-თან ფარდობის გაპი წარმოადგენს სესხების მშპ-თან ფარდობის სხვაობას მისი გრძელვადიანი ტრენდიდან. ტრენდის შესაფასებლად, ბაზელის რეკომენდაციის შესაბამისად, გამოყენებულია HP ფილტრი.

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი, საქსტატი

3.1. ფინანსური სტაბილურობის ჩარჩოს განვითარება

ფინანსური სტაბილურობის ჩარჩოს განვითარება ფინანსური სტაბილურობის მანდატის ნაწილია, ფინანსური სტაბილურობა კი ქვეყნის ეკონომიკის განვითარების ერთ-ერთი ფუნდამენტური ფაქტორია. აღსანიშნავია, რომ ფინანსური სტაბილურობის საკითხებისა და მაკროპრუდენციული პოლიტიკის აქტუალობა მსოფლიოში, განსაკუთრებით ბოლო წლებში, გაიზარდა. 2023 წელს გლობალურად გაზრდილი ინფლაციისა და გამკაცრებული ფინანსური

პირობების ფონზე მომატებულმა ფინანსურმა რისკებმა კიდევ ერთხელ დაადასტურა ფინანსური სტაბილურობის მნიშვნელობა. ფინანსური სტაბილურობის გამართული და ქმედითი ჩარჩო ეკონომიკური დაღმასვლის პერიოდშიც კი ფინანსური რესურსების შეუფერხებლად მიწოდებას უზრუნველყოფს და ეკონომიკის სწრაფ გაჯანსაღებაში მნიშვნელოვანი წვლილი შეაქვს. საუკეთესო საერთაშორისო პრაქტიკით, საჭიროა ფინანსური სტაბილურობის კომპლექსური და სიღრმისეული ანალიზი, რაც გულისხმობს არა მხოლოდ საბანკო სექტორის რისკების შეფასებას, არამედ საგარეო ფაქტორების გათვალისწინებასაც, რომლებიც, როგორც ბოლო წლებმა დაგვანახა, შესაძლოა მნიშვნელოვანი რისკების წყარო

აღმოჩნდეს. ფინანსური სტაბილურობა, ასევე, ითვალისწინებს მაკროფინანსურ გარემოს, შინამეურნეობებს, კომპანიებსა და არასაბანკო ინსტიტუტებს.

ფინანსური სტაბილურობის პოლიტიკის ჩარჩოს ჩამოყალიბებას და განვითარებას ეროვნული ბანკი სხვა ცენტრალური ბანკების საუკეთესო გამოცდილების გათვალისწინებით ახორციელებს, რისთვისაც ანალიტიკური შესაძლებლობების განვითარება განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია. ამ თვალსაზრისით, პირველ ეტაპს, საქართველოს სპეციფიკიდან გამომდინარე, ფინანსური სტაბილურობის კომპლექსური ინდიკატორების შემუშავება და განვითარება წარმოადგენდა. აღნიშნული ინდიკატორები გამოიყენება ციკლური მაკროპრუდენციული პოლიტიკის შესამუშავებლად. ყოველივე ეს და მაკროპრუდენციული პოლიტიკის განხორციელების ძირითადი პრინციპები მაკროპრუდენციული პოლიტიკის სტრატეგიაშია²⁴ წარმოდგენილი, რომელიც ეროვნული ბანკის ვებგვერზეა გამოქვეყნებული. აღნიშნული სტრატეგია მიზნად გადაწყვეტილების მიღების პროცესის, კომუნიკაციისა და საზოგადოების მიმართ ანგარიშვალდებულების გაუმჯობესებას ისახავს. გარდა ამისა, ეროვნული ბანკი მუდმივ რეჟიმში მუშაობს ანალიტიკური ინსტრუმენტების განვითარებაზე. აღნიშნული ინსტრუმენტები როგორც საერთაშორისო გამოცდილებას, ასევე ქვეყნის სპეციფიკურ მახასიათებლებს ეფუძნება. ფინანსური სტაბილურობის ანალიზის ჩარჩოს მნიშვნელოვანი ნაწილია მაკროფინანსური მოდელირება. ეროვნული ბანკი აქტიურად მუშაობს მაკროფინანსური მოდელის განვითარებაზე, რომლის მიზანია ფინანსური და მაკროეკონომიკური სტაბილურობის რისკების ანალიზი; მაკროფინანსური სცენარების გენერირება და ანალიზი; მაკროეკონომიკური სტრეს-ტესტების ჩატარება; ეს ყველაფერი შესაბამისი მაკროპრუდენციული პოლიტიკის შემუშავების ძირითადი ქვაკუთხედი. ფინანსური სისტემის განვითარება და ამ განვითარების თანმდევი გამოწვევები მაკროფინანსური მოდელის გამოყენების არეალს აფართოებს და

მის მიმართ მზარდ მოთხოვნებს წარმოშობს. შესაბამისად, მაკროფინანსური მოდელის განვითარება და დახვეწა უწყვეტი პროცესია, რომელშიც განსაკუთრებული მნიშვნელობა აქვს პარტნიორი საერთაშორისო ორგანიზაციების ტექნიკურ დახმარებას. აღსანიშნავია, რომ საქართველოს ეროვნული ბანკი ეტაპობრივად გადავიდა ადგილობრივი ანგარიშგების სტანდარტებიდან ფინანსური ანგარიშგების საერთაშორისო სტანდარტებზე (ფასს 9). 2023 წლის ივლისიდან ადგილობრივი სტანდარტები სრულად შეიცვალა ფასს 9 სტანდარტებით. ანგარიშგების სტანდარტების ამ ცვლილების გათვალისწინებით, მიზანშეწონილია არსებული სტრეს-ტესტის მეთოდოლოგიის განახლება. საერთაშორისო სავალუტო ფონდის მისიის ფარგლებში 2024 წლის ნოემბერში ეროვნულმა ბანკმა სტრეს-ტესტის საკრედიტო რისკის მოდელის განახლებასა და მის ფასს 9 სტანდარტებთან თანხვედრაში მოსაყვანად დაიწყო მუშაობა. მისიის მეორე ნაწილი 2025 წელს არის დაგეგმილი.

ფინანსური სტაბილურობის ჩარჩოს ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ნაწილი გამჭვირვალობის ზრდა და კომუნიკაციის გაუმჯობესებაა. ფინანსური სტაბილურობის პოლიტიკის შესახებ საზოგადოების ინფორმირების ზრდის მიზნით, საქართველოს ეროვნული ბანკის ვებგვერდზე ფინანსურ სტაბილურობასთან დაკავშირებული საკითხები მუდმივად განახლების რეჟიმშია. კერძოდ, მოცემულია ინფორმაცია ფინანსური სტაბილურობის კომიტეტის ამოცანებისა და მაკროპრუდენციული პოლიტიკის ინსტრუმენტების შესახებ; ფინანსური სტაბილურობის კომიტეტის სხდომების კალენდარი, კომიტეტის განცხადებები და გადაწყვეტილებები; ფასს 9-სთან²⁵ დაკავშირებული საკითხები; მდგრადი დაფინანსების ჩარჩოს შესახებ ინფორმაცია და სხვა.

ასევე უნდა აღინიშნოს, რომ ეროვნული ბანკი ხელს უწყობს ფინანსური ინსტიტუტების მიერ ფასს 9 სტანდარტის მიხედვით ფინანსური ანგარიშების ეფექტურ წარმოებას. ფინანსური კომპანიების მიერ ფინანსური ანგარიშგების გამჭვირვალედ,

24. იხილეთ: <https://www.nbg.gov.ge/index.php?m=738>

25. ფინანსური ანგარიშგების საერთაშორისო სტანდარტი (ფასს 9).

თანმიმდევრულად და ეფექტიანად წარმოების, ასევე ურთიერთშესაძარბობის უზრუნველყოფის მიზნით, ეროვნული ბანკი ფასს 9-ის მიზნებისთვის მაკროეკონომიკური და ფინანსური გარემოს რისკ-სცენარების დამუშავებას ახორციელებს და მაკროეკონომიკური ტენდენციების რაოდენობრივ შეფასებას²⁶ რეგულარულად აქვეყნებს, რომელიც შემდგომ, შესაძლოა, ფინანსური ინსტიტუტების მიერ მოსალოდნელი საკრედიტო დანაკარგების შეფასებისას იქნეს გამოყენებული. ფასს 9-ის მიზნებისთვის მაკროეკონომიკური საპროგნოზო სცენარები მაკრო-ფინანსურ მოდელს ეფუძნება და, ასევე, დამატებითანალიზსა დაექსპერტულ შეფასებებს ითვალისწინებს. უნდა აღინიშნოს, რომ წარმოდგენილი სცენარები თავისი შინაარსით კონტრციკულია, რაც შესაძლო ფინანსური ციკლების შერბილებას უწყობს ხელს. 2024 წელს, ისეთი საგარეო გამოწვევების პირობებში, როგორებიცაა მსოფლიოში მიმდინარე რეგიონული კონფლიქტების ესკალაცია და გლობალურად გამკაცრებული სავაჭრო და ფინანსური პირობები, ფინანსური ინსტიტუტების მაკროეკონომიკური საპროგნოზო ინფორმაციით დროულად უზრუნველყოფის მიზნით ეროვნულმა ბანკმა საპროგნოზო სცენარების ორი განახლება გამოაქვეყნა. აღნიშნულმა, ფინანსურ კომპანიებს შესაძლებლობა მისცა, დროულად აესახათ მაკროეკონომიკური საპროგნოზო ინფორმაცია მოსალოდნელი საკრედიტო დანაკარგების შეფასებებში.

ფინანსური სტაბილურობისთვის მნიშვნელოვანია მდგრადი ფინანსური სისტემა, რომელიც გულისხმობს სოციალური და გარემოსდაცვითი რისკების მართვას და, ამასთანავე, მდგრადი განვითარების ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ხელშემწყობი ფაქტორია. საქართველოს ეროვნული ბანკი 2017 წლის სექტემბრიდან მდგრადი საბანკო და საფინანსო ქსელის (Sustainable Banking and Finance Network, SBFN) წევრია და მდგრადი დაფინანსების ჩარჩოს განვითარებაზე აქტიურად მუშაობს.

2024 წელს საქართველოს ეროვნული ბანკი აქტიურად განაგრძობდა მდგრადი დაფინან-

სების გზამკვლევით განსაზღვრული ღონისძიებების განხორციელებას. მდგრადი დაფინანსების გზამკვლევი საქართველოსთვის ყველა იმ შესაძლო ღონისძიებას აერთიანებს, რომელთა გატარებაც ეროვნული ბანკის მიერ 2024 წლის ბოლომდე იყო დაგეგმილი. აღსანიშნავია, რომ მდგრადი დაფინანსების პირველი გზამკვლევისა და სამოქმედო გეგმით განსაზღვრული ყველა ღონისძიების შესრულება 2024 წლის ბოლომდე განისაზღვრა. 2025 წელს ეროვნული ბანკი მდგრადი დაფინანსების მეორე გზამკვლევს გამოაქვეყნებს, რომელიც მომდევნო რამდენიმე წლის სამოქმედო გეგმას და განსახორციელებელ ღონისძიებებს გააერთიანებს. გზამკვლევის მთავარი მიზანია, შექმნას სანდო, პროგნოზირებადი და სტაბილური რეგულატორული ჩარჩო, რომელიც ბაზარს მდგრად დაფინანსებაზე გადასვლისთვის მოამზადებს.

მნიშვნელოვანი ეტაპი მიღწეულ იქნა 2024 წლის აპრილში, როდესაც ეროვნულმა ბანკმა SBFN-ის შეფასების 6-საფეხურიან სისტემაში²⁷, რომელიც SBFN-ის წევრი ქვეყნების მდგრადი დაფინანსების მიმართულებით მიღწეულ პროგრესს ასახავს, „დანინაურების“ საფეხურიდან „გაძლიერების“ საფეხურზე გადაინაცვლა. საქართველო ერთ-ერთია იმ სამი წევრი ქვეყნიდან, რომელმაც მსგავსი მნიშვნელოვანი პროგრესის მიღწევა შეძლო. ეს დანინაურება ეროვნული ბანკის მიერ მდგრადი დაფინანსების ჩარჩოს განვითარების მიმართულებით გადადგმული ნაბიჯების შედეგია.

კორპორაციული მართვის კოდექსით დაწესებული მოთხოვნის შესაბამისად, 2024 წელს კომერციულმა ბანკებმა ESG ინფორმაცია ეროვნული ბანკის შაბლონის გამოყენებით მეოთხედ გაამჟღავნეს. ფინანსური ინსტიტუტების მიერ 2021-2024 წლებში შევსებული შაბლონები ეროვნული ბანკის ვებგვერდზეა გამოქვეყნებული. აღნიშნულ ანგარიშგებას ბანკები ყოველწლიურად ახორციელებენ, რაც, თავის მხრივ, ხელს უწყობს ESG საკითხების შესახებ ინფორმაციის მიწოდებას ინვესტორებისთვის და სხვა დაინტერესებული მხარეებისთვის.

26. იხილეთ: <https://www.nbg.gov.ge/index.php?m=694>

27. „2024 წლის გლობალური პროგრესის ანგარიში მდგრადი დაფინანსების ანგარიში“. იხილეთ: <https://www.sbfnetwork.org/global-progress-brief-2024/>

2024 წლის ოქტომბერში, ეროვნულმა ბანკმა მდგრადი დაფინანსების რიგით მეოთხე ანგარიში²⁸ გამოაქვეყნა. ანგარიშში წარმოდგენილია მდგრადი დაფინანსების მიმართულებით საქართველოში არსებული ტენდენციების, გატარებული პოლიტიკისა და სამომავლო გეგმების მიმოხილვა. კერძოდ, გაანალიზებულია ეროვნული ბანკის მიერ გადადგმული ნაბიჯები, აღწერილია მიმდინარე და უახლოეს პერიოდში დაგეგმილი პროექტები და შეჯამებულია კომერციული ბანკების მიერ ESG ფორმებში წარმოდგენილი ინფორმაცია. ანგარიშში ასევე წარმოდგენილია საქართველოში მწვანე და მდგრადი ობლიგაციების გამოშვებისა და ზოგადად, კაპიტალის ბაზრის ტენდენციები მდგრადი დაფინანსების მიმართულებით.

მდგრადი დაფინანსების ჩარჩოს ფარგლებში 2022 წელს საქართველოს ეროვნულმა ბანკმა, მდგრადი დაფინანსების ტაქსონომია²⁹ და ტაქსონომიის მიხედვით სესხების კლასიფიცირებისა და ანგარიშების წესი³⁰ (ტაქსონომიის რეგულაცია) დაამტკიცა. 2023 წლის 1 იანვრიდან ბანკები ვალდებული არიან ტაქსონომიის რეგულაციით განსაზღვრული მწვანე სესხების ყოველთვიური ანგარიშების ფორმის გამოყენებით ეროვნულ ბანკს წარუდგინონ მწვანე სესხების ყოველთვიური ანგარიშგება. ასევე, ტაქსონომიის რეგულაციის შესაბამისად უნდა მოხდეს მწვანე/სოციალურ/მდგრად სესხებთან დაკავშირებული ინფორმაციის გამჟღავნება პილარ 3-ის წლიური ანგარიშგების ESG ანგარიშგებისა და გამჟღავნების ფორმაში. ამ ანგარიშების სიზუსტის უზრუნველსაყოფად და „greenwashing“-ის (არამწვანე პროექტის/პროდუქტის მწვანედ კლასიფიცირება) პრევენციისთვის, 2024 წელს ეროვნულმა ბანკმა 2023 წლის დეკემბერში წარდგენილ სასესიო პორტფელზე პირველი შეფასება ჩაატარა. შედეგების მიხედვით, მნიშვნელოვანი დარღვევები არ გამოვლენილა და „greenwashing“-ის შემთხვევებს ადგილი არ ჰქონია.

მდგრადი დაფინანსების ჩარჩოს ფარგლებში 2024 წელს საქართველოს ეროვნულმა ბანკმა, DSIK-თან თანამშრომლობით, ESG რისკების რადარი³¹ შეიმუშავა. აღნიშნული ანგარიში ეფუძნება და მნიშვნელოვნად აუმჯობესებს 2022 წლის კლიმატის რისკის რადარის³² მეთოდოლოგიას და ESG რისკების უფრო დეტალურ და გამჭვირვალე შეფასებას მოიცავს. ანგარიშში გამოყენებულია ESG რისკების შეფასების ბარათი (ESG Scorecard), რომელიც სპეციალურად საქართველოს ეკონომიკური სექტორებისთვისაა შექმნილი და აფასებს ფინანსური სექტორის ამ ეკონომიკური სექტორების მიმართ მოწყვლადობას, როგორც ცალკეული ფინანსური ინსტიტუტის, ასევე ფინანსური სისტემის დონეზე. კლიმატთან დაკავშირებული რისკების შეფასების გარდა, განახლებული მეთოდოლოგია სხვა ESG რისკებსაც ითვალისწინებს, როგორცაა ბიომრავალფეროვნების კარგვა და ადამიანის უფლებების პოტენციური დარღვევა.

გარდა ამისა, ESG საკითხების სახელმძღვანელო³³ ფარგლებში, ეროვნულმა ბანკმა DSIK-ის მხარდაჭერით, ESG დიუ დილიჯენსის (ESG DD ინსტრუმენტი) ინსტრუმენტი შეიმუშავა. ESG DD ინსტრუმენტი, ორმაგი მატერიალურობის პრინციპს ეფუძნება და სესხის საწყისი კატეგორიზაციის საფუძველზე მოცვის არეალით და სიღრმით განსხვავდება. ასეთი მრავალ დონიანი მიდგომა დეტალურ შეფასებას უზრუნველყოფს, რომელიც სხვადასხვა ტრანზაქციის კატეგორიების სპეციფიკურ მახასიათებლებსა და რისკის ზემოქმედებას შეესაბამება. ESG რისკის რეიტინგები დარისკის კატეგორიებში შესაბამისი გადანაწილება შემდგომში ESG რისკის მართვის პროცესში გამოიყენება.

პარალელურად, 2024 წელს საქართველოს ეროვნულმა ბანკმა, ევროპის საინვესტიციო ბანკის (EIB) ფინანსური მხარდაჭერით და EconLab-ის საერთაშორისო ექსპერტებთან თანამშრომლობით, კლიმატის სტრეს-ტესტის ჩარ-

28. „2024 წლის მდგრადი დაფინანსების ანგარიში“. იხილეთ: <https://bit.ly/4hXh8C5>

29. „მდგრადი დაფინანსების ტაქსონომია“. იხილეთ: <https://nbg.gov.ge/page/მდგრადი-დაფინანსების-ტაქსონომია>

30. იხილეთ: <https://nbg.gov.ge/legal-acts/acts>

31. „ESG რისკების რადარი საქართველოსთვის - კლიმატთან დაკავშირებული და სხვა ESG რისკების შეფასება“. იხილეთ: <https://bit.ly/4aVhB5g>

32. „კლიმატთან დაკავშირებული რისკის რადარი საქართველოს ეკონომიკური სექტორებისთვის“. იხილეთ: <https://bit.ly/4jXeYUu>

33. „ESG საკითხების სახელმძღვანელო“. იხილეთ: <https://nbg.gov.ge/en/page/esg-guidelines>

ჩო³⁴ შემუშავა და საქართველოს ფინანსური სექტორისთვის პირველი კლიმატის სტრეს-ტესტის შედეგები გამოაქვეყნა. აღნიშნული ჩარჩო წარმოადგენს ინტეგრირებულ მიდგომას, რომელიც კლიმატთან დაკავშირებული რისკების სრულყოფილი შეფასებისთვის რამდენიმე ანალიტიკურ მოდულს აერთიანებს. კლიმატის სტრეს-ტესტის ჩარჩო “top-down” (“ზემოდან-ქვემოთ”) მიდგომას იყენებს, რომელიც ეროვნული ბანკის ამჟამინდელ სტრეს-ტესტის მეთოდოლოგიას ეფუძნება და სხვადასხვა სატელიტურ მოდელებსა და ინსტრუმენტებს აერთიანებს. ჩარჩო მოიცავს როგორც ფიზიკურ, ასევე გარდამავლობის რისკებს, რაც კლიმატის ცვლილებასთან დაკავშირებული გამონვევების შესახებ ჰოლისტიკურ პერსპექტივას ქმნის. ასევე, ჩარჩო წყაროდ NGFS-ის კლიმატის სცენარებს იყენებს, რათა უზრუნველყოფილ იქნეს სტრეს-ტესტების საერთაშორისო სტანდარტებთან შესაბამისობა. კლიმატთან დაკავშირებული მოწყვლადობის შეფასებისას აღნიშნული ჩარჩო რისკების შეფასებას როგორც შინამეურნეობების, ასევე კორპორატიული პორტფელის დონეზე ახდენს და შემდეგ მოდულებს მოიცავს: (i) მწვავე ფიზიკური კლიმატის რისკის მოდული; (ii) გარდამავლობის რისკისა და ქრონიკული ფიზიკური რისკის მოდული; (iii) კორპორატიული სექტორის სტრეს-ტესტის მოდული; და (iv) შინამეურნეობების სექტორის სტრეს-ტესტის მოდული. ყველა ეს მოდული ურთიერთდაკავშირებულია და ერთიანი ჩარჩო კლიმატის ცვლილების შედეგად გამომწვეული პოტენციური ეკონომიკური შეფერხებებისა და ფინანსური სტაბილურობის რისკების შეფასებას ემსახურება. სტრეს-ტესტის შედეგებმა კლიმატის რისკების რეალიზაციასთან დაკავშირებული პოტენციური დანაკარგები გამოავლინა, თუმცა ასევე აღინიშნა საბანკო სექტორის მაღალი დონის კაპიტალიზაცია და ამ რისკების მიმართ მდგრადობა. სტრეს-ტესტის შედეგები ეროვნული ბანკის ვებ-გვერდზეა ხელმისაწვდომი.

2024 წლის მარტში, ეროვნულმა ბანკმა მდგრადი დაფინანსების რიგით მეხუთე ფორუმს უმასპინძლა. ღონისძიება IFC-ისა და SBFN-თან

თანამშრომლობით და შვეიცარიის ეკონომიკურ საკითხთა სახელმწიფო სამდივნოს (SECO) მხარდაჭერით გაიმართა. ფორუმს 15 ქვეყნიდან 200-ზე მეტი მონაწილე დაესწრო, მათ შორის ევროკავშირისა და SBFN-ის წევრი ქვეყნებისა და ცენტრალური ბანკების მაღალი რანგის წარმომადგენლები, ასევე, ადგილობრივი ფინანსური ინსტიტუტების, საერთაშორისო ორგანიზაციების, უნივერსიტეტების და სხვა კერძო და საჯარო სექტორის დაინტერესებულ მხარეთა წარმომადგენლები. ფორუმზე დისკუსიები გაიმართა მდგრადი დაფინანსების ჩარჩოს შემუშავების მიმართულებით არსებული გამოცდილების შესახებ. მონაწილეებმა ასევე განიხილეს ამ მიმართულებით არსებული უახლესი მოვლენები და გამომწვევები, განსაკუთრებით განვითარებად ქვეყნებში. დისკუსიები მოიცავდა ისეთ თემებს, როგორიცაა მარეგულირებლებისა და ბაზრის მონაწილეების მიერ ESG და კლიმატთან დაკავშირებული რისკების მართვა, ტაქსონომიების როლი მდგრადი დაფინანსების უზრუნველყოფაში და გამჟღავნებისა და გამჭვირვალობის მნიშვნელობა.

2024 წლის სექტემბერში, საქართველოს ეროვნულმა ბანკმა, EBRD-თან თანამშრომლობით, მეწარმე ქალთა საფინანსო კოდექსის - WE Finance Code-ისადმი მიძღვნილ ორდღიან სემინარს უმასპინძლა. კოდექსის მიზანი გენდერული ნიშნით მცირე და საშუალო ბიზნესის (WSME) მონაცემთა შეგროვების მხარდაჭერა და მისი გამოყენების ხელშეწყობაა ინკლუზიური პოლიტიკის ფორმულირებისთვის. სემინარს საფინანსო სექტორის, საჯარო დაწესებულებებისა და სხვა ძირითადი დაინტერესებული მხარეების წარმომადგენლები ესწრებოდნენ. შეგროვებული მონაცემების საფუძველზე შემუშავდა ახალი SME/WSME Dashboard. ეროვნული ბანკი, EBRD-ის მხარდაჭერით, მუშაობას გააგრძელებს SME/WSME Dashboard-ის გაძლიერებასა და ფინანსური სექტორისა და WSME-ების საჭიროებებთან შესაბამისობაში მოყვანაზე, რომლის საბოლოო მიზანაც საქართველოში გენდერული თანასწორობისა და ფინანსური ჩართულობის გაძლიერებაა.

მდგრადი დაფინანსების საკითხებზე კოორ-

34. „კლიმატის სტრეს-ტესტი“. იხილეთ: <https://bit.ly/3QfW1P>

დინაციისა და ინფორმაციის გაზიარების გაუმჯობესების მიზნით, ეროვნულმა ბანკმა მდგრადი დაფინანსების უწყებათაშორის საკოორდინაციო საბჭო დააფუძნა. საბჭოს წევრები საქართველოს ეროვნული ბანკის, ფინანსთა სამინისტროს, ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს, გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროსა და ბუღალტრული აღრიცხვის, ანგარიშგებისა და აუდიტის ზედამხედველობის სამსახურის წარმომადგენლები იქნებიან. საბჭოს ძირითადი ამოცანაა საბჭოს წევრებს შორის მდგრადი დაფინანსების მიმართულებით საქართველოში არსებული და დაგეგმილი მარეგულირებელი პოლიტიკისა და აქტივობების კოორდინაცია და ინფორმაციის გაზიარება. ამ მიზნების მისაღწევად საბჭო უფლებამოსილია შექმნას თემატური სამუშაო ჯგუფები, რაც მდგრადი დაფინანსების საკითხების ანალიზისა და ტექნიკური დოკუმენტების შემუშავებისას ეფექტიან უწყებათაშორის კოორდინაციას უზრუნველყოფს. საბჭოს პირველი სხდომა 2025 წლის პირველ ნახევარში არის დაგეგმილი.

ეროვნული ბანკი კვლავ აქტიურად განაგრძობს მდგრადი დაფინანსების ჩარჩოს განვითარებას და ამ მიმართულებით დაგეგმილი აქტივობების განხორციელებას.

3.2. გაჯანსაღების და რეზოლუციის ჩარჩო

საქართველოს ეროვნულმა ბანკმა 2021 წლიდან კომერციული ბანკების გაჯანსაღებისა და რეზოლუციის ჩარჩოს (შემდგომში - რეზოლუციის ჩარჩო) იმპლემენტაციაზე დაიწყო მუშაობა.

აქტიური სამუშაოები გაგრძელდა 2024 წლის განმავლობაშიც, რა დროსაც ეროვნული ბანკი მჭიდროდ თანამშრომლობდა საერთაშორისო სავალუტო ფონდთან და მსოფლიო ბანკთან. მსოფლიო ბანკის გუნდმა, მისიის ფარგლებში, გამართა პრეზენტაციები ეროვნული ბანკის რეზოლუციისა და ლიკვიდაციის განყოფილებისა და დეპოზიტების დაზღვევის სააგენტოს შესაბამის თანამშრომლებთან რეზოლუციისა და დეპოზიტების დაზღვევის სისტემების ჩარჩოს

საოპერაციო გამართულობის ასპექტებთან დაკავშირებით და დაიგეგმა მომდევნო წლების პრიორიტეტები და ერთობლივად ჩასატარებელი სამუშაოები.

2024 წელს საბანკო სექტორის თითოეულმა მონაწილემ მოამზადა გაჯანსაღების გეგმები, რომელიც მნიშვნელოვანი ფინანსური სირთულეების შექმნისას ან/და კრიტიკული ფუნქციების შეფერხებისას, კომერციული ბანკის მიერ ფინანსური მდგომარეობის გასაუმჯობესებლად, კრიტიკული ფუნქციების აღსადგენად და შესანარჩუნებლად განსახორციელებელ ღონისძიებებს აერთიანებს. ეროვნულმა ბანკმა დოკუმენტები თითოეული ბანკის ჭრილში შეისწავლა და, მარეგულირებელი წესის და საერთაშორისო კარგი პრაქტიკის გათვალისწინებით, შესაბამისი უკუკავშირი განახორციელა. კომერციული ბანკის მხრიდან შემუშავებული გაჯანსაღების გეგმის მნიშვნელოვანი ელემენტი არის კრიტიკული ფუნქციების თვითშეფასება და მათი შეწყვეტის შემთხვევაში ბაზრის სხვა მონაწილეების მხრიდან დროულად ჩანაცვლებადობის შეფასება, კონტრაგენტებსა და რეალურ ეკონომიკაზე ზეგავლენის გათვალისწინებით.

სისტემისთვის კრიტიკულად ფასდება შემდეგი ფუნქციები:

- ◆ დეპოზიტების მიღება;
- ◆ სესხების გაცემა;
- ◆ საგადახდო მომსახურება, ნაღდი ფულის მომსახურება, კლირინგი, საანგარიშსწორებო მომსახურება, შემნახველი მომსახურება;
- ◆ ფასიანი ქაღალდების ბაზარზე საქმიანობა;
- ◆ საბითუმო დაფინანსება.

ზემოაღნიშნული გეგმის მიმართ მოთხოვნებს გაჯანსაღების ჩარჩოს შემადგენელი შესაბამისი წესიარეგულირებს. დოკუმენტის ფოკუსშიექცევა: გაჯანსაღების მიზნებისთვის ინდიკატორების მონიშვნა და მათი ზღვრების კალიბრაცია, გაჯანსაღების ზომების განსაზღვრა, ბანკისათვის რელევანტური მკაცრი სტრეს სცენარების გამოყენებით ფინანსური ზიანის მასშტაბისა და გაჯანსაღების ზომ(ებ)ის ეფექტურობის ტესტირება, მოსამზადებელი სამუშაოების ჩატარება. დოკუმენტში ასევე ყურადღება ექცევა მმართველობითი საკითხების მოწესრიგებას,

რომლის მიზანია ბანკის მხრიდან ფინანსური მდგომარეობის გაუარესების ადრეული გამოვლენა და შემდგომი ორგანიზებული მართვა.

გაჯანსაღების გეგმის ინდიკატორების სავალდებულო კატეგორიებია:

- ◆ კაპიტალი;
- ◆ ლიკვიდობა;
- ◆ მომგებიანობა;
- ◆ აქტივების ხარისხი.

კომერციული ბანკების მხრიდან გაჯანსაღების გეგმების განახლება, ხოლო ეროვნული ბანკის მიერ მათი შეფასება ყოველწლიურად მოხდება და შეფასების დოკუმენტი ბანკების რისკების მართვის საერთო ჩარჩოში ინტეგრირდება.

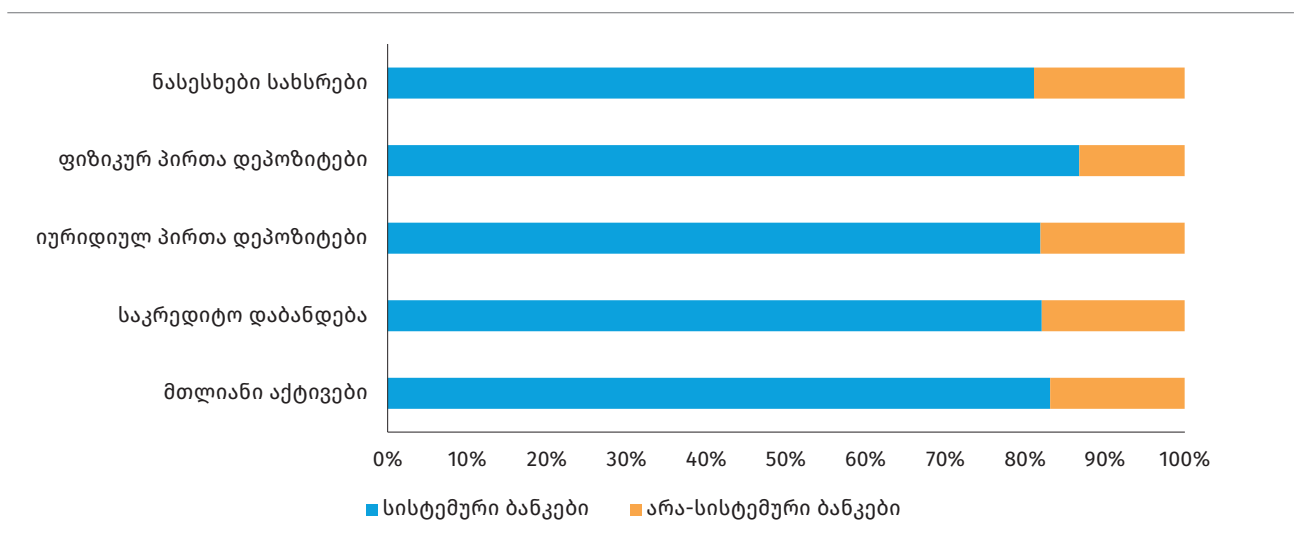
რეზოლუციის მექანიზმი, რომელიც შესაბამისი სარეზოლუციო ინსტრუმენტებითაა წარმოდგენილი, მძიმე ფინანსურ კრიზისში მყოფი ბანკის რეაბილიტაციის შესაძლებლობას წარმოადგენს. ის გამოიყენება მაშინ, როდესაც გაჯანსაღების ზომების გონივრულ ვადაში განხორციელება ნაკლებად მოსალოდნელია (ან უშედეგოა) და ფინანსური სექტორის სტაბილურობაზე მნიშვნე-

ლოვანი უარყოფითი ეფექტის ასარიდებლად მიზანშეწონილია ფინანსური ინსტიტუტის ფუნქციონირების (კრიტიკული ფუნქციების) შენარჩუნება, ამასთან გადასახადის გადამხდელთა სახსრების გამოყენების საჭიროების შემცირება.

ეროვნული ბანკის სარეზოლუციო უფლებამოსილება აქციონერების ან/და კრედიტორების თანხმობის და წინასწარი შეტყობინების გარეშე შემდეგი სარეზოლუციო ინსტრუმენტების ინდივიდუალურ ან კომბინირებულ გამოყენებას მოიცავს:

- ◆ კომერციული ბანკის შერწყმა;
- ◆ კომერციული ბანკის აქციების, აქტივების ან/და ვალდებულებების გასხვისება;
- ◆ კომერციული ბანკის აქციების, აქტივების ან/და ვალდებულებების დროებითი ბანკისთვის გადაცემა;
- ◆ კომერციული ბანკის რეკაპიტალიზაცია ახალი აქციების გამოშვებით;
- ◆ კომერციული ბანკის რეკაპიტალიზაცია მისი ვალდებულებების ჩამოწერით ან კონვერტაციით (bail-in).

დიაგრამა N 3.2 სისტემური ბანკების კონცენტრაცია საბანკო ბაზარზე (2024 წლის 31 დეკემბრის მისაღვით)

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

საბანკო სექტორის კონიუნქტურა და საბანკო ბაზარზე სისტემური მნიშვნელობის მქონე (სისტემური) ბანკების მაღალი კონცენტრაცია მათი ეკონომიკური ფუნქციების კრიტიკულობას და რეზოლუციის გეგმების არსებობის საჭიროებას ცხადყოფს. ეროვნულმა ბანკმა სისტემური ბანკებისთვის რეზოლუციის გეგმები განაახლა. აგრეთვე, IMF ექსპერტების რეკომენდაციით, რეზოლუციის გეგმა მომზადდა ერთ-ერთი შედარებით მსხვილი არასისტემური ბანკისთვისაც. რეზოლუციის გეგმებში საკვანძო ელემენტებად მიჩნეულია რეზოლუციის განხორციელების შესაძლებლობის (resolvability) შეფასება და უპირატესი სარეზოლუციო სტრატეგიის განსაზღვრა, შემდეგი ასპექტების მოცვით: გეგმის ტრიგერები, ინსტრუმენტების ხარისხობრივი და რაოდენობრივი ანალიზი, რეზოლუციის ფაზები, ძირითადი პროცესები და სხვა. საერთაშორისო მოცემულობის მიხედვით, რეზოლუციის შესაძლებლობის გაფართოვება და ინსტრუმენტების ოპერაციული გამართვა განვითარების გზას გადის და, მათ შორის მოწინავე ქვეყნებშიც, კვლავ აქტუალურ საკითხს წარმოადგენს. რეზოლუციის ჩარჩოს ოპერაციული გამართვისათვის გადაიდგა მნიშვნელოვანი ნაბიჯები, კერძოდ, ეროვნულმა ბანკმა IMF-ისა და მსოფლიო ბანკის რეკომენდაციების გათვალისწინებით შეიმუშავა რეზოლუციის ინსტრუმენტების ე.წ. Playbook-ები. აღნიშნულ საკითხებზე ეროვნული ბანკი მომავალ წელსაც გააგრძელებს აქტიურ სამუშაოებს, მათ შორის კომერციული ბანკების resolvability-ის ხარისხის გაზრდის მიმართულებით.

2024 წელს გეგმიური გრაფიკის მიხედვით და თემატური საკითხების განსახილველად რეზოლუციის ჩარჩოს ფარგლებში შექმნილი რეზოლუციის კომიტეტის სხდომა ჩატარდა. 2024 წლის მანძილზე საბანკო სექტორში რეზოლუციის საჭიროება ან მისი ადრეული გამაფრთხილებელი ნიშნები არ გამოვლენილა, ასევე არ შეინიშნებოდა გაჯანსაღების ზომების ამოქმედების საფუძვლები.

2021 წელს, საერთაშორისო სავალუტო ფონდისა და მსოფლიო ბანკის მიერ საქართველოში ჩატარებული ფინანსური სექტორის შეფასების საერთო პროგრამის ფარგლებში, გაიცა რეკომენდაციები, რომ ეროვნული ბან-

კის მიერ, სისტემური მნიშვნელობის მქონე კომერციული ბანკებისთვის, დაწესებულიყო არსებული რეზოლუციის ჩარჩოს მიხედვით გათვალისწინებული დაშვებული ვალდებულებებისა და კაპიტალის ინსტრუმენტების მინიმალური მოთხოვნა (MREL), რაც წარმოადგენს პროცენტულ მაჩვენებელს, რომელიც მიიღება დაშვებული ვალდებულებებისა და კაპიტალის ინსტრუმენტების შეფარდებით საზედამხებდელ კაპიტალსა და მთლიან ვალდებულებებთან.

ამასთან, 2023 წლის დეკემბრიდან, კომერციული ბანკებისთვის სავალდებულო გახდა რეკაპიტალიზაციის მიზნით ბანკის ვალდებულებების ჩამოწერის ან კონვერტაციის სა-რეზოლუციო ინსტრუმენტების გამოყენების სახელშეკრულებო პირობის გათვალისწინება ისეთი კაპიტალის ინსტრუმენტების ხელშეკრულებებში, რომლებიც სრულად ან ნაწილობრივ არიან დარეგულირებულნი უცხოური კანონმდებლობით, ანალოგიური მოთხოვნისათვის ვალდებულებების შემცველ ხელშეკრულებებში, რომლებზეც ვრცელდება „რეზოლუციის რეჟიმში მყოფი კომერციული ბანკის რეკაპიტალიზაციის მიზნით კომერციული ბანკის ვალდებულებების ჩამოწერის ან კონვერტაციის წესის დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2020 წლის 29 დეკემბრის №241/04 ბრძანებით დამტკიცებული წესი, კომერციული ბანკებისთვის ამოქმედდა 2024 წლის პირველი აპრილიდან. აღსანიშნავია, რომ აღნიშნული მოთხოვნით განსაზღვრული პირობის ხელშეკრულებაში გათვალისწინება არ ახდენს გავლენას კრედიტორის კანონმდებლობით გათვალისწინებულ იერარქიაზე.

აღსანიშნავია, რომ აღნიშნული რეგულაცია ემყარება ევროპის ბანკის გაჯანსაღებისა და რეზოლუციის დირექტივის (BRRD) ჩარჩოს მიერ გათვალისწინებულ საერთო პრაქტიკას. მოთხოვნის მიზანია, კრიზისული სიტუაციებისთვის, სისტემური ბანკების მიერ წინასწარ ბალანსის იმგვარი სტრუქტურის შექმნა, რომელიც ეროვნულ ბანკს, მისი მანდატის ფარგლებში, საშუალებას მისცემს ეფექტურად მოახდინოს რეზოლუციის რეჟიმში მყოფი ბანკის რეკაპიტალიზაცია ვალდებულებების ჩამოწერის ან კონვერტაციის გზით.

დაშვებული ვალდებულებებისა და კაპიტალის ინსტრუმენტების მინიმალური მოთხოვნის (MREL) განაკვეთი, სისტემური კომერციული ბანკებისთვის, ქვემოთ მოცემული ოდენობით და ვადების შესაბამისად არის განსაზღვრული:

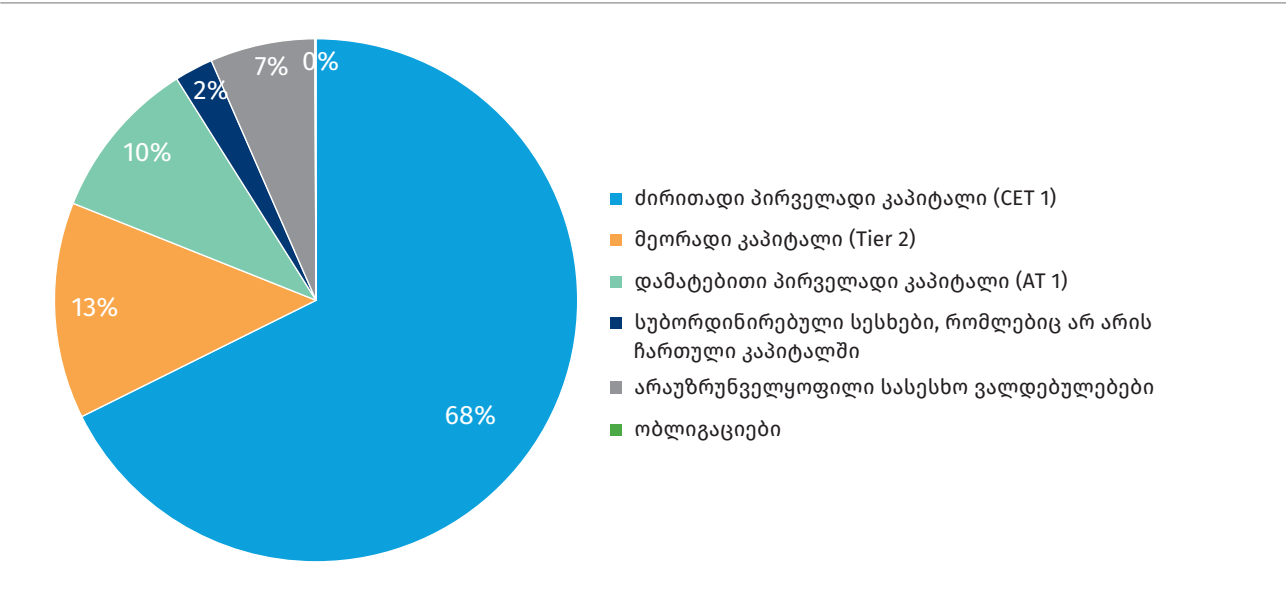
- ◆ 2024 წლის 1 იანვრიდან 10% - ის ოდენობით;
- ◆ 2025 წლის 31 დეკემბრიდან 15% - ის ოდენობით;
- ◆ 2027 წლის 31 დეკემბრიდან 20% - ის ოდენობით.

ფინანსური სტაბილურობის ხელშესაწყობად ეროვნულმა ბანკმა აღნიშნული მოთხოვნა სისტემური ბანკებისთვის 2024 წლიდან აამოქმედა. 2024 წლიდან, მოთხოვნის შესაბამისად, სისტემური ბანკები ეროვნულ ბანკს შესაბამისი ფორმით ყოველთვიურად წარუდგენენ MREL ანგარიშგებას. 2024 წლის ბოლოს მდგომარეობით კომერციული ბანკების MREL-თან ადეკვატურობის მაჩვენებლები და სისტემაში MREL ინსტრუმენტები შემდეგნაირად გამოიყურება:

GEL

	31/12/2024	31/12/2024	31/12/2024
	TBC	BOG	Liberty
MREL რესურსი	7,461,723,910	7,167,681,654	611,926,287
საზედამხედველო კაპიტალი და მთლიანი ვალდებულებები (TLOF)	36,596,101,538	37,340,205,565	4,811,671,210
%	20.39%	19.20%	12.72%

დიაგრამა N 3.3 MREL რესურსი ინსტრუმენტების მიხედვით - 2024 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

ასევე, 2023 წლის დეკემბერში საქართველოს პარლამენტმა დაამტკიცა სარეზოლუციო ფონდთან დაკავშირებული საკანონმდებლო ცვლილებები, რის მიხედვითაც კომერციულ ბანკებს განესაზღვრათ ვალდებულება სარეზოლუციო ფონდში განახორციელონ წინასწარი

შენატანები/კონტრიბუციები (ex-ante ფონდი) კანონით განსაზღვრული სამიზნე ნიშნულის მისაღწევად, კერძოდ:

- ◆ ფონდის სამიზნე ნიშნული: დაბლვეული დეპოზიტების 3%;

- ◆ **შენატანები:** ბანკებმა შენატანების განხორციელება დაიწყეს 2025 წლიდან;
- ◆ **სამიზნე ნიშნულის მისაღწევად საჭირო ვადა:** 8 წელი (შესაძლოა შეიცვალოს იმ შემთხვევაში, თუ ფონდში არსებული თანხა იქნება გამოყენებული ან გაიზრდება დეპოზიტების დაზღვევის ლიმიტი);
- ◆ **შენატანების მეთოდოლოგია:** სისტემაში კომერციული ბანკების აქტივების წილის პროპორციულად, ინდივიდუალური რისკ პროფილის გათვალისწინებით.

სარეზოლუციო ფონდთან დაკავშირებული საკანონმდებლო ცვლილებებიდან გამომდინარე, 2024 წლის განმავლობაში ეროვნულმა ბანკმა შეიმუშავა შესაბამისი კანონქვემდებარე აქტები, მათ შორის, საჯარო კონსულტაციების ჩართულობით, საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2024 წლის 2 სექტემბრის №228/04 ბრძანებით დამტკიცებული „სარეზოლუციო ფონდის შექმნის, ადმინისტრირებისა და ინვესტირების, სარეზოლუციო ფონდში წინასწარი შენატანის დაკისრების კრიტერიუმებისა და წინასწარი შენატანის განხორციელების წესი“. საბანკო სექტორის მიერ 2025 წლის ჯამური წინასწარი შენატანი ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის ბრძანებით **37,798,407 ლარის** ოდენობით განისაზღვრა, რაც საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2024 წლის 2 სექტემბრის №228/04 ბრძანებით დამტკიცებული „სარეზოლუციო ფონდის შექმნის, ადმინისტრირებისა და ინვესტირების, სარეზოლუციო ფონდში წინასწარი შენატანის დაკისრების კრიტერიუმებისა და წინასწარი შენატანის განხორციელების წესის“ დანართი №1-ით გათვალისწინებული მეთოდოლოგიის შესაბამისად წარმოადგენს დაზღვეული დეპოზიტების 2024 წლის ოთხი კვარტლის საშუალო მოცულობის 3%-ის მერვედს. სარეზოლუციო ფონდში წინასწარი ინდივიდუალური შენატანების აღნიშნული წესის შესაბამისად განხორციელება კომერციულმა ბანკებმა 2025 წლიდან დაიწყეს.

Ex-ante ფონდს ადმინისტრირებას უწევს საქართველოს ეროვნული ბანკი, რომელსაც კანონის მიხედვით უფლება აქვს ფონდი ადმინისტრირებისთვის გადასცეს დეპოზიტების დაზღვევის სააგენტოს. სარეზოლუციო ფონდში,

გარდა კომერციული ბანკების მიერ წინასწარი შენატანებისა, ხდება დროებითი სახელმწიფო დაფინანსების ფარგლებში გამოყოფილი ფინანსური სახსრების აკუმულირება (ე.წ. ex-post ფონდი) და დადგენილი მიზნობრივობით ათვისებაც. რეზოლუციის რეჟიმის დასრულების შემდგომ და ფინანსთა სამინისტროს მიერ პროცესის ფინანსური მხარდაჭერის შემთხვევაში, სარეზოლუციო ფონდის გავლით ათვისებული სახელმწიფო სახსრები ანაზღაურდება მოქმედი კომერციული ბანკების მიერ, დადგენილი პირობებითა და პროპორციულობით, რომელსაც განსაზღვრავს საქართველოს ეროვნული ბანკი.

3.3. ფინანსური სტაბილურობის უწყებათაშორისო კომიტეტი

ფინანსური სისტემის სტაბილური ფუნქციონირების ხელშეწყობის მიზნით, საქართველოს კანონმდებლობით მინიჭებული უფლებამოსილებების ფარგლებში და დამოუკიდებლობის პრინციპის დაცვით, ინფორმაციის რეგულარული მიმოცვლის, ფინანსური კრიზისის მართვის მექანიზმების შემუშავებისა და ეფექტური კოორდინაციის უზრუნველსაყოფად 2020 წელს შეიქმნა თანამშრომლობის ახალი პლატფორმა - ფინანსური სტაბილურობის უწყებათაშორისი კომიტეტი, რომელსაც ფინანსთა მინისტრი, ეროვნული ბანკის პრეზიდენტი, დეპოზიტების დაზღვევის სააგენტოს უფროსი და დაზღვევის სახელმწიფო ზედამხედველობის სამსახურის უფროსი წარმოადგენენ. უწყებათაშორისი კომიტეტს საქართველოს ფინანსთა მინისტრი თავმჯდომარეობს, ხოლო სამდივნოს ფუნქციებს ეროვნული ბანკი ასრულებს. დებულების თანახმად, უწყებათაშორისი კომიტეტი სხდომას წელიწადში არანაკლებ ერთხელ ან ეროვნული ბანკის მოთხოვნის შემთხვევაში გამართავს. კომიტეტის ძირითადი ამოცანა ფინანსური სისტემის სტაბილური ფუნქციონირების ხელშეწყობის მიზნით კრიზისული სიტუაციებისა და ფინანსური კრიზისის მართვის მექანიზმების შემუშავებაა.

2024 წელსაც ყოველწლიურად განსაზღვრული ფინანსური სტაბილურობის უწყებათაშორისი

კომიტეტის სხდომა ჩატარდა. კომიტეტს ფინანსთა მინისტრი თავმჯდომარეობდა და მონაწილეობდნენ ეროვნული ბანკის, დეპოზიტების დაზღვევის სააგენტოს და დაზღვევის სახელმწიფო ზედამხედველობის სამსახურის ხელმძღვანელი პირები. კომიტეტის წევრებმა ისაუბრეს რეზოლუციის ჩარჩოს განვითარებისა და ევროპულ პრაქტიკასთან დაახლოების გზებზე და ამ მიმართულებით გადადგმულ ნაბიჯებზე. საუბარი ასევე შეეხო უწყებათაშორის საერთო შემუშავებულ და შესამუშავებელ პროცედურულ საკითხებს. ამასთან, წევრებმა მიმოიხილეს სარეზოლუციო ფონდთან დაკავშირებული, უკვე ძალაში შესული, საკანონმდებლო ცვლილებები და გამომდინარე საერთო უწყებათაშორისი სამართლებრივი აქტებით მოსაწესრიგებელი, მათ შორის ადმინისტრირების, საკითხები. დამატებით, საუბარი შეეხო, თბილისში, 4 ივლისს გამართულ საქართველოს დეპოზიტების დაზღვევის სააგენტოსა და დეპოზიტების დაზღვევის საერთაშორისო ასოციაციის (IADI) კონფერენციაზე განხილულ რეზოლუციისა და დეპოზიტების დაზღვევის სისტემასთან დაკავშირებულ აქტუალურ საკითხებს. გარდა ამისა, კომიტეტის წევრებმა საერთაშორისო სავალუტო ფონდისა და მსოფლიო ბანკის რეკომენდაციების შესრულების სტატუსი განიხილეს და სამომავლო ნაბიჯებზეც იმსჯელეს.

3.4. საფინანსო ორგანიზაციების ლიკვიდაცია

2024 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით საქართველოში ფუნქციონირებდა 17 კომერციული ბანკი, 31 მიკროსაფინანსო ორგანიზაცია, 1 საკრედიტო კავშირი და საგადახდო მომსახურების 34 პროვაიდერი.

2024 წლის განმავლობაში ბანკის ლიკვიდაცია არ დაწყებულა, ბოლო ლიკვიდაცია კი საბანკო სექტორში 2019 წელს დასრულდა.

ეროვნული ბანკი საზედამხედველო სუბიექტების ლიკვიდაციის პროცესში და მისი დასრულების შემდგომ ახორციელებს კრედიტორებისგან მოუკითხავი ფულადი სახსრების სპეციალურ ანგარიშზე აღრიცხვას, მათ ადმინისტრირებას და, მფლობელის გამოვლენის შესაბამისად, ამ თანხების მესაკუთრისთვის დაბრუნების უზრუნველყოფას.

გარდა ამისა, ეროვნული ბანკი განკარგავს კომერციული ბანკის ლიკვიდაციის შემდგომ აღმოჩენილ აქტივებს (ასეთ თავისებურებას ადგილი ჰქონდა ადრეულ წლებში წარმოებული სალიკვიდაციო პროცესის დასრულების შემდგომ), რომლის რეალიზებიდან მიღებული ფულადი სახსრები, წესისამებრ, ლიკვიდირებული ბანკის დარჩენილ კრედიტორებს შორის, შესაბამისი რიგითობის დაცვით ნაწილდება³⁵. 2024 წელს ეროვნული ბანკის წარმოებაში ლიკვიდირებული კომერციული ბანკების ორი ახლად აღმოჩენილი აქტივის განკარგვის საქმის წარმოება მიმდინარეობდა, რომელთაგან ერთის შემთხვევაში, ნაწილობრივ ამოღებული და კრედიტორებზე განაწილებული თანხები წინა წლებშიც გაიცემოდა. ზემოაღნიშნული აქტივების საქმის წარმოება 2025 წელსაც გაგრძელდება.

სალიკვიდაციო ფუნქციების განხორციელებისას ქვემოთ მოცემულ საზედამხედველო სუბიექტებთან მიმართებაში, ეროვნული ბანკი შესაბამისი კანონებითა და ბრძანებებით ხელმძღვანელობს.

ამასთან, „საქართველოს ეროვნული ბანკის შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის 48-ე მუხლის მე-16 პუნქტის მიხედვით, საქართველოს ეროვნული ბანკის საზედამხედველო უფლებამოსილება გაფართოვდა, კერძოდ, როდესაც ზედამხედველობისადმი დაქვემდებარებულ სუბიექტს ლიკვიდაციის ხარჯების დასაფარავი თანხა არ აქვს, საქართველოს ეროვნული ბანკი უფლებამოსილი გახდა ზედამხედველობისადმი დაქვემდებარებული სუბიექტის ლიკვიდაციის პროცესის

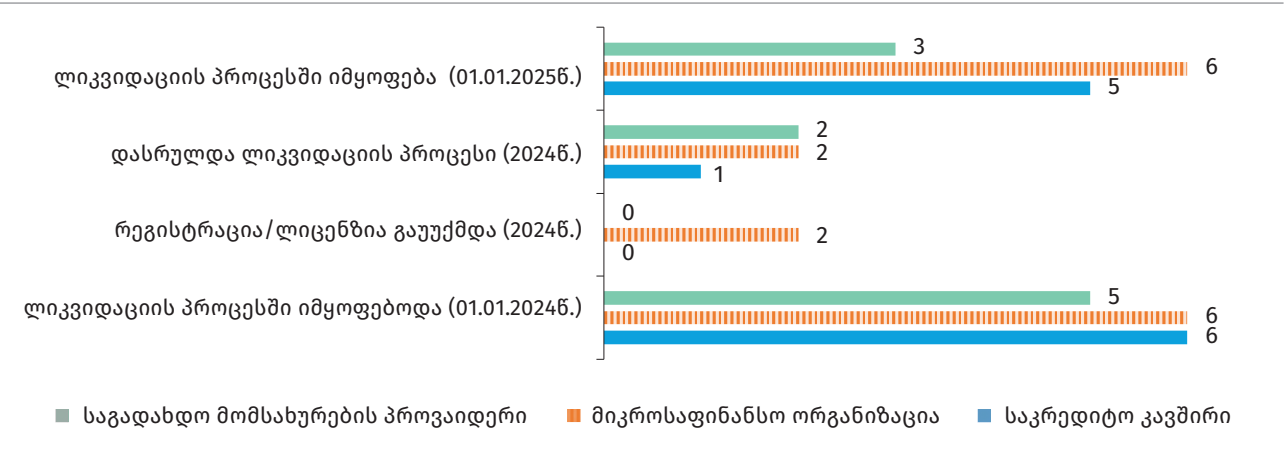
35. იმ აქტივის ამოღების შემთხვევაში, რომელიც კომერციული ბანკის ლიკვიდაციის პროცესის დასრულების შესახებ ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემამდე ამ კომერციული ბანკის აქტივი იყო, იგი ავტომატურად ჩაითვლება ლიკვიდირებული კომერციული ბანკის აქტივად და მისი განკარგვის უფლებას იძენს ეროვნული ბანკი („კომერციული ბანკების საქმიანობის შესახებ“ საქართველოს კანონის 3712 მუხლის მე-15 პუნქტი).

შეუფერხებლად წარმართვისთვის აუცილებელი ხარჯების დასაფარავად გასცეს თანხა.

აღნიშნულიდან გამომდინარე, 2024 წელს, კანონქვემდებარე აქტებში შესაბამისი ცვლილებები შევიდა. ეს პროცესი აქტიურად გაგრძელდება 2025 წელსაც.

გარდა არსებული სამართლებრივი აქტებისა, ეროვნული ბანკი შეიმუშავებს პროცედურებს და შიდა კონტროლის სხვა ტექნიკურ დოკუმენტებს, რომელიც ლიკვიდაციის მიმდინარეობისას მმართველობითი საკითხების გაუმჯობესებას უწყობს ხელს და პროცესებს უფრო ორგანიზებულს და სტანდარტიზებულს ხდის.

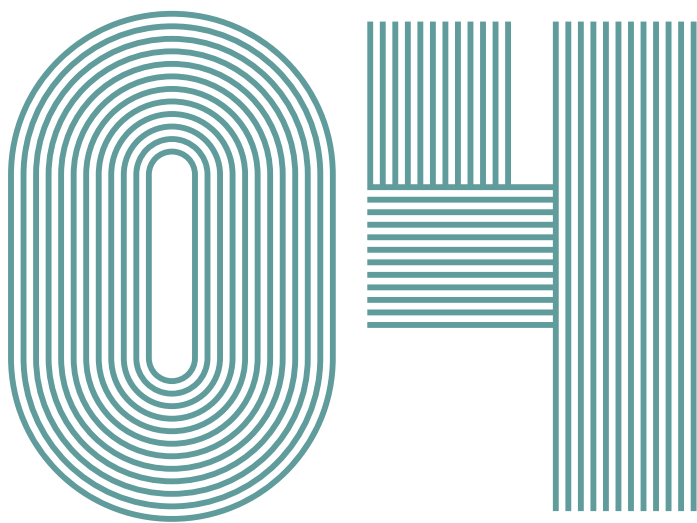
დიაგრამა N 3.4 ფინანსური ორგანიზაციების ლიკვიდაციის მიმდინარეობა 2024 წელს

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

ეროვნული ბანკის თანაავტორობით, 2020-2023 წლებში საკანონმდებლო ცვლილებათა პაკეტი შემუშავდა, რომელიც დასამტკიცებლად პარლამენტს წარედგინება. საკანონმდებლო ცვლილებები იგეგმება „საქართველოს ეროვნული ბანკის შესახებ“ საქართველოს ორგანულ კანონში, „მიკროსაფინანსო ორგანიზაციების შესახებ“, „საგადახდო სისტემისა და საგადახდო მომსახურების შესახებ“ საქართველოს კანონებში, და სხვა რამდენიმე ნორმატიულ აქტში. საკანონმდებლო ცვლილებების ამოცანას ეროვნული ბანკის უფლებამოსილების გაფართოება წარმოადგენს, რათა სამართლებრივი აქტით განსაზღვროს მიკროსაფინანსო ორგანიზაციებისა და საგადახდო მომსახურების პროვაიდერების როგორც ლიკვიდაციის, ასევე გადახდისუნარიანობის/გაკოტრების, ასევე, მიკროსაფინანსო ორგანიზაციის დროებითი ადმინისტრაციის რეჟიმის შემოღებისა და მოქმედების საკითხი.

აღნიშნული ცვლილებები ეროვნულ ბანკს მიკროსაფინანსო ორგანიზაციისა და საგადახდო მომსახურების პროვაიდერის გადახდისუნაროდ ან/და გაკოტრებულად გამოცხადების ერთპიროვნულ უფლებამოსილებას ანიჭებს, რაც ხელს შეუწყობს მიკროსაფინანსო ორგანიზაციისა და საგადახდო მომსახურების პროვაიდერის კრედიტორთა მოთხოვნების დაკმაყოფილების პროცესის დროულ და ეფექტიან წარმართვას. აღნიშნული საზედამხედველო სუბიექტების ლიკვიდატორს, ასევე, მიკროსაფინანსო ორგანიზაციის დროებით ადმინისტრატორს ეროვნული ბანკი დანიშნავს და ისინი ანგარიშვალდებულნი ეროვნული ბანკის წინაშე იქნებიან. კანონპროექტის დამტკიცების შედეგად განმტკიცდება ეროვნული ბანკის საზედამხედველო ჩარჩო მიკროსაფინანსო ორგანიზაციებისა და საგადახდო მომსახურების პროვაიდერების რეგულირებისა და ზედამხედველობის მიმართულებით.

საბანკო
ზედამხედველობა

4.1. საზედამხედველო ჩარჩოს განვითარება

გასული წლების მსგავსად, ეროვნული ბანკი განაგრძობდა საზედამხედველო ჩარჩოს დახვეწასა და განვითარებას და ამ მიზნით აწარმოებდა როგორც კვლევით, ისე მეთოდოლოგიურ საქმიანობას.

2024 წელს საუკეთესო საერთაშორისო პრაქტიკისა და ევროკავშირის რეგულაციებთან დაახლოების მიზნით, დამტკიცდა საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2024 წლის 18 აპრილის №99/04 ბრძანებით დამტკიცდა „საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ გამოყენებული ცალკეული ღონისძიებების შესახებ ინფორმაციის საქართველოს ეროვნული ბანკის ოფიციალურ ვებგვერდზე გამოქვეყნების წესი“. წესის მიზანია ხელი შეუწყოს საფინანსო სექტორის გამჭვირვალობას და აღნიშნულ სექტორში საქართველოს კანონმდებლობის დარღვევის პრევენციას. აღნიშნული წესი საქართველოს კანონმდებლობით განსაზღვრული მოთხოვნების და ეროვნული ბანკის წერილობითი მითითებების დარღვევის შემთხვევაში ეროვნული ბანკის მიერ გამოყენებული ცალკეული ღონისძიებების, კერძოდ, დაკისრებული სანქციების შესახებ ინფორმაციის ეროვნული ბანკის ოფიციალურ ვებგვერდზე გამოქვეყნების საკითხებს არეგულირებს, მათ შორის, წესი ადგენს კომერციული ბანკებისა და მიკრობანკების მიმართ დაკისრებული სანქციების გამოქვეყნების მოთხოვნებს - ფულის გათეთრების, მომხმარებელთა უფლებების დაცვის, ფინანსური და საზედამხედველო ტექნოლოგიების განვითარებისა და ფასიანი ქაღალდების მარეგულირებელი კანონმდებლობის შესაბამისად დაკისრებული სანქციების კონტექსტში, ხოლო რიგ შემთხვევებში, მაგალითად, კომერციული ბანკებისა და მიკრობანკების ნაწილში - ფულადი ჯარიმების თაობაზე ინფორმაციის გამოქვეყნებასთან დაკავშირებით.

წესით გათვალისწინებული მოთხოვნები ეფუძნება რელევანტურ სექტორულ ევრო დირექტივებს, მათ შორის, ევროპარლამენტისა და საბჭოს 2013 წლის 26 ივნისის დირექტივას „საკრედიტო დაწესებულებების საქმიანობასთან

წვდომისა და საკრედიტო დაწესებულებებისა და საინვესტიციო კომპანიების პრუდენციული ზედამხედველობის შესახებ“ (CRD Directive). წესის ამოქმედების თარიღად 2025 წლის 1 იანვარია განსაზღვრული. ამასთან, უნდა აღინიშნოს, რომ სამართლებრივ აქტზე მუშაობის პროცესი მაღალი გამჭვირვალობით წარიმართა, კერძოდ, აქტის პროექტი გამოქვეყნებული იყო საჯარო კონსულტაციებისთვის და დაინტერესებულ პირთა მიერ მიღებული ცალკეული მოსაზრებები გათვალისწინებული იქნა საბოლოო რედაქციაზე მუშაობისას.

„საქართველოს ეროვნული ბანკის შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონით განსაზღვრულია საქართველოს ეროვნული ბანკის უფლებამოსილება საფინანსო სექტორში კონკურენტული გარემოს შექმნის ხელშეწყობის კუთხით. აღნიშნული მანდატის ფარგლებში, მიღებულია „ბაზრის ანალიზისა და კონცენტრაციის შესახებ შეტყობინების წარდგენისა და განხილვის წესის დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2021 წლის 28 მაისის №68/04 ბრძანება, რომელიც შესაბამისობაშია „კონკურენციის შესახებ“ საქართველოს კანონით გათვალისწინებულ პრინციპებთან და არეგულირებს კონცენტრაციის თაობაზე შეტყობინების წარდგენისა და მისი განხილვის წესს. ამასთან, როგორც საერთაშორისოდ, ისე საქართველოში მიღებული და დამკვიდრებული პრაქტიკაა საოპერაციო აქტივების გასხვისებასთან დაკავშირებული ტრანზაქციების თაობაზე მარეგულირებელი ორგანოს მიერ შეტყობინების მიღება და მისი შესწავლა-შეფასება, რამდენადაც აღნიშნული ტიპის ტრანზაქციას შესაძლოა შედეგობრივად იგივე ეფექტი ჰქონდეს, რაც კონცენტრაციას. შესაბამისად, გასულ წელს ცვლილება შევიდა აღნიშნულ ბრძანებაში, რომლითაც განისაზღვრა ეროვნული ბანკისთვის შეტყობინების ვალდებულებას დაქვემდებარებული სხვა ოპერაციები და ამ ოპერაციების შეფასებასთან დაკავშირებული პროცედურული საკითხები. ცვლილების თანახმად, ეროვნული ბანკი, კონცენტრაციის გარდა, ასევე შეისწავლის იმ ოპერაციასაც, რომლის მეშვეობითაც ხდება ერთი ეკონომიკური აგენტის მიერ მეორე ეკონომიკური აგენტის აქტივების შეძენა, როდესაც აქტივების შემძენი ეკონომიკური აგენტი კომერციული ბანკი

ან მიკრობანკია და ამასთან, კმაყოფილდება კონკრეტული პირობები ოპერაციას დაქვემდებარებული აქტივების საბალანსო ღირებულების ნაწილში. აღნიშნულ შემთხვევაში, ეკონომიკური აგენტის აქტივი გულისხმობს ისეთ ფინანსურ აქტივს (საკრედიტო პორტფელი (გარდა ჩამონერილი საკრედიტო პორტფელისა) და სესხის მსგავსი მახასიათებლების მქონე სხვა მოთხოვნები), რომელიც ეკონომიკური აგენტის აქტიური ბიზნეს საქმიანობის განმსაზღვრელი და შემოსავლის მომტანია. ამასთან, დადგინდა ეროვნული ბანკისთვის შესაბამისი შეტყობინების წარდგენის საფუძვლები, ვადები, წარსადგენი დოკუმენტაცია და ინფორმაცია, ისევე, როგორც ეროვნული ბანკის მიერ შეტყობინების განხილვის წესი და ბრძანების პროექტით განსაზღვრულ მოთხოვნათა გვერდის ავლის შედეგები, რაც ასევე მოიცავს ფულადი ჯარიმის დაწესების შესაძლებლობას. აღნიშნული ცვლილების შემუშავებაც საჯარო კონსულტაციების ფორმატის გამოყენებით და შესაბამისად, დაინტერესებული მხარეების ჩართულობით მოხდა.

საბანკო სექტორის რეგულირების კუთხით, საბანკო ზედამხედველობის ბაზელის კომიტეტის მიერ განსაზღვრულ პრინციპებსა და საერთაშორისო საუკეთესო პრაქტიკასთან კიდევ უფრო დაახლოების მიზნით, ისევე როგორც პრაქტიკაში გამოვლენილი ცალკეული რისკების შესამცირებლად 2024 წელს ცვლილება შევიდა კომერციული ბანკებისა და მიკრობანკების რისკის პოზიციების კონცენტრაციისა და მსხვილი რისკების შესახებ დებულებებში. ცვლილებების ფარგლებში გაფართოვდა კომერციული ბანკისთვის/მიკრობანკებისთვის აკრძალული რისკის პოზიციების ჩამონათვალი და დადგინდა, რომ კომერციულ ბანკს/მიკრობანკს ეკრძალება რისკის პოზიციების შექმნა, როდესაც აღნიშნული მიზნად ისახავს პირდაპირ ან არაპირდაპირ გარკვეული ტრანზაქციების დაფინანსებას, კერძოდ, იმავე კომერციული ბანკის/მიკრობანკის წილობრივი ან სავალო ინსტრუმენტის შეძენას, იმავე კომერციული ბანკის/მიკრობანკის მნიშვნელოვანი წილის მფლობელი როგორც აქციონერის, ისე შუალედური მფლობელისა და ბენეფიციარი მესაკუთრის, ან მაკონტროლებელი პირის ან იმავე ბანკის სათავო საწარმოს/საწარმოების წილობრივი ან სავალო ინსტრუ-

მენტის შეძენას და იმავე ბანკის შვილობილი კომპანიის ან იმავე ბანკის სათავო საწარმოს/საწარმოების შვილობილი კომპანიის წილობრივი ან სავალო ინსტრუმენტის შეძენას. აღსანიშნავია, რომ დამკვიდრებული პრაქტიკის მსგავსად, აღნიშნული ცვლილებაც საჯარო კონსულტაციების მიზნით ეროვნული ბანკის ვებგვერდზე იქნა გამოქვეყნებული და ნებისმიერ დაინტერესებულ პირს ჰქონდა მოსაზრებებისა და კომენტარების ეროვნული ბანკისათვის გაზიარების შესაძლებლობა.

ერთის მხრივ, საქართველოსა და მეორეს მხრივ, ევროკავშირს და ევროპის ატომური ენერგიის გაერთიანებას და მათ წევრ სახელმწიფოებს შორის ასოცირების შეთანხმების ფარგლებში ნაკისრი ვალდებულების შესრულებისა და ევროკავშირის სამართალთან, კერძოდ კი 2002 წლის 16 დეკემბრის ევროპარლამენტისა და საბჭოს 2002/87/EC დირექტივასთან დაახლოების მიზნით, საქართველოს პარლამენტის მიერ 2023 წელს მიღებულ იქნა „ფინანსურ კონგლომერატში შემავალი რეგულირებული საწარმოების დამატებითი ზედამხედველობის შესახებ“ საქართველოს კანონი. ზემოხსენებული კანონი ითვალისწინებს, რომ სექტორული ზედამხედველობის წესებისგან დამოუკიდებლად, ფინანსურ კონგლომერატში შემავალი რეგულირებული საწარმოების დამატებითი ზედამხედველობა კაპიტალის ადეკვატურობის/გადახდისუნარიანობის მარჯის კუთხით შესაძლოა მოხდეს კაპიტალის ადეკვატურობის/გადახდისუნარიანობის მარჯის დამატებითი მოთხოვნების გამოთვლის ცალკეული მეთოდების გამოყენებით. ამასთან, კანონი ითვალისწინებს აღნიშნული მეთოდების თაობაზე სამართლებრივი აქტის გამოცემის უფლებამოსილებას. ამდენად, კანონით გათვალისწინებული ვადებისა და უფლებამოსილების ფარგლებში, ეროვნული ბანკის მიერ, საჯარო სამართლის იურიდიულ პირთან – საქართველოს დაზღვევის სახელმწიფო ზედამხედველობის სამსახურთან თანამშრომლობით შემუშავდა და საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტისა და საქართველოს დაზღვევის სახელმწიფო ზედამხედველობის სამსახურის უფროსის ერთობლივი ბრძანებით დამტკიცდა „ფინანსურ კონგლომერატში შემავალი რეგულირებული

საწარმოების კაპიტალის ადეკვატურობის/ გადახდისუნარიანობის მარჯის დამატებითი მოთხოვნების გამოთვლის წესი“. წესის ფარგლებში კონკრეტდება და კიდევ უფრო ცხადი ხდება „ფინანსურ კონგლომერატში შემავალი რეგულირებული საწარმოების დამატებითი ზედამხედველობის შესახებ“ საქართველოს კანონით გათვალისწინებული კაპიტალის ადეკვატურობის/გადახდისუნარიანობის მარჯის დამატებითი მოთხოვნების გამოთვლის მეთოდები და მათი კომპონენტები. აღსანიშნავია, რომ წესის პროექტი საბანკო ასოციაციასთან და თავის მხრივ კომერციულ ბანკებთან იქნა საკონსულტაციოდ გაზიარებული. საანგარიშო პერიოდში საქართველოში ოპერირებადი არცერთი ჯგუფი არ ხვდებოდა ფინანსური კონგლომერატის დამატებითი ზედამხედველობის მოქმედების სფეროში.

დამკვიდრებული პრაქტიკა 2024 წელსაც გაგრძელდა და ეროვნულმა ბანკმა 2023-2025 წლების საზედამხედველო სტრატეგიის 2024 წლის გამოცემა გამოაქვეყნა. ეროვნული ბანკის საზედამხედველო პრიორიტეტები სტრატეგიის 2024 წლის გამოცემაში უცვლელი დარჩა, ხოლო უკვე შესრულებული ამოცანებისა და დაწყებული სამუშაოების შესახებ ინფორმაცია წლიურ გამოცემაში დეტალურად აისახა. სტრატეგიის ყოველწლიური დოკუმენტი განსაკუთრებულ აქცენტს მომდევნო 12-18 თვის პერიოდში დაგეგმილ ძირითად ამოცანებსა და სამოქმედო გეგმის ცვლილებებზე აკეთებდა. ეროვნულ ბანკი 2024 წელს თავის საქმიანობას შემდეგი საზედამხედველო პრიორიტეტების გათვალისწინებით წარმართავდა:

- ◆ საფინანსო სექტორის რისკების მართვის ჩარჩოს გაუმჯობესება და შედეგებზე პროაქტიული რეაგირება;
- ◆ საფინანსო სექტორში კონკურენციის ხელშეწყობა;
- ◆ ფინანსური ინოვაციების წახალისება და საზედამხედველო ტექნოლოგიების განვითარება;
- ◆ საერთაშორისო სტანდარტებთან დაახლოება;
- ◆ ეროვნული ბანკის საზედამხედველო ფუნქციის გაძლიერება და გამჭვირვალობის ზრდა.

2024 წელს დასრულდა მუშაობა და 2025 წლის იანვრიდან ძალაში შევიდა კონტრაქტის საკრედიტო რისკის მართვის დებულება. აღნიშნული დებულება ეფუძნება „საბანკო ზედამხედველობის ბაზელის კომიტეტის“-ა და 2013 წლის 26 ივნისის ევროპარლამენტისა და საბჭოს საკრედიტო ინსტიტუტებისა და საინვესტიციო ფირმების პრუდენციული მოთხოვნების შესახებ 575/2013 რეგულაციის მიერ დადგენილ კონტრაქტის რისკის მართვის ჩარჩოს. ახალი დებულების მიზანია ქართულ საბანკო სექტორში დერივატივების გაზრდილი მოცულობით ფორმირებული რისკების მეტად მართებულად ასახვა და შესაბამისი მართვა. კერძოდ, აღნიშნული დებულების შემოღებით დერივატივების მართვის პრინციპებზე დაფუძნებული მიდგომა ჩანაცვლდა რისკებზე დაფუძნებული მიდგომით. ახალი დებულების ფარგლებში ტრანზაქციის კარგად უზრუნველყოფის და მაღალი საკრედიტო რეიტინგის მქონე კონტრაგენტების შემთხვევაში ბანკებს შეუძლიათ შეამცირონ მოთხოვნილი კაპიტალი და პირიქით. ახალი რეგულაციის ფარგლებში კონტრაგენტის რისკით შეწონილი აქტივების დათვლისთვის, აქტივებთან შეფარდებით დერივატივების წილიდან გამომდინარე, ბანკებს შეეძლება გამოიყენონ სამი მიდგომა: სტანდარტიზებული, გამარტივებული სტანდარტიზებული და საწყისი რისკის პოზიციის მეთოდი. აღსანიშნავია, რომ ახალ დებულებაზე მუშაობა მიმდინარეობდა სექტორთან და საბანკო ასოციაციასთან კონსულტაციებით და შემუშავებული მოდელის დანერგვისთვის ბანკებს ჰქონდათ წელიწადზე მეტი დრო.

2024 წელს დამტკიცდა ქართულ ბანკებში სისტემურობის განსაზღვრის წესის განახლებული დებულება. დებულების განახლების მიზანი იყო სისტემურობის განსაზღვრის მიდგომების მეტად დაახლოება ევროპის საბანკო უწყების (EBA) მიდგომებთან, და ამასთანავე ქართულ საბანკო სივრცეში არსებული გამოწვევების უკეთ ასახვა. კერძოდ, განახლებულ დებულებაში არსებული გამოწვევების უკეთ ასახვის მიზნით კომპლექსურობის კრიტერიუმს დაემატა არაორგანიზებულ ბაზრებზე დადებული დერივატივების ინდიკატორი და კრიტერიუმების ჭრილში ინდიკატორების წონები თანაბრად

განაწილდა. დამატებით, ქართულ ბაზარზე არსებული მაღალი კონცენტრაციის გათვალისწინებით, საბანკო სისტემაში კონკურენციის ხელშეწყობის მიზნით, დეპოზიტების წილის 40%-იან ზღვარს დაემატა შემდეგი 2%-იანი ბიჭებიც, რომელიც დამატებით უზრუნველყოფს ბაზარზე კონცენტრაციის მიტიგაციას. ასევე შემოღებული იქნა სისტემურობის მაქსიმალური ბუფერის ლიმიტი 5%-ის ოდენობით.

წინა წლების მსგავსად, ეროვნული ბანკი 2024 წელსაც აქტიურად განაგრძობდა საერთაშორისო სავალუტო ფონდისა და მსოფლიო ბანკის „ფინანსური სექტორის შეფასების პროგრამის“ (FSAP) ფარგლებში ეროვნული ბანკის საზედამხედველო ჩარჩოს შემდგომი განვითარებისა და დახვეწის კუთხით მიღებული რეკომენდაციების შესრულებაზე მუშაობას, ისევე როგორც ევროპულ და საუკეთესო საერთაშორისო სტანდარტებთან დაახლოებას.

სწორედ FSAP პროგრამის ფარგლებში მიღებული რეკომენდაციის საფუძველზე, 2024 წელს დამტკიცდა „საბანკო და არასაბანკო დაწესებულებების ზედამხედველობის ძირითად საკითხებზე გადაწყვეტილების მიღების წესი“, რომელიც მიზნად ისახავს ძირითად საკითხებზე გადაწყვეტილების მიღების სხვადასხვა დონის, შესაბამის დონეზე განსახილველი საკითხების ჩამონათვალისა და პროცესში ჩართული პირების უფლებებისა და პასუხისმგებლობების განსაზღვრას. გადაწყვეტილების მიღების სხვადასხვა დონის განსაზღვრის მიზანია, საზედამხედველო პროცესში გადაწყვეტილების მიღებისას, საკითხის კომპლექსურობისა და მისი მნიშვნელობის გათვალისწინებით, პასუხისმგებლობის სათანადოდ გადანაწილებისა და გადაწყვეტილების მიღების დაბალანსებული სისტემის უზრუნველყოფა.

ამასთან, აღსანიშნავია, რომ ეროვნული ბანკი მუდმივად ორიენტირებულია საერთაშორისო საუკეთესო პრაქტიკის მოძიებასა და ანალიზზე და მარეგულირებელი ჩარჩოს განვითარების მიზნით კვლევით საქმიანობას აწარმოებს.

4.2. კორპორაციული მართვისა და ჯგუფის სტრუქტურის რისკი

საბანკო სექტორში არსებული კორპორაციული მართვის სტანდარტების დახვეწისა და კიდევ უფრო გაჯანსაღების მიზნით, 2024 წლის განმავლობაში, ეროვნული ბანკი აქტიურად უწევდა მონიტორინგს კომერციული ბანკების პრაქტიკაში დანერგილ კორპორაციული მართვის მექანიზმებს. ზემოხსენებული, სხვა საკითხებთან ერთად, მოიცავდა მმართველი ორგანოების საქმიანობის დაკვირვებას, რაც გამოიხატა როგორც მათთვის დაკისრებული მოვალეობების ჯეროვნად შესრულების მონიტორინგში, ისე თავად კომერციული ბანკების დირექტორატისა და სამეთვალყურეო საბჭოს შემადგენლობების, კორპორაციული მართვის კოდექსთან შესაბამისობის შემოწმებაში. კომერციული ბანკების სამეთვალყურეო საბჭოების საქმიანობის შეფასების პროცესში, ეროვნული ბანკის მიერ გაანალიზდა სამეთვალყურეო საბჭოს თვითშეფასების დოკუმენტები. აღნიშნული თვითშეფასების დასკვნები, გათვალისწინებული იქნა რისკების შეფასების საერთო პროგრამის (GRAPE - General Risk Assessment Program) ფარგლებშიც.

გარდა მმართველი ორგანოების მონიტორინგისა, კომერციულ ბანკებში გადამეტებული რისკის ალბის სტიმულის მინიმუმამდე შემცირების მიზნით, ეროვნული ბანკის მხრიდან აქტიურად შემოწმდა ეროვნული ბანკის ინსტრუქციის შესაბამისად იდენტიფიცირებული მატერიალური რისკის ამღები პირების სიები. აღნიშნული, კრიტიკულად მნიშვნელოვანია, კოდექსით განსაზღვრული ანაზღაურების პოლიტიკების კოდექსის მოთხოვნებთან შესაბამისობის შემოწმების პროცესში. ამასთან, ეროვნული ბანკი გასული წლის განმავლობაში აქტიურად აკვირდებოდა კოდექსითა და საუკეთესო საერთაშორისო პრაქტიკით დადგენილი ანაზღაურების მოთხოვნების პრაქტიკულ რეალიზებას კომერციულ ბანკებში, მათ შორის, კომერციული ბანკების სამეთვალყურეო საბჭოებისა და მათი ანაზღაურების კომიტეტების როლსა და ფუნქციებს ზემოაღნიშნულ პროცესში. ამასთან, ანაზღაურების მოთხოვნების მიმართულე-

ბით, განსაკუთრებული ყურადღება დაეთმო კომერციულ ბანკებში კონტროლის ფუნქციათა ანაზღაურების მეთოდოლოგიის მონიტორინგს.

აღსანიშნავია, რომ კომერციული ბანკების სამეთვალყურეო საბჭოსა და დირექტორატში გენდერული მრავალფეროვნების გაუმჯობესების მიზნით, „კომერციული ბანკების კორპორაციული მართვის კოდექსში“ 2022 წლის 24 აგვისტოს შევიდა ცვლილებები, რომლითაც კიდევ უფრო გაიზარდა გენდერული მრავალფეროვნების მოთხოვნა. კერძოდ, არაუგვიანეს 2023 წლის 1 ივნისისა, ბანკები ვალდებული იყვნენ სამეთვალყურეო საბჭოებში განსხვავებული სქესის წილი არანაკლებ 33 პროცენტი ყოფილიყო, ხოლო არაუგვიანეს 2025 წლის 1 ივნისისა არანაკლებ 40 პროცენტი. 2024 წლის დეკემბრის მდგომარეობით, ჯამურად, კომერციული ბანკების სამეთვალყურეო საბჭოებში ქალ წარმომადგენელთა წილი 37 პროცენტს შეადგენს, რაც დაწესებულ მოთხოვნას აჭარბებს.

ამასთან, კორპორაციული მართვის კოდექსით განსაზღვრული ერთ-ერთი ძირითადი პრინციპის, ბანკის ადმინისტრატორთა, კოდექსისა და კანონმდებლობის, მათ შორის, საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2022 წლის 31 ოქტომბრის №151/04 ბრძანებით დამტკიცებული „კომერციული ბანკების ადმინისტრატორთა შესაფერისობის კრიტერიუმების შესახებ“ დებულებით დადგენილი კრიტერიუმებისა და მოთხოვნების შესაბამისობის შემოწმების მიზნით, ეროვნულმა ბანკმა განსაკუთრებული მუშაობა გასწია, როგორც კომერციულ ბანკებში ადმინისტრატორად დასანიშნი პირების შეფასების კუთხით, ისე ზემოხსენებული დებულების დამტკიცებასა და ამოქმედებამდე უკვე დანიშნული ადმინისტრატორების დებულების მოთხოვნებთან შესაბამისობის შემოწმების მიმართულებით, რაც მიმდინარედაც აქტიურად გრძელდება.

კომერციული ბანკების კორპორაციული მართვისა და ჯგუფის სტრუქტურის რისკის შეფასება ეროვნული ბანკის რისკების შეფასების საერთო პროგრამის ნაწილია. ჯგუფის სტრუქტურის შეფასება მოიცავს როგორც ბანკის მფლობელობის სტრუქტურას, ინვესტიციებთან

დაკავშირებულ რისკებსა და საბანკო ჯგუფის წევრებთან განხორციელებულ ტრანზაქციებს, ისე ბანკების ინვესტიციებისა და საინვესტიციო საქმიანობის რისკების შეფასებას. შეფასების ფარგლებში, ეროვნული ბანკი აქტიურად ახორციელებს საქართველოში წარმოდგენილი საერთაშორისო საბანკო ჯგუფების მშობელ ქვეყნებში განვითარებული პროცესების მონიტორინგსა და მნიშვნელოვანი წილის მფლობელი ინვესტორების შეფასებას.

2024 წლის განმავლობაში ეროვნული ბანკი აქტიურად ახორციელებდა საბანკო ჯგუფების სტრუქტურის შეფასებასაც, მათ შორის, საქართველოში ლიცენზირებული ბანკების მშობელ ქვეყანაში განვითარებული მოვლენების შეფასებას და არსებული რისკების ბანკზე გადმოცემის შეფასებას.

2024 წელს ჯგუფის სტრუქტურის მიმართულებით რამდენიმე მნიშვნელოვანი ცვლილება განხორციელდა. მათ შორის, 2024 წლის მარტის თვეში, საქართველოს ბანკის ჯგუფმა ერთ-ერთი სომხური კომერციული ბანკის - სს „ამერიაბანკის“ 90%-იანი წილი შეიძინა, აქედან 30%-იანი წილი საქართველოს ბანკის პირდაპირ მფლობელობაშია.

2024 წელს იაპონურმა სოციალური გავლენის მქონე ჰოლდინგმა Gojo & Company, Inc.-მ კრედო ბანკის 16.8%-იანი წილი შეიძინა, რითაც სადებიუტო ინვესტიცია განხორციელა საქართველოში. Gojo & Company, Inc. ტოკიოში დაფუძნებული ჰოლდინგ კომპანიაა, რომელიც აერთიანებს ინკლუზიური ფინანსური სერვისების მომწოდებელ კომპანიებს და ოპერირებს აზიისა და აფრიკის 13 ქვეყანაში. კომპანია 2014 წელს დაარსდა მსოფლიოში ფინანსური ჩართულობის ამაღლების მიზნით. კრედო ბანკში განხორციელებული ინვესტიცია მიზნად ისახავს გააძლიეროს კრედო ბანკის ინიციატივა, ხელმისაწვდომი ფინანსური სერვისების მიწოდების გზით, მხარი დაუჭიროს მეწარმეებსა და მათ დასაქმებულებს. კრედო ბანკმა თავადაც განახორციელა ინვესტიცია 2024 წელს და საქართველოში რეგისტრირებული საგადახდო მომსახურების პროვაიდერის „ქიფბ.მი“-ს 36%-იანი წილი შეიძინა.

ამასთან, ეროვნული ბანკი განაგრძობს კონსოლიდირებული ზედამხედველობის ჩარჩოს შემუშავებაზე მუშაობას, რომლის მანდატიც ეროვნულ ბანკს 2017 წლის ბოლოს „საქართველოს ეროვნული ბანკის შესახებ“ საქართველოს ორგანულ კანონში განხორციელებული საკანონმდებლო ცვლილებებით მიენიჭა. კონსოლიდირებული ზედამხედველობის დაწესება, ე.ი ზედამხედველობა საბანკო ჯგუფის დონეზე, მნიშვნელოვნად შეუწყობს ხელს საბანკო სექტორის სტაბილურობის შენარჩუნებას, საბანკო ჯგუფისა და საბანკო ჯგუფთან დაკავშირებულ პირთაგან მომდინარე რისკებისა და საბანკო ჯგუფზე მათი გავლენის შეფასების შედეგად.

2023 წლის ოქტომბერში საერთაშორისო სტანდარტებთან დაახლოებისა და კომერციული ბანკების მიერ კონტროლისა და მართვის სტანდარტების დახვეწის მიზნით, ეროვნულმა ბანკმა მნიშვნელოვანი ცვლილებები შეიტანა ინტერესთა კონფლიქტის მართვის დებულებაში. პოლიტიკა/პროცედურების ბრძანების მოთხოვნებთან შესაბამისობაში მოსაყვანად ბანკებს განესაზღვრათ 6 თვიანი ვადა, შესაბამისად, 2024 წლის განმავლობაში ეროვნული ბანკის მიერ აქტიურად მიმდინარეობდა აღნიშნულ დებულებებთან დაკავშირებით კომერციული ბანკებისათვის შესაბამისი კონსულტაციების გაცემა და მონიტორინგი ზემოხსენებული ვალდებულებების შესრულებისა. ბანკის მიერ დაკავშირებულ პირებთან განხორციელებული ტრანზაქციები და დებულების მოთხოვნებთან შესაბამისობა წარმოადგენს კომერციული ბანკების კორპორაციული მართვისა და ჯგუფის სტრუქტურის რისკის შეფასების ნაწილს.

2024 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით, საქართველოს საბანკო სექტორში 17 კომერციული ბანკი და ერთი მიკრობანკი ფუნქციონირებდა (სს „კრისტალმა“ მიკრობანკის ლიცენზია მიიღო 2025 წლის თებერვალში). ამავე პერიოდში არარეზიდენტი მესაკუთრეების მონაწილეობა ბანკების აქტივებში, საბოლოო მფლობელობის მიხედვით, 88.26 პროცენტს, ხოლო სააქციო კაპიტალში - 87.6 პროცენტს შეადგენს.

4.2.1. კომერციული ბანკების/ მიკრობანკების ლიცენზირების, აღმინისტრატორებისა და მნიშვნელოვანი წილის შემძენის/ მფლობელის შესაფერისობის შემოწმების პროცესი

2022-2023 წლებში, საბანკო საქმიანობის ლიცენზია მიიღო სამმა ციფრულმა ბანკმა - სს „ჰემ ბანკმა“, სს „პეისერა ბანკ საქართველომ“ და სს „პეივ ბანკ ჯორჯიამ“. აღნიშნული ბანკები საბანკო საქმიანობის ლიცენზიის მიღების შემდგომ, საწყის ეტაპზე, სატესტო რეჟიმში მუშაობდნენ, თუმცა სს „პეისერა ბანკ საქართველოს“ - 2023 წელს, ხოლო სს „ჰემ ბანკსა“ და სს „პეივ ბანკ ჯორჯიას“ - 2024 წელს რეალურ გარემოში საბანკო საქმიანობის განხორციელების უფლება მიეცათ. ამჟამად ეს ბანკები კვლავ პირობითი საბანკო საქმიანობის ლიცენზიის ფარგლებში საქმიანობენ და განაგრძობენ ეროვნული ბანკის მიერ დაწესებული მოთხოვნების შესრულებას. აღსანიშნავია, რომ სს „ჰემ ბანკის“ მიზანი ციფრულ ბანკად ფუნქციონირებაა, რათა საბანკო სერვისების მიწოდება ძირითადად ელექტრონული არხებით განხორციელოს. ის მიზნად ისახავს, ციფრულ სტრატეგიაზე გადასასვლელად განაწყოს ბაზრის როგორც ტრადიციული, ასევე ტექნოლოგიებზე ორიენტირებული მომხმარებელი. სს „პეივ ბანკ ჯორჯიას“ მიზანაც ციფრულ ბანკად ფუნქციონირებაა, რომელიც აპირებს ფინანსური პროდუქტების გაერთიანებას და მათ ციფრულ აქტივებთან და ანგარიშების პროგრამირებადობასთან დაკავშირებას. ბანკი მიზნად ისახავს ტექნოლოგიურად განვითარებული კომპანიების მომსახურებას. რაც შეეხება სს „პეისერა ბანკ საქართველოს“, მისი ბიზნეს მოდელი ევროკავშირის ფინანსურ სისტემასთან ინტეგრაციას ეფუძნება და მომხმარებლებისთვის ინოვაციური ციფრული პროდუქტების შეთავაზებას გულისხმობს.

2023 წელს საქართველოს პარლამენტის მიერ მიღებულ იქნა „მიკრობანკების საქმიანობის შესახებ“ საქართველოს კანონი და შესაბამისი გამომდინარე სხვა საკანონმდებლო აქტები, რომლის მიზანს წარმოადგენდა საფინანსო სექტორში საშუალო ზომის, სტაბილური ბიზნეს

მოდელისა და მაღალი რეპუტაციის მქონე ახალი ფინანსური ინსტიტუტის შექმნა, სამეწარმეო და სასოფლო-სამეურნეო საქმიანობის დაკრედიტების ხელშეწყობა, კონკურენციის ზრდა და საკრედიტო პროდუქტებზე საპროცენტო მარჟების შემცირება. შედეგად, ეროვნული ბანკის საზედამხებდველო სუბიექტთა ჩამონათვალს დაემატა მიკრობანკი. 2023 წლის განმავლობაში, ეროვნული ბანკის მიერ შემუშავებულ იქნა მიკრობანკების მარეგულირებელი ჩარჩო, რომლის ფარგლებშიც მნიშვნელოვანი საკითხები, მათ შორის, სალიცენზიო მოთხოვნები, ადმინისტრატორთა შესაფერისობისა და მნიშვნელოვანი წილის შეძენის პირობები, შესაფერისობის კრიტერიუმების ჩათვლით, დაეყრდნო კომერციული ბანკებისთვის არსებულ რეგულირებას და შესაბამისად იმეორებს ევროპულ და საერთაშორისო სტანდარტებს.

აღსანიშნავია, რომ 2023 წელს ეროვნულ ბანკს შესაბამისი სალიცენზიო განაცხადებით მომართეს მიკრობანკის ლიცენზიის მაძიებელმა პირებმა, ხოლო 2024 წელს აქტიურად მიმდინარეობდა მიკრობანკების ლიცენზიის მაძიებელი პირების მიერ წარმოდგენილი ინფორმაცია/დოკუმენტაციის შესაფერისობის შემოწმება/ანალიზი, რის საფუძველზეც 2024 წლის 5 დეკემბერს ეროვნულმა ბანკმა სს „მიკრო ბიზნეს კაპიტალზე“ (MBC) მიკრობანკის საქმიანობის პირველი ლიცენზია გასცა. სს „მიკრო ბიზნეს კაპიტალი“ მიკრობანკის ლიცენზიის აღებამდე მიკროსაფინანსო ორგანიზაციის სტატუსით ფუნქციონირებდა, მისი ძირითადი ბიზნეს მიმართულება კი მცირე მეწარმეების დაფინანსება იყო. მიკრობანკად ტრანსფორმირების შემდგომ სს „მიკრო ბიზნეს კაპიტალი“ მიზნად ისახავს გააგრძელოს მცირე ბიზნესის კიდევ უფრო აქტიური დაფინანსება და ბაზრისათვის სხვადასხვა ახალი ტიპის პროდუქტების შეთავაზება, ასევე დროის რეალურ რეჟიმში ანგარიშსწორების სისტემაში (RTGS) ჩართვის მეშვეობით გააძლიეროს კონკურენტუნარიანობა და ჩამოყალიბდეს საფინანსო სექტორში კიდევ უფრო ძლიერ მოთამაშედ.

მოგვიანებით, მიმდინარე წლის დასაწყისში, მიკრობანკის საქმიანობის ლიცენზია გაიცა

ასევე, სს „კრისტალზე“. მიკრობანკების ჯამური აქტივების მოცულობა 720 მილიონს შეადგენს. აღნიშნული კომპანიები, წლების განმავლობაში წარმოდგენდნენ მოწინავე მიკროსაფინანსო ორგანიზაციებს, ხოლო მიკრობანკის საქმიანობის ლიცენზიის მიღებით, შესაძლებლობა მიეცათ მნიშვნელოვნად შემცირებული დანახარჯების გათვალისწინებით, რესურსებზე ხელმისაწვდომობის ზრდა მოეპოვებინათ, როგორც ადგილობრივ, ისე საერთაშორისო ბაზარზე.

ლიცენზირებული მიკრობანკის კანონით განსაზღვრული მანდატი ძირითადად მოიცავს სამეწარმეო და სოფლის მეურნეობის სექტორის დაკრედიტებას, ასევე, მიზნად ისახავს მოსახლეობის ფინანსურ ჩართულობას, განსაკუთრებით ქვეყნის რეგიონებში. მოსალოდნელია, რომ აღნიშნული მნიშვნელოვნად შეუწყობს ხელს ეროვნული ბანკის 2023-2025 წლის საზედამხებდველო სტრატეგიით გათვალისწინებული კონკურენციის ზრდის პროცესს და შესაბამისად, ქვეყნის ეკონომიკის პროგრესს.

2024 წლის მანძილზე აქტიურად მიმდინარეობდა ბანკის ადმინისტრატორად დასანიშნი პირების შესაბამისობის შემოწმება საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2022 წლის 31 ოქტომბრის №151/04 ბრძანებით დამტკიცებულ „კომერციული ბანკების ადმინისტრატორთა შესაფერისობის კრიტერიუმების შესახებ დებულებით“ დადგენილ მოთხოვნებთან. ამ მიზნით, ხსენებულ პერიოდში ეროვნულმა ბანკმა 13 ადმინისტრატორის შესაფერისობაზე გასცა თანხმობა.

აღსანიშნავია, რომ ეროვნული ბანკის საბჭოს 2024 წლის 11 ოქტომბრის №37 განკარგულებით ცვლილება შევიდა „საქართველოს ეროვნული ბანკის დებულების დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს ეროვნული ბანკის საბჭოს 2015 წლის 8 აპრილის №10 განკარგულებით დამტკიცებულ დებულებაში, რის შედეგადაც ეროვნული ბანკის საზედამხებდველო პოლიტიკის დეპარტამენტის შემადგენლობაში ჩამოყალიბდა ახალი სტრუქტურული ერთეული - საბანკო დანესებულებების ლიცენზირების განყოფილება.

საბანკო დაწესებულებების ლიცენზირების განყოფილების შექმნის საფუძველს წარმოადგენდა კომერციული ბანკებისა და მიკრობანკების საქმიანობის ლიცენზიის მიმართ გაზრდილი ინტერესი და ასეთი ლიცენზიის მიღებით დაინტერესებულ პირთა მომეტებული მომართვიანობა, ისევე, როგორც განაცხადების ზრდა ადმინისტრატორთა შესაფერისობისა და მნიშვნელოვანი წილის შეძენის ოპერაციების შეფასების მიზნით.

ახლადშექმნილი საბანკო დაწესებულებების ლიცენზირების განყოფილების ფუნქციებად განისაზღვრა: საბანკო საქმიანობის/მიკრობანკის საქმიანობის ლიცენზიების გაცემის, ლიცენზიების გაუქმების შესახებ წინადადებების განხილვა/მომზადებაში მონაწილეობის მიღება; საბანკო საქმიანობის პირობითი ლიცენზიის მქონე კომერციული ბანკების მიერ წერილობითი მითითებით განსაზღვრული მოთხოვნების შესრულების მონიტორინგში მონაწილეობის მიღება; კომერციული ბანკისა და მიკრობანკის მნიშვნელოვანი წილის შეძენის/მფლობელისა და ადმინისტრატორთა შესაფერისობის შეფასება/განხილვა და შესაბამისი წინადადებების მომზადება.

4.3. კაპიტალის ადეკვატურობა

საქართველოს საბანკო სისტემა 2024 წლის ბოლოსათვის, ბაზელ III-ზე დაფუძნებული კაპიტალის ადეკვატურობის ჩარჩოს ფარგლებში, კაპიტალის ადეკვატურ დონეს კვლავაც ინარჩუნებდა.

2022 წლის ნოემბერში ეროვნული ბანკის ფინანსური სტაბილურობის კომიტეტმა, ბაზელის

ლიის საბანკო ზედამხედველობის კომიტეტის (BCBS) რეკომენდაციების გათვალისწინებით³⁶, კონტრციკლური ბუფერის დაწესების ჩარჩოს განახლების გადაწყვეტილება მიიღო. აღნიშნული გულისხმობს სტრესული პერიოდებისთვის კაპიტალის ბუფერების დაგროვების მიზნით ნეიტრალური პოზიტიური კონტრციკლური ბუფერის დაწესებას. აღნიშნული განახლებული ჩარჩოს შესაბამისად, 2024 წლის 15 მარტისთვის ბანკებმა დააკმაყოფილეს კონტრციკლური კაპიტალის ბუფერის განაკვეთის 0.25%-ის ოდენობით დაწესების მოთხოვნა, ხოლო სამომავლოდ ვალდებულნი არიან დააკმაყოფილონ 2025 წლის 15 მარტისთვის - 0.5%-ის ოდენობით, 2026 წლის 15 მარტისთვის - 0.75%-ის ოდენობით, 2027 წლის 15 მარტისთვის - 1%-ის ოდენობით განსაზღვრული ბუფერის მოთხოვნა.

2024 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით, ფინანსური აღრიცხვის საერთაშორისო სტანდარტებზე (ფასს) დაფუძნებული რიცხვების მიხედვით, პირველადი კაპიტალის კოეფიციენტი 20.2 პროცენტს, ხოლო საზედამხებელო კაპიტალის კოეფიციენტი - 22.7 პროცენტს შეადგენს, რაც ჯამურ მოთხოვნებზე, შესაბამისად, 3.7 და 3.1 კპ-ით მეტია.

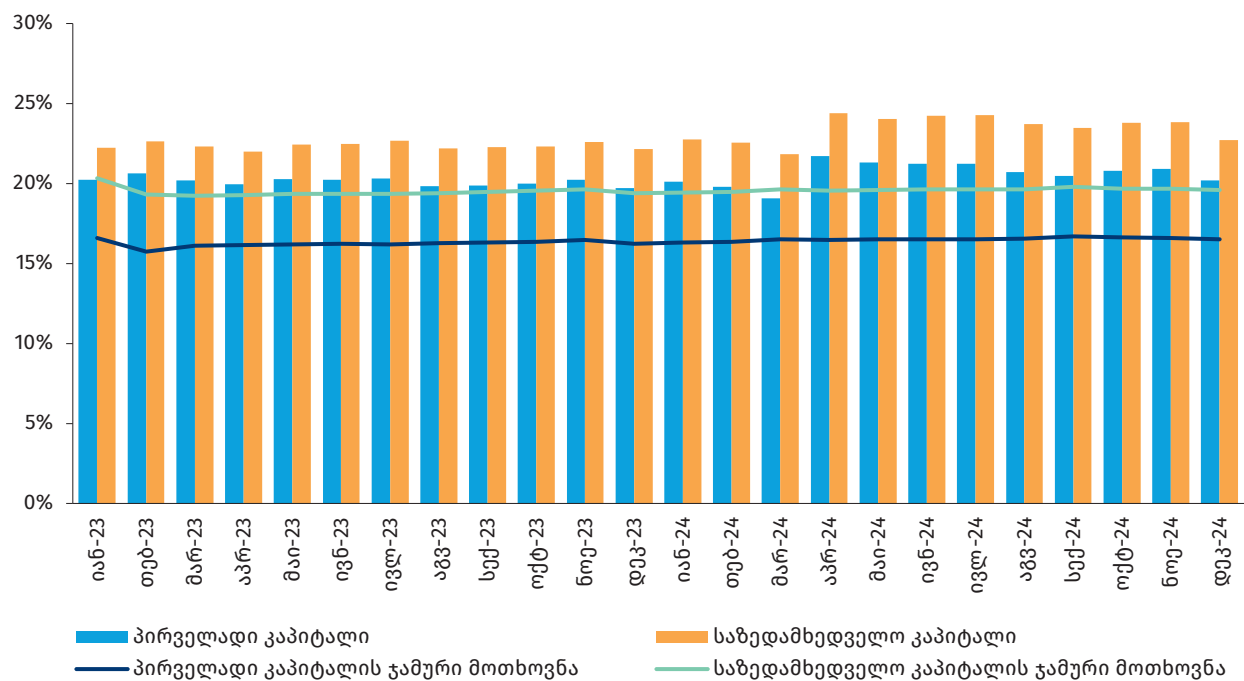
2024 წლის დეკემბრის მდგომარეობით სისტემის ჯამურმა მოგებამ 3.1 მილიარდი შეადგინა და 380 მილიონით აღემატება 2023 წლის ანალოგიურ მაჩვენებელს. მოგების მაღალი მაჩვენებელის შესაბამისად 2024 წლის დეკემბერში ბანკების საოპერაციო რისკის პოზიციები გაიზარდა 1.69 მილიარდით. აღნიშნულმა გამოიწვია კაპიტალის კოეფიციენტების მხოლოდ 0.5 კპ-ით ზრდა.

2024 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით კვლავ მაღალია ლევერიჯის კოეფიციენტი³⁷, რომელიც 15.51 პროცენტს უტოლდება და მოთხოვნას 10.51 კპ-ით აღემატება.

36. Buffer usability and cyclicity in the Basel framework, October, 2022 - <https://www.bis.org/bcbs/publ/d542.pdf>

37. კაპიტალის შეფარდება აქტივებთან.

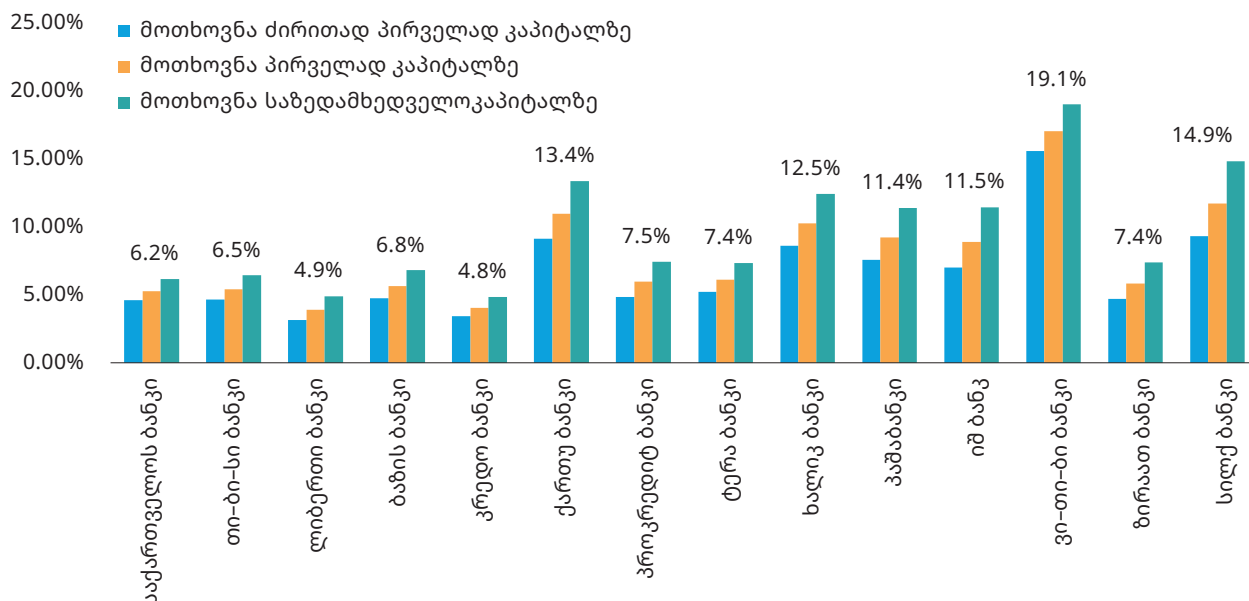
დიაგრამა N 4.1 კაპიტალის ადეკვატურობის კოეფიციენტები ბაზელ III-ის შესაბამისად

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

2024 წლის განმავლობაში ბანკები აქტიურად ახორციელებდნენ კაპიტალის ინსტრუმენტების მოზიდვას, როგორც მეორადი კაპიტალის, ასევე დამატებითი პირველადი კაპიტალის ინსტრუმენტების სახით. კერძოდ, 2024 წლის განმავლობაში, დამატებითი პირველადი კაპიტალის ინსტრუმენტი გამოუშვა ხუთმა ბანკმა. 2024 წლის აპრილის თვეში სისტემის მასშტაბით საზედამხედველო კაპიტალის კოეფიციენტის მკვეთრი ზრდა სწორედ დამატებითი პირველადი კაპიტალის მსხვილი ინსტრუმენტების მოზიდვით იყო გამოწვეული.

2018 წელს წმინდა GRAPE ბუფერი ამოქმედდა, რომელიც რისკებზე დაფუძნებული ზედამხედველობის უწყვეტი ციკლის ფარგლებში განისაზღვრება და რომლის მიზანიც კომერციული ბანკების რისკების შეფასებაა. GRAPE-ის საფუძველზე თითოეული კომერციული ბანკის რისკის პროფილი ფასდება. 2024 წლის მარტში ეროვნულმა ბანკმა კიდევ ერთხელ განაახლა წმინდა GRAPE ბუფერები, რის შემდეგაც ინდივიდუალური GRAPE ბუფერების მოცულობა რისკის მიხედვით შეწონილი აქტივების 1.3-7.0 პროცენტის შუალედში განისაზღვრა.

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

4.4. ფინანსური ანგარიშგება და გამჭვირვალობა

კომერციული ბანკების საზედამხედველო ანგარიშგებები ეყრდნობა ფინანსური ანგარიშგების საერთაშორისო სტანდარტებს (IFRS). 2024 წლის განმავლობაში ეროვნული ბანკი აქტიურად ახორციელებდა საზედამხედველო ანგარიშგების ხარისხისა და ფინანსური ანგარიშგების საერთაშორისო სტანდარტებთან (ფასს) შესაბამისობის მონიტორინგს. ასევე, მუშაობდა საანგარიშგებო ჩარჩოს განვითარებაზე ფინანსური ანგარიშგების საერთაშორისო სტანდარტების, ევროპის საანგარიშგებო ჩარჩოს და ადგილობრივი საზედამხედველო საჭიროებების შესაბამისად. აღნიშნული, მათ შორის, მოიცავდა FINREP ფინანსური ანგარიშგების უახლეს ტექსონომიაზე გადასვლისთვის სამუშაოების დაწყებას.

ამასთან, 2024 წელს ეროვნულმა ბანკმა მიმოიხილა კომერციული ბანკების მიერ წარმოდგენილი წლიური აუდიტირებული კონსოლი-

დირებული ფინანსური ანგარიშგებები, რაც მოიცავდა ფასს-თან და ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2018 წლის 26 დეკემბრის №284/04 ბრძანებით დამტკიცებული „კომერციული ბანკების კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგებების სავალდებულო აუდიტორული შემოწმებისა და განმარტებით შენიშვნებში ინფორმაციის გამჟღავნების წესით“ განსაზღვრულ მოთხოვნებთან შესაბამისობის შეფასებას, რასთან დაკავშირებითაც გასცა სათანადო რეკომენდაციები. საერთო ჯამში, წარმოდგენილი ანგარიშგებები უმეტეს ნაწილში აკმაყოფილებდა ზემოხსენებულ მოთხოვნებს. ამასთან, აუდიტორებთან კომუნიკაციის ჩარჩოს შესაბამისად, ეროვნულმა ბანკმა წლიური ანგარიშგებების მიმოხილვის ფარგლებში, ჩაატარა შეხვედრები კომერციული ბანკების გარე აუდიტორებთანაც.

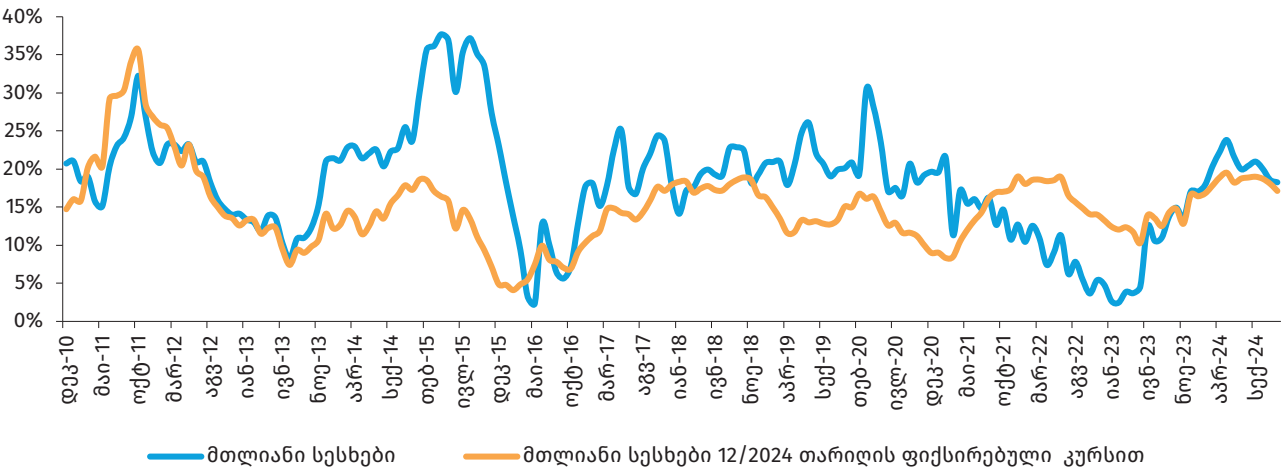
2024 წელს ტექნიკური და შინაარსობრივი ცვლილებები შევიდა კომერციული ბანკებისა და მიკრობანკების კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგებების სავალდებულო აუდიტორული შემოწმებისა და განმარტებით შენიშვნებში

ინფორმაციის გამჟღავნების წესის დამტკიცების თაობაზე შესაბამის ბრძანებებში. ამავე ბრძანებებთან მიმართებით, ეროვნული ბანკი განგრძობითად ახორციელებდა ბანკების მიერ მოთხოვნებთან შესაბამისობის მონიტორინგს.

4.5. საკრედიტო რისკი

2024 წლის 31 დეკემბრისთვის საბანკო სისტემის მთლიანმა საკრედიტო პორტფელმა 62.5 მილიარდ ლარს მიაღწია და მისი წლიური ზრდა, გაცვლითი კურსის ეფექტის გარეშე (2024 წლის ბოლოს არსებული კურსით), 17.1 პროცენტი იყო³⁸.

დიაგრამა N 4.3 მთლიანი სასესხო პორტფელის ცვლილება წინა წელთან შედარებით

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

2024 შედგენილობა, სეგმენტების ჭრილში მცირედით შეცვლილია, კერძოდ, წლის მანძილზე გაიზარდა კორპორატიული სეგმენტის წილი, ხოლო მიკრო და მცირე და საშუალო სეგმენტების წილი მთლიან პორტფელში შემცირდა. 2024 წლის მანძილზე შემცირდა კომერციული ბანკების

მიერ შესყიდული სხვადასხვა კორპორატიული კლიენტების ფასიანი ქაღალდების მოცულობა, ამ ეფექტის გათვალისწინებით, კორპორატიული სეგმენტის პორტფელის ზრდამ 20.3 პროცენტს შეადგენს.

ცხრილი 4.1 საკრედიტო პორტფელის (ბანკთაშორისი სესხების გარდა) კომპოზიციის ცვლილება მიხედვით (გაცვლითი კურსის ეფექტის გარეშე, 2024 წლის ბოლოს არსებული კურსით)

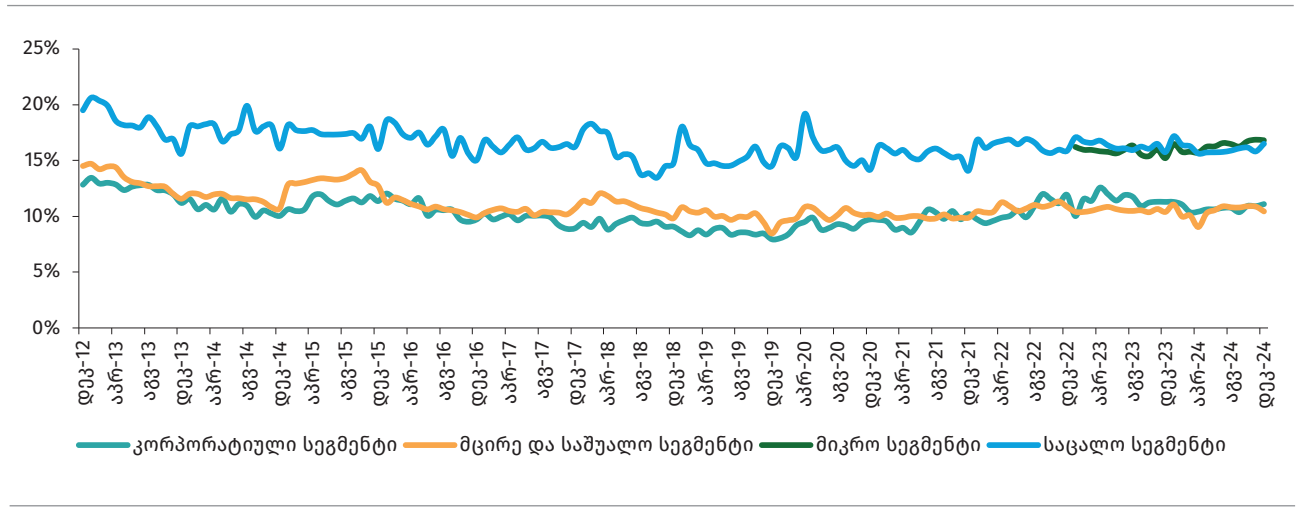
	დეკ-23		დეკ-24		ცვლილება ფიქსირებული კურსით%	ცვლილება ფიქსირებული კურსით და რეკლასიფიკაციის ეფექტის გარეშე %
	მლნ ლარი	წილი %	მლნ ლარი	წილი %		
კორპორატიული სეგმენტი	18,052	34%	22,130	35%	22.6%	20.7%
მცირე და საშუალო სეგმენტი	8,954	17%	9,943	16%	11.0%	12.3%
მიკრო სეგმენტი	7,163	13%	7,928	13%	10.7%	12.5%
საჯალო სეგმენტი	19,171	36%	22,479	36%	17.3%	17.7%
სულ:	53,340	100%	62,480	100%	17.1%	17.1%

38. 2024 წლის მონაცემები აღნიშნულ ქვეთავში არ მოიცავს VTB ბანკის ინფორმაციას.

2024 წელს ყველა სეგმენტისთვის უცხოურ ვალუტაში სესხები უფრო მაღალ განაკვეთში გაიყვანა ვიდრე 2023 წელს, რაც თავის მხრივ გამოწვეული იყო წლის მანძილზე FX სესხებზე სავალუტო რისკ პრემიუმის ზრდით. ხოლო

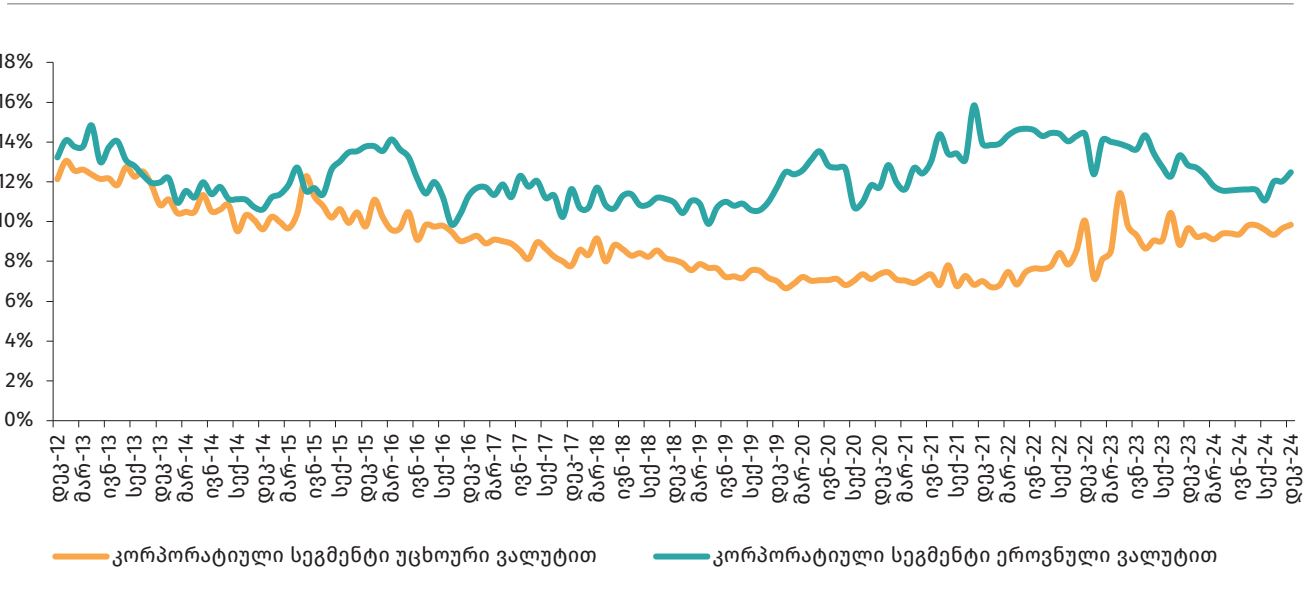
ეროვნულ ვალუტაში პირიქით წინა წელთან შედარებით ნაკადებზე მოხდა საპროცენტო განაკვეთების შემცირება, რაც თავის მხრივ 2024 წლის დასაწყისში სების რეფინანსირების განაკვეთის ეტაპობრივი შემცირების შედეგი იყო.

დიაგრამა N 4.4 სესხების ნაკადებზე არსებული საშუალო შენობილი საპროცენტო განაკვეთები სეგმენტების მიხედვით

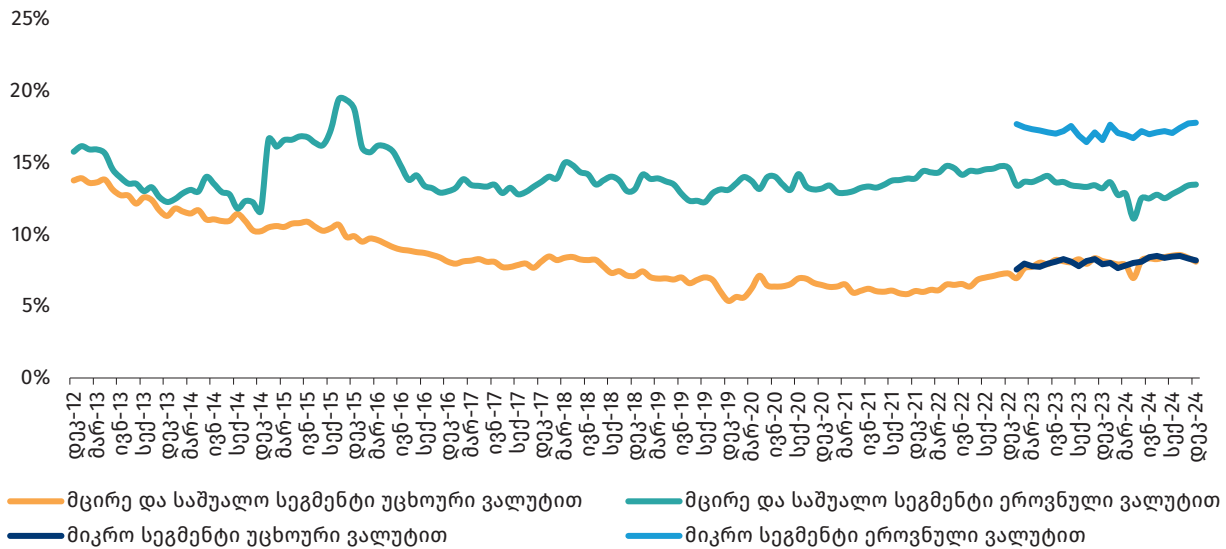
წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

დიაგრამა N 4.5 სესხების ნაკადებზე არსებული საშუალო შენობილი საპროცენტო განაკვეთები კორპორატიულ სეგმენტში

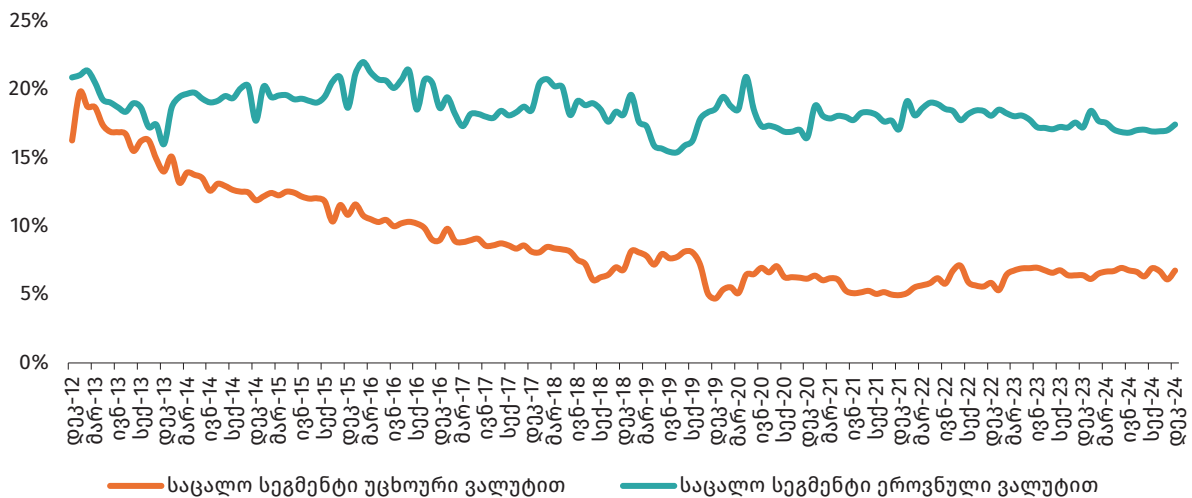
წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

დიაგრამა N 4.6 სესხების წაკადმებზე არსებული საშუალო შენონილი საკროცენტო განაკვეთები მცირე და საშუალო და მიკრო სემენტში

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

დღიგრამა N 4.7 სესხების ნაკადებზე არსებული საშუალო შენონილი საკროცენტო განაკვეთები
საცლო სემენტში

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

საკრედიტო პორტფელი სექტორულად დივერსიფიცირებულია. აღსანიშნავია, რომ 2024 წლის დეკემბრის ბოლოს, ეკონომიკურად მოწყვლადი სექტორების (უძრავი ქონების დეველოპმენტი, უძრავი ქონების მენეჯმენტი, სასტუმროები და ტურიზმი, რესტორნები და კვების ობიექტები,

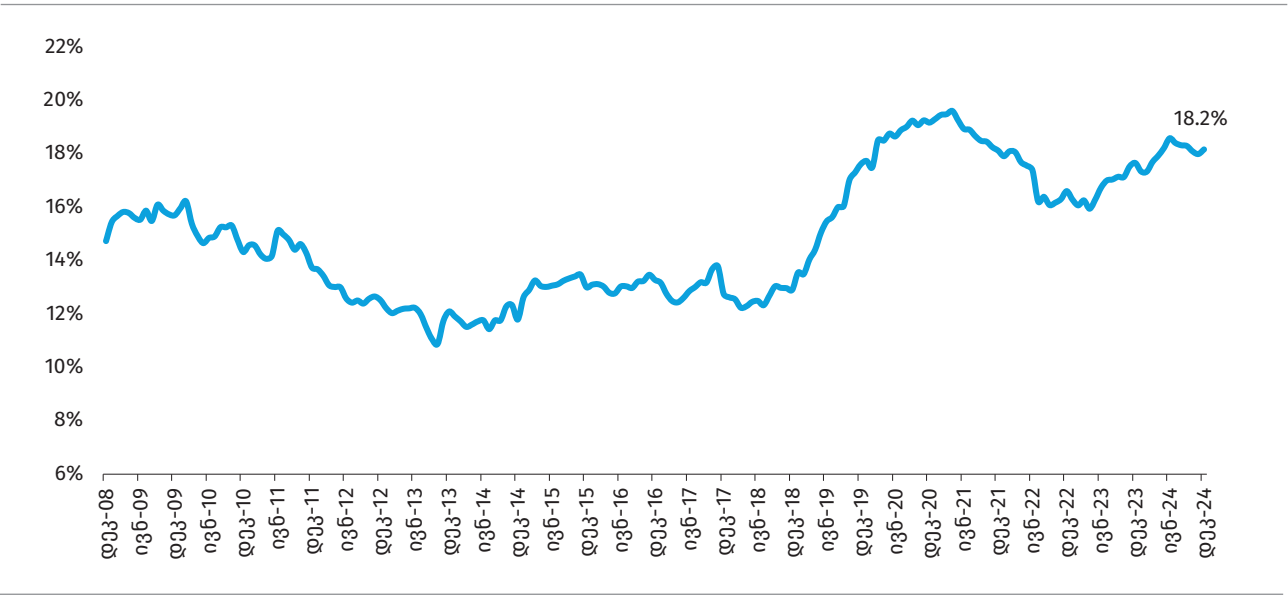
ცხრილი N 4.2 საკრედიტო პორტფელის სექტორული განაწილება

სექტორი ბანკთაშორისი სესხების გარდა (მილიონი ლარი)	წილი მთლიან პორტფელში	ფინანსური ინსტრუმენტის ძირი	ფინანსური ინსტრუმენტის ამორტიზებული ღირებულება	მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალი	მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალი %
სახელმწიფო ორგანიზაციები	0.1%	58	58		0.8%
საფინანსო ინსტიტუტები	1.4%	851	856	3	0.3%
საბითუმო ლომბარდი	0.3%	217	218	1	0.5%
უძრავი ქონების დეველოპმენტი	6.4%	4,007	4,039	43	1.1%
უძრავი ქონების მენეჯმენტი	5.3%	3,317	3,365	31	0.9%
სამშენებლო კომპანიები (არა დეველოპერები)	1.6%	999	1,018	21	2.0%
სამშენებლო მასალების მოპოვება, წარმოება და ვაჭრობა	3.4%	2,097	2,120	24	1.1%
სამომხმარებლო საქონლით ვაჭრობა	3.9%	2,449	2,463	19	0.8%
სამომხმარებლო საქონლის წარმოება	2.9%	1,805	1,829	82	4.5%
ხანგრძლივი მოხმარების სამომხმარებლო საქონლის წარმოება და ვაჭრობა	1.1%	667	671	6	0.9%
ფეხსაცმლის, ტანსაცმლისა და ტექსტილის წარმოება და ვაჭრობა	1.0%	649	656	6	1.0%
ვაჭრობა (სხვა)	3.4%	2,122	2,149	44	2.0%
წარმოება (სხვა)	1.5%	919	928	17	1.8%
სასტუმროები და ტურიზმი	4.7%	2,906	2,948	29	1.0%
რესტორნები, ბარები, კაფეები და სწრაფი კვების ობიექტები	1.4%	852	863	11	1.3%
მძიმე მრეწველობა	1.5%	953	965	23	2.4%
ბენზინგასამართი სადგურები და ბენზინის იმპორტიორები	1.0%	617	621	6	0.9%
ენერგეტიკა	4.1%	2,559	2,587	6	0.2%
ავტომობილების დილერები	0.4%	267	270	1	0.4%
ჯანდაცვა	2.1%	1,322	1,333	27	2.0%
ფარმაცევტიკა	0.3%	178	178	1	0.5%
ტელეკომუნიკაცია	0.5%	308	328	19	5.7%
სერვისი	5.7%	3,544	3,575	51	1.4%
სოფლის მეურნეობის სექტორი	5.0%	3,123	3,211	90	2.8%
სხვა	0.5%	330	342	7	1.9%
საცალო პროდუქტები	40.6%	25,363	25,653	485	1.9%
სატრანსპორტო სესხები	0.3%	207	209	4	2.0%
სამომხმარებლო სესხები	18.9%	11,823	11,866	361	3.0%
სწრაფი სესხები (Pay Day Loans)	0.0%	0	0	.0	18.7%

მომენტალური განვადება	0.8%	530	533	18	3.4%
ოვერდრაფტები	0.1%	73	76	16	21.2%
საკრედიტო ბარათები	0.8%	471	481	24	4.9%
იპოთეკური სესხები - დასრულებული უძრავი ქონების შეძენა	14.7%	9,156	9,333	50	0.5%
იპოთეკური სესხები - მშენებლობა, მშენებლობის პროცესში მყოფი უძრავი ქონების შეძენა	2.9%	1,796	1,827	4	0.2%
იპოთეკური სესხები - უძრავი ქონების რემონტისათვის	1.5%	952	967	5	0.6%
საცალო ლომბარდული სესხები	0.6%	347	352	2	0.5%
სტუდენტური სესხები	0.0%	8	8	.1	1.7%
საკრედიტო პორტფელი	100.0%	62,480	63,243	1,051	1.7%

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

დიაგრამა N 4.8 ეკონომიკურად მოწყვლადი სექტორების წილი ჯამურ საკრედიტო პორტფელში

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

2024 წელს, საცალო პროდუქტების ზრდის ტემპმა, 2023 წელთან შედარებით, დაიკლო. ზრდა დაფიქსირდა ყველა პროდუქტში, გარდა სწრაფი სესხებისა (Pay Day Loans). ამასთან, ფიქსირებული კურსის გათვალისწინებით, საცალო პროდუქტების

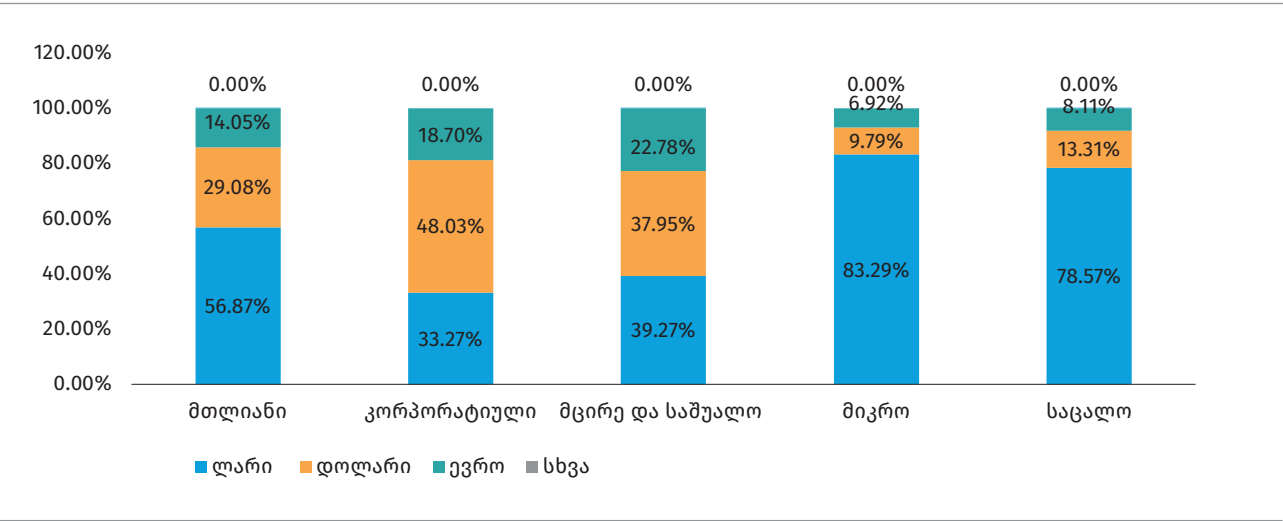
ზრდის ძირითადი განმაპირობებელი ფაქტორი იპოთეკური და სამომხმარებლო სესხების დაკრედიტების ზრდა იყო, თუმცა ეს უკანასკნელი უფრო მეტად გაიზარდა, ვიდრე იპოთეკური სესხები.

ცხრილი N 4.3 საცალო პროდუქტების ზრდა (გაცვლითი კურსის ეფექტის გარეშე, 2024 წლის ბოლოს არსებული კურსით)

პროდუქტი	დეკ-23		დეკ-24		ცვლილება, % ფიქსირებული კურსით	ცვლილება, მლნ ლარი	ცვლილება, % ფიქსირებული კურსით და რეკლასიფიკაციით
	მლნ ლარი	წილი, %	მლნ ლარი	წილი, %			
საცალო პროდუქტები	21,864	100%	25,363	100%	16.0%	3,499	16.0%
სატრანსპორტო სესხები	186	0.8%	207	0.8%	11.4%	21	11.4%
სამომხმარებლო სესხები	9,538	43.6%	11,823	46.6%	24.0%	2,284	24.0%
სწრაფი სესხები (Pay Day Loans)	1	0.0%		0.0%	-82.9%	-1	-82.9%
მომენტალური განვადება	432	2.0%	530	2.1%	22.9%	99	22.9%
ოვერდრაფტები	70	0.3%	73	0.3%	3.8%	3	3.8%
საკრედიტო ბარათები	452	2.1%	471	1.9%	4.1%	19	4.1%
იპოთეკური სესხები - დასრულებული უძრავი ქონების შეძენა	8,395	38.4%	9,156	36.1%	9.1%	761	9.1%
იპოთეკური სესხები - მშენებლობა, მშენებ- ლობის პროცესში მყოფი უძრავი ქონების შეძენა	1,590	7.3%	1,796	7.1%	13.0%	206	13.0%
იპოთეკური სესხები - უძრავი ქონების რემონტისათვის	878	4.0%	952	3.8%	8.5%	74	8.5%
საცალო ლომბარდული სესხები	317	1.5%	347	1.4%	9.5%	30	9.5%
სტუდენტური სესხები	6	0.0%	8	0.0%	33.5%	2	33.5%

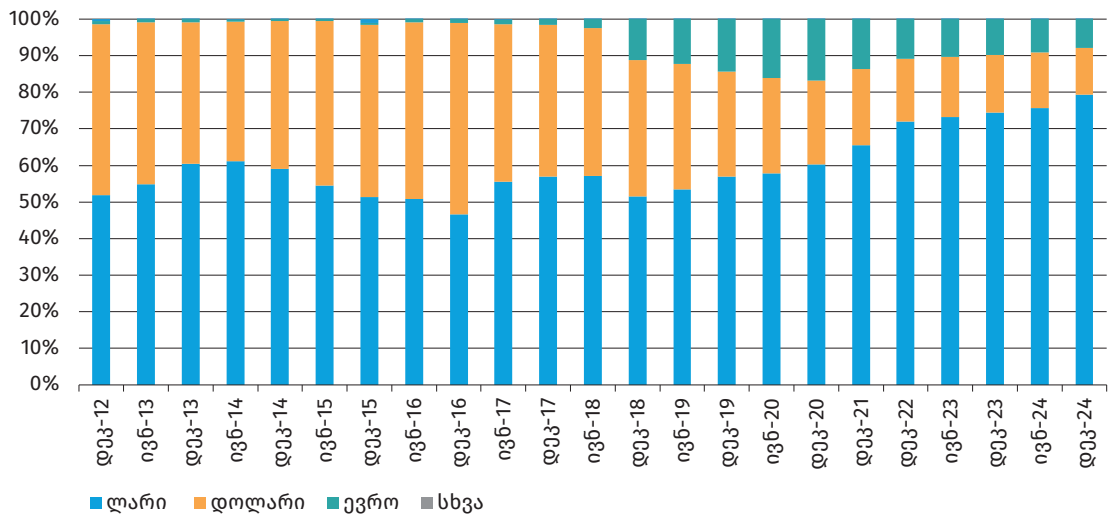
წინა წელთან შედარებით, საცალო პროდუქტების პორტფელის სტრუქტურა მცირედით შეიცვალა, რაც სამომხმარებლო სესხების წილის ზრდაში და იპოთეკური სესხების - „დასრულებული უძრავი ქონების შეძენა“ წილის შემცირებაში გამოიხატა. იპოთეკური სესხების წილის შემცირება, ძირითადად, გამოწვეულია სამომხმარებლო სესხების უფრო მაღალი ზრდის ტემპით.

დიაგრამა N 4.9 სეგმენტების ნაშთები ვალუტების ჭრილში 2024 წლის ბოლო მდგომარეობით (ბანკთაშორისი სასხების გარდა)

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

დიაგრამა N 4.10 საცალო პროდუქტების პორტფელის კომპოზიცია ვალუტების ჭრილში

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

2024 წლის ბოლოს 2023 წლის დეკემბერთან შედარებით მცირედით გაუმჯობესებულია უმოქმედო სესხების და პორტფელზე მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის მაჩვენებლები, რაც გამოწვეულია როგორც პორტფელის ხარისხის გაუმჯობესებით ასევე პორტფელის ზრდის ეფექტით.

აღსანიშნავია, რომ IFRS დარეგულირებაზე გადასვლის შემდგომ პორტფელის ხარისხის ერთჯერადი გაუმჯობესების ეფექტის საკომპენსაციოდ ბანკებს დამატებით მოეთხოვებათ კაპიტალზე დამატებითი CRA ბუფერის დაცვა.

ცხრილი N 4.4 საკრედიტო პორტფელის კლასიფიკაცია ხარისხის მიხედვით დეკ 2024

კატეგორია (ბანკთაშორისი სესხების გარდა)	ძირი თანხა მლნ ლარი	ამორტიზირებული ღირებულება მლნ ლარი	წილი	მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალი %
1-ი საკრედიტო რისკის დონე	58,006	58,549	92.8%	0.5%
მე-2 საკრედიტო რისკის დონე	2,918	2,990	4.7%	5.5%
უმოქმედო სესხები	1,556	1,704	2.5%	36.4%
მე-3 საკრედიტო რისკის დონე	1,447	1,589	2.3%	37.1%
POCI	109	115	0.2%	25.3%
სულ:	62,480	63,243	100.0%	1.7%

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

ცხრილი N 4.5 პორტფელის ხარისხი სეგმენტების მიხედვით დეკ 2024

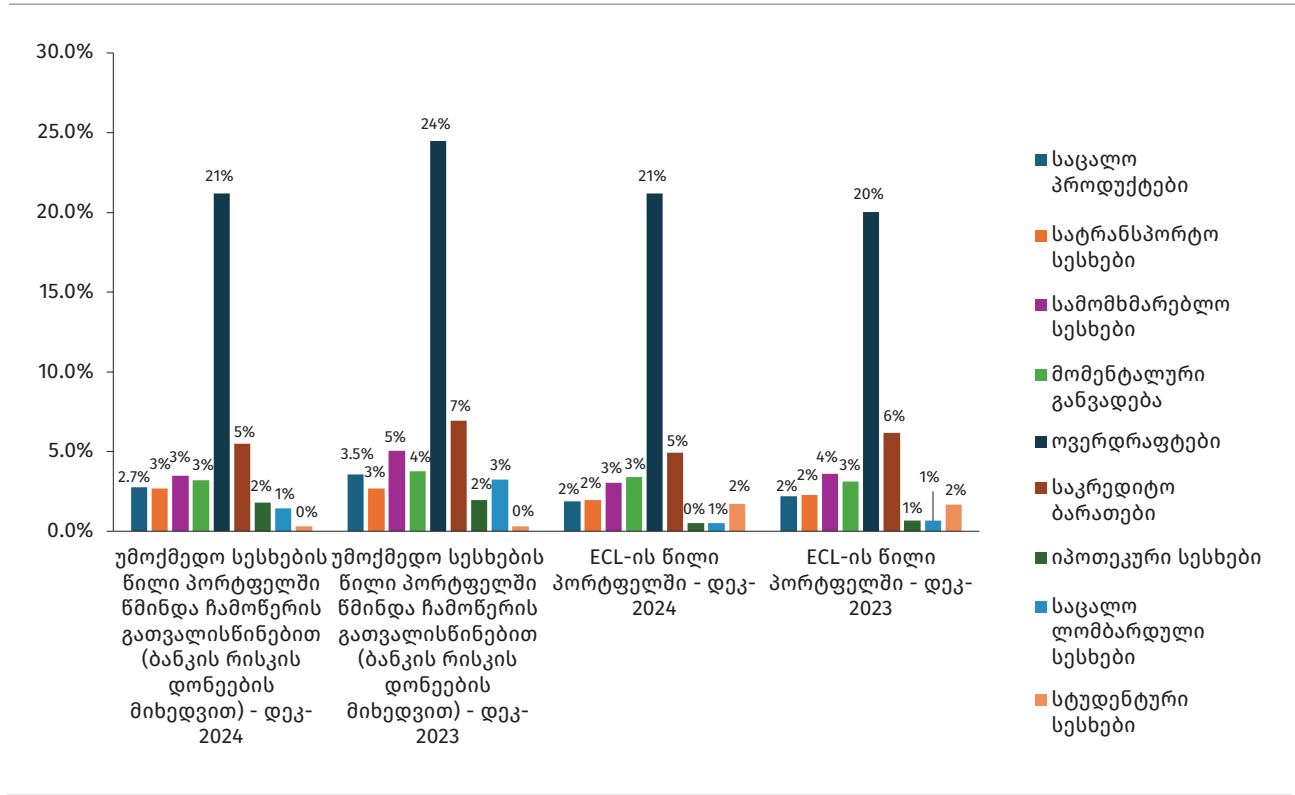
სეგმენტი	უმოქმედო სესხები	მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალი %
კორპორატიული	1.86%	1.11%
მცირე და საშუალო	5.19%	1.83%
მიკრო	2.20%	2.37%
საცალო	2.03%	1.88%

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

რაც შეეხება, საცალო საკრედიტო პორტფელის ხარისხს, მთლიანი საცალო პროდუქტების პორტფელში შემცირდა უმოქმედო სესხების წილი, რაც იპოთეკური სესხების შემთხვევაში განპირობებულია პორტფელის ზრდით, ხოლო სამომხმარებლო სესხების შემთხვევაში როგორც პორტფელის ზრდით, ასევე უმოქმედო სესხე-

ბის მოცულობის შემცირებით. მოსალოდნელი საკრედიტო ბარალის პროცენტული წილი პორტფელში ყველა საცალო პროდუქტისთვის გარდა ოვერდრაფტების, მომენტალური განვადების და სტუდენტური სესხებისა შემცირებულია, პორტფელის ჩამოწერის და ზრდის ეფექტის გათვალისწინებით.

დიაგრამა N 4.11 საცალო პორტფელის ხარისხი და რეზერვის წილი პროდუქტების მიხედვით

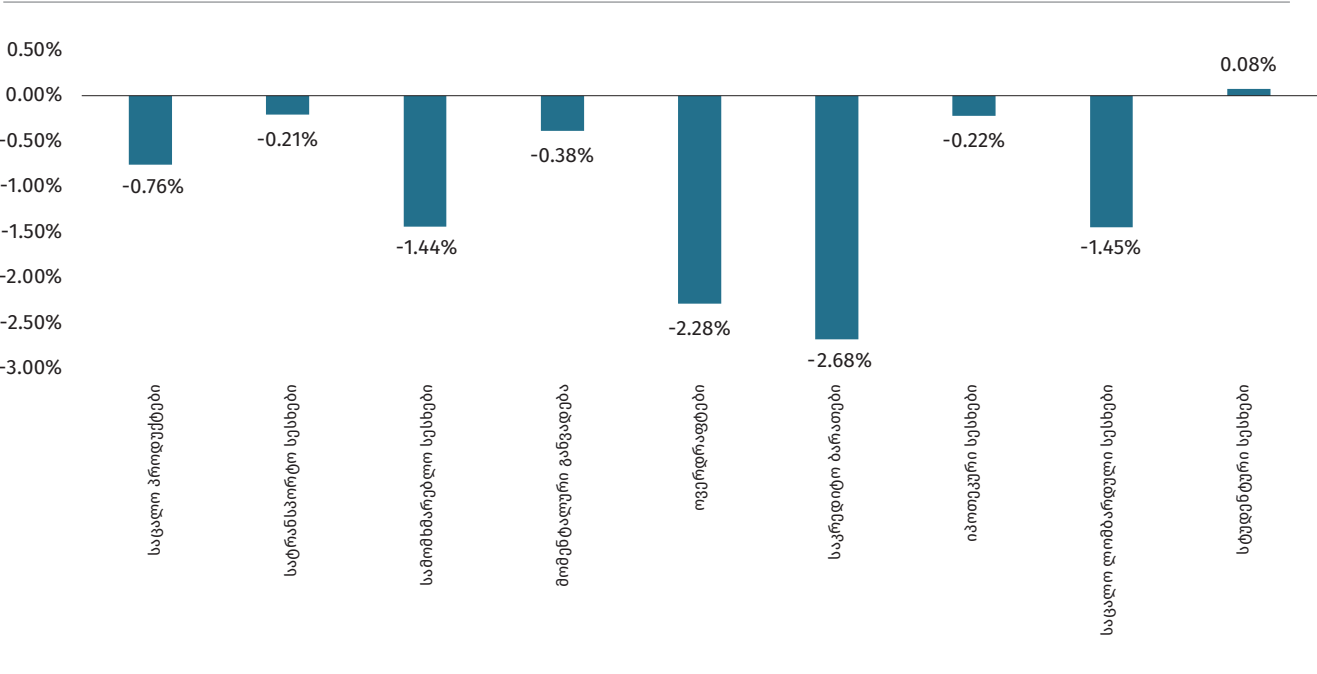

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

2023 წელთან შედარებით, 2024 წელს საცალო პროდუქტების პორტფელისთვის შემცირდა საკრედიტო რისკის ხარჯი, რაც მეტწილად გან-

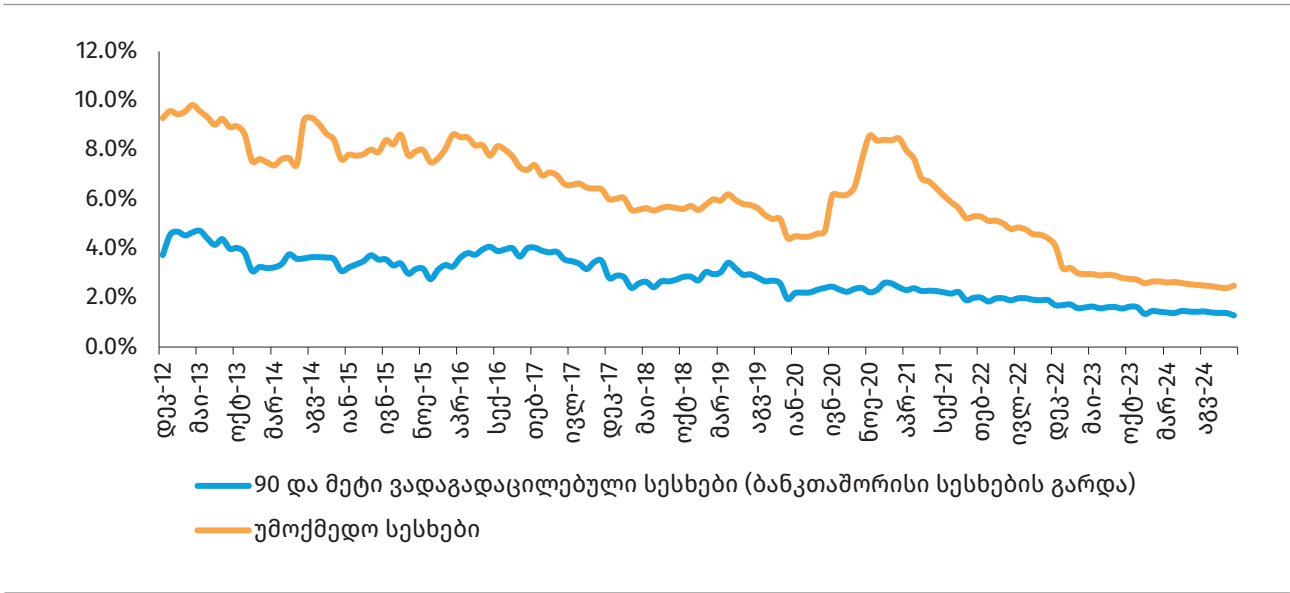
პირობებულია წმინდა ჩამოწერის შემცირებით და პორტფელის ზრდით.

დიაგრამა N 4.12 საკრედიტო რისკის ხარჯის³⁹ ცვლილება (დეკ-2023 - დეკ-2024)

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

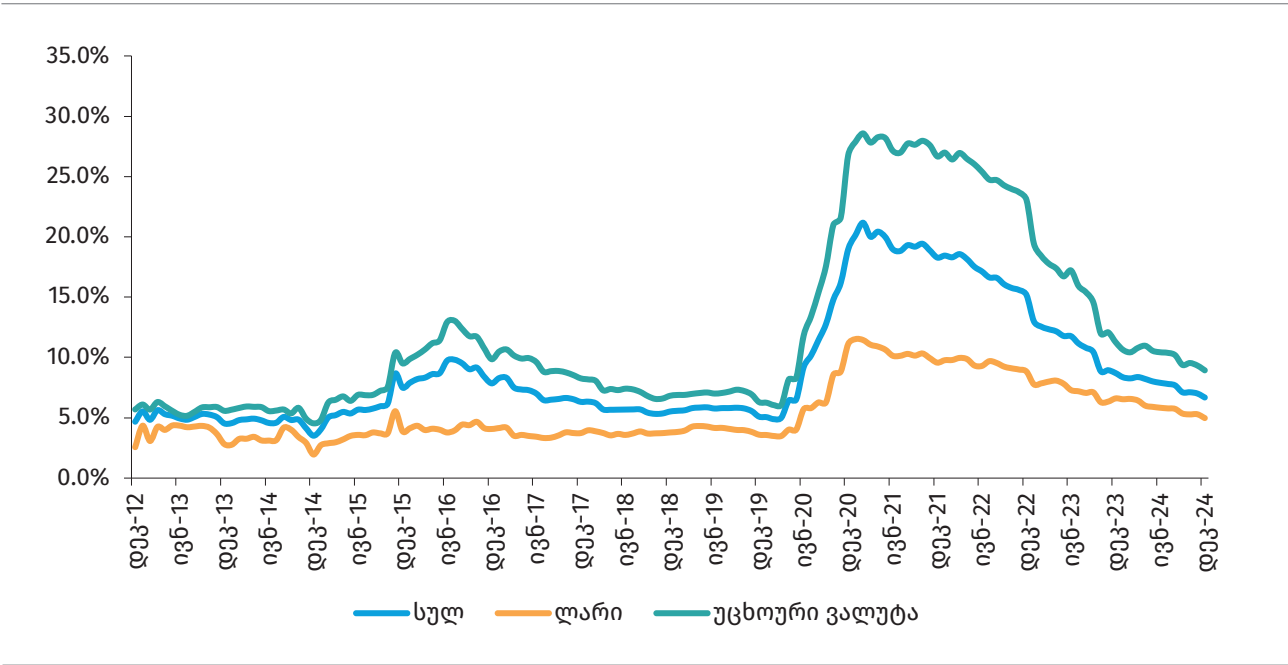
დიაგრამა N 4.13 საკრედიტო პორტფელი ხარისხობრივი მაჩვენებლების მიხედვით (ბანკთაშორისი სესხების გარდა)

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

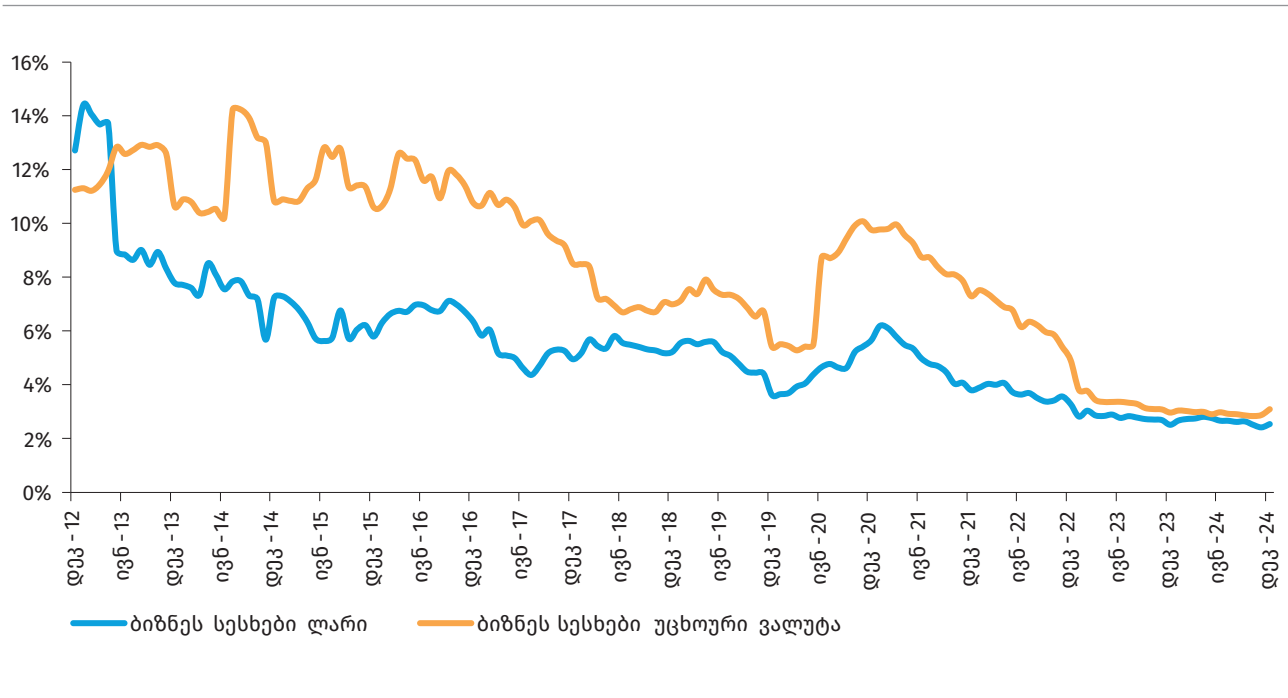
39. რეზერვის და წმინდა ჩამოწერის ფარდობა პორტფელის და წმინდა ჩამოწერის ჯამთან.

დიაგრამა N 4.14 რესტრუქტურირებადი სასხების წილი ვალუტების მიხედვით მთლიან სასხსო კორტფელში

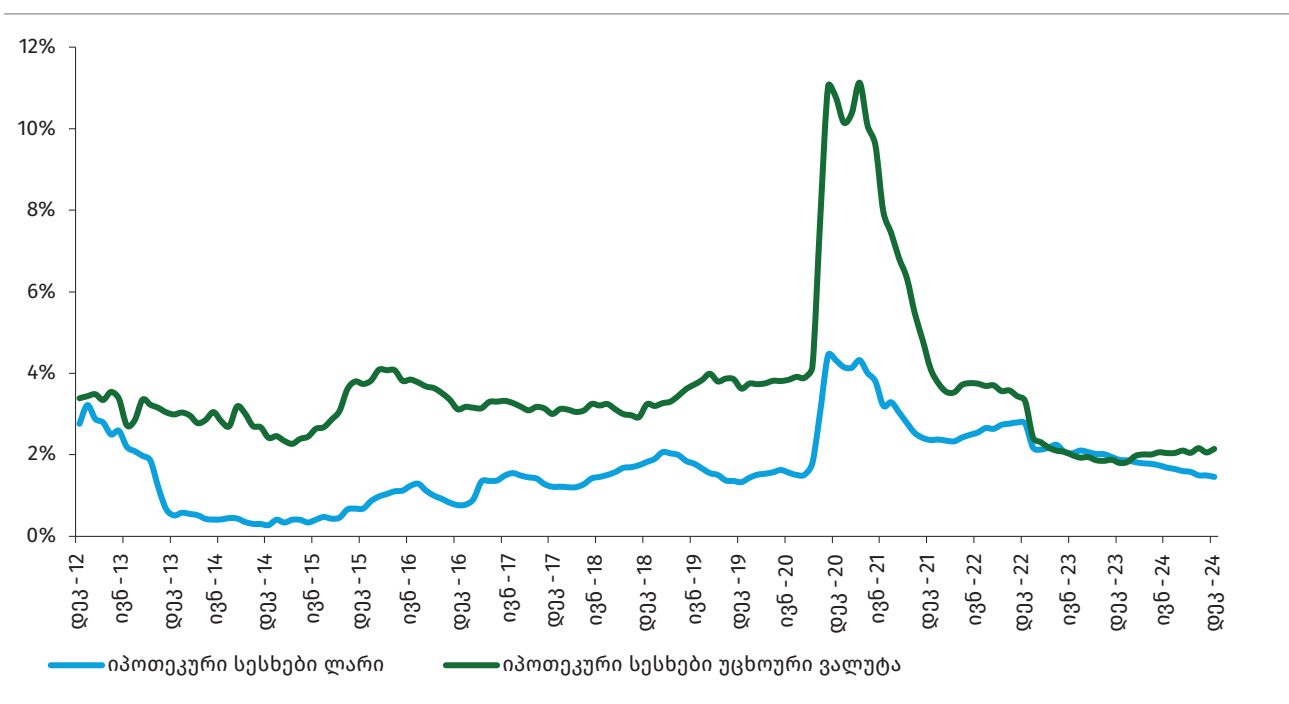
წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

დიაგრამა N 4.15 უმოქმედო სასხების წილი ვალუტების მიხედვით ბიზნეს სასხებში

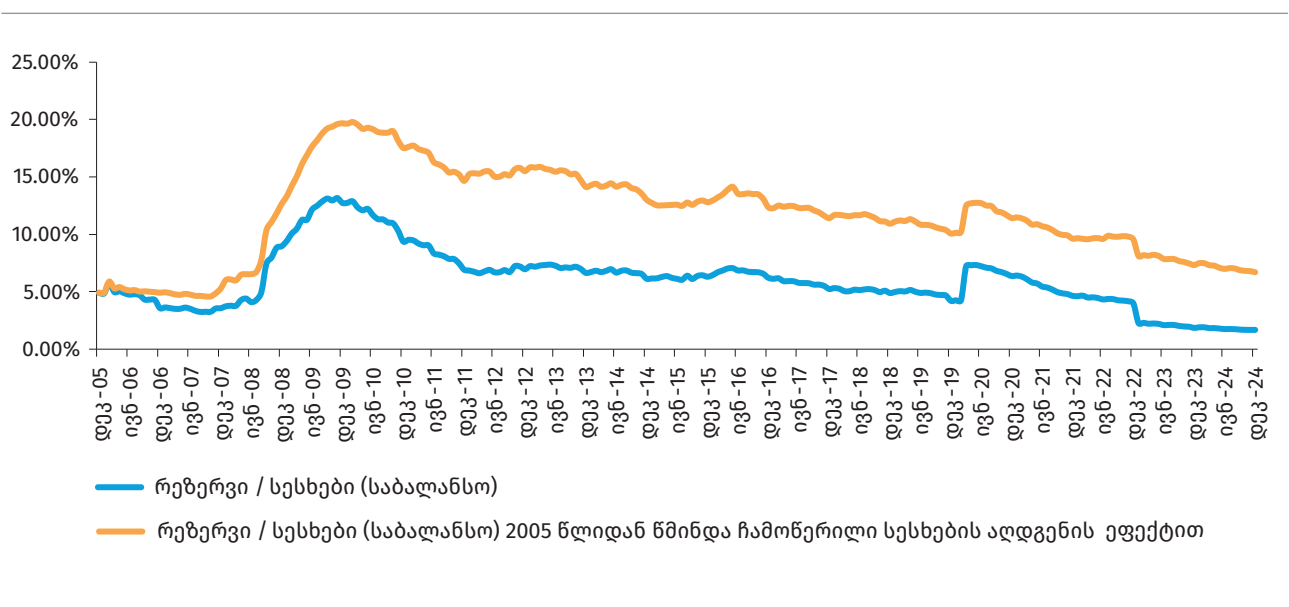
წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

დიაგრამა N 4.16 უმოძმადო სესხების წილი ვალუტების მიხედვით იკოთეკურ სესხებში

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

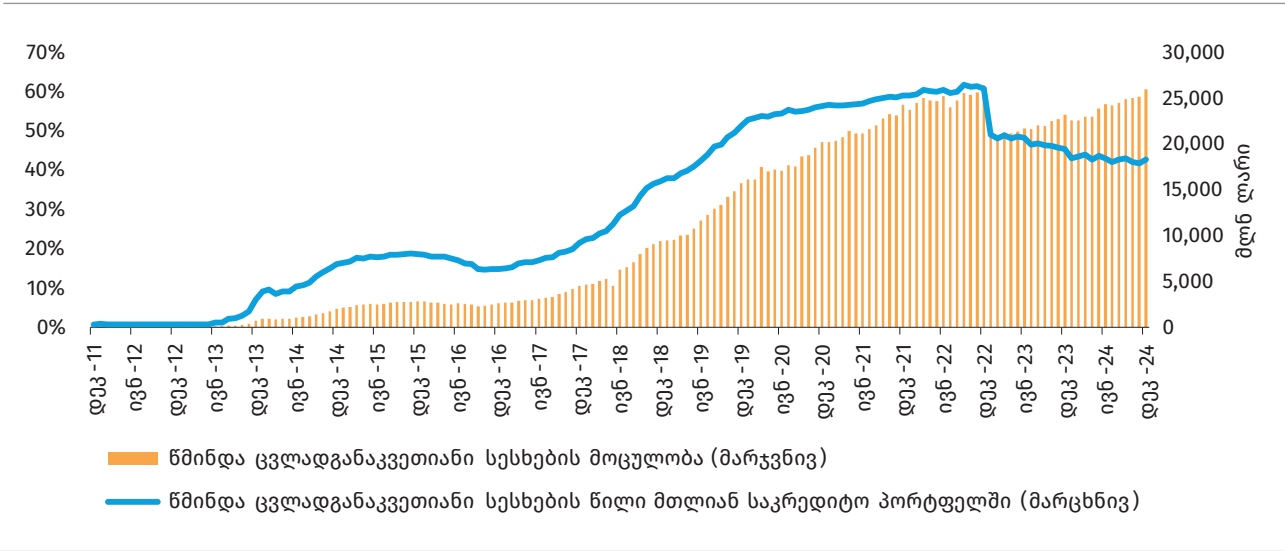
დიაგრამა N 4.17 სესხების შესაძლო დანაკარგების რეზერვის მთლიან კორტეჟელთან თანაფარდობა⁴⁰

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

40. მოიცავს საერთო რეზერვს

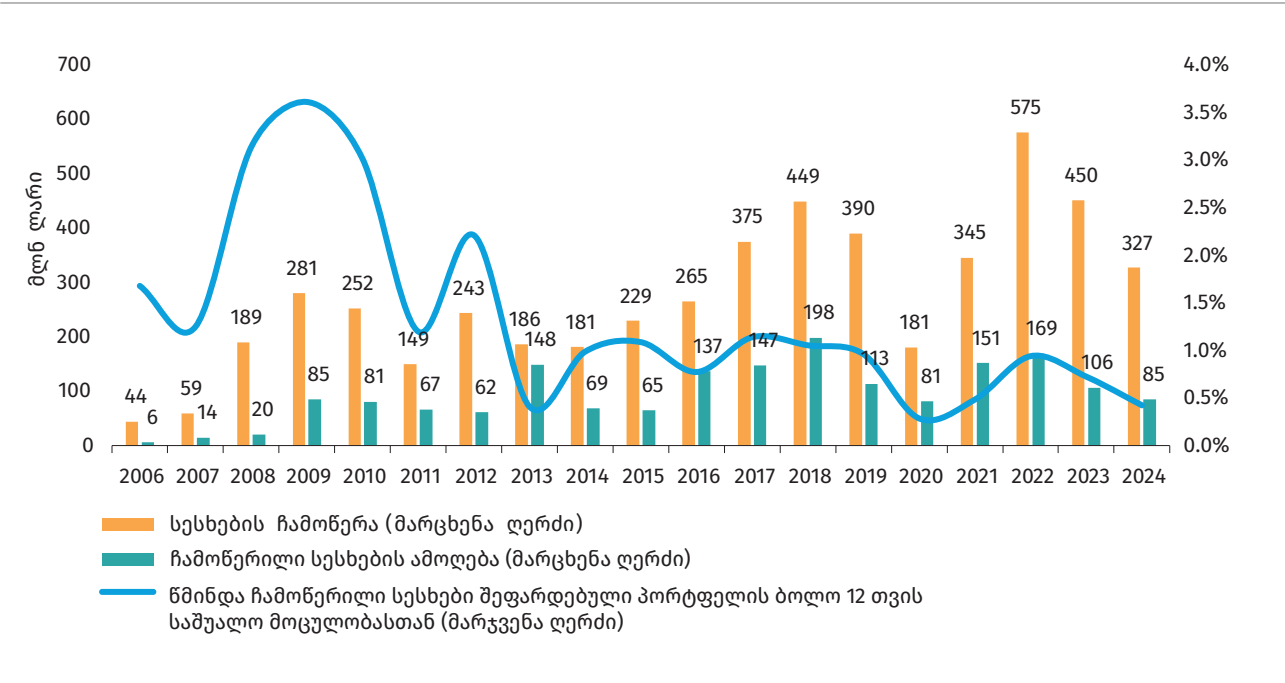
დიაგრამა N 4.18 ცვლად განაკვეთიანი სესხების მოცულობა და თანაფარდობა (წმინდა სესხებთან)⁴¹

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

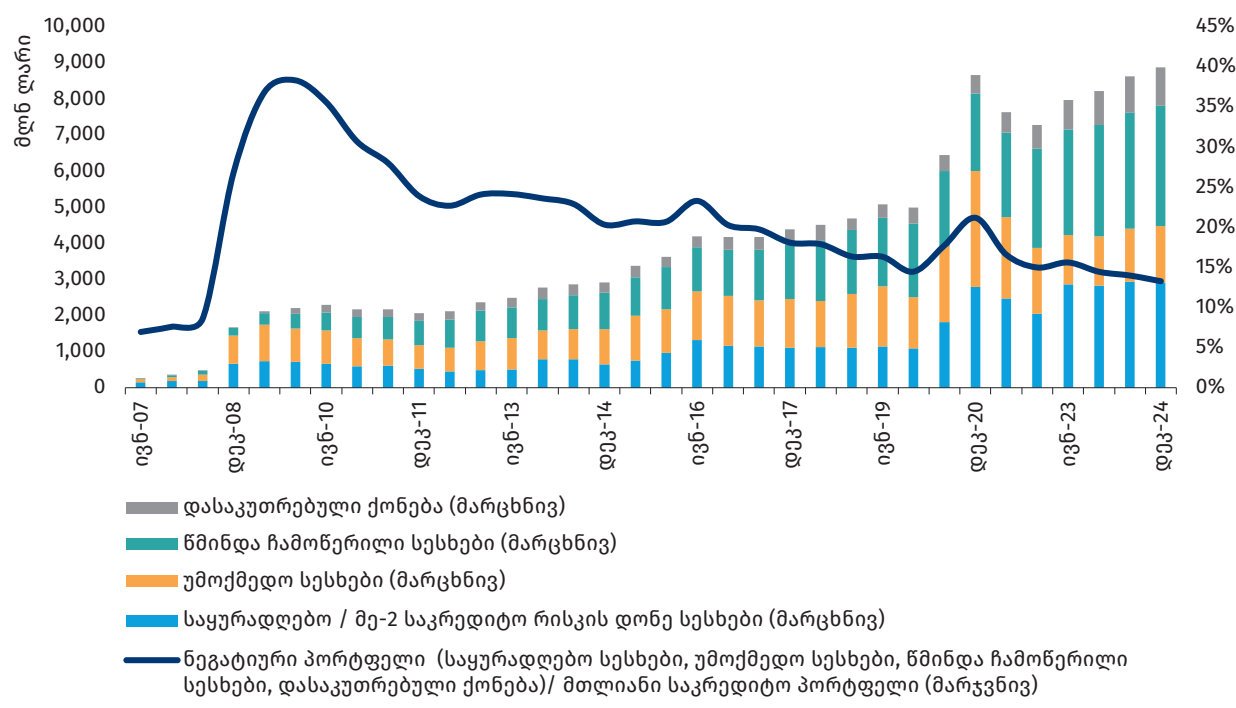
2024 წელს წმინდა ჩამოწერილი სესხების მოცულობა 2023 წლის ანალოგიურ მაჩვენებელთან შედარებით 29.8 პროცენტით შემცირდა. შემცირება ფიქსირდება როგორც ჩამოწერილ აქტივებში, ისე ჩამოწერილი აქტივების ამოღებაში, თუმცა ეს უკანასკნელი ნაკლებადაა შემცირებული, ვიდრე აქტივების ჩამოწერა.

დიაგრამა N 4.19 სესხების ჩამოწერა და ამოღება

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

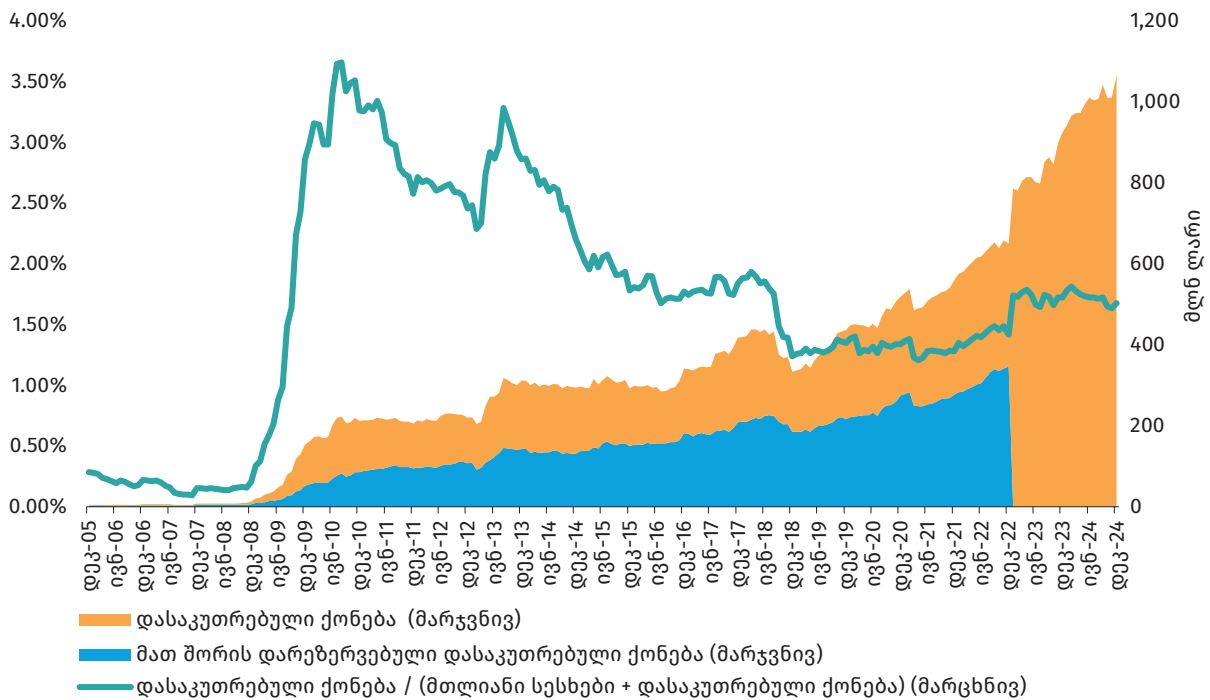
41. წმინდა სესხები - სესხის მოცულობა შესაძლო დანაკარგების რეზერვების გამოკლების შემდეგ.

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

2024 წელს, 2023 წელთან შედარებით, დასაკუთრებული ქონების წილის მოცულობა მთლიან დაბანდებებში (სესხებს დამატებული დასაკუთრებული ქონება) მცირედით შემცირდა, რაც

თავის მხრივ სესხების დასაკუთრებულ ქონებასთან შედარებით უფრო სწრაფი ზრდითაა განპირობებული.

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

ფინანსური ინსტრუმენტების რისკის კატეგორიებისა და მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის განსაზღვრის წესის შემუშავების შედეგად დღის წესრიგში დადგა საზედამხედველო სტრეს ტესტის მეთოდოლოგიური ცვლილებები. არსებული სამსაფეხურიანი სტრესის მიდგომა შეიცვალა ორ საფეხურიანი სისტემით და მსესხელებზე არსებული საკრედიტო რისკის დონე პირდაპირ დარდება სტრესით გამოწვეულ შედეგებს, რის შედეგადაც მიიღება საბოლოო სტრესის ეფექტი. მნიშვნელოვან ცვლილებას წარმოადგენს ასევე ის ფაქტი, რომ ძველი მიდგომისგან განსხვავებით, განახლებულ მეთოდოლოგიაში საქმიანობის სექტორის ბრუნვის შემცირების სტრესის ეფექტი გამოითვლება სამი განსხვავებული სცენარის

შეწონვით (მსუბუქი, საბაზისო, მძიმე) და არა მხოლოდ ერთი სცენარით, რასაც ძველი მიდგომა ითვალისწინებდა. აღნიშნული ცვლილება საშუალებას იძლევა უფრო რეალისტურად მოხდეს მსესხებლის მდგრადობის შეფასება სტრესის მიმართ. მთლიანობაში უფრო კომპლექსური გახდა სექტორების სტრეს ტესტი, რაც მეტად სიღრმისეული ანალიზის საშუალებას იძლევა. ჩამოთვლილი ცვლილებების გარდა, წინა წლების გამოცდილებიდან გამომდინარე სტრეს ტესტის მეთოდოლოგიაში გაუმჯობესდა გარკვეული ტექნიკური საკითხები. სტრეს ტესტის პროცესი განხორციელდება 2025 წელს, ბანკების 31.12.2024-ის მდგომარეობით არსებულ ფინანსურ უწყისებზე დაყრდნობით.

ცხრილი N 4.6 საქართველოს ბრუნვის შემცირება

რისკ სექტორი	ბრუნვის შემცირება		
	საბაზისო სცენარი	მსუბუქი სცენარი	მძიმე სცენარი
სახელმწიფო ორგანიზაციები	5.0%	2.5%	10.0%
საფინანსო ინსტიტუტები	10.0%	5.0%	20.0%
ლომბარდული სესხები (ოქროს ფასის შემცირების სტრესი) 20%	20.0%	15.0%	25.0%
უძრავი ქონების დეველოპმენტი	40.0%	20.0%	60.0%
უძრავი ქონების მენეჯმენტი	30.0%	20.0%	40.0%
სამშენებლო კომპანიები (არა დეველოპერები)	25.0%	15.0%	35.0%
სამშენებლო მასალების მოპოვება, წარმოება და ვაჭრობა	25.0%	15.0%	35.0%
სამომხმარებლო საქონლის ვაჭრობა	5.0%	2.5%	10.0%
სამომხმარებლო საქონლის წარმოება	5.0%	2.5%	10.0%
ხანგრძლივი მოხმარების სამომხმარებლო პროდუქციის წარმოება და ვაჭრობა	35.0%	25.0%	45.0%
ფეხსაცმლის, ტანსაცმლის და ტექსტილის წარმოება და ვაჭრობა	5.0%	2.5%	10.0%
ვაჭრობა (სხვა)	5.0%	2.5%	10.0%
წარმოება (სხვა)	10.0%	5.0%	20.0%
სასტუმროები და ტურიზმი	30.0%	20.0%	40.0%
რესტორნები, ბარები, კაფეები და სწრაფი კვების ობიექტები	15.0%	7.5%	30.0%
მძიმე მრეწველობა	5.0%	2.5%	10.0%
ბენზინგასამართსადგურებსა და ბენზინის იმპორტ. გაცემული სესხები	5.0%	2.5%	10.0%
ენერგეტიკა	5.0%	2.5%	10.0%
ავტომობილების დილერები	35.0%	25.0%	45.0%
ჯანდაცვა	5.0%	2.5%	10.0%
ფარმაცევტიკა	5.0%	2.5%	10.0%
ტელეკომუნიკაცია	5.0%	2.5%	10.0%
სერვისი	5.0%	2.5%	10.0%
სოფლის მეურნეობის სექტორი	5.0%	2.5%	10.0%
სხვა (ჯართის ბიზნესის ჩართვით)	5.0%	2.5%	10.0%

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

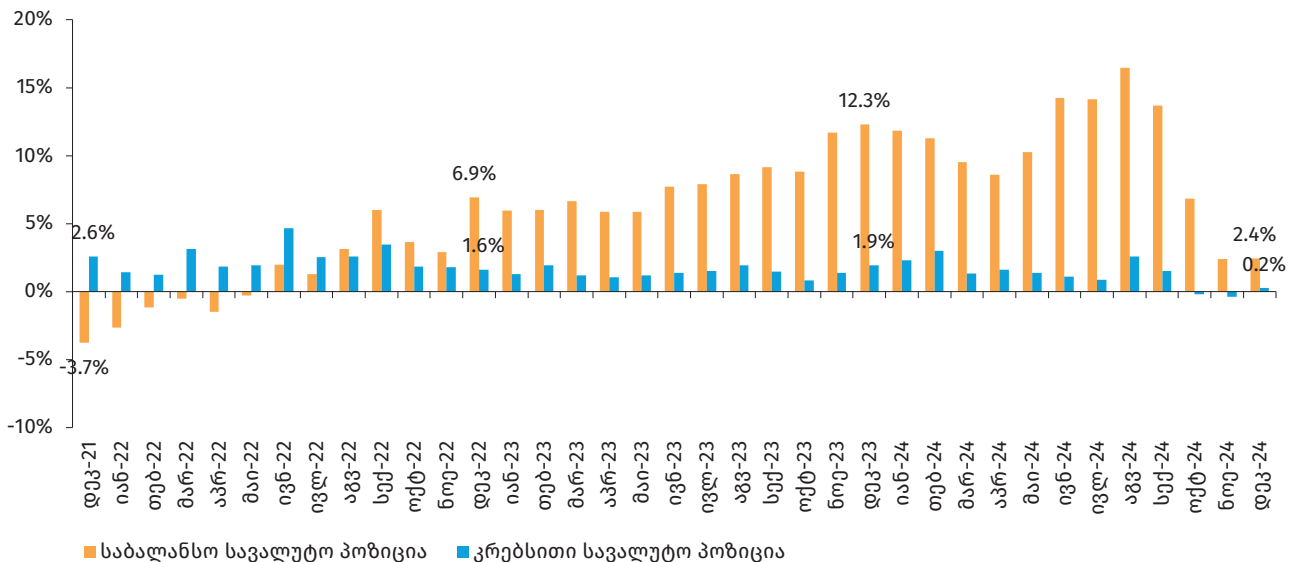
4.6. საბაზრო რისკი

4.6.1. სავალუტო რისკი

2024 წლის განმავლობაში წლიური საშუალო ლარის კურსი დოლართან და ევროსთან მიმართებით წინა წლის ანალოგიურ მაჩვენებელთან შედარებით გაუფასურდა, რაც ძირითადად განპირობებული იყო მოკლევადიანი ფაქტორებით. წლის განმავლობაში ბანკები სტაბილური სავალუტო პოზიციებით განაგრძობდნენ საქმიანობას და შესაბამისობაში იყვნენ ყველა ვალუტის საერთო კრებსითი პოზიციის საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ დადგენილ 20%-იან ლიმიტთან. 2024 წლის ბოლოს საერთო კრებსითი სავალუტო პოზიციის ფარდობა საზედამხედველო კაპიტალთან შეადგენს 0.2 პროცენტს.

2024 წელს საქართველოს საბანკო სისტემაში უცხოურ ვალუტაში დენომინირებული აქტივ-ვალდებულებების წილი მნიშვნელოვნად არ შეცვლილა წინა წელთან შედარებით და შეადგენს შესაბამისად 45-52 პროცენტს. შესაბამისად, სავალუტო რისკის ფაქტორი ქართული ბანკებისთვის კვლავ მნიშვნელოვანი რჩება. ღია სავალუტო პოზიციაში უცხოური ვალუტის აქტივების რეზერვის ასახვის მიდგომების დახვეწის მიზნით, 2023 წლის ივლისიდან საბანკო სექტორი სავალუტო პოზიციას ფინანსური აღრიცხვის საერთაშორისო სტანდარტების (IFRS) შესაბამისად აღრიცხავს, რაც უცხოური ვალუტის აქტივის შესაძლო დანაკარგის რეზერვების სრულად დაქვითვას გულისხმობს.

დიაგრამა N 4.22 კომერციული ბანკების საბალანსო და კრებსითი სავალუტო პოზიციები საზედამხედველო კაპიტალთან

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი, 2023 წლის ივლისიდან მოცემულია IFRS აღრიცხვის შესაბამისი მონაცემები

4.6.2. საპროცენტო რისკი

2024 წელს რეფინანსირების განაკვეთი შემცირდა 1.5 პპ-ით. ამასთან, წლის განმავლობაში გძელდებოდა აშშ დოლარის და ევროს საერთაშორისო განაკვეთების შემცირება. საპროცენტო განაკვეთების აღნიშნული მერყეობა კიდევ

ერთხელ ადასტურებს ბანკებში საპროცენტო რისკის რეგულარული მონიტორინგისა და ადეკვატური შეფასების მნიშვნელობას.

საქართველოში მოქმედ ბანკებს სავაჭროდ განკუთვნილი ფასიანი ქაღალდები თითქმის არ გააჩნიათ. თუმცა, ის ბანკები, რომელთაც

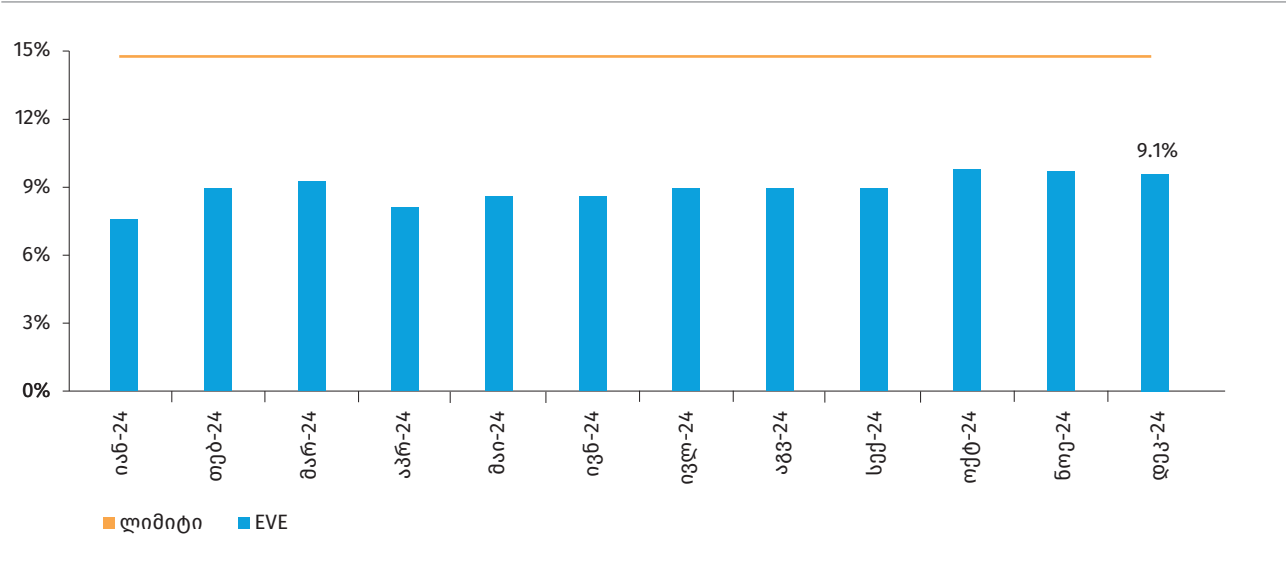
სავაჭრო წიგნი⁴² აქვთ, ვალდებული არიან შესაბამისი პროცედურები შეიმუშაონ და ეროვნულ ბანკთან ანგარიშგება აწარმოონ. იმ შემთხვევაში, თუ მონიტორინგის შედეგად, პორტფელის მნიშვნელოვანი ზრდის შესაძლებლობა გამოვლინდება, სავაჭრო წიგნის რისკის მართვისათვის განკუთვნილი რეგულაცია ამოქმედდება.

მიმდინარე ეტაპზე, ბანკები მთლიანი ბალანსისთვის იყენებენ საბანკო წიგნის საპროცენტო რისკისთვის განკუთვნილ რეგულაციას და მიდგომებს. საბანკო წიგნის საპროცენტო რისკის მართვის შესახებ ჩარჩოს მიზანია საბანკო წიგნში წარმოშობილი საპროცენტო რისკის იდენტიფიცირება, შეფასება, მართვა და მასთან დაკავშირებული ლიმიტების დაცვა. საპროცენტო რისკი საპროცენტო განაკვეთების ცვლილების მიმართ ბანკის მგრძნობელობას გამოხატავს. იგი ეხება ბანკის კაპიტალსა და შემოსავლებზე მოქმედ ახლანდელ ან სამომავლო რისკს, რომელიც საპროცენტო განაკვეთების ცვლილების შედეგად წარმოიშვება და საბანკო წიგნის პოზიციებზე ახდენს გავლენას. საპროცენტო განაკვეთების

ცვლილების შედეგად იცვლება მომავალი ფულადი ნაკადების წმინდა ახლანდელი ღირებულება და ნარჩენი ვადიანობები, რაც ცვლის შესაბამის აქტივებს, ვალდებულებებს, გარესაბალანსო მუხლებსა და მათ ეკონომიკურ ღირებულებას (EVE). ცვლილებები საპროცენტო განაკვეთებში ბანკის წმინდა საპროცენტო შემოსავალზეც (NII) აისახება, რაც საპროცენტო რისკის მიმართ მგრძნობიარე შემოსავლებისა და ხარჯების ცვლილების შედეგია. აღნიშნული რისკის მართვა მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს ბანკის მომგებიანობასა და კაპიტალზე.

2024 წლის დეკემბრის მდგომარეობით, საპროცენტო რისკის არსებული მიდგომის საფუძველზე, სისტემის ეკონომიკურ ღირებულებისა (EVE) და წმინდა საპროცენტო შემოსავლის (NII) ცვლილების პირველად კაპიტალთან ფარდობა, შესაბამისად, 9.1 და 1.7 პროცენტს შეადგენს. 2024 წლის განმავლობაში არსებული მაჩვენებლები მაქსიმალურ საზედამხედველო ლიმიტზე მნიშვნელოვნად ნაკლები რჩება.

დიაგრამა N 4.23 კაპიტალის ეკონომიკური ღირებულების (EVE) ცვლილების შეფარდება პირველად კაპიტალთან

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი, 2023 წლის ივლისიდან მოცემულია IFRS აღრიცხვის შესაბამისი მონაცემები

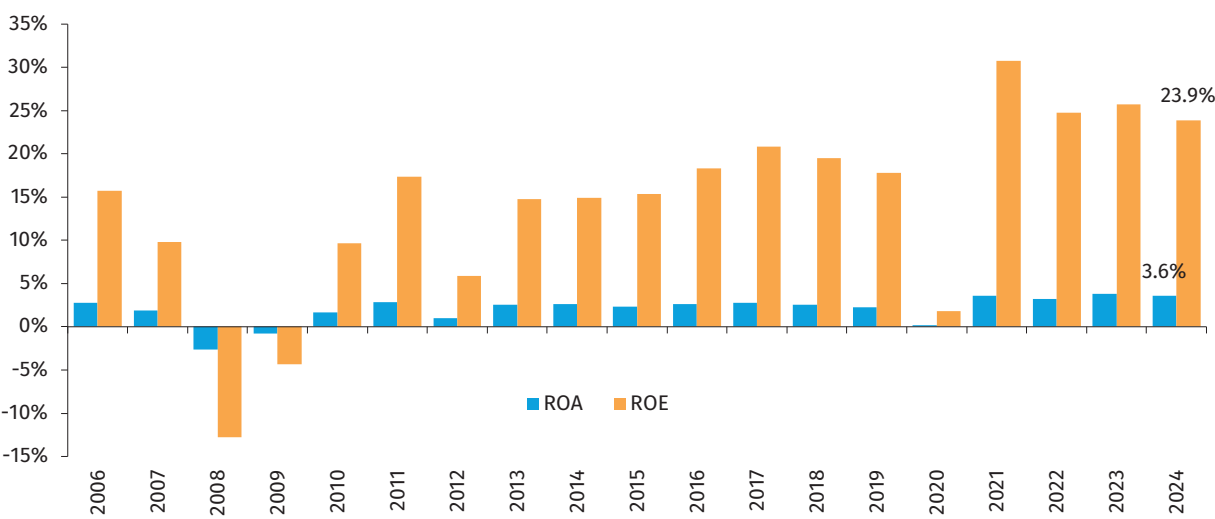
42. სავაჭრო წიგნი მოიცავს ფინანსურ ინსტრუმენტებს, რომლებსაც კომერციული ბანკი ფლობს:
ა) მოკლევადიან პერიოდში გაყიდვის მიზნით;
ბ) ფასის მოსალოდნელი ცვლილების გამო გადაფასებით მიღებული მოგების მოლოდინით;
გ) მისი გამოყენებით არბიტრაჟის გზით შემოსავლების მისაღებად;
დ) „ა“-„გ“ ქვეპუნქტების მიზნებისთვის შეძენილი ინსტრუმენტების რისკის პოზიციების დასაზღვევად.

4.7. მომგებიანობის რისკი

2024 წელს უკუგებას საშუალო აქტივებსა და კაპიტალზე⁴³, შესაბამისად, 3.6 და 23.9 პროცენტი შეადგინა. 2023 წლის ანალოგიური მაჩვენებლები შეადგენდა 3.8 და 25.7 პროცენტს. აღნიშნულ

შედეგებში 2023 წლის იანვარი-ივნისი პერიოდში გათვალისწინებულია NBG აღრიცხვის, ხოლო ივლისი-დეკემბერში IFRS აღრიცხვის შესაბამისი მაჩვენებლები. მიმდინარე წელსაც საბანკო სისტემის მაჩვენებლები სტაბილურობით ხასიათდება და აქციონერებისთვის კაპიტალზე მისაღებ უკუგების დონეს აკმაყოფილებს.

დიაგრამა N 4.24 უკუგება კაპიტალსა და აქტივებზე

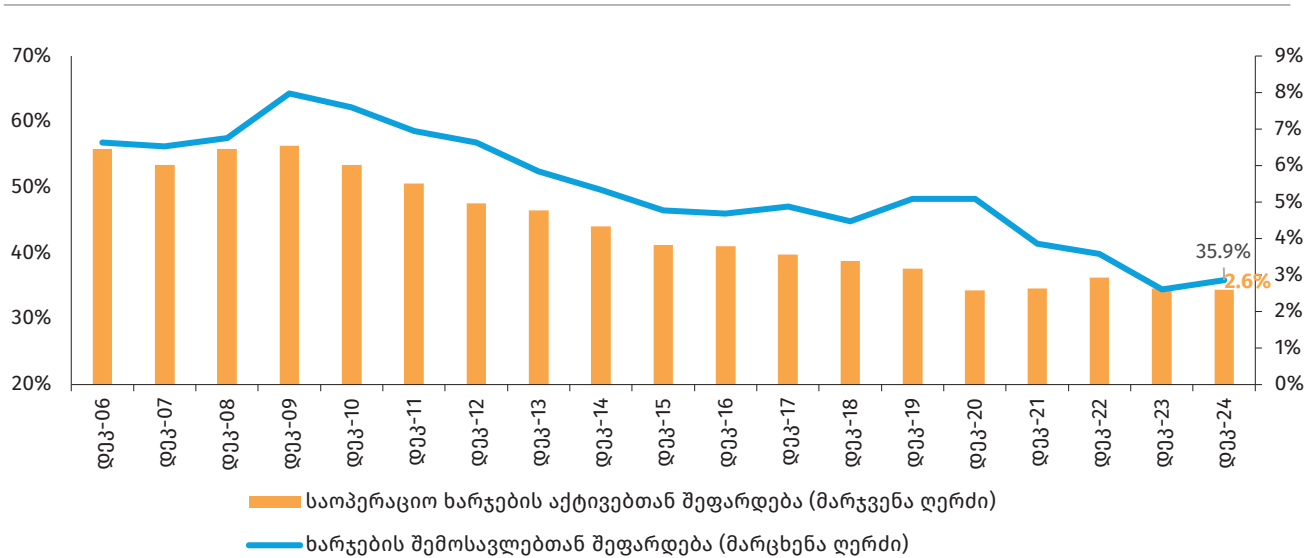
წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი, 2023 წლის ივლისიდან გათვალისწინებულია IFRS აღრიცხვის შესაბამისი მონაცემები

2024 წელს აღსანიშნავია საბანკო სისტემის მომგებიანობაზე მოქმედი რამდენიმე მნიშვნელოვანი ფაქტორი. წლის განმავლობაში გაზრდილი საკრედიტო აქტივობის ფონზე წმინდა საპროცენტო შემოსავლები 12 პროცენტით გაიზარდა. არასაპროცენტო ხარჯების 18 პრო-

ცენტიანი ზრდის გათვალისწინებით, ხარჯების შემოსავლებთან თანაფარდობის კოეფიციენტი 34.5 პროცენტიდან 35.9 პროცენტამდე გაიზარდა. ხარჯების აქტივებთან თანაფარდობის კოეფიციენტი კი კვლავ 2.6 პროცენტთან ნიშნულზეა.

43. ROE - წმინდა მოგება შეფარდებული წლის საშუალო სააქციო კაპიტალთან, ხოლო ROA - წმინდა მოგება შეფარდებული წლის საშუალო აქტივებთან. ამ გაანგარიშებებში, NBG-ური წმინდა მოგება დათვლილია როგორც წმინდა საპროცენტო შემოსავლისა და წმინდა არასაპროცენტო შემოსავლის ჯამს გამოკლებული სესხებისა და სხვა ფინანსური აქტივების შესაძლო დანაკარგების რეზერვის თანხა, გათვალისწინებული შემოსავლებისა და გადასახადების გადახდის შემდეგ. IFRS-ული წმინდა მოგება დათვლილია როგორც წმინდა საპროცენტო შემოსავლებისა (ხარჯებისა) და წმინდა არასაპროცენტო შემოსავლების (ხარჯების) ჯამს გამოკლებული მოსალოდნელი ზარალი და გაუფასურება, მოგების გადასახადის გადახდის შემდეგ.

დიაგრამა N 4.25 ხარჯების შემოსავალსა და აქტივებთან თანაფარდობა

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი, 2023 წლის დეკემბრიდან მოცემულია IFRS მონაცემი

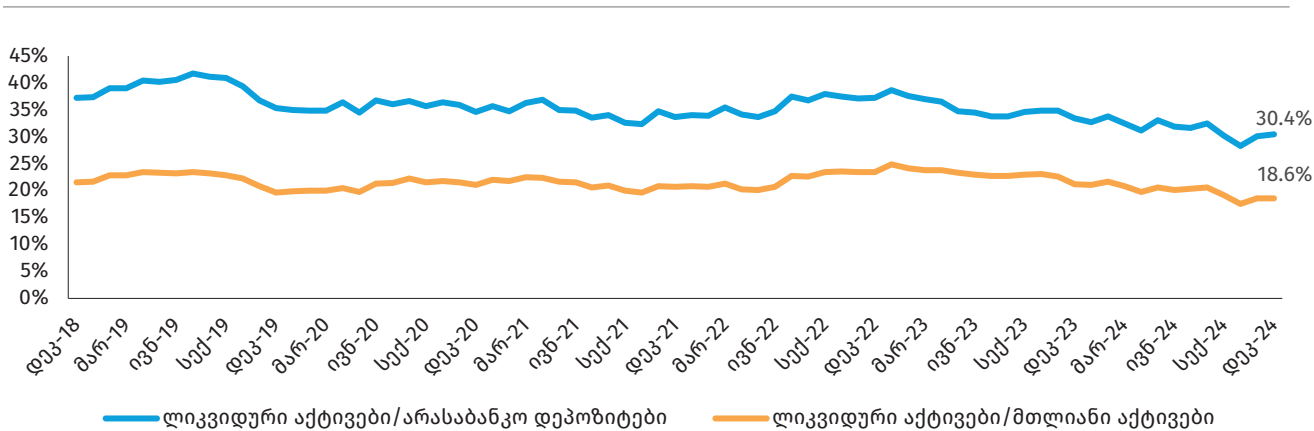
საქართველოს ეროვნული ბანკი აგრძელებს ბანკების მომგებიანობის საპროგნოზო მაჩვენებლების განხილვას, ცალკეული ინსტიტუტების ბიზნეს მოდელისა და სტრატეგიის ანალიზს, მომგებიანობის რისკის შესაბამისი მიტიგანტების შეფასებას. მნიშვნელოვანი ყურადღება ეთმობა მასშტაბის ეფექტის, ბაზრის ნიშის ან/და სხვა კონკურენტული უპირატესობისა და საპროგნოზო საკრედიტო დანაკარგების ფაქტორებს. გრძელდება ბანკების პროდუქტების ფასდადების მონიტორინგი.

4.8. ლიკვიდობის რისკი

4.8.1. ლიკვიდური აქტივების სტრუქტურა

2024 წლის განმავლობაში ლიკვიდური აქტივების მოცულობა მთლიან აქტივებთან მიმართებით შემცირებულია. შედეგად, ლიკვიდური აქტივები მთლიანი აქტივების 19 პროცენტამდე აღწევს, რაც საკმარისია არასაბანკო დეპოზიტების 30.4 პროცენტის დასაფარად.

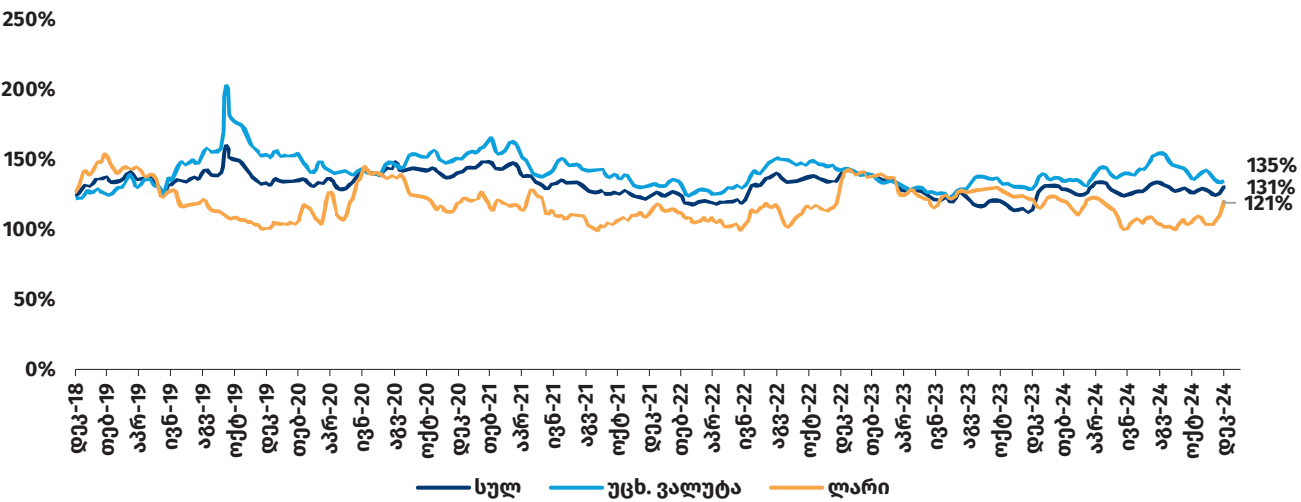
დიაგრამა N 4.26 ლიკვიდური აქტივების დონე

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

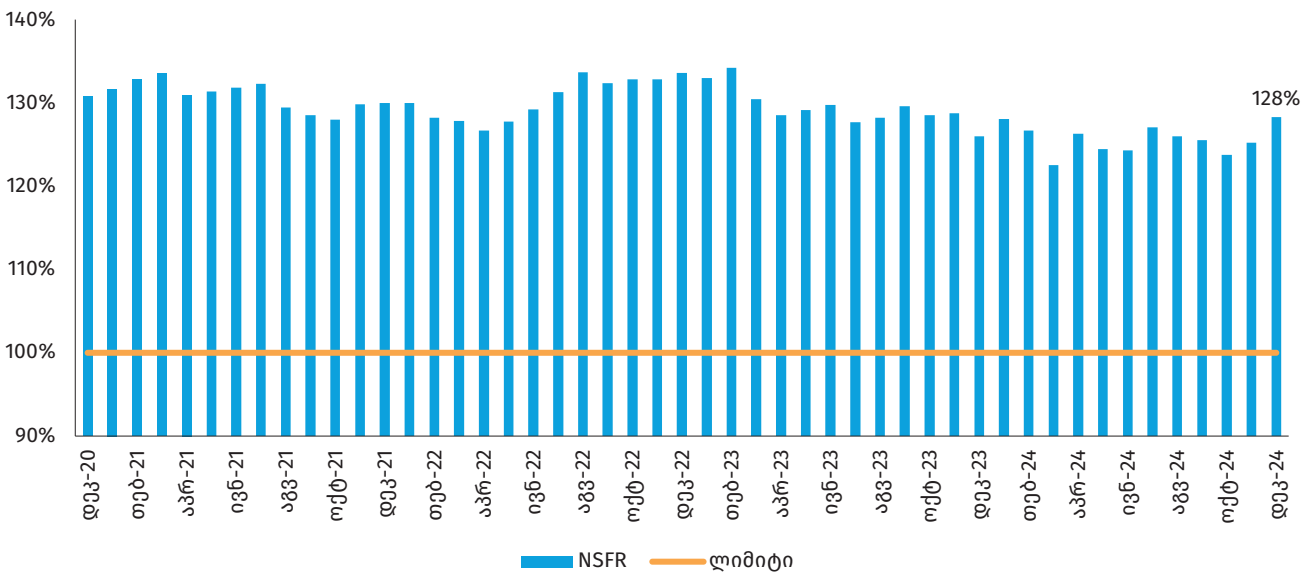
2024 წლის განმავლობაში მაღალ დონეზე ნარჩუნდებოდა როგორც ლიკვიდობის გადაფარვის კოეფიციენტი (LCR), ასევე წმინდა სტაბილური დაფინანსების კოეფიციენტი (NSFR), რომელიც წლის ბოლო მდგომარეობით 128 პროცენტს აღწევს.

დიაგრამა N 4.27 ლიკვიდობის გადაფარვის კოეფიციენტის (LCR) დინამიკა (10 დღის მცურავი საშუალო)

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

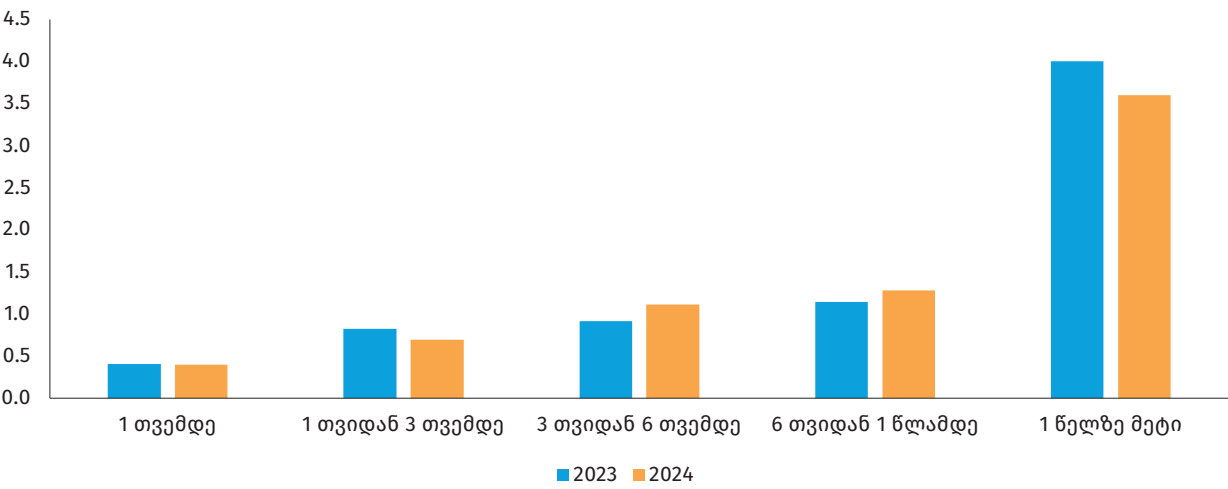
დიაგრამა N 4.28 წმინდა სტაბილური დაფინანსების კოეფიციენტი*

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

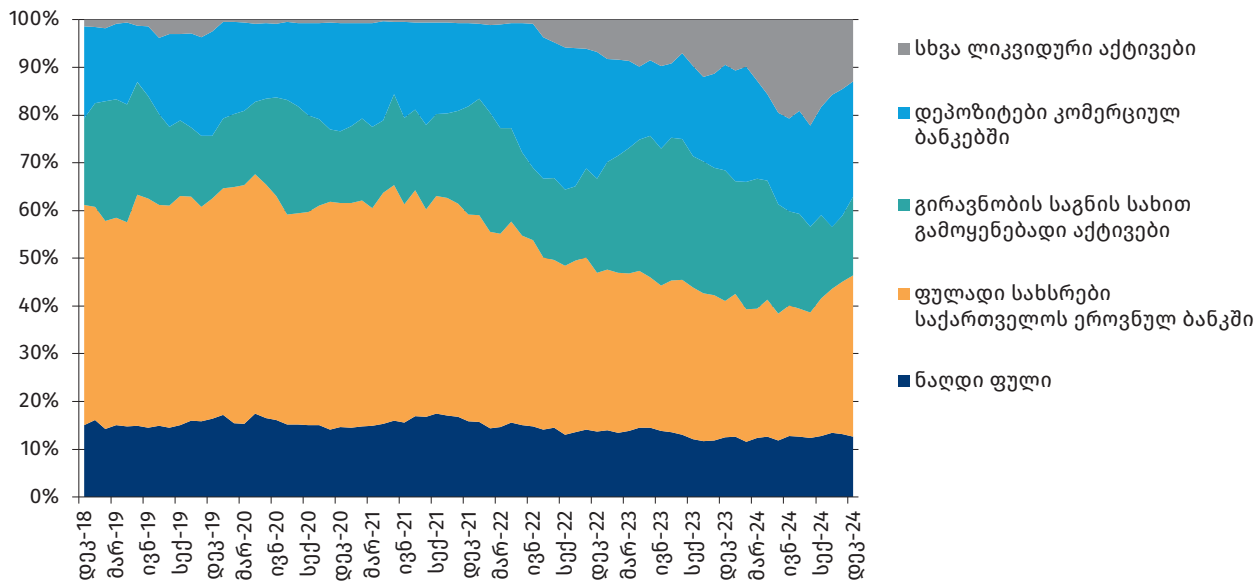
2024 წლის განმავლობაში ლიკვიდური აქტივების გეგმის სტრუქტურა სტაბილურობას ინარჩუნებდა როგორც 1 წლამდე, ისე 1 წელზე მეტ დროის კალათებში.

დიაგრამა N 4.29 ლიკვიდობის გეჰი - აქტივების თანაფარდობა ვალდებულებებთან

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

დიაგრამა N 4.30 ლიკვიდური აქტივების მოცულობა და სტრუქტურა

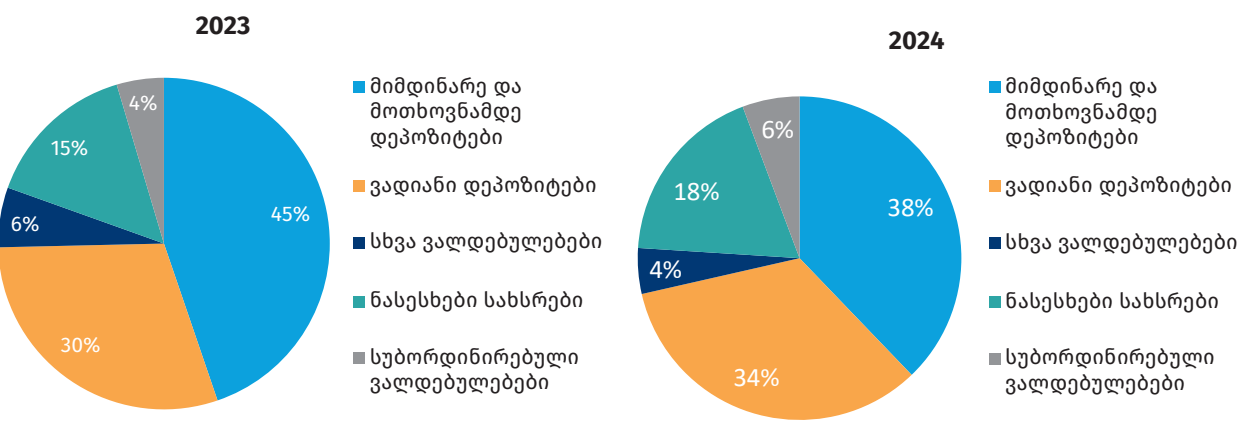

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

4.8.2 ვალდებულებების სტრუქტურა

ვალდებულებების სტრუქტურა სტაბილურობას ინარჩუნებს. წინა წელთან შედარებით შემცირებულია მიმდინარე და მოთხოვნამდე ანგარიშების წილი. გაზრდილია ნასესხები სახსრების,

ვადიანი დეპოზიტებისა და სუბორდინირებული ვალდებულებების წილი. ამასთან, ბანკები ვალდებულებების სტრუქტურის რისკების შესაბამისი ლიკვიდური აქტივების საკმაოდ კომფორტულ დონეს ინარჩუნებენ.

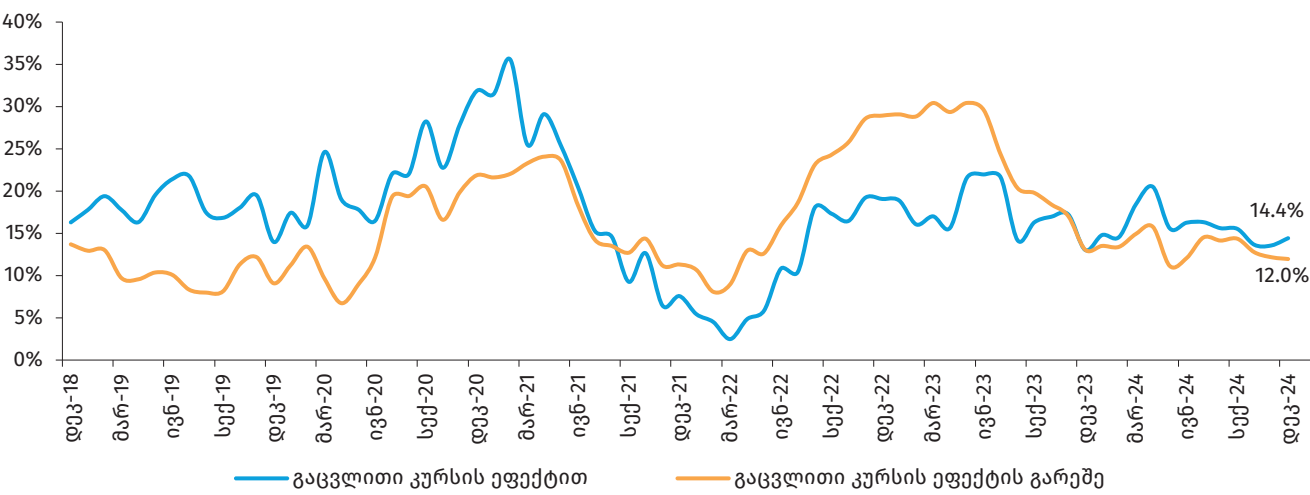
წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

4.8.3. საცალო დაფინანსება

2024 წლის განმავლობაში არასაბანკო დეპოზიტები 7.2 მლრდ ლარით (14 პპ-ით, ხოლო გაცვლითი კურსის ეფექტის გარეშე 12 პპ-ით) გაიზარდა და დეკემბრისათვის დაახლოებით 57.2 მლრდ ლარი შეადგინა. დეპოზიტარების სტრუქტურის

მიხედვით, ფიზიკური და იურიდიული პირების ანაბრების ზრდა, შესაბამისად, 16.6 პროცენტი და 12.7 პროცენტი (გაცვლითი კურსის ეფექტის გარეშე, შესაბამისად, 13.4 და 11.1 პროცენტი) იყო. 2024 წლის განმავლობაში შემცირდა დეპოზიტების ლარიზაცია და დეკემბრის ბოლოსთვის 48.1% პროცენტი შეადგინა.

დიაგრამა N 4.32 არასაბანკო დეპოზიტების წლიური ზრდა

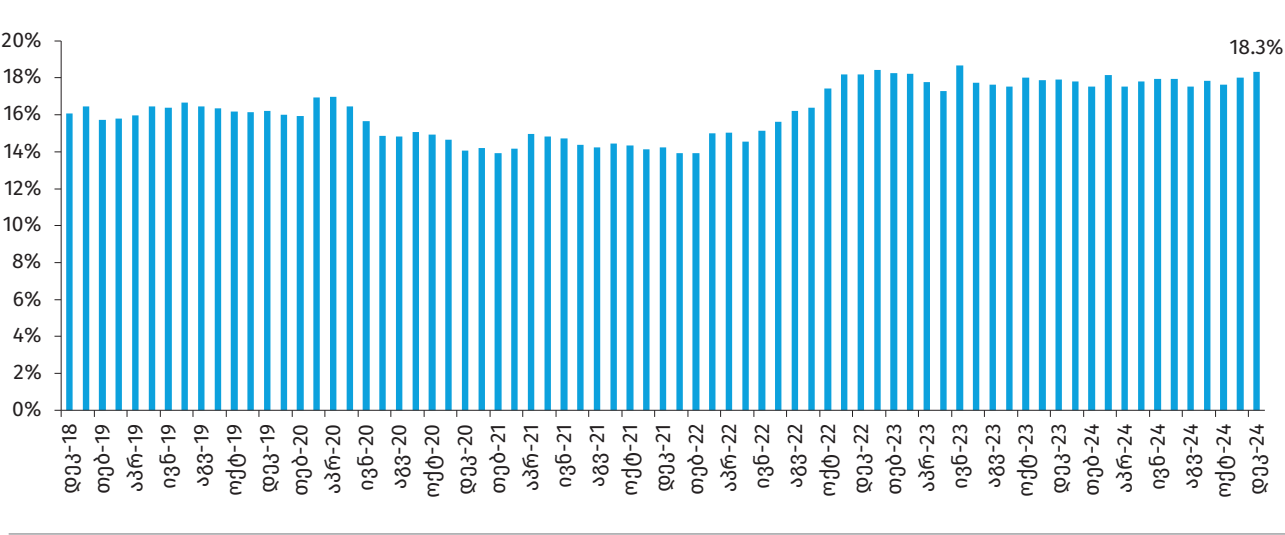

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

არარეზიდენტი კლიენტების დეპოზიტების წილი მთლიან არასაბანკო დეპოზიტებში 2024 წლის განმავლობაში 0.4 პპ-ით გაიზარდა და დეკემბრის ბოლოსთვის 18.3 პპ შეადგინა. წარმოშობის მიხედვით, არარეზიდენტების მთლიან დეპოზიტებში რუსეთის რეზიდენტების წილი 37 პროცენტს შეადგენს. ამავდროულად, ჯამურად ეს დეპოზიტები კვლავ დივერსიფიცირებულია, როგორც ქვეყნების, ისე დეპოზიტების ტიპების მიხედვით, რაც რისკი-

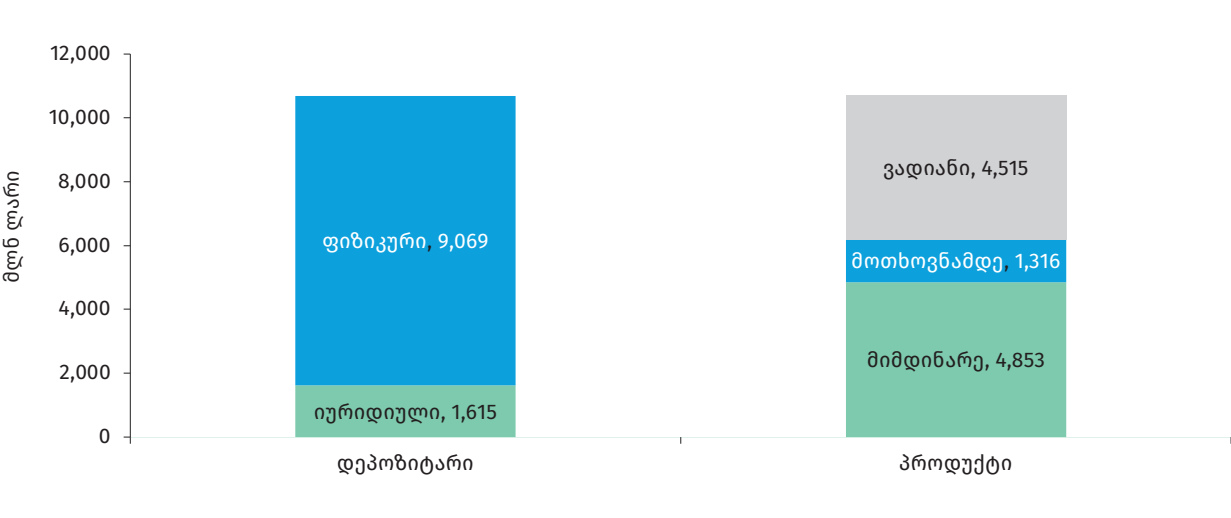
ანობის კუთხით დადებითი ფაქტორია. ამ ტიპის დაფინანსებაზე ჭარბი დამოკიდებულების პრევენციის მიზნით, საქართველოს ეროვნული ბანკი არარეზიდენტებისგან მოზიდული დეპოზიტებისთვის⁴⁴ დამატებითი ლიკვიდობის მოთხოვნას ინარჩუნებს. არარეზიდენტების დეპოზიტების მაღალი წილის მქონე ბანკებში დამატებითი ლიკვიდობის საჭიროება ამ ტიპის დეპოზიტების პორტფელის მოზიდვის სტიმულს ამცირებს.

დიაგრამა N 4.33 არარეზიდენტი კლიენტების დეპოზიტების წილი

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

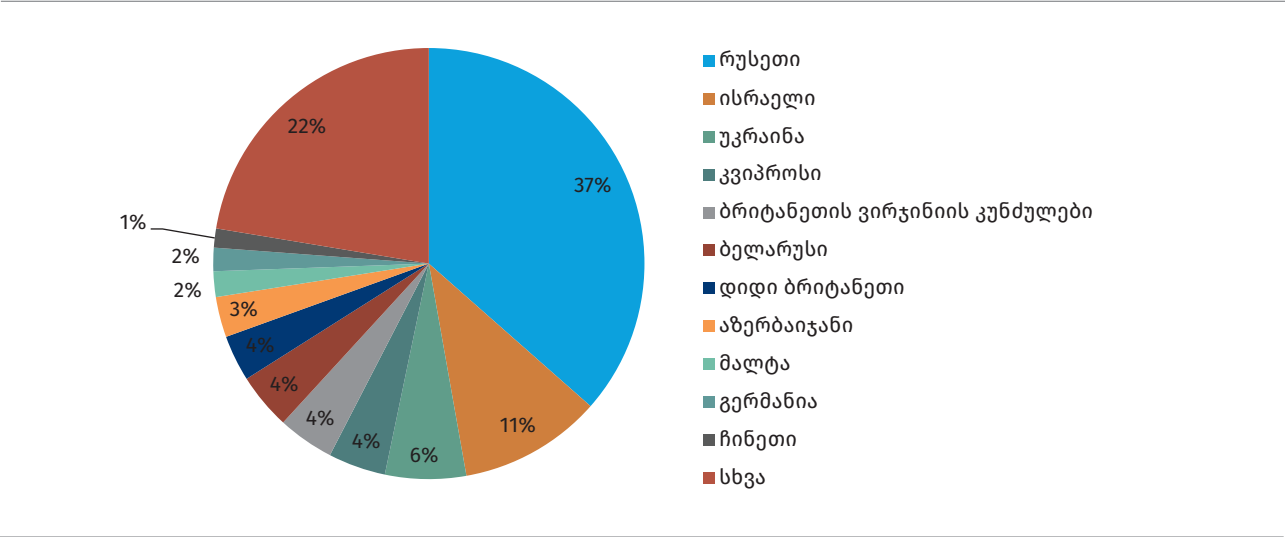
დიაგრამა N 4.34 არარეზიდენტების დეპოზიტების სტრუქტურა (2024 წლის დეკემბერი)

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

44. ლიკვიდობის გადაფარვის კოეფიციენტის და წმინდა სტაბილური დაფინანსების კოეფიციენტის კალკულაციის მიზნით, არარეზიდენტების დეპოზიტებს რეზიდენტებთან შედარებით უფრო მაღალი ლიკვიდობის მოთხოვნები მიეყენება.

დიაგრამა N 4.35 არარეზიდენტების დეპოზიტები ქვეყნების ჯრილში (2024 წლის დეკემბერი)

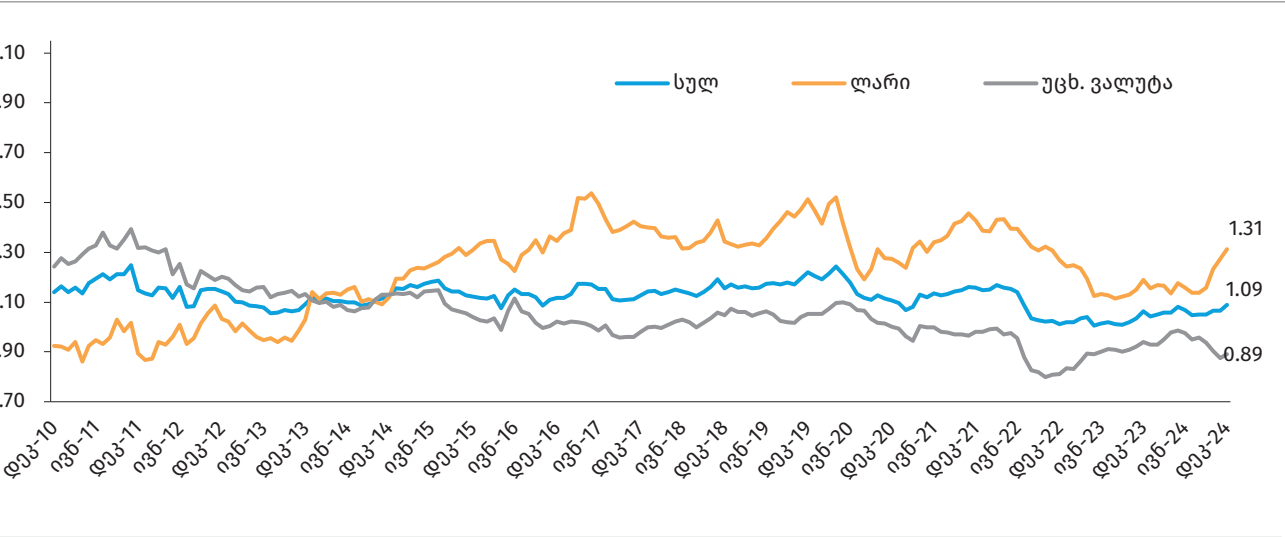
წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

4.8.4. საბითუმო დაფინანსება

2024 წლის განმავლობაში სესხების დეპოზიტებთან თანაფარდობის კოეფიციენტები ჯამურად სტაბილური იყო. კოეფიციენტი გაზრდილია ლარში და შემცირებულია უცხოურ ვალუტაში, რაც იმით არის გამოწვეული, რომ წლის განმავლობაში ლარში სესხების ზრდა აჭარბებდა დეპოზიტების ზრდას, ხოლო უცხოურ ვალუტაში

დეპოზიტების ზრდა აღემატებოდა სესხების ზრდას. აღსანიშნავია, რომ ლარის სესხებისა და დეპოზიტებისთვის დათვლილი იგივე კოეფიციენტი კვლავ აჭარბებს უცხოური ვალუტით სესხებისა და დეპოზიტებისთვის დათვლილ მაჩვენებელს, რასაც, გარკვეულწილად, სავალუტო რისკებისა და ლარიზაციის ღონისძიებების გამო ლარის სესხების მაღალი ზრდის ტემპიც განაპირობებს.

დიაგრამა N 4.36 მთლიანი სესხების შეფარდება არასაბანკო დეპოზიტებთან ვალუტების მიხედვით

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

საბითუმო დაფინანსების გარე წყაროებიდან მიღებული თანხები საკმაოდ დივერსიფიკირებულია როგორც კრედიტორების ტიპის, ისე დაფარვის ნარჩენი ვადიანობის მიხედვით. აღნიშნული დაფინანსების 45 პროცენტზე მეტის ნარჩენი ვადიანობა 2 წელს აჭარბებს, რაც სისტემის ფონდირების რისკებს ამცირებს.

საბითუმო დაფინანსების 63.1 პროცენტი საერთაშორისო საფინანსო ინსტიტუტებზე მოდის, 8.2 პროცენტი – მშობელ/დაკავშირებულ კომპანიებზე, ხოლო 28.7 პროცენტი - სხვა კერძო ინსტიტუტებზე. დაბალ რისკად შეიძლება შეფასდეს საერთაშორისო საფინანსო ინსტიტუტების მაღალი წილი და დაფარვის გრძელვადიანი გრაფიკი. ფონდირების რისკების მართვის მიზნებისთვის, ეროვნული ბანკი რეგულარულად ახორციელებს კოვენანტების⁴⁵ მონიტორინგს.

ცხრილი 4.7 საბითუმო დაფინანსების გარე წყაროები და მათი დაფარვის გრაფიკი 2024 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით

თვე	<1	1–3	3–6	6–12	12–24	24–36	36–60	>60	ჯამი
ჯამი	5.9%	5.0%	11.6%	12.9%	18.5%	10.5%	22.0%	13.7%	100.0%
საერთაშორისო საფინანსო ინსტიტუტები	1.8%	4.0%	1.8%	7.1%	13.5%	6.8%	16.6%	11.5%	63.1%
დაკავშირებული/მშობელი ფინანსური ინსტიტუტები	0.9%	0.0%	0.7%	0.8%	1.0%	2.2%	2.2%	0.4%	8.2%
სხვა კერძო დაფინანსება	3.3%	0.9%	9.0%	4.9%	4.1%	1.4%	3.2%	1.8%	28.7%

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

4.9. მაკროპრუდენციული რისკები

საქართველოს ეროვნული ბანკი აგრძელებს სისტემური რისკების ისეთ მაჩვენებლებზე დაკვირვებას, რომლებმაც, შესაძლოა, საბანკო სექტორზე მატერიალური გავლენა იქონიოს. აღნიშნული რისკების შესახებ ინფორმაცია წინამდებარე ანგარიშის სხვადასხვა თავშიც არის მოცემული. ამ მიმართულებით გასული წლის მთავარ გამოწვევად რჩება რეგიონში შექმნილი გაურკვევლობა და შედეგად წარმოქმნილი ფინანსური სექტორის სტაბილურობის რისკების შეფასება და შესაბამისი მაკროპრუდენციული და საზედამხებველო პოლიტიკების შემუშავება და განხორციელება.

საქართველოს ეროვნული ბანკი ახორციელებს მაკროპრუდენციულ ზედამხედველობას შემდეგი ძირითადი მიმართულებებით: უცხოური ვალუტით გაცემული სესხების გამო არაჰეჯირებული მსესხებლებისათვის ვალის გაზრდილი ტვირთი; მოსახლეობის მოწყვლადი ნაწილის ჭარბვალიანობა; მძაფრი კონკურენცია ბიზნეს და იპოთეკურ დაკრედიტებაში პროდუქტებზე ფასდადების არასრულყოფილი მოდელების ფონზე; კიბერრისკები და თაღლითობები სისტემის მასშტაბით; ფინანსურ ტექნოლოგიებზე დაფუძნებული არარეგულირებადი ფინანსური შუამავლობის პოტენციური ზრდა; რეგიონში არსებული საფრთხეები და ა.შ.

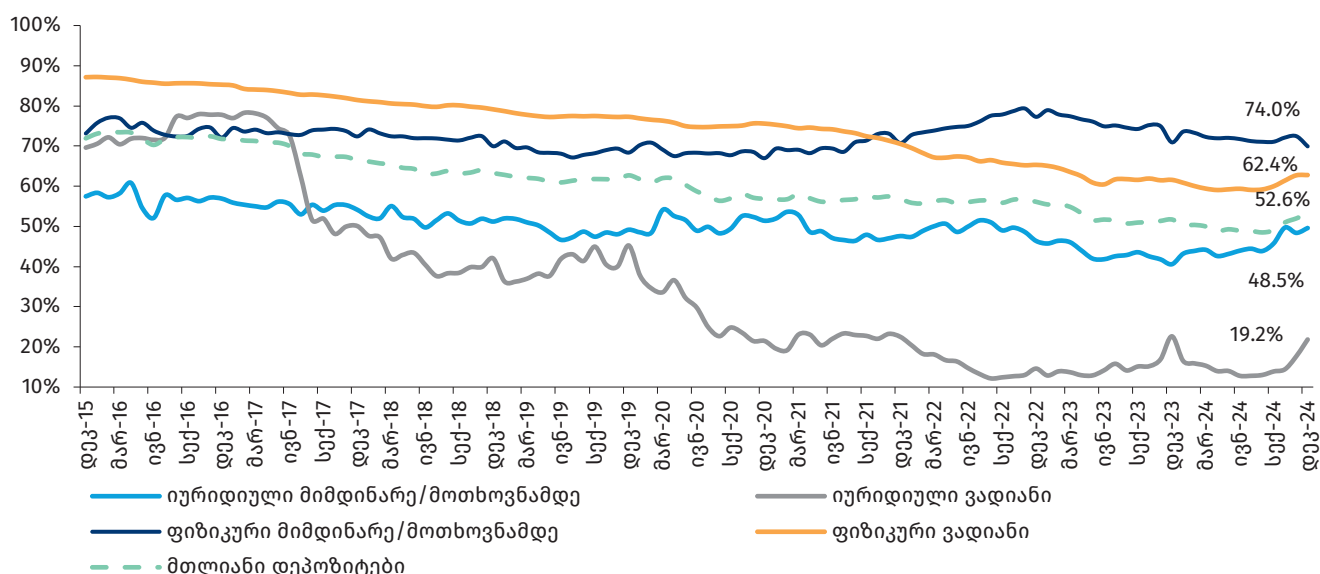
2024 წლის განმავლობაში მიღებულ იქნა რამდენიმე მნიშვნელოვანი გადაწყვეტილება აღნიშნული რისკების მითიგაციის მიზნით:

45. სასესიო ხელშეკრულებით დაწესებული შეზღუდვები

- ◆ ფინანსური სტაბილურობის კომიტეტის გადაწყვეტილებით შეიცვალა კონტრციკლური ბუფერის დაგროვების განრიგი. კერძოდ, კომერციულ ბანკებს კონტრციკლური ბუფერის დაგროვება შემდეგი გრაფიკით მოუწევთ: 2024 წლის 15 მარტისთვის - 0.25 პროცენტი, 2025 წლის 15 მარტისთვის - 0.5 პროცენტი, 2026 წლის 15 მარტისთვის - 0.75 პროცენტი, 2027 წლის 15 მარტისთვის - 1 პროცენტი.
- ◆ ფინანსური სტაბილურობის კომიტეტის გადაწყვეტილებით, სესხის უზრუნველყოფის კოეფიციენტის (LTV) მაქსიმალური მაჩვენებელი ფიზიკურ პირებზე ლარში გაცემული უძრავი ქონებით უზრუნველყოფილი სესხებისთვის დროებით 5 პროცენტული პუნქტით, 90%-მდე, გაიზრდება. ასევე, 10 პროცენტული პუნქტით, 80%-მდე, გაიზრდება სესხის უზრუნველყოფის კოეფიციენტი იპოთეკურ სესხებზე საქართველოს ფარგლებს გარედან შემოსავლის მიმღებთათვის. აღნიშნული ცვლილებები ხელს შეუწყობს იპოთეკურ სესხებზე ხელმისაწვდომობის გაზრდას.
- ◆ ეროვნული ბანკი დამატებით მოთხოვნას უწესებს რეგულირებულ ფინანსურ ინსტიტუტებს, რომ 2025 წლის 1 იანვრიდან, იმ პირებზე, რომელთა ჯამური დავალიანება 500,000 ლარამდე იქნება, უცხოური ვალუტის ახალი სესხი გასცენ მხოლოდ ჰეჯირებული სავალუტო რისკის პირობებში.
- ◆ კოვიდ19-ის კრიზისის დასაწყისში გამოთავისუფლებული ბუფერების აღდგენა 2022 წლის 1 იანვარს დაიწყო და 3 წელი გაგრძელდება;
- ◆ ფინანსური სტაბილურობის კომიტეტმა, საერთაშორისო სავალუტო ფონდისა და

მსოფლიო ბანკის მიერ საქართველოში ჩატარებული ფინანსური სექტორის შეფასების საერთო პროგრამის ფარგლებში გაცემული რეკომენდაციის საფუძველზე, სისტემური ბანკებისთვის დაშვებული ვალდებულებებისა და კაპიტალის ინსტრუმენტების მინიმალური მოთხოვნა (MREL) დააწესა. დაშვებული ვალდებულებებისა და კაპიტალის ინსტრუმენტების მინიმალური მოთხოვნის (MREL) განაკვეთი, სისტემური კომერციული ბანკებისთვის განისაზღვრა: 2024 წლის 1 იანვრიდან 10% - ის ოდენობით, 2025 წლის 31 დეკემბრიდან 15% - ის ოდენობით, 2027 წლის 31 დეკემბრიდან 20% - ის ოდენობით;

ფინანსური სექტორისთვის გამოწვევად რჩება დეპოზიტების დოლარიზაცია, რომელიც, ბოლო წლებში მნიშვნელოვანი შემცირების მიუხედავად, კვლავ მაღალ დონეზე ნარჩუნდება. ეს პარამეტრი განსხვავდება კლიენტების და დეპოზიტების ტიპების მიხედვით. დოლარიზაცია ფიზიკური პირების დეპოზიტებში უფრო მაღალია; შედარებით დაბალი კი, იურიდიული პირების ანგარიშებზეა, რაც კომპანიების საოპერაციო საქმიანობაში ლარის საჭიროებიდან გამომდინარეობს. განსაკუთრებით საყურადღებოა ფიზიკური პირების ვადიანი დეპოზიტების 60 პროცენტზე მაღალი დოლარიზაცია. დეპოზიტების აღნიშნული ტიპი მთლიანი პორტფელის ყველაზე მსხვილი მუხლია და რადგანაც მისი დოლარიზაციის ტრენდი მთლიანი დეპოზიტების დოლარიზაციაზე დიდ გავლენას ახდენს, ის ფიზიკური პირების მხრიდან სავალუტო კურსის მიმართ მოლოდინების კარგი საზომია.

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი;

*2023 წლის ივლისიდან გათვალისწინებულია IFRS აღრიცხვის შესაბამისი მონაცემები

ვალუტების შესაბამისობით გამოწვეული საკრედიტო რისკისთვის ეროვნული ბანკი პრუდენციულ მიდგომას ინარჩუნებს. კერძოდ, არაპეჯირებულ მსესხებლებზე გაცემული უცხოური ვალუტის სესხებისთვის დამატებითი კაპიტალის მოთხოვნა მოქმედებს, ხოლო ფიზიკური პირების შემთხვევაში, დამატებით, უფრო კონსერვატული საკრედიტო სტანდარტებია დანესებული. ვალდებულებების ლარიზაციის მხარდასაჭერად კი, ეროვნული ბანკი ეროვნული ვალუტისთვის ლიკვიდობის და მინიმალური რეზერვების უფრო შეღავათიან მოთხოვნებს იყენებს.

4.10. საოპერაციო რისკი

საოპერაციო რისკი წარმოადგენს დანაკარგის რისკს, რომელიც გამომდინარეობს გაუმართავი/არაეფექტიანი შიდა პროცესებიდან, ადამიანებისგან, სისტემებიდან ან გარეშე მოვლენებიდან. საოპერაციო რისკების მართვაში გარეშე რისკების ზეგავლენის ანალიზი ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი მიმართულებაა. მათი გათვალისწინება და პროაქტიული მზადყოფნა გარეშე მოვლენებით გამოწვეული რისკების შემცირებისათვის აუცილებელია. მიმდინარე წელს კვლავ აქტუალურია რუსეთ-უკრაინის ომი, ასევე ქვეყნის

შიდა ვითარება. საოპერაციო რისკების მართვის თვალსაზრისით, ერთ-ერთ მთავარ რისკს წარმოადგენს ბიზნესის უწყვეტობის რისკი, კიბერრისკი და კიბერუსაფრთხოების მართვასთან დაკავშირებული თანამედროვე გამოწვევები. ეროვნული ბანკი აქტიურად მუშაობს კომერციულ ბანკებთან ბიზნესის უწყვეტობის მართვის პრინციპების და შესაბამისი გეგმის გამართულობაზე, პერიოდული ტესტირების ჩატარებასა და შედეგების მიხედვით ბიზნეს-უწყვეტობის შენარჩუნების მაკორექტირებელი ღონისძიებების დანერგვაზე. ეროვნული ბანკი ასევე ყურადღებას აქცევს ბიზნესის უწყვეტობის მართვის ფარგლებში სხვადასხვა მნიშვნელოვან კომპონენტს, მათ შორის ინფრასტრუქტურულ გამართულობას და ბიზნესის უწყვეტობის გეგმის ტესტირებას. ბანკებისთვის მნიშვნელოვანია მუდმივმოქმედ რეჟიმში უზრუნველყონ ბიზნესის უწყვეტობის ჩატარება სხვადასხვა სცენარების მიხედვით, რაც ასევე მოიცავს ევაკუაციის ტესტირებას და აუტოსორსინგულ პროცესებსაც (მ.შ. ღრუბლოვანი სერვისებს). სებ-ი განაგრძობს კომერციული ბანკების ბიზნესის უწყვეტობის გეგმის ტესტირების განხორციელების მონიტორინგს, რაშიც აქტუალურია თანამშრომელთა უწყვეტობისა და კრიტიკული პროცესების შეუფერხებლად მუშაობა. მიმდინარე წელს ბიზნეს-

უნწყვეტობის ტესტირების დისტანციური ფორმატით დაკვირვების გარდა, რამდენიმე კომერციულ ბანკში სებ-ის თანამშრომლების მიერ განხორციელდა ტესტირების პროცესზე ადგილზე დაკვირვება. სებ-ის საოპერაციო რისკების მიმართულება ჩართულია კომერციული ბანკების გაჯანსაღების გეგმის შეფასებაში საოპერაციო რისკების მიმართულებით. სებ-ი განაგრძობს კომერციული ბანკების საოპერაციო და კიბერრისკის მართვის ჩარჩოს შეფასებას. 2024 წელს საოპერაციო და კიბერრისკის მართვის ჩარჩოს ფარგლებში პრიორიტეტული იყო აუთოსორსინგული პროცესების შეფასება, რაც რამდენიმე კომერციულ ბანკში განხორციელდა ადგილზე თემატური შემოწმების ფარგლებში. სებ-ი მნიშვნელოვან ყურადღებას უთმობს კომერციული ბანკების მხრიდან აუთოსორსინგული ურთიერთობების წამოწყების ეტაპზე შესაბამისი კომპანიების/პროდუქტების შეფასების პროცესს, აგრეთვე აუთოსორსინგული პროცესების მონიტორინგის და პერიოდული გადაფასების საკითხს, მათ შორის გეგმიური და რისკზე ბაზირებული მიდგომით. გასულ წელს შეფასებული კომერციული ბანკების მონიტორინგისთვის კი მუდმივ რეჟიმში ახორციელებდა მათთვის გაცემული საზედამხედველო მოთხოვნების მიმდინარე სტატუსების შეფასებას.

სებ-ი განაგრძობს საოპერაციო რისკების მართვის მიდგომების გაფართოებას და სრულყოფას საერთაშორისო სტანდარტებთან შესაბამისად. ამჟამად, მიმდინარეობს მუშაობა ბაზელის საოპერაციო რისკების მართვის პრინციპების განახლებული დოკუმენტისა და საოპერაციო მდგრადობის პრინციპების დოკუმენტის იმპლემენტაციაზე საქართველოს კომერციული ბანკებისთვის.

სებ-ში აქტიური მუშაობა მიმდინარეობდა ციფრული ბანკებისა და ახალი საზედამხედველო სუბიექტი მიკრობანკების მიმართულებით, საოპერაციო რისკების განყოფილება მნიშვნელოვან როლს ასრულებს როგორც ციფრულ, ისე მიკრობანკებთან დაკავშირებული რისკების შეფასების გზით, როგორც ლიცენზირების ეტაპზე, ასევე მის შემდგომაც. აქტიური ჩართულობით, საოპერაციო რისკების განყოფილება მხარს უჭერს ციფრული ბანკინგის უსაფრთხო და მდგრად განვითარებას საქართველოში. ციფრულ და მიკრო ბანკებთან

სებ-ი განაგრძობს საოპერაციო რისკების მართვის ჩარჩოს დანერგვის ზედამხედველობას.

ფინანსურ სექტორში ფართოვდება დისტანციური მომსახურებებისა და გაციფრულების პროცესები, სადაც აუცილებელი ფაქტორია თაღლითობისა და ტექნოლოგიური რისკების მიმართულებით კონტროლის მექანიზმების დანერგვა და მუდმივი გაუმჯობესება. გასული წლის მანძილზე, საოპერაციო რისკების ზედამხედველობა აქტიურად იყო ჩართული საბანკო სექტორში ღია ბანკინგის, ციფრული ბანკინგის, პირის დისტანციური იდენტიფიკაციის, ელექტრონული ხელმოწერების პროცესებთან დაკავშირებული საოპერაციო და კიბერრისკების შესწავლასა და შეფასებაში. საქართველოში პროგრესს განიცდის ღია ბანკინგის განვითარება, რაც ფინანსურ სექტორში ინოვაციის ახალ შესაძლებლობებს ნერგავს. საოპერაციო რისკების განყოფილება აქტიურად არის ჩართული ამ პროცესში და უზრუნველყოფს პროცესთან დაკავშირებული რისკების იდენტიფიცირებასა და მართვას. რისკის მართვის ეფექტური პრაქტიკის დამკვიდრების ხელშეწყობით, საოპერაციო რისკების განყოფილება ხელს უწყობს ღია ბანკინგის უსაფრთხო და ეფექტური გარემოს ჩამოყალიბებას. სებ-ი ფინანსურ სექტორში ინარჩუნებს და ავრცელებს საოპერაციო რისკების მართვის ერთიან სტანდარტს. ამასთან დაკავშირებით, იგი გასცემს რეკომენდაციებსა და მითითებებს და ხელს უწყობს საოპერაციო რისკების მართვის განვითარებას. სებ-ი ასევე აქტიურად მუშაობს ცნობიერების ამაღლებაზე კონკრეტულ სუბიექტებთან, მათ შორის ახალი ლიცენზიის/რეგისტრაციის მაძიებლებთან. აღნიშნული საქმიანობა მოიცავს როგორც პირის დისტანციური იდენტიფიკაციის, ისე ღია ბანკინგის, ციფრული და მიკრო ბანკების მიმართულებებს.

ელექტრონული ხელმოწერის პროცესის დანერგვა დაიწყო კომერციული ბანკების მნიშვნელოვანმა ნაწილმა. მიმდინარე ეტაპზე შემოთავაზებულია ელექტრონული ხელმოწერის ორი ვარიანტი: 1. კვალიფიციური ელექტრონული ხელმოწერა; 2. განვითარებული ელექტრონული ხელმოწერა. ელექტრონული ხელმოწერა ბანკებისთვის ამ ეტაპზე სიახლეს წარმოადგენს. ეს პროცესი დისტანციური მომსახურებისთვის

ერთ-ერთი ხელშემწყობი ფაქტორი გახდა. მისი დანერგვა ფინანსური ორგანიზაციებისთვის წინ-გადადგმული ნაბიჯია, თუმცა აქვე გასათვალისწინებელია რისკები, რომელიც შესაძლოა ელექტრონული ხელმოწერის პროცესს თან ახლდეს. გამომდინარე აქედან, პროცესი საჭიროებს პრაქტიკაში შესწავლას.

საქართველოს ეროვნული ბანკი დიდ ყურადღებას უთმობს საქართველოს საბანკო სექტორში საოპერაციო რისკების ცნობიერების ამაღლებას, საოპერაციო რისკების მართვის გაფართოებასა და საზედამხედველო პრინციპების განვითარებას. ბანკებს რეკომენდაცია მიეცათ, რომ იზრუნონ ცნობიერების ასამაღლებელ ღონისძიებებზე, როგორც ბანკის თანამშრომლებისთვის, ასევე მომხმარებლებისთვის. ამასთანავე, ამ მიმართულებით, სხვადასხვა არასაბანკო ფინანსური ინსტიტუტების, სტარტაპებისა და ფინანსური ტექნოლოგიების მიმწოდებელი კომპანიების გაციფრულების ხელშეწყობის ფარგლებში, ხორციელდება საოპერაციო რისკების მართვის პრაქტიკისა და შეფასების დანერგვაზე რეკომენდაციების გაზიარება.

საქართველოს ეროვნული ბანკი, კომერციულ ბანკებთან ერთად, მუშაობას განაგრძობს იმისათვის, რომ ბანკებს გააჩნდეთ სათანადო და მოქნილი კონტროლის მექანიზმები, განვითარდეს და დაინერგოს თაღლითობის მონიტორინგის გაუმჯობესებული მართვის ინსტრუმენტები და საინფორმაციო სისტემები, მათ შორის ქცევაზე ორიენტირებული ანალიტიკური მართვის სისტემები. საქართველოს ეროვნული ბანკისთვის საგადახდო ბარათებთან და ციფრულ არხებთან დაკავშირებული სხვადასხვა სახის თაღლითობის მოვლენების აღმოჩენისა და აღკვეთის პროცესების განვითარება ერთ-ერთი პრიორიტეტია.

მსხვილი საოპერაციო მოვლენების, მათ შორის კიბერრისკის სისტემური გავრცელების პრევენციისა და დროული ინფორმირების უზრუნველსაყოფად დაინერგა და აქტიურად გამოიყენება ინფორმაციის გაზიარებისა და ანალიზის ცენტრი, საქართველოს კომერციულ ბანკებთან დახურული საკომუნიკაციო პლატფორმის სახით.

2024 წელს კვლავ აქტუალური იყო საოპერაციო რისკის პროგნოზირების ინსტრუმენტების გაფართოება. ამ მხრივ, მიმდინარეობს საოპერაციო რისკების სტრესტესტების შესწავლა და კვლევა, რაც ნეგატიური სცენარის დადგომის შემთხვევაში ორგანიზაციის კაპიტალსა და ფინანსურ მდგომარეობაზე მოვლენის მოსალოდნელი ზეგავლენის განსაზღვრის და მისი შემცირების შესაძლებლობას იძლევა. გამომდინარე აქედან, მეტი მნიშვნელობა ენიჭება პოტენციური თუ რეალური საოპერაციო რისკების დანაკარგების ისტორიული მონაცემების აღრიცხვას და სრულყოფას, საოპერაციო რისკების მოვლენების მიზეზ-შედეგობრივ ანალიზსა და სისტემური ზეგავლენის შეფასებას. სებ-ი რეკომენდაციების სახით ყურადღებას ამახვილებს ადამიანური შეცდომით გამოწვეული დანაკარგების მინიმიზაციაზე, ხელით შესრულებული პროცესებისა და კონტროლების გაუმჯობესებაზე, ასევე დანაკარგების აღმოჩენისა და აღრიცხვის ავტომატიზაციაზე. სებ-ი დიდ მნიშვნელობას ანიჭებს საბანკო სექტორში მონაცემთა ხარისხისა და სიზუსტის რისკის დაცვის მიმართულებას. ამ მხრივ, შემუშავების ეტაპზეა რისკების შესახებ მონაცემთა ეფექტურად აგრეგაციისა და რისკების ანგარიშგების პრინციპები.

საქართველოს ეროვნული ბანკი მუდმივად ახორციელებს ფინანსური მონაცემების სიზუსტის, მთლიანობისა და ხარისხის შეფასებას საბანკო სექტორში. მონაცემთა ხარისხის მართვის ფარგლებში, ყურადღება ეთმობა ფინანსურ ანგარიშგებასთან დაკავშირებული ბიზნეს პროცესების გამართულობას, ანალიტიკური ინსტრუმენტების გაუმჯობესებას, ანგარიშგების პროცესების ავტომატიზაციის დონის ზრდას და დაკავშირებული საინფორმაციო სისტემების კომპლექსურობის შემცირებას.

4.10.1. საოპერაციო რისკი საქართველოს საბანკო სექტორში

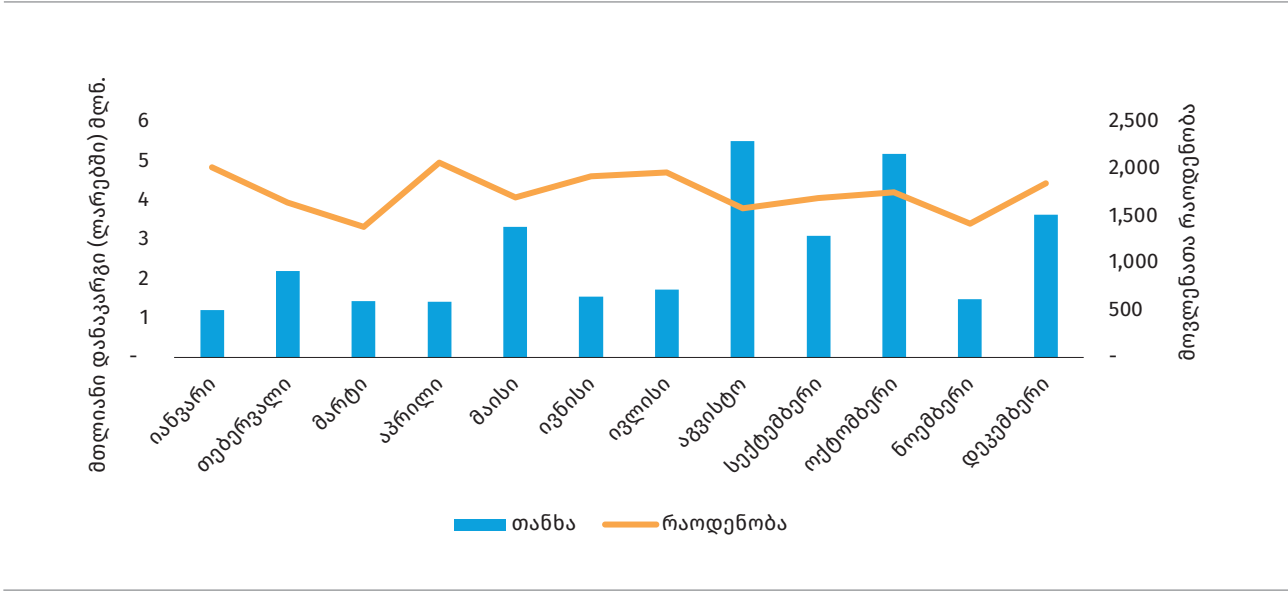
ადგილობრივი საბანკო სისტემა გამოირჩევა საბანკო პროდუქტებისა და სერვისების შედარებით დაბალი სირთულით და კომპლექსურობით, თუმცა ტენდენციურია საინფორმაციო სისტემებზე დამოკიდებულების ზრდა, რაც ზრდის ფინანსური სექტორის თანმდევ საოპერაციო რისკს. აღსანიშნავია 2023 წლის მსგავსად,

2024 წლის მანძილზე ციფრული მომსახურების რაოდენობრივი ზრდა და ფინანსური სექტორის გაციფრულების სამომავლო სტრატეგიები.

2024 წელს, საქართველოს კომერციული ბანკების მთლიანმა საოპერაციო დანაკარგმა 31.1 მილიონი ლარი შეადგინა. ზემოაღნიშნული მაჩვენებელი 2023 წლის მთლიან დანაკარგზე 6 პროცენტით მეტია. მთლიანი დანაკარგი იმ სახის დანაკარგს წარმოადგენს, რომელიც საოპერაციო მოვლენასთან დაკავშირებულ თავდაპირველ თანხობრივ მაჩვენებელს უკავშირდება, საოპერაციო დანაკარგის ყოველგვარ ანაზღაურება/დაბრუნებამდე.

2024 წელს დაფიქსირდა საოპერაციო დანაკარგის 19,803 მოვლენა, რაც 2023 წლის მაჩვენებელთან შედარებით 7 პროცენტით ნაკლებია. აღსანიშნავია, რომ საქართველოს ეროვნული ბანკის საოპერაციო რისკების ანგარიშგების ფარგლებში, კომერციული ბანკი ვალდებულია აღრიცხოს ყველა საოპერაციო დანაკარგის მოვლენა, რომლის მთლიანი დანაკარგი უდრის ან აღემატება 10 ლარს. დიაგრამა N 4.38 2024 წლის მთლიანი საოპერაციო დანაკარგის დინამიკას ასახავს.

დიაგრამა N 4.38 მთლიანი საოპერაციო დანაკარგი

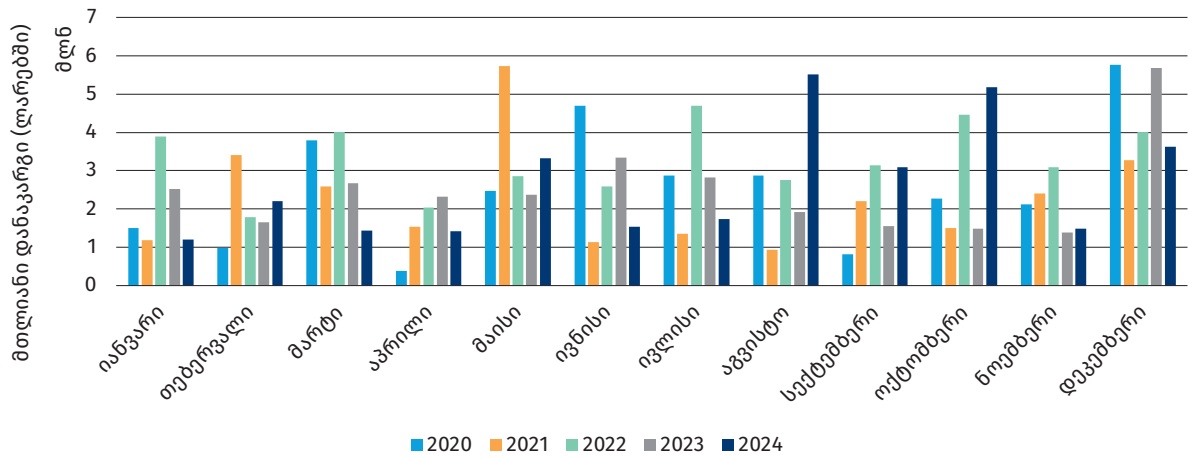

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

დიაგრამა N 4.39 ასახავს მთლიანი საოპერაციო დანაკარგის დინამიკას ბოლო ხუთი წლის მანძილზე (2020-2024წწ.). გასათვალისწინებელია, რომ წლის ბოლოსკენ ისტორიულად უფრო მეტი

საოპერაციო მოვლენები აღირიცხება, ვიდრე წლის სხვა დროს, რაც დიდწილად საანგარიშგებო წლის დასრულებასა და გაზრდილ საკრედიტო აქტივობასთან არის დაკავშირებული.

დიაგრამა N 4.39 ბოლო ხუთი წლის მთლიანი დანაკარგის დინამიკა (2020-2024 წწ.)

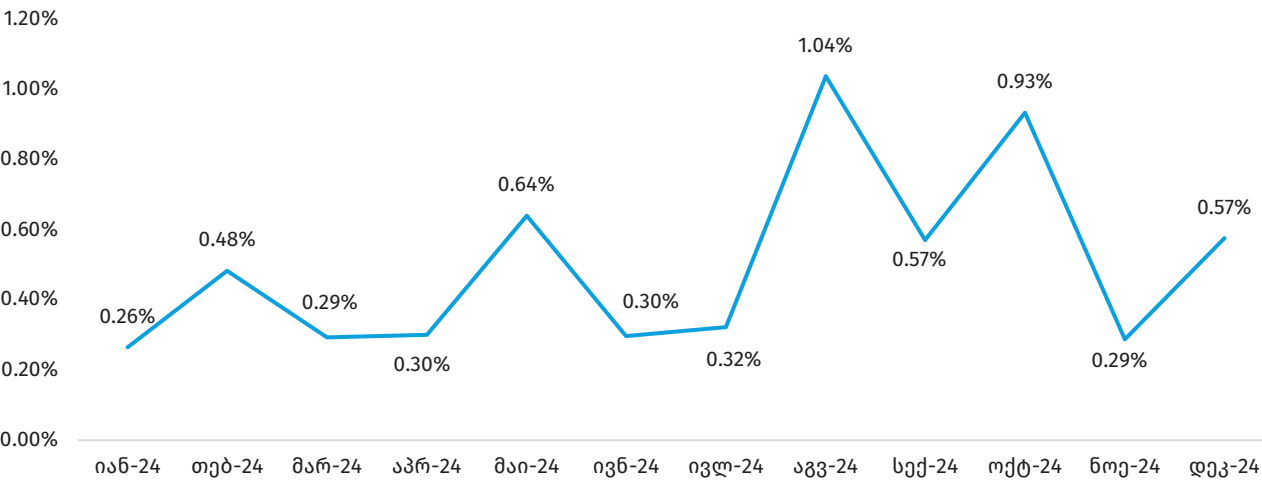

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

ფინანსური სისტემის საოპერაციო რისკის განსასაზღვრად, ერთ-ერთ ყველაზე კარგ საზომს საოპერაციო რისკის დანაკარგის ინდიკატორი წარმოადგენს. მოცემული მაჩვენებელი გამოითვლება ფინანსური სისტემის მთლიანი საოპერაციო დანაკარგის მთლიან შემოსავალთან შეფარდებით. 2024 წელს, ჯამური წლიური

მთლიანი დანაკარგების შეფარდება ბაზელ 2-ის მიხედვით დათვლილ მთლიან შემოსავალთან 0.51 პროცენტს შეადგენდა. დიაგრამა N4.40-ში წარმოდგენილია საქართველოს საბანკო სექტორის საოპერაციო დანაკარგის ინდიკატორის დინამიკა თვეების მიხედვით.

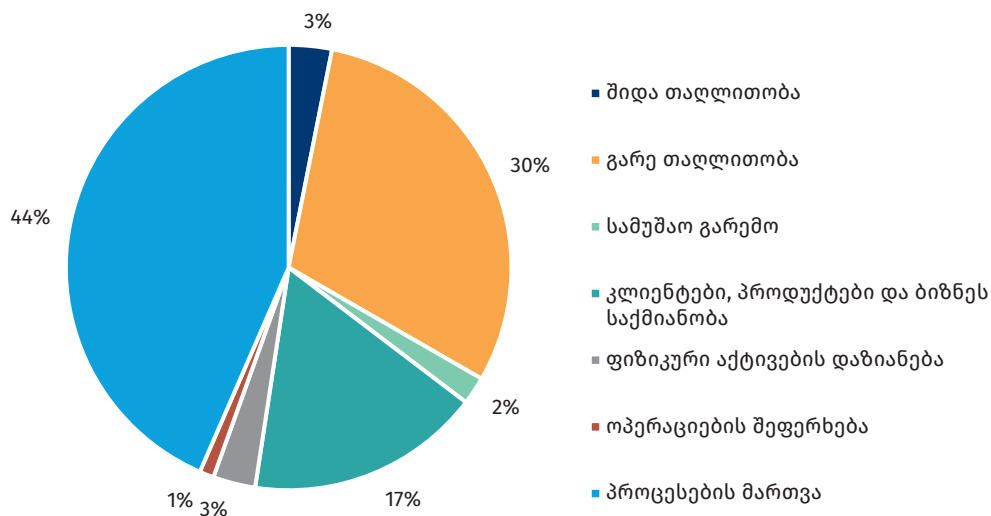
დიაგრამა N 4.40 2024 წლის საოპერაციო დანაკარგის ინდიკატორის დინამიკა (მთლიანი დანაკარგი შეფარდებული მთლიან შემოსავალთან)

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

2024 წელს, 2023 წლის მსგავსად, საოპერაციო დანაკარგები, ძირითადად, საცალო საბანკო მომსახურებისა და, გარკვეულწილად, კომერციულ საბანკო მომსახურების ბიზნესის ხაზებში ფიქსირდებოდა. საცალო საბანკო მომსახურების ბიზნესის ხაზი, უშუალოდ საცალო საბანკო მომსახურებასთან ერთად, ასევე მოიცავს საგადახდო ბარათებთან დაკავშირებულ საოპერაციო დანაკარგებსაც. თუ საოპერაციო დანაკარგებს მოვლენათა კატეგორიების მიხედვით დავყოფთ, დანაკარგების ყველაზე დიდი წილი თანხობრივად (მთლიანი დანაკარგების 44 პროცენტი), პროცესების მართვის კატეგორიაში დაფიქსირდა, ხოლო სიდიდით მეორე კატეგორია (30 პროცენტი ხვედრითი წილით) გარე თაღლითობაზე მოდიოდა.

დიაგრამა N 4.41 საბანკო სისტემის 2024 წლის მთლიანი დანაკარგის განაწილება მოვლენათა კატეგორიების მიხედვით

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

4.11. კიბერრისკი

კიბერუსაფრთხოების აქტუალურობა ციფრული ტრანსფორმაციისა და სანდოობის კვალდაკვალ მატულობს. საერთაშორისო საფინანსო ინსტიტუტების მიერ კიბერრისკი კვლავ მნიშვნელოვან საფრთხედ სახელდება ფინანსური სექტორისთვის. აღსანიშნავია, რომ საერთაშორისო სავალუტო ფონდის 2024 წლის ანგარიშში, რომელიც ეხება ფინანსურ სტაბილურობას, ყურადღება არის გამახვილებული ხელოვნური ინტელექტის გამოყენებით პოტენციური კიბერინციდენტების, შეტევების განხორციელებაზე.

საქართველოს საფინანსო სექტორში 2024 წლის ერთ-ერთ ყველაზე საყურადღებო საკითხად, მსგავსად 2023 წლისა, კვლავ რჩება მესამე მხარიდან მომდინარე რისკების სათანადოდ მართვა. ეროვნული ბანკის კიბერრისკის ბედამხედველობის გუნდის მიერ გაიცა რიგგარეშე საზედამხედველო მითითებები და გაფრთხილებები, რომელთა მიზანია იყო კომერციული ბანკების მიერ დამატებითი ღონისძიებების გატარება და რწმუნების მოპოვება მესამე მხარეების კიბერ და ინფორმაციული უსაფრთხოების შესახებ.

ასევე, დისტანციური მომსახურების არხების განვითარება-დანერგვის პირობებში, კიბერუსაფრთხოების სათანადო დონეზე შენარჩუნება

საფინანსო სექტორისთვის კვლავ ერთ-ერთ მნიშვნელოვან გამოწვევად რჩება. საქართველოს ეროვნული ბანკი მუდმივმოქმედ რეჟიმში აკვირდება საბანკო სექტორში მიმდინარე მოვლენებს და ახორციელებს კიბერრისკის მონიტორინგს, რათა დროულად განხორციელდეს აღმოფხვრითი ღონისძიებები, შეტევის ანალიზი და, საჭიროების შემთხვევაში, მასზე დროული რეაგირების მიზნით, მთლიან საბანკო სექტორთან აღნიშნული ინფორმაციის მყისიერი შეტყობინება.

როგორც უკვე ცნობილია, 2019 წელს საბანკო სექტორში დაინერგა კიბერუსაფრთხოების საზედამხებდველო მოთხოვნები, რომელთა საფუძველზეც საქართველოს ეროვნული ბანკი საბანკო სექტორში კიბერუსაფრთხოების მართვის ჩარჩოს დანერგვის, გამართვისა და მუდმივი გაუმჯობესების მონიტორინგსა და ზედამხედველობას უზრუნველყოფს.

2024 წლის განმავლობაში, კიბერრისკის ზედამხედველობის გუნდმა ზემოხსენებულ ჩარჩოსთან შესაბამისობის დადგენის მიზნით, განახორციელა კომერციული ბანკების ციკლური შეფასებები. შეფასებები ძირითადად წარიმართა ადგილზე ფიზიკური ვიზიტების ფარგლებში. გამოვლინილი ხარვეზების გამოსასწორებლად განისაზღვრა როგორც სავალდებულოდ შესასრულებელი მოთხოვნები, ასევე რეკომენდაციები.

თანამედროვე გამოწვევების და კონტექსტის გათვალისწინებით, ძირითადი გასაუმჯობესებელი მიმართულებები მოიცავდა კიბერ და ინფორმაციული უსაფრთხოების უზრუნველყოფი პროცესების ფორმალიზებას და ეფექტურობის ზრდას, რისკების მართვის პრაქტიკის, მათ შორის მესამე მხარეებიდან მომდინარე რისკების მართვის გაუმჯობესებას, ინფორმაციის დაცვის მიზნით დანერგილი პროცესებისა და ტექნოლოგიური გადაწყვეტების ეფექტიანობას, ცნობიერების ამაღლებაზე მუდმივ ზრუნვასა და ინფორმაციულ და კიბერუსაფრთხოებაში დასაქმებული ადამიანური რესურსების გაძლიერებას სათანადო კომპეტენციებით. ასევე, საყურადღებოა ბიზნესის უწყვეტობისა და მზადყოფნის გეგმების არსებობა და მათი ეფექტიანობა პოტენციურად მასშტაბური კიბერინციდენტის დადგომისას.

ზემოაღნიშნული საზედამხებდველო მოთხოვნების გარდა, კომერციულ ბანკებს დამატებით ევალებათ ინფორმაციული სისტემების აუდიტისა და აღნიშნულ სისტემებზე შეღწევადობის ტესტირებების განხორციელება, რაც სხვადასხვა სისუსტეების აღმოფხვრას და კიბერრისკების შემცირებას ემსახურება. შესაბამისად, საქართველოს ეროვნული ბანკი სათანადო დარგობრივი ტესტირებების/აუდიტების ჩატარებასა და ხარისხის კონტროლს დიდ მნიშვნელობას ანიჭებს.

კიბერუსაფრთხოების ზედამხებდველობის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი კომპონენტია კიბერინციდენტების მართვისთვის საჭირო ეფექტური პროცესებისა და მექანიზმების არსებობა. ამ მიმართულებით კიბერრისკის ზედამხებდველობის გუნდი კვლავ განაგრძობს კიბერინციდენტების შესახებ კომერციული ბანკებიდან სავალდებულო წესით მიღებული ანგარიშების გაანალიზებას და კვარტალური ანგარიშების წარმოებას, რაც საშუალებას იძლევა როგორც ინდივიდუალური ბანკის, ასევე ყველა ბანკის ჭრილში წარმოჩინდეს კიბერინციდენტების ტენდენციების დინამიკა.

2024 წლის ფარგლებში, მსგავსად წინა წლისა, საბანკო სექტორში ძირითადად ფიქსირდებოდა ე.წ. ფიშინგისა და მომსახურების შეფერხების განაწილებული (DDos) შეტევები, რომლის შედეგადაც ჰაკერები ახორციელებდნენ მომხმარებლების კონფიდენციალური და სენსიტიური ინფორმაციის მოპარვას და შემდგომ სათავისოდ გამოყენებას (ფიშინგის შემთხვევაში) და გარკვეული დროის მანძილზე კომერციული ბანკების სერვისების შეფერხებას ან შეფერხების მცდელობას (DDos შეტევების შემთხვევაში).

კომერციულ ბანკებისგან დარეპორტებული ინციდენტების საფუძველზე საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ გამოქვეყნდა არაერთი განცხადება და გაიცა სათანადო საზედამხებდველო მითითებები ინფორმაციის გაზიარების პორტალზე. კიბერუსაფრთხოების შესახებ აქტუალური ინფორმაციის არსებობა და მისი გაზიარება დაინტერესებულ მხარეთა შორის აღიარებული მნიშვნელოვანი პრაქტიკაა, რაც ემსახურება კიბერრისკის ეფექტურ მართვას. პლატფორმა უზრუნველყოფს წევრებისთვის კიბერუსაფრთხოების შესახებ ინფორმაციის დრო-

ული, ზუსტი და ქმედითი გაფრთხილებების გაზიარების შესაძლებლობას. პლატფორმაზე კიბერსაფრთხეების შესახებ ინფორმაციის გაზიარება ეხმარება პლატფორმის წევრებს აქტუალური ტენდენციების, მოსალოდნელი საფრთხეებისა და წარსული გამოცდილების ცოდნის მიღებაში, რაც შესაძლებელია გამოყენებული იქნას კიბერრისკის პრევენციისთვის.

როგორც უკვე ცნობილია, 2021 წელს განახლდა ინფორმაციული უსაფრთხოების შესახებ საქართველოს კანონმდებლობა, რომელიც ძალაში შევიდა 2022 წელს. გამომდინარე აღნიშნულიდან, ეროვნული ბანკის კიბერრისკების ზედამხედველობის გუნდმა სისტემური ბანკებისთვის ინფორმაციული უსაფრთხოების აუდიტისა და შეღწევადობის ტესტირების განმახორციელებელი კომპანიების ავტორიზაციის პროცესში შეასრულა კანონმდებლობით ნაკისრი ვალდებულება.

4.11.1. კიბერრისკის მიმართულებით გადაღებული საზედამხედველო ნაბიჯები

კიბერრისკის ზედამხედველობის პრაქტიკის ექსპერტიზისა და შემდგომი გაუმჯობესების მიზნით 2024 წელს ეროვნულმა ბანკმა მიიღო საერთაშორისო სავალუტო ფონდის ტექნიკური დახმარების მისია, რომლის ფარგლებშიც ასევე განხორციელდა სებ-ში ექსპერტთა ერთკვირიანი ვიზიტი. სფ-მა 2024 წლის ბოლოს გამოაქვეყნა ტექნიკური დახმარების მისიის ანგარიში, რომლის საფუძველზეც სებ-მა შეიმუშავა 2 წლიანი თანამშრომლობის პროექტი. ერთ-ერთ მნიშვნელოვან ამოცანას წარმოადგენს კომერციული და მიკრობანკებისთვის კიბერუსაფრთხოების მართვის ჩარჩოს არსებული რეგულაციის განახლება.

როგორც უკვე ცნობილია, საზედამხედველო ფუნქციისა და ინსტრუმენტების განვითარების მიზნით საქართველოს ეროვნულმა ბანკმა შეიმუშავა „კომერციულ ბანკებში საინფორმაციო სისტემებისა და კიბერუსაფრთხოების მართვის ჩარჩოს აუდიტის სახელმძღვანელო“.

ეროვნული ბანკი განსაკუთრებულ ყურადღებას ამახვილებს, ერთი მხრივ, აუდიტორული დასკვნების ხარისხზე, ხოლო, მეორე მხრივ,

დასკვნებში წარმოდგენილი ხარვეზების შემდგომ გამოსწორებაზე საზედამხედველო სუბიექტების მიერ. შესაბამისად, აუდიტის შემდგომ ღონისძიებებზე ეროვნული ბანკის მხრიდან მონიტორინგის განხორციელება პრაქტიკაში გამოყენებულია დამატებით საზედამხედველო ინსტრუმენტად. ამას გარდა, 2024 წელს ჩატარდა შეხვედრები გარე აუდიტორულ კომპანიებთან, რომლებსაც ჰქონდათ შესაძლებლობა საკუთარი ხედვა გაეზიარებინათ როგორც კიბერუსაფრთხოების მართვის ჩარჩოს, ასევე აუდიტის სახელმძღვანელოსთან მიმართებაში.

გასულ წლებში საფინანსო სექტორმა, განსაკუთრებით კი საბანკო დაწესებულებებმა, აქტიურად დაიწყეს ღრუბლოვანი აუთოსინგული მომსახურებების გამოყენება. 2023 წლის 1 აგვისტოდან ძალაში შევიდა სებ-ის პრეზიდენტის მოვალეობის შემსრულებლის ბრძანება „ფინანსური ორგანიზაციების მიერ ღრუბლოვანი აუთოსინგული მომსახურების გამოყენების შესახებ“. აღნიშნული სახელმძღვანელო თავისი არსით წარმოადგენს პრევენციული ხასიათის მოთხოვნებს, რომელთა ჯეროვნად შესრულებაც ხელს შეუწყობს საზედამხედველო სუბიექტების მიერ ღრუბლოვან გარემოსთან დაკავშირებული გამოწვევების/რისკების მართვას. 2024 წლის მონაცემებით საბანკო სექტორის კრიტიკული ფუნქციების 42% გატანილია ღრუბლოვან გარემოში.

როგორც ცნობილია, 2023 წელს გამოიცა „მიკრობანკების კიბერუსაფრთხოების მართვის ჩარჩოს დამტკიცების შესახებ“ ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის მოვალეობის შემსრულებლის ბრძანება, რომლის დანართსაც წარმოადგენს „მიკრობანკებში საინფორმაციო სისტემებისა და კიბერუსაფრთხოების მართვის ჩარჩოს აუდიტის სახელმძღვანელო“. მიკრობანკად ლიცენზირების მსურველი სუბიექტისთვის აღნიშნული ბრძანების საფუძველზე შემუშავდა კიბერ და ინფორმაციული უსაფრთხოების მოთხოვნების უზრუნველყოფის გეგმა-გრაფიკი. კიბერრისკის ზედამხედველობის გუნდის აქტიური ჩართულობით 2024 წელს პირველი მიკრობანკის ლიცენზია გაიცა.

ციფრულ ბანკად ლიცენზირებისთვის კიბერ და ინფორმაციული უსაფრთხოების მოთხოვნების სათანადოდ უზრუნველყოფა კვლავ აქტუალური

საკითხია. 2024 წლის მანძილზე ეროვნული ბანკის კიბერრისკის ზედამხედველობის გუნდი კვლავ აქტიურად მონაწილეობდა ციფრული ბანკების როგორც ზედამხედველობის, ასევე ახალი სუბიექტის ლიცენზირების პროცესში.

2024 წელიც, მსგავსად წინა წლისა, კვლავ გამოირჩეოდა ფინანსურ სექტორში ახალი პროდუქტებისა და მომსახურებების დანერგვით, რომელიც სულ უფრო მეტად ეფუძნება საინფორმაციო სისტემებს.

როგორც უკვე ცნობილია, საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ განსაზღვრულია საკრედიტო საინფორმაციო ბიუროს საქართველოს ეროვნულ ბანკში რეგისტრაციის, რეგისტრაციის გაუქმებისა და რეგულირების წესი, რომლის ფარგლებშიც, ბიუროსა და პლატფორმისთვის, სხვა მოთხოვნათა შორის, ასევე დადგენილია მოთხოვნები საინფორმაციო სისტემების მიმართ. 2024 წლის განმავლობაში, პლატფორმად რეგისტრაციის მსურველი ორგანიზაციებისთვის კიბერრისკის ზედამხედველობის გუნდის მიერ არაერთი რეკომენდაცია გაიცა ინფორმაციული უსაფრთხოების მომწესრიგებელი პოლიტიკა-პროცედურების, ასევე საინფორმაციო სისტემების უსაფრთხოების უზრუნველყოფის თვალსაზრისით. განსაკუთრებული ყურადღება ეთმობა პროფესიულად შესრულებულ აუდიტსა და შეღწევადობის ტესტირებებს, რომელთა ანგარიშები გამოყენებული უნდა იყოს შემდგომი გაუმჯობესებისთვის.

2024 წელს ასევე მზარდი იყო ღია ბანკინგში ჩართვის მსურველთა მომართვიანობა. აღნიშნული პროცესი რეგულირდება სებ-ის ბრძანებით, სადაც კიბერ და ინფორმაციული უსაფრთხოების მოთხოვნები ასევე გათვალისწინებულია. სწორედ აღნიშნულ კრიტერიუმებზე დაფუძნებით ხორციელდებოდა აპლიკანტი ორგანიზაციებიდან მიღებული განაცხადების განხილვა, დამატებითი მითითებების გაცემა და საბოლოო გადაწყვეტილების მიღება.

ვინაიდან კიბერუსაფრთხოების მნიშვნელობა დღითიდღე იზრდება, საქართველოს ეროვნული

ბანკისთვის მნიშვნელოვანია ძლიერი კომპენტენციის მქონე კიბერუსაფრთხოების სპეციალისტების არსებობა და სათანადო ხელშეწყობა კარიერული განვითარებისთვის. კიბერრისკის ზედამხედველობის გუნდმა 2024 წლის განმავლობაში მონაწილეობა მიიღო სხვადასხვა დარგობრივ სემინარსა და ტრენინგში, აღსანიშნავია, რომ გუნდის წევრები ფლობენ საერთაშორისოდ აღიარებულ დარგობრივ სერტიფიკატებს.

4.12. ფინანსური და საზედამხედველო ტექნოლოგიების განვითარება

4.12.1. ფინანსური ინოვაციების ხელშეწყობა

საფინანსო სექტორში ინოვაციების და ინოვაციური ორგანიზაციების წილი მზარდია, რასაც, როგორც ახალი შესაძლებლობები, ასევე ახალი რისკებიც მოაქვს. პარალელურად, საფინანსო სექტორი მთელ მსოფლიოში ეკონომიკის ყველაზე მეტად რეგულირებად სექტორად რჩება. უფრო მეტიც, ამ რეგულირებას მზარდი ტენდენცია აქვს. შედეგად, თანამედროვე საზედამხედველო ჩარჩო საკმაოდ მოცულობითი, ტექნიკური და კომპლექსურია, განსაკუთრებით ახალი საფინანსო სტარტაპებისთვის. აღნიშნულის ფონზე, საფინანსო სექტორის მარეგულირებლებისათვის ფინტექ იდეების მქონე ინოვატორების ნახალისება და ამ იდეების მდგრად ფინანსურ მოდელად გარდაქმნის ხელშეწყობა მნიშვნელოვანი გამოწვევაა. ამ გამოწვევის საპასუხოდ, საქართველოს ეროვნული ბანკი სხვადასხვა საზედამხედველო მიდგომას ავითარებს და ფინტექსაქმიანობისათვის საბაზისო ინფრასტრუქტურის შექმნას უწყობს ხელს.

ფინანსური ინოვაციის ოფისი^[1]

ფინანსური ინოვაციების ოფისი საქართველოს ეროვნულ ბანკსა და ფინანსური ტექნოლოგიების ინოვატორთა საზოგადოებას შორის კომუნიკაციის

[1] ინფორმაცია ფინანსური ინოვაციების ოფისის შესახებ იხილეთ ჩვენს ვებგვერდზე, ფინანსური სტაბილურობის სექციაში <https://www.nbg.gov.ge/index.php?m=742>

საშუალებაა. ფინანსური ინოვაციების ოფისის მისიაა ხელი შეუწყოს პასუხისმგებლიან ინოვაციებს ფინანსურ სექტორში და დაეხმაროს ფინტექ ორგანიზაციებს/სტარტაპებს საქართველოს ეროვნული ბანკის რეგულაციების საზედამხედველო მიდგომის გაცნობაში.

2024 წლის განმავლობაში ფინანსური ინოვაციების ოფისის ფარგლებში ასამდე პირს გაენია დახმარება და კონსულტაცია, ასევე ჩატარდა მნიშვნელოვანი შეხვედრები ინოვაციური იდეების მქონე პირებთან.

ფინანსურ სექტორში არსებულ ინოვაციებთან დაკავშირებით ინოვაციების ოფისი წლის მანძილზე მჭიდრო კონტაქტს ინარჩუნებდა საერთაშორისო საფინანსო ორგანიზაციებთან, არსებული სიახლეების და საზედამხედველო მიდგომების გასაცნობად.

რეგულირების ლაბორატორია

რეგულირების ლაბორატორია (Regulatory Sandbox) წარმოადგენს მნიშვნელოვან ინსტრუმენტს ფინანსური ინოვაციების ხელშეწყობისა და განვითარების მიმართულებით. ის საშუალებას იძლევა ინოვაციური პროდუქტის ან სერვისის ტესტირება რეალურ გარემოში განხორციელდეს, რაც უმნიშვნელოვანეს როლს ასრულებს ახალი ტექნოლოგიების და ბიზნეს მოდელების ეფექტური დანერგვისა და მათი რეგულირების პროცესის შემუშავებისას. აღნიშნული გარემო უზრუნველყოფს პრაქტიკულ ანალიზს და რეალურ პირობებში ინოვაციების დანერგვისას საჭირო რეგულაციების შესაბამისობას. 2024 წელს რეგულირების ლაბორატორიის „რეალურ გარემოში ტესტირების“ ეტაპზე გადავიდა სამი ახალი სუბიექტი, რომელთაც წარმოდგენილი ჰქონდათ განსხვავებული შინაარსის ინოვაციური პროექტები. აღნიშნული პროექტები მოიცავს ისეთ მიმართულებებს, როგორიცაა კრიპტოვალუტით უზრუნველყოფილი სესხები, საკრედიტო-საინფორმაციო პლატფორმა და ონლაინ ვალუტის გადაცვლის სერვისი. ამ ეტაპზე მიმდინარეობს აღნიშნული ინიციატივების მონიტორინგი, მათი პრაქტიკული შედეგების შეფასება და ბაზარზე მათი პოტენციური ზემოქმედების ანალიზი.

გარდა ამისა, განხილვის პროცესშია დამატებით ხუთი სხვადასხვა პროექტი, რომლებიც

სხვადასხვა მიმართულების ფინანსურ და ტექნოლოგიურ ინოვაციებს მოიცავს.

ამასთან, 2024 წელს განსაკუთრებული ყურადღება დაეთმო სამიზნე სენდბოქსის ინიცირებას ტოკენიზებული დეპოზიტების და სახალხო დაფინანსების (crowdfunding) მიმართულებით. აღნიშნულთან დაკავშირებით აქტიურად მიმდინარეობდა მასალების კვლევა, არსებული პრაქტიკების შესწავლა და შესაბამისი საკანონმდებლო და ტექნოლოგიური ჩარჩოს ანალიზი, რაც ხელს შეუწყობს რეგულირებადი და ინოვაციური გარემოს ჩამოყალიბებას.

გარდა ამისა, 2024 წლის ბოლოს მნიშვნელოვანი ნაბიჯები გადაიდგა საერთაშორისო თანამშრომლობის გაღრმავების მიმართულებით. საერთაშორისო სავალუტო ფონდის (IMF) ჩართულობით დაიწყო აქტიური მუშაობა საერთაშორისო (cross-border) რეგულირების სენდბოქსის შექმნაზე, რომელიც ხორციელდება აზერბაიჯანის ცენტრალურ ბანკთან თანამშრომლობით. აღნიშნული ინიციატივა მიზნად ისახავს ფინტექ ეკოსისტემის განვითარებას რეგიონულ დონეზე, რაც ხელს შეუწყობს ინოვაციური ფინანსური პროდუქტებისა და სერვისების ტესტირებას საზღვრის მიღმა, უსაფრთხო და რეგულირებად გარემოში.

ციფრული ლარი

2023 წლის ბოლოდან ეროვნულმა ბანკმა, ტექნოლოგიურ და ტექნიკურ პარტნიორთან ერთად განახორციელა საპილოტე პროექტის პირველი ფაზა, რომელიც მიზანმიმართული იყო მოთხოვნების გააზრებას/სტრუქტურირებაზე და საბაზისო გამოსაცდელი სცენარების პრიორიტეზირებაზე.

ასევე პროექტის განვითარების გეგმის შემუშავების ფარგლებში განხორციელდა ბექლოგების დაგეგმარება, შესაბამისი ტექნიკური დოკუმენტაციის შექმნა, პროექტის ვადების განსაზღვრა და დამატებითი მესამე მხარეების ონბორდინგი.

აღნიშნული სამუშაოების პარალელურად ჩატარდა სამი ტრენინგი:

ერთკვირიანი სემინარი ეროვნული ბანკის თანამშრომლებისთვის, ბლოკჩეინის საფუძვლებზე,

ტოკენიზაციასა და სმარტ კონტრაქტებზე, რომელიც ჩაატარა Ripple-მა, 60-ზე მეტი მონაწილის დასწრებით.

ერთკვირიანი შიდა სასწავლო პროგრამა სების თანამშრომლებისთვის, რომელიც ფოკუსირებული იყო Ripple-ის პირველადი და მეორადი პროგრამული პლატფორმების მუშაობაზე.

ერთდღიანი საინფორმაციო სესია საპილოტე პროგრამაში უშუალოდ ჩართული მხარეებისთვის. განსაზღვრული საბაზისო ტესტირების სცენარების დისკრიფციის საფუძველზე, ტექნოლოგიურმა და ტექნიკურმა პარტნიორებმა, მესამე მონვეული მხარეების დახმარებით, 2024 წლის ივლისიდან დაიწყეს შესაბამისი პლატფორმების და ტექნიკური ინსტრუმენტების შექმნა/გამართვა, რამაც 2024 წლის იანვრიდან ეროვნულ ბანკს მისცა შესაძლებლობა, დაეწყო საპილოტე პროექტის ფარგლებში გამოსაცდელი საბაზისო სცენარების ექვს კვირიანი ტესტირება.

საპილოტე პროექტის ფარგლებში, გამოიცადა ხუთივე საბაზისო სცენარი. რაც შეეხება ეროვნული ბანკის შიგნით ჩართულობას, აღსანიშნავია, რომ საპილოტე პროექტის ფარგლებში დარეგისტრირდა ორასზე მეტი თანამშრომელი და განხორციელდა ნახევარ მილიონზე მეტი ტრანზაქცია.

პროექტის დასრულების შემდეგ, ტექნოლოგიურ და ტექნიკურ პარტნიორთან ერთად, გაკეთდა შემაჯამებელი რეპორტი, ხოლო მომდევნო კვარტლის განმავლობაში ეროვნული ბანკი მოამზადებს ახალ რეპორტს, რომელიც მიზანმიმართული იქნება პილოტის ფარგლებში მიღებული შედეგების ინტერპრეტირებაზე.

აღნიშნულმა ხელი უნდა შეუწყოს ციფრული ლარის პროექტის შემდეგი ნაბიჯების განსაზღვრას.

ფინტექის განვითარების ეროვნული სტრატეგია

საქართველოს ეროვნული ბანკი ფინტექის განვითარების ეროვნულ სტრატეგიას ამზადებს. სტრატეგიის მიზანია დაინტერესებულ მხარეებს შორის თანამშრომლობის გაძლიერება როგორც ქვეყნის შიგნით, ისე საერთაშორისო დონეზე, რათა თანმიმდევრული და კოორდინირებული

ნაბიჯები გადაიდგას ინკლუზიური და ინოვაციური ფინტექ ეკოსისტემის განვითარებისკენ. დოკუმენტი მსოფლიო ბანკთან თანამშრომლობით მზადდება.

ქვეყნის შიგნით ფინტექის განვითარების სტრატეგია ხელს შეუწყობს ახალი მოთამაშეებისთვის ბაზარზე შესვლის ბარიერების შემსუბუქებასა და თანამედროვე ფინანსური ინფრასტრუქტურის განვითარებას ისეთი პროექტებით, როგორებიცაა ღია ბანკინგის/ფინანსების განვითარება, რეგულირების ლაბორატორია (Regulatory Sandbox), „ცენტრალური ბანკის ციფრული ვალუტა (CBDC), როგორც ეკოსისტემა,“ მყისიერი გადახდების სისტემის დანერგვა და სხვა.

საერთაშორისო დონეზე ფინტექ-სტრატეგიის მიზანი შუა დერეფნის ქვეყნებისთვის საქართველოს რეგიონულ ფინტექ ჰაბად პოზიციონირებაა. ამისათვის ეროვნული ბანკი აქტიურად თანამშრომლობს რეგიონის ქვეყნებთან და ცდილობს მათ მოტივირებას. ამასთან, მუშავდება რეგულირების საერთაშორისო ლაბორატორიის კონცეფცია, რომელიც ხელს შეუწყობს ქვეყნებს შორის რეგულაციურ ჰარმონიზაციას, თანამედროვე ფინანსური ინფრასტრუქტურის განვითარებასა და უცხოური ფინტექ კომპანიებისა და ტალანტის მოზიდვას საქართველოში.

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, საქართველოს ფინტექის განვითარების სტრატეგიული ხედვა სამ ძირითად მიმართულებას მოიცავს:

1. **პროაქტიული მარეგულირებელი პოლიტიკის გატარება**, რომელიც ფინანსურ სექტორში რეგულაციით ხელშეწყობილი ინოვაციების (regulatory-driven innovations) დანერგვას ნაახალისებს.
2. **განვითარების ადრეულ ეტაპზე არსებული ტექნოლოგიების ტესტირება და დანერგვა თანამედროვე ფინანსური ინფრასტრუქტურის შესაქმნელად**. აღნიშნული მიმართულებით ერთ-ერთი პრიორიტეტი ბლოკჩეინზე დაფუძნებული ფინანსური ინფრასტრუქტურის უპირატესობების იდენტიფიცირება და მათი მეშვეობით არსებული ფინანსური სისტემების ეფექტიანობისა და ეფექტურობის გაზრდაა, რაც ფინანსურ სექტორს ტექნოლოგიებით ხელშეწყობილი ინოვაციების (technology-driven innovations) დანერგვაში დაეხმარება.

3. „საქართველოს მიღმა“ („Beyond-Georgia“) ფინტექ-ეკოსისტემის ხელშეწყობა. საქართველოს, როგორც პატარა, ღია ეკონომიკის ქვეყანას, ბაზრის მასშტაბირების შეზღუდული შესაძლებლობა აქვს. შესაბამისად, აქცენტი კეთდება ისეთ ინიციატივებზე, რომლებიც ფინტექის ბაზრის მხარდაჭერის კუთხით საერთაშორისო თანამშრომლობის გაძლიერებას შეუწყობს ხელს.

იმისათვის, რომ ფინტექ სტრატეგიაში მაქსიმალურად იყოს გათვალისწინებული თითოეული დაინტერესებული მხარის ინტერესი, საქართველოს ეროვნულმა ბანკმა 2024 წლის ნოემბერში სტრატეგიის პირველადი ვერსია გამოაქვეყნა და შესაბამის კერძო და საჯარო უწყებებს აქტიური კომუნიკაციისა და სტრატეგიის შესახებ საკუთარი მოსაზრებებისა და რეკომენდაციების გაზიარებისკენ მოუწოდა.

სხვადასხვა კერძო და საჯარო უწყებამ სტრატეგიასთან დაკავშირებით მრავლისმომცველი უკუკავშირი გამოგზავნა, რომელიც ეროვნულმა ბანკმა თითოეულ უწყებასთან აქტიური კომუნიკაციის პროცესში განიხილა და ასახა სტრატეგიის დოკუმენტში.

ფინტექ სტრატეგიის შემუშავების შემდგომი ნაბიჯები მიმართული იქნება დოკუმენტის საბოლოო ვერსიისა და სამოქმედო გეგმის მომზადებისკენ აქტიური საჯარო-კერძო თანამშრომლობის საფუძველზე.

საკრედიტო რეესტრი

2024 წელს მიმდინარეობდა საკრედიტო რეესტრის მონაცემების სიზუსტესთან დაკავშირებული ხარვეზების აღმოფხვრა, რომლის ძირითადი ნაწილი აღმოფხვრილია.

საკრედიტო რეესტრის მონაცემების სისწორის ანალიზისთვის გამოყენებული იყო კომერციული ბანკების მიერ ეროვნულ ბანკში წარმოდგენილი სხვადასხვა რეპორტები.

2024 წლის ბოლოს მდგომარეობით საკრედიტო რეესტრის ფორმა შესაბამისობაშია IFRS რეპორტებთან.

საკრედიტო რეესტრი, რომელიც მსოფლიო ბანკის სამუშაო ჯგუფთან კონსულტაციების საფუძველზე შეიქმნა, არის მონაცემთა ბაზა, რომელიც საკრედიტო რისკის შესახებ სრულყოფილი ინფორმაციის შეგროვების საშუალებას იძლევა. ეროვნულ ბანკში მონაცემების მოწოდება ყოველთვის უნდა ხდებოდეს და შემდეგ მონაცემთა ჯგუფებს მოიცავს:

- ◆ საკრედიტო ვალდებულების დეტალები,
- ◆ საკრედიტო ვალდებულების უზრუნველყოფის მონაცემები,
- ◆ ინფორმაცია რეფინანსირებულ სესხებზე,
- ◆ ინფორმაცია ინვესტიციების შესახებ,
- ◆ ინფორმაცია უარყოფილი საკრედიტო განაცხადების შესახებ,
- ◆ ინფორმაცია საანგარიშგებო თვის განმავლობაში დახურული სესხების შესახებ.

2025 წელს დაგეგმილია საკრედიტო რეესტრის მონაცემების საფუძველზე სექტორული კვლევის ანალიზი, კომერციული ბანკების მიერ ეროვნულ ბანკში წარმოდგენილი სხვადასხვა რეპორტების გენერირება საკრედიტო რეესტრის მონაცემებიდან. ასევე ავტომატური საზედამხებელო მექანიზმების შექმნა საკრედიტო რეესტრის მონაცემების დახმარებით.

ჩანართი 1. სინთეტიკური მონაცემების გენერაცია

მონაცემთა დამუშავების ხელშეწყობის და სტატისტიკური და მანქანური სწავლების მოდელების განვითარების მიზნით, სებ-ი აქტიურად თანამშრომლობს ფინანსური სექტორის წარმომადგენლებთან. სტატისტიკური და მანქანური სწავლების მოდელების აგების და განვითარების ეტაპზე მთავარ გამოწვევად კვლავ რჩება მონაცემთა ხარისხი და რაოდენობა. აღნიშნულის საპასუხოდ სებ-ში აქტიურად მიმდინარეობს სინთეტიკური მონაცემების გენერაცია მანქანური სწავლების მოდელების და გენერაციული ალგორითმების (Generative Adversarial Network) გამოყენებით. აღნიშნული მონაცემები წარმატებით იქნა გამოყენებული ჰაკათონებისთვის მომზადებული სხვადასხვა ამოცანებისთვის.

სინთეტიკური მონაცემები კონფიდენციალურობის გაძლიერების (PET) მრავალი ტექნოლოგიიდან ერთ-ერთია, რომელსაც შეუძლია მონაცემთა გაზიარების მხარდაჭერა და უსაფრთხოების უზრუნველყოფა. სინთეტიკური მონაცემების შექმნის და გაზიარების პროცესში რეალური მონაცემების გავრცელების და კონფიდენციალურობის დარღვევის რისკი არ არსებობს. გენერირებული სინთეტიკური მონაცემები ინახავს მხოლოდ რეალური მონაცემების სტატისტიკურ მნიშვნელობებს, რაც ფასეულია სტატისტიკური და მანქანური სწავლების მოდელებისთვის.

საყურადღებოა, რომ მსოფლიო მასშტაბით აქტიურად მიმდინარეობს სინთეტიკური მონაცემების გამოყენება. ამ მიმართულებით ერთ-ერთი მოწინავეა დიდი ბრიტანეთი, სადაც Financial Conduct Authority-ის (FCA) ინიციატივით დაინერგა Digital Sandbox-ის ჩარჩო, რომლის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან ინიციატივას წარმოადგენს სინთეტიკური მონაცემების გამოყენება სხვადასხვა ექსპერიმენტებისთვის. აღნიშნული პლატფორმა ფინანსურ კომპანიებს უზრუნველყოფს მაღალი ხარისხის სინთეტიკური მონაცემთა ნაკრებით ფინანსური პროდუქტის ტესტირებისთვის. FCA-ის მიერ 2024 წლის მარტში შემუშავებული იქნა ანგარიში¹, რომელშიც მიმოხილულია ფინანსურ სექტორში სინთეტიკური მონაცემების გამოყენების შესაძლებლობები, გამოწვევები და რეგულატორული ხედვები. ანგარიშის მიზანია ხელი შეუწყოს სინთეტიკური მონაცემების პასუხისმგებლიან გამოყენებას, პოტენციური რისკების გათვალისწინებით.

ფინანსური ტექნოლოგიების განვითარების და ინოვაციური იდეების მხარდაჭერის მიზნით სებ-ი გამოთქვამს მზადყოფნას ითანამშრომლოს ფინანსური სექტორის წარმომადგენლებთან და დაინტერესებულ სუბიექტებს დასაბუთებული საჭიროების შემთხვევაში გაუზიაროს სინთეტიკური მონაცემები, რომელიც შექმნილია სხვადასხვა რეალური მონაცემების ბაზებზე დაყრდნობით.

[1] FCA-Using Synthetic Data in Financial Services 2024.

ჩანართი 2. AI ცენტრალურ ბანკებში

ხელოვნური ინტელექტი (AI) და მასზე დაფუძნებული მოდელები დღეისთვის ალბათ ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი სიახლე და გამოწვევაა ფინანსურ სფეროში.

საერთაშორისო ანგარიშსწორების ბანკის ანგარიშების მიხედვით ცენტრალური ბანკები სულ უფრო აქტიურად იყენებენ AI ტექნოლოგიებს სხვადასხვა მიმართულებით ეფექტიანობის გაუმჯობესების მიზნით. ეს ტენდენცია დაჩქარდა 2021 წლის შემდეგ, რაც განსაკუთრებით შესამჩნევია განვითარებულ ქვეყნებში, სადაც ცენტრალური ბანკების 70% აქტიურად იყენებს AI ინსტრუმენტებს. დიდი ენის მოდელები (Large Language Models - LLM), ბუნებრივი ენის დამუშავება (Natural Language Processing - NLP), მანქანური სწავლება (Machine Learning - ML) და გენერაციული ხელოვნური ინტელექტი (Generative AI) აქტიურად გამოიყენება ცენტრალური საბანკო საქმიანობის მიმართულებებში, მათ შორის მონეტარულ პოლიტიკაში, ფინანსური სტაბილურობის უზრუნველყოფაში, საგადახდო სისტემებში, საბანკო ზედამხედველობაში, რისკების შეფასებაში, მაკროეკონომიკურ პროგნოზირებასა და თაღლითობის გამოვლენის პროცესებში. ზემოაღნიშნული ტექნოლოგიები გამოიყენება რუტინული ამოცანების ავტომატიზაციისთვის, დიდი მოცულობის სტრუქტურირებული და არასტრუქტურირებული მონაცემების დასამუშავებლად, რაც ტრადიციული მეთოდებით რთული ან შეუძლებელი იყო. გამოიკვეთა, რომ AI-ის როლი აღარ არის ექსპერიმენტული - ის თანამედროვე ცენტრალური საბანკო ოპერაციების განუყოფელი ნაწილი ხდება.

საქართველოს ეროვნული ბანკი მიყვება მსოფლიო ტენდენციას და აქტიურად ცდილობს დაანერგოს ხელოვნური ინტელექტზე დაფუძნებული ინსტრუმენტები შიდა პროცესებში. სებ-ი თანამშრომლობს სხვადასხვა დეპარტამენტთან, რათა გამოავლინოს არსებული საჭიროებები, გამოწვევები და პრობლემები და შეიმუშაოს AI-ზე დაფუძნებული გადაწყვეტილებები, რომლებიც გააუმჯობესებს სამუშაო პროცესებს.

საქართველოს ეროვნული ბანკის მთავარი ინიციატივა არის ხელოვნური ინტელექტის პლატფორმის შექმნა, რომელშიც გაერთიანებული იქნება ყველა AI ინსტრუმენტი. პლატფორმა ხელმისაწვდომი იქნება სებ-ის თანამშრომლებისთვის და საშუალებას მისცემს მარტივად გამოიყენონ ხელოვნური ინტელექტზე დაფუძნებული გადაწყვეტილებები. აღნიშნული ინიციატივა ხელს შეუწყობს AI-ის ფართოდ გამოყენებას და დააჩქარებს ინოვაციების დანერგვას ეროვნული ბანკის შიდა ოპერაციებში.

შიდა გამოყენების გარდა, საქართველოს ეროვნული ბანკი აქტიურად უწყობს ხელს ხელოვნური ინტელექტის დანერგვას საქართველოს ფინანსურ სექტორში. AI-ზე დაფუძნებული მოდელების ეფექტიანი გამოყენების უზრუნველსაყოფად, სებ-მა შეიმუშავა მოდელის რისკის მართვის (Model Risk Management - MRM) ჩარჩო, რომელიც ფინანსურ ინსტიტუტებს აძლევს მითითებებს ML და AI მოდელების შემუშავების, ვალიდაციისა და მართვის შესახებ. ეს ჩარჩო ხელს უწყობს AI-ზე დაფუძნებული გადაწყვეტილების გამჭვირვალობას დარისკების შემცირებას. დაწყებულია მუშაობა ეროვნული ბანკის AI სტრატეგიაზეც, რომელიც, ხელოვნური ინტელექტის სწრაფი განვითარების კვალდაკვალ, აუცილებელ და მნიშვნელოვან სამართლებრივი ჩარჩოს წარმოადგენს.

ეს ინიციატივები შეესაბამება AI-ის დანერგვის გლობალურ ტენდენციებს და ხაზს უსვამს საქართველოს ეროვნული ბანკის მზაობას, შეუერთდეს ტექნოლოგიურად განვითარებული ცენტრალური ბანკების რიგებს და განავითაროს ფინანსური სექტორი.

4.12.2. მოდელის რისკი

საფინანსო სექტორში გადაწყვეტილებების მიღების პროცესში სხვადასხვა სტატისტიკური მოდელების გამოყენება სულ უფრო ფართო სახეს იძენს. ასეთი მოდელები სესხის გაცემის, ფინანსური აღრიცხვის და რისკების მართვისას ფართოდ გამოიყენება. განსაკუთრებით იზრდება მათემატიკურ-სტატისტიკური მოდელების გამო-

ყენება საცალო, მიკრო და მცირე ბიზნესის სექტორის დაკრედიტებისას. ბოლო დროს ისეთი მოდელების დანერგვა გახშირდა, რომლებიც მანქანური სწავლების და ხელოვნური ინტელექტის ალგორითმებს ეფუძნება. ეს, ერთი მხრივ, მოდელის ეფექტიანობას ზრდის, მაგრამ მეორე მხრივ, შედეგების ინტერპრეტაციას, ანალიზს და რისკის შეფასებას ართულებს.

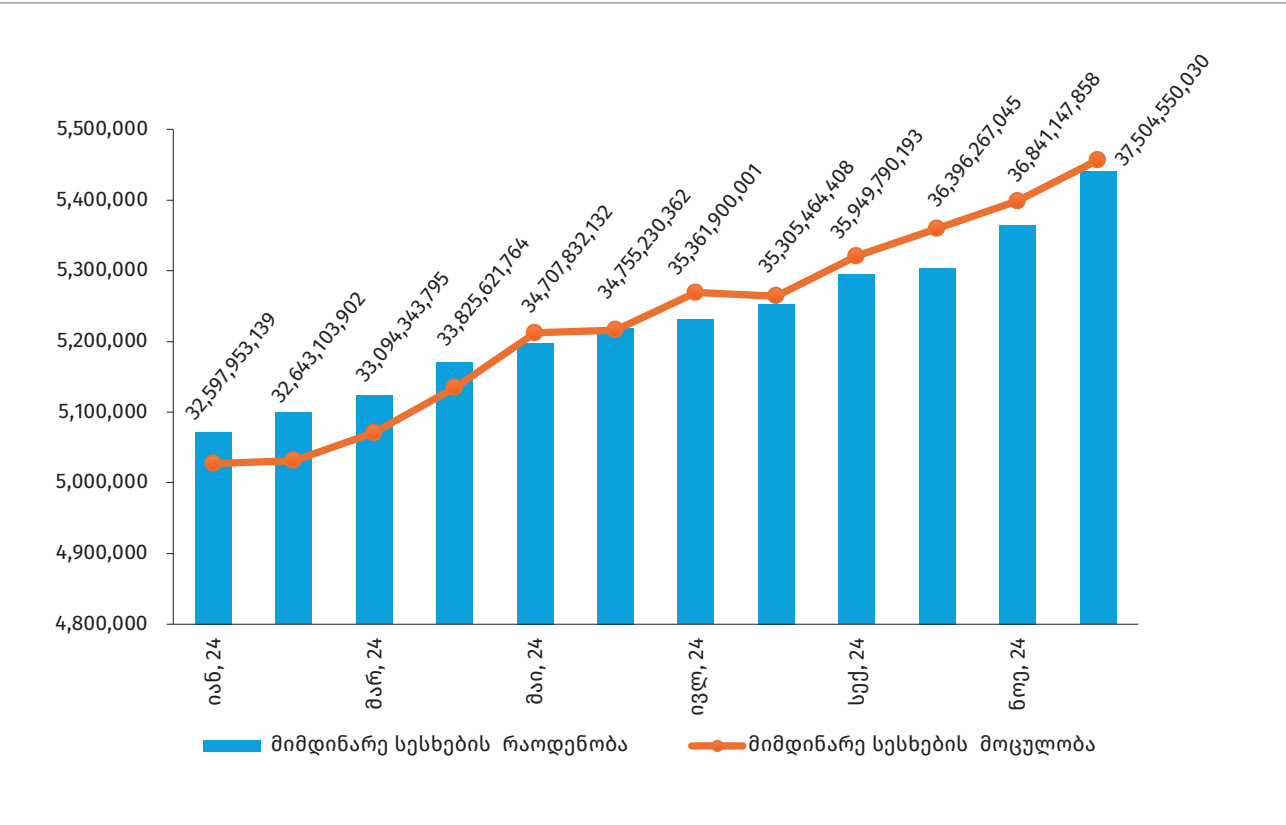
სექტორში მიმდინარე ტენდენციების გათვალისწინებით, დღის წესრიგში მოდელის ეთიკური გამოყენების ჩარჩოს შემუშავების აუცილებლობა დადგა. საპასუხოდ, დებულებაში მოდელის განვითარების, დანერგვისა და გამოყენების პროცესში გასათვალისწინებელი ეთიკის პრინციპები და მოდელის შესაძლო არაეთიკური გამოყენების შემცირების გზები განისაზღვრა. ეს ცვლილება ძირითადად მომხმარებელზეა გამიზნული. ეთიკის პრინციპების გარეშე აგებულმა მოდელმა შესაძლოა მომხმარებელთა გარკვეული ჯგუფი უსამართლოდ დააკლასიფიციროს და მისი უფლებები შეზღუდოს; მეორე ცვლილება რისკზე დაფუძნებული მიდგომის გაფართოებას ეხება – დებულების ცვლილების ფარგლებში, შემუშავდა რისკიანობის მიხედვით მოდელის რანჟირების/დაჯგუფების მეთოდოლოგია; მესამე ცვლილება ეხება მოდელის გამომყენებელი სუბიექტების მიერ სტატისტიკური მეთოდის საშუალებით მოდელის გამჭვირვალობისა და ინტერპრეტირებადობის უზრუნველყოფას. ამ ცვლილებით მოდელის გამომყენებლებს შეეზღუდებათ „შავი ყუთების“ გამოყენება და მოდელის შედეგებზე პასუხისმგებლობის მოდელის შემქმნელზე გადატანა.

ეროვნულ ბანკში IFRS 9 სტანდარტის შემოღებასთან დაკავშირებით საფინანსო ინსტიტუტებში მოსალოდნელი საკრედიტო დანაკარგების აღრიცხვის მოდელები ინერგება. მოდელის სირთულიდან და ბანკის ფინანსურ მდგომარეობაზე ზეგავლენიდან გამომდინარე, ეს მოდელები მაღალი რისკის მატარებლებია. 2023 წელს დაწყებულ იქნა აღნიშნული მოდელებისა და მეთოდოლოგიების გარჩევა და რამდენიმე ბანკთან უკვე შედგა უკუკავშირი. 2025 წელს გაგრძელდება მოდელების ანალიზი და მაქსიმალურად მოხდება იმ ხარვეზების იდენტიფიკაცია, რასაც შეუძლია მოდელის რისკის წარმოშობა.

4.12.3. საკრედიტო საინფორმაციო ბიურო/კლავტორმა

საკრედიტო საინფორმაციო ბიუროს საქმიანობა ექვემდებარება საქართველოს ეროვნული ბანკის რეგულირებას და ზედამხედველობას, რომლის ფარგლებშიც დგინდება, როგორც მათი, ისე მათთან სახელშეკრულებო ურთიერთობაში მყოფ პირთა ნორმატიულ აქტებთან შესაბამისობა.

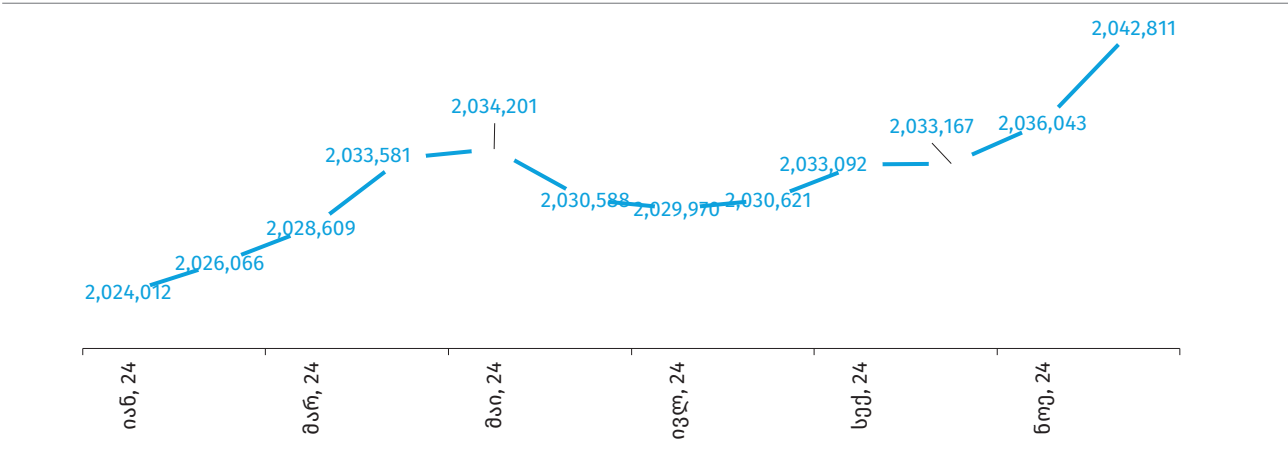
ღიაგრამა N 4.42 მიმდინარე სასხების რაოდენობა და მოცულობა (2024)

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

საკრედიტო საინფორმაციო ბიუროსთან სა-
ხელშეკრულებო ურთიერთობაში 2024 წლის
დეკემბრის მდგომარეობით იყო 235 სესხის
გამცემი ორგანიზაცია და არასავალდებულო წე-
სით ჩართული 20 ორგანიზაცია. აღნიშნული მაჩ-
ვენებელი ბუნებრივად ცვალებადია, რაზედაც
სესხის გამცემი ორგანიზაციების პერიოდულად
რეგისტრაციის და გაუქმების პროცესი ახდენს
გავლენას.

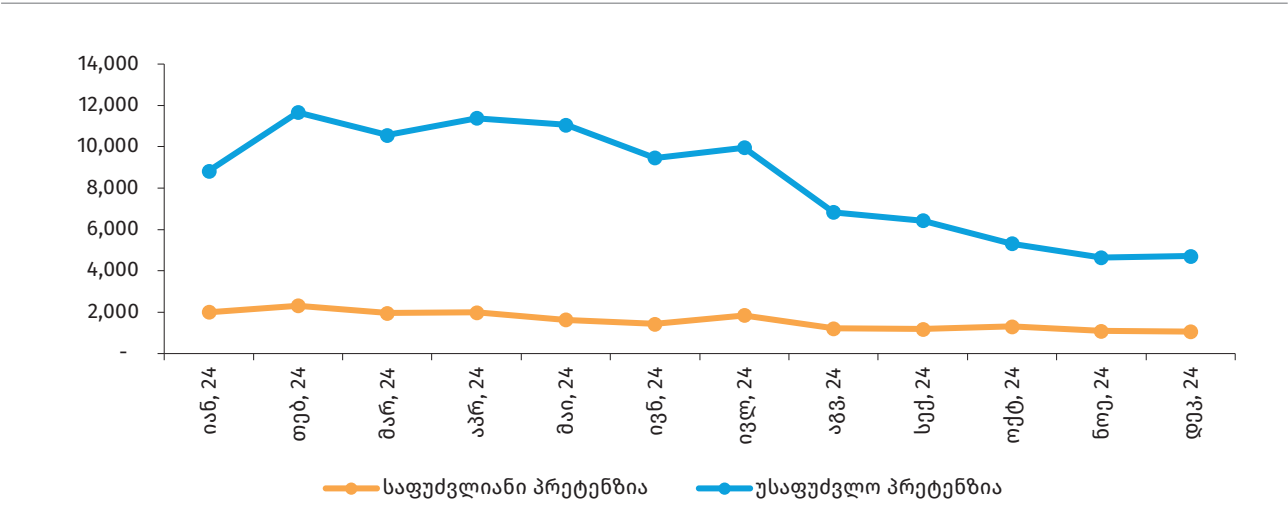
დიაგრამა N 4.43 მიმდინარე მსესხებლების უნიკალური რაოდენობა (2024)

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

მომხმარებელთა უფლებების დაცვის მიმარ-
თულება საქართველოს ეროვნული ბანკისთვის
მეტად მნიშვნელოვანია. საკრედიტო საინფორ-
მაციო მონაცემთა ბაზაში მომხმარებელთა მო-
ნაცემების სწორად და სამართლიანად ასახვის
მიზნით პერიოდულად ხორციელდება მათ მიერ
დაფიქსირებული პრეტენზიების შესწავლა
და საჭიროებისამებრ რეაგირება. 2024 წლის
განმავლობაში დაფიქსირებული პრეტენზიების
რაოდენობა წარმოდგენილია ქვემოთ მოცემულ
დიაგრამაში თვეების მიხედვით.

დიაგრამა N 4.44 მომხმარებელთა პრეტენზიების რაოდენობა (2024)

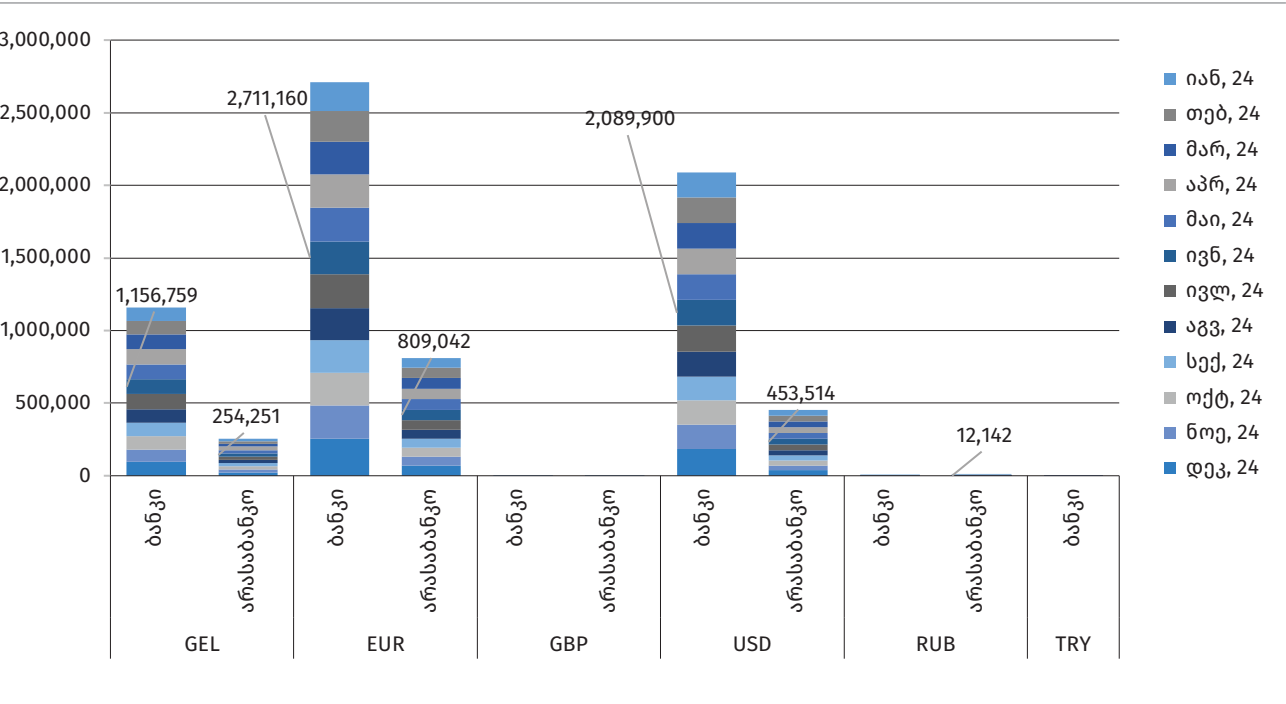
წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

ზედამხედველობის პროცესში, სექტორზე პრაქ-
ტიკული გამოცდილებიდან გამოვლენილ საჭი-
როებებზე დაკვირვებით, მათი საქმიანობის
გაუმჯობესების მიზნით პერიოდულად ხორციელ-
დება რეგულაციების გადახედვა და შესაბამისი
ცვლილება. 2024 წელსაც განხორციელდა ცვლი-

ლებები საკრედიტო საინფორმაციო ბიუროს ზედამხედველობისთვის შემუშავებულ წესებში, რომლის ფარგლებშიც სხვა მნიშვნელოვან ცვლილებებთან ერთად, ბიუროს დაემატა საქმიანობის ახალი სახეობა, რაც დაკავშირებულია მომხმარებლის იდენტიფიკაციის სერვისთან. ასევე, იზრდება ინტერესი 2022 წელს განხორციელებული ცვლილებით დაშვებული საკრედიტო საინფორმაციო ბიურო - პლატფორმის რეგისტრაციის მიმართ.

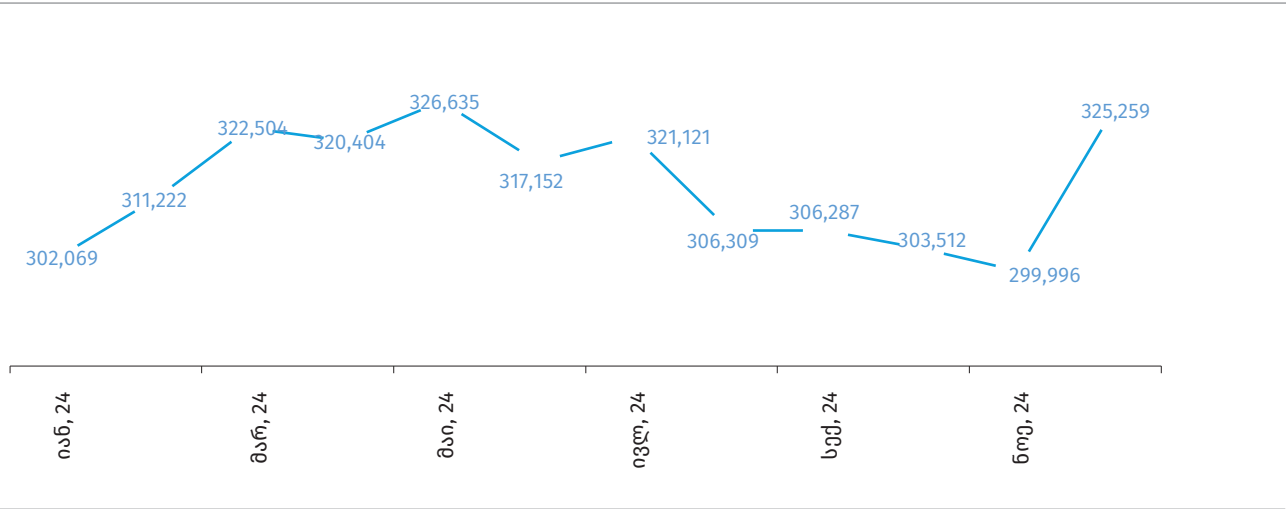
სებ-ის მიერ 2023 წელს განხორციელებული რეგულაციების ცვლილების შედეგად, საერთაშორისო ფულადი გზავნილებიდან მიღებული შემოსავლების შესახებ მონაცემებით გაფართოებული საკრედიტო საინფორმაციო ბიუროს მონაცემთა ბაზა მზარდია, რომლის მიზანიც იყო გაუმარტივოს ფულადი გზავნილის მიმღებ პირებს სესხის აღების, ხოლო ფინანსურ ინსტიტუტებს დაკრედიტების პროცესი.

დიაგრამა N 4.45 განაღდებული საერთაშორისო ფულადი გზავნილების რაოდენობა (2024)

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

დიაგრამა N 4.46 გზავნილების გამანაღდებელი უნიკალური პირების რაოდენობა (2024)

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

საკრედიტო საინფორმაციო ბიუროების საზედამხედველო მანდატის ფარგლებში სისტემატიურად განხორციელებული სესხის გამცემი ორგანიზაციების ზემოაღნიშნულ წესებთან შესაბამისობის შემოწმების და ზედამხედველობის პროცესში გამოვლენილი საჭიროებებიდან გამომდინარე, 2024 წლის მანძილზე სეპ-ის მიერ გაცემულმა სანქციის რაოდენობამ შეადგინა: საკრედიტო საინფორმაციო ბიუროს მიმართ 5 წერილობითი მითითება, ხოლო სეპ-ის მიერ რეგულირებადი სუბიექტების მიმართ 27 წერილობითი მითითება და 10 ფულადი ჯარიმა.

4.12.4. ღია ბანკინგი/ფინანსები

ღია ბანკინგი თანამედროვე ციფრული ფინანსების ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი პროცესია, რომელიც მომხმარებელს საბანკო სერვისებზე მოქნილ და უსაფრთხო წვდომას სთავაზობს ღია API (Application Programming Interface) ინტეგრაციის საშუალებით, რაც უზრუნველყოფს მონაცემთა გაცვლას ბანკებს, ფინანსურ ინსტიტუტებსა და ფინტექ კომპანიებს შორის. ეს მოდელი ხელს უწყობს ინოვაციებს და ზრდის სექტორის ეფექტიანობას.

ღია ბანკინგის პროექტზე მუშაობა საქართველოს ეროვნულ ბანკში 2019 წელს დაიწყო. 2020 წლის დასაწყისში საქართველოს საბანკო ასოციაციის ფარგლებში შეიქმნა ღია ბანკინგის კომიტეტი, რომლის მიზანია საქართველოში ღია ბანკინგის დანერგვისთვის საჭირო საერთო სტანდარტის შემუშავება და პროექტის შემდგომი განვითარების ხელშეწყობა. 2021 წლის 31 მარტიდან საქართველოში ღია ბანკინგის სერვისები უკვე ხელმისაწვდომია. 2024 წლამდე დაინერგა შემდეგი API სერვისები: საგადახდო ანგარიშების ინფორმაციის გაცვლა, სტანდარტულ პროდუქტებზე ინფორმაციის გაცვლა, გადახდის ინიცირების სერვისი, ღია ბანკინგის გამოყენებით დისტანციური იდენტიფიკაციის განხორციელების სერვისი და მასობრივი გადახდების (Bulk Payments) სერვისი.

გარდა უკვე არსებული სერვისებისა, 2024 წელს დამატებით ხელმისაწვდომი გახდა ახალი ტიპის API სერვისები:

- ◆ მრავალჯერადი/განმეორებითი გადახდების ინიცირების სერვისი;

- ◆ მომავლის თარიღით გადახდის ინიცირების სერვისი;
- ◆ ცვლადი განმეორებადი გადახდები;
- ◆ დეპოზიტებზე ინფორმაციის გაზიარების სერვისი;
- ◆ სესხებზე ინფორმაციის გაზიარების სერვისი.

ახალი API სერვისები საუკეთესო პრაქტიკებზე დაყრდნობით ხორციელდება და მნიშვნელოვან წვლილს შეიტანს საქართველოს ფინანსური ეკოსისტემის მოდერნიზაციაში, მათ შორის, კონკურენტუნარიანობისა და გამჭვირვალობის გაზრდაში. გარდა ამისა, ახალი API სერვისების დანერგვა ასევე, ხელს შეუწყობს განსხვავებული ბიზნეს მოდელების შექმნას. მიმდინარეობს კონსულტაციები საბანკო/არასაბანკო სექტორთან და მოთხოვნის შესაბამისად განისაზღვრება ახალი API სერვისები.

2024 წელს აქტიური მუშაობა მიმდინარეობდა საქართველოში ღია ბანკინგის სერვისების გაფართოებისა და ფინტექ კომპანიების ღია ბანკინგში ჩართვის მიმართულებით.

წინა წლის მსგავსად, 2024 წელსაც ღია ბანკინგის შესაძლებლობებისა და მისი შემდგომი განვითარების შესახებ ინფორმაციის გაზიარების მიზნით არაერთი ინდივიდუალური შეხვედრა გაიმართა. შეხვედრაში მონაწილეობდნენ როგორც, ეროვნული ბანკის ზედამხედველობის სუბიექტები, ასევე ფინტექ კომპანიები, რაც ხელს უწყობს ღია ბანკინგის ეკოსისტემის ფორმირებას და მონაწილე სუბიექტებისთვის ღია ბანკინგის სარგებელზე ინფორმაციის მიწოდებას.

ღია ბანკინგის მიმართ ინტერესი მნიშვნელოვნად გაიზარდა არასაბანკო სექტორში. 2024 წელს ღია ბანკინგში ჩაერთო ორი არასაბანკო სუბიექტი, ხოლო 2025 წლის დასაწყისში დამატებით ორი არასაბანკო ორგანიზაცია გახდა მისი ნაწილი. ეს ტენდენცია ცხადყოფს, რომ ღია ბანკინგის სერვისები სულ უფრო მოთხოვნადი ხდება სხვადასხვა ტიპის ფინანსური მომსახურების პროვაიდერებისთვის.

ღია ბანკინგის განვითარების შემდეგი ეტაპი ღია ფინანსებზე გადასვლაა, რაც ღია ბანკინგის კონცეფციის გაფართოებასა და მეტად ფართო ფინანსური მონაცემების მიმოცვლას

მოიაზრებს. ღია ფინანსები საშუალებას მისცემს მომხმარებლებს, არა მხოლოდ საბანკო ანგარიშების, არამედ დაზღვევის, ინვესტიციების, საპენსიო ფონდებისა და სხვა ფინანსური სერვისების მონაცემების მართვისა და გამოყენების შესაძლებლობა ჰქონდეთ ერთიან, უსაფრთხო და რეგულირებული ინფრასტრუქტურის ფარგლებში.

საქართველოს ეროვნული ბანკი განაგრძობს ღია ბანკინგის ეკოსისტემის გაძლიერებას, მონაცემთა უსაფრთხოებისა და რეგულირების მაღალი სტანდარტების უზრუნველყოფას, რაც ხელს შეუწყობს ქვეყნის ფინანსური სექტორის ციფრულ ტრანსფორმაციასა და ინოვაციური სერვისების განვითარებას.

4.13. ინფორმაციის დამუშავება და საზედამხედველო ტექნოლოგიები

საქართველოს ეროვნული ბანკი 2024 წელს აქტიურად აგრძელებდა XBRL (Extensible Business Reporting Language) სტანდარტის გამოყენებას საზედამხედველო ანგარიშგებების ეფექტური მიმოცვლისთვის. პროცესში ბანკი კვლავ ეყრდნობოდა საინფორმაციო სისტემის მომწოდებელ წამყვან ბრიტანულ კომპანია – Corefiling-ს, რომელიც უზრუნველყოფს ტექნოლოგიურ მხარდაჭერას და შესაბამისი სისტემების ფუნქციონირებას.

XBRL-ის ფარგლებში საზედამხედველო ანგარიშგების პროცესი სტანდარტიზებული და ავტომატიზებულია, რაც საშუალებას აძლევს კომერციულ ბანკებსა და სხვა საზედამხედველო სუბიექტებს მონაცემების მიწოდება როგორც ტრადიციულ, ასევე XBRL ფორმატში. მონაცემების სისწორე მოწმდება ტაქსონომიის შესაბამისად, ხოლო ბანკებს შესაძლებლობა აქვთ წინასწარ შეამოწმონ ვალიდაციის შედეგები, რაც მნიშვნელოვნად ამცირებს არასწორი

მონაცემების წარმოდგენის რისკს და აუმჯობესებს მონაცემთა ხარისხს.

IFRS (International Financial Reporting Standards) სტანდარტით ანგარიშგებების მიღება კვლავ პრიორიტეტული მიმართულება იყო. კომერციული ბანკებიდან ყველა სავალდებულო საზედამხედველო ანგარიშგება მიიღება როგორც ტრადიციულ, ასევე XBRL ფორმატში. ამასთან, 2024 წელს მიმდინარეობდა ადგილობრივი ანგარიშგებებისთვის XBRL ტაქსონომიის შემუშავება, რაც ხელს უწყობს მონაცემთა სტანდარტიზაციასა და რეგულაციების გამჭვირვალე შესრულებას. პარალელურად, EBA CRDIV ტაქსონომია აქტიურად გამოიყენებოდა FINREP ანგარიშგებისთვის, რაც ევროკავშირის საბანკო რეგულაციებთან შესაბამისობის უზრუნველყოფას ემსახურება.

საზედამხედველო პროცესების ეფექტიანობის გასაზრდელად, ეროვნული ბანკი იყენებს შიდა დეველოპმენტის შედეგად შექმნილ აპლიკაციას, რომელიც მუდმივად განიცდის განახლებას და ოპტიმიზაციას. ეს პლატფორმა უზრუნველყოფს მონაცემების დამუშავებას, ანალიზსა და საზედამხედველო საქმიანობის უფრო სტრუქტურირებულ წარმართვას.

მონაცემთა ანალიზისა და ვიზუალიზაციის პროცესების გასაუმჯობესებლად 2024 წელს განხორციელდა Power BI-ზე გადასვლა, რომელმაც ჩაანაცვლა არსებული Business Intelligence სისტემა. Power BI-ის დანერგვამ შესაძლებელი გახადა მონაცემთა უფრო მოქნილი ანალიზი, დინამიკური და ინტერაქტიული დეშბორდების შექმნა, რაც მნიშვნელოვანი ინსტრუმენტი გახდა საზედამხედველო პროცესში ჩართული სხვადასხვა მხარეებისთვის.

ეროვნული ბანკი 2024 წელს კვლავ აქტიურად ავითარებდა მონაცემთა სტანდარტიზაციის, გამჭვირვალობისა და ტექნოლოგიური ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესების მიმართულებებს, რაც საბოლოოდ, მნიშვნელოვნად აუმჯობესებს რეგულაციურ და საზედამხედველო პროცესებს ქვეყანაში.

მომხმარებელთა
უფლებების დაცვა

5.1. ნორმატიული ბაზის სრულყოფა

5.1.1. მომხმარებელთა უფლებების დაცვის წესი

მომხმარებლის უფლებების დაცვის მიმართულებით მომხმარებელზე მორგებული გარემოს გაუმჯობესების მიზნით, 2024 წელს კვლავ გაგრძელდა საუკეთესო საერთაშორისო პრაქტიკისა და ასევე, სექტორში არსებული გამოწვევების შესწავლა და ანალიზი. ფინანსური სექტორის მომხმარებელთა უფლებების დაცვის სტანდარტის ამოქმედების მიზნით, ასევე, საქართველოსა და ევროკავშირის შორის არსებული ასოცირების შესახებ შეთანხმების მოთხოვნებიდან გამომდინარე, საქართველოს ეროვნულმა ბანკმა 2021 წლის 9 მარტის #32/04 ბრძანებით დამტკიცებულ „ფინანსური ორგანიზაციების მიერ მომსახურების განვითარების მომხმარებელთა უფლებების დაცვის წესში“ (შემდგომში - „წესი“) გარკვეული ცვლილებები განახორციელა, რაზე მუშაობაც წინა წლებში დაიწყო. თუმცა, სექტორთან და სხვა დაინტერესებულ მხარეებთან მჭიდრო კომუნიკაციისა და განხილვების შედეგად ცვლილებების მიღება და ამოქმედება 2024 წელს განხორციელდა. ცვლილებები შემდეგ საკითხებს შეეხო:

- ◆ დაზუსტდა „საკრედიტო შუამავლისა“ და „კრედიტის მთლიანი თანხის“ ცნებები, ასევე, დაკორექტირდა „დეპოზიტის“ ცნება, რის შედეგადაც აღნიშნული მიმდინარე ეტაპზე უკვე მოიცავს მიმდინარე და საბარათე ანგარიშებსაც, რომლებსაც ერიცხება პროცენტი;
- ◆ ცვლილებების შედეგად ფინანსური ორგანიზაციები ვალდებული არიან, საფინანსო პროდუქტის შეთავაზებისას, საფინანსო პროდუქტის მიწოდებამდე, ხელშეკრულების მნიშვნელოვანი პირობები მომხმარებელს ზეპირსიტყვიერადაც გააცნონ, გარდა ისეთი შემთხვევისა, როდესაც პროდუქტის შეთავაზება ხორციელდება ისეთი დისტანციური საკომუნიკაციო საშუალებით, რომელიც გამორიცხავს ზეპირსიტყვიერ კომუნიკაციას და აღნიშნული ინფორმაცია მომხმარებლისთვის მიწოდებულია სხვა გზით

(მათ შორის, დისტანციური საკომუნიკაციო საშუალებით). გარდა ამისა, ფინანსურმა ორგანიზაციებმა ინტერნეტ და მობაილბანკში უნდა უზრუნველყონ გარკვეული ტიპის ინფორმაციისა და ხელშეკრულების განთავსება;

- ◆ ამასთან, დარეგულირდა ისეთი მნიშვნელოვანი საკითხი, როგორიცაა ხელშეკრულებებზე უარის თქმის უფლება, რაც სიახლეა. ცვლილების მიხედვით, მომხმარებელს უფლება აქვს უარი თქვას დისტანციურად დადებულ ხელშეკრულებებზე, ასევე, ერთ მილიონ ლარამდე გაცემულ არაუზრუნველყოფილ და მოძრავი ქონებით უზრუნველყოფილ სესხებზე/კრედიტებზე მათი გაფორმებიდან 14 დღის განმავლობაში. ამასთან, სესხის/კრედიტის ხელშეკრულებაზე უარის თქმის შემთხვევაში, გატანილი ძირის გარდა, მომხმარებელი მხოლოდ გამოყენებული პერიოდის პროცენტს, ასევე, ადმინისტრაციული ორგანოსთვის და ნოტარიუსისთვის გადახდილ ხარჯებს დაფარავს. დამატებით გათვალისწინებულია უარის თქმის უფლების არსებობის შემთხვევაში, მისი გამოყენების სათანადო პირობების შესახებ ინფორმაციის ხელშეკრულებაში მითითების ვალდებულებაც. ამასთან, წესში აღნიშნული უფლების გამოყენებასთან დაკავშირებული გარკვეული გამონაკლისებიც განისაზღვრა;
- ◆ ცვლილებები ასევე შეეხო საკრედიტო და სადეპოზიტო ხელშეკრულებების თავსართში სავალდებულოდ მისათითებელ ინფორმაციას, კერძოდ, როგორც ხელშეკრულებაზე უარის თქმის უფლების არსებობის, ისე არარსებობის შესახებ. ასევე, ცვლილების მიხედვით, ფინანსური ორგანიზაციები ვალდებული არიან თავსართში მიუთითონ ინფორმაცია კრედიტის ვადის უპირობოდ გახანგრძლივების უფლების შესახებ, თუ კრედიტი გაცემულია „ფიზიკური პირის დაკრედიტების შესახებ დებულების დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2020 წლის 13 მარტის №44/04 ბრძანებით დამტკიცებული დებულების დანართი №1-ის, შენიშვნა 2-ის გათვალისწინებით, კერძოდ, თუ მომხმარებელს აქვს კრედიტის/კრედიტების ვადის უპირობოდ გახანგრძლივების უფლებამოსილება.

გარდა ზემოაღნიშნულისა, საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ ცვლილებები დაინიშნა საგადახდო მომსახურების პროვაიდერების მიმართ არსებულ მოთხოვნებში, რომლის მიხედვითაც შესაბამის რეგულაციებში უფრო დეტალურად გაიწერა მომხმარებლების მიერ პრეტენზიის დაფიქსირებისა და მასზე რეაგირების მოთხოვნები, ასევე, საქართველოს ეროვნული ბანკისთვის შესაბამისი ანგარიშგების წარდგენის ვალდებულება. აღნიშნული ცვლილებები საქართველოს ეროვნულ ბანკს საშუალებას მისცემს უკეთ გააანალიზოს რამდენად სწორად რეაგირებენ საგადახდო მომსახურების პროვაიდერები მომხმარებლების მიერ დაფიქსირებულ საჩივრებზე, ასევე, არსებობს თუ არა ამ მიმართულებით ხარვეზები ორგანიზაციებში, მათ შორის, სისტემურ დონეზე, რამაც სამომავლოდ შესაძლოა კიდევ უფრო მეტი ყურადღების დათმობის აუცილებლობა მოითხოვოს. აღნიშნული ცვლილებების ამოქმედება 2025 წელს იგეგმება.

დამატებით, სექტორში კონკურენტული გარემოს გაძლიერებისა და მომხმარებელთა უფლებების დაცვის ხელშეწყობის მიზნით ეროვნულმა ბანკმა წესის კიდევ ერთ ცვლილებაზე მუშაობა დაიწყო, რაც სესხის/კრედიტის ერთი ფინანსური ორგანიზაციიდან მეორეში რეფინანსირების შემთხვევაში წინსწრების საკომისიოს შემცირებას გულისხმობს. ცვლილებების ამოქმედება 2025 წლიდან იგეგმება.

5.1.2. მომხმარებელთა უფლებების დაცვის მიმართულებით მარეგულირებელ უწყებათა შორის თანამშრომლობა

მომხმარებლის უფლებების დაცვის მიმართულებით ქვეყანაში არსებული სხვადასხვა მარეგულირებელ უწყებათა შორის თანამშრომლობა უკვე არაერთი წელია გრძელდება, რის ფარგლებშიც, 2024 წლის განმავლობაში საქართველოს კონკურენციისა და მომხმარებლის დაცვის სააგენტოსთან და სხვა მარეგულირებელ უწყებებთან ერთად უკვე მეორედ ორგანიზებულ იქნა როგორც მომხმარებლის უფლებების დაცვის კვირეული, ასევე, საერთაშორისო კონფერენცია „კონკურენცია და მომხმარებლის უფლებების დაცვა“. აღნიშნული ღონისძიებების ფარგლებში, როგორც სექტორის წარმომადგენლებისთვის,

ასევე, მომხმარებლებისთვის სხვადასხვა ფორმატით მიწოდებულ იქნა ინფორმაცია ფინანსური სექტორის მომხმარებელთა უფლებების დაცვის მიმართულებით ეროვნული ბანკის მიერ განხორციელებული ქმედებების შესახებ.

დამატებით, საქართველოს კონკურენციისა და მომხმარებლის დაცვის სააგენტოს ინიციატივით და სექტორის მარეგულირებელი უწყებების - ეროვნული ბანკის, კომუნიკაციების კომისიის, სემეკის, დაზღვევის სახელმწიფო ზედამხედველობის სამსახურის და სურსათის ეროვნული სააგენტოს ჩართულობით მომხმარებლის უფლებების დაცვის პირველი ეროვნული სტრატეგიის დოკუმენტი მომზადდა, რომელსაც საქართველოს მთავრობამ მხარი დაუჭირა. სტრატეგია მომხმარებელთა დაცვის მიმართულებით სამართლებრივი ჩარჩოს დახვეწის პროცესის გაგრძელებასა და სამომხმარებლო განათლების და თანამშრომლობის გაძლიერებას ისახავს მიზნად. სტრატეგიის ფარგლებში ასევე შემუშავდა 2024 წლის სამოქმედო გეგმა, რომელიც დეტალურად მოიცავს იმ კონკრეტულ ნაბიჯებს, რაც სააგენტომ და მარეგულირებელმა უწყებებმა უნდა განახორციელონ სტრატეგიით დასახული მიზნებისა და ამოცანების შესასრულებლად.

საბაზრო ქცევის ზედამხედველობა

მსოფლიო ბანკის ტექნიკური დახმარების ფარგლებში მიღებული რეკომენდაციების გათვალისწინებით, ასევე, საუკეთესო საერთაშორისო პრაქტიკასთან დაახლოების მიზნით, საქართველოს ეროვნულ ბანკში აქტიურად ფუნქციონირებს საბაზრო ქცევის ზედამხედველობის მიმართულება, რომლის ძირითად ამოცანას ფინანსური სექტორის მომხმარებლის უფლებების დაცვის მიმართულებით რისკებზე დაფუძნებული ზედამხედველობის პრინციპების გაძლიერება წარმოადგენს. აღნიშნული კუთხით 2024 წელს შემუშავდა სხვადასხვა ინდიკატორი, რომელზე პერმანენტულ რეჟიმში დაკვირვება საშუალებას მოგვცემს წინასწარ დავაიდენტიფიციროთ მომხმარებელთა უფლებების დაცვის მიმართულებით არსებული შესაძლო რისკები და გამოწვევები, დავგეგმოთ შესაბამისი საპასუხო ნაბიჯები. გარდა ამისა, ეროვნული ბანკის მიერ შემუშავდა საბაზრო ქცევის ზედამხედველობის სტრატეგიის პროექტი,

რომელიც საჯარო კონსულტაციებისთვის 2025 წელს გასაჯაროვდება. დამატებით, საბაზრო ქცევის ზედამხედველობის ფარგლებში 2024 წელს განხორციელდა რამდენიმე თემატური შემოწმება.

5.2. საფინანსო სექტორში მომხმარებელთა უფლებების დაცვის სტანდარტების დისტანციური და ადგილზე შემოწმება; თემატური შემოწმებები

ფინანსური სექტორის მომხმარებელთა უფლებების დაცვის მონიტორინგის მიზნით, ბაზარზე არსებული გამოწვევების დაკვირვების შედეგად, საქართველოს ეროვნული ბანკი 2024 წელსაც აქტიურად აგრძელებდა მის ზედამხედველობას დაქვემდებარებული სუბიექტების დისტანციურად შემოწმებას. ამასთან, როგორც ზემოთაც აღინიშნა, 2024 წელს გარდა სტანდარტული შემოწმებებისა, საბაზრო ქცევის ზედამხედველობის ჭრილში განხორციელდა თემატური შემოწმებები. მაგალითად, სესხის ამოღების პროცესში მათ შორის 2022 წლის 17 თებერვლის #14/04 ბრძანებით დამტკიცებული „ფინანსური ორგანიზაციების მიერ კრედიტის ამოღებასთან დაკავშირებული ეთიკის კოდექსის“ (შემდგომში - „ეთიკის კოდექსი“) მოთხოვნების დაცვის მონიტორინგის მიზნით 2024 წელს დაიწყო ფინანსური ორგანიზაციების ადგილზე შესაბამისი თემატური შემოწმება. აღსანიშნავია, რომ ეს თემატური შემოწმება ფინანსური ორგანიზაციების რაოდენობიდან გამომდინარე, 2025 წელსაც გაგრძელდება. სხვადასხვა თემატური შემოწმებების ფარგლებში საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ 2024 წელს ჯამში 15 (თხუთმეტი) ფინანსური ორგანიზაცია შემოწმდა. აქვე, გასათვალისწინებელია, რომ 2025 წლიდან იგეგმება თემატური შემოწმებების ფარგლებში გამოვლენილი პრაქტიკების შესახებ კონსოლიდირებული ინფორმაციის გასაჯაროება.

ასევე, საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ წლის განმავლობაში ხორციელდებოდა სა-

კანონმდებლო მოთხოვნებთან მიმართებაში არსებულ დარღვევებზე შესაბამისი საზედამხედველო ქმედებების გატარება. მითითებულის ფარგლებში, წერილობითი მითითება გაეგზავნა 5 კომერციულ ბანკს, 7 მიკროსაფინანსო ორგანიზაციასა და 24 სესხის გამცემ სუბიექტს, ასევე, ჯამურად 83,000 (ოთხმოცდასამი ათასი) ლარით დაჯარიმდა 4 კომერციული ბანკი, 3 მიკროსაფინანსო ორგანიზაცია და 7 სესხის გამცემი სუბიექტი.

აქვე გასათვალისწინებელია, რომ 2025 წლიდან, საკანონმდებლო მოთხოვნების ფარგლებში, იგეგმება მომხმარებლის უფლებების დაცვის მიმართულებით თითოეული ფინანსური ორგანიზაციის მიმართ გამოყენებული ფულადი ჯარიმის შესახებ ინფორმაციის ეროვნული ბანკის ვებ-გვერდზე გამოქვეყნება.

მისტიური მყიდველის კვლევა

2024 წელს საქართველოს ეროვნულმა ბანკმა, ფონდი „შპარკასე საქართველოსთვის“ დაფინანსებითა და კვლევითი კომპანია „ეისითი კვლევის“ ჩართულობით ფინანსურ სექტორში მისტიური მყიდველის კვლევა ჩაატარა, რომლის ფარგლებშიც შესწავლილ იქნა კვლევისთვის შერჩეული კომერციული ბანკების მიერ მოხმარებლებისთვის გაწეული მომსახურების პროცესის „ფინანსური ორგანიზაციების მიერ მომსახურების გაწევისას მომხმარებლის უფლებების დაცვის წესის“ მოთხოვნებთან შესაბამისობა. კერძოდ, დაკვირვება განხორციელდა სესხის/კრედიტის შეთავაზებისას და ხელშეკრულების გაფორმებისას პირდაპირი კომუნიკაციის არხით მომხმარებლებისთვის ინფორმაციის მიწოდების პროცესებზე.

კვლევის ფარგლებში გამოვლინდა გარკვეული ტიპის ნაკლოვანებები, რასთან დაკავშირებითაც შესაბამის ფინანსურ ორგანიზაციებთან განხორციელდა კომუნიკაცია და მათთან ერთად მიმდინარეობს აღნიშნული ხარვეზების აღმოფხვრაზე მუშაობა, რაც, მათ შორის, 2025 წელსაც გაგრძელდება.

მომხმარებლების მომართვიანობა

საქართველოს ეროვნული ბანკის მომხმარებელთა უფლებების დაცვის დეპარტამენტში ფუნ-

ექონირებს მომხმარებლების მომართვებზე რეაგირების განყოფილება, სადაც 2024 წელს ჯამში მომხმარებელთა 8,698 მომართვა დაფიქსირდა, რაც წინა წელთან შედარებით დაახლოებით 3,4%-იანი ზრდაა. აღნიშნული ძირითადად წლის პირველ ნახევარში გაზრდილი მომართვიანობის შედეგია, ხოლო, წლის მეორე ნახევარში მომართვიანობა წინა წლის იდენტურ პერიოდთან შედარებით დაახლოებით 35%-ით არის შემცირებული.

როგორც წინა წლებში, მომართვების უმრავლესობა სატელეფონო არხით ფიქსირდება. კერძოდ, აღნიშნული არხით 6,432 მომართვა (73.97 პროცენტი) დაფიქსირდა, რაც წინა წელთან შედარებით დაახლოებით 1%-ით გაზრდილი მაჩვენებელია. ამასთან, სატელეფონო არხის შემდეგ ყველაზე მეტად აქტიურია ელექტრონული ფოსტა და ეროვნული ბანკის ვებ-გვერდზე მომართვის დაფიქსირებისთვის განკუთვნილი შესაბამისი გვერდი. ამ არხებით ჯამში დაფიქსირდა - 1,127 მომართვა (12.95 პროცენტი), ხოლო წერილობით - 547 (6.28 პროცენტი) მომართვა, სოციალური ქსელით - 232 (2.67 პროცენტი) მომართვა და პირადი ვიზის გზით - 358 მომართვა (4.11 პროცენტი).

შინაარსის მიხედვით 2024 წელს ყველაზე მეტი მომართვა ზოგად საკითხებს/შეკითხვებს ეხებოდა, ასევე, წინა წლების მსგავსად აქტუალური იყო ადმინისტრაცია/მომსახურებასთან დაკავშირებული მომართვები, მესამე ყველაზე მეტად აქტუალური საკითხი კი ხელშეკრულების პირობებთან დაკავშირებული მომართვებია.

პროდუქტების მიხედვით ყველაზე ხშირად მომართვები პრობლემურ და სამომხმარებლო სესხებს და სხვა ტიპის პროდუქტებს ეხებოდა.

დამატებით, აღსანიშნავია, რომ ყველაზე მეტი მომართვა კომერციულ ბანკებთან მიმართებაში ფიქსირდება, რაც მათი მომხმარებლების რაოდენობიდან გამომდინარე ბუნებრივია.

5.2.1. საკრედიტო საინფორმაციო ბიურო

საკრედიტო საინფორმაციო ბიუროების რეგულირების კუთხით საქართველოს ეროვნული ბანკის მომხმარებელთა უფლებების დაცვის

დეპარტამენტი კვლავ აგრძელებდა ბიუროში დაფიქსირებული პრეტენზიების ანგარიშგებების შესწავლასა და შესაბამისი ხარვეზებისა და პრაქტიკების გამოვლენას. კერძოდ, აღნიშნულის ფარგლებში, 2024 წელს საკრედიტო საინფორმაციო ბიუროში ჯამში 119,059 პრეტენზია დაფიქსირდა, საიდანაც მომხმარებლების იდენტიფიცირება და შესაბამისად, მათთვის პასუხის დაბრუნება მოხდა 16,844 პრეტენზიაზე. ხოლო, არაიდენტიფიცირებული მომხმარებლების შემთხვევებში, ბიუროს მხრიდან საკითხების შესწავლა მოხდა, თუმცა, უკუკავშირი ვერ განხორციელდა.

შინაარსის მიხედვით ბიუროში დაფიქსირებული პრეტენზიებიდან ყველაზე აქტუალური შემდეგი საკითხებია: საკრედიტო ქულასთან დაკავშირებული პრეტენზიები, სესხების დაფარვის შესახებ ინფორმაციის ასახვის დროსთან დაკავშირებული უკმაყოფილება, ასევე, ბიუროში ასახული ინფორმაციის სიზუსტესთან და მომხმარებლების თანხმობის გარეშე ინფორმაციის გადამოწმებასთან დაკავშირებული პრეტენზიები.

აღნიშნული პრეტენზიების შესწავლისას მათ შორის, ხარვეზები გამოვლინდა არამხოლოდ უშუალოდ საკრედიტო საინფორმაციო ბიუროში, არამედ ფინანსურ ორგანიზაციებშიც.

5.3. ფინანსურ ორგანიზაციებში დაფიქსირებული პრეტენზიების მონაცემები

მომხმარებელთა უფლებების დაცვის წესის მოთხოვნების შესაბამისად ფინანსური ორგანიზაციები მომხმარებლების მიერ მათთან დაფიქსირებული პრეტენზიების შესახებ ანგარიშგებას ყოველთვიურად აწვდიან საქართველოს ეროვნულ ბანკს, რაც ასევე ყოველთვიურად ქვეყნდება საქართველოს ეროვნული ბანკის ვებგვერდზე.

აღნიშნული ანგარიშგებების მიხედვით, 2024 წლის განმავლობაში კომერციულ ბანკებში ჯამურად 28,729 პრეტენზია დაფიქსირდა, რაც წინა წლის

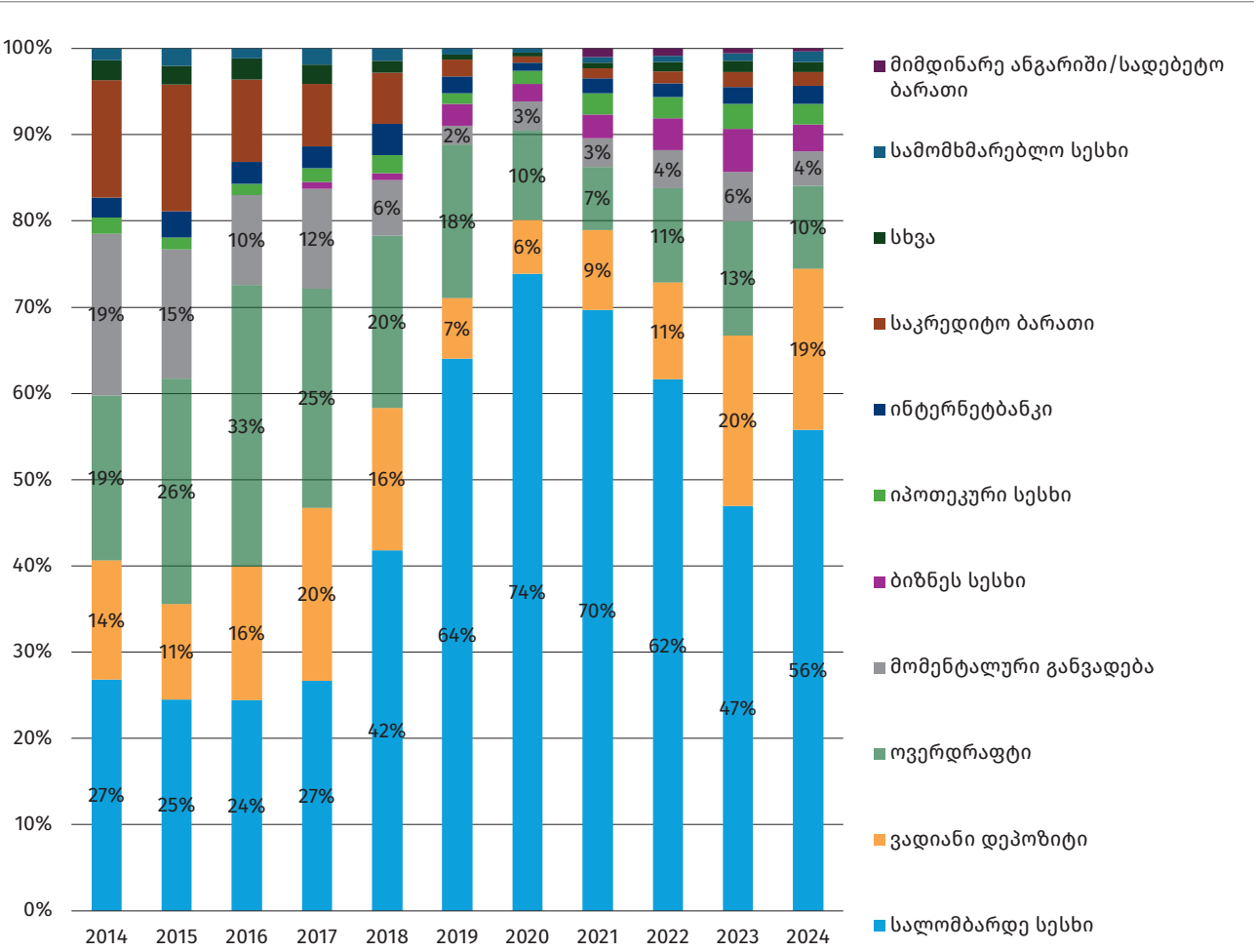
მაჩვენებელთან შედარებით დაახლოებით 26%-ით არის გაზრდილი. აღნიშნული ძირითადად საგადახდო მომსახურებასთან დაკავშირებული პრეტენზიების ზრდით არის გამოწვეული. აღსანიშნავია, რომ კომერციულ ბანკებში პრეტენზიების რაოდენობა ბოლო წლების განმავლობაში ძირითად შემთხვევაში მზარდია, რაც მომხმარებლის ცნობადობის ზრდით არის განპირობებული.

კომერციულ ბანკებში დაფიქსირებულ პრეტენზიებში ხასიათის მიხედვით, წინა წლების მსგავსად, კვლავ ტრანზაქციებთან, ადმინისტრაცია/მომსახურებასთან და ხელშეკრულების პირობებთან დაკავშირებული საკითხები ჭარბობს. რაც შეეხება პროდუქტის ტიპებს, ყველაზე ხშირად პრეტენზიები მიმდინარე ანგარიშებთან/სადებეტო ბარათებთან, სამომხმარებლო სესხებთან და საკრედიტო ბარათებთან დაკავშირებით ფიქსირდებოდა.

აქვე აღსანიშნავია, რომ საფუძვლიანი პრეტენზიების რაოდენობა საერთო რაოდენობასთან მიმართებაში დაახლოებით 29%-ს შეადგენს, რაც წინა წელთან შედარებით მნიშვნელოვნად არ შეცვლილა.

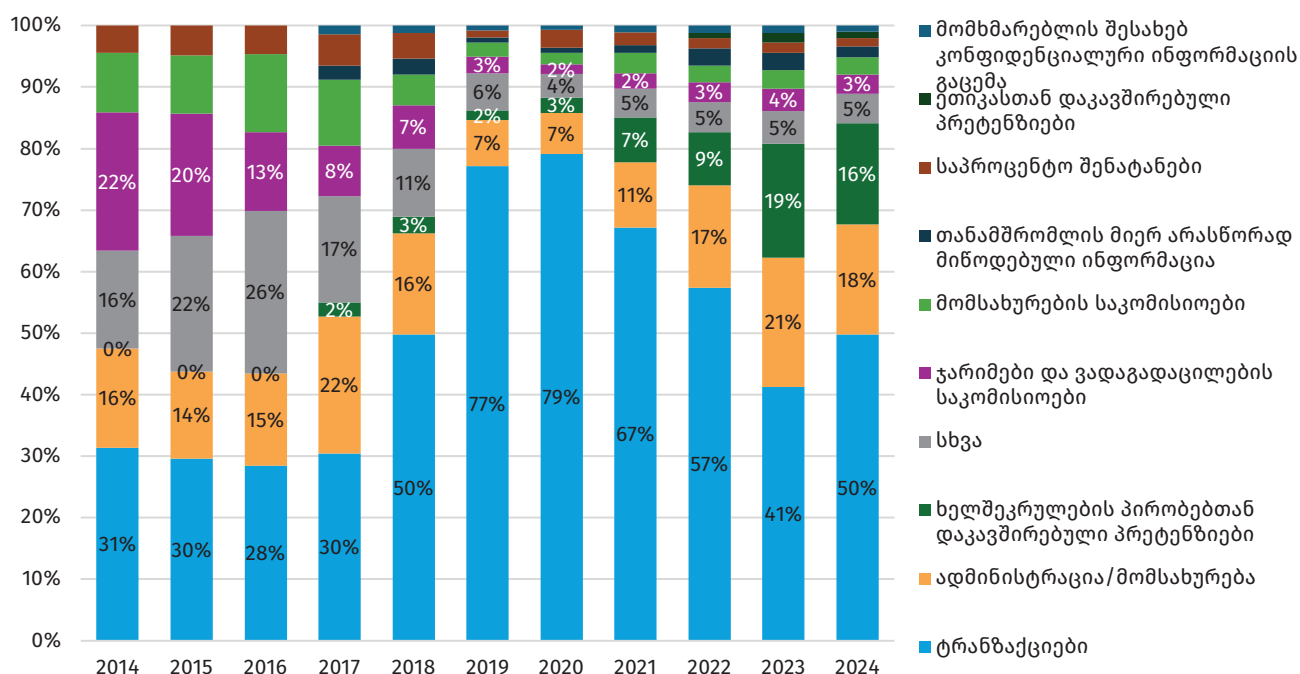
აქვე აღსანიშნავია, რომ საფუძვლიანი პრეტენზიების რაოდენობა საერთო რაოდენობასთან მიმართებაში დაახლოებით 29%-ს შეადგენს, რაც წინა წელთან შედარებით მნიშვნელოვნად არ შეცვლილა.

დიაგრამა N 5.1 კომერციულ ბანკებში დაფიქსირებული პრეტენზიების გადანაწილება პროდუქტების მიხედვით

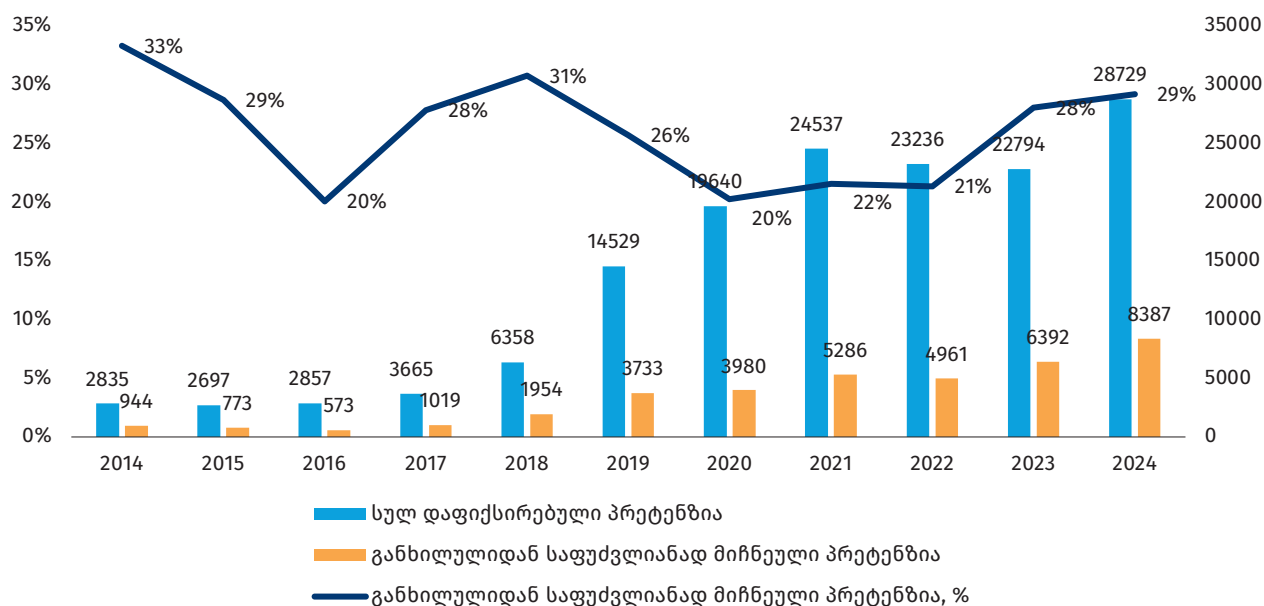
წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

დიაგრამა N 5.2 კომერციულ ბანკებში დაფიქსირებული პრეტენზიების გადანაწილება ხასიათის მიხედვით

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

დიაგრამა N 5.3 კომერციულ ბანკებში დაფიქსირებული პრეტენზიების გადანაწილება სტატუსის მიხედვით

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

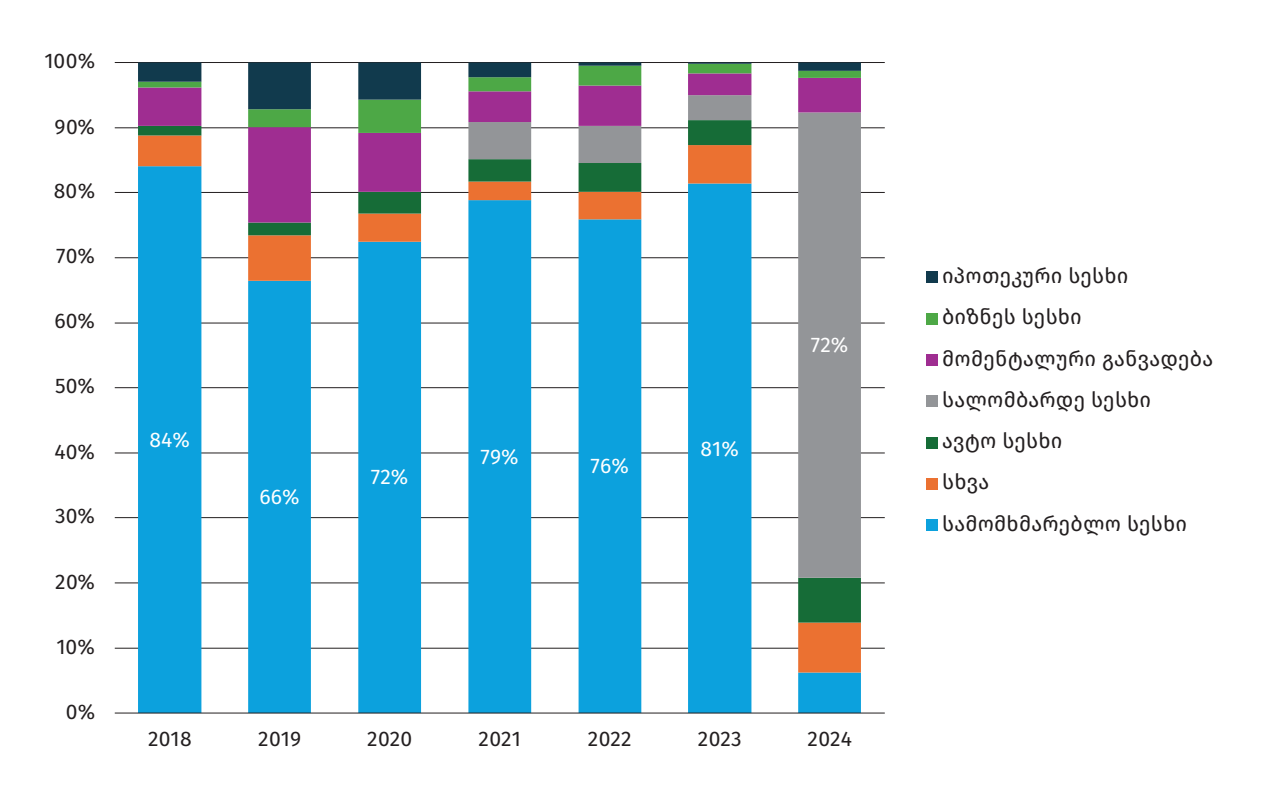
მიკროსაფინანსო ორგანიზაციებში 2024 წელს ჯამურად 798 პროექტზე დაფიქსირდა, რაც, წინა წელთან შედარებით, დაახლოებით 35%-ით არის შემცირებული. აღნიშნული გამოწვეულია ერთ-ერთ მიკროსაფინანსო ორგანიზაციაში მანამდე არსებული ტექნიკური ხარვეზის აღმოფხვრით.

2024 წელს მიკროსაფინანსო ორგანიზაციებში დაფიქსირებული პროექტების დაახლოებით 42% ადმინისტრაცია/მომსახურებას ეხებოდა, ხოლო, ჯარიმებსა და ვადაგადაცილების საკო-

მისიოებთან დაკავშირებულმა პროექტებმა 37% შეადგინა. რაც შეეხება პროექტების ჭრილში, ყველაზე მეტი პროექტია ეხებოდა სალომბარდე სესხს - 72%, ხოლო დანარჩენ პროექტებში, წინა წლის მსგავსად, სამომხმარებლო და ავტო სესხებთან დაკავშირებული საკითხები ჭარბობდა.

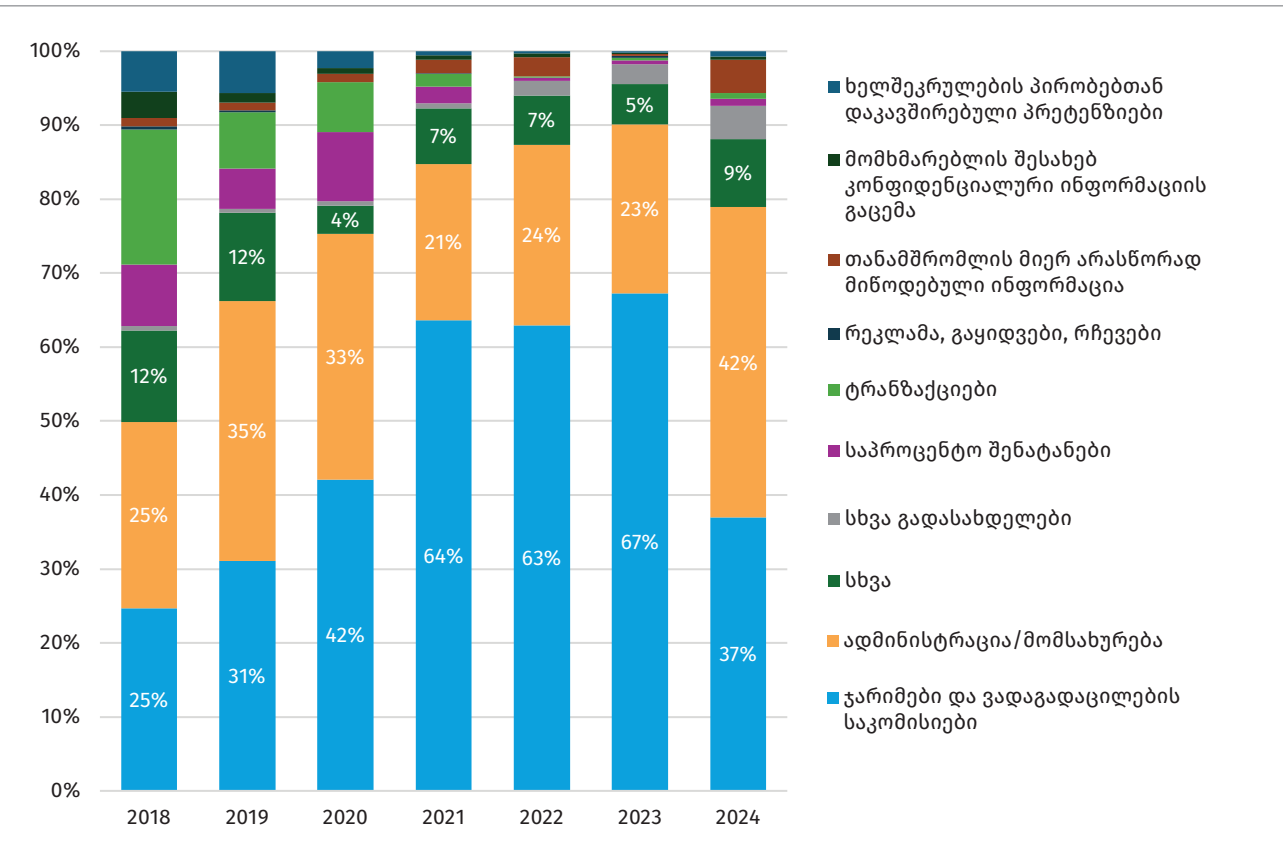
ამასთან, საფუძვლიანი პროექტების წილი დაახლოებით 51%-ს შეადგენს, რაც წინა წელთან შედარებით შემცირებული მაჩვენებელია.

დიაგრამა N 5.4 მიკროსაფინანსო ორგანიზაციებში დაფიქსირებული პროექტების გადანაწილება პროდუქტების მიხედვით

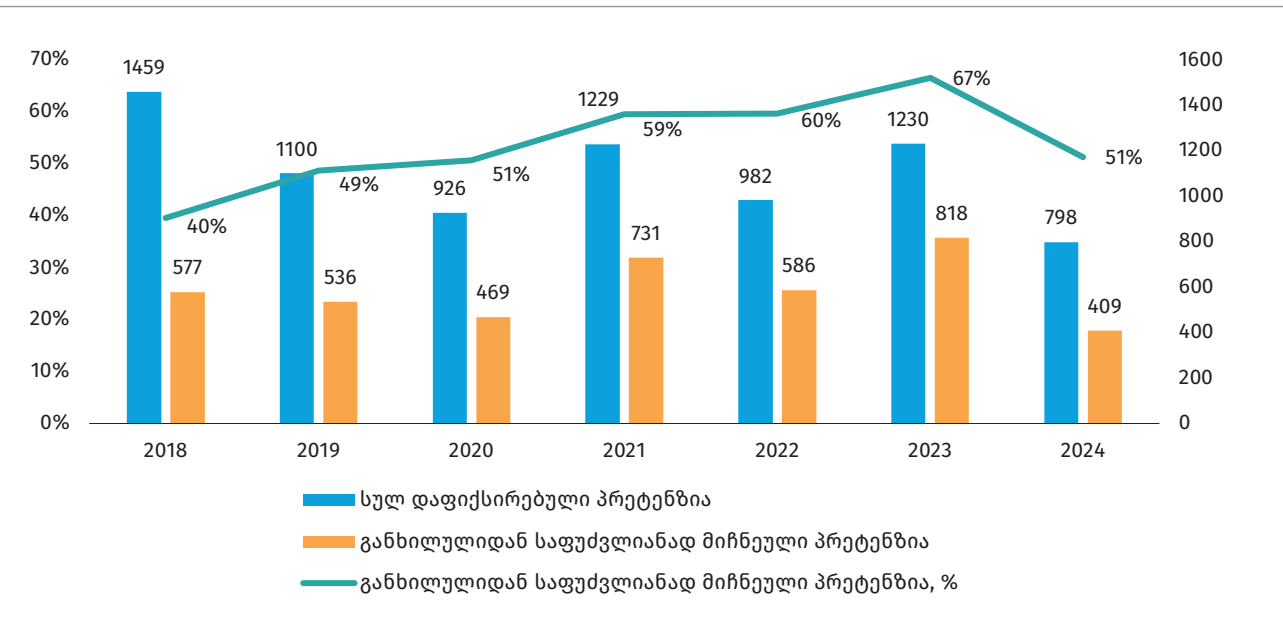
წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

დიაგრამა N 5.5 მიკროსაფინანსო ორგანიზაციებში დაფიქსირებული პრეტენზიების გადანაწილება სასაბუღალტრო მხედველობით

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

დიაგრამა N 5.6 მიკროსაფინანსო ორგანიზაციებში დაფიქსირებული პრეტენზიების გადანაწილება სტატუსების მიხედვით

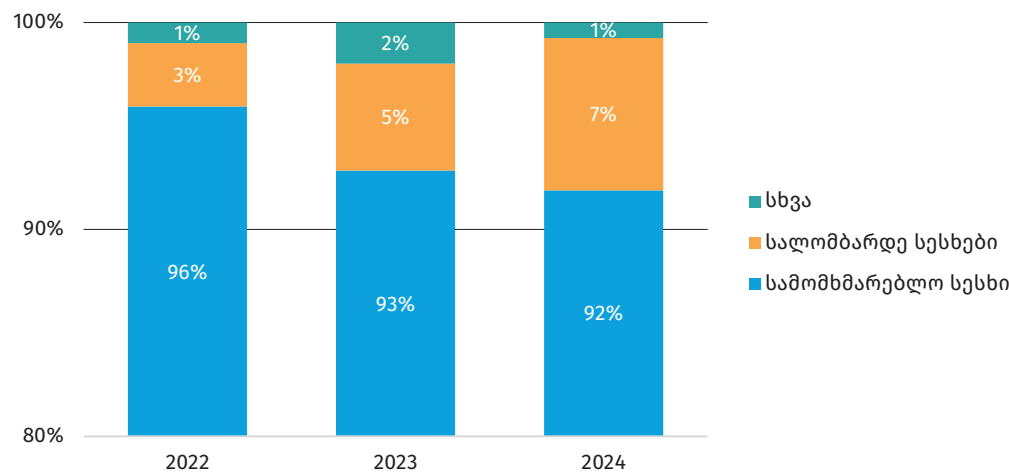

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

2024 წელს სესხის გამცემ სუბიექტებში ჯამში 1,457 პრეტენზია დაფიქსირდა. აღნიშნული წინა წელთან შედარებით დაახლოებით 24 პროცენტით ნაკლებია. ამასთან, პრეტენზიების რაოდენობის შემცირება, ასევე, ხასიათის მიხედვით მათ გადანაწილებაში ცვლილებები პრეტენზიების აღრიცხვის კუთხით არსებული უზუსტობების აღმოფხვრით არის გამოწვეული.

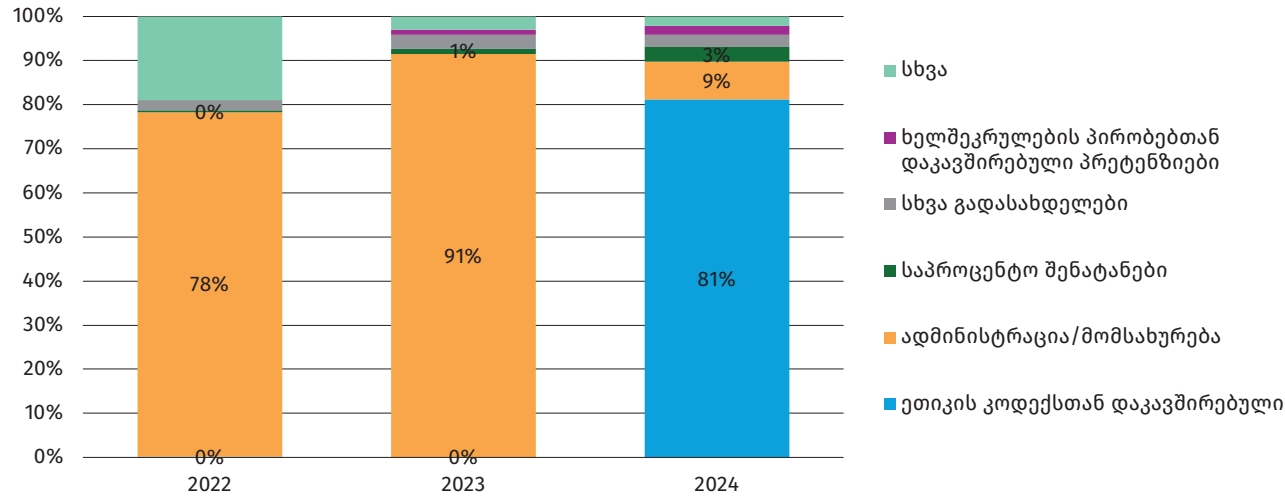
ხასიათის მიხედვით პრეტენზიების უმრავლესობა, კერძოდ, დაახლოებით 81%, ეთიკის კოდექსთან დაკავშირებულ საკითხებს ეხება, ხოლო, პროდუქტის ტიპის მიხედვით პრეტენზიები ყველაზე ხშირად სამომხმარებლო და სალომბარდე სესხებთან დაკავშირებით ფიქსირდება. საფუძვლიანი პრეტენზიების წილი კი საკმაოდ დაბალი - 2%-ია.

დიაგრამა N 5.7 სესხის გამცემ სუბიექტებში დაფიქსირებული პრეტენზიების გადანაწილება პროდუქტების მიხედვით

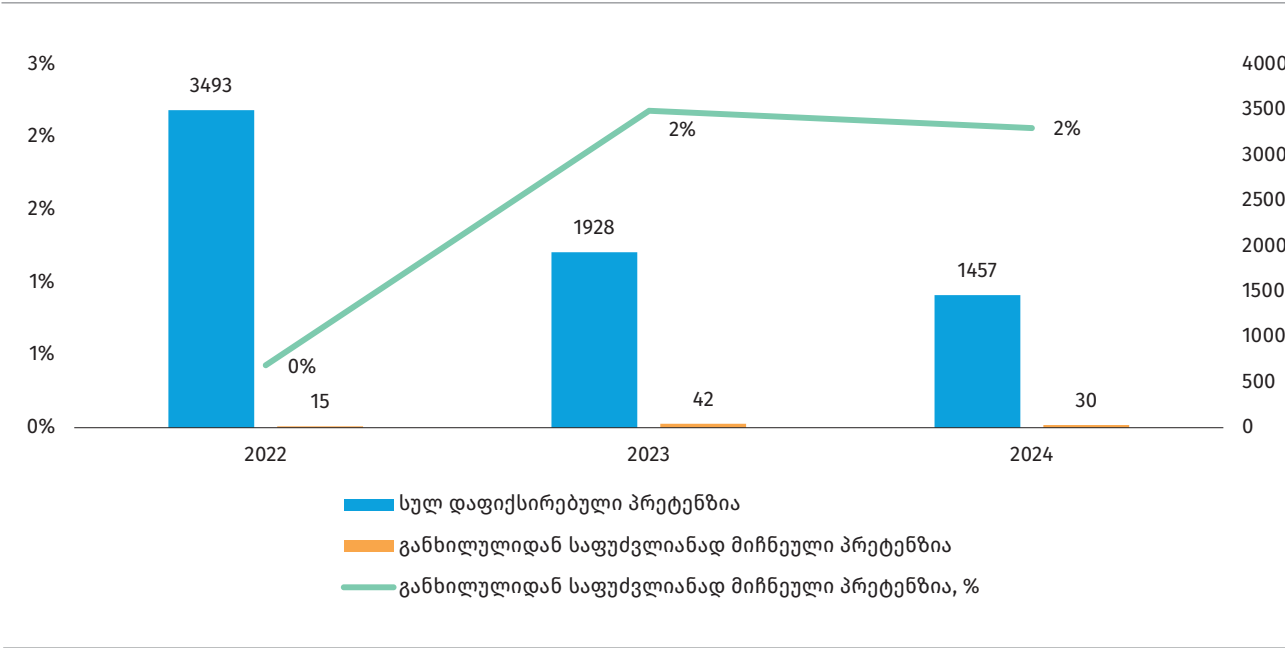
წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

დიაგრამა N 5.8 სესხის გამცემ სუბიექტებში დაფიქსირებული პრეტენზიების გადანაწილება ხასიათის მიხედვით

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

დიაგრამა N 5.9 - სასხის გამცემ სუბიექტებში დაფიქსირებული პრეტენზიების გადანაწილება სტატუსის მიხედვით

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

ფინანსური განათლება

6.1. ფინანსური განათლება

2024 წლის განმავლობაში საქართველოში ფინანსური განათლების გავრცელება 2023 წელს განახლებული ფინანსური განათლების ეროვნული სტრატეგიის (შემდგომში ამ თავში - სტრატეგია) შესაბამისად მიმდინარეობდა, რომელშიც ახალი პრიორიტეტული მიმართულებები და ამოცანები უნიკალურად, უკვე საქართველოს გამოცდილებაზე დაყრდნობით, განისაზღვრა. განახლებულმა სტრატეგიამ გააჩინა ახალი ხედვები, დაინტერესებულ მხარეებთან თანამშრომლობა ქმედითი, ხოლო ფინანსური განათლების მიღების შესაძლებლობები ფართო საზოგადოებისთვის უფრო ხელმისაწვდომი გახდა.

თავდაპირველი სტრატეგიით განსაზღვრულ პრიორიტეტულ სამიზნე ჯგუფებს, რომელშიც მოსწავლეები და სტუდენტები, მასწავლებლები, ზრდასრული მოსახლეობა შედიოდა, 2023 წელს ახალი სეგმენტები, მათ შორის, ქალები, ემიგრანტები, მეწარმეები, სოფლად მცხოვრები მოსახლეობა დაემატა. შესაბამისად, გაფართოვდა და გამრავალფეროვნდა ფინანსური განათლების აქტივობების ფორმები და არეალი. აქტივობების მდგრადობისა და განგრძობადობის უზრუნველყოფა კი მთელი წლის საქმიანობაში მნიშვნელოვან ორიენტირად დარჩა.

ფინანსური განათლების გავრცელებაში დაინტერესებული მხარეების მხარდაჭერა 2024 წელსაც, ტრადიციულად, აქტიურად იყო გამოხატული.

მრავალფეროვანი აქტივობებით აღინიშნა ფინანსურ განათლების ძირითად თემებთან დაკავშირებული ცნობიერების ასამაღლებელი ყოველწლიური საერთაშორისო ღონისძიებები - ფულის გლობალური კვირეული, დაზოგვის მსოფლიო დღე, მომხმარებელთა უფლებების დაცვის საერთაშორისო დღე, დაბღვევის დღე საქართველოში, ახალგაზრდობის საერთაშორისო დღე, კიბერუსაფრთხოების შესახებ ცნობიერების ამაღლების თვე.

სტრატეგიით განსაზღვრული სეგმენტების საჭიროებებზე მორგებული არაერთი კონკურსი ჩატარდა. სიახლე იყო კონკურსი „ჩემი გზა ემიგრაციაში“, რომელშიც ემიგრანტებმა საკუთარი გამოცდილება და რჩევები მცირე ტექსტური

და ვიდეო მასალების შექმნით გაუზიარეს ერთმანეთს. გარდა ამისა, დაორგანიზდა: ვიდეოების კონკურსი „ახალგაზრდები ფინანსებსა და მეწარმეობაზე“, რომელშიც ახალგაზრდებმა მეწარმეობის, ფინანსური განათლების თემებზე მოკლე საგანმანათლებლო ვიდეოები შექმნეს; ლიტერატურული კონკურსი „ასწავლე ფინანსები ლიტერატურით“, რომლის ფარგლებშიც სკოლის მოსწავლეებმა ფინანსური განათლების საკითხები ლიტერატურული ნაწარმოებების დახმარებით გაიცნეს.

წლის განმავლობაში პრიორიტეტული სეგმენტების გასაძლიერებლად არაერთი ტრენინგი ჩატარდა, როგორც პირდაპირი ბენეფიციარების, ისე მულტიპლიკატორებისათვის - მოქმედი ტრენინგებისათვის. დაინიშნა ახალი პროექტები, დაინტერესებული მხარეების მიერ გამოსაყენებლად შემუშავდა სატრენინგო მოდულები.

ფინანსური განათლების საკვანძო საკითხების საგანმანათლებლო პროცესში ეფექტიანად ინტეგრირებისათვის მომზადდა სხვადასხვა ტექსტური და ვიდეო მასალა, შემუშავდა სამაგიდო თამაში „ფინანსური ასოციაციობანა“, რომლის საშუალებით სკოლის მოსწავლეები ფინანსური განათლების ტერმინების თამაშით, სახალისოდ, შემოქმედებითი ჩართულობით ეცნობიან.

სტრატეგიის მართვის კომიტეტის საქმიანობა

2024 წელს ფინანსური განათლების პროექტები და აქტივობები სტრატეგიის მართვის კომიტეტის მიერ განსაზღვრული პრიორიტეტების შესაბამისად ხორციელდებოდა.

16 თებერვალს საქართველოს ეროვნულ ბანკში სტრატეგიის მართვის კომიტეტის რიგით მე-8 სხდომა გაიმართა. მასში სტრატეგიის მართვის კომიტეტის წევრები - საჯარო, სამოქალაქო, საგანმანათლებლო და კერძო კომერციული სექტორების წარმომადგენლები, ასევე, დაინტერესებული კომერციული ბანკები მონაწილეობდნენ.

სხდომამ საქართველოში ფინანსური განათლების გავრცელების მიმართულებით 2023 წელს განხორციელებული აქტივობები შეაჯამა და ამ წლის სამოქმედო გეგმის შესრულება დაამტკიცა.

ცა. მონაწილეებმა არსებულ გამოწვევებსა და შესაძლებლობების გაფართოებაზე იმსჯელეს, 2024 წლის პრიორიტეტები გამოკვეთეს და სამომავლო გეგმები დასახეს, რომლებიც წლის განმავლობაში ორგანიზებული სამუშაო შეხვედრების ფარგლებში დაზუსტდა და განხორციელდა.

ფინანსური განათლების პლატფორმა, www.finedu.gov.ge

საქართველოს ეროვნული ბანკის ფინანსური განათლების პლატფორმა, www.finedu.gov.ge (შემდგომში ფინედუ) და მისი სოციალური ქსელების არხები (Facebook, Instagram, LinkedIn, YouTube და წელს უკვე TikTok პლატფორმაც) 2024 წლის განმავლობაში საქართველოს მასშტაბით ფინანსური განათლების გავრცელების ერთ-ერთ მთავარი და მოქნილი მედია ინსტრუმენტი იყო.

ვებგვერდი შეივსო ახალი საგანმანათლებლო ტექსტური და ვიდეო მასალებით, ინფორმაციებით განხორციელებული ღონისძიებების, კონკურსების, კამპანიების შესახებ.

2024 წლის განმავლობაში ფინედუს ვებგვერდს 207,144 უნიკალური მომხმარებელი სტუმრობდა. პლატფორმა აქტიურად იყო წარმოდგენილი სოციალურ ქსელებშიც და ფეისბუქით 1,9 მილიონამდე მომხმარებელს მისწვდა, ინსტაგრამისა და ლინკდინის გვერდების გამომწერების რაოდენობამ კი - თითქმის 6 ათასს მიაღწია.

ყოველწლიური ცნობიერების ასამაღლებელი ღონისძიებები

ფინანსური განათლების გავრცელებას განსაკუთრებულ მასშტაბებს სძენს სხვადასხვა თემატური კამპანია. სწორედ ამიტომ, ფინედუ ვებპლატფორმისა და სოციალური არხების გამოყენებით 2024 წლის განმავლობაშიც ცნობიერების ასამაღლებელ არაერთ საერთაშორისო თარიღს გამოეხმაურა. მათ შორის იყო: ფულის გლობალური კვირეული, დაბოგვის მსოფლიო დღე, მომხმარებელთა უფლებების დაცვის საერთაშორისო დღე, დაზღვევის დღე საქართველოში, ახალგაზრდობის საერთაშორისო დღე, კიბერუსაფრთხოების შესახებ ცნობიერების ამაღლების თვე, მენარმე ქალთა დღე, სტუდენტთა საერთაშორისო დღე, მიკრო მცირე და საშუალო საწარმოების საერთაშორისო დღე, დედამიწის დღე, პროექტი „მოიწვიე ფინედუ აუდიტორიაში“.

ფულის გლობალური კვირეული

ფულის გლობალური კვირეულს საფუძველი 2012 წელს ჩაეყარა და ყოველწლიურად 170-ზე მეტ ქვეყანაში აღინიშნება. მისი მიზანი ბავშვებსა და ახალგაზრდებში ფინანსური, ეკონომიკური და სამეწარმეო თემებისადმი ინტერესის გაღვივება, ცნობიერების ამაღლება და პოპულარიზებაა.

2024 წელს ფულის გლობალური კვირეულის დევიზი „დაიცავი შენი ფული, დაიცავი შენი მომავალი“ (Protect Your Money, Secure Your Future) იყო, სლოგანი - „ისწავლე. დაბოგე. გამოიმუშავე“ („Learn.Save.Earn.“), ხოლო მთავარ თემებად - ფული, ფულთან დაკავშირებული საკითხები, ფინანსური უსაფრთხოება გამოცხადდა.

საერთაშორისო ღონისძიებას საქართველო 2024 წელს მეათედ შეუერთდა. კამპანია, რომელიც 18 მარტიდან 25 მარტამდე მიმდინარეობდა, ტრადიციულად, ფინედუს ორგანიზებით წარიმართა, სხვადასხვა რესურსით კი მასში ჩართულები იყვნენ პარტნიორი ორგანიზაციები: საქართველოს საბანკო ასოციაცია, საპენსიო სააგენტო, საქართველოს დაზღვევის სახელმწიფო ზედამხედველობის სამსახური, სს „საქართველოს ბანკი“, სს „თიბისი ბანკი“, სს „ბაზის-ბანკი“, სს „ტერაბანკი“, სს „პროკრედიტ ბანკი“, სს „კრედიტ ბანკი“, სს „მიკრობანკი ემბისი“, კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტი, ალტე უნივერსიტეტი, სადაზღვევო კომპანია „უნისონი“, ეროვნული სასახლე და ონლაინგამოცემა „ბიზნეს ინსაიდერ საქართველო“.

2024 წელს საქართველოში ფულის გლობალური კვირეული სხვადასხვა პროექტით მასშტაბურად აღინიშნა:

„მოიწვიე ფინედუ აუდიტორიაში“

ფულის გლობალური კვირეულის ფარგლებში ერთ-ერთი პროექტი „მოიწვიე ფინედუ აუდიტორიაში“ იყო, რომლითაც ფინედუს მიერ მომზადებული ტრენერები დაინტერესებულ უმაღლეს და პროფესიულ სასწავლებლებს ესტუმრნენ და სტუდენტებისთვის ტრენინგები ჩაატარეს.

ტრენინგის თემები იყო: ბიუჯეტირება, დაბოგვა და ფინანსური უსაფრთხოება. პროექტში საქართველოს სხვადასხვა რეგიონის 6 სასწავლო დაწესებულების 150-მა სტუდენტმა მიიღო მონაწილეობა.

ტრენინგის დასასრულს სტუდენტებს საგანმანათლებლო მასალა და შესაბამისი სერტიფიკატები გადაეცათ.

„მოიწვიე ფინედუ კლასში“

ფულის გლობალური კვირეულის აქტივობებს შორის გამორჩეული იყო უკვე ტრადიციული და მოთხოვნილი პროექტი - „მოიწვიე ფინედუ კლასში“.

პროექტის ფარგლებში საქართველოს ეროვნული ბანკისა და პარტნიორი ორგანიზაციების თანამშრომლები დაინტერესებული მასწავლებლების მიწვევით III-XII კლასის მოსწავლეებს ფინედუს დესპანის სტატუსით ესტუმრნენ და ღია გაკვეთილები ჩაუტარეს. დესპანებმა მოსწავლეებს საინტერესოდ და მათთვის გასაგებად გააცნეს ფინანსური განათლების თემები და საკითხები: ფული და ქართული ფულის ისტორია, ფულის მართვისა და დაზოგვის მნიშვნელობა, ბიუჯეტირება, ფინანსური პროდუქტები, ფინანსური უსაფრთხოება და სხვა. გაკვეთილის ინტერაქციულ ნაწილში კი მოსწავლეებმა მოწვეულ სტუმრებს განხილულ თემებთან დაკავშირებით საკუთარი დამოკიდებულები და გამოცდილებები გაუზიარეს.

პროექტით დესპანების სტატუსით სკოლებს ეროვნული ბანკის 50-მდე თანამშრომელი და, ასევე, პარტნიორი ორგანიზაციების წარმომადგენლები ესტუმრნენ.

პროექტის მხარდამჭერები იყვნენ: სს „საქართველოს ბანკი“, სს „თიბისი ბანკი“, სს „ბაზის ბანკი“, სს „ტერაბანკი“, სს „კრედიო ბანკი“, სს „მიკრობანკი ემბისი“ და კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტი.

მთელი საქართველოს მასშტაბით ღია გაკვეთილი ჯამურად 101 სკოლაში, 167 კლასის 4500-მდე მოსწავლეს ჩაუტარდა. მოსწავლეებს სპეციალური საგანმანათლებლო მასალები, პროექტის მხარდამჭერ პედაგოგებს კი - მხარდაჭერის სერტიფიკატები გადაეცათ.

საჯარო პანელი სტუდენტებისა და აბიტურიენტებისთვის

20 მარტს „ალტე უნივერსიტეტში“ ახალგაზრდა

თაობისთვის საჯარო პანელი მოეწყო თემაზე: „დაიცავი შენი ფული, დაიცავი შენი მომავალი“. ღონისძიების ორგანიზატორი ეროვნულ ბანკთან ერთად საქართველოს საბანკო ასოციაციაც იყო. შეხვედრა ეროვნული ბანკის საბჭოს წევრმა, თეიმურაზ ხომერიკმა გახსნა.

ღონისძიებაში მონაწილეობა მიიღეს საქართველოს საბანკო ასოციაციის, საპენსიო სააგენტოს, საქართველოს დაზღვევის სახელმწიფო ზედამხედველობის სამსახურის, სს „პროკრედიტ ბანკის“, სს „საქართველოს ბანკის“, სს „ბაზისბანკის“, სს „მიკრობანკი ემბისისა“ და სადაზღვევო კომპანია „უნისონის“ წარმომადგენლებმა.

გამომსვლელებმა აუდიტორიასთან შემდეგი თემები განიხილეს: კიბერსაფრთხოები სტუდენტებისათვის, პერსონალური მონაცემების დაცვა, ონლაინ ბანკინგისა თუ სოციალური მედიით სარგებლობისას გასათვალისწინებელი უსაფრთხოების რეკომენდაციები, კიბერუსაფრთხოების სექტორში კარიერული შესაძლებლობები, პირადი ფინანსების დაგეგმვა, ადრეული ასაკიდანვე საპენსიო ასაკისთვის მზადების მნიშვნელობა, დაზღვევა და კიბერდაზღვევა.

შეხვედრაზე ახალგაზრდებმა სფეროს პროფესიონალებს შეკითხვები დაუსვეს და პასუხების მიიღეს, ბოლოს კი ჩაერთნენ თემატურ შემეცნებითი ხასიათის თამაშში, გამარჯვებულებს კი სამახსოვრო ბრენდირებული საჩუქრები გადაეცათ.

დაზოგვის მსოფლიო დღე

დაზოგვის მსოფლიო დღე, 31 ოქტომბერი დაარსებიდან უკვე საუკუნეს ითვლის. საქართველოში ეს თარიღი 2024 წელს მეცამეტედ აღინიშნა. ღონისძიების მიზანი მოსახლეობაში, განსაკუთრებით ბავშვებსა და ახალგაზრდებში, დაზოგვის სარგებლიანობის შესახებ ცნობიერების ამაღლება და დაზოგვის წახალისებაა.

დაზოგვის მსოფლიო დღისადმი მხარდაჭერა 2024 წელს პოპულარული პროექტით "მოიწვიე ფინედუ კლასში" გამოიხატა, რომელსაც სიახლე ახლდა - ტრადიციულ ღია გაკვეთილებზე ფინედუს დესპანებმა VII-IX კლასების მოსწავლეებს ფი-

ნანსური ტერმინები სამაგიდო თამაშის - „ფინანსური ასოციაციობანას“ დახმარებით გააცნეს.

მნიშვნელოვანია, რომ პროცესი კამპანიის ფარგლებში ჩატარებული ერთი ღია გაკვეთილით არ შემოფარგლულა - სამაგიდო თამაშები კლასებს საჩუქრად გადაეცათ და, შესაბამისად, მოსწავლეები მისი დახმარებით ფინანსური თემების, საკითხების, ტერმინების ირგვლივ ცოდნის გაღრმავებას მომავალშიც შეძლებენ.

მსოფლიო დაზოგვის დღისადმი მიძღვნილ კამპანიაში ეროვნული ბანკისა და სს „საქართველოს ბანკის“ 50-მდე თანამშრომელი ჩაერთო, სახალისო გაკვეთილი კი 1,100-მდე მოსწავლეს ჩაუტარდა.

მომხმარებელთა უფლებების დაცვის საერთაშორისო დღე

15 მარტს მომხმარებელთა უფლებების დაცვის საერთაშორისო დღის აღნიშვნას 1983 წელს ჩაეყარა საფუძველი. 2024 წელს საქართველოს მომხმარებელთა უფლებების დამცავი მარეგულირებელი უწყებები და საფინანსო სექტორი მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყანასთან ერთად კამპანიაში უკვე მეოთხედ მონაწილეობდნენ.

საინფორმაციო კამპანიის ფარგლებში დაგეგმილი ღონისძიებებისა და ინფორმაციის გავრცელების პირდაპირი მიზანი მომხმარებლებში საკუთარი უფლებების შესახებ ცნობიერების ამაღლება იყო. კამპანიის მხარდასაჭერად ფინედუს მედია სივრცეში საინფორმაციო მასალა განთავსდა და განხორციელდა პირდაპირი ვიდეო ჩართვა „ექსპერტი ფინედუზე“.

დაზღვევის დღე საქართველოში

საქართველოში დაზღვევის დღე 2 მაისს 2022 წლიდან აღინიშნება საქართველოს ეროვნული ბანკის და საქართველოს დაზღვევის სახელმწიფო ზედამხედველობის სამსახურის ინიციატივით, საქართველოს სადაზღვევო კომპანიათა ასოციაციის მხარდაჭერითა და სადაზღვევო სექტორის წარმომადგენლების ჩართულობით. საქართველოში დაზღვევის დღის დაწესების იდეა სტრატეგიის ფარგლებში ერთობლივად განსახორციელებელ პროექტებზე მსჯელობისას

გაჩნდა. მისი მიზანი კი დაზღვევის შესახებ საზოგადოების ცნობიერების ამაღლებაა.

2024 წელს ფინედუს პლატფორმის ვებგვერდზე დაზღვევის დღე მინი კონკურსით აღინიშნა. კონკურსის გამარჯვებულებს ფინედუს ბრენდებული ნივთები და საქართველოს დაზღვევის სახელმწიფო ზედამხედველობის სამსახურის მიერ შექმნილი საგანმანათლებლო სამაგიდო თამაში გადაეცათ.

ახალგაზრდობის საერთაშორისო დღე

2024 წელს სტრატეგიის ერთ-ერთი პრიორიტეტულ სეგმენტს, ახალგაზრდობას, ფინანსურ განათლების თემატური არაერთი აქტივობა მიეძღვნა. მათ შორის, ფინედუს პლატფორმაზე ახალგაზრდობის საერთაშორისო დღე, 12 აგვისტოც აღინიშნა, რომლის ფარგლებშიც ჩატარდა კონკურსი, ფეისბუქ კამპანიის ფარგლებში გამოქვეყნდა თემატური პოსტები, ასევე, სპეციალურად სტუდენტებისთვის შეიქმნა ტექსტური და ვიდეო მასალა.

კიბერუსაფრთხოების შესახებ ცნობიერების ამაღლების თვე

ოქტომბერი კიბერუსაფრთხოების შესახებ ცნობიერების ამაღლების თვეა. კიბერუსაფრთხოების შესახებ ცნობიერების ამაღლების საერთაშორისო კამპანიის დაწესება 2004 წლიდან იღებს სათავეს. საქართველო საერთაშორისო ღონისძიებას 2024 წელს მეოთხედ შეუერთდა.

2024 წლის კამპანია კიბერდანაშაულის ამოცნობასა და თავიდან არიდებას, თემისადმი ცნობიერების ამაღლებას მიეძღვნა. კამპანია წარიმართა დევიზით „დაიცავი ჩვენი სამყარო“, რომლის ფარგლებში საინფორმაციო თემატური მასალა გამოქვეყნდა და მინიკონკურსი ჩატარდა.

მენარმე ქალთა დღე

19 ნოემბერს, მენარმე ქალთა საერთაშორისო დღეს, ფინედუს პლატფორმაზე სპეციალური ვიდეო მასალა მიეძღვნა, რომელშიც მენარმე ქალმა აუდიტორიას საკუთარი წარმატების ისტორია გაუზიარა და ისაუბრა არსებულ გამოწვევებზე, მათი დაძლევის გზებზე და მიზნების მისაღწევად ფინანსური წიგნიერების განსაკუთრებულ მნიშვნელობაზე.

ვიდეორგოლი საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ გერმანული ფონდი შპარკასეს (German Sparkassenstiftung Georgia (DSIK)-ს მხარდაჭერით მომზადდა.

სტუდენტთა საერთაშორისო დღე

17 ნოემბერს, სტუდენტთა საერთაშორისო დღის აღსანიშნავად ფინედუს სოციალურ ქსელში სტუდენტებისთვის სასარგებლო ფინანსური რჩევები გაზიარდა.

მიკრო, მცირე და საშუალო საწარმოების საერთაშორისო დღე

27 ივნისი მიკრო, მცირე და საშუალო საწარმოების საერთაშორისო დღეა. მისი აღნიშვნა ქვეყნების და ზოგადად მსოფლიოს მდგრად განვითარებაში ბიზნესის აღნიშნული სექტორის მნიშვნელობის შესახებ ცნობიერების ამაღლებას ემსახურება. ფინედუმ საერთაშორისო თარიღი თემატური საინფორმაციო კამპანიით აღნიშნა.

დედამიწის დღე

დედამიწის დღე 22 აპრილს მსოფლიოში 1970-დან, საქართველოში კი 1990 წლიდან აღინიშნება. ცნობიერების ასამაღლებელი მასშტაბური ღონისძიებები ყოველწლიურად მოსახლეობის ყურადღებას სხვადასხვა გარემოსდაცვითი პრობლემისკენ მიაპყრობს. ძალისხმევის მიუხედავად, გარემოსდაცვითი გამოწვევები წლიდან წლამდე მატულობს, რაც როგორც ქვეყნების, ისე ადამიანების ეკონომიკურ მდგრადობას მნიშვნელოვნად არყევს. ამიტომ გარემოსდაცვითი თემები ფინანსური განათლების საკითხებს შორის ბუნებრივად აღმოჩნდა. 2024 წელს კამპანიის სლოგანი „პლანეტა პლასტმასის წინააღმდეგ“ იყო. ამ დღის ფარგლებში ფინედუმ თემატური მასალა გამოქვეყნდა.

საინფორმაციო კამპანიები სოციალურ ქსელში

ფინანსური განათლების სხვადასხვა აქტუალური თემის შესახებ ინფორმაციის გავრცელებისათვის მთელი წლის განმავლობაში ფინედუმ არაერთი საინფორმაციო კამპანია განხორციელდა. აღნიშნული კამპანიები რიგ შემთხვევაში ამა თუ იმ მიზნობრივ სეგმენტს, ზოგჯერ კი თემის პოპულარიზაციას ეძღვნებოდა.

სეგმენტური კამპანიები

სეგმენტური საინფორმაციო კამპანიებიდან შეიძლება გამოიყოს ქალებისადმი მიძღვნილი საინფორმაციო კამპანიები, რომლებიც ქალების გაძლიერების და მათი ფინანსურ განათლების ამაღლების იდეას ატარებდა. 3-8 მარტი ფინედუს პლატფორმაზე ქალების კვირეულად გამოცხადდა, ხოლო 25 ნოემბრიდან 10 დეკემბრის ჩათვლით ფინედუ ქალთა მიმართ ძალადობის წინააღმდეგ ბრძოლის საერთაშორისო კამპანიას შეუერთდა. საინფორმაციო კამპანიების სლოგანი #ფინედუქალებისთვის იყო. კამპანიის ფარგლებში გაზიარდა ქალებისათვის საინტერესო სტატისტიკური და საგანმანათლებლო, მათ შორის, ვიდეო მასალა.

ქალებისადმი მიძღვნილი კამპანიები საინფორმაციო მხარდაჭერის გამოხატვასთან ერთად განსაკუთრებულად ქალების სეგმენტში მეწარმეობის წახალისებისკენ იყო მიმართული. ამ მიზნით სპეციალურად ქალებისადმი მიძღვნილი სამეწარმეო შინაარსის მასალები გამოქვეყნდა.

სეგმენტური კამპანიებიდან, ასევე, გამორჩეული იყო სოციალურ ქსელებში წარმოებული მასწავლებლებისა და მშობლებისადმი მიძღვნილი კამპანიები. თებერვალი ფინედუმ მასწავლებლების, ივნისი კი - მშობლებისა და ბავშვების თვედ გამოცხადდა. შესაბამისად, მოსახლეობისათვის გაზიარდა ბავშვებთან დაკავშირებული ისეთი ფინანსური საკითხები, რომლებიც მასწავლებლებსა და მშობლებს ბავშვებისადმი ფინანსური საკითხების დროულად და ადეკვატურად მიწოდებაში დაეხმარებოდა.

თემატური კამპანიები

ფინედუმ ფინანსური განათლების ამა თუ იმ თემისა თუ მიმართულების ეფექტურად წარმოსაჩენად 2024 წლის განმავლობაშიც მიმდინარეობდა საინფორმაციო კამპანიები. მაგალითად, ივნისი ფინედუმ გონივრული სესხების საკითხის აქტუალიზაციას მიეძღვნა და განხორციელდა კამპანია #ისესხეგონივრულად. კამპანიის ფარგლებში ფინედუს პლატფორმაზე განთავსებული რჩევები, ბლოგები და ვიდეო რგოლები დაინტერესებულ მომხმარებელს სესხით სარგებლობისას ინფორმირებული და მისთვის ყველაზე ხელსაყრელი გადაწყვეტილებების მიღებაში დაეხმარებოდა.

ნომბერი კი დაზოგვის მნიშვნელობის შესახებ ცნობიერების ამაღლებას მიეძღვნა და სპეციალური კამპანია #დაზოგეჭკვიანურად გაიმართა. კამპანიის ფარგლებში გაზიარდა ინფორმაცია დაზოგვის არსის, საჭიროების შესახებ და თემატური რჩევები და პრაქტიკული მიგნებები გამოქვეყნდა.

ფინანსური განათლების კონკურსები

მოსახლეობაში ფინანსური განათლების მიმართ დაინტერესების ამაღლებისა და ფინანსური საკითხების პოპულარულ ენაზე მიწოდების მიზნით, ფინედუს არხები 2024 წლის განმავლობაშიც შემოქმედებითი ხასიათის კონკურსებით გამოირჩეოდა.

მასწავლებელთა კონკურსი „ფინანსური განათლება სკოლაში“ (ფინალი)

24 იანვარს, განათლების საერთაშორისო დღეს ეროვნული ბანკის, საქართველოს განათლების, მეცნიერებისა და ახალგაზრდობის სამინისტროსა და საქართველოს დაზღვევის სახელმწიფო ზედამხედველობის სამსახურის ორგანიზებით გასულ წელს დაწყებული მასწავლებლების კონკურსის „ფინანსური განათლება სკოლაში“ დასკვნითი ღონისძიება გაიმართა. კონკურსის პირობების თანახმად, მონაწილე მასწავლებლებს ეროვნული სასწავლო გეგმით გათვალისწინებული ფინანსური წიგნიერების საკითხებთან დაკავშირებული საინტერესო სასწავლო აქტივობების შექმნა მოეთხოვებოდათ. კონკურსი მიზანი ფინანსური განათლების საკითხებით მოსწავლეების დაინტერესება, ეროვნული სასწავლო გეგმით გათვალისწინებულ ფინანსური წიგნიერების საკითხების ირგვლივ დამხმარე სასწავლო მასალების შექმნა და სწავლების პროცესის ხელშეწყობა იყო.

კონკურსში მონაწილეობა საქართველოს ყველა კუთხის კერძო და საჯარო სკოლის 65-მა მასწავლებელმა მიიღო. 15 იანვარს კონკურსის ფინალურ ეტაპზე გადასული 20 მასწავლებელი გამოვლინდა.

დასკვნით ღონისძიებაზე მასწავლებლებმა შეკრებილი საზოგადოებისა და ჟიურის წინაშე თავიანთი საგაკვეთილო იდეების პრეზენტაციები წარმოადგინეს. ნამუშევრები მხარდამჭერი ორ-

განიზაციების წარმომადგენლებისგან შემდგარმა ჟიურიმ კონკურსის პირობებით განსაზღვრული კრიტერიუმებით შეაფასა. შედეგად, 5 სპეციალური პრიზის, ორი მე-2 ადგილისა და სამი 1-ლი ადგილის მფლობელი გამარჯვებული მასწავლებელი გამოვლინდა.

კონკურსის პირობების თანახმად, გამარჯვებულებს პრიზები გადაეცათ, ამასთან, ფინალის ყველა მონაწილე სპეციალური სერტიფიკატით, სამახსოვრო საჩუქრებითა და საგანმანათლებლო მასალებით დაჯილდოვდა.

მასწავლებლების კონკურსის „ფინანსური განათლება სკოლაში“ მხარდამჭერები იყვნენ: სამოქალაქო განათლების პედაგოგთა ფორუმი, სს „საქართველოს ბანკი“, სს „თიბისი ბანკი“, სს „ბაზისბანკი“, სს „ლიბერთი ბანკი“, სს „კრედიტ ბანკი“, პსპ დაზღვევა და საქართველოს სადაზღვევო ჯგუფი.

კონკურსი „ასწავლე ფინანსები ლიტერატურით“

წიგნისა და საავტორო უფლებების მსოფლიო დღე UNESCO-ს მიერ 1995 წელს დაწესდა და 23 აპრილს აღინიშნება. ეროვნულმა ბანკმა ფინედუს არხებით პარტნიორ ორგანიზაციებთან ერთად წიგნის საყოველთაო და განსაკუთრებული მნიშვნელობის იდეის მხარდაჭერის და ფინანსური განათლების თემების პოპულარიზების მიზნით, ასევე, სხვადასხვა სფეროში ფინანსური საკითხების ინტეგრირებულობის წარმოსაჩენად, 23 აპრილს სკოლებისა და მასწავლებლებისთვის კონკურსი სახელწოდებით - „ასწავლე ფინანსები ლიტერატურით“ გამოაცხადა.

კონკურსის პირობების თანახმად, სკოლის მასწავლებლებს მოსწავლეებთან ერთად უნდა შეერჩიათ ლიტერატურული ნაწარმოები, რომლის სიუჟეტი ან იდეა ფინანსური განათლების საკითხებს, ფინანსებთან დაკავშირებულ გამოწვევებსა და შესაძლებლობებს უკავშირდებოდა.

კონკურსის მიზანი ფინანსური განათლების თემების არასტანდარტულად წარმოჩენით მოსწავლეების თვალსაწიერის გაფართოება, ცოდნის ამაღლება, მათში სწორი ფინანსური ქცევების და დამოკიდებულებების ჩამოყალიბების წახალისება იყო.

კონკურსში საქართველოს სხვადასხვა რეგიონის 43 სკოლა, 54 მასწავლებელი და 1000-მდე მოსწავლე ჩაერთო და საბოლოოდ გამარჯვებულებს შორის 10 სკოლა და 20 მასწავლებელი დასახელდა.

გამარჯვებულ სკოლებს პრიზების სახით სასკოლო ბიბლიოთეკებისთვის წიგნების გამოცემელთა 500 ლარიანი, გამარჯვებულ მასწავლებლებს კი 50 ლარიანი ვაუჩერები, ასევე, ელექტრონული წიგნების სახლის „საბა“ ბიბლიოთეკით 1 წლიანი უფასო სარგებლობის უფლება გადაეცათ.

კონკურსის მხარდამჭერები იყვნენ: სს „საქართველოს ბანკი“, სს „თიბისი ბანკი“, სს „ბაზის ბანკი“ და სს „კრედიტ ბანკი“.

კონკურსი ემიგრანტებისათვის „ჩემი გზა ემიგრაციაში“

ემიგრანტები სტრატეგიის ერთ-ერთი პრიორიტეტული სეგმენტია. სწორედ ემიგრანტების მხარდასაჭერად და მათ წინაშე არსებული გამოწვევებისა და შესაძლებლობების უკეთ წარმოჩენისთვის, ეროვნული ბანკის მიერ ფინედუს არხების საშუალებით კონკურსი „ჩემი გზა ემიგრაციაში“ გამოცხადდა.

კონკურსის მიზანი იყო ემიგრაციის გამოცდილების მქონე ადამიანების მიერ ტექსტური და ვიდეო მასალის შექმნა, რომელიც მიზნობრივ აუდიტორიას რეალურ გამოწვევებსა და შესაძლებლობებზე, წარმატებისა თუ წარუმატებლობის ისტორიებზე მოუთხრობდა და, ამასთანავე, ფინანსური საკითხების ცოდნის მნიშვნელობაზე, გონივრული ფინანსური გადაწყვეტილების მისაღებად საჭირო ქცევებსა და დამოკიდებულებებზე დააფიქრებდა.

საკონკურსო ნამუშევრების მიღება 19 ივლისიდან 30 სექტემბრამდე გაგრძელდა. ნამუშევრები კონკურსის მოთხოვნების და კრიტერიუმების გათვალისწინებით საქართველოს ეროვნული ბანკის, სსიპ მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ეროვნული ცენტრის, საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტროს, მიგრაციის საერთაშორისო ორგანიზაციის (IOM) და სს „მიკრობანკი ემბისის“ წარმომადგენლებისგან შემდგარმა ჟიურიმ შეაფასა.

18 დეკემბერს, მიგრანტთა საერთაშორისო დღეს გამოვლინდა კონკურსის 8 გამარჯვებული. მათ კონკურსის მხარდამჭერებისგან საკონკურსო პირობებით გათვალისწინებული ფულადი ჯილდოები გადაეცათ.

კონკურსის მხარდამჭერები იყვნენ: სს „თიბისი ბანკი“, სს „ბაზისბანკი“, სს „მიკრობანკი ემბისი“, მიგრაციის საერთაშორისო ორგანიზაცია (IOM), საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტრო და სსიპ მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ეროვნული ცენტრი.

ახალგაზრდობის საერთაშორისო დღისადმი მიძღვნილი კონკურსი

ახალგაზრდობის საერთაშორისო დღე 1999 წლიდან 12 აგვისტოს აღინიშნება. მისი მთავარი მიზანი საზოგადოების წინაშე არსებული გამოწვევების გამკლავებაში ახალგაზრდების როლის მნიშვნელობის ხაზგასმა და წახალისებაა. ახალგაზრდები სტრატეგიის ერთ-ერთ მრავალრიცხოვანი და მნიშვნელოვანი სეგმენტია. სწორედ ამიტომ საქართველოს ეროვნულმა ბანკმა პარტნიორ ორგანიზაციებთან ერთად ახალგაზრდობის საერთაშორისო დღე 2024 წელს უკვე მეოთხედ აღნიშნა და საინფორმაციო კამპანიასთან ერთად ახალგაზრდებისადმი მიძღვნილი სპეციალური კონკურსი ჩაატარა.

12 აგვისტოს ეროვნულმა ბანკმა პარტნიორი ორგანიზაციების, სს „ბაზისბანკის“, სს „კრედიტ ბანკის“ და სს „მიკრობანკი ემბისის“ მხარდაჭერით ახალგაზრდებისთვის ვიდეოების კონკურსი - „ახალგაზრდები ფინანსებსა და მენარმეობაზე“ გამოაცხადა.

კონკურსის მიზნები იყო: ახალგაზრდა თაობაში ფინანსური განათლების საკითხების საინტერესო, შემეცნებითი ხერხებით გავრცელება; ახალგაზრდა მენარმეებში ფინანსური განათლების საკითხების პოპულარიზება; ახალგაზრდებში გონივრული ფინანსური ქცევების და მენარმეობის წახალისება.

კონკურსში მონაწილე 18-29 წლის ახალგაზრდებს მოკლე საგანმანათლებლო ვიდეოების შექმნა მოეთხოვებოდათ. შექმნილმა ვიდეოებმა კონკურსის მოთხოვნების შესაბამისად წარმოაჩინა

ახალგაზრდებში მეწარმეობის პოპულარიზაციის, ბიზნესის დაწყების ან ე.წ. „სტარტაპის“ განვითარების იდეა, ასევე, მეწარმეთათვის წარმატების მიღწევის გზაზე ფინანსური განათლების არსებითი მნიშვნელობა.

ფინალური ღონისძიება 27 სექტემბერს, საქართველოს ეროვნული ბანკის სათავო ოფისში გაიმართა, რომელზეც ორგანიზატორებმა ფინალში გადასული საკონკურსო ნამუშევრები წარადგინეს და ფინალისტები სიმბოლური საჩუქრებით დააჯილდოვეს.

ამავე ღონისძიებაზე დასახელდა კონკურსის ოთხი გამარჯვებული - სამი მათგანი ჟიურის შეფასებით შეირჩა, ხოლო მეოთხე, „მომხმარებლის რჩეული“, ფინედუს Facebook გვერდზე მომხმარებელთა რეაქციების მიხედვით გამოვლინდა.

ფინალისტებისა და გამარჯვებულების მიერ შექმნილი ვიდეომასალა ფინედუს ვებგვერდზე განთავსდა.

პროექტები მულტიპლიკატორების მოსაზიდად

2024 წელს ეროვნული ბანკის ფინანსური განათლების განყოფილების მიერ მულტიპლიკატორების მოსაზიდი ორი ახალი პროექტი დაიწყო, რომელთა მიზანია ქვეყანაში ფინანსური განათლების საყოველთაოდ გავრცელების პროცესის ხელშეწყობა იყო.

მოქმედი ტრენერებსა და სატრენინგო ორგანიზაციების მხარდაჭერი პროექტი

ტრენერებსა და სატრენინგო ორგანიზაციებისათვის შეთავაზებული სპეციალური პროექტის ფარგლებში ეროვნულმა ბანკმა ფინედუს არხებით დამოუკიდებელ ტრენერებსა და სატრენინგო ორგანიზაციებს თანამშრომლობა შესთავაზა.

შეთავაზება დაინტერესებული პირების ეროვნული ბანკის სპეციალურ სასერტიფიკატო ტრენინგ პროექტში ჩართვას, მათი შესაბამისი ცოდნით, საგანმანათლებლო მასალებით, ინტელექტუალური მხარდაჭერით უზრუნველყოფას გულისხმობდა.

პროექტი ორ ეტაპად დაიგეგმა:

პირველი ეტაპი მოიცავდა ორდღიანი სატრენინგო კურსის ჩატარებას, რომელიც ფინანსური განათლების თემების ირგვლივ თეორიული მასალის მიწოდებასთან ერთად პრაქტიკულ აქტივობებს - სიმულაციურ ტრენინგებსაც აერთიანებდა. ინტენსიური სწავლების კურსი თეორიული ცოდნის გარდა, ფინანსური განათლების მიმართულებით ტრენინგ მოდულების შექმნისა და სწავლების მეთოდის უნარების განვითარებისკენაც იყო მიმართული. ტრენინგის ძირითად თემებად შერჩეული იყო: ბიუჯეტირება, დაზოგვა, სესხები, გადასახადები, მომხმარებლის უფლებები, ფინანსური უსაფრთხოება;

მეორე ეტაპზე ტრენერებს და სატრენინგო ორგანიზაციებს მოეთხოვებოდათ დამოუკიდებლად ან სხვა ორგანიზაციასთან აფილირებით ტრენინგების ჩატარება. ტრენერები თავად ირჩევდნენ ტრენინგის საკითხებს ფინანსური განათლების ან მასთან ასოცირებული თემებიდან, ასევე, მათთვის სასურველ აუდიტორიას პრიორიტეტული სეგმენტებიდან (ქალები, მიგრანტები, სოფლად მცხოვრები მოსახლეობა, ზრდასრულები, მოსწავლე-ახალგაზრდობა და ა.შ.). ტრენინგების ჩატარებისთვის 3 თვიანი ვადა იყო განსაზღვრული. ტრენერები უზრუნველყოფილები იყვნენ ერთი ტრენინგისთვის საჭირო ყველა რესურსით - სატრენინგო მოდულის ძირითადი და დამხმარე მასალებით, სახელმძღვანელოებით.

ორივე ეტაპი წარმატებით დასრულდა. შედეგად ტრენერებს ფინანსური განათლების მიმართულებით ტრენინგ კურსის ჩატარების კვალიფიკაციის დამადასტურებელ სერტიფიკატები გადაეცათ.

პროექტი 2024 წლის განმავლობაში 2 ნაკადად განხორციელდა - სულ გადამზადდა 34 ტრენერი, რომლებიც, თავის მხრივ, მხოლოდ ამავე პროექტის ფარგლებში 300-მდე ბენეფიციარს მისწვდა. თუმცა, მათ მიერ მიღებული მასალების გამოყენებით პროექტის დასრულების შემდეგ ჩატარებული ტრენინგებისა და, შესაბამისად, ჩართული მხარეების რაოდენობა გაცილებით მეტია.

პროექტი „ფინედუს ტრენერი“ ანაზღაურებადი ტრენერების მოსაზიდად

ანაზღაურებადი ტრენერების მოსაზიდად ეროვნულმა ბანკმა სს „საქართველოს ბანკის“ ჩართულობითა და მხარდაჭერით ფინედუს არხებით ახალი საპილოტე პროექტი "ფინედუს ტრენერი" წამოიწყო.

პროექტის ფარგლებში დაიგეგმა რეგიონებში მცხოვრები ტრენერების შერჩევა-გადამზადება, რომლებიც თავის მხრივ ადგილობრივ მოსახლეობასთან 2025 წლის განმავლობაში 9 თემატურ ტრენინგს ჩაატარებდნენ. პროექტი გულისხმობდა ეროვნული ბანკის ჩართულობას ტრენერების გადამზადების, რესურსებით მომარაგების, პროცესის ორგანიზების და მონიტორინგის ეტაპებზე, ხოლო ტრენერების ანაზღაურება - სს „საქართველოს ბანკის“ თანამონაწილეობით დაიგეგმა. საგანმანათლებლო მიზნებიდან გამომდინარე, შერჩევის პროცესში კანდიდატებს შორის უპირატესობა საზღვრისპირა და მაღალმთიანი რეგიონების მაცხოვრებლებს მიენიჭათ.

პროექტს ერთდროულად რამდენიმე მიზანი ჰქონდა: მოსახლეობის ფინანსური განათლების ამაღლება, პირადი და ოჯახის ფინანსების მართვის უნარების გამომუშავების ხელშეწყობა, ცალკეულ რეგიონებში მთელი წლის განმავლობაში შეხვედრების ორგანიზება და ფინანსური განათლების საკითხების პოპულარიზაცია, მაღალმთიანი და საზღვრისპირა მოსახლეობის ფინანსური გაძლიერების მხარდაჭერა.

პროექტის გამოცხადების შემდეგ ფინედუზე მონაწილეობის მსურველებისთვის ონლაინ ფორმატის საინფორმაციო შეხვედრაც გაიმართა. მონაწილეებმა მიიღეს ინფორმაცია პროექტის იდეის, მონაწილეობის პირობების, შერჩევის ეტაპებისა და ტრენერის მიერ ჩაატარებელი ტრენინგების სპეციფიკის შესახებ.

პროექტით დაინტერესება 200-ზე მეტმა მონაწილეობის მსურველმა გამოთქვა, საიდანაც სამცხე-ჯავახეთის, ქვემო ქართლის, შიდა ქართლის, კახეთის, იმერეთის, გურიის, სამეგრელოსა და რაჭა-ლეჩხუმის 18 წარმომადგენელი შეირჩა. მათ და 2024 წლის ნოემბრის განმავლობაში სპეციალური ტრენერთა ტრენინგი გაიარეს. მონაწილეები სამი დღის განმავლობაში

ეუფლებოდნენ მასალას, ტრენერისთვის საჭირო უნარ-ჩვევებს, საუბრობდნენ რეგიონის თავისებურებებსა და სწავლების პროცესის გამოწვევებზე. ყველა მონაწილეს ფინედუს ტრენერის სერტიფიკატი გადაეცა.

შემდგომ ეტაპზე ფინედუს ორგანიზებით ტრენერებმა საჩვენებელი ტრენინგები სხვადასხვა სკოლის მოსწავლეებისათვის ჩაატარეს, რის შედეგადაც, საბოლოოდ 11 ტრენერი შეირჩა, რომლებსაც 2025 წლის იანვარში უკვე თემატური, ფინანსური განათლების 3 დღიანი ტრენინგი ჩაუტარდათ.

ფინედუს ტრენერები პროექტის ფარგლებში საგანმანათლებლო შეხვედრებს საკუთარი საცხოვრებელი რეგიონების მოსახლეობისთვის 2025 წლის ბოლომდე ჩაატარებენ.

საგანმანათლებლო აქტივობები მასწავლებლებისათვის

მასწავლებლებს, როგორც სტრატეგიის პრიორიტეტულ სეგმენტთან - მოსწავლე-ახალგაზრდობასთან უმნიშვნელოვანეს შუამავლებს, ფინედუსთან არაერთი განხორციელებული თუ მიმდინარე პროექტი აკავშირებთ.

ფეისბუქგუფი „ფინედუს სამასწავლებლო“

წლების განმავლობაში სასკოლო პროექტების ფარგლებში ფინედუს არხებზე მრავალისასწავლო მასალა თუ რესურსი დაგროვდა, რომელიც ფინანსური განათლების თემების და საკითხების სწავლების პროცესს მოსწავლეებისთვის სახალისოს და საინტერესოს ხდის. ფეისბუქის სოციალურ ქსელში მასწავლებლებზე წვდომის უფრო მეტად გამარტივებისათვის სპეციალურად მასწავლებლებისათვის განკუთვნილი ჯგუფი „ფინედუს სამასწავლებლო“ შეიქმნა, სადაც ფინედუს პროექტებში მონაწილე მასწავლებლებთან ერთად სხვა მასწავლებლებიც გაერთიანდნენ.

ჯგუფში მასწავლებლები ერთმანეთს უზიარებენ საკუთარ გამოცდილებას, საინტერესო რესურსებს, სასწავლო მასალებს, ინფორმაციას ტრენინგებისა თუ ღონისძიებების შესახებ, რაც მათ როგორც პროფესიულ ზრდაში, ასევე, მოსწავლეებისთვის სახალისო და საინტერესო გაკვეთილების დაგეგმვაში ეხმარებათ.

„სკოლა-ბანკის“ ტრენინგების სერია

2024 წლის განმავლობაში ეროვნული ბანკი განაგრძობდა მასწავლებლების გადამზადებას პროექტის „სკოლა-ბანკი“ ფარგლებში. აღნიშნული სატრენინგო მოდული საქართველოს ეროვნული ბანკისა და საერთაშორისო ორგანიზაცია Aflatoun International-ის (ყოფილი Child and Youth Finance International) მიერ VII-IX კლასის მოსწავლეებისთვის შემუშავებული ფინანსური განათლების პროგრამაა, რომელშიც გაკვეთილები მარტივად, მოზარდებისთვის მისაღები ენით სახალისოდაა შედგენილი.

პროექტი ორ ეტაპად მიმდინარეობს: ჯერ თავად მასწავლებლები გადიან ტრენინგებს, ხოლო შემდეგ მიღებულ ცოდნას სკოლებში ნერგავენ - თავიანთი მოსწავლეებისთვის „სკოლა-ბანკის“ მოდულით გათვალისწინებულ 15 გაკვეთილს ატარებენ.

ტრენინგები 2 დღის განმავლობაში ტარდებოდა და მოიცავდა ფინანსური განათლების ყველა საკვანძო საკითხი, მათ შორის: დაზოგვა და ბიუჯეტირება, გონივრული სესხება, საბანკო პროდუქტები, მომხმარებლის უფლებები და პასუხისმგებლობა, ფინანსურ უსაფრთხოება და სხვა.

ტრენინგის დასასრულს ყველა მონაწილე მასწავლებელს შესაბამისი სასწავლო მასალა და მონაწილეობის დამადასტურებელი სერტიფიკატი გადაეცა.

2024 წლის განმავლობაში ტრენინგებს ჯამურად საქართველოს სხვადასხვა რეგიონის და ქალაქის საჯარო და კერძო სკოლების 55 მასწავლებელი დაესწრო. გარდა ამისა, გაფართოვდა პროექტის გავრცელების არეალი და სკოლებთან ერთად ერთ-ერთი არაფორმალური განათლების დაწესებულების 11 ტრენერი დატრენინგდა, რომლებიც ფინანსურ განათლებას სხვადასხვა რეგიონის ბავშვებთან გაავრცელებენ.

ტრენინგებისაგან „მოქალაქეობის“ მასწავლებლებისთვის

2024 წლის განმავლობაში საგან „მოქალაქეობის“ მასწავლებლებისათვის ეროვნული ბანკის ორგანიზებით პირისპირ და ონლაინ ტრენინგები ჩატარდა, მათ შორის ერთი ტრენინგ სესია ქალაქ

ყვარელში, ეროვნული ბანკის ფულის მუზეუმში გაიმართა.

ტრენინგებზე განიხილებოდა ეროვნული სასწავლო გეგმის მიხედვით საგან „მოქალაქეობის“ VII და IX კლასის სახელმძღვანელოში ინტეგრირებული ფინანსური და ეკონომიკური წიგნიერების საკითხები: ფული, ბაზარი, პირადი ბიუჯეტი, დაზოგვა, სესხება, დაზღვევა, ფინანსური თაღლითობა, სახელმწიფო ბიუჯეტი და გადასახადები, პროფესია და სამსახური, სახელმწიფო ბიუჯეტი და გადასახადები, საფინანსო ორგანიზაციები და მომსახურებები, დაზღვევა, მომხმარებლის უფლებები და პასუხისმგებლობა და სხვა.

მასწავლებლებს მონაწილეობის დამადასტურებელი სერტიფიკატებთან ერთად გადაეცათ სრული სასწავლო მასალა, რაც გაკვეთილების დაგეგმვისთვის იქნება გამოსადეგი. წლის განმავლობაში ამ მიმართულებით სულ 101 მასწავლებელი გადამზადდა.

ვიდეოების სერია მასწავლებლების მონაწილეობით

ეროვნულმა ბანკმა მასწავლებლების მონაწილეობით ფინანსური განათლების აქტუალურ თემებზე სპეციალური ვიდეო გაკვეთილების სერია შექმნა. ვიდეო გაკვეთილებში ფინანსური განათლების საკითხებზე თბილისისა და საქართველოს რეგიონების მოქმედი მასწავლებლები მონაწილეობენ. თითოეული გაკვეთილის საშუალო ხანგრძლივობა 10 წუთია.

ვიდეო გაკვეთილები მასწავლებლებისათვის მიძღვნილი საგანმანათლებლო კამპანიის ფარგლებში გამოქვეყნდა და მიზნად ისახავდა ერთი მხრივ, ჩართული მასწავლებლების წარმოჩენასა და მოტივირებას, მეორე მხრივ კი სასწავლო პროცესის ეფექტიანად წარმართვაში მოქმედი მასწავლებლების მხარდაჭერას.

საგანმანათლებლო აქტივობები სკოლის მოსწავლეებისათვის კლასების ვიზიტები ეროვნულ ბანკში

გასული წლის მსგავსად საქართველოს ეროვნული ბანკი 2024 წლის განმავლობაშიც მასპინძლობდა დაინტერესებული სკოლების VIII-XII კლასის

მოსწავლეებს, რომლებსაც მათს ასაკსა და ინტერესებზე მორგებული ინტერაქციული ტრენინგები უტარდებოდათ.

შეხვედრების ორგანიზება დაინტერესებული მასწავლებლების ინიციატივით ხდებოდა, ვიზიტები როგორც ცალკეული კლასების, ისე სკოლებში არსებული ფინანსური განათლების კლუბებისთვის იგეგმებოდა.

ტრენინგის ძირითადი დრო ეთმობოდა მოსწავლეებისთვის დაზოგვის, ბიუჯეტირების, საბანკო პროდუქტების, ფინანსური სისტემის, ფინანსური უსაფრთხოებისა და სხვა საკითხების გაცნობას. პრაქტიკულ და ინტერაქციულ ნაწილში მოსწავლეები მიღებული ინფორმაციის განსამტკიცებლად სავარჯიშოებს ასრულებდნენ და მათთვის საინტერესო ფინანსური საკითხების ირგვლივ მსჯელობდნენ.

2024 წლის განმავლობაში საქართველოს ეროვნულ ბანკს არა მხოლოდ თბილისის, არამედ საქართველოს სხვადასხვა რეგიონის სკოლების 22 კლასის 620 მოსწავლე ეწვია.

პროექტი „მოიწვიე ფინედუ კლასში“

პროექტი „მოიწვიე ფინედუ კლასში“ წელს 2-ჯერ - ფულის გლობალური კვირეულისა და დაზოგვის მსოფლიო დღის საინფორმაციო კამპანიების ფარგლებში წარმატებით განხორციელდა. ეროვნული ბანკისა და პარტნიორი ორგანიზაციის თანამშრომლები ფინედუს დესკანის სტატუსით მთელი საქართველოს მასშტაბით 220-მდე კლასის 5,500-მდე მოსწავლეს ეწვინენ, ფინანსური განათლების თემაზე სახალისო გაკვეთილები ჩაუტარეს და საგანმანათლებლო ბეჭდური მასალა გადასცეს.

ონლაინ ტრენინგები აფხაზეთის ოკუპირებულ ტერიტორიებზე მცხოვრები მოსწავლეებისთვის

ოქტომბერში ფინედუმ მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ეროვნული ცენტრის ორგანიზებით აფხაზეთის ოკუპირებულ ტერიტორიებზე მცხოვრები IX-XI კლასების მოსწავლეებისათვის ორდღიანი ონლაინ ტრენინგები ჩაატარა.

ფინანსური განათლების საკითხებზე ტრენინგები ორ ნაკადად ჩატარდა და მას ჯამში 90-მდე მოსწავლე დაესწრო. სასაუბრო თემები მოსწავლეების ასაკისა და ინტერესების გათვალისწინებით შეირჩა. ფინედუს გუნდის წარმომადგენელი მოსწავლეებს დაზოგვის, ბიუჯეტირების, საბანკო პროდუქტების, ფინანსური სისტემის, ფინანსური უსაფრთხოებისა და სხვა მნიშვნელოვანი ფინანსურ საკითხების შესახებ ესაუბრა.

„ინოვაციების ბანაკის“ მხარდაჭერა

2024 წლის განმავლობაში ეროვნული ბანკი, ტრადიციულად, მხარდაჭერას უწევდა „ჯუნიორ ეჩივმენტი საქართველოს“ ორგანიზებითა და აშშ-ს საერთაშორისო განვითარების სააგენტოს (USAID) პროექტის "სამეწარმეო განათლების მხარდაჭერა ევროპასა და ევრაზიაში" ფარგლებში გამართულ ღონისძიებას „ინოვაციების ბანაკი“.

„ინოვაციების ბანაკში“, სტანდარტულად, სხვადასხვა სკოლის 100-მდე მოსწავლე მონაწილეობს. მონაწილე გუნდები დასმული თემატიკის შესაბამისად ბიზნესის იდეებს ავითარებენ, ქმნიან პროექტებს და დასკვნით ეტაპზე ჟიურის წევრების წინაშე წარადგენენ.

მსგავს ღონისძიებებში ეროვნული ბანკის წარმომადგენლები ჟიურის წევრის სტატუსით მონაწილეობდნენ და გამარჯვებულ გუნდებთან ერთად, ფინედუს რჩეულ გუნდსაც ასახელებდნენ.

2024 წელს ეროვნული ბანკი „ინოვაციების ბანაკის“ პროექტის 3 ღონისძიებაში ჩაერთო.

ფორუმი მოსწავლე-ახალგაზრდობის ეროვნულ სასახლეში

წელს ეროვნულმა ბანკმა მხარდაჭერა გაუწია ეროვნულ სასახლეში გამართულ ახალგაზრდულ ფორუმს, რომელშიც თბილისის სხვადასხვა სკოლის 50 მოსწავლე მონაწილეობდა. ღონისძიების ფარგლებში მოსწავლეებს სხვადასხვა გამოწვევებთან დაკავშირებით პროექტების მომზადება და მის განხორციელებაში შესაძლო მხარდაჭერის მოძიების მიზნით შესაბამისი სფეროს ექსპერტებისთვის წარდგენა მოეთხოვებოდათ.

მოსწავლეების სამუშაო თემებს შორის ფინანსური განათლების 2 საკითხიც იყო, კერძოდ, "ფინანსური წიგნიერება" და "ციფრული უსაფრთხოება". მოსწავლეებმა ჯგუფებში იმუშავეს და ეროვნული სასახლის მედიათეკის კლუბების მენტორების მხარდაჭერით შექმნეს და წარადგინეს წლის ბოლომდე განსახორციელებელი პროექტები.

მოგვიანებით, „ფინანსური წიგნიერების“ პროექტში ჩართული მოსწავლეები ეწვივნენ ეროვნულ ბანკს, სადაც მათთვის საინტერესო საკითხებზე სპეციალური ტრენინგი ჩატარდა. ასევე, დაურიგდათ საგანმანათლებლო მასალა პროექტის მომდევნო ეტაპზე (ფინანსური განათლების თემატური აქტივობების განხორციელება) შესაბამისი ბენეფიციარებისთვის გადასაცემად.

პროექტ „ინტელექტიადას“ მხარდაჭერა

2024 წლის შემოდგომაზე ეროვნული ბანკი ფინედუს პლატფორმის სახით ორგანიზაცია „ნოვატორთა აუდიტორიის“ „ინტელექტიადა 2024 - შემოდგომის სეზონის“ ღონისძიებაში მონაწილეობდა. პროექტი, რომელიც იმერეთის მასშტაბით ჩატარდა, სკოლის მოსწავლეებში „რა? სად? როდის?“ ტიპის ინტელექტუალური თამაშებით ახალგაზრდებისთვის არაფორმალური განათლების მიწოდებას და სხვადასხვა შემეცნებითი ინფორმაციის გავრცელებას ისახავდა მიზნად.

პროექტში ფინედუ ფინანსური განათლების თემატური შეკითხვებით იყო წარმოდგენილი. სპეციალური შეკითხვები ორ კატეგორიის, V-VI და VII-IX კლასების მოსწავლისათვის მომზადდა.

პროექტმა იმერეთის კერძო და საჯარო სკოლებიდან 133 გუნდს უმასპინძლა. ჯამურად მასში მონაწილეობა 600-მდე სკოლის მოსწავლემ მიიღო. გამარჯვებულებს ფინედუს ბრენდირებული ნივთები და ბეჭდური საგანმანათლებლო მასალა გადაეცათ.

საგანმანათლებლო პროექტები სტუდენტებისათვის

სპეციალურად სტუდენტებისათვის შექმნილი სამმოდულიანი სატრენინგო კურსი „გზამკვლე-

ვი სტუდენტების ფინანსური დამოუკიდებლობისათვის“ სხვადასხვა პროექტების ფარგლებში ტარდებოდა.

ტრენინგ კურსი მოიცავდა შემდეგ განსახილავ თემებს: ბიუჯეტირება, დაზოგვა და ფინანსური უსაფრთხოება. კურსის მიზანი თეორიული მასალის ათვისებასთან ერთად, მისი პრაქტიკული სავარჯიშოებით განმტკიცებაც იყო.

აღნიშნული მოდულის ფარგლებში სატრენინგო კურსები ტარდებოდა როგორც ეროვნული ბანკის თანამშრომლების მიერ, ისე გადამზადებული მულტიპლიკატორების ჩართულობით.

კერძოდ, ეროვნული ბანკის თანამშრომლებმა ტრენინგები იაკობ გოგებაშვილის სახელობის თელავის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სტუდენტებისთვის ჩაატარეს. გარდა ამისა, ეროვნული ბანკის მიერ გადამზადებული ტრენინგების მონაწილეობით განხორციელდა პროექტი „მოიწვიე ფინედუ აუდიტორიაში“, რომლის ფარგლებშიც აღნიშნული ტრენინგ მოდულთ სწავლება 6 უმაღლეს და პროფესიული სასწავლებლის სტუდენტებისათვის ჩატარდა.

ფინანსური განათლების კუთხე ახალციხეში

2024 წელს Mastercard-ის ფინანსური განათლების პროექტის ფარგლებში, საქართველოს ეროვნული ბანკის, USAID-ისა და საქართველოს გაეროს ასოციაციის მხარდაჭერით სამცხე-ჯავახეთის სახელმწიფო უნივერსიტეტში ფინანსური განათლების კუთხე გაიხსნა, რომელშიც ეროვნული ბანკის მიერ შემუშავებული ფინანსური განათლების მასალები განთავდა. სიახლე სტუდენტებს ფინანსური განათლების საკითხების უკეთ გაცნობის და შესწავლის დამატებით შესაძლებლობას მისცემს.

საგანმანათლებლო სესიები შაორის ახალგაზრდულ ბანაკში

ახალგაზრდობის ფინანსური განათლების თემებით დაინტერესების მიზნით ახალგაზრდული ბანაკების სტუმრობა და საინფორმაციო ინტერაქციული სესიების ჩატარება 2024 წელს უკვე მეორედ განხორციელდა.

“შაორის ახალგაზრდული ბანკის” სსიპ „ახალგაზრდობის სააგენტოს“ ეგიდით და საქართველოს განათლების, მეცნიერებისა და ახალგაზრდობის სამინისტროს მხარდაჭერით ხორციელდება და მის მთავარ მიზანს ახალგაზრდობისთვის აქტიურ დასვენებაზე ხელმისაწვდომობის ზრდა, სოციალური ინტეგრაცია, ფიზიკური, ინტელექტუალური პოტენციალის გამოვლენის ხელშეწყობა, ჯანსაღი ცხოვრების წესის პოპულარიზაცია, ეროვნული და ევროპული ღირებულებების დამკვიდრების ხელშეწყობა, პატრიოტული ღირებულებების წახალისებაა.

ეროვნული ბანკის თანამშრომლებმა ახალგაზრდებს ეროვნული ბანკის საქმიანობა გააცნეს და დაზღვევის, საბანკო პროდუქტების, მომხმარებლის უფლებების, ფინანსური თაღლითობის შესახებ ესაუბრნენ. დისკუსიები ფინანსების მართვას, დაზოგვას, ბიუჯეტირებას, მათ მნიშვნელობას, არსებულ შესაძლებლობებს და გამოწვევებს შეეხო.

სესიების ფინალური ნაწილი სახალისო შემეცნებით თამაშს დაეთმო, რამაც მონაწილე ახალგაზრდებს ფინანსური განათლების საკითხების ცოდნის გამოვლენის შესაძლებლობა მისცა.

სამ ნაკადად ჩატარებულ შეხვედრებში მონაწილეობა 300-მდე ახალგაზრდამ მიიღო.

გამარჯვებულ მონაწილეებს სიმბოლური საჩუქრები, ფინედუს ბრენდირებული ნივთები გადაეცათ.

საგანმანათლებლო აქტივობები ქალებისათვის

ქალების ფინანსური განათლების ამაღლების აქტივობების ფარგლებში 2024 წლის განმავლობაში რამდენიმე საინფორმაციო კამპანია და ტრენინგ სესია განხორციელდა.

საინფორმაციო კამპანიები

საინფორმაციო კამპანიები ქალებისათვის 3-8 მარტის კვირეულში, ასევე, 25 ნოემბრიდან 10 დეკემბრის პერიოდში მიმდინარეობდა. ამ პერიოდში, ქალების ფინანსური განათლების ასამაღლებლად და მათი პოტენციალის უკეთ

გამოყენების წასახალისებლად, არაერთი შემეცნებით აქტივობა განხორციელდა.

ფინედუ ქალების კვირეულს საინფორმაციო კამპანიით და, ასევე, ასოციაცია "საქართველოს ესოეს ბავშვთა სოფელთან" ერთად მიზნობრივი აუდიტორიისთვის ტრენინგის ჩატარებით გამოეხმაურა, რომლის მიზანიც ფინანსური დამოუკიდებლობის მიღწევისა და თავდაჯერებულობის ამაღლებაში ქალების გაძლიერება იყო.

ფინანსური განათლების ძირითადი თემებიდან ტრენინგმა მოიცვა: ბიუჯეტირება, დაზოგვა და ფინანსური უსაფრთხოება.

პროექტი გერმანიის ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების ფედერალური სამინისტროსა და „ჰერმან გმაინერის გერმანიის ფონდის“ ფინანსური მხარდაჭერით, პროექტის „ახალგაზრდების თვითგამორკვევის, კეთილდღეობისა და დასაქმების ხელშეწყობა - VIBEs for youth" ფარგლებში განხორციელდა.

მეწარმე ქალთა გაძლიერების პროექტის მხარდაჭერა

ეროვნული ბანკი ჩაერთო სს „მიკრობანკი კრისტალის“ ქალთა გაძლიერების პროექტში, რომლის აუდიტორიაც ქალები, მეწარმეები და რეგიონში მცხოვრები მოსახლეობა იყო.

სამდღიან შეხვედრაში მონაწილე ქალებმა ინტენსიური სალექციო სესიებისა და პრაქტიკული შემეცნებითი აქტივობებით მათთვის საჭირო ცოდნა და ინფორმაცია მიიღეს. მსჯელობა ფინანსურ ცნობიერებას, დაზოგვას, გენდერულ კოგნიტურ მიკერძოებასა და სათემო აქტივობებს შეეხებოდა.

ეროვნული ბანკის თანამშრომელმა მონაწილეებს ეროვნული ბანკის საქმიანობა და ფუნქციები გააცნეს, ასევე, ესაუბრნენ ფინანსური განათლების როლზე, დაზოგვის აუცილებლობასა და მიზნობრიობაზე.

ტრენინგის დასასრულს მონაწილეებს სასწავლო მასალა და მონაწილეობის დამადასტურებელი სერტიფიკატები გადაეცათ.

ტრენინგი პატიმარი ქალებისათვის

2024 წელს ეროვნული ბანკის თანამშრომელმა მსჯავრდებულთა პროფესიული მომზადებისა და გადამზადების ცენტრთან ერთად მე-5 პენიტენციური დაწესებულების პატიმარი ქალებისთვის ორდღიანი ტრენინგი ჩაატარა.

ტრენინგის ძირითადი თემები იყო: ბიუჯეტირება, პირადი ბიუჯეტის მართვა, ხარჯებისა და შემოსავლების ბალანსი, ფინანსური პროდუქტები, მათი თავისებურებები და შერჩევის პრაქტიკული მეთოდები. გარდა ამისა, განხილული იყო ფინანსურ უსაფრთხოების საკითხები, ფინანსური თაღლითობის ტიპები და მათი თავიდან არიდების გზები.

ტრენინგში მონაწილეობა 17-მა პატიმარმა ქალმა მიიღო.

დაწესებულების ბიბლიოთეკას ფინედუსგან საჩუქრად საგანმანათლებლო სახელმძღვანელოები გადაეცა.

ფინანსური განათლების აქტივობები რეგიონის მოსახლეობისათვის

ფინანსური განათლების ტრენინგი მარნეულში

ეროვნული ბანკი მასტერქარდის მიერ ორგანიზებულ ტრენინგებში ჩაერთო, რომელთა დანიშნულებაც სხვადასხვა რეგიონის მოსახლეობის ფინანსური განათლების დონის ამაღლება იყო. ტრენინგები მარნეულსა და ახმეტაში ჩატარდა და მას სხვადასხვა დაინტერესებული პირი, მათ შორის მიკრო, მცირე და საშუალო მეწარმეები დაესწრნენ.

ინტერაქციული შეხვედრების ფარგლებში მონაწილეებმა ეროვნული ბანკის წარმომადგენლებისგან სპეციალურად მათ საჭიროებებზე მორგებული ლექცია მოისმინეს, აგრეთვე, ინფორმაცია მიიღეს საბანკო-საფინანსო პროდუქტების, სესხების, ფინანსებზე ხელმისაწვდომობის და ფინანსური თაღლითობისგან დაცვის მექანიზმების შესახებ.

ფინანსური განათლების აქტივობები ემიგრანტების სამგმენდისათვის

ვებინარების სერია - „ფინედუ ემიგრანტების მხარდასაჭერად“

წელს ფინედუ აქტიურად ბრუნავდა ემიგრანტების და მათი ოჯახის წევრების ფინანსური განათლების ამაღლებაზე.

ეროვნული ბანკის მიერ ფინედუს არხების გამოყენებით დაინიცირდა და კომერციული ბანკების - სს „საქართველოს ბანკისა“ და სს „თიბისი ბანკის“ ჩართულობით, ემიგრანტების რამდენიმე ნაკადისთვის საინფორმაციო-საგანმანათლებლო ტრენინგ კურსი (ვებინარები) ჩატარდა.

ტრენინგის მოდულის შემუშავებას საფუძვლად მცირე მიზნობრივი კვლევის შედეგები დაედო. კვლევამ გამოავლინა საკითხები, რომელთა ცოდნაც, ემიგრანტების აზრით, მათ ფინანსური მიზნების სწორად დასახვაში, ფინანსურ ბაზარზე არსებული შესაძლებლობების გამოყენებაში, ასევე, საკუთარი თანხების ოპტიმალურ განკარგვაში დაეხმარებოდათ.

რეგისტრაციის გავლა ნებისმიერ მსურველს შეეძლო და ჯამურად 90-ზე მეტი ადამიანი დარეგისტრირდა. ვებინარები ემიგრანტების მხარდაჭერას, ფინანსური საკითხების ირგვლივ მათთვის მნიშვნელოვანი ინფორმაციის მიწოდებას ისახავდა მიზნად. ერთი კვირის განმავლობაში აქტიურად განიხილებოდა საკითხები: პირადი ბიუჯეტი, დაზოგვა, შემოსავლების მართვა, რისკები და მათი დროულად ამოცნობის გზები, საბანკო პროდუქტები, ფულადი გზავნილები, ფინანსური სისტემა და ა.შ. კურსმა მსმენელების მაღალი ინტერესი გამოიწვია.

ემიგრანტებთან შეხვედრა ყვარლის ფულის მუზეუმში

18 ივლისს საქართველოს ეროვნული ბანკის ყვარლის ფულის მუზეუმმა, ბერძნულ-ქართული კულტურული ასოციაციის წარმომადგენლებსა და მასთან არსებულ ქართულ-ხალხური სიმღერისა და ცეკვის ანსამბლ "ივერიელებს" უმასპინძლა.

ემიგრანტების ვიზიტი ეროვნული ბანკის ყვარლის ფულის მუზეუმში სტრატეგიის ფარგლებში დაიგეგმა.

ეროვნული ბანკის წარმომადგენლებმა საბერძნეთში მცხოვრები 50-მდე ქართველი ემიგრანტისათვის, მათ შორის მოსწავლისთვის, საგანმანათლებლო შეხვედრა გამართეს და მათ ეროვნული ბანკის ფუნქციები, ფინანსური განათლების ძირითადი ინსტრუმენტები და საგანმანათლებლო პროექტები გააცნეს.

შეხვედრის დასკვნით ნაწილში ფულის მუზეუმის კურატორმა სტუმრებს სპეციალური ტური შესთავაზა, გააცნო ქართული ფულის ისტორია და მუზეუმის უნიკალური ექსპონატები დაათვალიერებინა.

ფინედუ პროექტის „დაზოგე მეტი ემიგრაციის პერიოდში“ მხარდასაჭერად

15-16 თებერვალს მიგრაციის საერთაშორისო ორგანიზაციის (IOM) ორგანიზებით პროექტის „დაზოგე მეტი მიგრაციის პერიოდში“ ფარგლებში დასაქმების ხელშეწყობის სახელმწიფო სააგენტოს (SESA) ტრენერებისათვის ორდღიანი ტრენინგი ჩატარდა. ტრენინგის თემა „პირადი ფინანსების დაგეგმვა და ბიუჯეტირება“, მიზანი კი - შრომითი მიგრაციის დადებითი ეფექტების გაზრდა იყო. პროექტს ეროვნულ ბანკთან ერთად სს „საქართველოს ბანკმაც“ დაუჭირა მხარი.

ტრენინგმა სხვადასხვა ფინანსური თემა და საკითხი მოიცვა: ქვევითი ეკონომიკის გავლენა პირადი ფინანსებისა და ბიუჯეტირების მართვაზე, საბანკო პროდუქტები ემიგრანტებისთვის, ფინანსური სისტემის სანდოობა და უსაფრთხოება.

ეროვნული ბანკის წარმომადგენელი მონაწილეებს ფინანსური სისტემის სანდოობისა და უსაფრთხოების საკითხების შესახებ ესაუბრა.

პროექტის თანახმად, მომდევნო ტაპზე SESA-ს ტრენერები 100-მდე დასაქმების კონსულტანტს გადაამზადებენ, რომლებიც, თავის მხრივ, დასაქმების სააგენტოს ბენეფიციარებს კონსულტაციებს გაუწევენ და ჯანსაღი ფინანსური ჩვევების ჩამოყალიბებაში დაეხმარებიან.

ფინანსური განათლების აქტივობები მენარმეებისათვის ახალი სატრენინგო მოდული

მენარმეები სტრატეგიით განსაზღვრული ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი სეგმენტია. 2024 წელს ახალი სატრენინგო მოდული შემუშავდა, რომელშიც გერმანული შემნახველი ბანკების ფონდ „შპარკასეს“ მიერ მენარმეებისთვის შექმნილი სპეციალური სამაგიდე თამაშის ელემენტები იქნა გამოყენებული.

ვიდეოები და ტექსტური მასალა მენარმეებისათვის

2024 წელს სხვადასხვა საინფორმაციო კამპანიის ფარგლებში მენარმეთა სეგმენტისთვის არაერთი ტექსტური მასალა შეიქმნა, ასევე, გერმანული შემნახველი ბანკების ფონდ „შპარკასეს“ ჩართულობით შემუშავდა 3 ვიდეორგოლი, მათ შორის, ერთი - სპეციალურად მენარმე ქალებისთვის.

ტრენინგების კურსი მარნეულში

ნოემბერში ქალაქ მარნეულში, ეროვნული ბანკისა და ფინედუს ორგანიზებითა და დემოკრატიული ჩართულობის ცენტრების ქსელის მხარდაჭერით, ბიზნესით დაინტერესებული პირებისთვის ტრენინგი ჩატარდა.

ორდღიან ტრენინგს თეორიულთან ერთად პრაქტიკული ნაწილიც ჰქონდა. იგი ბიზნესის დაფინანსების წყაროების, საფინანსო ინსტიტუტების მიერ შეთავაზებული პროდუქტების, ბიზნეს სესხის, ფინანსური აღრიცხვისა და ანალიზის მნიშვნელობისა და მომხმარებელთა უფლებების დაცვის შესახებ მიკრო და მცირე მენარმეებისა და ბიზნესში ჩართული ფინანსური გადაწყვეტილებების მიმღები პირების ინფორმირებას ისახავდა მიზნად.

ტრენინგის დასრულების შემდეგ მონაწილეებს დამხმარე სასწავლო მასალა და სერტიფიკატები გადაეცათ.

ვებინარი თემაზე „ფინანსური განათლება და ფინანსური სტაბილურობა“

სს „ტერაბანკის“ ორგანიზებით და ეროვნული ბანკის თანამშრომლების ჩართულობით მენარმეებისათვის ვებინარი ჩატარდა.

ვებინარზე სპიკერები დაინტერესებულ აუდიტორიას ფინანსური განათლებისა და ფინანსური სტაბილურობის თემებსა და საკითხებზე ესაუბრნენ. სესიის განმავლობაში მსმენელებს საშუალება ჰქონდათ ფინანსური განათლებისა და ფინანსური სტაბილურობის ძირითად ასპექტებს გაეცნობოდნენ, ორივე მიმართულებით ტენდენციები, შესაძლებლობები და გამოწვევები დაენახათ.

წლის განმავლობაში შექმნილი საგანმანათლებლო მასალები

საგანმანათლებლო პროექტების განხორციელებაში უმნიშვნელოვანესი დანიშნულება აქვს შესაბამისი საგანმანათლებლო მასალების შექმნას. 2024 წლის განმავლობაში აღნიშნულ მიმართულებას კვლავ დიდი ყურადღება ეთმობოდა, მეტიც - წახალისებული იყო მათი შექმნა უშუალოდ სეგმენტის წარმომადგენლების მონაწილეობითაც. ამ წლის საქმიანობის შედეგად გვაქვს არაერთი ახალი ტექსტური და ვიდეო მასალა, დაიწყო მუშაობა მოსწავლეებისათვის განკუთვნილ 2 თემატურ კომიქსზე, დასრულდა სპეციალური სამაგიდე თამაში - „ფინანსური ასოციაციობანა“.

სამაგიდე თამაში „ფინანსური ასოციაციობანა“

საერთაშორისო პრაქტიკა აჩვენებს, რომ თამაშით, კეთებით სწავლება განსაკუთრებული ეფექტიანობით გამოირჩევა. ამიტომ ეროვნული ბანკი ამ მიმართულებით მასალების განვითარებას პრიორიტეტულ საკითხად მიიჩნევს.

საქართველოს ეროვნული ბანკის ინიციატივითა და სს „საქართველოს ბანკის“ მხარდაჭერით კომპანია „ნთამამობანამზიურის“ მიერ ფინანსური განათლების თემაზე პირველი ქართული სამაგიდო თამაში „ფინანსური ასოციაციობანა“ შეიქმნა. თამაშის საშუალებით ბავშვები სპეციალური ბარათებზე გამოსახულ ფინანსურ ტერმინებს სახალისოდ ხსნიან და სწავლობენ. „ფინანსური ასოციაციობანა“ გამოყენებულ იქნა დაზოგვის მსოფლიო დღის კამპანიის ფარგლებში განხორციელებული საკლასო ვიზიტებისას და მოსწავლეებში დიდი მოწონება დაიმსახურა.

მასწავლებელთა კონკურსების ფარგლებში შექმნილი ნამუშევრები

2024 წელს მასწავლებელთა 2 კონკურსი „ფინანსური განათლება სკოლაში“ და „ასწავლე ფინანსები ლიტერატურით“ დასრულდა. ორივე კონკურსის ფინალისტების ნამუშევრები ფინედუს ვებგვერდზე განთავსდა.

ორივე კონკურსის მიზანი მასწავლებლებისთვის განკუთვნილი ისეთი დამხმარე სასწავლო მასალების შექმნა იყო, რომლებიც ეროვნული სასწავლო გეგმით განსაზღვრულ ფინანსური განათლების საკითხებს მოსწავლეებისთვის საინტერესოდ და განსხვავებულად წარმოაჩენდნენ.

ფინედუს ვებგვერდზე განთავსებული მასალების აღმწერი PDF ფაილების შინაარსით სარგებლობა ნებისმიერ მასწავლებელს შეუძლია პირდაპირი დანიშნულებით ან იდეის გამოყენებით ახალი აქტივობების გასავითარებლად.

ვიდეო გაკვეთილები მასწავლებლებისთვის

ფინანსური განათლების თემების მარტივად და მოკლედ მიწოდებისათვის ეროვნულმა ბანკმა 2024 წელს ფინანსური განათლების აქტუალურ თემებზე სპეციალური ვიდეო გაკვეთილების სერია შექმნა. ვიდეო გაკვეთილებში ფინანსური განათლების საკითხებზე თბილისისა და საქართველოს რეგიონის მოქმედი მასწავლებლები მონაწილეობენ.

ვიდეოებში მარტივი და ყველასთვის გასაგები ენით არის ახსნილი ეროვნული სასწავლო გეგმით განსაზღვრული ფინანსური და ეკონომიკური წიგნიერების საკითხები: საფინანსო ორგანიზაციები და საქართველოს ეროვნული ბანკი, ფინანსური პროდუქტები და მომსახურება, მომხმარებლის უფლებები და პასუხისმგებლობა, ფინანსური თაღლითობა და ფინანსური უსაფრთხოება, დაზღვევა, პროფესია და სამსახური, სახელმწიფო ბიუჯეტი და გადასახადები.

ვიდეო გაკვეთილები მნიშვნელოვან დახმარებას გაუწევს მასწავლებლებს სასწავლო პროცესის ეფექტიანად წარმართვაში, მოსწავლეებს კი სასწავლო პროგრამის უკეთესად გააზრებაში.

ფინანსური თემებით დაინტერესებულ მომხმარებელს ვიდეოების სერიის ნახვა ფინედუს ვებგვერდსა და სოციალური მედიის არხებზე შეუძლია.

ანიმაციური ვიდეოები ემიგრანტებისთვის

ეროვნული ბანკის მიერ სს „საქართველოს ბანკისა“ და სს „თიბისი“ მხარდაჭერით სპეციალურად ემიგრანტებისათვის 2 ანიმაციური ვიდეო მომზადდა, რომლებიც ემიგრანტებს მათზე მორგებულ ქართული საბანკო პროდუქტებს, დისტანციურად ანგარიშის გახსნისა და ფინანსების ეფექტურად მართვის თავისებურებებს აცნობენ. ვიდეოები, ისევე როგორც სხვა შემუშავებული მასალა, ფინედუს არხებზეა ხელმისაწვდომი.

ვიდეოები ქალებისთვის

ქალების გაძლიერებისა და ინფორმირების მიზნით ფინედუს გუნდმა გერმანული ფონდი შპარკასეს (German Sparkassenstiftung Georgia) ჩართულობითა და მხარდაჭერით 5 სხვადასხვა თემატიკის ვიდეო მოამზადა, მათ შორის, ერთი ანიმაციური ფორმატით, 4 კი ამა თუ იმ დარგის პროფესიონალი სპიკერების მონაწილეობით.

ვიდეოები ეხმიანება ქალებისთვის ისეთ მნიშვნელოვან და აქტუალურ საკითხებს, როგორებიცაა: ფინანსური განათლება, სამართლებრივი უფლებები, განათლების ხელმისაწვდომობა და ფინანსური ჩართულობა. თითოეულ ვიდეოში დარგის სპეციალისტი მსმენელს ქალების წინაშე არსებულ გამოწვევებსა და შესაძლებლობებზე ესაუბრა.

ვიდეო ახალგაზრდა მენარმეებისთვის

ეროვნული ბანკისა და გერმანული ფონდი შპარკასეს (German Sparkassenstiftung Georgia) თანამშრომლობით ახალგაზრდა მენარმეების მხარდასაჭერად ვიდეო რგოლი შეიქმნა, რომელშიც წარმატებული ახალგაზრდა მენარმეები ახალბედა კოლეგებს გამოცდილებას და სასარგებლო რჩევებს უზიარებენ.

ვიდეო „ჩემი ფული, ჩემი ქვეყანა“

2024 წელს დასრულდა ინგლისურენოვანი ვიდეო სახელწოდებით „ჩემი ფული, ჩემი ქვეყანა - My Money, My Country“, რომელშიც ფულის გლო-

ბალური კვირეულის ფარგლებში ჩატარებულ კონკურსში გამარჯვებული სკოლის მოსწავლეები ქართული ფულის ისტორიას ჰყვებიან.

აღნიშნული ვიდეო ქართული ნუმისმატიკის 26 საუკუნოვან ისტორიას გადმოსცემს და ქართული ფულის ისტორიის საერთაშორისო აუდიტორიისთვის გაცნობას ისახავს მიზნად.

ვიდეო უკრაინის ეროვნული ბანკის ინიციატივის მიხედვით მომზადდა წინა წლის ფულის გლობალური კვირეულის ფარგლებში.

ფინედუს ფეისბუქარხის პირდაპირი ჩართვები - „ექსპერტი ფინედუზე“

2024 წელსაც გაგრძელდა 2021 წელს დაწყებული ფეისბუქის პროექტი „ექსპერტი ფინედუზე“, რომლის მიზანიც მნიშვნელოვანი და აქტუალური თემების და საკითხების ობიექტური და კომპეტენტური გაშუქებაა. მოწვეული პროფესიონალები ძირითადად ფინანსებსა და ფინანსურ გადაწყვეტილებებზე პირდაპირ ან არაპირდაპირ მოქმედი ფაქტორების შესახებ საუბრობენ.

წელს პროექტის „ექსპერტი ფინედუზე“ 2 სესია გაიმართა, რომლებშიც სპიკერებად ეროვნული ბანკის მომხმარებელთა უფლებების დაცვისა და იურიდიული დეპარტამენტის თანამშრომლები ჩაერთნენ. პირველი სესია „ფინანსური ორგანიზაციების მიერ მომსახურების განვითარებას მომხმარებელთა უფლებების დაცვის წესში“ შეტანილ ცვლილებებს, მათ შორის, სესხის აღებიდან 14 დღეში სესხზე უარის თქმის უფლების ამოქმედებას შეეხო, მეორემ კი საფინანსო ორგანიზაციების მხრიდან პერსონალური მონაცემების დამუშავების სპეციფიკა მიმოიხილა.

საერთაშორისო და ადგილობრივი კონფერენციები

ფინედუ მენარმეობისა და ინოვაციების საერთაშორისო კონფერენციაზე

9 თებერვალს კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტის მიერ ორგანიზებული მენარმეობისა და ინოვაციების სამდღიანი საერთაშორისო კონფერენცია გაიხსნა. კონფერენციაში, რომლის მხარდამჭერებს შორის ეროვნული ბანკის საგანმანათლებლო პლატფორმა ფინედუც იყო, მონაწილეობა 140-მდე სხვადასხვა ქვეყნის აკა-

დემიური წრეების, საქართველოს საჯარო და კერძო სტრუქტურების წარმომადგენლებმა მიიღეს.

საქართველოს ეროვნული ბანკის წარმომადგენელმა ფინანსური განათლების მნიშვნელობასა და არსებულ გამოწვევებზე ისაუბრა და დამსწრეებს ეროვნული ბანკის მიერ განხორციელებული პროექტები გააცნო, აღნიშნა ფინანსური განათლების დონის ზრდით მენარმეობის განვითარების მზარდი შესაძლებლობები, ასევე, ფინანსური განათლებაში ინოვაციების დანერგვის აუცილებლობა და პროცესში ახალგაზრდების ჩართვის განსაკუთრებული მნიშვნელობა.

ეროვნული ბანკი OECD-ს მიერ ორგანიზებულ ფინანსური განათლების საერთაშორისო კონფერენციაზე, სექტემბერი 2024

ეროვნული ბანკის თანამშრომლებმა 24-26 სექტემბერს ფინანსური განათლების თემაზე გამართულ ყოველწლიურ საერთაშორისო კონფერენციაში მიიღეს მონაწილეობა. კონფერენცია ნიდერლანდების სამეფოს ფინანსთა სამინისტროსა და ეკონომიკური განვითარებისა და თანამშრომლობის ორგანიზაციის ფინანსური განათლების საერთაშორისო ქსელის (OECD/INFE) ორგანიზებით, OECD-ის ტექნიკური მხარდაჭერის პროექტის ფარგლებში გაიმართა. ღონისძიების თანაორგანიზატორები იყვნენ მონტენეგროს ცენტრალური ბანკი, ფინანსთა სამინისტრო, კაპიტალის ბაზრის მარეგულირებელი უწყება და დაბლვევის ზედამხედველობის სააგენტო.

კონფერენციის მთავარი თემა იყო „დაინტერესებულ მხარეთა თანამშრომლობა ეფექტიანი ფინანსური განათლებისთვის“. ღონისძიებაში სხვადასხვა ქვეყნის 50-მდე წარმომადგენელი მონაწილეობდა. დამსწრეებს საკუთარი გამოცდილება ბელგიის, შვედეთის, პოლონეთის, აშშ-ის, პორტუგალიის, პერუს, მალაიზიისა და სხვა ქვეყნების მოწვეულმა ექსპერტებმა გაუზიარეს.

კონფერენციის ფარგლებში გაიმართა პანელური დისკუსიები ისეთ საკითხებზე, როგორებიცაა: ახალგაზრდების ფინანსური განათლება, მომხმარებელთა ინფორმირება ფინანსურ რისკებსა და საფრთხეებზე, ფინანსური

განათლების მიწოდება მოწყვლადი ჯგუფებისთვის და სხვა. ეროვნული ბანკის საბჭოს წევრმა თეიმურაზ ხომერიკმა საქართველოს მაგალითზე რეგიონებში ფინანსური განათლების გავრცელების გამოცდილებაზე, განხორციელებულ აქტივობებსა და მოწყვლად ჯგუფებთან საბაზისო ფინანსური განათლების მიწოდების გამოწვევებზე ისაუბრა და აღნიშნა, რომ ფინანსური განათლების ამაღლება ქვეყნის საფინანსო სექტორის მდგრადობისა და ფინანსური კეთილდღეობის უზრუნველსაყოფად ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ამოცანაა.

საქართველო OECD/INFE-ს ტექნიკური მხარდაჭერის პროექტში 2018 წელს ჩაერთო. 2023 წლიდან კი თანამშრომლობა 5-წლის ვადით გაგრძელდა. პროექტი სამხრეთ-აღმოსავლეთ ევროპის 10 ქვეყანას (ბოსნია და ჰერცეგოვინა, ბულგარეთი, მოლდოვა, მონტენეგრო, რუმინეთი, სომხეთი, საქართველო, უკრაინა, ჩრდილოეთ მაკედონია, ხორვატია) აერთიანებს.

ეროვნული ბანკი ჩეხეთის ეროვნული ბანკის მიერ ორგანიზებულ საერთაშორისო კონფერენციაზე

26-27 ნოემბერს პრაღაში, ჩეხეთის ეროვნული ბანკისა (CNB) და ფინანსური მუზეუმების საერთაშორისო ფედერაციის (IFFM) ორგანიზებით ჩატარდა საერთაშორისო კონფერენცია სახელწოდებით „ფინანსური და ეკონომიკური წიგნიერება: ბარიერების დაძლევა ეკონომიკური კეთილდღეობისკენ მიმავალ გზაზე“ („Financial and economic literacy: Filling the gaps on the journey to economic well-being“).

კონფერენციას, რომელსაც სხვადასხვა ქვეყნის აკადემიური, საკანონმდებლო, სამუზეუმო და ფინანსური სექტორის წარმომადგენლები ესწრებოდნენ, მიზნად ისახავდა ფინანსური და ეკონომიკური წიგნიერების მიმართულებით არსებული გამოწვევებისა და მიღწევების გაზიარებას.

საქართველოს ეროვნული ბანკის ფინანსური განათლების განყოფილების წარმომადგენელმა დამსწრე საზოგადოებას ფინანსური განათლების მიმართულებით საქართველოს ეროვნული ბანკის ინიციატივები და გამოცდილებები გააცნო.

უცხოელ კოლეგები საქართველოს გამოცდილებით ეროვნული სტრატეგიის განახლების, ფინანსური განათლების პლატფორმის შემუშავების, სასკოლო სასწავლო გეგმებში ფინანსური წიგნიერების საკითხების ინტეგრირებისა და სხვადასხვა სამიზნე ჯგუფზე მორგებული საგანმანათლებლო პროექტებით აქტიურად დაინტერესდნენ.

ეროვნული ბანკი OECD-ს მიერ ორგანიზებულ ფინანსური განათლების საერთაშორისო კონფერენციაზე, დეკემბერი 2024

ეროვნული ბანკის თანამშრომლები 10 დეკემბერს მიწვეულნი იყვნენ ჩრდილოეთ მაკედონიაში ქვეყნის ფინანსური განათლების ეროვნული სტრატეგიის შემუშავების პროცესში კონსულტაციისა და გამოცდილების გასაზიარებელ ტექნიკური მხარდაჭერის შეხვედრაზე. შეხვედრა ნიდერლანდების სამეფოს ფინანსთა სამინისტროსა და ეკონომიკური განვითარებისა და თანამშრომლობის ორგანიზაციის ფინანსური განათლების საერთაშორისო ქსელის (OECD/INFE) ორგანიზებით, OECD-ის ტექნიკური მხარდაჭერის პროექტის ფარგლებში გაიმართა. ეროვნული ბანკის ფინანსური განათლებისა და სტრატეგიული დეპარტამენტის უფროსმა ქეთევან ახალკაცმა მასპინძელი ქვეყნის წარმომადგენლებს გაუზიარა საქართველოს გამოცდილება იმ მნიშვნელოვანი საკითხების შესახებ, რომელთა გათვალისწინებაც მნიშვნელოვანია ზემოაღნიშნულ სტრატეგიულ დოკუმენტზე მუშაობის პროცესში.

6.2. სტრატეგიული განვითარება - ეროვნული ბანკის საგანმანათლებლო სივრცე

პროფესიულ ფინანსურ განათლებაზე ზრუნვა ეროვნული ბანკის პრიორიტეტია. ამ მიზნით, 2023 წლის ბოლოს რეფორმირებულ დეპარტამენტში სტრატეგიული განვითარებისა და პროექტების განყოფილება შეიქმნა. ახალი განყოფილების ამოცანად განისაზღვრა საგანმანათლებლო სივრცის შექმნა და განვითარება.

საგანმანათლებლო სივრცის იდეაა, ეროვნულ ბანკში დაგროვილი ინტელექტუალური კაპიტალი და გამოცდილება გაზიარდეს როგორც ორგანიზაციის შიგნით, ისე მის გარეთ: საჯარო ინსტიტუტების, საფინანსო სექტორის და საერთაშორისო მასშტაბით.

2024 წელს ფინანსური განათლებისა დეპარტამენტის ახლადშექმნილი, სტრატეგიული პროექტების განყოფილება განვითარების აქტიურ ფაზაში გადავიდა.

განყოფილების შექმნიდან ორ თვეში, მომზადდა საგანმანათლებლო სივრცის კონცეფციის პრეზენტაციის ვრცელი და ადაპტირებული ვერსიები ქართულად და ინგლისურად საერთაშორისო პარტნიორებისა და დონორებისთვის, რომელიც რამდენიმეჯერ მოდიფიცირდა სხვადასხვა სამიზნე აუდიტორიისთვის და განახლდა პროექტის განვითარების ეტაპების შესაბამისად. პრეზენტაციაზე დაყრდნობით შემდგომში შემუშავდა კონცეფციის საპროექტო დოკუმენტი.

2024 წლის დასაწყისში, საგანმანათლებლო სივრცის შექმნის ინიციატივა კონცეფციის სახით წარედგინა ადგილობრივ და საერთაშორისო პარტნიორებსა და პოტენციურ დონორ ორგანიზაციებს. მოსამზადებელი სამუშაოების ფარგლებში მოხდა საფინანსო მიმართულებით ადგილობრივი და საერთაშორისო საგანმანათლებლო სექტორის ანალიზი; საუკეთესო პრაქტიკის შესწავლის მიზნით, გაიმართა შესაბამისი საკონსულტაციო შეხვედრები ტრენინგ-ცენტრებსა და ისეთ ორგანიზაციებთან, როგორიცაა საერთაშორისო სავალუტო ფონდის პროფესიული განვითარების ცენტრი კავკასიის, ცენტრალური აზიისა და მონღოლეთის რეგიონში (IMF/CCAMTAC), გერზენსეს სასწავლო ცენტრი, შვეიცარიის, ლუქსემბურგისა და პოლონეთის ცენტრალური ბანკების ტრენინგ-ცენტრები, საგანმანათლებლო აკადემიები და ასოციაციები საქართველოში. იმავე მიზნით, ეროვნული ბანკის ფინანსური განათლებისა და სტრატეგიული განვითარების დეპარტამენტის წარმომადგენლებმა Joint Vienna Institute (JVI)-ის დირექტორ Herve Joly-სთან, სასწავლო ცენტრის მართვის თანამედროვე მეთოდ-

დებისა და საუკეთესო პრაქტიკების გაზიარების მიზნით, სამუშაო შეხვედრა გამართეს. მიღებული გამოცდილება ეროვნულ ბანკს საგანმანათლებლო სივრცის სამუშაო პროცესების დახვეწასა და გაუმჯობესებაში დაეხმარება.

ეროვნული ბანკის პოტენციალისა და საჭიროებების გამოსავლენად, 2024 წლის პირველ კვარტალში, ჩატარდა ორგანიზაციის საჭიროებების კვლევა და შიდა რესურსების ანალიზი ცალკეული დეპარტამენტების ტერმინში. კვლევის საფუძველზე მომზადდა სებ-ის შიდა ტრენინგების პოტენციალის და რესურსების ანგარიში.

ამას გარდა, ჩატარდა საბანკო სექტორის ადამიანური რესურსების დეპარტამენტის ხელმძღვანელების გამოკითხვა, რის მიხედვითაც დაიწყო მოთხოვნი თემების შესაბამისი სილაბუსების დამუშავება და სატრენინგო მასალების მოგროვება. წლის ბოლოს შემუშავდა და ყველა მიზნობრივი ჯგუფისთვის დეტალურად გაიწერა 2025 წლის ტრენინგების გეგმა-კალენდარი.

ასევე შემუშავდა სასწავლო პროგრამების კატალოგი, რომელიც მოიცავს შემდეგ თემებსა და მიმართულებებს: მაკროეკონომიკა, მონეტარული პოლიტიკა, საგადახდო სისტემები, ფინანსური ტექნოლოგიები, მდგრადი დაფინანსება, რისკების მართვა, საბანკო ზედამხედველობა, ფასიანი ქაღალდები/კაპიტალის ბაზრები და სხვა.

ელექტრონული სწავლების პლატფორმა

2024 წლის მე-4 კვარტალში დაიწყო მუშაობა ელექტრონული სასწავლო პლატფორმის შექმნაზე, სადაც თავმოყრილი იქნება საქართველოს ეროვნული ბანკის ყველა სასწავლო პროგრამა და რესურსი; აგრეთვე შეიქმნება ახალი, მიზნობრივი აუდიტორიის საჭიროებებზე მორგებული ტრენინგები და საგანმანათლებლო მასალები.

ელექტრონული პლატფორმა გაამარტივებს არსებული კურსების სტრუქტურირებას, ასევე მომავალში შესაქმნელი სასწავლო პროგრამების პროცესის აწყობას, ორგანიზებასა და მიწოდებას. სტრატეგიული პროექტების განყოფილებამ, პროექტების მართვის ოფისთან ერთად, ჩაატარა წინასწარი მოსამზადებელი სამუშაოები; გაი-

წერა პროგრამული უზრუნველყოფისა და ადმინისტრაციულ-ფინანსური რესურსი, შეფასდა რისკები. წინასწარი მოლაპარაკებები შედგა ასევე პროექტის პოტენციურ შემსრულებლებთან.

საერთაშორისო პარტნიორობა

2024 წელს საქართველოს ეროვნული ბანკის თანამშრომლობა რეგიონულ და საერთაშორისო პარტნიორებთან კიდევ უფრო გაღრმავდა. წლის დასაწყისში, CCAMTAC-ის სამუშაო პროგრამის ფარგლებში, საქართველოს ეროვნულმა ბანკმა ყაზახეთისა და უზბეკეთის ცენტრალური ბანკების მაღალი რანგის დელეგაციას უმასპინძლა. აღსანიშნავია, რომ საერთაშორისო სავალუტო ფონდის თხოვნით, საქართველოს ეროვნული ბანკის ფინანსური ბაზრებისა და მაკროეკონომიკისა და სტატისტიკის დეპარტამენტების წარმომადგენლებმა საკუთარი გამოცდილება ყაზახ და უზბეკ კოლეგებს გაუზიარეს.

საერთაშორისო სავალუტო ფონდის კავკასიის, ცენტრალური აზიისა და მონღოლეთის შესაძლებლობების განვითარების რეგიონული ცენტრი (CCAMTAC) წარმომადგენს სსფ-სა და 9 წევრი ქვეყნის (აზერბაიჯანი, სომხეთი, საქართველო, ყაზახეთი, ყირგიზეთი, მონღოლეთი, ტაჯიკეთი, თურქმენეთი და უზბეკეთი) ერთობლივ პროექტს. ცენტრის ძირითადი საქმიანობა რეგიონის ეკონომიკური პოტენციალის განვითარებისკენაა მიმართული.

2024 წელს ეროვნულმა ბანკმა CCAMTAC-თან ერთად განახორციელა მნიშვნელოვანი საგანმანათლებლო პროექტი საჯარო სექტორის მოხელეებისთვის; ასევე დაიგეგმა სამომავლო ღონისძიებები.

IMF/CCAMTAC-ის სემინარი საჯარო მოხელეებისთვის

2024 წელს, ეროვნული ბანკის ინიციატივით, შემუშავდა სასწავლო მოდული ეკონომიკური პროფილით მომუშავე საჯარო მოხელეებისთვის. პროექტი საერთაშორისო სავალუტო ფონდის პროფესიული განვითარების რეგიონული ცენტრის (CCAMTAC) მხარდაჭერით განხორციელდა.

22-26 ივლისს, საერთაშორისო სავალუტო ფონდის პროფესიული განვითარების ცენტრმა კავ-

კასიაში, ცენტრალურ აზიასა და მონღოლეთში (IMF/CCAMTAC), ეროვნული ბანკის სათავე ოფისში ჩაატარა სემინარი თემაზე: „ფინანსური პროგრამირება და პოლიტიკა“ (FPP)". სემინარში მონაწილეობა მიიღო ოცდაათამდე საჯარო მოხელემ ეროვნული ბანკის, ფინანსთა სამინისტროს, ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს, შემოსავლების სამსახურის, სტატისტიკის ეროვნული სამსახურისა და პარლამენტის საბიუჯეტო ოფისიდან.

სემინარს CCAMTAC-ის წამყვანი ანალიტიკოსები უძღვებოდნენ. სემინარი მიზნად ისახავდა საჯარო მოხელეებისთვის მაკროეკონომიკური ანალიზისა და პროგნოზირების შესაძლებლობების განვითარებას. კვალიფიკაციის ამაღლებასთან ერთად, სემინარის მონაწილეებს ასევე შესაძლებლობა ჰქონდათ გაეფართოებინათ პროფესიული კავშირების წრე. ასეთი ტრენინგი ხელს უწყობს კოლეგებს შორის ეკონომიკური პოლიტიკის განხილვას, საერთაშორისო სავალუტო ფონდის ზედამხედველობასა და პროგრამულ მოლაპარაკებებს.

სემინარის ბოლოს პანელური დისკუსია გაიმართა, რომელიც საქართველოს ბოლო პერიოდის მოვლენებსა და ეკონომიკურ პერსპექტივას მიეძღვნა. დისკუსიაში მონაწილეობდნენ CCAMTAC-ის დირექტორი, ბ-ნი ნორბერტ ფუნკე, ეროვნული ბანკის მაკროეკონომიკისა და სტატისტიკის დეპარტამენტის უფროსი, შალვა მხატრიშვილი, ფინანსთა მინისტრის მოადგილე, ეკატერინე გუნცაძე და თიბისი კაპიტალის მთავარი ეკონომისტი, ცოტნე მარღია, რომელთაც ისაუბრეს საქართველოს ეკონომიკის ტენდენციებზე და მონაწილეებს კარგი შესაძლებლობა მისცეს მაღალი დონის ეკონომიკური პოლიტიკის დიალოგში ჩართულობა.

სემინარი გახსნა და შეხვედრის მონაწილეებს მიესალმა სეპ-ის ვიცე-პრეზიდენტი, ეკატერინე მიქაბაძე, ხოლო სემინარის დახურვის ღონისძიებაზე მონაწილეებს სერტიფიკატები გადასცა საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის მოვალეობის შემსრულებელმა, ნათია თურნავამ. თავის გამოსვლაში მან სავალუტო ფონდის უწყვეტ მხარდაჭერასა და ინსტიტუტებს შორის გამოცდილების გაზიარების მნიშვნელობაზე ისაუბრა.

საგანმანათლებლო ინიციატივები საფინანსო და საჯარო სექტორისთვის

ენერგეტიკის სექტორის კვლევის შედეგების პრეზენტაცია

სტრატეგიული პროექტების განყოფილების ინიციატივითა და ორგანიზებით, საქართველოს ეროვნულმა ბანკმა სექტორული კვლევა განსხვავებულ ფორმატში, მასშტაბურ ღონისძიებაზე წარადგინა.

ენერგოსექტორის კვლევის შედეგების პრეზენტაცია სპეციალიზებული რისკების დეპარტამენტმა მოამზადა. პრეზენტაცია „საქართველოს ენერგეტიკის სექტორის მიმოხილვა, შედარებითი ანალიზი, სექტორის საკრედიტო პორტფელი, ფინანსური ანალიზი“ 29 აპრილს, სასტუმრო თბილისი შერატონში გაიმართა. ღონისძიებას ფინანსური და ენერგეტიკის სექტორის 150-მდე წარმომადგენელი და დარგის ექსპერტი დაესწრო. სტრატეგიული პროექტების განყოფილების აღნიშნულმა ინიციატივამ ხელი შეუწყო სექტორებს შორის სინერგიის გაუმჯობესებას. სექტორული კვლევების განხილვა და შეხვედრები სეპ-ის პლატფორმაზე სხვადასხვა ინდუსტრიის წარმომადგენლებს აძლევს შესაძლებლობას გაცვალონ მოსაზრებები, ერთობლივად დაძლიონ გამოწვევები და დასახონ სექტორის განვითარების გზები.

სასწავლო მოდული არასაბანკო სექტორისთვის

აპრილში, ქუთაისში გაიმართა საინფორმაციო-სამუშაო შეხვედრა იმერეთის რეგიონის მიკროსაფინანსო ორგანიზაციებსა და სესხის გამცემ სუბიექტებთან (სგს). შეხვედრის მონაწილეებმა იმსჯელეს, არასაბანკო სექტორის საჭიროებებსა და რეგიონულ გამოწვევებზე, რის მიხედვითაც შემდგომში სპეციალური სასწავლო მოდული შემუშავდა.

ტრენინგების სერია, სახელწოდებით „არასაბანკო სექტორის მდგრადობა: გამჭვირვალობა, ანგარიშგება, მომხმარებელთა უფლებების დაცვა“ ზედამხედველობის, ფულის გათეთრებასთან ბრძოლისა და მომხმარებელთა უფლე-

ბების დაცვის საკითხებს მოიცავს. პირველ ეტაპზე ტრენინგები იმერეთის, სამეგრელოსა და აჭარის მიკროსაფინანსო ორგანიზაციებისა და სგს-ებისთვის ჩატარდა. 7-17 აგვისტოს ტრენინგი გაიარა ოცდაათი ორგანიზაციის ორმოცდაათამდე წარმომადგენელმა ქუთაისში, ზუგდიდსა და ბათუმში. სამდღიანი პროგრამის ფარგლებში მონაწილეები გაეცნენ ფინანსური ანგარიშგების შევსებისა და ელექტრონული პორტალის გამოყენების წესებს, მარეგულირებელ აქტებს. ყურადღება გამახვილდა საოპერაციო რისკების შემცირებისა და კორპორაციული მართვის გაძლიერების აუცილებლობაზე. ტრენინგის ბოლოს მონაწილეებმა სავალდებულო ტესტირება გაიარეს, რის შემდეგაც სერტიფიკატები გადაეცათ.

შემდგომ ეტაპზე აღნიშნული სასწავლო მოდული თბილისის მიკროსაფინანსო ორგანიზაციებსა და სესხის გამცემ სუბიექტებთან ჩატარდება.

ელექტრონული სწავლება კაპიტალის ბაზრის მონაწილეებისათვის

საქართველოს ეროვნული ბანკის ინიციატივითა და ევროპის რეკონსტრუქციის და განვითარების ბანკის მხარდაჭერით, საქართველოს კაპიტალის ბაზრის ოცდაათამდე საბროკერო და აქტივების მართვის კომპანიას ელექტრონული სწავლების პლატფორმაზე წვდომა მიეცათ.

პლატფორმაზე

<https://www.capitalmarketselearning.com/> კურსების სია მრავალფეროვანია და მოიცავს ისეთ მნიშვნელოვან თემებს, როგორებიცაა: ფინანსური ბაზრები, რისკების მართვა, სვოპ ოპერაციები, დერივატივები და სხვა. საგანმანათლებლო პროგრამა შედგენილია წამყვანი საერთაშორისო კომპანია Intuition-ის მიერ.

სასწავლო პროგრამაში ჩართვა მნიშვნელოვნად უწყობს ხელს საქართველოს კაპიტალის ბაზრის განვითარებას.

შიდა ტრენინგები თანამშრომლებისთვის

2024 წლის განმავლობაში ეროვნული ბანკის თანამშრომლებისთვის გაიმართა რამდენიმე საინფორმაციო შეხვედრა და ტრენინგი. მათ შორის, აღსანიშნავია მდგრადი დაფინანსების ტრენინგი, რომელიც გაიმართა 30 მაისს.

31 ოქტომბერს, დაბოგვის მსოფლიო დღესთან დაკავშირებით, ფინანსური განათლების დეპარტამენტმა თანამშრომლებისთვის პრეზენტაცია გამართა. პრეზენტაციის ბოლოს თანამშრომელთა ცოდნა და ჩართულობა ინტერაქციული თამაშის მეშვეობით გადამოწმდა, რითაც ხელი შეეწყო ფინანსური ქცევების გადააზრებას.

მომდევნო წლისთვის ასევე თანამშრომლებისთვის შემუშავდა და დაიგეგმა რამდენიმე საგანმანათლებლო ღონისძიება, მათ შორის IFRS კვლევა და ვორქშოფი და საინფორმაციო შეხვედრა ციფრული ლარის თემაზე.

Global Youth Financial Inclusion Award 2024 - ფინანსური ინკლუზიურობის ჯილდო

ეროვნულმა ბანკმა მონაწილეობა მიიღო ფინანსური ჩართულობის ალიანსის (AFI) 2024 წლის გლობალურ კონკურსში ახალგაზრდობის ფინანსური ჩართულობისთვის (Global Youth Financial Inclusion Award 2024). შესარჩევ ეტაპზე ეროვნული ბანკის აპლიკაცია უმაღლესი ქულებით შეფასდა და კონკურსის საფინალო ეტაპზე, საუკეთესო ხუთეულში მოხვდა. ეროვნული ბანკი მიწვეული იყო დაჯილდოების ღონისძიებაზე ეკვადორში, რომელსაც ესწრებოდა ეროვნული ბანკის ფინანსური განათლებისა და სტრატეგიული განვითარების დეპარტამენტის უფროსი, ქეთევან ახალკაცი.

2024 წელს როგორც თბილისში, ასევე რეგიონებში სხვადასხვა საგანმანათლებლო და საინფორმაციო ღონისძიებები და ტრენინგები გაიმართა. ასევე გაღრმავდა თანამშრომლობა საერთაშორისო პარტნიორებთან.

არასაბანკო
დანესებულებების
ზედამხედველობა

7.1. არასაბანკო სექტორის ზოგადი მიმოხილვა

საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ, არასაბანკო საფინანსო სექტორის რეგულირების და ზედამხედველობის კუთხით გატარებულმა დროულმა და ზომიერმა რეფორმებმა უზრუნველყო ამ სექტორის სტაბილური განვითარება, კრიზისებისადმი მდგრადობა და დინამიკაში ზრდის შენარჩუნება. ფართო რეგიონული დაფარვა და მრავალფეროვანი მომხმარებელთა ბაზა, განსაზღვრავს მის მნიშვნელოვან როლს ქვეყნის ფინანსურ სისტემაში.

სისტემებისა და პროცესების განვითარების გზით, არასაბანკო საფინანსო სექტორმა სწრაფად მოახდინა დინამიურ მარეგულირებელ გარემოსთან ადაპტაცია. ამასთან, ახალი ინოვაციური პროდუქტების და სერვისების შეთავაზებით ჩაება აქტიურ კონკურენციაში, გაზარდა ეფექტიანობა და გამოიწვია მეტი ინტერესი ინვესტორების მხრიდან.

არასაბანკო სექტორი მრავალფეროვანია და მოიცავს როგორც მცირე ზომის, ერთ პროდუქტზე ორიენტირებულ, ისე ფართო პროფილის მსხვილ ორგანიზაციებს. ასევე, სხვადასხვაგვარია მათი დაფინანსების სტრუქტურაც. მაღალი რეგიონული დაფარვა კი უზრუნველყოფს ფინანსური სერვისების ხელმისაწვდომობას ისეთ ლოკაციებზე, სადაც მხოლოდ ერთეული კომერციული ბანკები არიან წარმოდგენილი. აღნიშნული გარკვეულწილად ემსახურება რეგიონული ეკონომიკის განვითარებას, სამუშაო ადგილების შექმნას და ფინანსური ჩართულობის გაზრდას.

2024 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით, არასაბანკო საფინანსო სექტორი წარმოდგენილია 31 მიკროსაფინანსო ორგანიზაციით 418 ლოკაციაზე, 158 სესხის გამცემი სუბიექტით 296 ლოკაციაზე, 505 ვალუტის გადამცვლელი პუნქტით 713 ლოკაციაზე და 1 საკრედიტო კავშირით. მნიშვნელოვანია აღინიშნოს, რომ ორი მიკროსაფინანსო ორგანიზაცია მიკრო ბანკის ლიცენზიის მფლობელი გახდა. ერთმა 2024 წლის ბოლოს მიიღო ლიცენზია, ხოლო მეორემ - 2025 წლის დასაწყისში.

არასაბანკო საფინანსო სექტორის მთლიანი აქტივები საფინანსო სექტორის 3%-ს შეადგენს, თანხით 2.9 მილიარდი ლარი. წლიური ზრდის ტემპმა 8% შეადგინა.

საფინანსო სექტორში არასაბანკო საფინანსო სექტორის მთლიანი აქტივების 3%-იანი წილის მიუხედავად, მნიშვნელოვანია ამ სექტორის როლი დასაქმებისა და ფინანსური მომსახურების მიწოდების კუთხით. კერძოდ, ამ სექტორის თანამშრომელთა რაოდენობა მთლიანი საფინანსო სექტორის 22%-ს, ხოლო ფილიალების რაოდენობა 57%-ს შეადგენს.

მოქმედ კანონმდებლობასთან შესაბამისობისა და საანგარიშგებო მონაცემების სისწორის დადგენის მიზნით, დისტანციური ზედამხედველობის პარალელურად, 2024 წლის განმავლობაში აქტიურად მიმდინარეობდა არასაბანკო დაწესებულებების ინსპექტირების პროცესი.

მიკროსაფინანსო სექტორის სტაბილური ზრდისა და მისაღები რისკის დონიდან გამომდინარე, გადახედილ იქნა 2017 წელს დადგენილი მიკრო კრედიტის მაქსიმალური ოდენობა და საკანონმდებლო ცვლილებებით, 2025 წლიდან ნაცვლად 100 000 ლარისა, 200 000 ლარით განისაზღვრება. აღნიშნული საშუალებას მისცემს სექტორს უკეთ მოემსახუროს მცირე ბიზნესების მზარდ საჭიროებებს, რაც საბოლოოდ ხელს შეუწყობს სექტორის შემდგომ განვითარებას და ზრდას.

გარდა ამისა, მიკროსაფინანსო ორგანიზაციების ეფექტური და ჯანსაღი კორპორაციული მართვისა და გამართული საოპერაციო გარემოს უზრუნველყოფის მიზნით, დაგეგმილია ცვლილებების განხორციელება მოქმედ რეგულაციებში. აღნიშნული მოემსახურება როგორც რისკების მართვის გაუმჯობესებას და გამჭვირვალობის სტანდარტის ამაღლებას, ისე ანგარიშვალდებულების ზრდას და მდგრად განვითარებას. ცვლილებით გათვალისწინებული მოთხოვნები შესაბამისობაში იქნება ორგანიზაციის მასშტაბებსა და კომპლექსურობასთან.

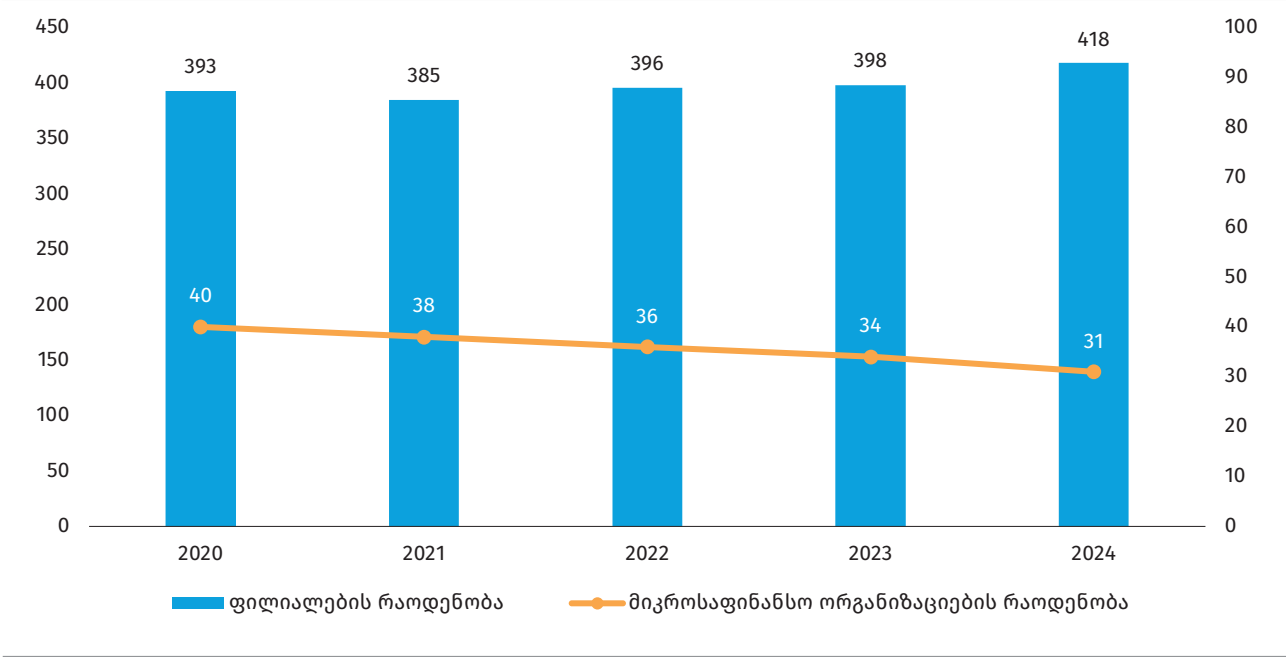
7.2. მიკროსაფინანსო ორგანიზაციები

2024 წელს რეგისტრირებული მიკროსაფინანსო ორგანიზაციების რაოდენობა 34-დან 31-მდე შემ-

ცირდა. მნიშვნელოვანია, რომ წლის ბოლოს ერთ-ერთი ორგანიზაცია პირველ მიკრო ბანკად დარეგისტრირდა. ხოლო ორი ორგანიზაცია სესხის გამცემ სუბიექტად განაგრძობს ოპერირებას.

მიკროსაფინანსო ორგანიზაციების კლების მიუხედავად ფილიალების რაოდენობა მზარდია.

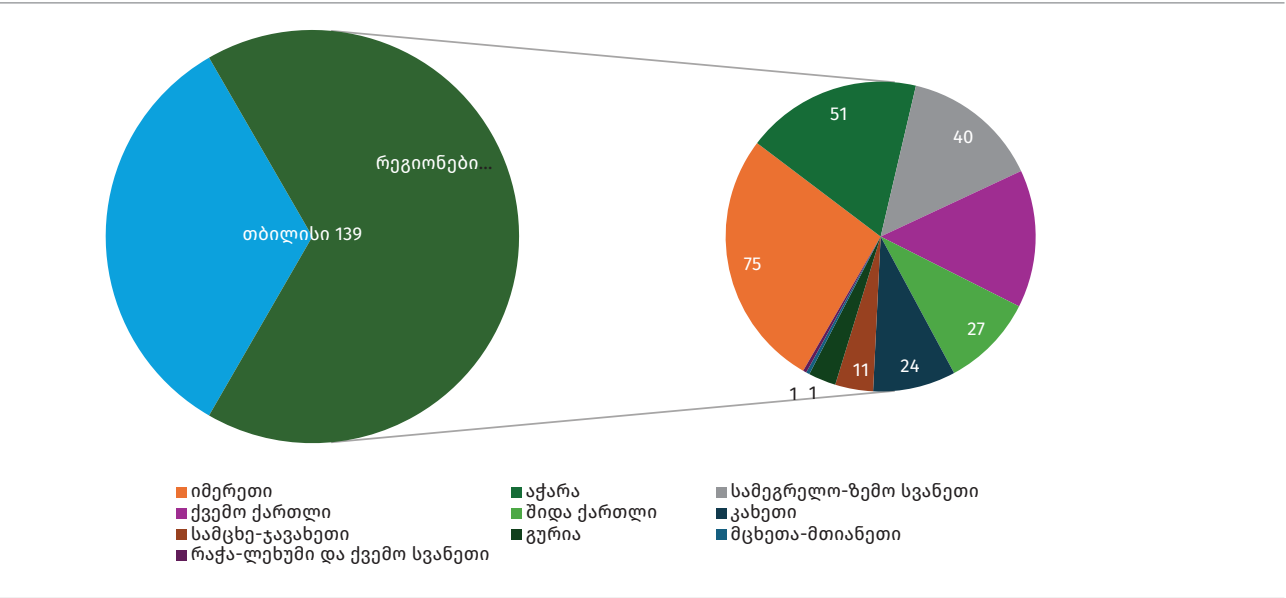
დიაგრამა N 7.1 მიკროსაფინანსო ორგანიზაციებისა და ფილიალების რაოდენობა

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

მიკროსაფინანსო სექტორის 418 ფილიალიდან 279 წარმოდგენილია რეგიონებში.

დიაგრამა N 7.2 მიკროსაფინანსო ორგანიზაციების ფილიალების განაწილება რეგიონების მიხედვით

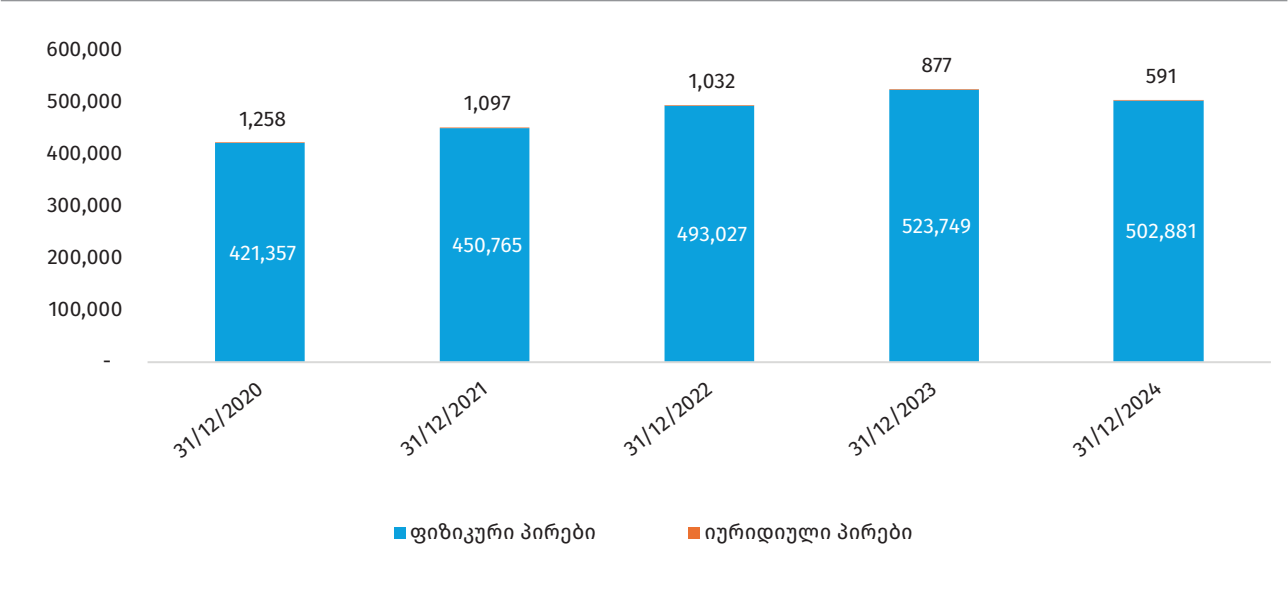

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

რეგიონების მიხედვით კარგად დივერსიფიცირებული ქსელი საშუალებას აძლევს მიკროსაფინანსო სექტორს ფინანსური პროდუქტები და მომსახურება შესთავაზოს მომხმარებლებს მთელი ქვეყნის მასშტაბით.

სექტორის სასესხო პროდუქტების მომხმარებლების 99% ფიზიკური პირებია.

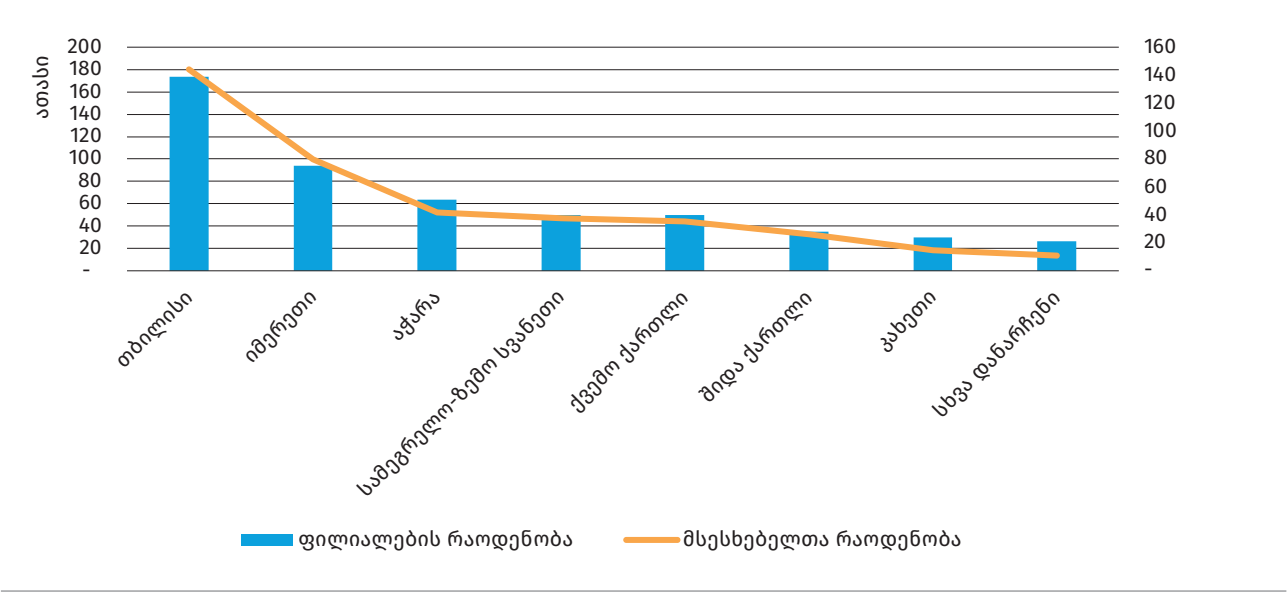
დიაგრამა N 7.3 მიკროსაფინანსო ორგანიზაციების მსესხებელთა რაოდენობა

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

რეგიონალური დაფარვის მიხედვით კვლავ ლიდერია თბილისი 180 ათასი მსესხებელით, რაც სექტორის მსესხებელთა საერთო რაოდენობის 37%-ია.

დიაგრამა N 7.4 მიკროსაფინანსო ორგანიზაციების ფილიალებისა და მსესხებლების განაწილება რეგიონების მიხედვით

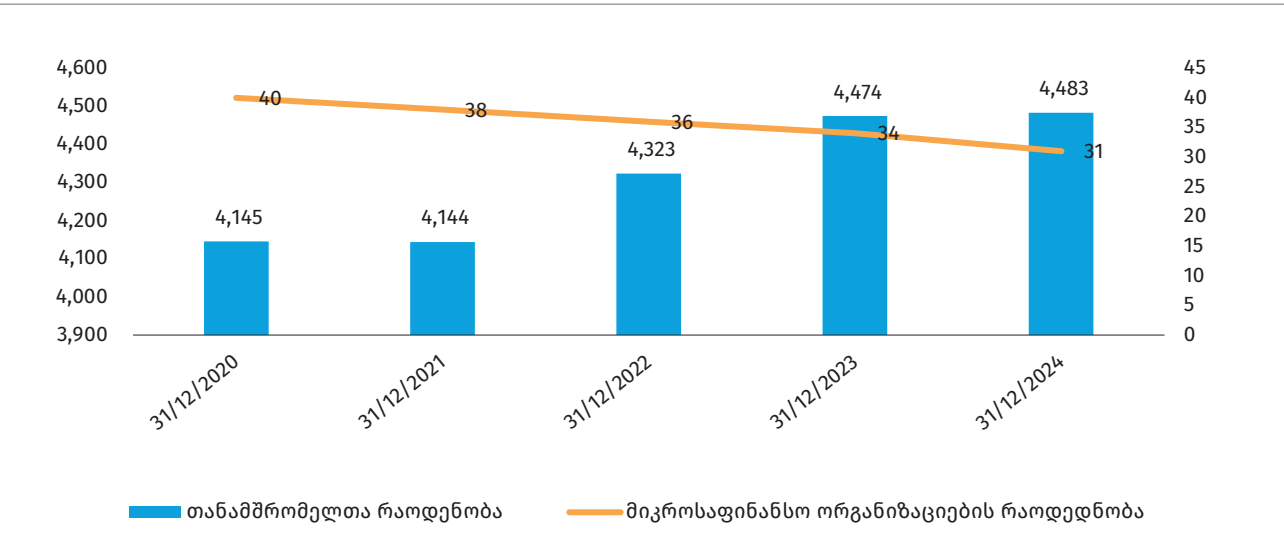

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

მიკროსაფინანსო სექტორი საკმაოდ არაერთგვაროვანია, რადგან იგი შედგება მცირე ორგანიზაციებისგან და ქსელური, მაღალი რეგიონალური დაფარვის მქონე მსხვილი ორგანიზაციებისგან.

პოზიტიური დინამიკა შენარჩუნდა სექტორის თანამშრომელთა რაოდენობის კუთხით.

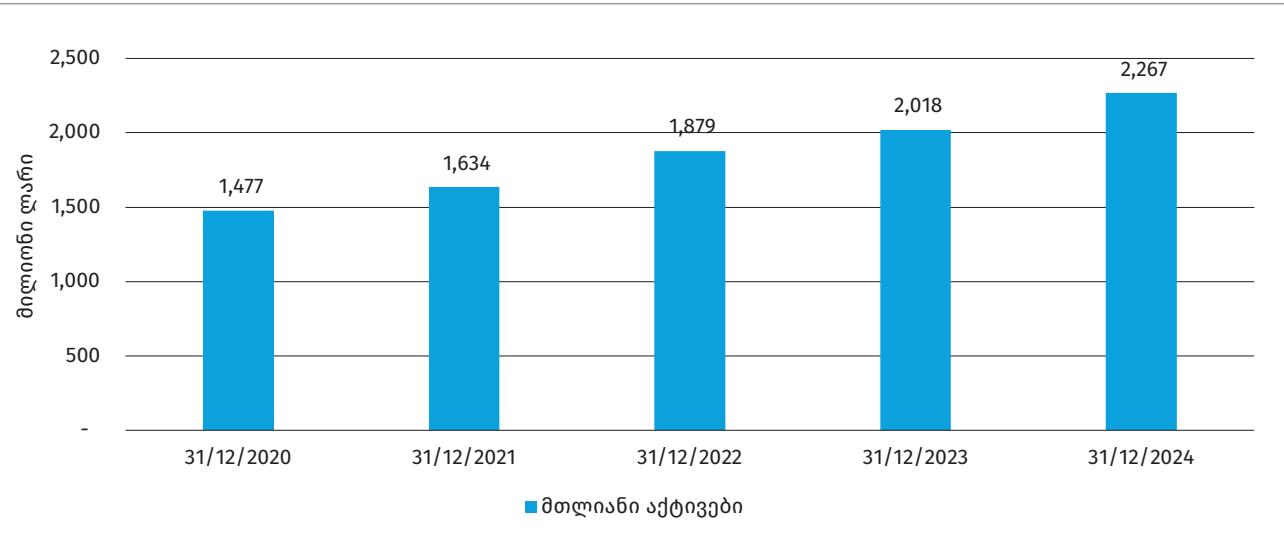
დიაგრამა N 7.5 მიკროსაფინანსო ორგანიზაციების თანამშრომელთა რაოდენობა

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

სექტორის მთლიან აქტივებში ზრდა შენარჩუნდა და წლიური ზრდის ტემპი 12%-ით განისაზღვრა.

დიაგრამა N 7.6 მიკროსაფინანსო ორგანიზაციების მთლიანი აქტივები

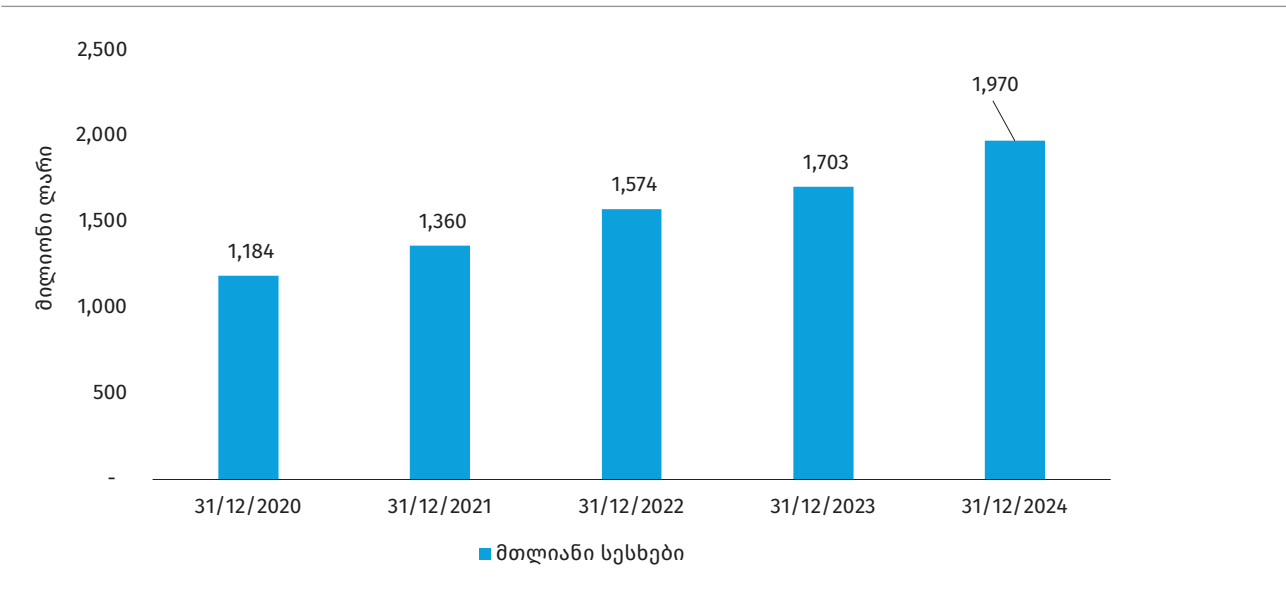

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

2024 წელი მნიშვნელოვანი იყო მიკროსაფინანსო სექტორის პორტფელის ზრდის კუთხით და წლიური ზრდის ტემპი თითქმის ორჯერ აღემატებოდა წინა წლის ანალოგიურ მაჩვენებელს და 16 პროცენტი

შეადგინა, თანხით 267 მლნ ლარი. შესაბამისად, სექტორის მთლიანი საკრედიტო პორტფელი 1.97 მილიარდი ლარით განისაზღვრა.

დიაგრამა N 7.7 მიკროსაფინანსო ორგანიზაციების საკრედიტო პორტფელი

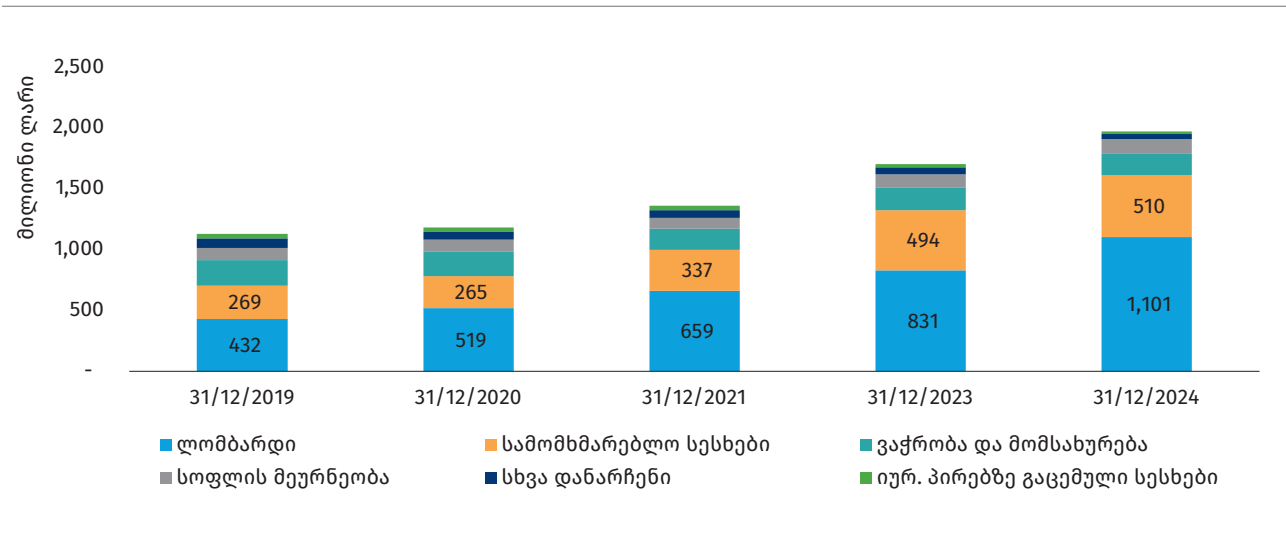
წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

დაკრედიტების ძირითად მიმართულებას ფიზიკურ პირებზე გაცემული სესხები წარმოადგენს. მოძრავი ქონებით უზრუნველყოფილი და სამომხმარებლო სესხები პორტფელის 82 პროცენტს შეადგენს, თანხით 1.6 მილიარდი ლარი. ხოლო მხოლოდ ოქროთი უზრუნველყოფილი სესხები 968 მლნ ლარია და მთლიანი საკრედიტო პორტფელის 49%-ს შეადგენს. აღნიშნული პორტფე-

ლის ზრდაზე გავლენა მოახდინა ასევე საერთაშორისო ბაზარზე ოქროს ფასის ზრდამ.

საკრედიტო პორტფელის დანარჩენი 19 პროცენტი კი სოფლის მეურნეობის, ვაჭრობა-მომსახურების სექტორსა და იურიდიულ პირებზე გაცემულ სესხებზე მოდის, თანხით 317 მილიონი ლარი.

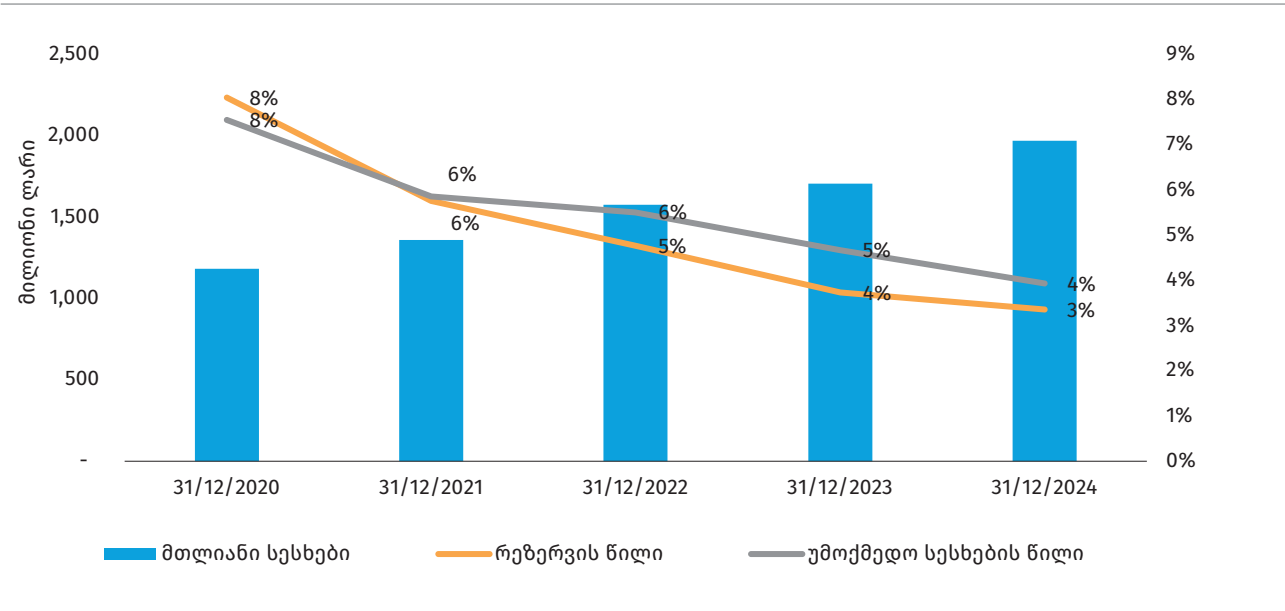
დიაგრამა N 7.8 საკრედიტო პორტფელის სტრუქტურა

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

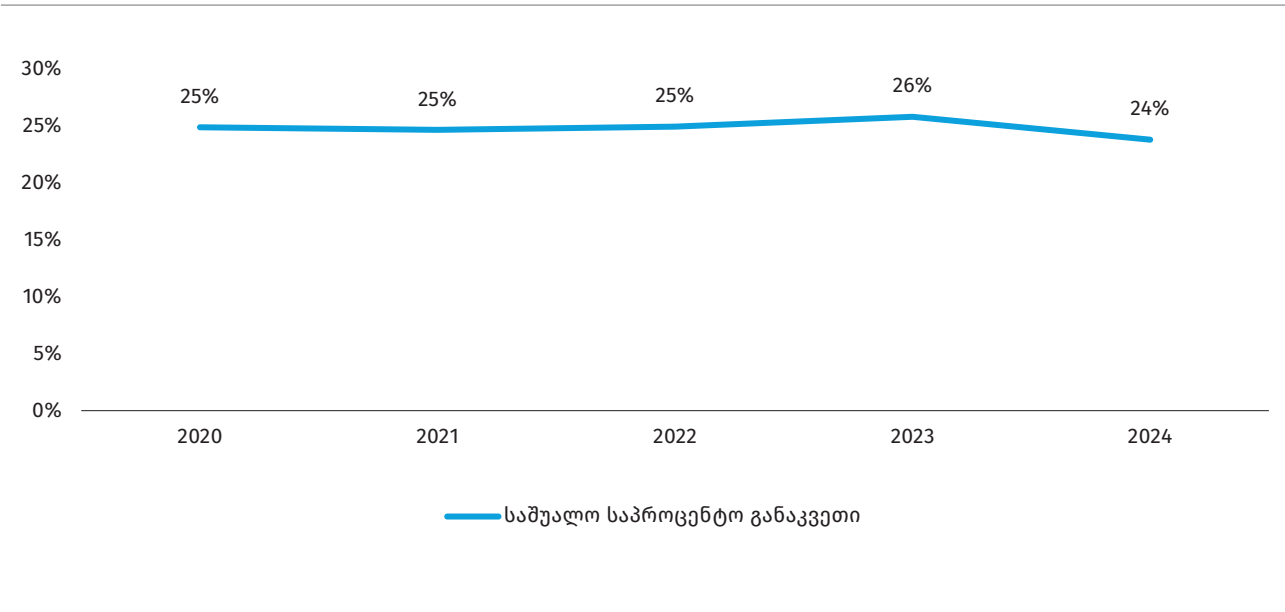
საკრედიტო პორტფელის ხარისხი დინამიკაში ინარჩუნებს გაუმჯობესების ტენდენციას, რაც ძვირფასი ლითონებით უზრუნველყოფილი პორტფელის მაღალი წილითა და პორტფელის ზრდის ტემპით არის განპირობებული.

დიაგრამა N 7.9 საკრედიტო პორტფელის ხარისხი

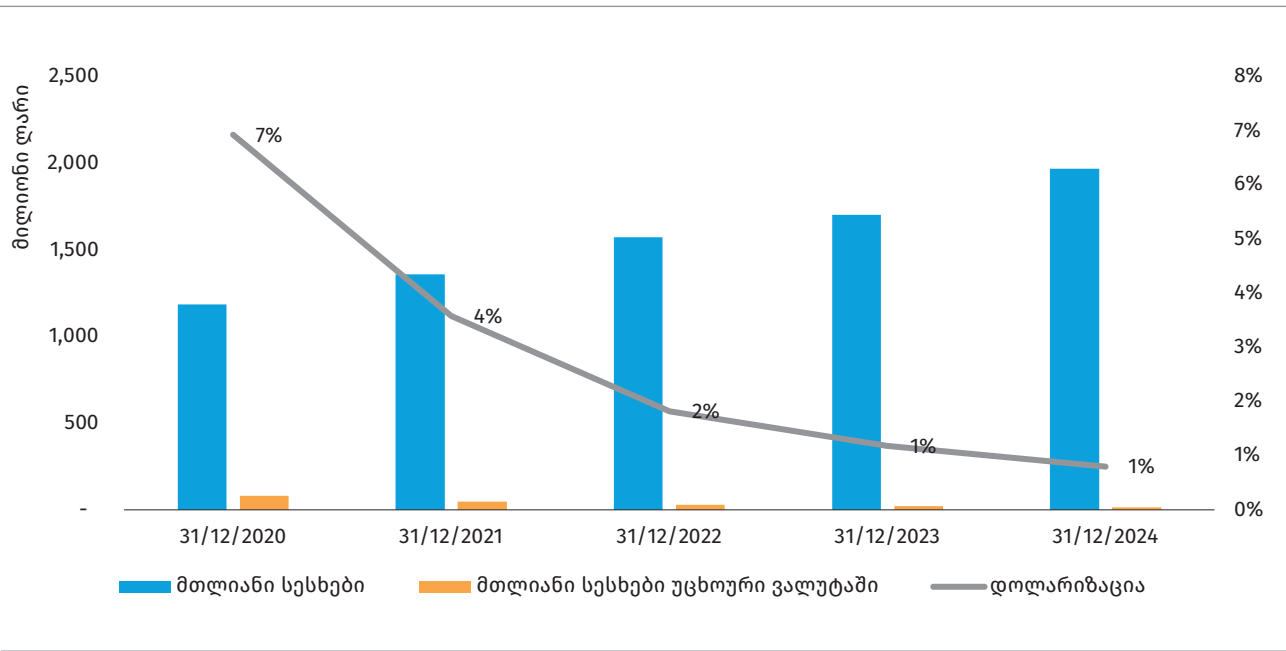
წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

დიაგრამა N 7.10 საკრედიტო პორტფელის საშუალო შეზონილი საპროცენტო განაკვეთები

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

დიაგრამა N 7.11 საკრედიტო პორტფელის დოლარიზაცია

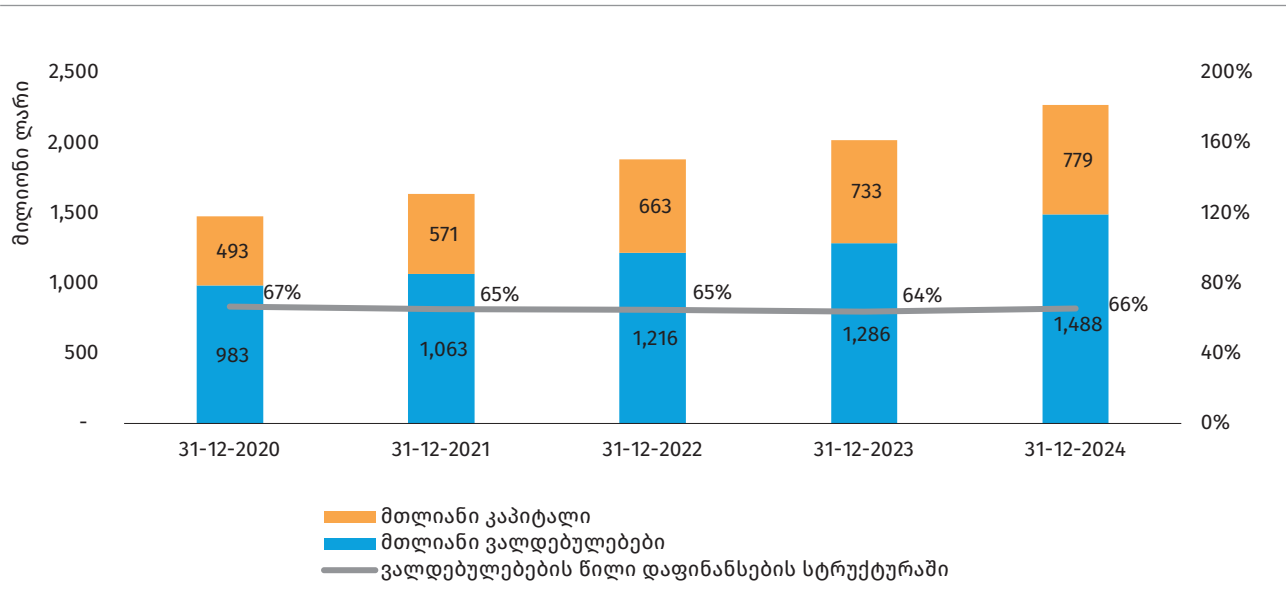

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

უცხოურ ვალუტაში დაკრედიტების შემზღუდველი საკანონმდებლო მოთხოვნის უზრუნველყოფით, სექტორში უცხოურ ვალუტაში დენომინირებული სესხები მიღევად რეჟიმშია და 2024 წლის ბოლოს მხოლოდ 15.7 მლნ ლარს შეადგენს.

მთლიანი ვალდებულებების მოცულობა 202 მლნ ლარით გაიზარდა და შედეგად, მისი წილი დაფინანსების სტრუქტურაში 66%-ით განისაზღვრა.

დიაგრამა N 7. 12 დაფინანსების სტრუქტურა

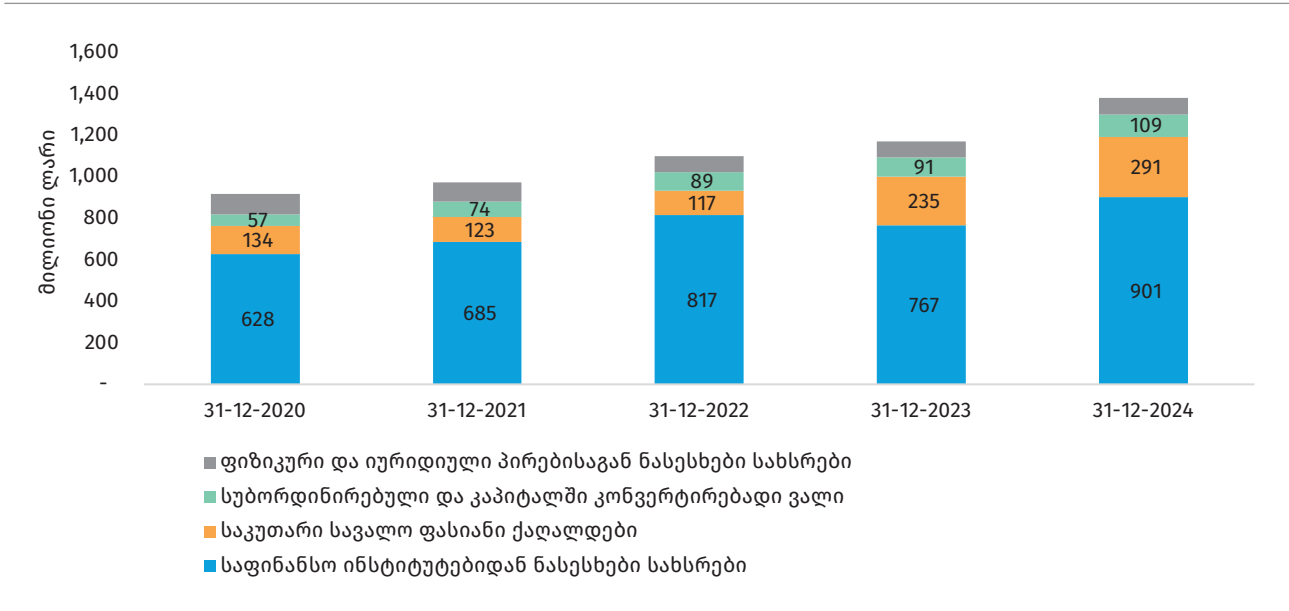

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

ნასესხები სახსრების სტრუქტურაში ყველაზე დიდი წილით საფინანსო ინსტიტუტებიდან მოზიდული სახსრებია წარმოდგენილი. წლის განმავლობაშიც ზრდა სწორედ რეზიდენტი

კომერციული ბანკებიდან მოზიდულ სახსრებში დაფიქსირდა. რაც ფინანსური გირავნობის ინსტრუმენტის გამოყენებისა და ფასიანი ქაღალდების ბაზარზე აქტიურად ჩართვის შედეგია.

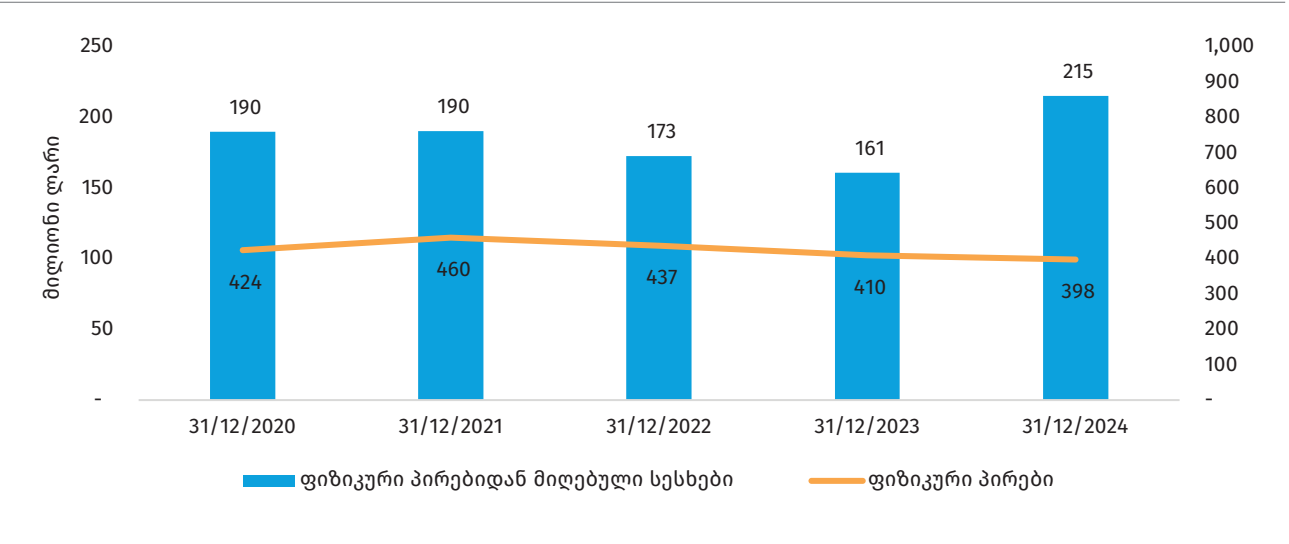
დიაგრამა N 7. 13 ნასესხები სახსრების სტრუქტურა

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

წლის განმავლობაში არ გაზრდილა კრედიტორი ფიზიკური პირების რაოდენობა, თუმცა ზრდა დაფიქსირდა თანხობრივად 54 მლნ ლარის ოდენობით.

დიაგრამა N 7.14 ფიზიკური პირებიდან მოზიდული სახსრები და კრედიტორი ფიზიკური პირების რაოდენობა

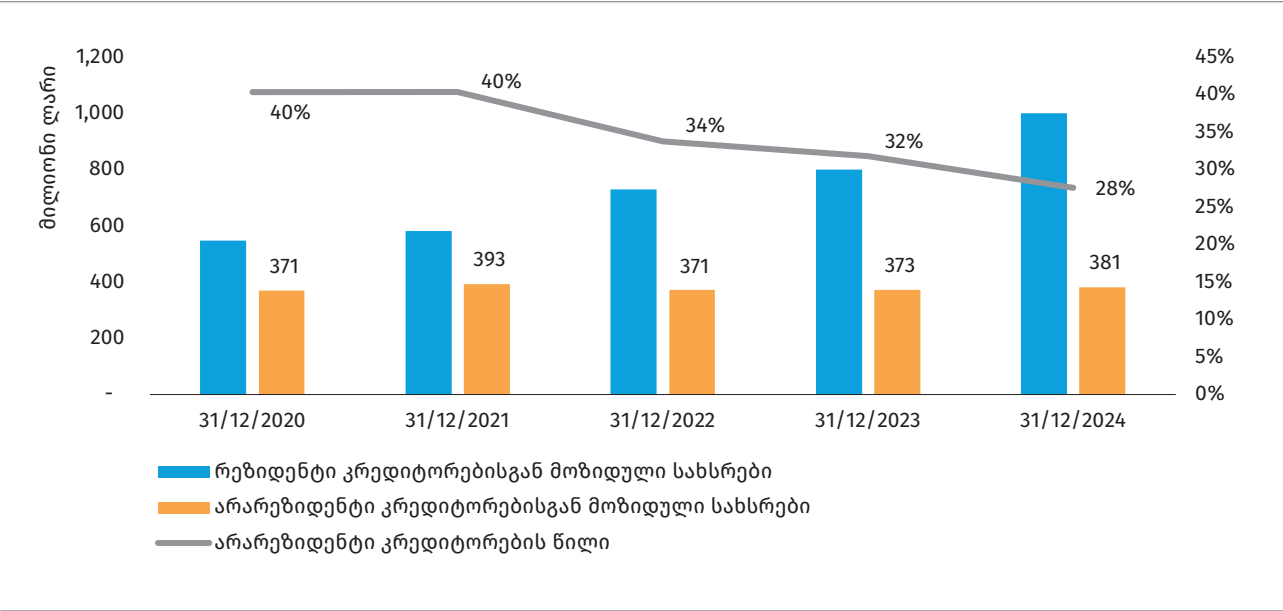
წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

ადგილობრივი საფინანსო ინსტიტუტებიდან მოზიდული სახსრების ზრდის ხარჯზე, მათ შორის, მიკროსაფინანსო ორგანიზაციების ფასიანი ქაღალდების ბაზარზე გააქტიურების ფონზე, შემცირდა არარეზიდენტი კრედიტორებიდან მოზიდული სახსრების წილი მთლიან მოზიდულ სახსრებში, თუმცა თანხობრივად ზრდა დაფიქ-

სირდა 8 მლნ ლარის ოდენობით.

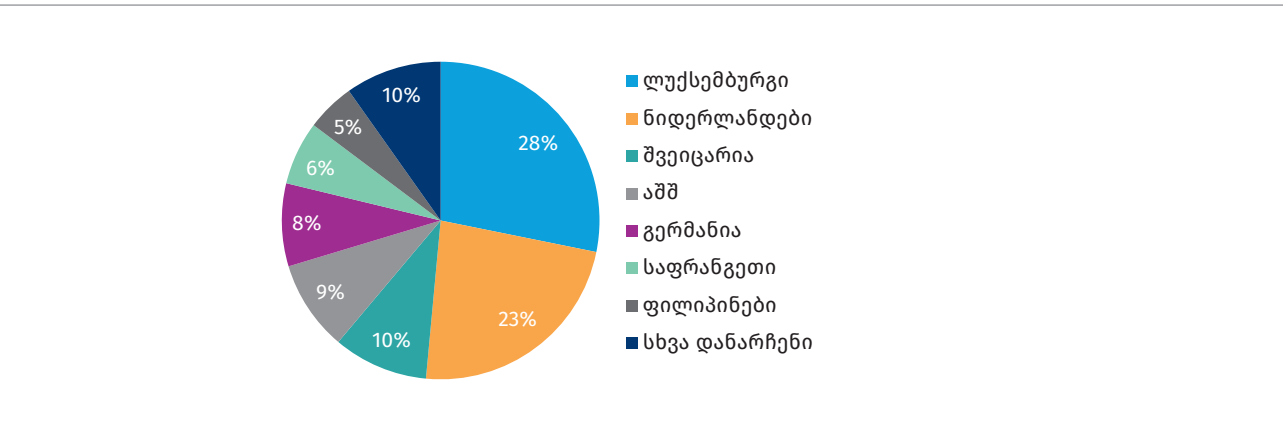
რეზიდენტი კრედიტორებისგან სახსრების მოზიდვის ფონზე მნიშვნელოვნად შემცირდა არარეზიდენტი კრედიტორებისგან მოზიდული სახსრების წილი მთლიან დაფინანსების სტრუქტურაში.

დიაგრამა N 7.15 არარეზიდენტების სახსრები

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

დიაგრამა N 7.16 არარეზიდენტების სახსრები ქვეყნების მიხედვით

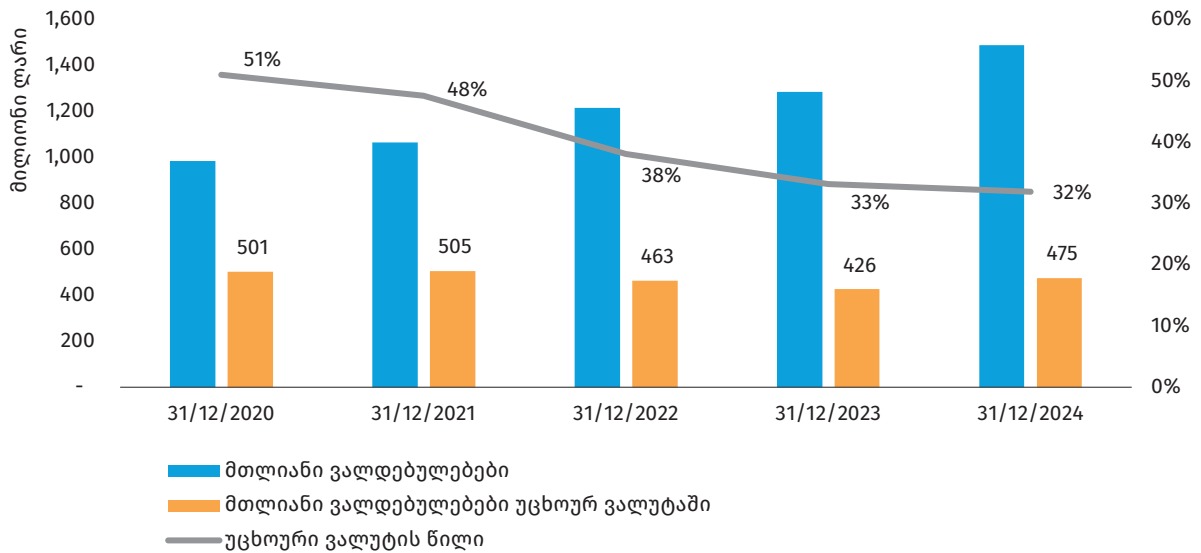

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

მოზიდული სახსრები უცხოურ ვალუტაში გაიზარდა 48 მლნ ლარით, თუმცა, ლარში მოზიდული სესხე-

ბის მაღალი ზრდის ფონზე, მისი წილი მთლიან ვალდებულებებში არ გაზრდილა.

დიაგრამა N 7.17 მოზიდული სახსრები უცხოურ ვალუტაში

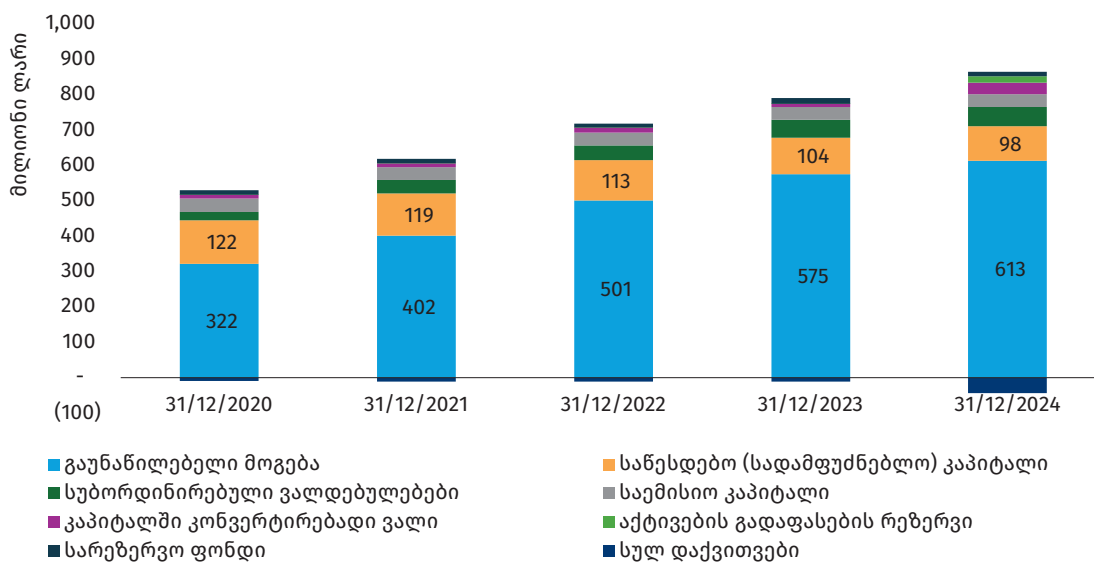
წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

სექტორი კვლავ მაღალკაპიტალიზირებულია. საზედამხებელო კაპიტალის მზარდი დინამიკა გასული წლების მსგავსად, 2024 წელსაც შენარჩუნდა ძირითადად გაუნაწილებელი მოგების ხარჯზე, რომელიც რეინვესტირდება მიკროსაფინანსო ორგანიზაციებში. შესაბამისად დაბალია ლევერიჯის (ვალდებულებები/კაპი-

ტალი) მაჩვენებელი და იგი სტაბილურად 2-ის ფარგლებშია.

საწესდებო კაპიტალის შემცირება, სექტორიდან მიკროსაფინანსო ორგანიზაციების გასვლით იყო გამოწვეული.

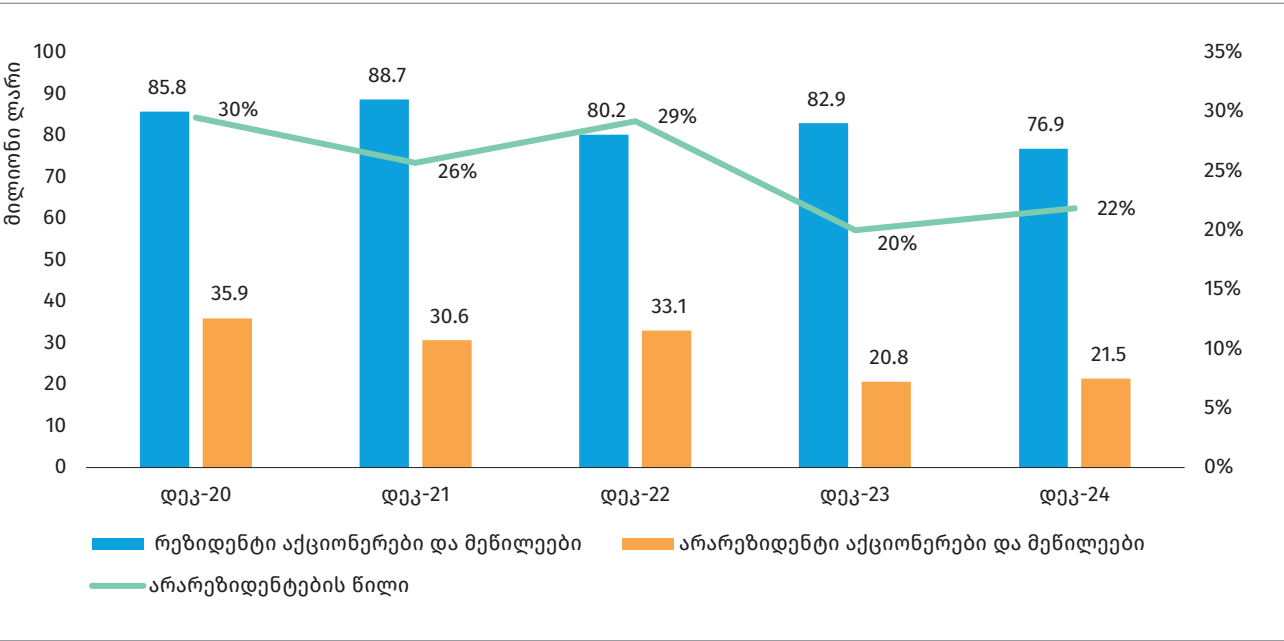
დიაგრამა N 7.18 საზედამხებელო კაპიტალის სტრუქტურა

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

მიკროსაფინანსო ორგანიზაციის რაოდენობის კლების შესაბამისად, აქციონერთან სტრუქტურამ ცვლილება განიცადა.

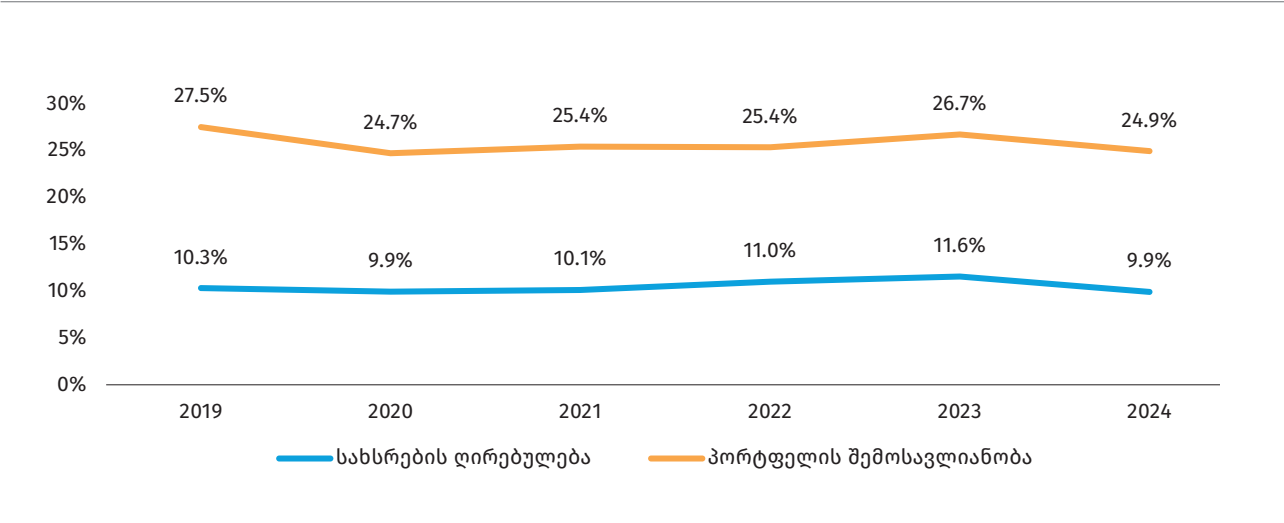
დიაგრამა 7.19 კაპიტალის სტრუქტურა რეზიდენტობის მიხედვით

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

2004 წელი 31 მიკროსაფინანსო ორგანიზაციიდან 27-მა მოგებით დაასრულა. ბაზრიდან სამი ორგანიზაციის გასვლის მიუხედავად, სექტორის წმინდა მოგების მაჩვენებელმა ყველაზე მაღალ ნიშნულს მიაღწია.

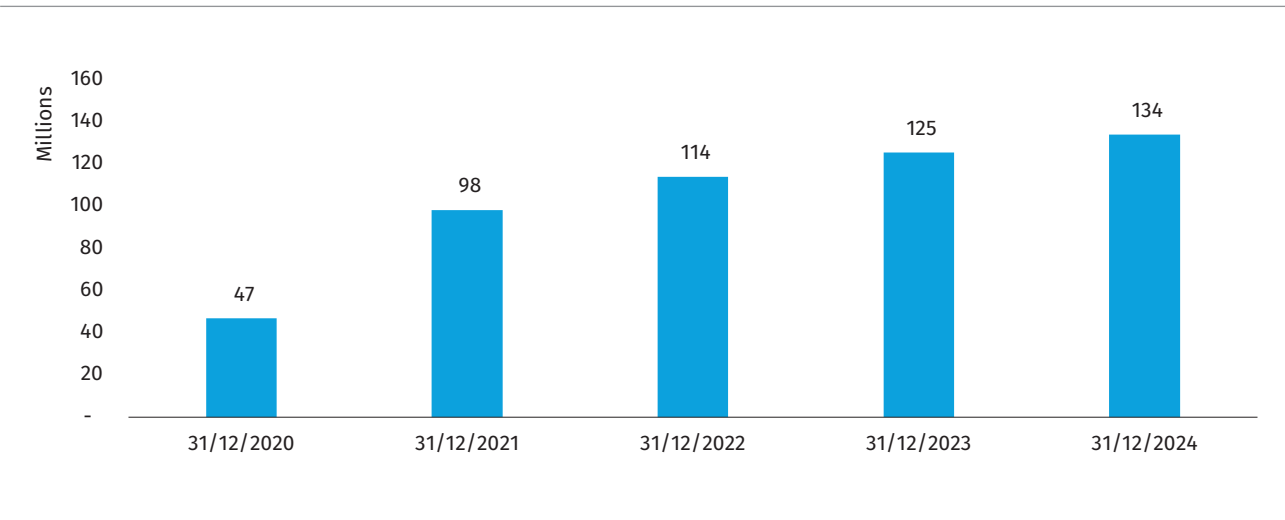
დიაგრამა N 7.20 სახსრების ღირებულება და კორტჟელის შემოსავლიანობა

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

სექტორის მარჟა 18%-ის ფარგლებშია, რაც არასაპროცენტო და ადმინისტრაციული ხარჯების დაფარვის შემდეგ უზრუნველყოფს კაპიტალზე 18%-იან და აქტივებზე 6%-იან უკუგებას.

დიაგრამა N 7.21 წმინდა მოგების დინამიკა

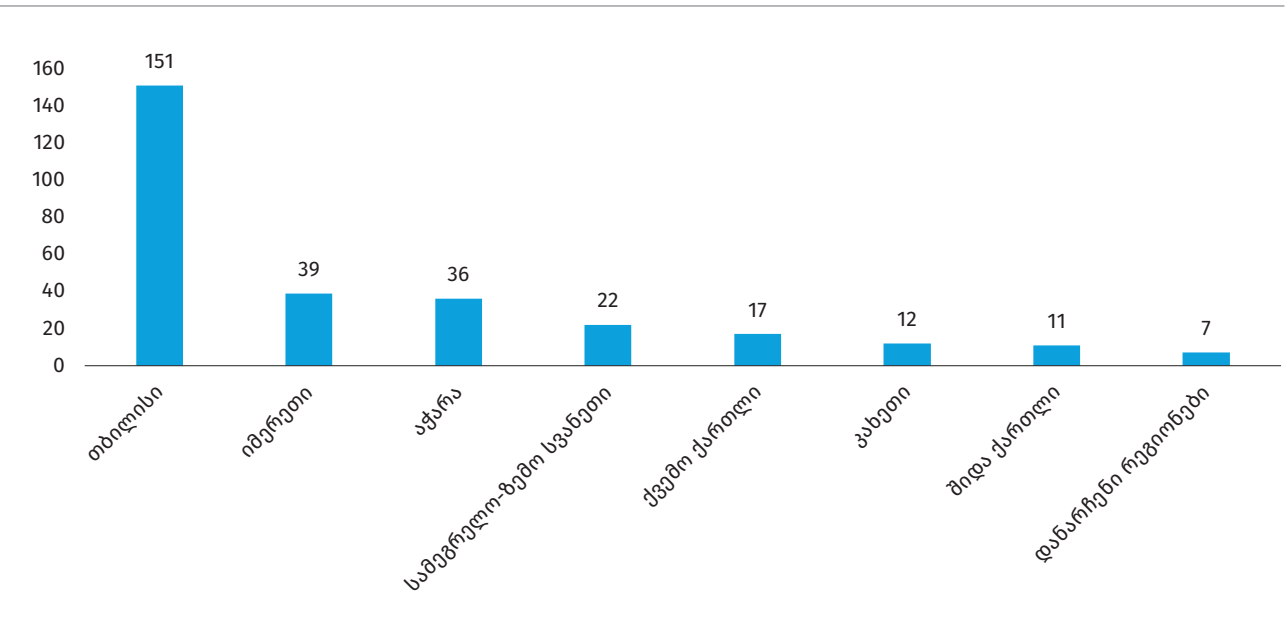
წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

7.3. სესხის გამცემი სუბიექტები

2024 წელს სესხის გამცემი სუბიექტების სექტორი წარმოდგენილია 158 ორგანიზაციით 296 ლოკაციაზე.

სესხის გამცემი სუბიექტების რაოდენობის 11 ერთეულით შემცირებამ სექტორის მთლიანი აქტივებისა და წმინდა სესხების პორტფლის 6 პროცენტიანი შემცირება მოჰყვა. აღნიშნული ძირითადად განპირობებული იყო მიკროსაფინანსოს მიერ ერთი მსხვილი სესხის გამცემი სუბიექტის შერწყმით.

დიაგრამა N 7.22 სესხის გამცემი სუბიექტების სტრუქტურული ერთეულების განაწილება რეგიონების მიხედვით

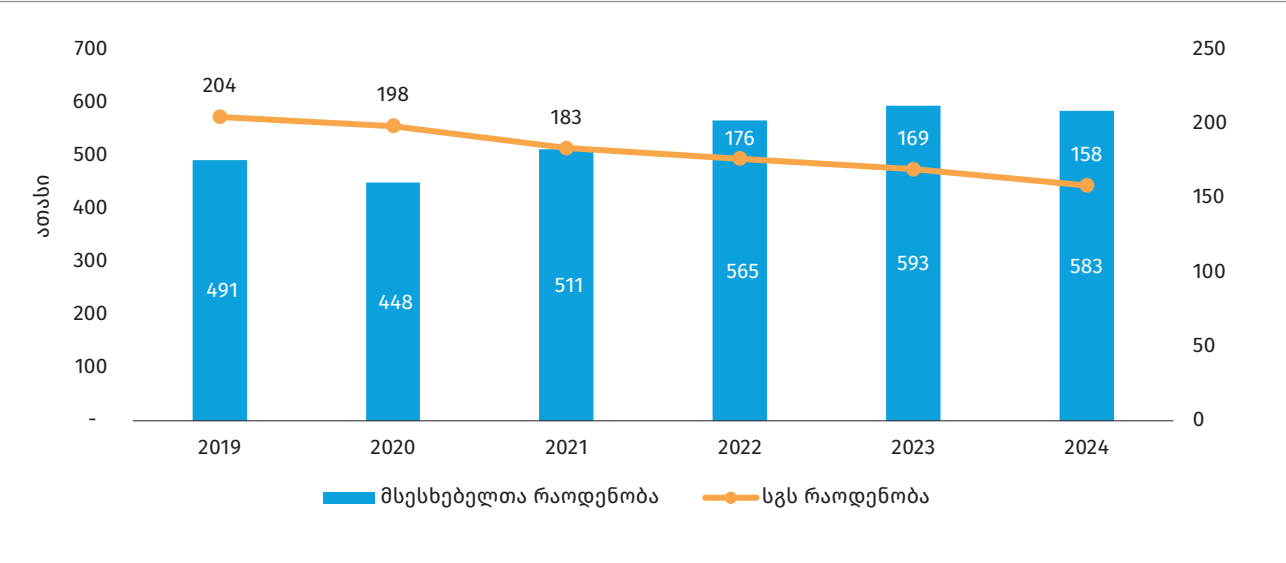

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

მნიშვნელოვანია აღინიშნოს, რომ არასაბანკო სექტორის მსესხებლების საერთო რაოდენობის ნახევარზე მეტი სესხის გამცემ სუბიექტებზე მოდის და, ძირითადად, ფიზიკური პირებია წარმოდგენილი, ვინაიდან ამ სექტორის სპეციფიკა უმეტესწილად გრანულარული/მცირე

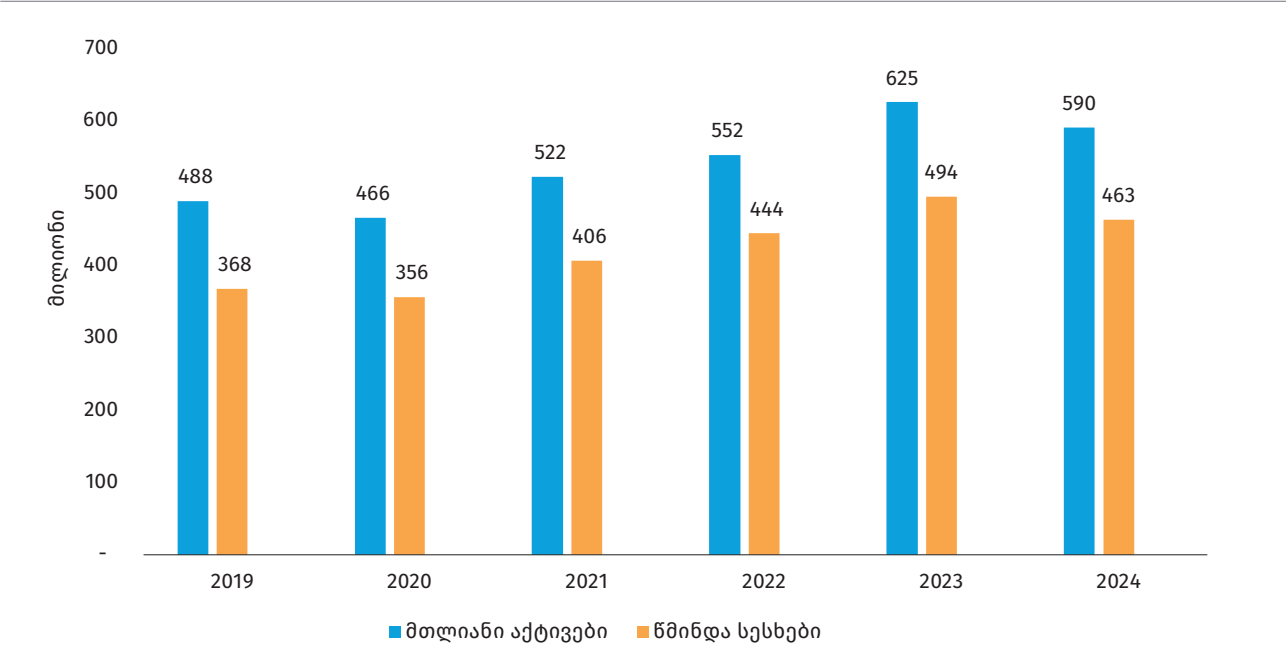
ზომის სამომხმარებლო და ლომბარდული პროდუქტების მიწოდებაა. გარდა ამისა, სესხის გამცემი ორგანიზაციები პრობლემური სამომხმარებლო სესხების ამოღების მიმართულებითაც ოპერირებენ.

დიაგრამა N 7.23 სესხის გამცემი სუბიექტები და მსესხებელთა რაოდენობა

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

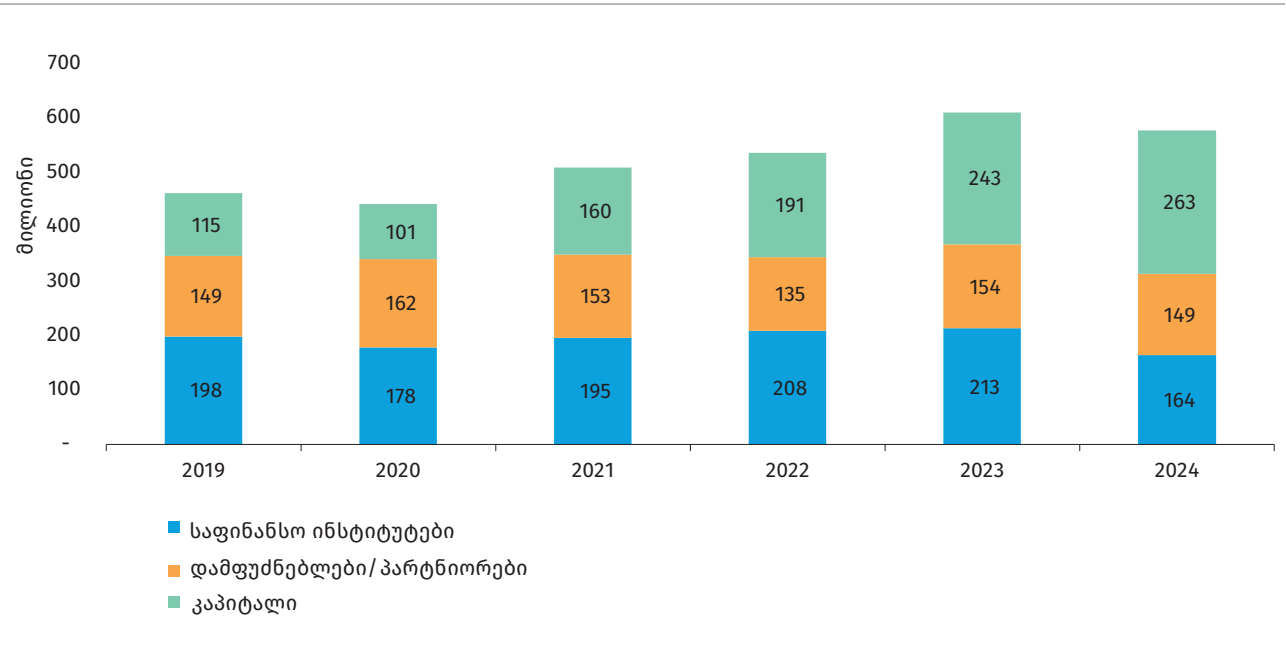
დიაგრამა N 7.24 მთლიანი აქტივების და წმინდა სესხების დინამიკა

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

სესხის გამცემი სუბიექტების სექტორის დაფინანსების ძირითად წყაროს პარტნიორებიდან და საფინანსო ინსტიტუტებიდან მიღებული თანხები შეადგენს. თუმცა, აღსანიშნავია, რომ ბოლო წლების განმავლობაში, კაპიტალის ზრდის დადებითი ტენდენცია იკვეთება.

დიაგრამა N 7.25 სესხის გამცემი სუბიექტების დაფინანსების წყარო

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

2024 წლის 31 დეკემბრის მონაცემებით კაპიტალზე და აქტივებზე უკუგება, შესაბამისად, 21 და 9 პროცენტი შეადგინა.

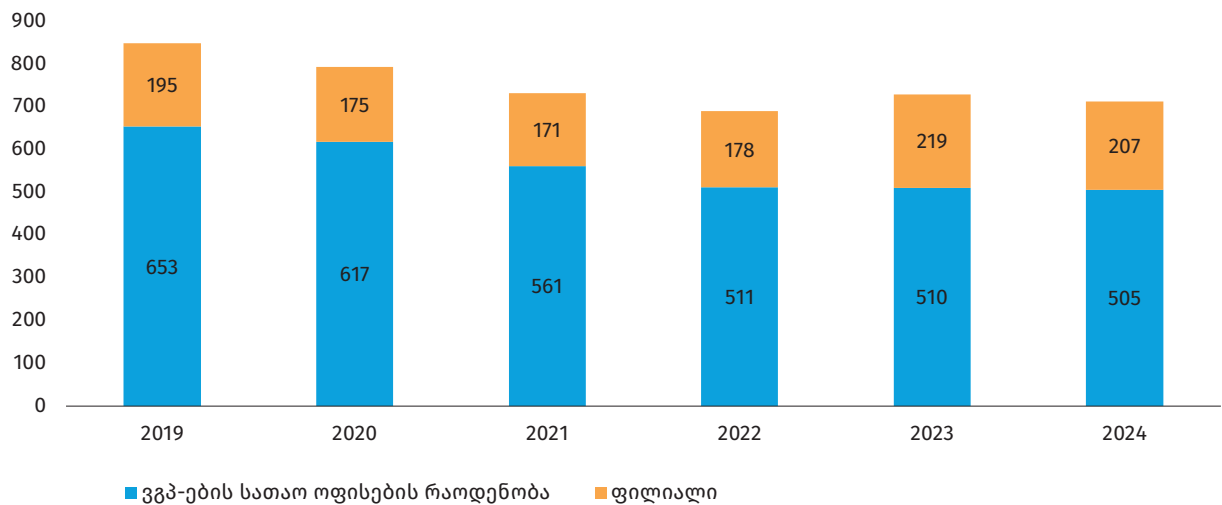
7.4. ვალუტის გადამცვლელი პუნქტები

2024 წლის განმავლობაში დარეგისტრირდა 55 ახალი ვალუტის გადამცვლელი პუნქტი და გაიცა 59 ფილიალის საქმიანობის ნებართვა. 60 ვალუტის გადამცვლელ პუნქტს რეგისტრაცია გაუქმდა, ხოლო 71-ს შეუწყდა ფილიალის საქმიანობის

ნებართვა. გაუქმებული ვალუტის გადამცვლელი პუნქტიდან 43-ს რეგისტრაცია საკუთარი განცხადების საფუძველზე გაუქმდა, რომელთა უმრავლესობაც თბილისში იყო. დანარჩენ პუნქტებს რეგისტრაცია კანონმდებლობით დადგენილ მოთხოვნებთან შეუსაბამობის გამო გაუქმდა.

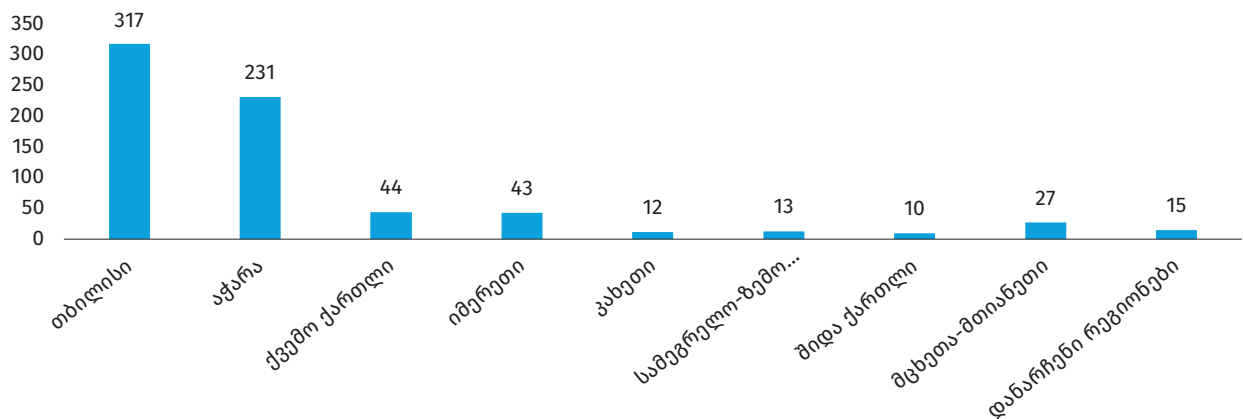
31 დეკემბრის მდგომარეობით, რეგისტრირებული ვალუტის გადამცვლელი პუნქტების რაოდენობამ 505 შეადგინა, რომლებიც ფილიალებთან ერთად, მთელი ქვეყნის მასშტაბით, 712 ლოკაციაზე არიან განთავსებულნი.

დიაგრამა N 7.26 ვალუტის გადამცვლელი კუნძულებისა და ფილიალების რაოდენობა

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

დიაგრამა N 7.27 ვალუტის გადამცვლელი კუნძულების სტრუქტურული ერთეულების განაწილება რეგიონების მიხედვით

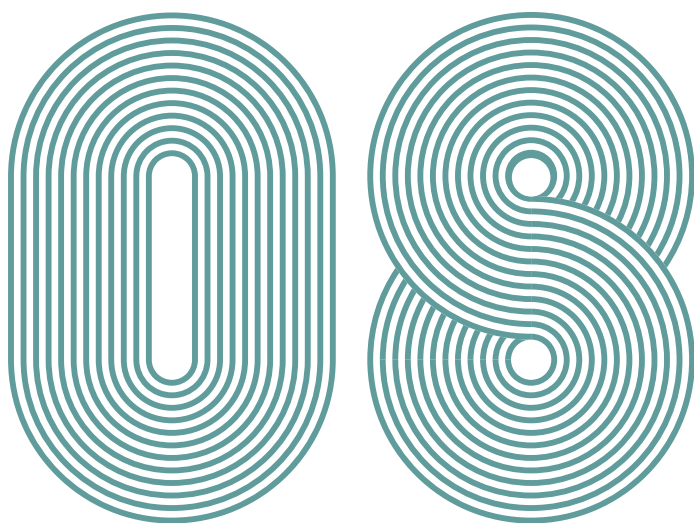
წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

7.5. საკრედიტო კავშირები

2017 წელს განხორციელებული საკანონმდებლო ცვლილებებით საკრედიტო კავშირის წევრთა რაოდენობის მაქსიმალური ლიმიტი დადგინდა და საკრედიტო კავშირის საქმიანობის პრინციპები განისაზღვრა, რაც ერთი და იმავე თვითმმართველი თემის ადმინისტრაციულ ერთეულში მცხოვრებ ფიზიკურ პირთა საერთო ნიშნით გაერთიანებას გულისხმობდა. აღნიშნული ცვლი-

ლებები ამ სექტორში დამკვიდრებული არაჯანსაღი პრაქტიკის აღმოფხვრას ემსახურებოდა, რაც საკრედიტო კავშირების მიერ წევრებისგან დეპოზიტების მოზიდვის გზით კოოპერატივის მიზნებისათვის შეუსაბამო საკრედიტო საქმიანობის დაფინანსებას ითვალისწინებდა.

2024 წლის 31 დეკემბრის მონაცემებით, ბაზარზე ფუნქციონირებას მხოლოდ ერთი საკრედიტო კავშირი განაგრძობდა, რომლის აქტივების ოდენობა 0.5 მილიონ ლარს შეადგენს.

ფასიანი
ქაღალდების ბაზარი

8.1. ფასიანი ქაღალდების ბაზრის განსაზღვრებად განხორციელებული აქტივობები და ბაზრის გამჭვირვალობის ხარისხის ასამაღლებლად გატარებული ღონისძიებები

2024 წლის განმავლობაში ეროვნულმა ბანკმა აქტიური ნაბიჯები გადადგა ფასიანი ქაღალდების ბაზრის განვითარებისა და მისი გამჭვირვალობის გაძლიერების მიმართულებით. განხორციელდა საზედამხედველო და რეგულატორული ღონისძიებები, რომლებიც მიზნად ისახავდა ბაზრის სტაბილურობის უზრუნველყოფას, ინვესტორთა ნდობის გაძლიერებასა და ფინანსური სისტემის მდგრადი განვითარების ხელშეწყობას.

2024 წელს ეროვნულმა ბანკმა მარეგულირებელი ჩარჩოს დახვეწისა და მისი ეფექტურობისა და საუკეთესო საერთაშორისო პრაქტიკასთან დაახლოების მიზნით არაერთი მარეგულირებელი ცვლილება განახორციელა, კერძოდ:

- ♦ დამტკიცდა „დემატერიალიზებული ფასიანი ქაღალდების ფლობის შესახებ“ საქართველოს კანონიდან გამომდინარე 2 კანონქვემდებარე აქტი, კერძოდ, დემატერიალიზებული ფასიანი ქაღალდების აღრიცხვისა და ანგარიშის წარმოების⁴⁶ და ცენტრალური დეპოზიტარის ლიცენზირებისა და რეგულირების⁴⁷ მარეგულირებელი წესები. აღნიშნული წესები უფრო დეტალურად არეგულირებს საქართველოში ფასიანი ქაღალდების გამოშვებისას მათი ფლობის

რეჟიმს, აღწერს და არეგულირებს პროცესში ჩართულ პირთა უფლებებსა და მოვალეობებს, ადგენს ფასიანი ქაღალდების ანგარიშების წარმოებასთან დაკავშირებული საქმიანობის პირობებს.

- ♦ დამტკიცდა ცენტრალური დეპოზიტარისა⁴⁸ და საბროკერო კომპანიის⁴⁹ ლიკვიდაციისა და გადახდისუნაროდ ან/და გაკოტრებულად გამოცხადების წესები. აღნიშნული წესების შემოღება ხელს უწყობს ლიკვიდაციის პროცესში ბაზრის სტაბილურობას, ინვესტორებისა და ფასიანი ქაღალდების ბაზრის მონაწილე სხვა პირთა ინტერესების მაქსიმალურ დაცულობას.

- ♦ დამტკიცდა „ფასიან ქაღალდებად გარდაქმნის“ (სეკიურიტიზაციის) შესახებ საქართველოს კანონიდან გამომდინარე კანონქვემდებარე აქტი⁵⁰, რომლითაც შეივსო და დაზუსტდა კანონით დადგენილი მოთხოვნები. წესის მიღება მნიშვნელოვანი ნაბიჯია სტრუქტურული ფინანსური პროდუქტების მარეგულირებელი ჩარჩოს განვითარების კუთხით.
- ♦ ცვლილება განხორციელდა „პირის გათვითცნობიერებულ ინვესტორად აღიარების წესის დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2020 წლის 16 დეკემბრის №223/04 ბრძანებაში. ცვლილება ამარტივებს გათვითცნობიერებული ინვესტორის სტატუსის დადგენის პროცედურას ცალკეულ შემთხვევებში.

- ♦ დამტკიცდა „ნებაყოფლობითი კერძო პენსიის შესახებ“ საქართველოს კანონიდან გამომდინარე კანონქვემდებარე აქტები. მათ შორის, მიღებულ იქნა ნებაყოფლობითი კერძო საპენსიო სქემის სპეციალიზებული დეპოზიტარის მარეგულირებელი წესი⁵¹. აღნიშნული წესი ნებაყოფლობითი კერძო საპენსიო სქემების

46. „დემატერიალიზებული ფასიანი ქაღალდების აღრიცხვისა და ანგარიშის წარმოების წესის დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2024 წლის 29 თებერვლის №48/04 ბრძანება.

47. „ცენტრალური დეპოზიტარის ლიცენზირებისა და რეგულირების წესის დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2024 წლის 29 თებერვლის, N46/04 ბრძანება.

48. „ცენტრალური დეპოზიტარის ლიკვიდაციისა და გადახდისუნაროდ გამოცხადების წესის დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2024 წლის 29 თებერვლის №50/04 ბრძანება.

49. „საბროკერო კომპანიის ლიკვიდაციისა და გადახდისუნაროდ გამოცხადების წესის დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2024 წლის 29 თებერვლის №49/04 ბრძანება.

50. „სეკიურიტიზაციის მარეგულირებელი წესის დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2024 წლის 29 მარტის N74/04 ბრძანება.

51. „ნებაყოფლობითი კერძო საპენსიო სქემის სპეციალიზებული დეპოზიტარის მარეგულირებელი წესის დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2024 წლის 30 დეკემბრის №322/04 ბრძანება.

სპეციალიზებულ დეპოზიტარებთან მიმართებით განსაზღვრავს მოთხოვნებს, რომელთაც უნდა აკმაყოფილებდეს საპენსიო სქემისთვის დეპოზიტარული მომსახურების გაწევის მსურველი. ბრძანება ასევე ადგენს საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ ფინანსური ინსტიტუტისთვის სპეციალიზებული დეპოზიტარის საქმიანობის განხორციელებისთვის საჭირო თანხმობის გაცემის და გაუქმების პირობებს, განსაზღვრავს ნებაყოფლობითი კერძო საპენსიო სქემის სპეციალიზებული დეპოზიტარის ფუნქციებსა და მოვალეობებს, ასევე, მის მიერ პერიოდული და მიმდინარე ანგარიშგების წარდგენის წესსა და მოთხოვნებს სპეციალიზებული დეპოზიტარის შესაძლო ინტერესთა კონფლიქტის მართვასთან დაკავშირებით. დამატებით, ცვლილება შევიდა „აქტივების მმართველი კომპანიის ლიცენზირების, რეგისტრაციის, აღიარებისა და რეგულირების წესის დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2020 წლის 22 სექტემბრის №167/04 ბრძანებაში, კერძოდ, „ნებაყოფლობითი კერძო პენსიის შესახებ“ საქართველოს კანონის შესაბამისად, დამატებითი მოთხოვნები დაუწესდა ლიცენზირებულ აქტივების მმართველ კომპანიას, რომელიც აპირებს მართოს საპენსიო აქტივები ან დააფუძნოს/მართოს საპენსიო სქემა აღნიშნული კანონის შესაბამისად.

- ◆ 2024 წლის თებერვალში საჯარო კონსულტაციის მიზნით გამოქვეყნდა „მწვანე, სოციალური, მდგრადი და მდგრადობასთან დაკავშირებული ობლიგაციების სტატუსის მინიჭების, შენარჩუნების და გაუქმების წესის დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის ბრძანების პროექტი. აღნიშნული წესის მიღების შემთხვევაში, უფრო მეტად იქნება შესაძლებელი საჯარო ობლიგაციების გამოშვების გზით მოზიდული სახსრების ემინენტის მიერ მიზნობრივად ათვისების მონიტორინგი და ფინანსური ინსტრუმენტის პოზიტიურ გარემოსდაცვით თუ სოციალურ ეფექტთან დაკავშირებით შეცდომაში შემყვანი ან/და მცდარი ინფორმაციის იდენტიფიცირება და მისი გავრცელების პრევენცია.

2024 წელი ეროვნული ბანკისათვის მნიშვნელოვანი იყო საერთაშორისო ურთიერთობების თვალსაზრისითაც. კერძოდ:

- ◆ ეროვნული ბანკი განევრიანდა ფასიანი ქაღალდების კომისიების საერთაშორისო ორგანიზაციის (IOSCO) მიერ შექმნილ მრავალფეროვნების მხარდამჭერ გაერთიანებასა (Diversity network) და მზარდი და განვითარებადი ბაზრების კომიტეტში (GEMC). აღსანიშნავია, რომ მრავალფეროვნების მხარდამჭერი გაერთიანება IOSCO-ს მმართველი საბჭოს მხარდაჭერით შეიქმნა და მისი მეშვეობით შესაძლებელი იქნება გაერთიანების მონაწილე საზედამხედველო ორგანოებს შორის მრავალფეროვნების კუთხით არსებული მონიწივე მარეგულირებელი ჩარჩოს, გამოცდილების, იდეებისა და სხვადასხვა ინიციატივების გაზიარება ვებინარების, სემინარების და მენტორული პროგრამების მეშვეობით. ამ ეტაპზე, საქართველოს ეროვნულ ბანკთან ერთად, ჯგუფში გაწევრიანებულია 18 ქვეყნის/იურისდიქციის (მათ შორის, აშშ, დიდი ბრიტანეთი, შვეიცარია, საფრანგეთი, იაპონია, ინდოეთი, კანადა, საბერძნეთი, ევროკავშირი (ESMA-ს სახით)) საზედამხედველო ორგანოები. რაც შეეხება მზარდი და განვითარებადი ბაზრების კომიტეტს, იგი IOSCO-ს ქოლგის ქვეშ არსებული ყველაზე მსხვილი კომიტეტია და 91 იურისდიქციას მათ შორის, დიდ ოცეულში შემავალ 10 სახელმწიფოს აერთიანებს.
- ◆ ნუმერაციის ეროვნული სააგენტოების ასოციაციამ (ANNA) საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ დემატერიალიზებული ფასიანი ქაღალდებისა და ფასიან ქაღალდებად გარდაქმნის შესახებ (სეკიურიტიზაცია) კანონების საფუძველზე სებ-ის მიერ 2024 წლის თებერვალსა და მარტში შემუშავებული მარეგულირებელ ჩარჩოს შესახებ ინფორმაცია გამოაქვეყნა. ანგარიშში აღნიშნულია, რომ დამტკიცებული რეგულაციები შესაბამის სფეროში მოქმედ საუკეთესო პრაქტიკასა და გამოცდილებას ასახავს.

2024 წლის განმავლობაში ეროვნული ბანკი ფასიანი ქაღალდების ბაზრის კუთხით ცნობიერ-

რების ამალღებასაც უწყობდა ხელს. კერძოდ, ეროვნული ბანკის ორგანიზებით 2024 წელს გაიმართა შემდეგი ღონისძიებები:

- ◆ ჩატარდა იპოთეკით დაცული ობლიგაციების საკითხებთან დაკავშირებული კონფერენცია, რომლის მიზანი იყო საქართველოში იპოთეკური ობლიგაციების ბაზრის განვითარების ხელშეწყობა და სეპ-ის ნაბიჯების შეფასება. ღონისძიებაში მონაწილეობდნენ EBRD-ისა და Moody's-ის წარმომადგენლები, ასევე საქართველოში ლიცენზირებული კომერციული ბანკები და სხვა დაინტერესებული პირები. პრეზენტაციები წარადგინეს სეპ-ის, EBRD-ისა და Moody's-ის წარმომადგენლებმა, რომლებმაც მიმოიხილეს ქართული საბანკო სექტორი და ბაზრის განვითარების პერსპექტივები. EBRD-ის წარმომადგენლის თქმით, საქართველოს საკანონმდებლო ჩარჩო სრულად შეესაბამება ევროკავშირის დირექტივას, ხოლო Moody's-მა აღნიშნა, რომ იპოთეკით დაცულ ობლიგაციებს საინვესტიციო რეიტინგის მიღების შესაძლებლობა ექნება.
- ◆ FTSE Russell-თან თანამშრომლობით ასევე ჩატარდა ინდექსების თემისადმი მიძღვნილი ვებინარი. აღსანიშნავია, რომ FTSE Russell-ი ინდექსებისა და ბენჩმარკების გადაწყვეტების გლობალური პროვაიდერი და ლონდონის საფონდო ბირჟის ჯგუფის (LSEG) ერთ-ერთი წამყვანი მიმართულებაა.

2024 წელს ეროვნულმა ბანკმა მნიშვნელოვანი მუშაობა გასწია კორპორაციული ფასიანი ქაღალდების ბაზრის ინტერაქტიული სტატისტიკის მომზადებისა და გამოქვეყნების თვალსაზრისითაც. კერძოდ, მომზადდა ადგილობრივი კორპორაციული ობლიგაციების ბაზრის ინტერაქტიული სტატისტიკა, რომელიც დაინტერესებული მხარეებისთვის ეროვნული ბანკის ვებგვერდზე გახდა ხელმისაწვდომი.

2024 წელს ეროვნული ბანკის საზედამხედველო სუბიექტების სიას დაემატა 1 ლიცენზირებული საბროკერო კომპანია, 6 რეგისტრირებული საინვესტიციო ფონდი და 1 ავტორიზებული

საინვესტიციო ფონდი. აღსანიშნავია, რომ ეს უკანასკნელი არის პირველი საქართველოში დაფუძნებული ავტორიზებული საინვესტიციო ფონდი, რაც განსაკუთრებულად მნიშვნელოვანია, ვინაიდან საქართველოს კანონმდებლობის თანახმად, მხოლოდ ავტორიზებულ საინვესტიციო ფონდს შეუძლია განახორციელოს საჯარო შეთავაზება.

რაც შეეხება საჯარო ფასიანი ქაღალდების ემიტენტებს, 2024 წელს ანგარიშვალდებული საწარმოს სტატუსი მოიპოვა 4-მა კომპანიამ და სტატუსი დაკარგა 9 კომპანიამ.

2024 წელს, ანგარიშგების წარუდგენლობისთვის/დარღვევებით წარდგენისთვის ჯარიმა დაეკისრა 4 საბროკერო კომპანიას, ხოლო ეთიკის კოდექსით დადგენილი მოთხოვნების დარღვევისათვის ჯარიმა დაეკისრა 1 საბროკერო კომპანიას.

ბაზარზე გამჭვირვალობის უზრუნველყოფის მიზნით, 2023 წლის წლიური ანგარიშების წარუდგენლობისთვის/დარღვევებით წარდგენისთვის საზედამხედველო ღონისძიებები გატარდა 15 ემიტენტის მიმართ (მათ შორის, 10 დაჯარიმდა).

აღსანიშნავია, რომ 2024 წელს საჯარო ფასიანი ქაღალდების ემიტენტებისთვის ამოქმედდა კორპორაციული მართვის კოდექსით გათვალისწინებული მოთხოვნები შესაბამისი ანგარიშგებების წარდგენასა და გამოქვეყნებასთან დაკავშირებით. აღნიშნულ მოთხოვნებთან მიმართებით გამოვლენილი დარღვევების გამო დამატებით გატარდა 25 საზედამხედველო ზომა (მათ შორის 7 ჯარიმა).

2024 წლის ნახევარწლიური ანგარიშების წარუდგენლობისთვის/დარღვევით წარდგენისთვის, საზედამხედველო ღონისძიებები გატარდა 22 ემიტენტის მიმართ (მათ შორის, 21 დაჯარიმდა), დამატებით, დაჯარიმდა ერთი ემიტენტი საქართველოს ეროვნული ბანკისათვის ობლიგაციების განთავსების ანგარიშის წარუდგენლობისთვის.

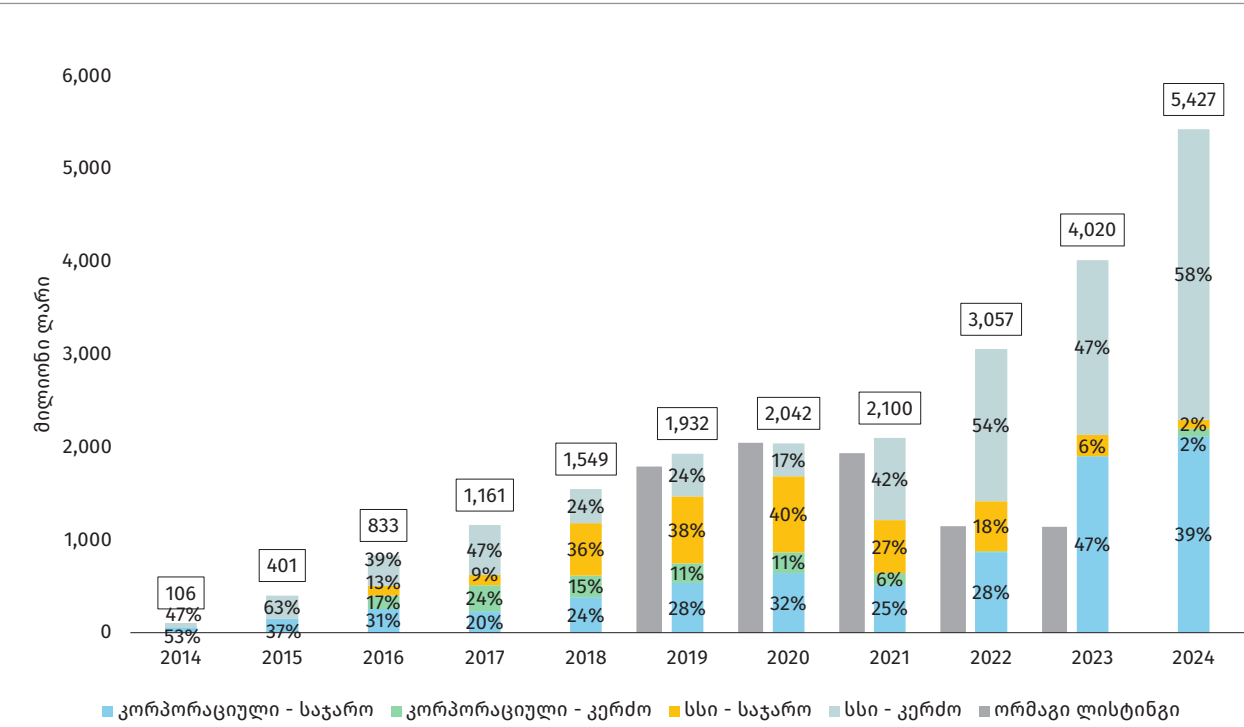
8.2. ფასიანი ქაღალდების ბაზრის მაჩვენებლები

მსგავსად წინა წლებისა, ადგილობრივი ფასიანი ქაღალდების ბაზარმა ზრდა 2024 წელსაც განაგრძო. რიგი საკანონმდებლო/მარეგულირებელი რეფორმების განვითარება და ახალი პროდუქტების დანერგვა ხელს შეუწყობს ამ დინამიკის შენარჩუნებასა და კაპიტალის ბაზრის შემდგომ განვითარებას.

ობლიგაციების ბაზარი

2024 წელს არა-სამთავრობო ობლიგაციების ბაზარზე⁵² ზრდადი ტენდენცია შენარჩუნდა. წინა წელთან შედარებით, ბაზარი 35.0%-ით გაიზარდა და წლის ბოლოს 5,427 მილიარდ ლარს მიაღწია, რაც მთლიანი შიდა პროდუქტის 5.91%-ს შეადგენდა. აღსანიშნავია, რომ საერთაშორისო საფინანსო ინსტიტუტების მიერ გამოშვებული ლარით დენომინირებული ობლიგაციების ნაშთი 2024 წელს 52.4%-ით გაიზარდა და წლის ბოლოს არა-სამთავრობო ობლიგაციების ჯამური ნაშთის 59.5%-ს მიაღწია. რაც შეეხება კორპორაციული ობლიგაციების ბაზრის სეგმენტს⁵³, წლიურმა ზრდის ტემპმა 15.6% შეადგინა; შედეგად, 2024 წლის ბოლოს კორპორაციული ობლიგაციების ბაზრის ზომამ 2.197 მილიარდ ლარს მიაღწია, რაც არა-სამთავრობო ობლიგაციების ჯამური ნაშთის 40.5%-ს შეადგენდა. საშუალოდ, ბოლო 5 წელიწადში, კორპორაციული ობლიგაციების ბაზრის ზრდის ტემპმა 24.2%-ს მიაღწია.

დიაგრამა N 8.1 არა-სამთავრობო ობლიგაციების ნაშთები პერიოდის ბოლოს (2014-2024)

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი; საქართველოს საფონდო ბირჟა; Bloomberg.

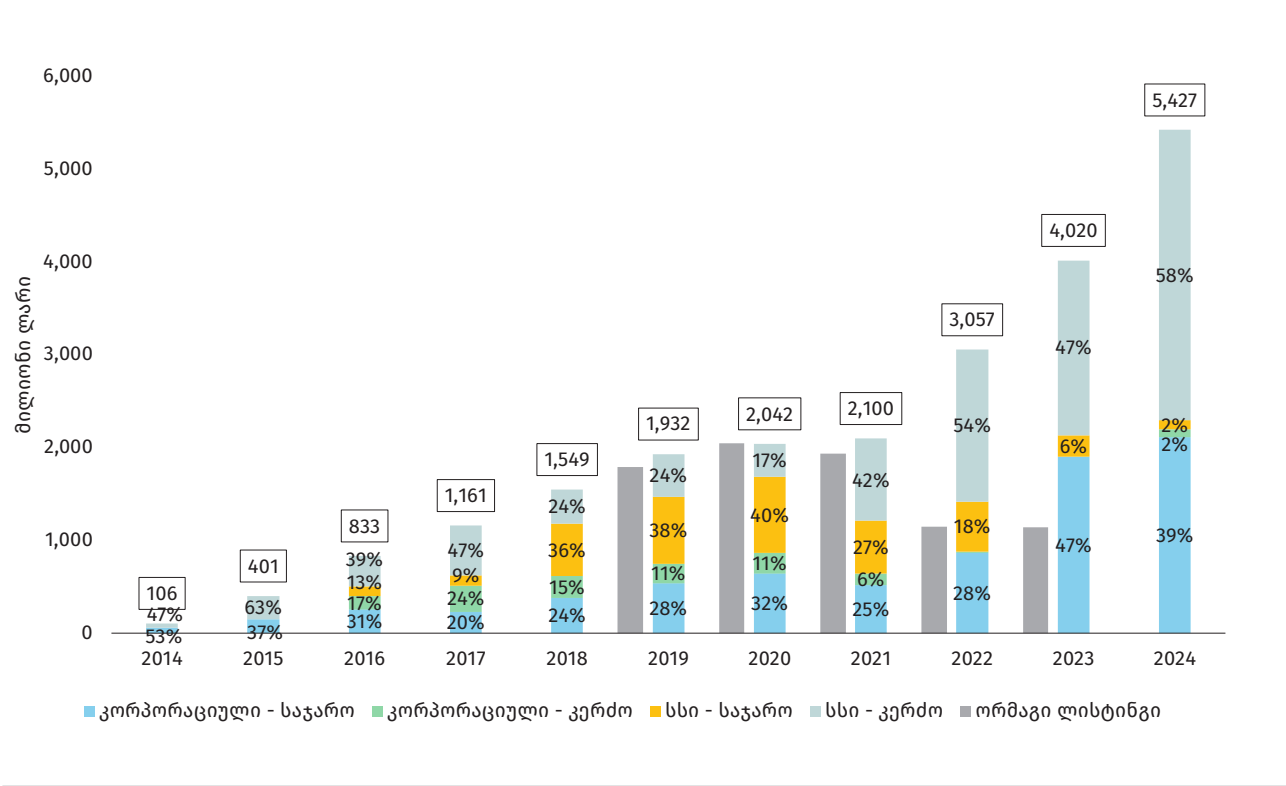
52. მონაცემები მოიცავს ადგილობრივ ბაზარზე გამოშვებულ საჯარო კორპორაციულ ობლიგაციებს, ეროვნული ბანკისთვის ცნობილ კერძო კორპორაციულ ობლიგაციებს და საერთაშორისო ფინანსური ინსტიტუტების (IFI) მიერ ადგილობრივ ბაზარზე გამოშვებულ საჯარო და კერძო ობლიგაციებს. მონაცემები არ შეიცავს საქართველოს საფონდო ბირჟაზე ორმაგად დაღისტულ ("Dual Listing") არასამთავრობო სასესხო ფასიან ქაღალდებსა და სადეპოზიტო სერტიფიკატებს.

53. მონაცემები მოიცავს ადგილობრივ ბაზარზე გამოშვებულ როგორც საჯარო, ისე ეროვნული ბანკის მიერ ISIN მინიჭებულ კერძო კორპორაციულ ობლიგაციებს. მონაცემი არ მოიცავს საქართველოს საფონდო ბირჟაზე ორმაგად დაღისტულ ("Dual Listing") არასამთავრობო სასესხო ფასიან ქაღალდებსა და სადეპოზიტო სერტიფიკატებს.

რაც შეეხება საჯარო კორპორაციული ობლიგაციების ბაზარს, 2024 წელს 11-მა ემიტენტმა (2023: 12) მოახდინა საჯარო კორპორაციული ობლიგაციების ემისია. ამათგან 5 ემიტენტი ობლიგაციების ბაზარს პირველად შემოუერთდა

(2023: 8). 2024 წელს გამოვიდა 21 ობლიგაცია (2023: 20), 540 მილიონი ლარის (2023: 1.139 მილიარდი) ჯამური ღირებულებით, რომელთაგან ერთ, 54 მილიონი ლარის ღირებულების ობლიგაციას გააჩნდა მდგრადობის ობლიგაციის სტატუსი.

დიაგრამა N 8.2 საჯარო კორპორაციული ობლიგაციების განთავსებადი პერიოდში (2014-2024)

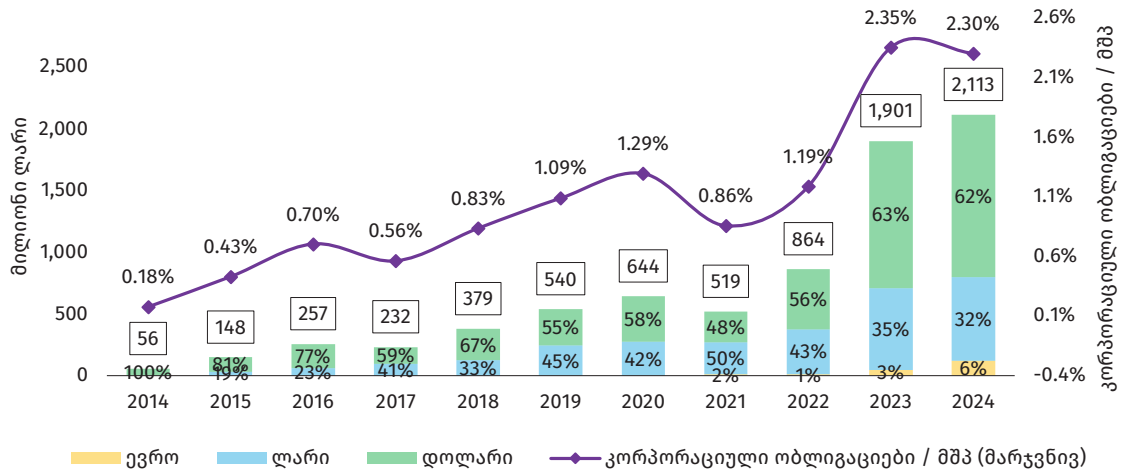

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი; საქართველოს საფონდო ბირჟა; Bloomberg.

შედეგად, საჯაროდ განთავსებული კორპორაციული ობლიგაციების ბაზრის ნაშთმა, 2024 წლის ბოლოს 2.113 მილიარდ ლარს მიაღწია (2023: 1.901 მილიარდი), რაც მთლიანი შიდა პროდუქტის

2.30%-ს შეადგენდა (2023: 2.35%). აქედან, ლარში დენომინირებული საჯარო კორპორაციული ობლიგაციების წილი, 32% იყო (2023: 35%).

დიაგრამა N 8.3 საჯარო კორპორაციული ობლიგაციების ნაშთები პერიოდის ბოლოს (2014-2024)

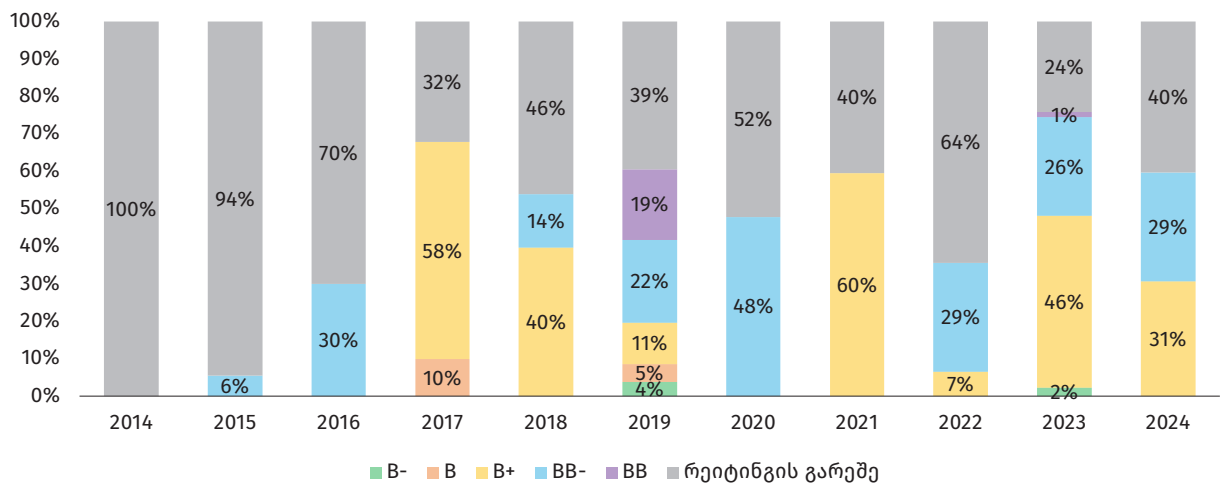

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი.

2024 წელს გამოშვებული კორპორაციული ობლიგაციების ჯამური ღირებულების 60% განთავსებული იყო საერთაშორისო საკრედიტო რეიტინგის მქონე ემიტენტების მიერ (2023: 76%).

ამათგან, ობლიგაციების ღირებულების ნახევრამდე განთავსებული იყო BB/BB- რეიტინგის მქონე ემიტენტების მიერ (2023: 37%), ხოლო მეორე ნახევარი B+ რეიტინგის მქონე ემიტენტების მიერ.

დიაგრამა N 8.4 საჯარო კორპორაციული ობლიგაციების განთავსებაში ემიტენტის საკრედიტო რეიტინგის მიხედვით (2014-2024)

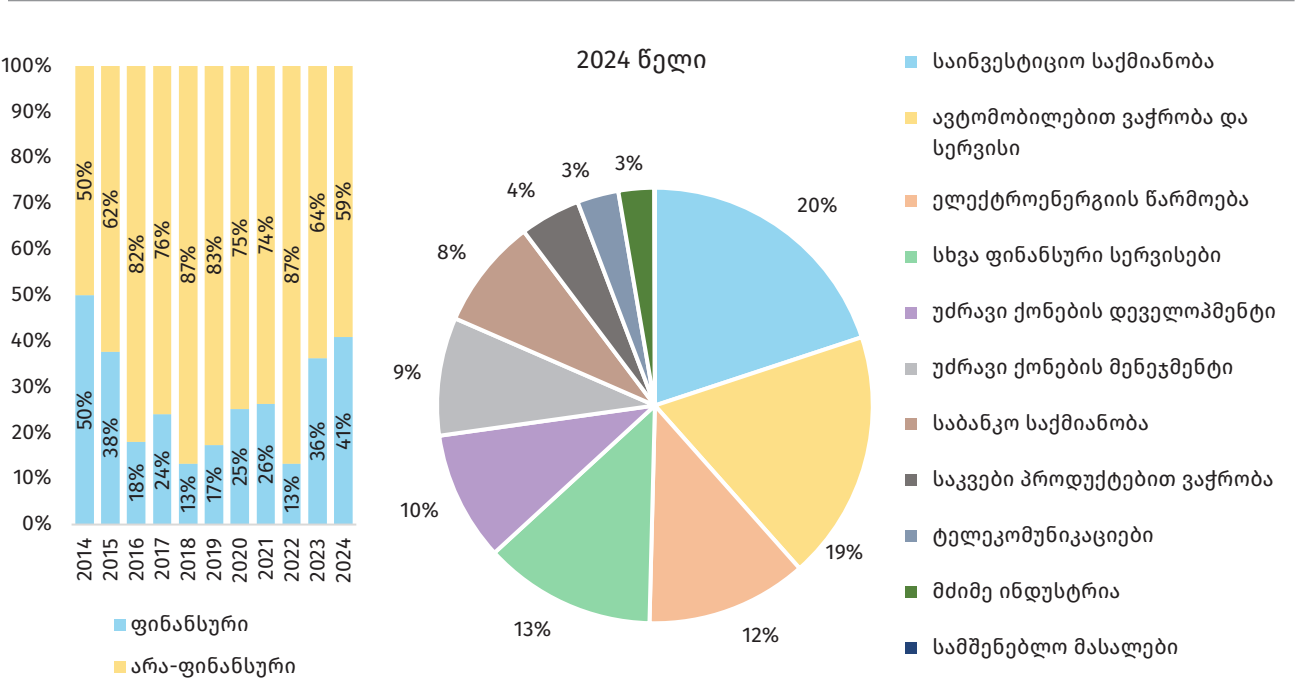

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი.

2024 წლის ბოლოს, საჯარო კორპორაციული ობლიგაციების ბაზრის მოცულობის უმეტეს ნაწილს - 59%-ს (2023: 64%) არა-ფინანსური პროფილის ემიტენტები იკავებდნენ. ბაზარი დივერსიფიცირებული იყო ინდუსტრიების მიხედვითაც და მოიცავდა ემიტენტებს 11 ინდუსტრიიდან. კორპორაციული ობლიგაციების ნაშთების მიხედვით, ბაზრის ყველაზე დიდი წილი

20%-ით საინვესტიციო საქმიანობის სექტორმა დაიკავა (2023 წელს 21%), სიდიდით შემდეგი სამი სექტორი - ავტომობილებით ვაჭრობა და სერვისები, ელექტროენერგიის წარმოება და სხვა ფინანსური სერვისები, - ერთობლივად საჯარო კორპორაციული ობლიგაციების ბაზრის 43.0%-ს წარმოადგენდა.

დიაგრამა N 8.5 კორპორაციული ობლიგაციების ნაშთების განაწილება სექტორებისა და ინდუსტრიების მიხედვით (2024)

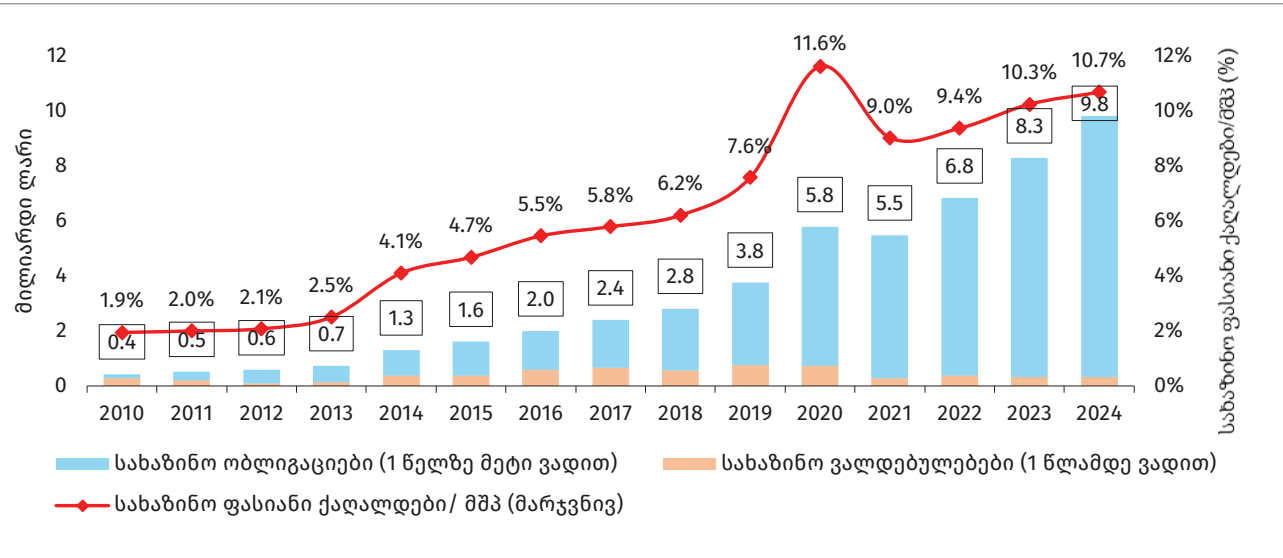

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი.

2024 წლის განმავლობაში, სახაზინო ობლიგაციების ბაზარი 18.5%-ით გაიზარდა (2023: 21.4%) და წლის ბოლოს 9.8 მილიარდ ლარს მიაღწია, რაც

მთლიანი შიდა პროდუქტის 10.7%-ს შეადგენდა (2023: 10.3%).

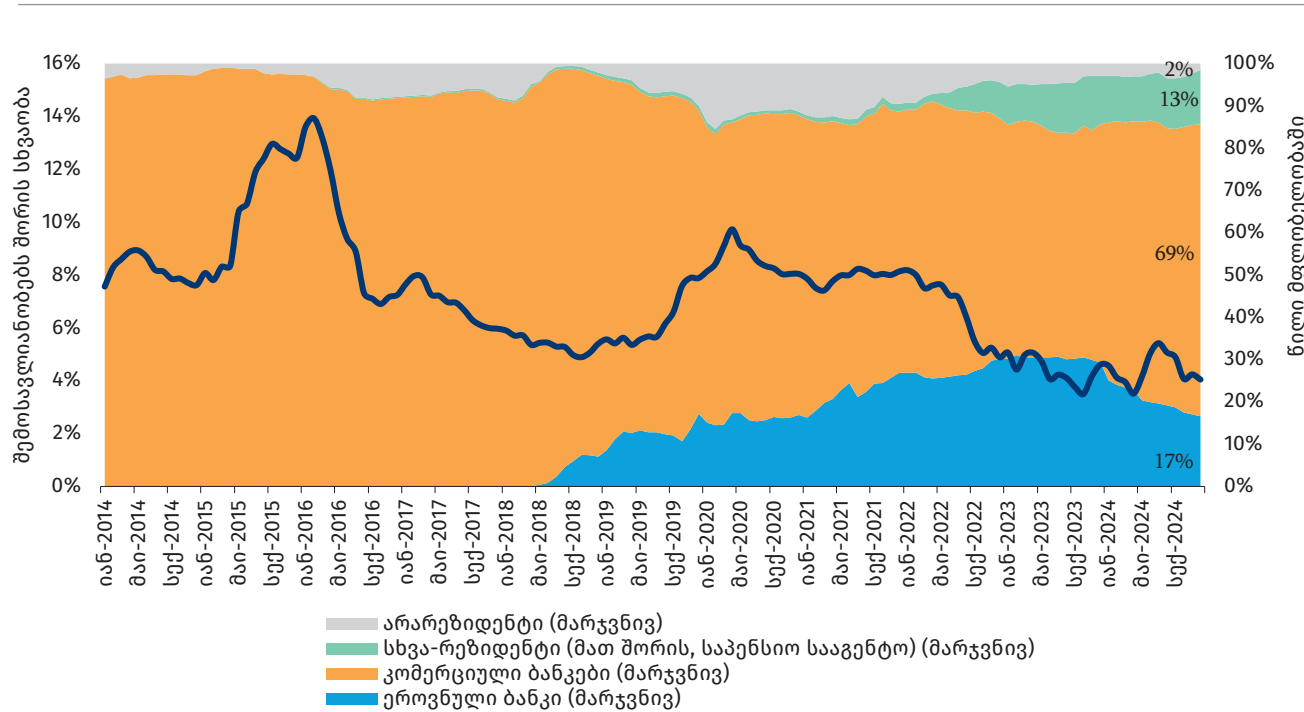
დიაგრამა N 8.6 სახაზინო ფასიანი ქაღალდების ნაშთები ვადიანობების მიხედვით (2010-2024)

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი.

2024 წლის ბოლოს, წინა წლის მსგავსად, სახაზინო ობლიგაციების უდიდეს წილს ფლობდნენ კომერციული ბანკები, საქართველოს ეროვნული ბანკი⁵⁴ და საპენსიო ფონდი.

დიაგრამა N 8.7 სახაზინო ფასიანი ქაღალდების ნაშთები მფლობელების მიხედვით (2014-2024)

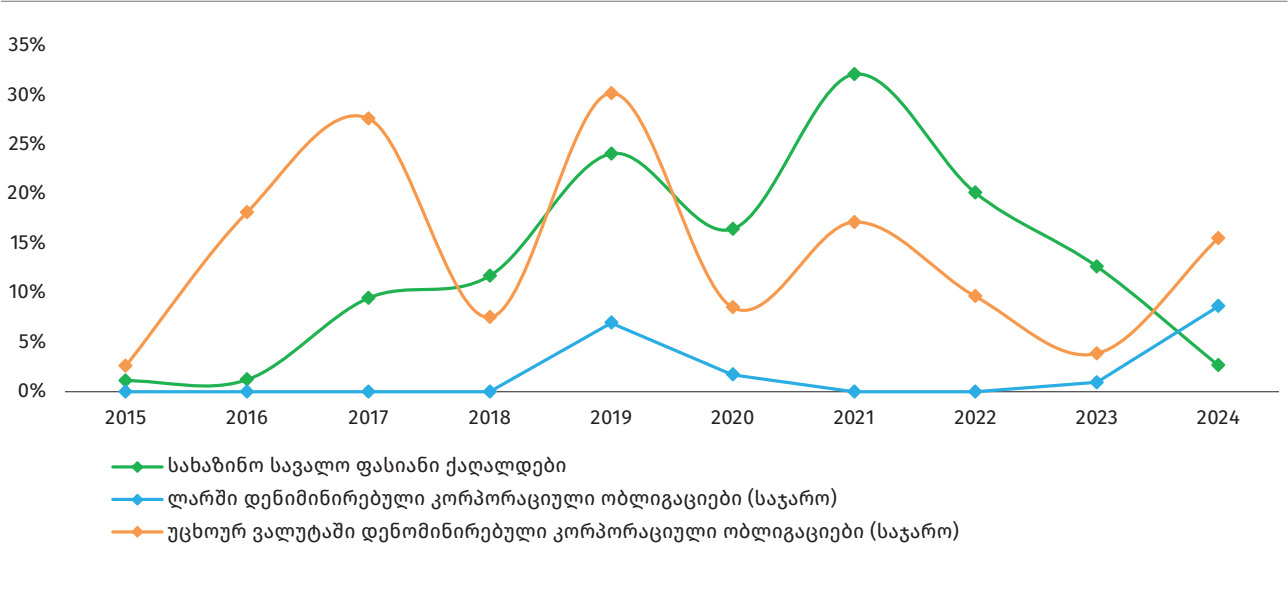
წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი; საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო.

54. საქართველოს ეროვნული ბანკი, 2018 წლიდან 2023 წლამდე, ღია ბაზრის ოპერაციების ფარგლებში ახორციელებდა სახაზინო ობლიგაციების შესყიდვას მეორად ბაზარზე; აღნიშნული ოპერაციები ამ ეტაპზე შეჩერებულია.

2024 წლის განმავლობაში მეორადი ბაზრის აქტივობის მაჩვენებელი⁵⁵ ობლიგაციების ბაზრის სხვადასხვა სეგმენტისთვის განსხვავებულია. კორპორაციული ფასიანი ქაღალდების ბაზარზე უცხოური ვალუტით დენომინირებული ობლი-

გაციებისათვის ეს მაჩვენებელი 16%-ს შეადგენს (2023: 4%), ხოლო ლარში დენომინირებული ობლიგაციებისთვის 9%-ს⁵⁶. რაც შეეხება სახაზინო ფასიან ქაღალდებს, მეორადი ბაზრის აქტივობის მაჩვენებელმა 3% (2023: 13%) შეადგინა⁵⁷.

დიაგრამა N 8.8 საქართველოში გამოშვებული სავალო ფასიანი ქაღალდების მეორადი ბაზრის აქტივობა⁵⁸ (2015-2024)

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი; საქართველოს საფონდო ბირჟა

8.3. ბაზრის მონაწილეების მიმოხილვა

2024 წლის ბოლოსთვის საქართველოს ფასიანი ქაღალდების ბაზარზე 2 საფონდო ბირჟა, 1 ფასიანი ქაღალდების ცენტრალური დეპოზიტარი, 10 საბროკერო კომპანია და ფასიანი ქაღალდების 3 დამოუკიდებელი რეგისტრატორი საქმიანობდა. 10 საბროკერო კომპანიიდან 3 საფონდო ბირჟის წევრი არ იყო.

საბროკერო კომპანიები

2024 წლის 31 დეკემბრისთვის მოქმედი საბროკერო კომპანიების აქტივების (ნომინალურ მფლობელობაში არსებული კლიენტების ფულის და ფასიანი ქაღალდების გამოკლებით) საერთო მოცულობამ 40 მილიონი ლარი შეადგინა.

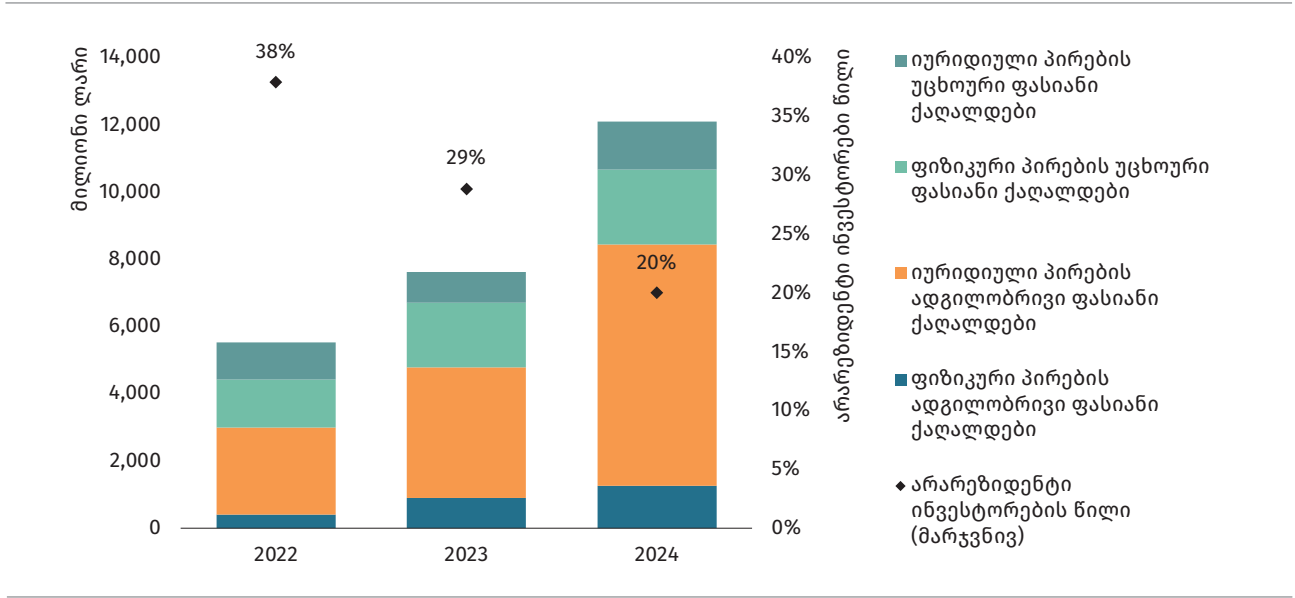
საბროკერო კომპანიების კლიენტების ფასიანი ქაღალდების ანგარიშებზე რიცხული ფასიანი ქაღალდების ჯამური ღირებულება 2024 წლის ბოლოს 12.1 მილიარდ ლარს შეადგენდა და,

55. მონაცემი გამოითვლება წლის განმავლობაში მეორად ბაზარზე განხორციელებული გარიგებების ღირებულების შეფარდებით ობლიგაციების საშუალო-წლიურ ნაშთთან.
56. აღსანიშნავია, რომ აღნიშნული მეორადი ბაზრის აქტივობის მაჩვენებელი, ერთჯერადი ტრანზაქციების შედეგია.
57. სახაზინო ობლიგაციების ლიკვიდობის შემცირება უმეტესად გამოწვეულია ეროვნული ბანკის მიერ მეორად ბაზარზე, OMO ოპერაციების ფარგლებში, სახაზინო ფასიანი ქაღალდების შესყიდვის შეჩერებით.
58. გრაფიკზე მეორადი ბაზრის აქტივობა გამოსახულია წლის განმავლობაში მეორადი ბაზრის გარიგებების მოცულობის ფასიანი ქაღალდების საშუალო წლიურ ნაშთებთან შეფარდებით.

2023 წელთან შედარებით, 59%-ით გაიზარდა (გაცვლითი კურსის ეფექტის გათვალისწინების გარეშე). აღნიშნული ზრდა, უმეტესწილად, ადგილობრივი ფასიანი ქაღალდების ანგარიშებს უკავშირდება. აღსანიშნავია, რომ კლიენტების ფასიანი ქაღალდების ნაშთის 20%-ს არარეზიდენტი ინვესტორების ანგარიშები შეადგენს. 2024 წლის დეკემბრის მდგომარეობით, საბროკერო კომპანიებისა და ბანკების საბროკერო მომსახუ-

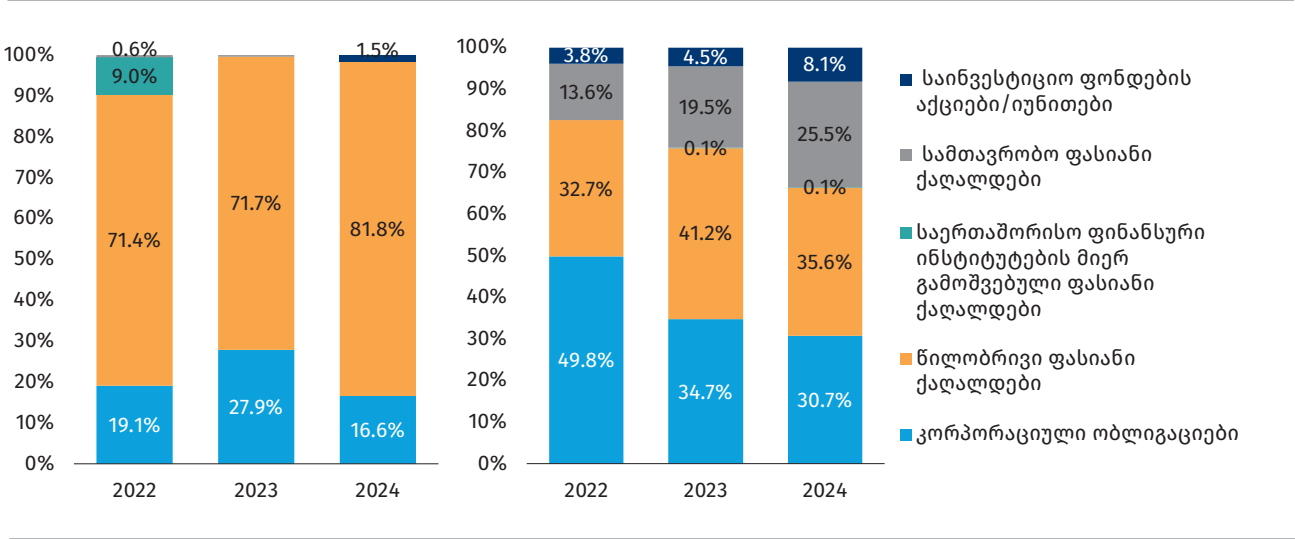
რების მიმღები კლიენტების ჯამური რაოდენობა 101 523-ს შეადგენდა, საიდანაც ძირითადი წილი (98%) რეზიდენტ ფიზიკურ პირებზე მოდიოდა. 2024 წლის ბოლოს, 2023 წლის ბოლოსთან შედარებით, საბროკერო კომპანიების კლიენტთა რაოდენობა 50%-ით გაიზარდა. კლიენტის ფასიანი ქაღალდების ნაშთის 99% და კლიენტების რაოდენობის 99% ორ უმსხვილეს საბროკერო კომპანიაშია კონცენტრირებული.

დიაგრამა N 8.9 საბროკერო კომპანიების ფასიანი ქაღალდების ანგარიშებზე რიცხული კლიენტების ფასიანი ქაღალდების ჯამური ღირებულება (ლარი)

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი.

დიაგრამა N 8.10 საბროკერო კომპანიების ფასიანი ქაღალდების ანგარიშებზე რიცხული კლიენტების ფასიანი ქაღალდების განაწილება (უცხო ქვეყნებსა და საქართველოში გამოშვებული ფასიანი ქაღალდები)

წყარო: საბროკერო კომპანიებისა და კომერციული ბანკების ყოველთვიური ანგარიშები

საფონდო ბირჟა

2024 წლის 31 დეკემბრის მონაცემებით, საქართველოს საფონდო ბირჟის სავაჭრო სისტემაში 23 ემიტენტის ფასიანი ქაღალდი იყო დაშვებული. საანგარიშო პერიოდში სავაჭრო სესიებსა და ბირჟაზე დაფიქსირებულ გარიგებათა საერთო

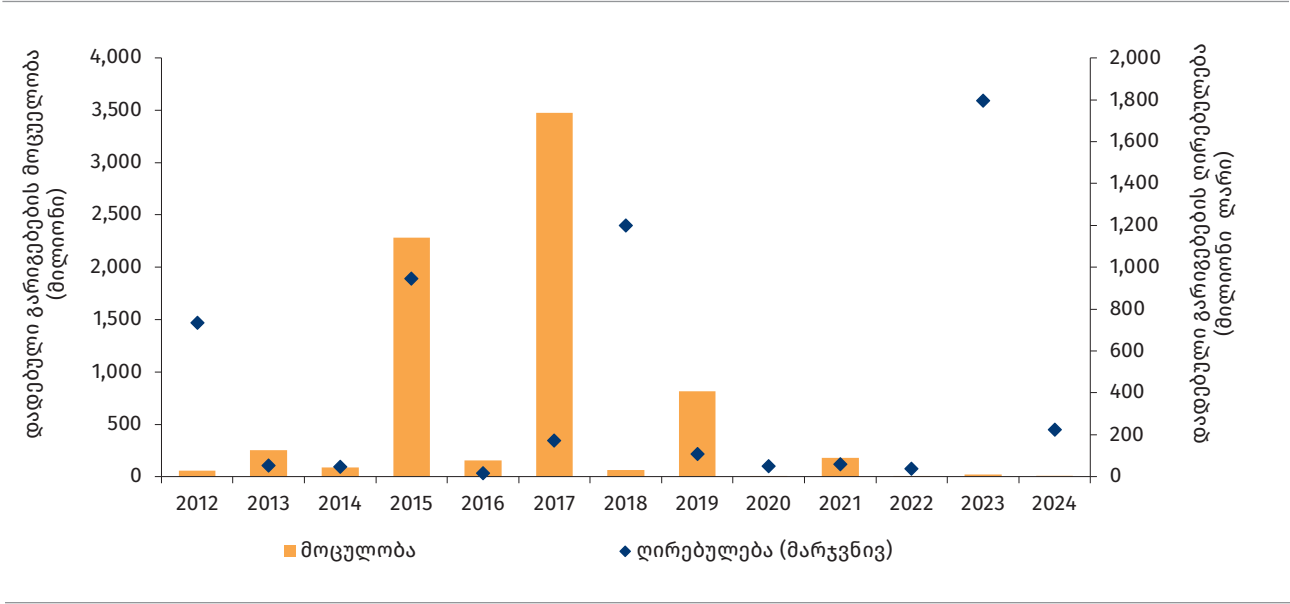
ღირებულებამ 225 მილიონი ლარი შეადგინა (7.4 მლნ ცალი ფასიანი ქაღალდი). აქედან, ბირჟის სავაჭრო სესიებზე, ჯამურად, დაახლოებით 0.4 მლნ ლარის ღირებულების გარიგება დაიდო, ხოლო ბირჟაზე დაფიქსირებული გარიგებების ღირებულებამ 224 მილიონი ლარი შეადგინა.

ცხრილი 8.1 ჯამური ინფორმაცია სავაჭრო სესიებზე დადებული და ბირჟაზე დაფიქსირებული მაჩვენებლების მიხედვით (2022-2024)

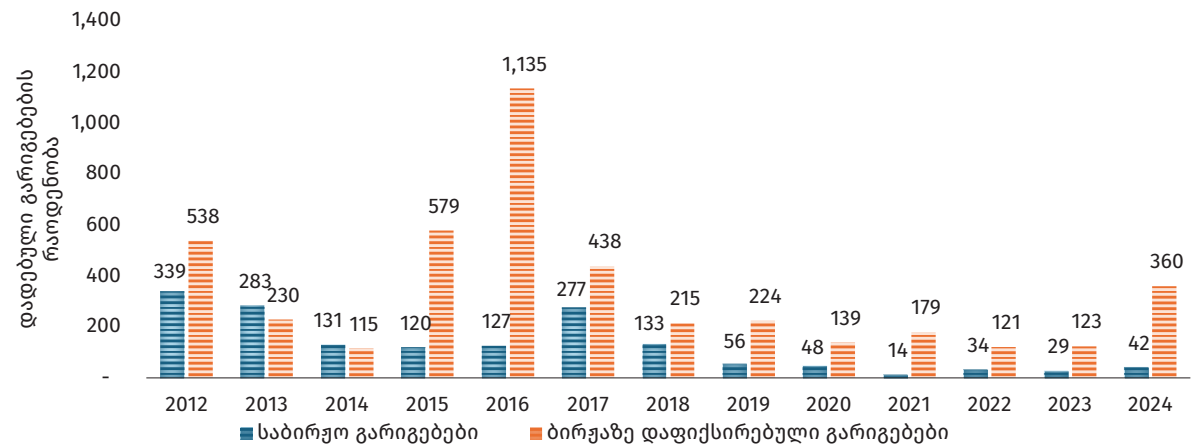
წელი	გარიგების რაოდენობა		ფასიანი ქაღალდების რაოდენობა		ფასიანი ქაღალდების ღირებულება (ლარი)	
	2024	2023	2024	2023	2024	2023
საბირჟო	42	29	931,647	3,804,161	357,528	162,430
დაფიქსირებული	360	123	6,531,321	15,525,632	224,245,684	1,795,211,906
სულ	402	152	7,462,968	19,329,793	224,603,212	1,795,374,336

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

დიაგრამა N 8.11 ვაჭრობის ძირითადი მაჩვენებლები (სავაჭრო სესიებზე დადებული და ბირჟაზე დაფიქსირებული გარიგებები) 2012-2024 წწ.

წყარო: საქართველოს საფონდო ბირჟის წლიური ანგარიში საქმიანობის შესახებ

წყარო: საქართველოს საფონდო ბირჟის წლიური ანგარიში საქმიანობის შესახებ

8.4. საპენსიო სააგენტოს საქმიანობის მიმოხილვა

საკანონმდებლო ჩარჩოს განახლება

2024 წლის ივნისში მნიშვნელოვანი ცვლილებები განხორციელდა „დაგროვებითი პენსიის შესახებ“ საქართველოს კანონში, რომელთა უდიდესი ნაწილი ძალაში შევა 2025 წლიდან. სხვა მიმართულებებთან ერთად, კანონის ცვლილები ეხება საპენსიო სააგენტოს ახალი მმართველობითი სისტემის ჩამოყალიბებას და ეფექტური ზედამხედველობის მოდელის შემუშავებას.

კანონი ითვალისწინებს არსებული საპენსიო სააგენტოს მმართველობითი სტრუქტურის ცვლილებას და საპენსიო სააგენტოში არსებული სამეთვალყურეო საბჭოსა და საინვესტიციო საბჭოს ფუნქციების გაერთიანებას ერთი მმართველობითი საბჭოს ქოლგის ქვეშ. ცვლილებები მოიცავს საპენსიო სააგენტოს მართვაში პროფესიონალური კომპონენტის გაძლიერებასაც. აღსანიშნავია, რომ საპენსიო სააგენტოს მიერ

საინვესტიციო საქმიანობის დაწყებიდან (2019 წელი) მოყოლებული მნიშვნელოვნად გაიზარდა როგორც საპენსიო აქტივების პორტფელი, ასევე კაპიტალის ბაზრის განვითარების რეფორმის კვალდაკვალ - ნებადართული საინვესტიციო ინსტრუმენტების ტიპები და რაოდენობა, რაც, თავის მხრივ, საჭიროებს საპენსიო ფონდის უფრო ეფექტური მართვის მოდელის ჩამოყალიბებას.

განხორციელებული ცვლილებების შესაბამისად საპენსიო სექტორის მმართველობით საბჭოში აღარ იქნებიან წარმოდგენილი საქართველოს მთავრობის წევრები - ცვლილებებამდე არსებული ჰიბრიდული მოდელით, საპენსიო სააგენტოს სამეთვალყურეო საბჭოს წევრის თანამდებობას იკავებდნენ საქართველოს ფინანსთა მინისტრი, საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების მინისტრი და საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის მინისტრი. ახალი მოდელით მმართველობით საბჭოში⁵⁹ იქნებიან როგორც პროფესიული⁶⁰, ისე თანამდებობრივი წევრები (მაქს. 2 თანამდებ-

59. მმართველობითი საბჭო არის საპენსიო ფონდის უმაღლესი ხელმძღვანელი ორგანო, რომელიც შედგება არანაკლებ 9 და არაუმეტეს 15 წევრისგან. მმართველობით საბჭოში არაუმეტეს 10 წევრის არსებობის შემთხვევაში 1 წევრი თანამდებობრივი წევრია, ხოლო 10 წევრზე მეტი წევრის არსებობის შემთხვევაში შეიძლება იყოს 2 თანამდებობრივი წევრი. თანამდებობრივი წევრი არ შეიძლება იყოს სახელმწიფო-პოლიტიკური თანამდებობის პირი.

60. მმართველობითი საბჭოს პროფესიონალი წევრის თანამდებობაზე შეიძლება არჩეულ იქნეს კეთილსინდისიერი პირი, რომელსაც სულ მცირე აქვს ამ თანამდებობისთვის საჭირო განათლება და სამუშაო გამოცდილება, მათ შორის, ხელმძღვანელ თანამდებობაზე მუშაობის არანაკლებ 5 წლის პროფესიული გამოცდილება. მმართველობითი საბჭოს წევრების უმრავლესობას უნდა შეადგენდნენ პროფესიონალი წევრები, რომლებსაც აქვთ ფინანსურ სექტორში ფინანსების, ინვესტიციების, ეკონომიკის, რისკების მართვის ან აქტუარული მიმართულებით მუშაობის არანაკლებ 10 წლის პროფესიული გამოცდილება ან ფინანსურ სექტორში რომელიმე ამ მიმართულებით დირექტორად მუშაობის არანაკლებ 10 წლის გამოცდილება.

ბობრივი წევრი) და იგი დაკომპლექტდება არანაკლებ 9 და არაუმეტეს 15 წევრისგან. საპენსიო ფონდის მმართველობითი საბჭოს წევრებს შესარჩევი კომისიის წარდგინებით დანიშნავს საქართველოს პრემიერ-მინისტრი.

ცვლილებების მიხედვით მნიშვნელოვნად გაიზარდება ეროვნული ბანკის საზედამხედველო როლი. უნდა აღინიშნოს, რომ 2019 წლიდან ეროვნული ბანკი ზედამხედველობას უწევდა საპენსიო სააგენტოს მხოლოდ საინვესტიციო საქმიანობას, თუმცა, ცვლილებების თანახმად, 2025 წლის 1 მაისიდან ეროვნული ბანკის საზედამხედველო მანდატი ფართოვდება და მოიცავს როგორც საპენსიო ფონდის საინვესტიციო, ისე ადმინისტრაციულ/საოპერაციო და სხვა ფუნქციების ზედამხედველობას. ეროვნული ბანკი, ასევე, უფლებამოსილი ხდება დაადგინოს მმართველობითი საბჭოს მიერ დასანიშნი აღმასრულებელი დირექტორების მინიმალური შესაფერისობის მოთხოვნები.

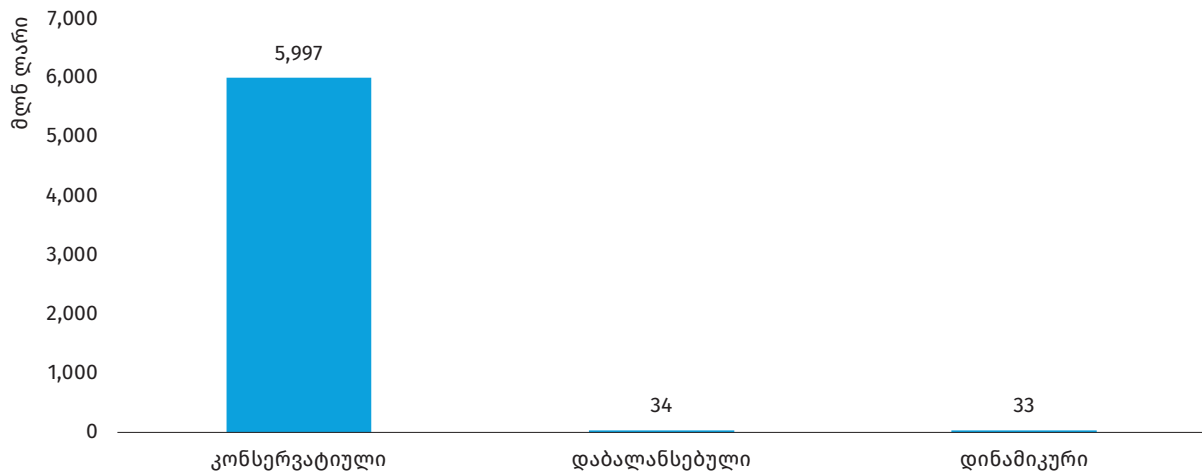
რაც შეეხება საპენსიო ფონდის საინვესტიციო ნაწილში ცვლილებებს, კონსერვატიულ პორტფელში, რომელშიც საპენსიო ფონდის თითქმის 99%-ია აკუმულირებული, დაემატა ახალი კლასი - ალტერნატიული აქტივები. აღნიშნული ტიპის აქტივები დასაშვები იქნება კონსერვატიულ პორტფელში 15%-ის, დაბალანსებულში - 20%-ის, ხოლო დინამიკურში - 25%-ის ოდენობით. ამასთანავე, ცვლილების შესაბამისად იზღუდება საპენსიო აქტივების მართვაში გარე აქტივების მმართველი კომპანიების ჩართულობა და საპენსიო ფონდის მონაწილეებს აღარ ექნებათ შესაძლებლობა აირჩიონ კერძო აქტივების მმართველი კომპანია თავიანთი საპენ-

სიო დანაზოგების სამართავად. მხოლოდ საპენსიო ფონდს დარჩება უფლებამოსილება განახორციელოს გარე აქტივების მმართველზე პორტფელის გარკვეული ნაწილის მართვის დელეგირება.

საინვესტიციო საქმიანობის შედეგები

2024 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით, საპენსიო ფონდის მოცულობამ 6.1 მილიარდი ლარი შეადგინა, აქედან წმინდა ჯამური ამონაგები 1.44 მილიარდი ლარი იყო. საპენსიო ფონდის კონსერვატიული პორტფელის წმინდა ნომინალურმა ამონაგებმა ფონდის გაშვებიდან (2019 წლის 1 იანვარი) 2024 წლის დეკემბრის ჩათვლით 75.84%, ხოლო რეალურმა ამონაგებმა (ინფლაციის გათვალისწინებით) იმავე პერიოდში 25.33% შეადგინა. საპენსიო ფონდის დაბალანსებული და დინამიკური პორტფელების წმინდა ნომინალურმა ამონაგებმა ფონდების გაშვებიდან (2023 წლის 6 აგვისტო) 2024 წლის დეკემბრის ჩათვლით 18.52% და 19.55%, ხოლო რეალურმა ამონაგებმა (ინფლაციის გათვალისწინებით) იმავე პერიოდში 14.29% და 15.29% შეადგინა. რაც შეეხება ინდივიდუალური პორტფელების მიხედვით ბოლო 12 თვის მონაცემებს, კონსერვატიული პორტფელისთვის რეალური ამონაგები იყო 9.51%, დაბალანსებული პორტფელისთვის 10.68%, ხოლო დინამიკურისთვის 11.50%.

2024 წლის 31 დეკემბრის მონაცემებით, მთლიანი საპენსიო აქტივები შემდეგნაირად განაწილდა: 33.1 მლნ. ლარი იყო დინამიკურ პორტფელში, 33.5 მლნ. ლარი - დაბალანსებულში, ხოლო, 5,997 მლნ. ლარი - კონსერვატიულ პორტფელში.

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი, საპენსიო ფონდი

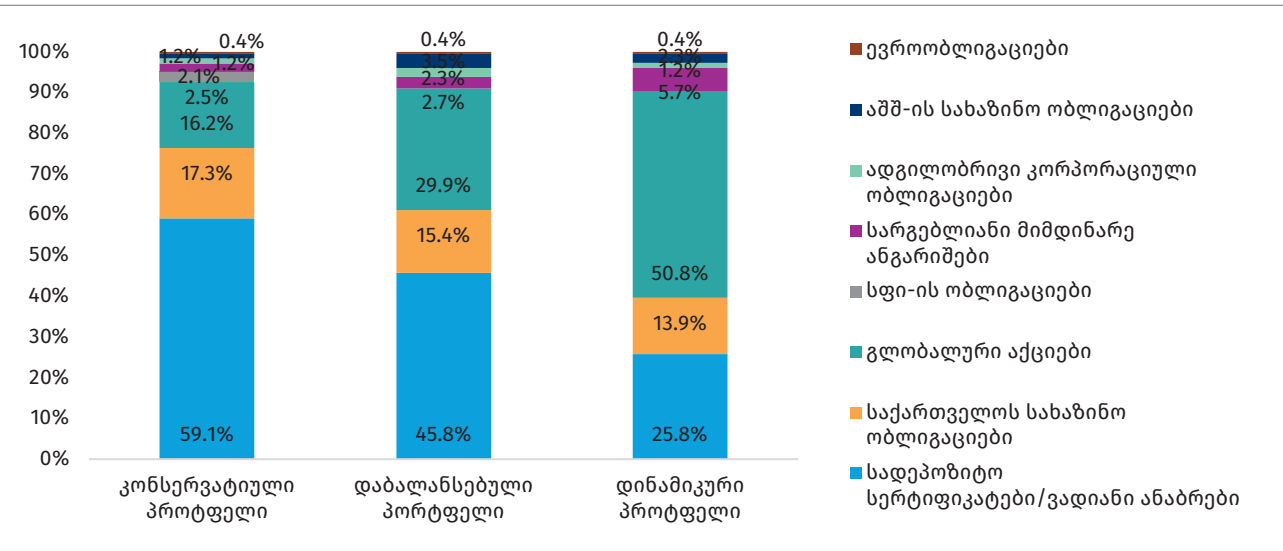
2024 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით აქტივების განაწილება საინვესტიციო პორტფელების მიხედვით იყო შემდეგნაირი:

- ◆ კონსერვატიული საინვესტიციო პორტფელი: პორტფელის 2.1% განთავსებული იყო მიმდინარე სარგებლიან ანგარიშებზე, 17.3% - ადგილობრივ სახაზინო ობლიგაციებში, 16.2% - გლობალურ აქციებში, 0.4% - ევრო-ობლიგაციებში, 1.2% - ადგილობრივ კორპორაციულ ობლიგაციებში, 1.2% - აშშ-ის სახაზინო ობლიგაციებში, 2.5% - საერთაშორისო ფინანსური ინსტიტუტების ობლიგაციებში, ხოლო ადგილობრივ სადეპოზიტო სერტიფიკატებსა და ვადიან ანაბრებში 59.1% იყო განთავსებული.
- ◆ დაბალანსებული საინვესტიციო პორტფელი: პორტფელის 2.7% განთავსებული იყო მიმ-

დინარე სარგებლიან ანგარიშებზე, 15.4% - ადგილობრივ სახაზინო ობლიგაციებში, 29.9% - გლობალურ აქციებში, 0.4% - ევრო-ობლიგაციებში, 2.3% - ადგილობრივ კორპორაციულ ობლიგაციებში, 3.5% - აშშ-ის სახაზინო ობლიგაციებში, ხოლო ადგილობრივ სადეპოზიტო სერტიფიკატებსა და ვადიან ანაბრებში 45.8% იყო განთავსებული.

- ◆ დინამიკური საინვესტიციო პორტფელი: პორტფელის 5.7% განთავსებული იყო მიმდინარე სარგებლიან ანგარიშებზე, 13.9% - ადგილობრივ სახაზინო ობლიგაციებში, 50.8% - გლობალურ აქციებში, 0.4% - ევრო-ობლიგაციებში, 1.2% - ადგილობრივ კორპორაციულ ობლიგაციებში, 2.3% - აშშ-ის სახაზინო ობლიგაციებში, ხოლო ადგილობრივ სადეპოზიტო სერტიფიკატებსა და ვადიან ანაბრებში 25.8% იყო განთავსებული.

დიაგრამა N 8.14 საპენსიო აქტივების განაწილება პორტფელების მიხედვით, 31 დეკემბერი 2024

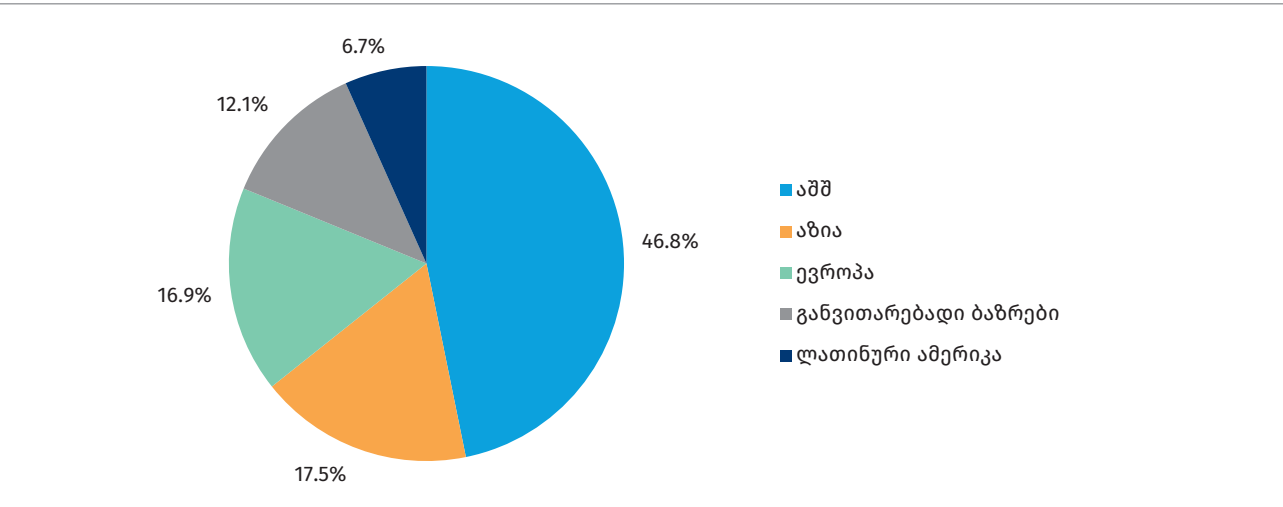

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი, საპენსიო ფონდი

საპენსიო ფონდის საინვესტიციო პორტფელს შორის ერთ-ერთი მთავარი სხვაობა პორტფელში გლობალური აქტივების პროპორციაა. დეკემბრის ბოლოს მდგომარეობით, დინამიკურ პორტფელში აქტივების წილი 50.8%, დაბალანსებულში 29.9%, ხოლო კონსერვატიულში 16.2% იყო. თავის მხრივ, საპენსიო აქტივებში არსებული

აქტივები დივერსიფიცირებულია გეოგრაფიული თვალსაზრისითაც. დეკემბრის ბოლო მონაცემებით, საპენსიო სააგენტოს არსებული აქტივების 46.8% მოდიოდა ამერიკის ბაზარზე, 17.5% - აზია, 16.9% - ევროპა, 12.1 - განვითარებადი ბაზრები, ხოლო 6.7% - ლათინური ამერიკა.

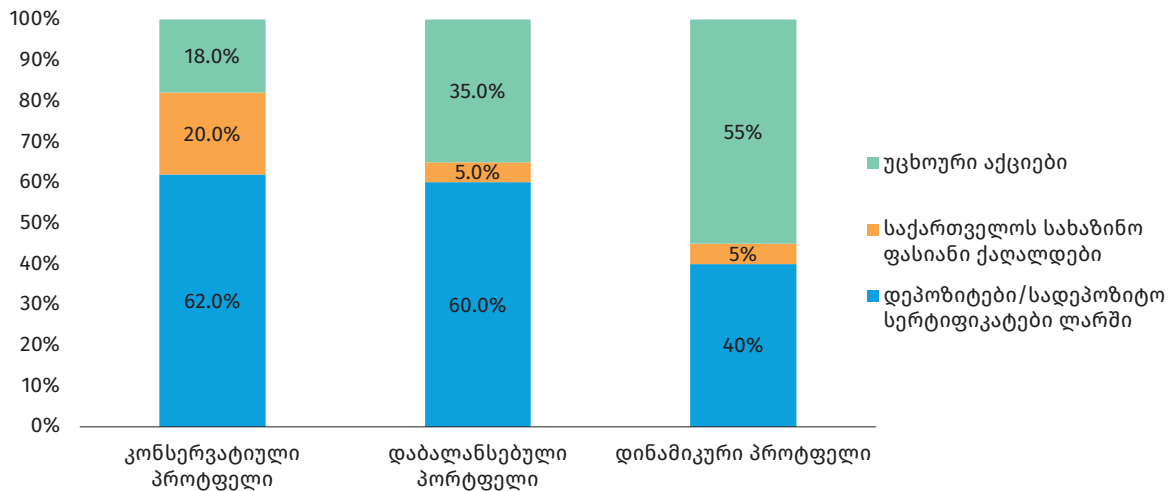
დიაგრამა N 8.15 საპენსიო აქტივებში არსებული აქციების გეოგრაფიული განაწილება, 31 დეკემბერი 2024

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი, საპენსიო ფონდი

2024 წელს ასევე განახლდა საპენსიო სააგენტოს საინვესტიციო პოლიტიკის დოკუმენტი, რომელიც მოიცავს აქტივების განთავსების სტრატეგიის განახლებულ ჩარჩოს. აღნიშნული დოკუმენტის მიხედვით საინვესტიციო საბჭომ განსაზღვრა ახალი ბენჩმარკ პორტფელები. ასევე, განისაზღვრა უცხოური აქტივების შეწონილი ინდექსი

- ბენჩმარკ პორტფელისთვის:
- 20% - Vanguard FTSE Pacific ETF (კოდი VPL)
 - 20% - Vanguard FTSE Europe ETF (კოდი VGK)
 - 40% - SPDR S&P500 ETF (კოდი SPY)
 - 20% - Vanguard Emerging Markets Stock Index (კოდი VWO)

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი, საპენსიო ფონდი

აღსანიშნავია, რომ 2024 წელს საპენსიო სააგენტო მსოფლიო ბანკის რეზერვების საკონსულტაციო და მართვის პარტნიორობის (RAMP) პროგრამაში გაწევრიანდა, რომლის წევრიც მსოფლიოს 70-ზე მეტი საჯარო აქტივების მმართველი ორგანიზაციაა. აღნიშნული პროგრამის ფარგლებში საპენსიო სააგენტო იღებს ტექნიკურ მხარდაჭერას მსოფლიო ბანკის ხაზინიდან ინვესტიციების მართვის საკითხებში, მათ შორის მმართველობით, პორტფელის და რისკის მართვის, აქტივების განთავსების სტრატეგიისა და საინვესტიციო საოპერაციო მიმართულებით. საქართველოს ეროვნული ბანკი 2009 წლის შემდეგ არის RAMP-ის წევრი, ხოლო საპენსიო სააგენტო მეორე ორგანიზაცია გახდა საქართველოდან, რომელიც აღნიშნულ პროგრამაში გაწევრიანდა.

სპეციალიზებული დეპოზიტარის შერჩევა

2024 წელს საპენსიო სააგენტომ სპეციალიზებული დეპოზიტარის შესარჩევი კონკურსი ჩაატარა, სადაც გამარჯვებულად სს „საქართველოს ბანკი“ გამოცხადდა და საპენსიო სააგენტოსა და საქართველოს ბანკს შორის სპეციალიზებული დეპოზიტარის მომსახურების ხელშეკრულება 5 წლის ვადით გაფორმდა. აღნიშნული ხელშეკრულების ფარგლებში, საპენსიო სააგენტოს ექნება შესაძლებლობა, სპეციალიზებულ დეპოზიტართან თანამშრომლობით განაგრძოს ადგილობრივ თუ საერთაშორისო ფასიან ქაღალდებში ინვესტირება.

სს „საქართველოს ბანკი“, როგორც საპენსიო სააგენტოს სპეციალიზებული დეპოზიტარი, საქართველოს კანონმდებლობის და საპენსიო სააგენტოსთან გაფორმებული ხელშეკრულების შესაბამისად უზრუნველყოფს საპენსიო აქტივების აღრიცხვასა და შენახვას, ასევე, დამოუკიდებელ მონიტორინგს გაუწევს საპენსიო სააგენტოს თითოეულ საინვესტიციო გადაწყვეტილებას.

8.5. აქტივების მმართველი კომპანიებისა და საინვესტიციო ფონდების საქმიანობის მიმოხილვა

2020 წელს სრულად განახლდა საინვესტიციო ფონდების მარეგულირებელი ჩარჩო და შესაბამისობაში მოვიდა ევროკავშირის დირექტივებთან. გარდა ამისა, ბოლო წლებში ეროვნული ბანკის და კერძო სექტორის მხრიდან აქტიურად მიმდინარეობდა ცნობიერების ამაღლებასთან დაკავშირებული ღონისძიებები. აღნიშნული ინიციატივების შედეგად ბაზარი გააქტიურდა: 2021 წელს შეიქმნა პირველი საინვესტიციო ფონდი, ხოლო 2024 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით საქართველოში ოპერირებდა 19 საინვესტიციო ფონდი და 8 აქტივების მმართველი კომპანია. ასევე, ბოლო სამი წლის განმავლობაში საინვესტიციო ფონდების პორტფელების ჯამური

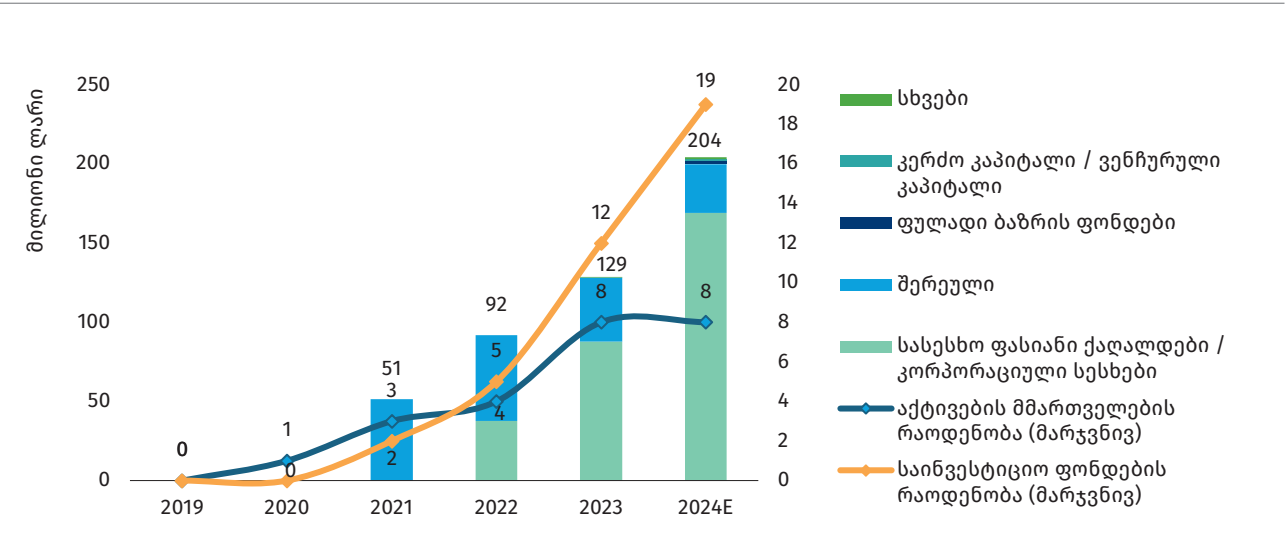
მოცულობა გაოთხმაგდა და 2024 წლის 31 დეკემბრის მონაცემებით შეადგინა 204 მილიონი ლარი.

2024 წელს დარეგისტრირდა პირველი ავტორიზებული საინვესტიციო ფონდი (ერთობლივი საინვესტიციო ფონდი „ფორსაითის ლარის ფულადი ბაზრის ფონდი“) და 6 რეგისტრირებული საინვესტიციო ფონდი (სს „დივერსიფიცირებული საკრედიტო პორტფელი 2“, ერთობლივი საინვესტიციო ფონდი „აურუმ იმფექტ კაპიტალი“, სს „დივერსიფიცირებული საკრედიტო პორტფელი 3“, ერთობლივი საინვესტიციო ფონდი „ჰეჯირებული

დოლარის ფულადი ბაზრის ფონდი“, სს „ფიუჩერ ლაბორატორი ვენჩერს“, სს „კორპორატიული საკრედიტო პორტფელის ფონდი“). ბაზარზე წარმოდგენილია როგორც სასესხო და ფიქსირებული შემოსავლის ინსტრუმენტებში ინვესტიციის განმახორციელებელი ფონდები, ასევე კერძო და ვენჩურული კაპიტალის, „შერეული“ და სხვა ტიპის ფონდები.

აგრეთვე, ამ ეტაპზე, ბაზარზე 3 მონაწილე (კომერციული ბანკი) არის წარმოდგენილი სპეციალიზებული დეპოზიტარის სერვისით.

დიაგრამა N 8.17 საინვესტიციო ფონდები და აქტივების მმართველი კომპანიები

საინვესტიციო ფონდების და აქტივების მმართველი კომპანიების ანგარიშები

ფულის გათეთრების
ინსპექტირება და
ზედამხედველობა

საქართველოს ეროვნული ბანკის ფულის „გათეთრებისა და ტერორიზმის დაფინანსების წინააღმდეგ ბრძოლის საზედამხედველო ჩარჩოს“ შესაბამისად, საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ, 2024 წლის რისკზე დამყარებული საზედამხედველო სტრატეგიის ფარგლებში, დაიგეგმა და განხორციელდა ღონისძიებები, რომელსაც როგორც სექტორული, ისე თითოეული ფინანსური ინსტიტუტის რისკების დისტანციური ფორმით იდენტიფიცირებისა და შეფასების პროცესი დაედო საფუძვლად.

რისკების დისტანციური ფორმით იდენტიფიცირებისა და შეფასების მიზნით, 2024 წლის განმავლობაში, ეროვნულმა ბანკმა, ფულის გათეთრებისა და ტერორიზმის დაფინანსების აღკვეთის მიმართულებით ზედამხედველობას დაქვემდებარებული, ცხრილში მითითებული თითოეული სუბიექტისგან (დიაგრამა N9.1) ორჯერ მიიღო და დაამუშავა ფულის გათეთრებისა და ტერორიზმის დაფინანსების რისკის ზედამხედველობის ანგარიშგება (გამონაკლისს წარმოადგენდა მიკრობანკი, საინვესტიციო ფონდები და აქტივების მმართველი კომპანიები, რომელთაგან ანგარიშგებების მიღება და დამუშავება, წლის განმავლობაში, ერთხელ განხორციელდა).

ცხრილი 9.1 დისტანციური ზედამხედველობა, 2024 წ.

საფინანსო სექტორი	რაოდენობა
კომერციული ბანკი	16
მიკრობანკი	1
მიკროსაფინანსო ორგანიზაცია	34
საგადახდო მომსახურების პროვაიდერი	34
საბროკერო კომპანია	10
საინვესტიციო ფონდი	3
აქტივების მმართველი კომპანია	8
ფასიანი ქაღალდების რეგისტრატორი	3
საკრედიტო კავშირი	1
ვალუტის გადამცვლელი პუნქტი	457
სესხის გამცემი სუბიექტი	242

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

აღსანიშნავია, რომ კომერციული ბანკების შესაბამისობის კონტროლის სისტემების ფულის გათეთრებისა და ტერორიზმის დაფინანსების აღკვეთის კანონმდებლობასთან, ასევე, ეროვნული ბანკის მიერ დაწესებულ მოთხოვნებსა და საერთაშორისო საუკეთესო პრაქტიკასთან შესაბამისობის დისტანციურად შეფასების მიზნით, 2024 წელს განხორციელდა კომერციული ბანკების შესაბამისობის კონტროლის სისტემის ზედამხედველობის კითხვარების გამოთხოვა და შესაბამისი ანალიზის მომზადება.

2024 წლის განმავლობაში განხორციელებული საზედამხედველო ღონისძიებები მოიცავდა კომპლექსურ, თემატურ, სპეციალურ, საკონტროლო და სწრაფი ტიპის (ე.წ. Quick Check) ადგილზე ინსპექტირებებსა და, ასევე, დისტანციურ follow-up შემოწმებებს. საანგარიშგებო წელს, სექტორების მიხედვით იდენტიფიცირებული საფრთხეებისა და რისკების შესაბამისად, ადგილზე შემოწმებისას, აქცენტი შემდეგი თემების შესწავლაზე გაკეთდა:

კომერციული ბანკების შემთხვევაში:

- ◆ კლიენტების (მათ შორის, დისტანციური არხებით იდენტიფიცირებული/ვერიფიცირებული) რისკის მიხედვით კლასიფიკაციის პროცესის, რისკის გადაფასებისა და რისკის შესაბამისი პრევენციული ღონისძიებების განხორციელების ადეკვატურობა;
- ◆ რთული მფლობელობის სტრუქტურის მქონე კლიენტების ბენეფიციარი მესაკუთრეების იდენტიფიკაციისა და ვერიფიკაციის პროცესი; მმართველობისა და მფლობელობის სტრუქტურით ოფშორებთან და მაღალი რისკის იურისდიქციებთან დაკავშირებული კლიენტების, ასევე, ასეთ ზონებთან დაკავშირებული ტრანზაქციებისა და მონაწილე მხარეების შესახებ ბანკის ცოდნა;
- ◆ საერთაშორისო სანქციების რეჟიმებთან (დაკავშირებული რუსეთის ფედერაციასთან, ბელარუსთან, ირანის ისლამურ რესპუბლიკასთან) შესაბამისობა;
- ◆ ნაღდი ფულის წარმომავლობის დადგენის პროცესის ეფექტურობა;
- ◆ საექვო/უჩვეულო გარიგებების გამოვლენის პროცესი (მათ შორის, ფიქტიური კომპანიების/ტრანზიტული დანიშნულებით კომპანიების გამოყენების გამოვლენის პროცესის ეფექტურობა, გაეროს რეზოლუციების (TF/PF) იმპლემენტაციის კუთხით გატარებული ზომები, პროგრამული უზრუნველყოფის ადეკვატურობა, საქველმოქმედო და არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირების მიერ განხორციელებული ტრანზაქციების შესახებ ბანკის ცოდნა.

საგადახდო მომსახურების პროვაიდერების შემთხვევაში:

- ◆ კლიენტების რისკის მიხედვით კლასიფიკაციის პროცესის, რისკის გადაფასებისა და რისკის შესაბამისი პრევენციული ღონისძიებების განხორციელების ადეკვატურობა;
- ◆ საექვო/უჩვეულო გარიგებების გამოვლენის პროცესი (მათ შორის, გაეროს რეზოლუციების (TF/PF) იმპლემენტაციის კუთხით გატარებული ზომები, პროგრამული უზრუნველყოფის ადეკვატურობა);
- ◆ ვირტუალურ აქტივებთან და არარეზიდენტ მერჩანტებთან დაკავშირებული რისკების მართვის პროცესის ეფექტურობა.

მიკროსაფინანსო ორგანიზაციების შემთხვევაში:

- ◆ კლიენტების რისკის მიხედვით კლასიფიკაციის პროცესის, რისკის გადაფასებისა და რისკის შესაბამისი პრევენციული ღონისძიებების ადეკვატურობა;
- ◆ სწრაფი ფულადი გზავნილის სისტემებით შესრულებული ტრანზაქციების (დაკავშირებული რუსეთთან, ბელარუსთან, ყაზახეთთან, სომხეთთან, აზერბაიჯანთან) შესწავლა და ორგანიზაციის ცოდნისა და გატარებული ზომების ადეკვატურობის შეფასება;
- ◆ საექვო/უჩვეულო გარიგებების გამოვლენის პროცესის ეფექტურობა (მათ შორის, გაეროს რეზოლუციების (TF/proliferation) იმპლემენტაციის კუთხით გატარებული ზომები, პროგრამული უზრუნველყოფის ადეკვატურობა);
- ◆ ნაღდი ფულის წარმომავლობის დადგენის პროცესის ეფექტურობა.

ფულის გათეთრებისა და ტერორიზმის დაფინანსების აღკვეთის ხელშეწყობის შესახებ საქართველოს კანონმდებლობასთან შესაბამისობის დადგენის მიზნით, 2024 წლის განმავლობაში, საფინანსო სექტორის 36 წარმომადგენელი შემოწმდა. შემოწმებებისას გამოვლენილი ნაკლოვანებების გამოსწორების უზრუნველსაყოფად, საქართველოს ეროვნული ბანკის ფულის გათეთრების ინსპექტირებისა და ზედამხედველობის დეპარტამენტმა, 2024 წელს, ზედამხედველობას დაქვემდებარებული 6 სუბიექტის დისტანციური ტიპის ე.წ. follow-up შემოწმება განახორციელა. მნიშვნელოვანია აღინიშნოს, რომ 2024 წელს განსაკუთრებული ყურადღება დაეთმო საერთაშორისო სანქციებთან შესაბამისობისა და ფულადი გზავნილების სისტემით შესრულებული ტრანზაქციების შესწავლას. ამ მიზნით, კომერციულ ბანკებში შესწავლილ იქნა საერთაშორისო სანქციების რეჟიმებთან (დაკავშირებული რუსეთის ფედერაციასთან, ბელარუსთან, ირანის ისლამურ რესპუბლიკასთან) შესაბამისობის პროცესის ეფექტურობა.

2024 წელს, ფულის გათეთრებისა და ტერორიზმის დაფინანსების აღკვეთის ხელშეწყობის შესახებ საქართველოს კანონმდებლობის დარღვევისათვის დაკისრებული ფულადი ჯარიმის ოდენობამ ჯამურად 961 300 ლარი შეადგინა.

ცხრილი 9.2 ჯარიმების მოცულობა, 2024წ.

საფინანსო სექტორი	ჯარიმის მოცულობა (ლარი)
კომერციული ბანკი	181 000
მიკროსაფინანსო ორგანიზაცია	314 500
საგადახდო მომსახურების პროვაიდერი	318 500
სესხის გამცემი სუბიექტი	98 000
საბროკერო კომპანია	4 300
ვალუტის გადამცვლელი პუნქტი	45 000

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

ადგილზე ინსპექტირების შედეგად დაკისრებული ფულადი ჯარიმების გარდა, 2024 წლის განმავლობაში, საფინანსო სექტორის წარმომადგენლების მიმართ აქტიურად გამოიყენებოდა მაკორექტირებელი ღონისძიებები. იდენტიფიცირებული სისუსტეების დაუყოვნებ-

ლივი აღმოფხვრისა და საფინანსო სექტორის წარმომადგენლების შესაბამისობის დონის ამაღლების მიზნით, ადგილზე ინსპექტირების შედეგების გათვალისწინებით, 2024 წელს, არაერთი რეკომენდაცია გაიცა.

ცხრილი 9.3 რეკომენდაციების რაოდენობა, 2024წ.

საფინანსო სექტორი	რეკომენდაციების რაოდენობა
კომერციული ბანკი	12
მიკროსაფინანსო ორგანიზაცია	64
საგადახდო მომსახურების პროვაიდერი	44
საბროკერო კომპანიები	4
სესხის გამცემი სუბიექტი	8
ვალუტის გადამცვლელი პუნქტი	27

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

2024 წელს, ვირტუალური აქტივის მომსახურების პროვაიდერების საზედამხებდველო ჩარჩოს და-ნერგვისა და შემდგომი დახვეწის მიმართულებით განხორციელებული ქმედებები მოიცავდა სამართლებრივი აქტების შემუშავებას და დაინტერესებული პირების მიერ წარმოდგენილი სარეგისტრაციო განაცხადების AML/CFT კუთხით შეფასებას. საერთაშორისო პრაქტიკის, მათ შორის, ავტორიტეტული საერთაშორისო უწყებების მიერ გამოქვეყნებული კვლევებისა და რეკომენდაციების, სხვადასხვა რეგულატორებისა და ექსპერტების მიერ გაზიარებული გამოცდილების, ასევე, კერძო სექტორისგან მიღებული უკუკავშირის გათვალისწინებით, შემუშავდა და

დამტკიცდა შემდეგი სამართლებრივი აქტები:

- ◆ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2024 წლის 29 მაისის №133/04 ბრძანება „ვირტუალური აქტივის მომსახურების პროვაიდერებისა და მისი ადმინისტრატორების მიმართ ფულადი ჯარიმის ოდენობის განსაზღვრის დაკისრებისა და აღსრულების წესის“ დამტკიცების თაობაზე;
- ◆ ასევე, შემუშავდა და 2024 წლის 31 მაისს სექტორთან გაზიარდა „ფულის გათეთრებისა და ტერორიზმის დაფინანსების საყურადღებო ნიშნების სახელმძღვანელო ვირტუალური აქტივის მომსახურების პროვაიდერებისთვის (VASPs)“.

მნიშვნელოვანია აღინიშნოს, რომ 2024 წელს Moneyval-მა ვირტუალური აქტივისა და ვირტუალური აქტივის მომსახურების პროვაიდერების მიმართ ფულის გათეთრებისა და ტერორიზმის დაფინანსების აღკვეთის ხელშეწყობის მიზნით გატარებული ღონისძიებები დადებითად შეაფასა და მე-15 რეკომენდაციასთან საქართველოს ტექნიკური შესაბამისობის რეიტინგი გააუმჯობესა - ნაწილობრივ შესაბამისიდან (Partially Compliant) მნიშვნელოვნად შესაბამისად (Largely Compliant), რაც ეროვნული ბანკის მიერ გატარებული მთელი რიგი საზედამხედველო ღონისძიებების შედეგითაა.

განსაკუთრებით აღსანიშნავია, 2024 წელს, ეროვნული ბანკის მიერ საერთაშორისო სანქციების რეჟიმებთან შესაბამისობის მიმართულებით განხორციელებული ქმედებები. შესაბამისი გამოცდილების გაზიარების მიზნით, ფულის გათეთრების ინსპექტირებისა და ზედამხედველობის დეპარტამენტი მჭიდროდ თანამშრომლობდა სხვადასხვა საერთაშორისო ორგანიზაციასთან და უწყებასთან. 2024 წელს შემუშავდა და დამტკიცდა სანქციათა რეჟიმებით გათვალისწინებული სავაჭრო შეზღუდვებიდან გამომდინარე გადახდის ოპერაციების განხორციელების შესახებ სახელმძღვანელო, რომლის მიზანია „საქართველოს ეროვნული ბანკის ზედამხედველობას დაქვემდებარებული ანგარიშვალდებული პირების მიერ სანქციათა რეჟიმების შესრულების წესის დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2023 წლის 4 აგვისტოს №208/04 ბრძანებით დამტკიცებული წესის მე-2 მუხლით განსაზღვრული სანქციებით გათვალისწინებული სავაჭრო შეზღუდვების დაცვის უზრუნველყოფის ხელშეწყობა.

ფულის გათეთრებისა და ტერორიზმის დაფინანსების აღკვეთის კანონმდებლობასთან შესაბამისობის უზრუნველყოფის მიზნით, 2024 წელს განახლდა მიკროსაფინანსო ორგანიზაციების, საგადახდო მომსახურების პროვაიდერების, საბროკერო კომპანიების, ფასიანი ქაღალდების რეგისტრატორის, საკრედიტო კავ-

შირის, ვალუტის გადამცვლელი პუნქტებისა და სესხის გამცემი სუბიექტების „ფულის გათეთრებისა და ტერორიზმის დაფინანსების რისკის ზედამხედველობის ანგარიშგების შევსებისა და წარდგენის წესები“. ასევე, შემუშავდა და დამტკიცდა საინვესტიციო ფონდებისა და აქტივების მმართველი კომპანიების „ფულის გათეთრებისა და ტერორიზმის დაფინანსების რისკის ზედამხედველობის ანგარიშგების შევსებისა და წარდგენის წესები“ და ანგარიშგების შესაბამისი ფორმები.

ფინანსური ინსტიტუტების მიერ საკუთარ ორგანიზაციაში არსებული რისკების აღქმისა და ამ რისკების მითიგაციისათვის განსახორციელებელი ღონისძიებების დაგეგმვის პროცესის გაუმჯობესების მიზნით, ფულის გათეთრების ინსპექტირებისა და ზედამხედველობის დეპარტამენტმა შეაფასა კომერციული ბანკების ორგანიზაციული და ჯგუფის მასშტაბით რისკის შეფასების დოკუმენტები.

2024 წლის განმავლობაში, წინა წლების მსგავსად, ფულის გათეთრების ინსპექტირებისა და ზედამხედველობის დეპარტამენტის ჩართულობით, ინდივიდუალურად განიხილებოდა ფინანსური ინსტიტუტების მიერ შემუშავებული და წარმოდგენილი პროდუქტები.

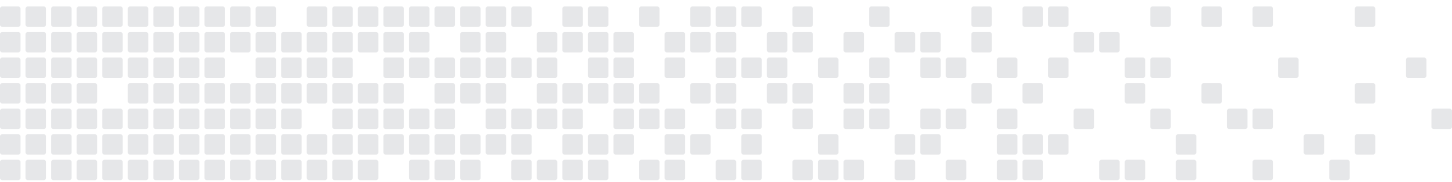
საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ მნიშვნელობა ენიჭება პრევენციული საზედამხედველო ზომების განხორციელებას, რაც საზედამხედველო მოლოდინების შესახებ საფინანსო სექტორის წარმომადგენლების სისტემატურ ინფორმირებასა და მათი შესაბამისობის დონის ამაღლებას უზრუნველყოფს. ამ მიზნით, მეთოდური სახელმძღვანელოებისა და საზედამხედველო დოკუმენტების გაცნობისა და პრაქტიკაში ეფექტურად დანერგვის, ასევე მიმდინარე გამოწვევების ეფექტურად მართვის მიზნით, წლის განმავლობაში, აქტიურად მიმდინარეობდა საფინანსო სექტორის წარმომადგენლების სწავლება. სწავლების თემატიკა და შეხვედრაზე დამსწრე პირების რაოდენობა სექტორების მიხედვით, წარმოდგენილია ცხრილის სახით:

სწავლების თემატიკა	კომერციული ბანკები	ვირტუალური აქტივის მომსახურების პროვაიდერი	სესხის გამცემი სუბიექტი	საინვესტიციო ფონდები/ აქტივების მმართველი კომპანიები
ფულის გათეთრებისა და ტერორიზმის დაფინანსების რისკის ზედამხედველობის ანგარიშგების განახლებული შევსებისა და წარდგენის წესის განხილვა	-	-	182	8
ფულის გათეთრებისა და ტერორიზმის დაფინანსების წინააღმდეგ მოქმედ სტანდარტებთან შესაბამისობა	-	44	-	-
ფულის გათეთრებასა და ტერორიზმის დაფინანსებასთან დაკავშირებული გამოწვევები და საერთაშორისო პრაქტიკა	15	12	-	-

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

თემატური სწავლების პარალელურად, 2024 წლის განმავლობაში, საფინანსო სექტორის წარმომადგენლებთან კომუნიკაცია ინტენსიურ ხასიათს ატარებდა. აქტიურად იმართებოდა ინდივიდუალური და ჯგუფური შეხვედრები ინფორმაციის გაზიარებისა და საზედამხედველო მოლოდინების გაცნობის მიზნით. ამასთან, აღ-

სანიშნავია, რომ, წლის განმავლობაში, საფინანსო სექტორის წარმომადგენლები ყოველდღიურ რეჟიმში იღებდნენ შესაბამის უკუკავშირს მათთვის აქტუალურ საკითხებთან დაკავშირებით, საკანონმდებლო მოთხოვნებისა და მეთოდური სახელმძღვანელოების პრაქტიკაში ეფექტურად დანერგვის შესახებ.

საგადახდო სისტემების
ოპერსაიტი

საგადახდო სისტემების საიმედო, ეფექტიანი და ეფექტური ფუნქციონირება კრიტიკულად მნიშვნელოვანია ეკონომიკური განვითარებისა და ზრდის ხელშეწყობისთვის. ეს სისტემები უზრუნველყოფენ ფინანსური რესურსების შეუფერხებელ მოძრაობას ეკონომიკაში, რასაც მნიშვნელოვანი გავლენა აქვს როგორც მონეტარული, ისე ფისკალური პოლიტიკის ეფექტიანობაზე. ამასთან, ისინი მნიშვნელოვან როლს ასრულებენ როგორც მსხვილი, ასევე მცირე და საშუალო ბიზნესის განვითარებაში, რაც თანამედროვე ეკონომიკაში განსაკუთრებულ მნიშვნელობას იძენს. გარდა ამისა, საგადახდო სისტემები ქმნიან ინფრასტრუქტურას, რომელიც საშუალებას აძლევს საგადახდო მომსახურების პროვიადერებს, განავითარონ ინოვაციური და მომხმარებლებზე მორგებული საგადახდო პროდუქტები.

ამ კონტექსტში, საქართველოს ეროვნული ბანკი მნიშვნელოვან როლს ასრულებს როგორც საგადახდო სისტემის ოპერატორი და ზედამხედველი. როგორც **ოპერატორი**, საქართველოს ეროვნული ბანკი მართავს დროის რეალურ რეჟიმში ანგარიშსწორების (RTGS) სისტემას და უზრუნველყოფს, რომ მისი ფუნქციონირება იყოს უსაფრთხო, ეფექტიანი და საიმედო. როგორც ზედამხედველი, საქართველოს ეროვნული ბანკი ზრუნავს იმაზე, რომ ქვეყნის საგადახდო სისტემა დარჩეს სტაბილური და უსაფრთხო, უზრუნველყოს საგადახდო მომსახურების გამჭვირვალობა, მათ მიმართ ნდობისა და საიმედოობის გაზრდა.

ამასთანავე, საქართველოს ეროვნული ბანკი მოქმედებს როგორც **ცვლილებების ინიციატორი** საგადახდო სფეროში, კერძოდ, აინიცირებს რეფორმებს, რომლებსაც შემოაქვს ინოვაციები და ახალი ფინანსური ტექნოლოგიები. ამ რეფორმების ფარგლებში, საქართველოს ეროვნულმა ბანკმა დააინიცირა არსებული საკუთარი საგადახდო ინფრასტრუქტურის განახლება, ასევე სრულიად ახალი მყისიერი გადახდების სისტემის დანერგვა, რომლებიც შესაბამისობაში იქნებიან საერთაშორისო სტანდარტებთან. ეს კი უზრუნველყოფს, რომ ქვეყნის საგადახდო სისტემა იყოს ადაპტირებული გლობალურ ტენდენციებთან და შეასრულოს ქვეყნის ეკონომიკის გრძელვადიანი განვითარების მხარდამჭერი ფუნქცია, აგრეთვე, დააკმაყოფილოს მომხმარებლების მოთხოვნები საგადახდო სფეროში.

ამასთანავე, საქართველოს ეროვნული ბანკის გრძელვადიანი მიზანია სხვადასხვა უცხოურ საგადახდო სისტემებთან დაკავშირება, რაც ხელს შეუწყობს ტრანსსასაზღვრო გადარიცხვების განხორციელების გაუმჯობესებას და ეფექტურობას, რამაც დადებითი გავლენა უნდა იქონიოს როგორც ფინანსური ინსტიტუტებისთვის, ასევე მომხმარებლებისა და ბიზნესისთვის.

საგადახდო სისტემების გაზრდილი მნიშვნელობიდან გამომდინარე, ასევე ფინანსური ინოვაციებისა და ციფრული ტექნოლოგიების სწრაფი განვითარების გათვალისწინებით, უდიდესი მნიშვნელობა ენიჭება საგადახდო სისტემების ზედამხედველობის (ოვერსაიტის) გაძლიერებას. ამ მიმართულებით, 2024 წელს ეროვნულმა ბანკმა ნორმატიული აქტით დადგენილი კრიტერიუმების საფუძველზე, მნიშვნელოვანი საგადახდო სისტემის სტატუსი მიანიჭა 6 სისტემას. მათგან ერთი - საქართველოს ეროვნული ბანკის დროის რეალურ რეჟიმში ანგარიშსწორების (RTGS) სისტემა - აღიარებული იქნა სისტემურად მნიშვნელოვან საგადახდო სისტემად, ხოლო დანარჩენი 5 სისტემა კი - გამორჩეულად მნიშვნელოვან საგადახდო სისტემებად. საგადახდო სისტემების მნიშვნელოვან სისტემებად აღიარება საგრძნობლად გააუმჯობესებს საგადახდო ინფრასტრუქტურის საერთაშორისო სტანდარტებთან შესაბამისობას, საგადახდო სისტემებში არსებული და მათზე მოქმედი რისკების მართვას და გაზრდის მთლიანად ქვეყნის საგადახდო სისტემის საიმედოობასა და სანდოობას. აღნიშნულს კერძოდ უზრუნველყოფს საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ 2023 წელს მიღებული „საგადახდო სისტემისა და საგადახდო სისტემის ოპერატორის ზედამხედველობის (ოვერსაიტის) წესი“, რომელიც ვრცელდება მნიშვნელოვან საგადახდო სისტემებზე და შესაბამისობაშია საგადახდო და ანგარიშსწორების სისტემების კომიტეტისა და ფასიანი ქაღალდების კომისიების საერთაშორისო ორგანიზაციის (CPSS-IOSCO) ფინანსური ბაზრის ინფრასტრუქტურის პრინციპებთან (PFMI) და ასევე ევროპის ცენტრალური ბანკის საგადახდო სისტემების ოვერსაიტის მოთხოვნებთან. ოვერსაიტის წესის მოთხოვნების ნაწილი (როგორცაა, მაგალითად, საგადახდო სისტემის ფუნქციონირების სამართლებრივი ჩარჩოს, საოპერაციო რისკების, სისტემაზე წვდომის, გამჭვირვალობის,

აგრეთვე ეფექტიანობისა და ეფექტურობის მიმართ მოთხოვნები) ასევე ვრცელდება ყველა დანარჩენ საგადახდო სისტემაზეც, რაც საბოლოო ჯამში ხელს უწყობს მთლიანად საქართველოს საგადახდო სისტემის ეფექტიანობის ზრდას.

საქართველოსა და ევროკავშირის შორის არსებული ასოცირების შეთანხმებიდან გამომდინარე, ევროპული პარლამენტისა და საბჭოს საგადახდო მომსახურებების შესახებ (EU) 2015/2366 დირექტივის (PSD2) მოთხოვნების შესაბამისად 2023 წლის დეკემბერში ამოქმედებულმა დავების განმხილველმა კომისიამ 2024 წელს სრული დატვირთვით განახორციელა კანონმდებლობით გათვალისწინებული საქმიანობა. კომისიის აპარატის ფუნქცია შეასრულა საქართველოს ეროვნული ბანკის საგადახდო სისტემების დეპარტამენტის დავების განმხილველი კომისიის მხარდაჭერის განყოფილებამ, რომელიც კომისიას უზრუნველყოფდა დავის განხილვისთვის საჭირო ქმედებით - როგორც შინაარსობრივი, ასევე, ტექნიკურ-ორგანიზაციული თვალსაზრისით.

მომხმარებლებს საშუალება მიეცათ სასამართლოს ნაცვლად უშუალოდ საგადახდო მომსახურების სფეროზე ორიენტირებული, სპეციალური კომისიისთვის მიემართათ. მომხმარებლისთვის დავების განმხილველი კომისია წარმოადგენს დავის განხილვის სწრაფ, ეფექტურ და უფასო მექანიზმს. კომისია თავის საქმიანობაში დამოუკიდებელი ორგანოა, რომლის შექმნის მიზანს წარმოადგენს საგადახდო მომსახურების მომხმარებელთა უფლებების დაცვა, მათი სამართლიანი მოპყრობის უზრუნველყოფა და, ციფრული გადახდების მიმართ მომხმარებლების ნდობის განმტკიცება.

10.1. მნიშვნელოვანი საგადახდო სისტემები

საგადახდო სისტემების მნიშვნელობიდან გამომდინარე, ეროვნული ბანკი მუდმივად ზრუნავს საგადახდო სისტემების საკანონმდებლო ბაზის დახვეწაზე, საგადახდო სისტემების საიმედოობის, ეფექტიანობისა და ეფექტურობის ზრდაზე. ამ მხრივ 2024 წელს გაგრძელდა მუშაობა საგადახდო სისტემების ფინანსური

ბაზრის ინფრასტრუქტურების საერთაშორისო სტანდარტებთან დაახლოების მიმართულებით. კერძოდ, 2023 წელს საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის მიერ მიღებული „მნიშვნელოვანი სისტემის ქვეკატეგორიების განსაზღვრისა და საგადახდო სისტემისთვის მნიშვნელოვანი სისტემის სტატუსის მინიჭების წესის“ (შემდგომში - მნიშვნელოვანი სისტემის სტატუსის მინიჭების წესი) საფუძველზე 2024 წლის 1 აპრილს ეროვნულმა ბანკმა მნიშვნელოვანი სისტემის სტატუსი მიანიჭა ექვს საგადახდო სისტემას. მათგან ერთი - ეროვნული ბანკის დროის რეალურ რეჟიმში ანგარიშსწორების (RTGS) სისტემა - აღიარებული იქნა **სისტემურად** მნიშვნელოვან საგადახდო სისტემად, ხოლო დანარჩენი ხუთი კი - **გამორჩეულად** მნიშვნელოვან საგადახდო სისტემებად. გამორჩეულად მნიშვნელოვან ოთხ სისტემას - სს „გაერთიანებული ფინანსური კორპორაციის“ და სს „ჯორჯიან ქარდის“ საბარათე საგადახდო სისტემებს, აგრეთვე სს „საქართველოს ბანკისა“ და სს „თიბისი ბანკის“ შიდა საგადახდო სისტემებს - აღნიშნული სტატუსი მიენიჭათ შესაბამის ბაზარზე მათი მნიშვნელოვანი წილიდან (რომელიც აღემატება 25%) გამომდინარე, რაც შეეხება სს „ლიბერთი ბანკის“ საბარათე საგადახდო სისტემას, იგი აღიარებული იქნა გამორჩეულად მნიშვნელოვან სისტემად მისი საშუალებით განხორციელებული სოციალური და საზოგადოებრივი მნიშვნელობის მომსახურებებიდან გამომდინარე. მნიშვნელოვანი სისტემების რეესტრი გამოქვეყნებულია საქართველოს ეროვნული ბანკის ვებ-გვერდზე (მნიშვნელოვანი საგადახდო სისტემები).

მნიშვნელოვანი სისტემის სტატუსის მინიჭების შემდეგ, და ეროვნულ ბანკთან შეთანხმებით, მნიშვნელოვანი სისტემების მიერ შემუშავებული იქნა დროში გაწერილი გეგმა ოვერსაიტის წესის მოთხოვნებთან შესაბამისობაში მოსვლის მიზნით. ამ მხრივ ეროვნული ბანკი აქტიურად იყო ჩართული მნიშვნელოვანი სისტემების ოპერატორებთან კონსულტაციებში, როგორც ინდივიდუალური, ასევე ერთობლივი განხილვების ფარგლებში, მხარს უჭერდა მათ მეთოდოლოგიური კუთხით და უზიარებდა საკუთარ გამოცდილებას ეროვნული ბანკის მიერ დროის რეალურ რეჟიმში ანგარიშსწორების (RTGS) სისტემის თვითშეფასების პროცესიდან, მნიშვნელოვანი სისტემების ოპერატორების მიერ

თვითშეფასება ეტაპობრივად ხორციელდებოდა 2024 წლის განმავლობაში და დასრულდება 2025 წლის 1 მარტისათვის. მათი შედეგების სფუძველზე განისაზღვრება მნიშვნელოვანი საგადახდო სისტემების საიმედოობის, ეფექტურობისა და ეფექტიანობის ამაღლების ღონისძიებები და მათი განხორციელების გეგმა-გრაფიკი.

ეროვნული ბანკი ყოველი წლის 1 აპრილამდე აფასებს როგორც მნიშვნელოვანი სისტემის სტატუსის მქონე, აგრეთვე საქართველოში მოქმედი სხვა საგადახდო სისტემების წლიურ მონაცემებს აღიარების კრიტერიუმებთან მათი შესაბამისობის დადგენის მიზნით და ახორციელებს მნიშვნელოვანი სისტემის სტატუსის მიწიჭებას შესაბამისი სუბიექტებისთვის.

საგადახდო ბაზრის მონიტორინგი და გამჭვირვალობა

საგადახდო სფეროს მონიტორინგის მიზნით სებ-ი 2024 წელსაც აქტიურად ახორციელებდა ბაზრის სხვადასხვა სეგმენტის ანალიზს. აღნიშნული კუთხით ერთ-ერთ ძირითად ნაწილს წარმოადგენს საბარათე ბიზნესის მიმართულება. შესაბამისად, 2023 წლიდან სებ-ი საბარათე ბიზნესის ეფექტურობის, ასევე ბაზარზე მოქმედი საკომისიოს სტრუქტურის, ბაზრის შემოსავლიანობის შეფასების მიზნით აწარმოებს კომერციული ბანკებიდან საბარათე ბიზნესთან დაკავშირებული შემოსავლების და ხარჯების შესახებ ინფორმაციის შეგროვებას. იგეგმება 2024 წლის ინფორმაციის შეგროვებაც, რის შემდეგაც, რამდენიმე წლის მონაცემების საფუძველზე შემუშავდება ანალიზის შესაბამისი მეთოდოლოგია. აღსანიშნავია, რომ აღნიშნულ საკითხზე სებ-ი აქტიურად თანამშრომლობს მსოფლიო ბანკის ექსპერტებთან, რომლებიც სებ-ს უწევენ ტექნიკურ დახმარებას ანალიზისა და მეთოდოლოგიის ნაწილში. ჩატარებული ანალიზი სებ-ს საშუალებას მისცემს შეაფასოს სხვადასხვა სახის საკომისიოს პოტენციური გავლენა ბაზრის სეგმენტზე, რაც შემდგომში მნიშვნელოვანი იქნება ბაზრის ეფექტურად რეგულირებისთვის.

საგადახდო ბაზრის ეფექტიანი ფუნქციონირების, გამჭვირვალობის პრინციპების დანერგვის მიზნით აქტიური მუშაობა გაგრძელდა საგადახდო მომსახურების პროვაიდერების საკომისიოების ერთიანი პორტალის შექმნის პროექტზე. კერ-

ძოდ, განხორციელდა შემუშავებული ტექნიკური დავალების სხვადასხვა კომპონენტის დეტალიზება, გადარიცხვის საკომისიოს კალკულატორების ლოგიკური სქემების დამუშავება, რის შემდეგაც პროგრამული უზრუნველყოფის მომწოდებელი კომპანიის მიერ შეიქმნა პორტალის საწყისი სატესტო ვერსია. შემუშავდა სპეციალური API, რომელიც მესამე მხარეებს მომავალში მისცემს საშუალებას გამოიყენონ ვებ-გვერდზე გამოქვეყნებული, ასევე ამ პორტალით შეგროვებული სხვა ინფორმაცია საკუთარ რესურსებზე განთავსების მიზნით, განავითარონ საკუთარი პლატფორმები სანდო და ზუსტ ინფორმაციაზე დაყრდნობით. სების გუნდის და მომწოდებელი კომპანიის ჩართულობით ჩატარდა სისტემის ძირითადი კომპონენტების ტესტირება. 2024 წლის მეორე ნახევარში აქტიურად მიმდინარეობდა, როგორც ტესტირებისას გამოვლენილი ხარვეზების, ასევე სისტემის დარჩენილი კომპონენტების შემუშავება. პროექტის კომპლექსურობიდან და მასშტაბიდან გამომდინარე, პროექტის დასრულება იგეგმება 2025 წელს. პროექტის გაშვებასთან ერთად, მოხდება საგადახდო ანგარიშის ევროდირექტივის (Payment account directive - Directive 2014/92/EU) მიხედვით შემუშავებული „საგადახდო ანგარიშებთან დაკავშირებული მომსახურების საკომისიოების ხელმისაწვდომობის შესახებ“ წესის პროექტის დამტკიცება. შედეგად, მომხმარებლებს შესაძლებლობა ექნებათ მარტივად შეადარონ პროდუქტის/მომსახურების ტარიფები, ვებ-გვერდზე განთავსებული კალკულატორების მეშვეობით გამოთვალონ მათთვის სასურველი მომსახურებით/პროდუქტით სარგებლობის საფასური, ოპერატიულად მიიღონ ინფორმაცია კომერციული ბანკებიდან ვალუტის მიმდინარე გაცვლითი კურსების შესახებ, რაც გაამარტივებს მომხმარებლის წვდომას საფინანსო სერვისებზე და ხელს შეუწყობს კონკურენტული გარემოს ჩამოყალიბებას.

დავების განმხილველი კომისია

დავების განმხილველი კომისია განიხილავს საგადახდო მომსახურების მომხმარებელსა და საგადახდო მომსახურების პროვაიდერს შორის დავებს, რომლებიც უკავშირდება „საქართველოს ეროვნული ბანკის შესახებ“ ორგანული კანონიდან, „საგადახდო სისტემისა და საგადახდო

მომსახურების შესახებ“ საქართველოს კანონიდან, აგრეთვე მათ საფუძველზე მიღებული კანონქვემდებარე ნორმატიული აქტებიდან წარმოშობილ უფლებებსა და ვალდებულებებს. საჩივრის განხილვა უსასყიდლოა, ხოლო ადმინისტრაციული წარმოებისას კომისია ხელმძღვანელობს შეჯიბრებითობის, სამართლიანობის, გამჭვირვალობის, ობიექტურობის, მიუკერძოებლობისა და მხარეთა თანასწორობის პრინციპებით. დავის განხილვისთვის კანონმდებლობა განსაზღვრავს არაუმეტეს 90 კალენდარული დღეს, რაც დავის კომპლექსურობისა და ტექნიკური სპეციფიკის, აგრეთვე დავის მსვლელობისა და მოსაკვლევი საკითხის გათვალისწინებით, შესაძლებელია არაუმეტეს 30 კალენდარული დღით გახანგრძლივდეს.

საქართველოს ეროვნულ ბანკთან არსებულმა დავების განმხილველმა კომისიამ თავისი საქმიანობის პირველი წლის განმავლობაში განიხილა მომხმარებლებსა და საგადახდო მომსახურების პროვაიდერებს, მათ შორის, ბანკებს შორის წამოჭრილი 90 დავა. მომხმარებლების მიერ წარდგენილი საჩივრები უმეტესწილად უკავშირდებოდა მათ ანგარიშებზე განხორციელებულ დაუთანხმებელ გადახდის ოპერაციებს.

დავების განხილვის შედეგად, დავათა 85% დასრულდა მომხმარებლების სასარგებლოდ. შესაბამისად, პროვაიდერებმა მომხმარებლებს ჯამურად 300 000 ლარი აუნაზღაურეს. პროვაიდერების პასუხისმგებლიანობის ჭრილში აღსანიშნავია, რომ მოკვლევის მიმდინარეობისას, კომერციულმა ბანკებმა 16 შემთხვევაში კომისიის მიერ გადაწყვეტილების მიღებამდე დააკმაყოფილეს მომხმარებლების მოთხოვნა და აუნაზღაურეს დაუთანხმებელი გადახდის ოპერაციების თანხები.

10.2. RTGS სისტემაში განხორციელებული ოპერაციები

საქართველოს საგადახდო სისტემის უმნიშვნელოვანესი კომპონენტი არის ეროვნული ბანკის

დროის რეალურ რეჟიმში ანგარიშსწორების სისტემა (RTGS სისტემა), რომელიც ლარით ბანკთაშორის ანგარიშსწორების ძირითად მექანიზმს წარმოადგენს. 2024 წელს ეროვნული ბანკის RTGS სისტემას მიენიჭა სისტემურად მნიშვნელოვანი საგადახდო სისტემის სტატუსი და მასზე გავრცელდა ოვერსაიტის წესის მოთხოვნები. საყურადღებოა, რომ მნიშვნელოვანი სისტემის სტატუსის მინიჭებამდეც ეროვნული ბანკის მიერ ორჯერ განხორციელდა RTGS სისტემის თვითშეფასება ფინანსური ბაზრის ინფრასტრუქტურების პრინციპების საფუძველზე (ბოლო თვითშეფასება განხორციელდა 2021 წელს მსოფლიო ბანკისა და საერთაშორისო სავალუტო ფონდის ერთობლივი მისიის „ფინანსური სექტორის შეფასების პროგრამის“ (FSAP) ფარგლებში⁶¹), რომლის ქართულ კანონმდებლობაში იმპლემენტაციას წარმოადგენს 2023 წელს მიღებული „საგადახდო სისტემისა და საგადახდო სისტემის ოპერატორის ზედამხედველობის (ოვერსაიტის) წესი“. ვინაიდან, მიმდინარეობს არსებული სისტემის სრული განახლების პროექტი, მიღებულ იქნა გადაწყვეტილება სისტემის სრულმასშტაბიანი თვითშეფასება განხორციელდეს ახალ სისტემაზე, ხოლო არსებულ სისტემაზე ხორციელდება მიზნობრივი/თემატური შეფასებები.

2024 წლის დეკემბრის მდგომარეობით მისი მონაწილეები იყვნენ: საქართველოში ლიცენზირებული 17 კომერციული ბანკი, საქართველოს ეროვნული ბანკი და ფინანსთა სამინისტროს სახაზინო სამსახური, მათ შორის 2 მონაწილე 2024 წელს ხოლო 1 – 2025 წლის იანვარში ჩაერთო RTGS სისტემაში. RTGS სისტემაში მუშავდება როგორც დიდი თანხობრივი სიდიდის ბანკთაშორისი გადახდები, ასევე მონაწილეების კლიენტების საცალო გადახდები. გარდა ამისა, RTGS სისტემა უზრუნველყოფს საქართველოში მოქმედი ფასიანი ქაღალდების ანგარიშსწორების სისტემებისა (GSSS) და საერთაშორისო საბარათე სისტემებში დამუშავებული ოპერაციების ანგარიშსწორებასაც. RTGS სისტემას გააჩნია საუკეთესო საერთაშორისო პრაქტიკის შესაბამისად შექმნილი ბიზნეს უწყვეტობის გეგმა, რომლის ტესტირება წინასწარ დამუშავებული სცენარების მიხედვით რეგულარულად ხორ-

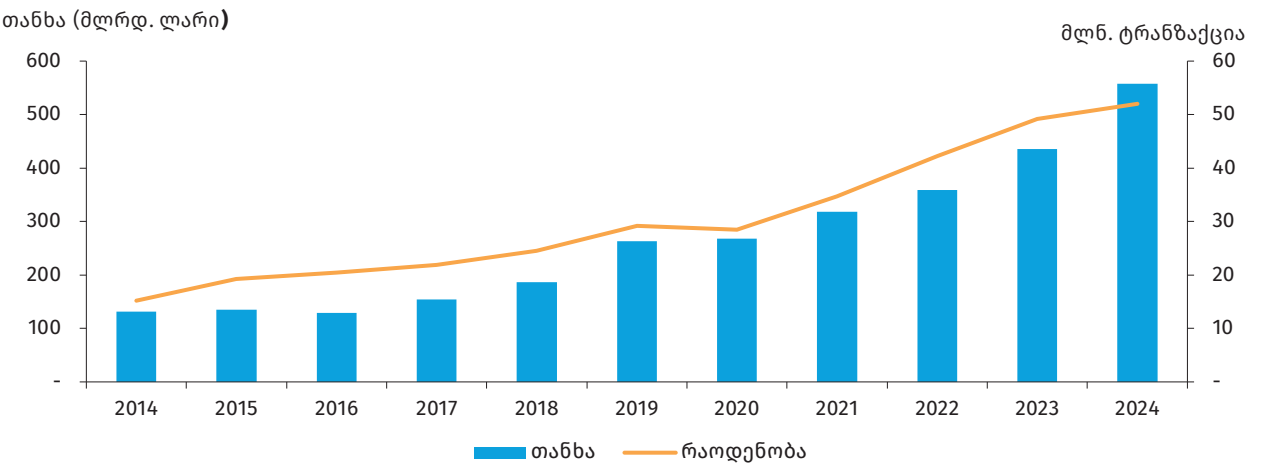
61. <https://www.imf.org/en/Publications/CR/Issues/2021/09/17/Georgia-Financial-System-Stability-Assessment-465911>

ციელდება. აღნიშნული ღონისძიებები ხელს უწყობს სისტემის ფუნქციონირებისას წარმოშობილი ტექნიკური თუ გარე ფაქტორებით გამოწვეული შეფერხებების შემთხვევაში სწრაფ და ეფექტურ რეაგირებას, ამცირებს დანაკარგების რისკებსა და მინიმუმამდე დაჰყავს სისტემის ხელმიუწვდომლობის დრო. 2024 წელს, წინა წლების მსგავსად, RTGS სისტემის მუშაობის უწყვეტობის მაღალი ხარისხი იყო უზრუნველყოფილი. კერძოდ, სისტემის მონაწილეებისათვის ხელმისაწვდომობა 99.8 პროცენტს აღემატებოდა, რაც მნიშვნელოვანია RTGS სისტემის, როგორც სხვა სისტემების (GSSS-ის და საბარათო სის-

ტემების) ანგარიშსწორების აგენტის როლის გათვალისწინებით.

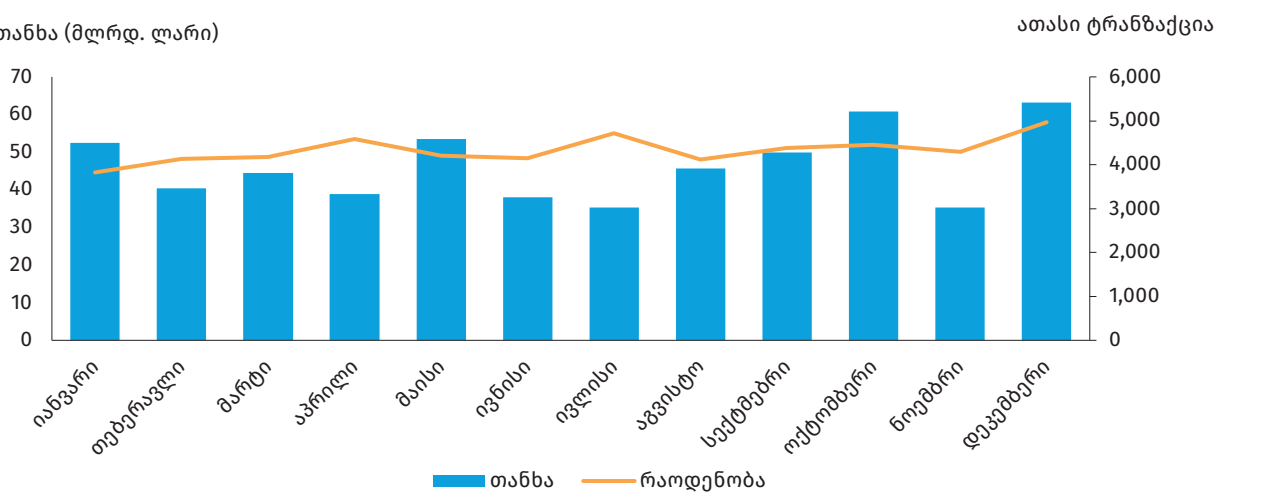
2024 წელს RTGS სისტემით 52 მილიონი გადახდის ოპერაცია განხორციელდა, თანხობრივად 557.8 მილიარდი ლარი, რაც წინა წლის მაჩვენებლებთან შედარებით, რაოდენობრივად 5.7 პროცენტით და თანხობრივად 28 პროცენტით მეტია. საყურადღებოა, რომ კომერციულ ბანკებს შორის გადახდების რაოდენობა 4.1 პროცენტით, ხოლო თანხა 14.9 პროცენტით გაიზარდა. RTGS სისტემით განხორციელებული გადახდების თანხობრივი და რაოდენობრივი მაჩვენებლების დინამიკა იხილეთ ქვემოთ წარმოდგენილ დიაგრამა N1-ზე.

დიაგრამა N 10.1 RTGS სისტემის საშუალებით განხორციელებული გადარიცხვები (2014-2024 წწ.)

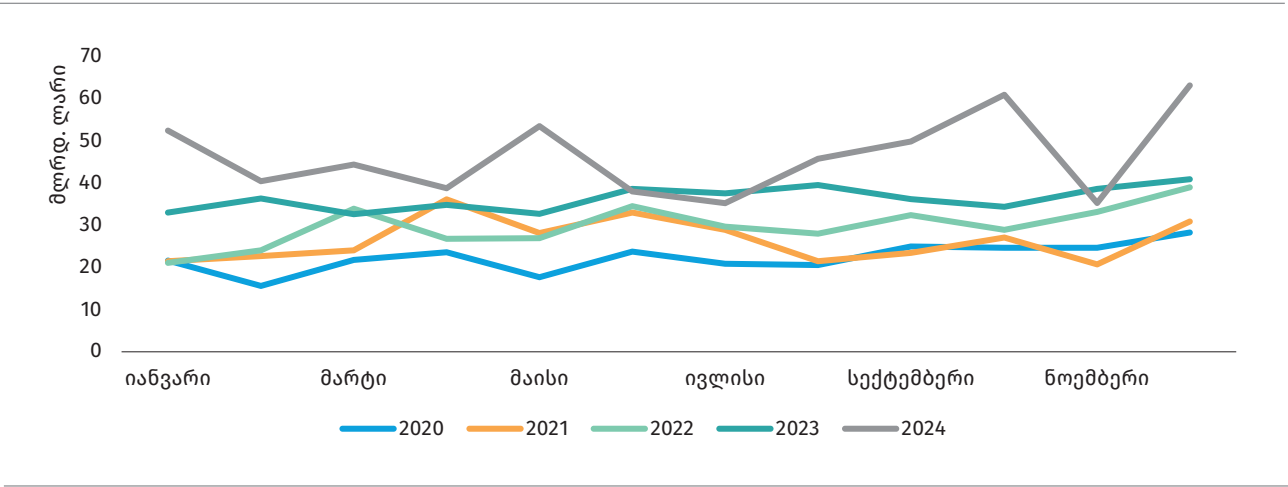
წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

დიაგრამა N 10.2 RTGS სისტემაში განხორციელებული გადარიცხვები (2024 წელი)

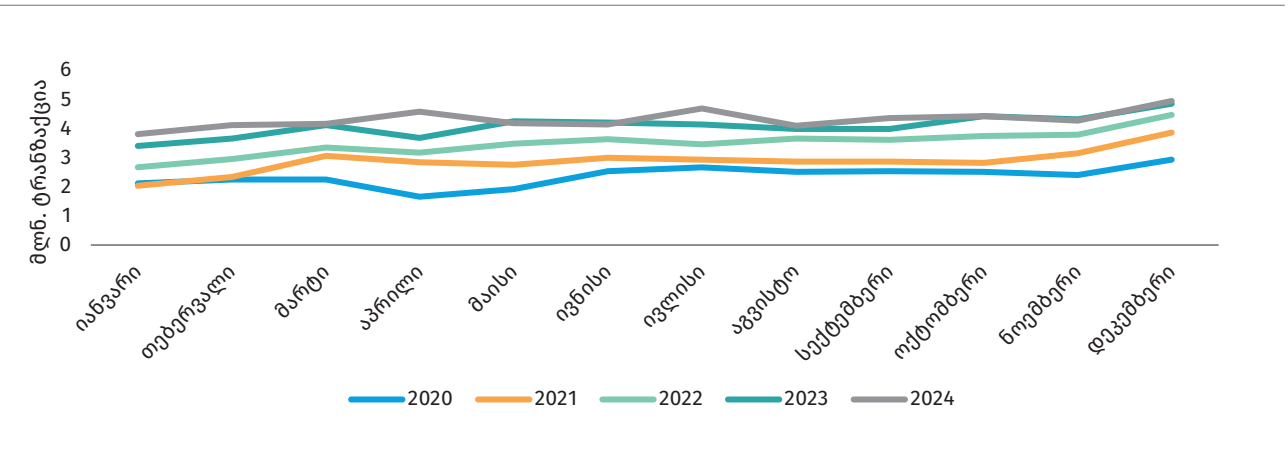
წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

დიაგრამა N 10.3 RTGS ოპერაციების თანხა წლებისა და თვეების მიხედვით (2020-2024 წწ.)

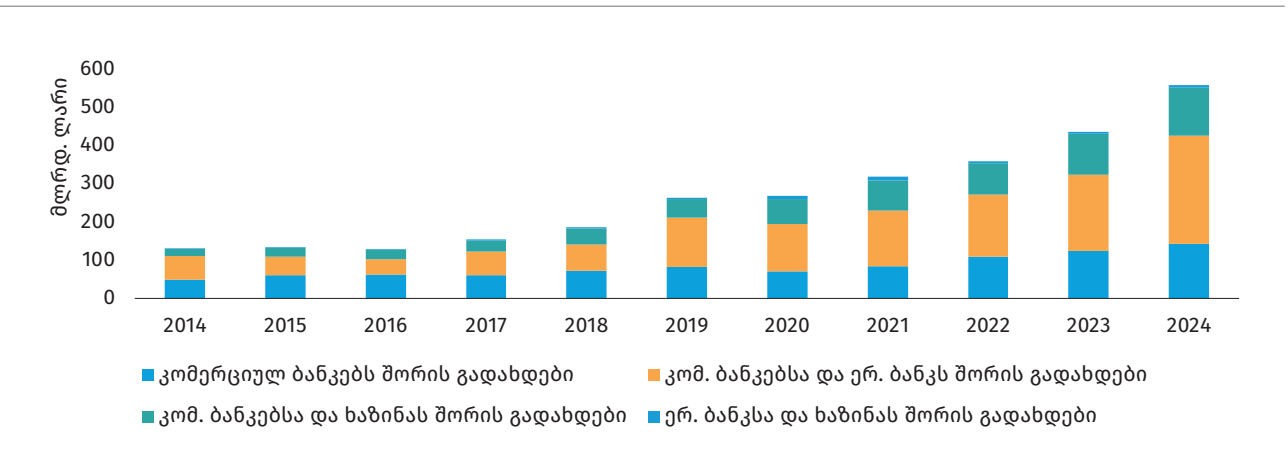
წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

დიაგრამა N 10.4 RTGS ოპერაციების რაოდენობა წლებისა და თვეების მიხედვით (2020-2024 წწ.)

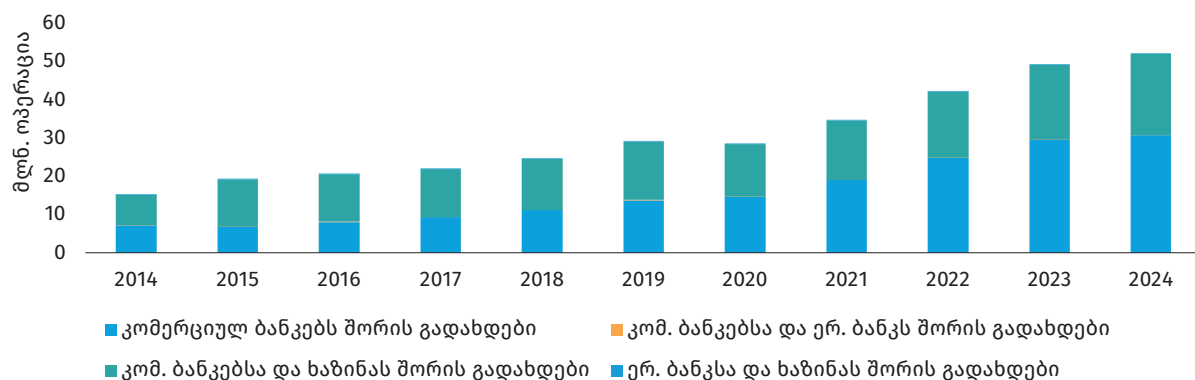
წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

დიაგრამა N 10.5 RTGS ოპერაციების თანხა მონაწილეების მიხედვით (2014-2024 წწ.)

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

დიაგრამა N 10.6 RTGS ოპერაციების რაოდენობა მონაწილეების მიხედვით (2014-2024 წწ.)

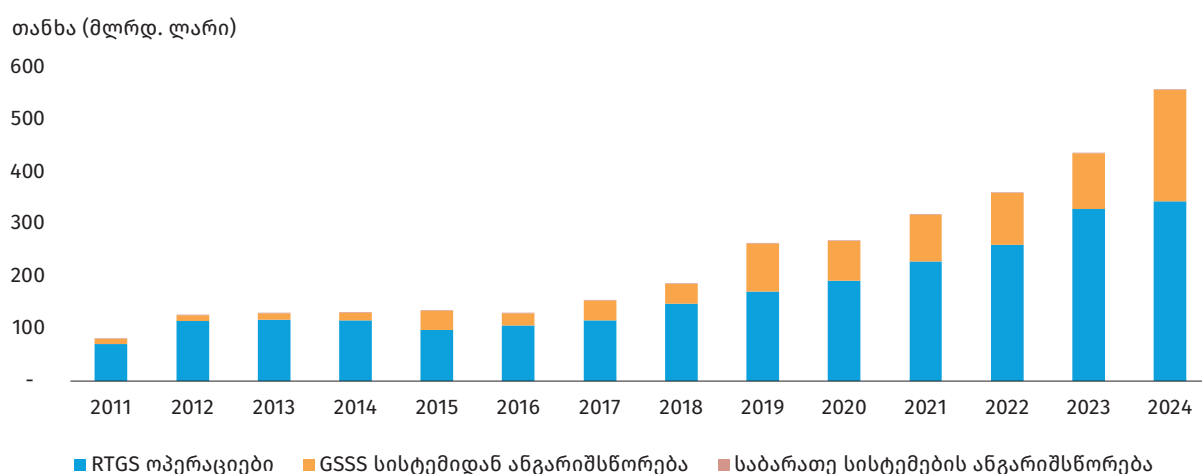

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

წინა წლების მსგავსად, RTGS სისტემის, როგორც სხვა სისტემებისთვის ანგარიშსწორების განმახორციელებლის როლი, მნიშვნელოვანია. 2024 წელს, სხვა სისტემების საბოლოო ანგარიშსწორების ოპერაციების თანხა 101 პროცენტით

გაიზარდა, და მისმა წილმა, სულ RTGS სისტემით შესრულებულ ოპერაციებში 38.6 პროცენტი (იხ. დიაგრამა N7) შეადგინა. ზრდა მთალინად განპირობებული იყო ფასიანი ქაღალდების ანგარიშსწორების სისტემის ოპერაციების ზრდით.

დიაგრამა N 10. 7 RTGS ოპერაციების თანხა ანგარიშსწორების მიხედვით (2011-2024 წწ.)

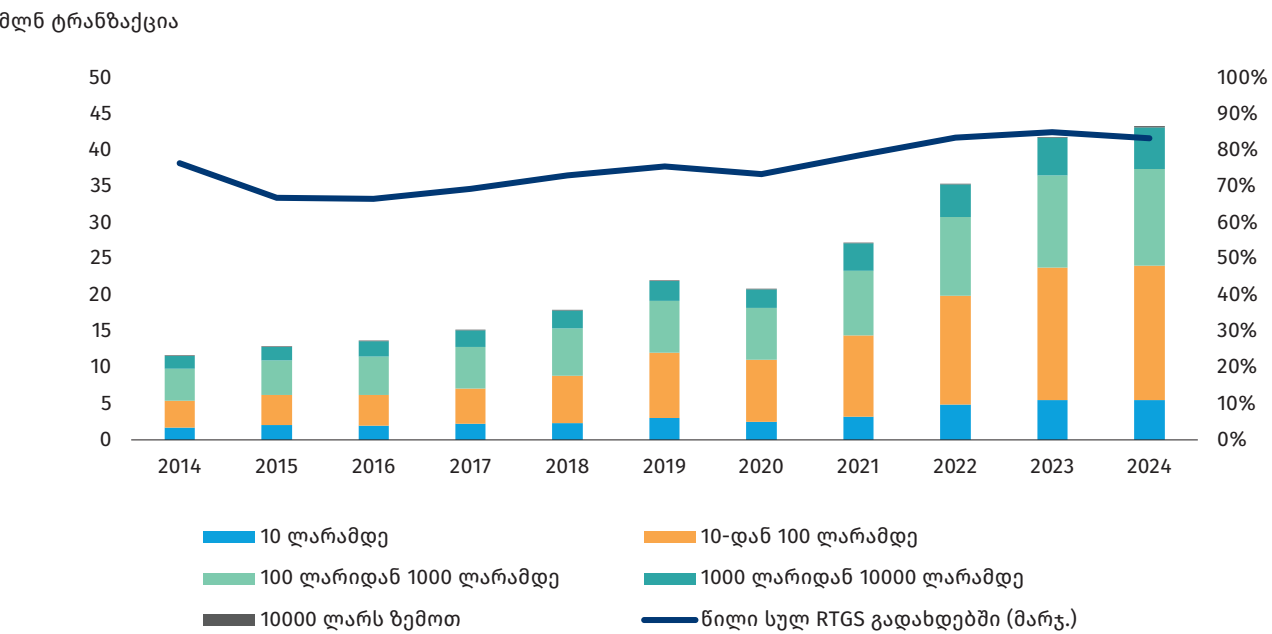

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

RTGS სისტემა არა მარტო დიდი თანხობრივი მოცულობის (საბითუმო), არამედ საცალო გადახდების კუთხითაც უმნიშვნელოვანეს როლს ასრულებს. 2024 წელს კომერციული ბანკების კლიენტების გადახდების წილმა, სულ RTGS გადახდებში, თანხობრივად 26.7 პროცენტი და

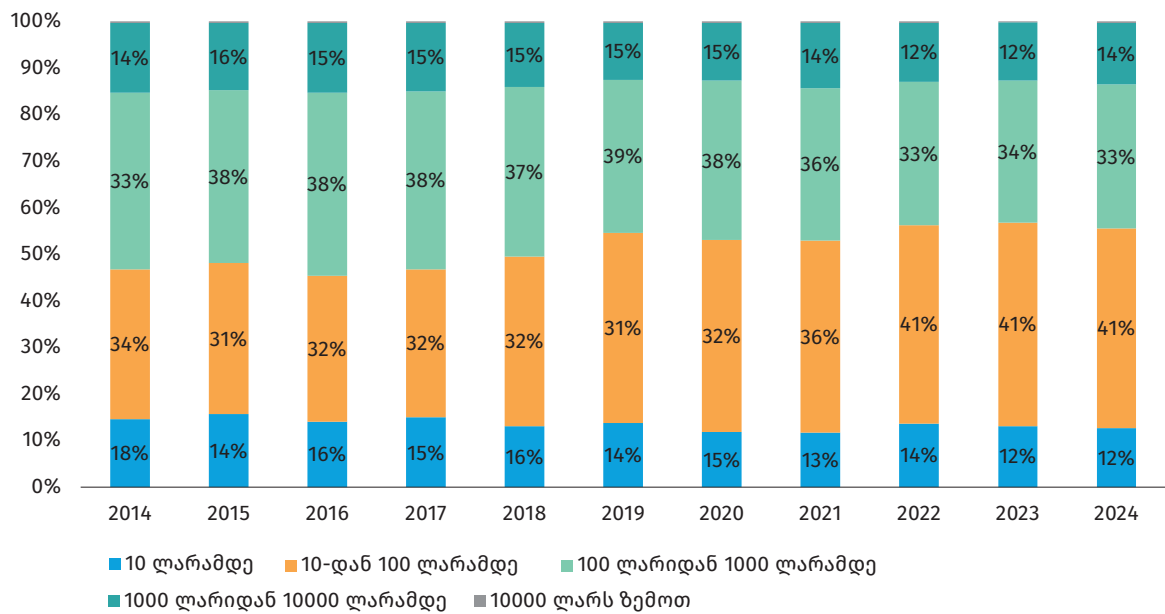
რაოდენობრივად 83 პროცენტი შეადგინა. აღსანიშნავია, რომ საცალო გადახდების რაოდენობის ყველაზე დიდი წილი (43 პროცენტი) 10-დან 100 ლარამდე გადახდებზე მოდის, ხოლო შემდეგ (31 პროცენტი) 100-დან 1000 ლარამდე გადახდებზე (იხ. დიაგრამა N8 და დიაგრამა N9).

დიაგრამა N 10.8 ბანკის კლიენტების გადახდების რაოდენობა თანხობრივი ზღვრების მიხედვით

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

დიაგრამა N 10.9 ბანკის კლიენტების გადახდების რაოდენობის განაწილება თანხობრივი ზღვრების მიხედვით

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

10.3. გადახდის ელექტრონული საშუალებები

თანამედროვე სამყაროში ინოვაციებისა და ციფრული ტექნოლოგიების ყოველდღიურ ცხოვრებაში მუდმივი გამოყენება მნიშვნელოვან როლს თამაშობს უნაღდო გადახდების განვითარებაში. ეს პროცესი ხელს უწყობს ისეთი ახალი პროდუქტების შექმნას, რომლებიც უფრო ერგება თანამედროვე მომხმარებლების საჭიროებებს.

საქართველოში ყველაზე ხშირად გამოყენებულ გადახდის ელექტრონულ საშუალებას წამოადგენს საბარათე ინსტრუმენტი, რომელის მეშვეობით განხორციელებული უნაღდო გადახდების რაოდენობა 24.5 პროცენტით გაიზარდა და მთლიანად უნაღდო გადახდების რაოდენობის 70.6 პროცენტს შეადგენს, რაც 2 პროცენტული პუნქტით მეტია 2023 წლის ანალოგიურ მაჩვენებელზე. აღსანიშნავია, რომ საქართველოში გამოშვებული საბარათე ინსტრუმენტებით უნაღდო გადახდების თანხის 54 პროცენტი და რაოდენობის 60 პროცენტი შესრულდა მობილური აპლიკაციებით, როგორიცაა მაგალითად Google Pay და Apple Pay. იმის გათვალისწინებით რომ ორივე ეს მობილური აპლიკაცია საქართველოში დაინერგა ბოლო 5 წლის განმავლობაში, გადახდების ასეთი მაღალი წილი მიუთითებს გადახდებისას მობილური აპლიკაციის გამოყენების სწრაფ ზრდაზე. ამასთან, მცირე განსხვავებაა მობილური აპლიკაციების გამოყენების ობიექტების მიხედვით, კერძოდ მობილური აპლიკაციებით სავაჭრო მომსახურების ობიექტებში განხორციელებული საბარათე გადახდები სულ საბარათე გადახდების თანხის 51 პროცენტს და რაოდენობის 63 პროცენტს შეადგენს, მაშინ როცა ელ. კომერციაში განხორციელებული საბარათე გადახდების შემთხვევაში მობილური აპლიკაციით შესრულებული გადახდების წილი შესაბამისად 46 და 49 პროცენტია.

ტრადიციულად მაღალია უკონტაქტო გადახდების წილი სულ სავაჭრო-მომსახურების ობიექტებში შესრულებულ საბარათე გადახდებში და 2024 წელს შეადგენდა თანხის 97 პროცენტს და რაოდენობის 99 პროცენტს.

ბოლო 8 წლის განმავლობაში მობილური ბანკის საშუალებით შესრულებული გადახდები ზრდის ტემპით უპირობო ლიდერს წარმოადგენდა როგორც რაოდენობრივი ასევე თანხობრივი თვალსაზრისით, რის შედეგადაც ის 2020 წლიდან საბარათე ინსტრუმენტის შემდეგ ყველაზე ხშირად გამოყენებად საშუალებად იქცა. 2024 წელს მობილური ბანკის საშუალებით განხორციელებული გადახდების რაოდენობა გაიზარდა 14 პროცენტით 2023 წელთან შედარებით და სულ უნაღდო გადახდების რაოდენობის 25 პროცენტი შეადგინა, რაც 2 პროცენტული პუნქტით ნაკლებია წინა წლის ანალოგიურ მაჩვენებელზე.

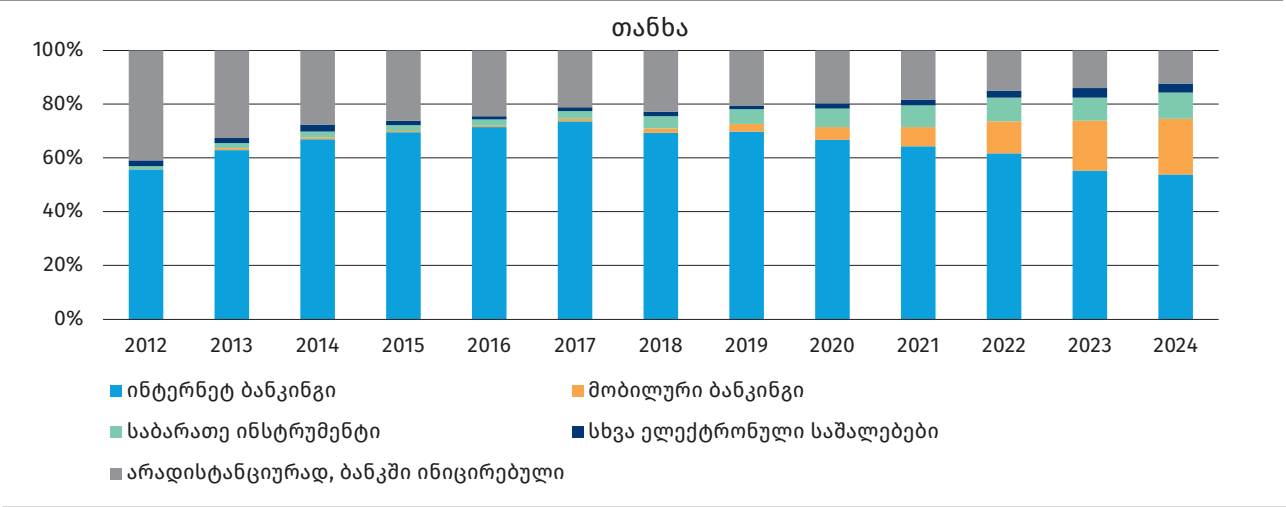
უკანასკნელი 12 წლის განმავლობაში საბარათე ინსტრუმენტის გამოყენების სიხშირე სტაბილურად მაღალი ზრდის ტემპით ხასიათდებოდა და 22 პროცენტიდან 60 პროცენტამდე მერყეობდა. სწორედ ამიტომ მისი წილი მთლიანად უნაღდო გადახდებში 2012 წელს არსებული 24.3 პროცენტიანი მაჩვენებლიდან 2019-2021 წლების მაჩვენებლებით გაიზარდა 83 პროცენტამდე, ამასთან საყურადღებოა, რომ პარალელურად, 2015 წლიდან, ასევე აქტიურად იზრდებოდა საქართველოს ბაზრისათვის იმ დროს შედარებით ახალი საგადახდო არხის - მობილური ბანკის განვითარების მაჩვენებელი, რომლის მეშვეობით უნაღდო გადახდების რაოდენობის მხოლოდ 0.5 პროცენტი სრულდებოდა. 2015-2023 წლებში მობილური ბანკით განხორციელებული გადახდების რაოდენობა საშუალოდ 128 პროცენტით იზრდებოდა, რამაც განაპირობა, რომ მისი წილი სულ უნაღდო გადახდებში 27 პროცენტამდე გაიზარდა 2023 წელს. თუმცა 2024 წელს მობილური ბანკით გადახდების რაოდენობა გაიზარდა მხოლოდ 13.7 პროცენტით და შეადგინა უნაღდო გადახდების 25 პროცენტი, რაც 2 პროცენტული პუნქტით ნაკლებია 2023 წლის ანალოგიურ მაჩვენებელზე. 2015 წლიდან ეს პირველი შემთხვევაა, როცა მობილური ბანკით გადახდების წილი სულ უნაღდო გადახდებში არ გაზრდილა. შედარებით უმნიშვნელოდ, 1,2 პროცენტით, გაიზარდა ინტერნეტ ბანკით განხორციელებული გადახდების რაოდენობა და შეადგინა უნაღდო გადახდების 3 პროცენტი, რაც 1 პროცენტული პუნქტით ნაკლებია 2023 წლის მაჩვენებელზე. რაც შეეხება არადისკინაციურად ინიცირებულ საგადახდო დავალებებს, მათი წილი უმნიშვნელოდ, 0.1 პროცენტით, შემცირდა და სულ უნაღდო გადახდების რაოდენობის 1 პროცენტი შეადგინა.

2012 წლიდან დაწყებული თანხობრივი მაჩვენებლების მხრივაც მნიშვნელოვანი ძვრები მოხდა. მომხმარებლების მიერ უნაღდო გადახდების უდიდესი ნაწილი ტრადიციულად ინტერნეტ-ბანკის მეშვეობით ხორციელდება. 2012 წლიდან მისი მეშვეობით განხორციელებული გადახდების თანხა სტაბილურად ორნიშნა ზრდის ტემპით ხასიათდებოდა⁶², რამაც განაპირობა მთალიანად უნაღდო გადახდებში მისი წილის ზრდა 2012 წლის 56 პროცენტიანი წილიდან 74 პროცენტამდე 2017 წელს. ამ პერიოდში ინტერნეტ-ბანკით განხორციელებული გადახდების თანხის წილის ზრდა ძირითადად მიმდინარეობდა არაღისტანციური საშუალებებით განხორციელებული გადახდების წილის შემცირების ხარჯზე, რომელიც იმ პერიოდში უნაღდო გადახდების მეთოდებიდან მეორე ადგილს იკავებდა, კერძოდ, მისი წილი 41 პროცენტიდან (2012 წლის მდგომარეობით) შემცირდა 21 პროცენტამდე 2017 წელს. მიუხედავად ამისა, იგი მაინც რჩებოდა თანხობრივი თვალსაზრისით მეორე, ყველაზე ინტენსიურად გამოყენებად საშუალებად. 2018 წლიდან საბარათე ინსტრუმენტის და განსაკუთრებით კი მობილური ბანკით განხორციელებული გადახდების ინტენსიური ზრდა უკვე შესამჩნევად მოქმედებს უნაღდო გადახდების თანხის საერთო სურათზე, რის გამოც ინტერნეტ-ბანკით შესრულებული უნაღდო გადახდების თანხის წილი, მიუხედავად ორნიშნა ზრდის ტემპისა მცირდება 74 პროცენტიდან 55 პროცენტამდე 2023 წელს, პარალელურად კი

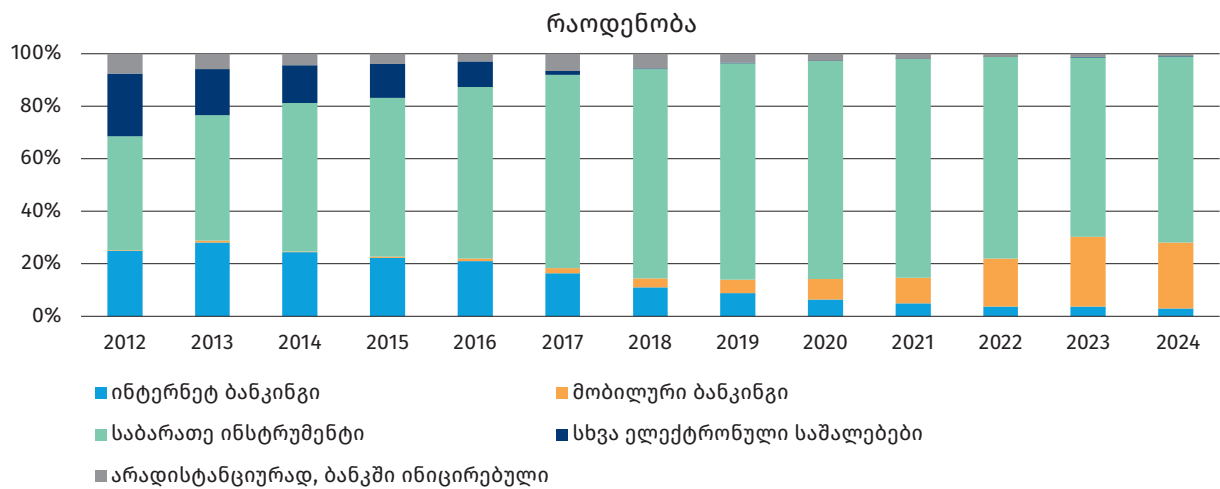
მკვეთრად იზრდება მობილური ბანკით შესრულებული გადახდების წილი, რომელმაც 2023 წელს 19 პროცენტს მიაღწია და პირველად გადააჭარბა არაღისტანციური საშუალებებით შესრულებული გადარიცხვების თანხას და ამ მხრივ მხოლოდ ინტერნეტ-ბანკით შესრულებულ გადახდებს ჩამორჩება. აღნიშნული ტენდენციები გაგრძელდა 2024 წელსაც, კერძოდ, ინტერნეტ-ბანკით შესრულებული გადახდების თანხა გაიზარდა მხოლოდ 3.7 პროცენტით და მთალიანად უნაღდო გადახდების თანხის 54 პროცენტი შეადგინა, რაც 1 პროცენტული პუნქტით ნაკლებია 2013 წლის ანალოგიურ მაჩვენებელზე. მობილური ბანკით შესრულებული გადახდების თანხა კი გაიზარდა 18 პროცენტით და შეადგინა სულ უნაღდო გადახდების 21 პროცენტი, რაც 2 პროცენტული პუნქტით მეტია წინა წლის მაჩვენებელზე. კვლავ გაგრძელდა არაღისტანციური საშუალებებით შესრულებული გადახდების წილის შემცირების ტენდენცია, რომელმაც 2023 წლიდან მესამე ადგილზე გადაინაცვლა. 2024 წელს მისი მეშვეობით შესრულებული გადახდების თანხა შემცირდა 6.1 პროცენტით წინა წელთან შედარებით და შეადგინა მთალიანად უნაღდო გადახდების თანხის 12 პროცენტი, რაც 2 პროცენტული პუნქტით ნაკლებია 2023 წლის შესაბამის მაჩვენებელზე.

უნაღდო გადახდების სტატისტიკური მონაცემები, მათი ინიცირების საშუალებების ჭრილში, ნაჩვენებია დიაგრამებზე N10 და N11.

დიაგრამა N 10.10 საქართველოში უნაღდო გადახდის ინიცირების საშუალებების გამოყენება 2012-2024 წლებში

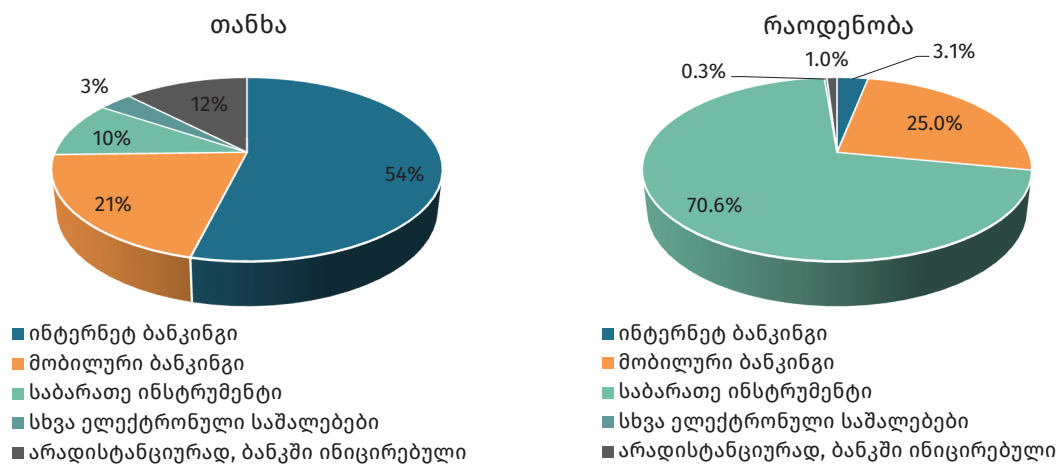

62. გამონაკლისი პანდემიური 2020 წელი იყო, როცა ინტერნეტ ბანკით განხორციელებული გადახდების თანხა 2.2 პროცენტით შემცირდა.

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

დიაგრამა N 10.11 საქართველოში უნაღდო გადახდების განაწილება მათი ინიცირების საშუალებების მიხედვით (2024 წელი)

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

10.4. საბარათო ინსტრუმენტების ბაზარი

საბარათო ოპერაციის ინიცირების საშუალებებს შორის სულ უფრო მეტ პოპულარობას იძენს მობილური აპლიკაციები, როგორიცაა Google Pay და Apple Pay. 2024 წლის მდგომარეობით 7 კომერციულ ბანკს და 1 არასაბანკო საგადახდო მომსახურების პროვაიდერს დანერგილი ჰქონდათ გადახდების მობილური აპლიკაციები, რამაც განაპირობა ამ აპლიკაციებით შესრულებული საბარათო ოპერაციების ზრდა. კერძოდ, 2023 წელთან შედარებით მობილური აპლიკაციე-

ბით შესრულებული ოპერაციები 53 პროცენტით გაიზარდა რაოდენობრივად, ხოლო თანხობრივად 33 პროცენტით.

2024 წელს საბარათო ინსტრუმენტით ნაღდი ფულის გატანის ოპერაციების თანხის წლიური ზრდის ტემპი შეადგენდა 11.9 პროცენტს, რაც მხოლოდ 0.5 პროცენტული პუნქტით აღემატება 2023 წლის ზრდის მაჩვენებელს. ამის საპირისპიროდ ნაღდი ფულის გატანის ოპერაციების ზრდის ტემპი 2021 და 2022 წლებში მკვეთრად აღემატებოდა წინა წლების მაჩვენებლებს და შეადგენდა შესაბამისად 29 და 31 პროცენტს, რაც დამატებითი შესწავლის საგანს წარმოადგენს (იხ. დიაგრამა N12).

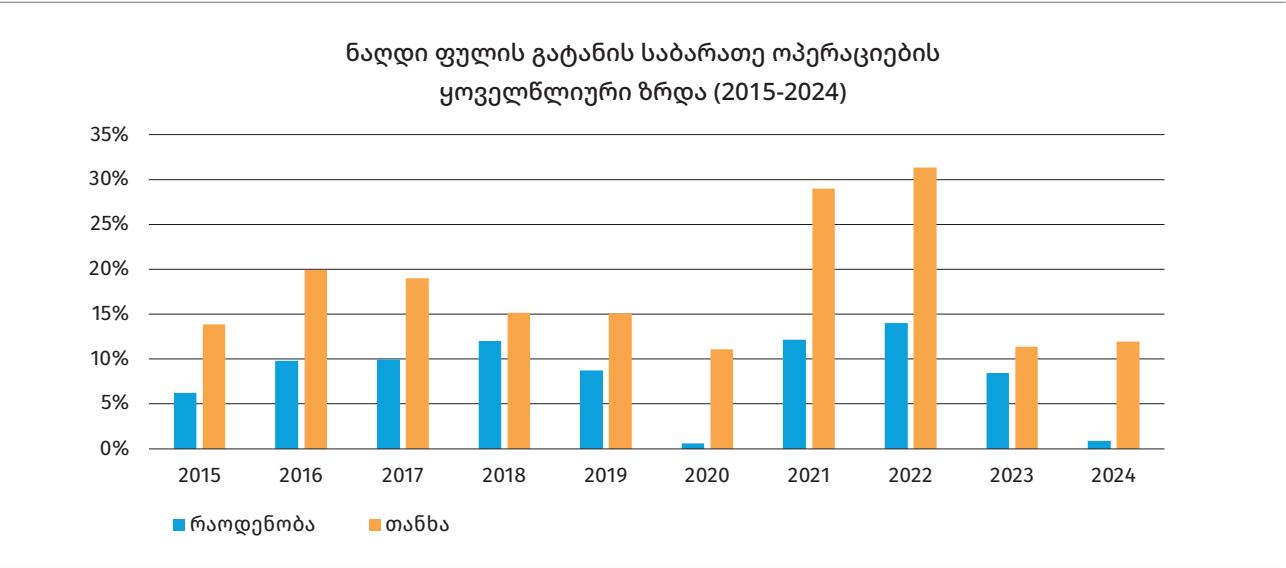
რაც შეეხება უნაღდო საბარათე გადახდის ოპერაციების თანხას, მისი წლიური ზრდის ტემპი 2024 წელს კვლავ მნიშვნელოვნად აღემატებოდა ნაღდი ფულის გატანის ოპერაციების თანხის ზრდას და შეადგენდა 21.8 პროცენტს, თუმცა ეს მაჩვენებელი 4 პროცენტული პუნქტით ჩამორჩება 2023 წლის ანალოგიურ მაჩვენებელს უნაღდო საბარათე გადახდის ოპერაციების მხრივ.

ანალოგიური ტენდენცია აღინიშნება საბარათე ინსტრუმენტით შესრულებული ოპერაციების რაოდენობის მხრივაც: 2024 წელს ნაღდი ფულის

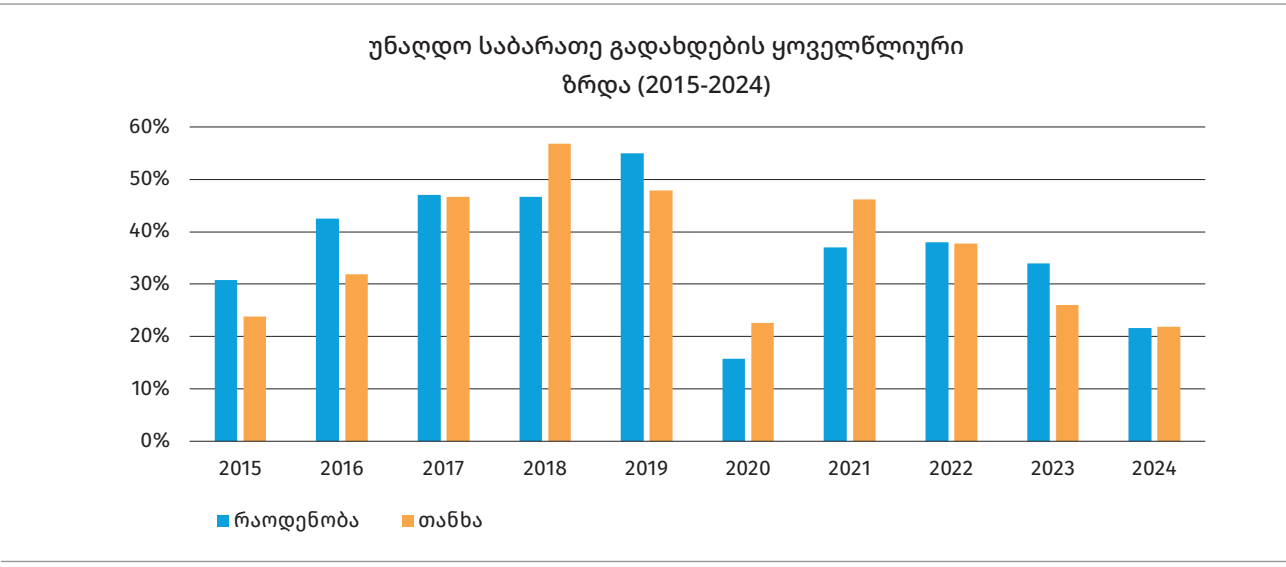
გატანის ოპერაციების რაოდენობის ზრდამ წინა წელთან შედარებით შეადგინა 1 პროცენტი, რაც 7 პროცენტული პუნქტით ჩამოუვარდება 2023 წლის ანალოგიურ მაჩვენებელს. საბარათე ინსტრუმენტით უნაღდო გადახდების რაოდენობის ზრდის ტემპი მნიშვნელოვნად აღემატება ნაღდი ფულის გატანის ოპერაციების შესაბამის მაჩვენებელს და შეადგენა 21.6 პროცენტს.

2015-2024 წლებში საბარათე ოპერაციების რაოდენობრივი და თანხობრივი მაჩვენებლების წლიური ზრდა იხ. დიაგრამა N12-ზე:

დიაგრამა N 10.12 საბარათე ოპერაციების ყოველწლიური ზრდა, თანხობრივად და რაოდენობრივად

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

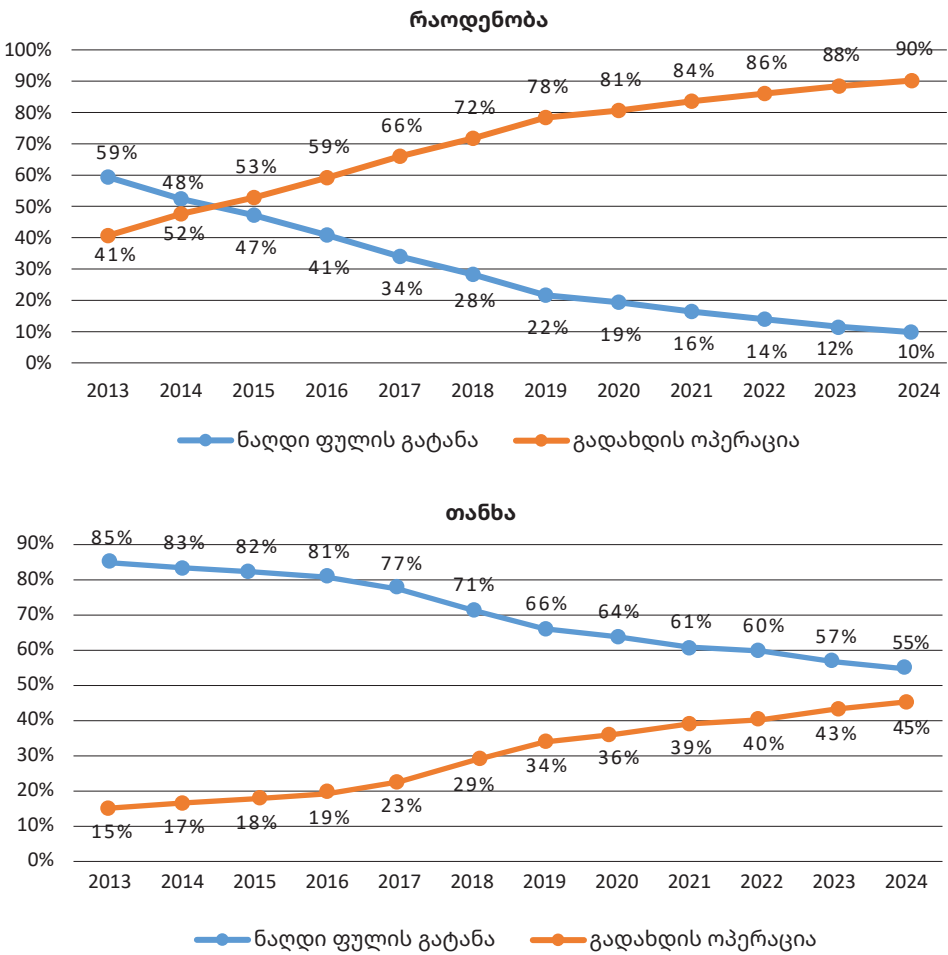

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

საბარათე ინსტრუმენტით განხორციელებული ნაღდი ფულის გატანისა და უნაღდო გადახდების ზემოთ აღნიშნული დინამიკა დადებითად აისახება უნაღდო გადახდების წილის ზრდაზეც. ბოლო 10 წლის განმავლობაში უნაღდო გადახდების წილი სულ საბარათე ოპერაციებში სტაბილურად იზრდება როგორც თანხობრივი, ასევე რაოდენობრივი თვალსაზრისით. ამასთან, თუ გადახდის ოპერაციების რაოდენობის მხრივ უნაღდო საბარათე გადახდები უკვე 2015 წლიდან აჭარბებდა ნაღდი ფულის გატანის ოპერაციებს

და 2024 წელს სულ საბარათე გადახდების 90% შეადგინა, თანხობრივი თვალსაზრისით, იგი ჯერ კიდევ ჩამორჩება ნაღდი ფულის გატანის ოპერაციებს და 2024 წელს შეადგინა სულ საბარათე გადახდების თანხის 45%, რაც 2 პროცენტული პუნქტით მეტია 2023 წლის შესაბამის მაჩვენებელზე. არსებული ტენდენციის გათვალისწინებით, სავარაუდოა, რომ საგადახდო ბარათებით უნაღდო გადახდები უკვე 2-3 წელიწადში თანხობრივად გაააჭარბებს ნაღდი ფულის გატანის ოპერაციებს (იხ. დიაგრამა N14)

დიაგრამა N 10.13 საბარათე ინსტრუმენტით განხორციელებული ნაღდი ფულის გატანისა და უნაღდო გადახდების წილის დინამიკა 2013-2024 წლებში

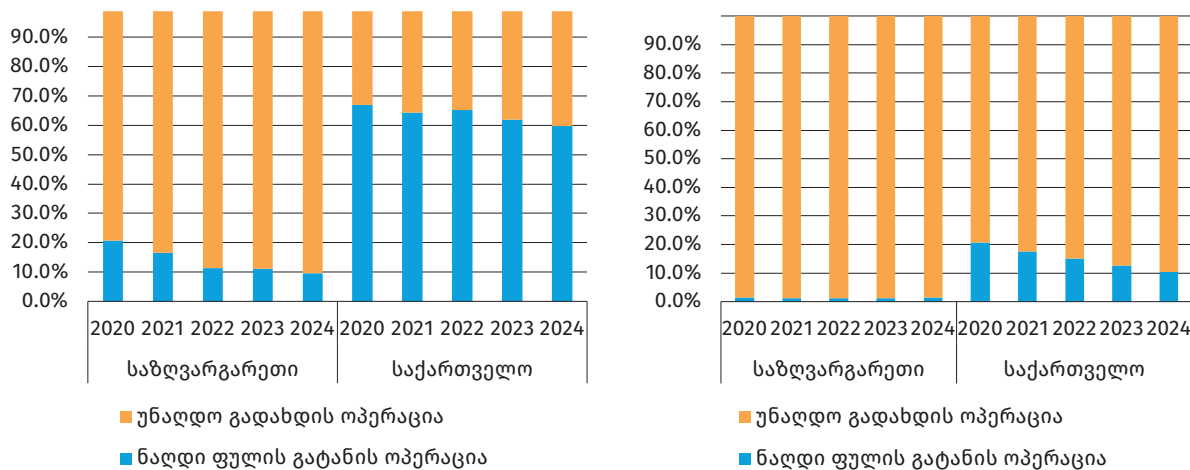

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

2024 წელს საქართველოში გამოშვებული საბარათე ინსტრუმენტებით სულ შესრულდა 1.07 მილიარდი ოპერაცია საერთო თანხით 85.2 მილიარდი ლარი. აქედან, ქვეყნის შიგნით შესრულდა ოპერაციების რაოდენობის 94 პროცენტი და თანხის 89 პროცენტი, რაც უმნიშვნელოდ განსხვავდება გასული წლის ანალოგიური მაჩვენებლებისგან. აღსანიშნავია, რომ უცხოეთში ქართული ბარათებით განხორციელებულ ოპერაციებში მნიშვნელოვნად მაღალია უნაღდო გადახდების წილი (როგორც რაოდენობრივად, ასევე თანხობრივად) განსხვავებით ამავე ბარათებით საქართველოში შესრულებულ ოპერაციებთან შედარებით. კერძოდ, 2024 წლის მო-

ნაცემებით უცხოეთში ქართული ბარათებით განხორციელებული ოპერაციების საერთო თანხაში ნაღდი ფულის გატანის ოპერაციების წილი შეადგენს 9.7 პროცენტს (რაოდენობრივი მაჩვენებლებით 1.3 პროცენტი), ხოლო ამავე ბარათებით საქართველოში - 59.8 პროცენტს (რაოდენობრივად 10.4 პროცენტი). ამასთან, საყურადღებოა, რომ გადახდის (ფიზიკური) პოსტერმინალებით ოპერაციების წილის ზრდის ტენდენცია თითქმის ერთნაირადაა გამოკვეთილი როგორც საქართველოში გამოშვებული ბარათებით ქვეყნის შიგნით, ასევე ქვეყნის გარეთ შესრულებულ ოპერაციებში (იხ. დიაგრამა N15).

დიაგრამა N 10.14 საბარათე ინსტრუმენტით განხორციელებული ნაღდი ფულის გატანისა და გადახდის პოსტერმინალებით გადახდების წილის დინამიკა საზღვარგარეთ და საქართველოში 2020-2024 წლებში

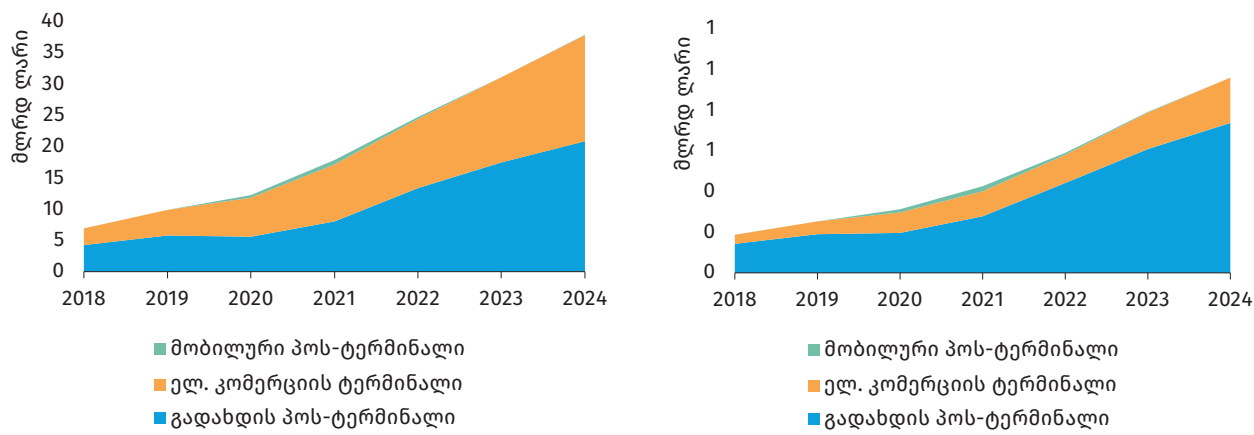
წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

2024 წელს საქართველოსა და უცხოეთში განხორციელებული უნაღდო გადახდის ოპერაციების რაოდენობაში ელექტრონული კომერციის ოპერაციების წილი უმნიშვნელოდ შეიცვალა და შეადგინა რაოდენობის 23 პროცენტი, ხოლო თანხობრივი მაჩვენებლებით 1 პროცენტული პუნქტით გაიზარდა და შეადგინა თანხის 45 პროცენტი. ამასთან, საზღვარგარეთ ელ. კომერციის გადახდების რაოდენობრივი წილი სულ ელ. კომერციის ოპერაციებში მნიშვნელოვნად, 10 პროცენტული პუნქტით შემცირდა 2023 წლის მაჩვენებელთან შედარებით და შეადგინა 17 პროცენტი. აღსანიშნავია, რომ მიუხედავად რაოდენობრივი შემცირებისა თითქმის უცვლელი დარჩა უცხოეთში

ელ. კომერციის ოპერაციების თანხობრივი წილი და შეადგინა სულ ელ. კომერციის გადახდების 28 პროცენტი, რაც ერთი პროცენტული პუნქტით ნაკლებია 2023 წლის ანალოგიურ მაჩვენებელზე.

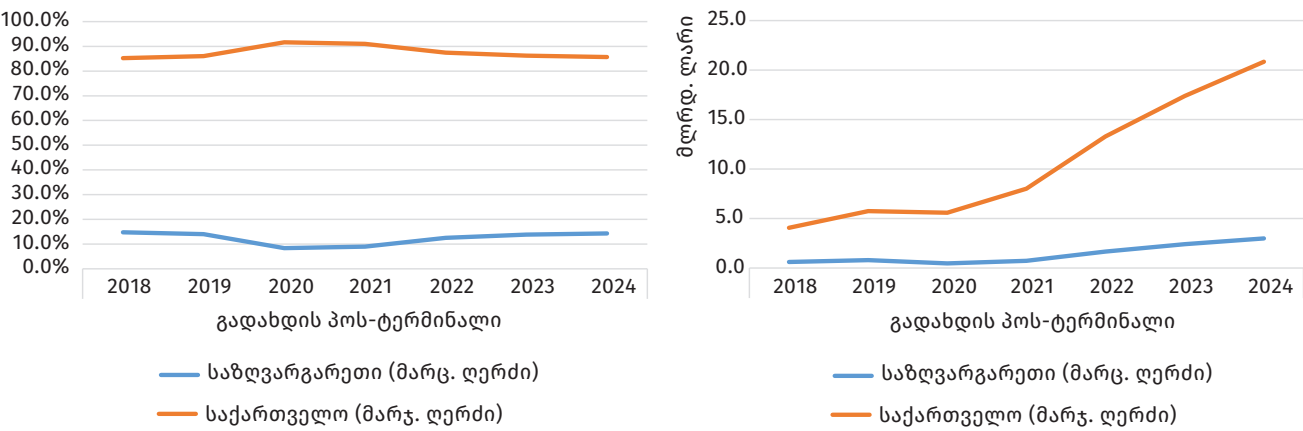
რაც შეეხება გადახდის ფიზიკური პოსტერმინალების მეშვეობით საზღვარგარეთ შესრულებილ გადახდებს, მათი წილი სულ გადახდის პოსტერმინალებით შესრულებულ გადახდებში პრაქტიკულად არ შეცვლილა და შეადგინა მხოლოდ 14 პროცენტი თანხობრივი და 3.5 პროცენტი რაოდენობრივი მაჩვენებლების მიხედვით (უნაღდო გადახდის ოპერაციების დინამიკა იხ. დიაგრამა N 16-17).

დიაგრამა N 10.15 საქართველოში გამოშვებული ბარათებით შესრულებული უნაღდო გადახდის ოპერაციების დინამიკა 2018-2024 წწ.

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

დიაგრამა N 10.16 ქართული ბარათებით საქართველოში და უცხოეთში გადახდის პოს-ტერმინალებზე განხორციელებული გადახდების დინამიკა 2018-2024 წლებში

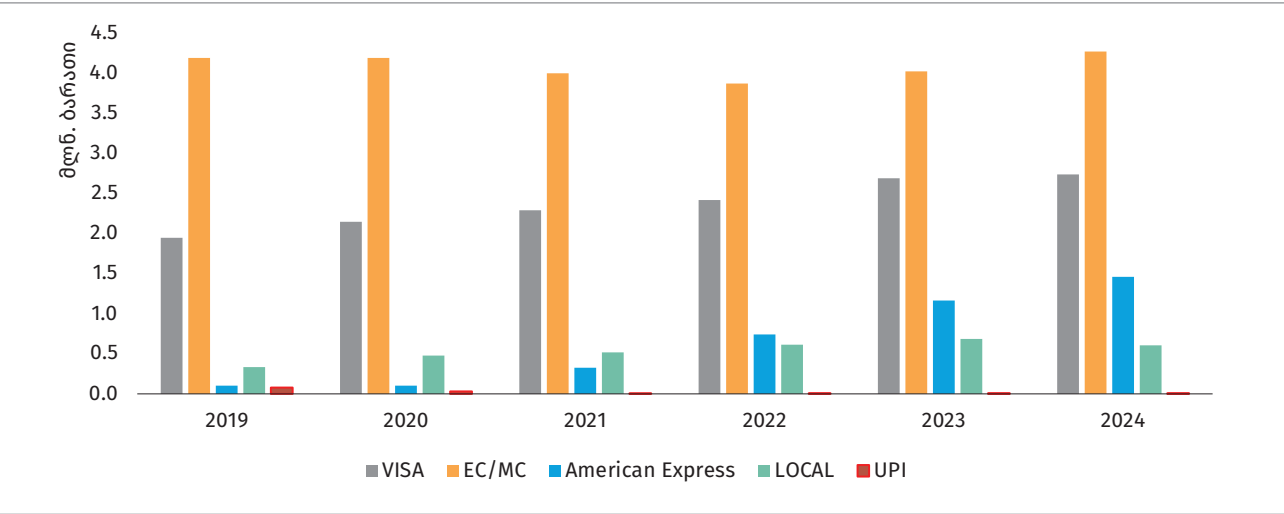
წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

2024 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით, საქართველოში კომერციული ბანკების მიერ გამოშვებულმა სადებეტო და საკრედიტო საგადახდო ბარათების რაოდენობამ 9.6 მილიონი შეადგინა, რაც 8 პროცენტით მეტია 2023 წლის შესაბამის მაჩვენებელზე. გამოშვებული ბარათების 90 პროცენტი არის ჩიპიანი⁶³, 6 პროცენტი - საკრედიტოა. ერთ სულ მოსახლეზე გამოშვებული

საგადახდო ბარათების რაოდენობა შეადგენს 2.6-ს. საქართველოში გამოშვებული ბარათების უდიდესი წილი უჭირავს საერთაშორისო საბარათე სქემების ბარათებს (სულ გამოშვებული ბარათების 94 პროცენტი). წლების მიხედვით გამოშვებული საგადახდო ბარათების დინამიკა საბარათე სქემების მიხედვით გამოსახულია დიაგრამა N18-ზე:

63. უჩიპო ბარათები ძირითადად წარმოადგენს სპეციფიკური, შეზღუდული გამოყენების საგადახდო ინსტრუმენტს, მაგ. სოციალურ ბარათებს, რომელთა გამოყენება გადახდებისათვის მნიშვნელოვნად მცირეა.

დიაგრამა N 10.17 კომერციული ბანკების მიერ გამოშვებული ბარათების რაოდენობა საბარათო სქემების მიხედვით

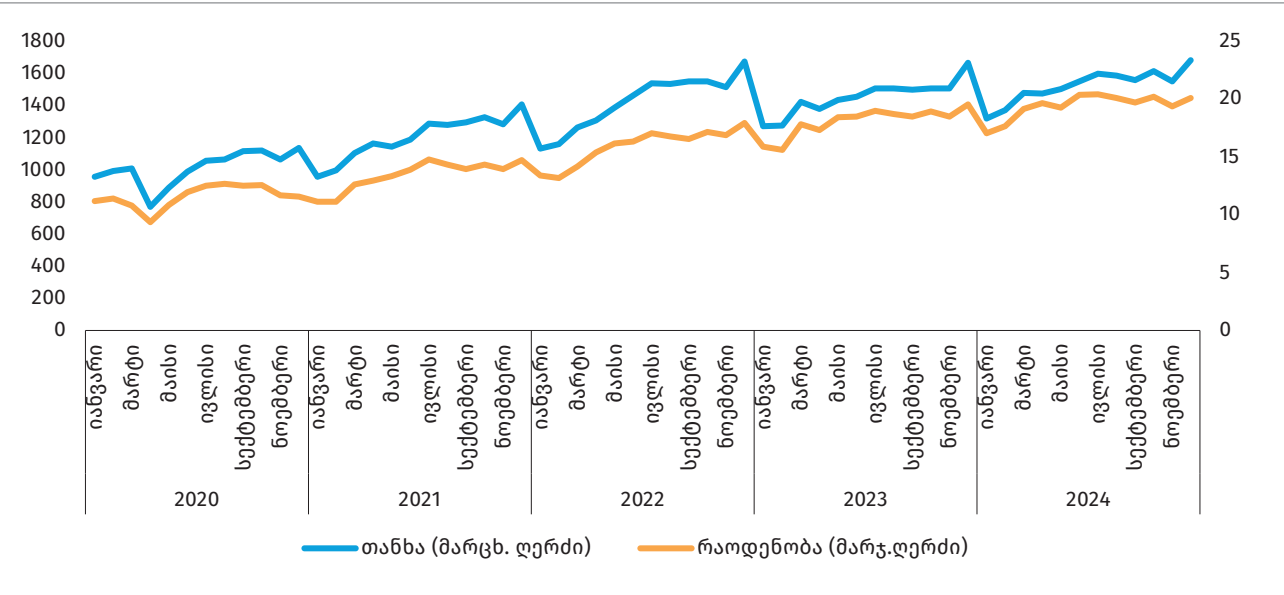

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

2024 წლის განმავლობაში აქტიური ბარათების⁶⁴ თვის საშუალო რაოდენობა შეადგენდა 4.56 მილიონს, რაც გამოშვებული ბარათების თვის საშუალო მაჩვენებლის 49.6 პროცენტს შეადგენს და უმნიშვნელოდ (0.3 პროცენტული პუნქტით) აჭარბებს 2023 წლის ანალოგიურ მაჩვენებელს. 2024 წელს ერთი აქტიური ბარათით თვეში საშუალოდ შესრულებული ოპერაციების შე-

ადგენდა 19.4-ს, თანხობრივად კი 1520 ლარს, რაც რაოდენობრივად 1.4 ოპერაციით, ხოლო თანხობრივად დაახლოებით 70 ლარით მეტია წინა წლის შესაბამის მაჩვენებლებზე. აქტიური ბარათით საშუალოდ თვეში განხორციელებული გადახდების რაოდენობისა და თანხის დინამიკა იხ. დიაგრამა N 19-ში.

დიაგრამა N 10.18 აქტიური ბარათით თვეში საშუალოდ განხორციელებული გადახდების რაოდენობა და თანხა

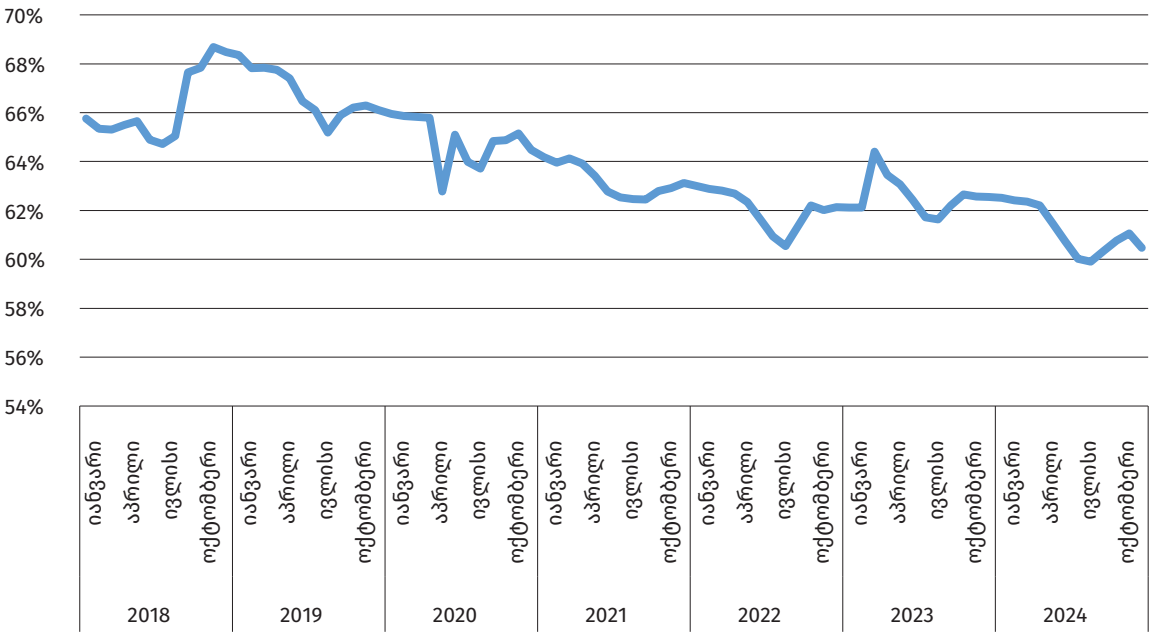
წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

64. აქტიური ბარათი - გამოშვებული საგადახდო ბარათი, რომლითაც საანგარიშო პერიოდის განმავლობაში შესრულდა ერთი ოპერაცია მაინც

2024 წლის დეკემბრის მდგომარეობით საქართველოში განთავსებული იყო დაახლოებით 117.7 ათასი გადახდის პოსტ-ტერმინალი, რაც 11 პროცენტით მეტია წინა წლის შესაბამის პერიოდთან შედარებით. გადახდის პოსტ-ტერ-

მინალების 60.4 პროცენტი განლაგებულია დედაქალაქში. მიუხედავად ასეთი კონცენტრაციისა, ბოლო 5 წლის განმავლობაში შეიმჩნევა თბილისში განლაგებული გადახდის პოსტ-ტერმინალების წილის შემცირების ტენდენცია.

დიაგრამა N 10.19 თბილისში განლაგებული გადახდის პოსტ-ტერმინალების რაოდენობის წილი სულ გადახდის პოსტ-ტერმინალებში (2019-2024 წწ.)

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

საქართველოში განლაგებული საბარათე მოწყობილობებით (პოსტ-ტერმინალებსა და ბანკომატებში) 2024 წელს ჯამურად 1 მილიარდი ოპერაცია შესრულდა, თანხობრივად 82.5 მილიარდი ლარი. აღნიშნული მაჩვენებლები რაოდენობრივად 22 პროცენტით, ხოლო თანხობრივად 16 პროცენტით აღემატება წინა, 2023 წლის ანალოგიურ მაჩვენებლებს. 2024 წლის ოპერაციების რაოდენობის 97 პროცენტი და თანხის 95 პროცენტი ქართული საბარათე ინსტრუმენტებით შესრულდა, დანარჩენი კი უცხოური საბარათე ინსტრუმენტებით შესრულებული ოპერაციებია. შესრულებული საბარათე ოპერაციების რაოდენობის 88 პროცენტი (თანხის 41 პროცენტი) არის უნაღდო გადახდის ოპერაციები.

10.5. არასაბანკო საგადახდო მომსახურების პროვაიდერები

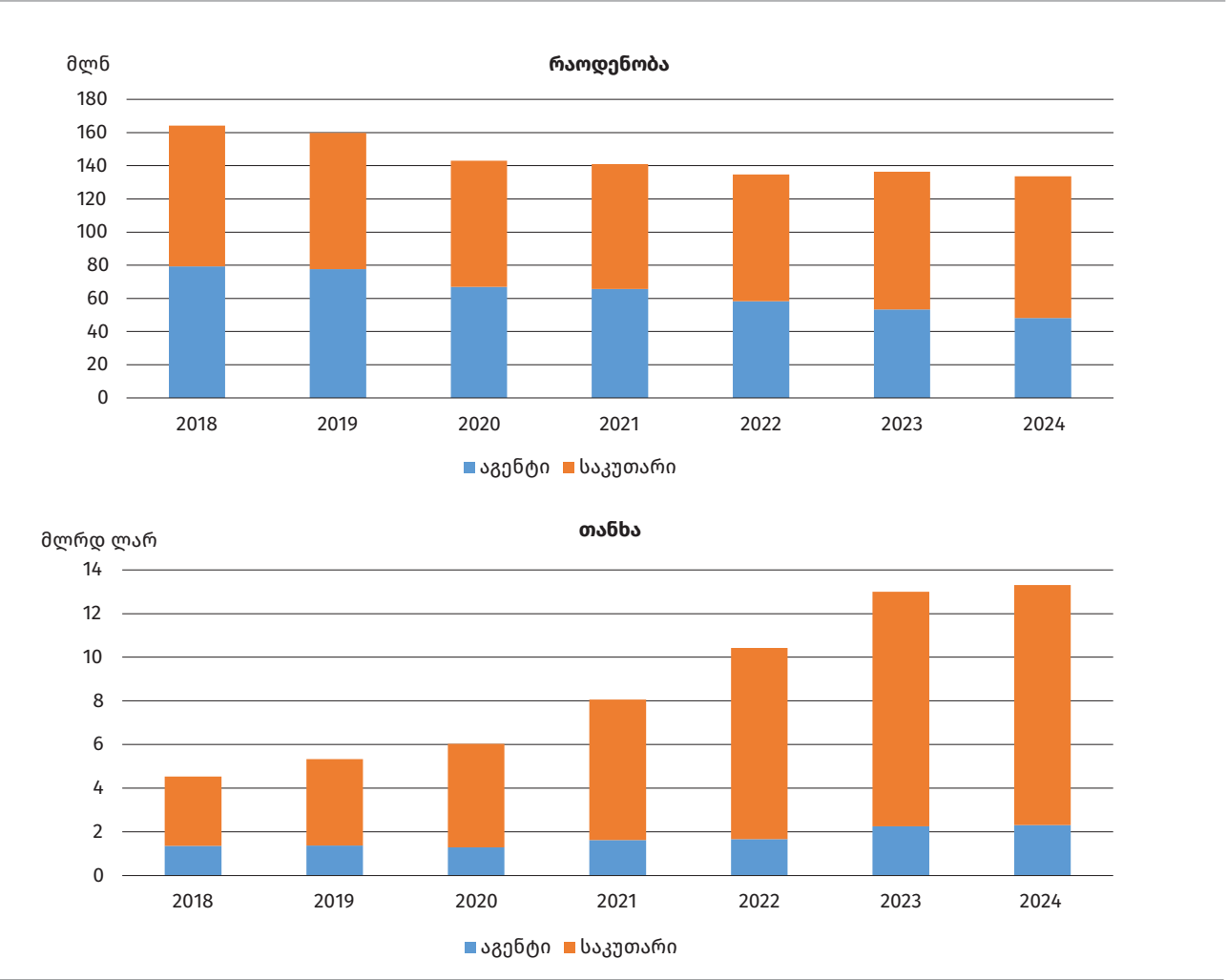
პროვაიდერების გადახდები (გარდა ელექტრონული ფულით ოპერაციებისა)

2024 წელს საგადახდო მომსახურების პროვაიდერების მიერ 13.3 მილიარდი ლარის მოცულობის 119.9 მილიონი ოპერაცია განხორციელდა. 2023 წელთან შედარებით გადახდების რაოდენობა შემცირდა 12,9 პროცენტით, ხოლო თანხა გაიზარდა 1,4 პროცენტით. პროვაიდერების გადახდების (გარდა ელექტრონული ფულისა) დინამიკა მოცემულია დიაგრამა N21-ზე.

გადახდის განხორციელებლად ყველაზე ხშირად, ტრადიციულად, თვითმომსახურების კიოსკები იყო გამოყენებული, რომლებითაც ნაღდი ფულით ელექტრონული გადახდის ინიცირებაა შესაძლებელი. კიოსკების მეშვეობით

გადახდების რაოდენობის 94 პროცენტი და თანხის 97 პროცენტი განხორციელდა, რაც 2023 წლის ანალოგიურ მაჩვენებლებზე, შესაბამისად, 5 და 2 პროცენტული პუნქტით მეტია.

დიაგრამა N 10. 20 საგადახდო მომსახურების პროვაიდერების მიერ განხორციელებული გადახდები (გარდა ელექტრონული ფულისა)

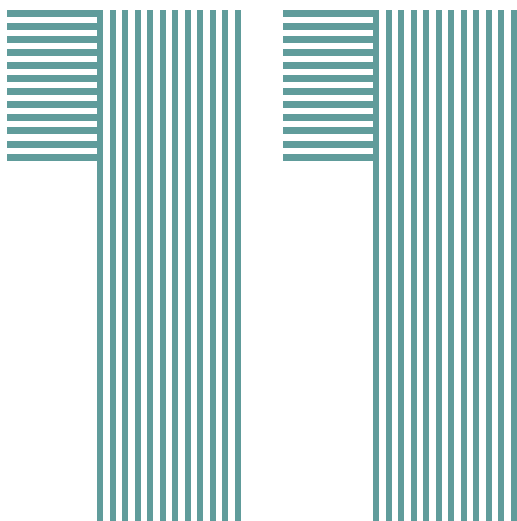

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

გადახდები ელექტრონული ფულით

ელექტრონული ფულით განხორციელებული გადახდების ბაზარზე 2024 წელს, ტრადიციულად, განსაკუთრებული ადგილი წინასწარი გადახდის სატრანსპორტო ბარათებს უკავია. მათი გამოყენებით განხორციელებული ერთი გადახდის საშუალო თანხა 0.46 ლარს შეადგენს, რაც რადიკალურად განსხვავდება სხვა ელექტრონული ფულით განხორციელებული გადახდებისაგან. საყურადღებოა, რომ სატრანსპორტო ბარათები აქტიურად გამოიყენება საქალაქო

საზოგადოებრივ ტრანსპორტში მგზავრობის საფასურის გადასახდელად, რის გამოც, მათი მეშვეობით განხორციელებული გადახდების რაოდენობა, სხვა ელექტრონული ფულით განხორციელებულ გადახდების რაოდენობას მნიშვნელოვნად აღემატება და სულ ელექტრონული ფულით განხორციელებული გადახდების რაოდენობის 95 პროცენტს, ხოლო თანხის - 12.6 პროცენტს შეადგენს. 2024 წელს ელექტრონული ფულის პროვაიდერების მიერ (გარდა სატრანსპორტო გადახდებისა) 344,6 მილიონი ლარის მოცულობის 10,8 მილიონი გადახდა განხორციელდა.

საგადახდო მომსახურების
კროვანიდერების
ზედამხედველობა და
ვირტუალური აქტივის
მომსახურება

განხორციელებული საქმიანობის ზოგადი მიმოხილვა

2024 წლის განმავლობაში, საგადახდო მომსახურების პროვაიდერების ზედამხედველობის და ვირტუალური აქტივის მომსახურების პროვაიდერების რეგისტრაციის დეპარტამენტი აქტიურად ახორციელებდა დაინტერესებული პირების მიერ წარმოდგენილი სარეგისტრაციო დოკუმენტაცია/ინფორმაციის განხილვასა და რეგისტრაციის პროცესს. იგი ასევე აგრძელებდა ბაზრის მონაწილეებთან მუდმივ და აქტიურ კომუნიკაციას. ამასთან, დეპარტამენტი ჩართული იყო საფინანსო სექტორის იმ წარმომადგენლების ვირტუალური აქტივის მომსახურების სქემების განხილვებში, რომელთაც არსებული მარეგულირებელი კანონმდებლობით მინიჭებული აქვთ ვირტუალური აქტივის მომსახურების განხორციელების უფლებამოსილება.

2024 წლის განმავლობაში დეპარტამენტი განაგრძობდა უკვე რეგისტრირებული საგადახდო მომსახურების პროვაიდერების პრუდენციულ ზედამხედველობას. კერძოდ, განხორციელდა იმ პროვაიდერების განაცხადების შეფასება, რომლებიც აკმაყოფილებენ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2023 წლის პირველი მაისის №77/04 ბრძანებით დამტკიცებული „საგადახდო მომსახურების პროვაიდერის რეგისტრაციისა და რეგულირების წესის“ (შემდგომში - „რეგულირების წესი“) მე-5 მუხლის პირველი პუნქტით განსაზღვრული მნიშვნელოვანი პროვაიდერის კრიტერიუმებს. შესაბამისი ცვლილებები შევიდა პროვაიდერების სარეგისტრაციო განკარგულებებში, მნიშვნელოვანი პროვაიდერების შესახებ ინფორმაცია ასევე გამოქვეყნდა საქართველოს ეროვნული ბანკის ოფიციალურ ვებ-გვერდზე. 2024 წლის პირველი იანვრიდან, ამოქმედდა საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2023 წლის პირველი მაისის №79/04 ბრძანებით დამტკიცებული „საგადახდო მომსახურების პროვაიდერების კაპიტალის ადეკვატურობის მოთხოვნის შესახებ წესი“ (შემდგომში - „კაპიტალის წესი“), რომლითაც მნიშვნელოვანი პროვაიდერებისთვის განისაზღვრა მინიმალური საზედამხედველო კაპიტალის მოთხოვნები და საზედამხედველო კაპიტალის დაანგარიშების მეთოდოლოგია. მინიმალური საზედამხედველო კაპიტალის მოთხოვნა ასევე ვრცელდება გადახდის ინიცირების მომსახურების პროვაიდერებზეც.

მნიშვნელოვანმა პროვაიდერებმა, კაპიტალის წესით დადგენილი მოთხოვნების შესაბამისად, 2024 წლიდან დაიწყეს ბუღალტრული აღრიცხვის საერთაშორისო სტანდარტების საბჭოს მიერ დამტკიცებული „ფინანსური ანგარიშგების საერთაშორისო სტანდარტების“ (IFRS) შესაბამისი საზედამხედველო კაპიტალის ანგარიშგების ფორმების ეროვნულ ბანკში განსაზღვრული პერიოდულობით წარმოდგენა. აქვე აღსანიშნავია, რომ 2025 წლის პირველი იანვრიდან, ძალაში შევიდა მნიშვნელოვანი პროვაიდერებისთვის კაპიტალის წესით განსაზღვრული კიდევ ერთი ვალდებულება, რომლის მიხედვითაც, მათ დაევალებათ, ყოველი კალენდარული წლის დასრულებიდან - მომდევნო წლის 15 ივლისამდე, საქართველოს ეროვნულ ბანკს წარუდგინოს გასული წლის წლიური აუდიტირებული ფინანსური ანგარიშგება, რომელიც მომზადდა ბუღალტრული აღრიცხვის საერთაშორისო სტანდარტების საბჭოს მიერ დამტკიცებული „ფინანსური ანგარიშგების საერთაშორისო სტანდარტების“ (IFRS) მიხედვით და რომლის აუდიტიც განხორციელდა ბუღალტერთა საერთაშორისო ფედერაციის საერთაშორისო აღრიცხვისა და მარწმუნებელი სტანდარტების საბჭოს მიერ გამოცემული „აუდიტის საერთაშორისო სტანდარტების“ (ISA) შესაბამისად.

2024 წელს ცვლილებები შევიდა „საგადახდო მომსახურების პროვაიდერის და მისი ადმინისტრატორების მიმართ ფულადი ჯარიმის ოდენობის განსაზღვრის, დაკისრებისა და აღსრულების წესის დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2017 წლის 13 ივნისის №87/04 ბრძანებაში. ცვლილების შეტანა განპირობებული იყო რეგულირების წესში განხორციელებული ცვლილებებით და კაპიტალის წესის მიღებით. კერძოდ, შესაბამისი ფულადი ჯარიმები განისაზღვრა: საგადახდო მომსახურების მნიშვნელოვანი პროვაიდერის მარეგულირებელი ნორმების, ადმინისტრატორის შესაფერისობის კრიტერიუმების, წილობრივი მონაწილეობის კონტროლის საკითხების, ცვლილებების რეგისტრაციის შესაბამისი ნორმების, საგადახდო მომსახურების პროვაიდერის სათავო ოფისის, საოპერაციო საქმიანობისათვის განკუთვნილი ფართის და ელექტრონული სისტემის მიმართ მოთხოვნების, საგადახდო მომსახურების პროვაიდერის მიერ ფულადი

გზავნილების მომსახურების განხორციელების მომწესრიგებელი მუხლის და სხვა დარღვევებზე. დამატებით, შესაბამისი ფულადი ჯარიმები გათვალისწინებულ იქნა კაპიტალის წესით განსაზღვრული მოთხოვნების დარღვევისთვის. მათ შორის, განისაზღვრა ფულადი ჯარიმები პირველადი და მეორადი კაპიტალის მიმართ არსებული მოთხოვნების, მინიმალური საზედამხებდევლო კაპიტალის მიმართ არსებული მოთხოვნების, საზედამხებდევლო კაპიტალის გაანგარიშების მიმართ დადგენილი მოთხოვნების დარღვევისთვის და სხვა.

დეპარტამენტის ჩართულობით მომზადდა ცვლილებები რეგულირების წესში მომხმარებელთა საჩივრების აღრიცხვის და ანგარიშგების კუთხით. განხორციელებული ცვლილების მიხედვით, საგადახდო მომსახურების პროვაიდერი ვალდებულია საჩივრის შესახებ ჩანაწერები აწარმოოს საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2021 წლის 9 მარტის №32/04 ბრძანებით დამტკიცებული „ფინანსური ორგანიზაციების მიერ მომსახურების გაწევისას მომხმარებელთა უფლებების დაცვის წესის“ დანართი №12-ის შესაბამისად და ელექტრონული ფორმით შეინახოს საჩივრის მიღებიდან, არანაკლებ 6 წლის განმავლობაში, გარდა იმ ჩანაწერებისა, რომლებიც განიხილება საქართველოს ეროვნულ ბანკთან არსებული დავების განმხილველი კომისიის მიერ ან მიმდინარეობს სასამართლო დავა აღნიშნულის შესახებ. პროვაიდერი ასევე ვალდებულია ჩანაწერები ყოველთვიურად წარუდგინოს ეროვნულ ბანკს, არაუგვიანეს ყოველი თვის 10 რიცხვისა, ელექტრონულად. პროვაიდერებისთვის აღნიშნული ცვლილება 2025 წლის 15 აპრილიდან ამოქმედდება.

გასულ წელს, დეპარტამენტის ჩართულობით, ცვლილებები შევიდა „საგადახდო მომსახურების პროვაიდერის ლიკვიდაციის წესის დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის ბრძანებაში. კერძოდ, ამავე საკითხის მომწესრიგებელი ძველი ბრძანება ჩანაცვლდა საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2024 წლის 5 ივნისის №144/04 ბრძანებით. ცვლილების საჭიროება, თავის მხრივ, „საქართველოს ეროვნული ბანკის შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონისა

და „საგადახდო სისტემისა და საგადახდო მომსახურების შესახებ“ საქართველოს კანონში განხორციელებული ცვლილებებიდან გამომდინარეობდა. წესში გათვალისწინებულ იქნა ეროვნული ბანკის მიერ შესაბამისი თანხის გაცემისა და დაკმაყოფილების სამართლებრივი მოწესრიგება განსაკუთრებულ შემთხვევაში, როდესაც ზედამხედველობისადმი დაქვემდებარებულ სუბიექტს (მათ შორის, საგადახდო მომსახურების პროვაიდერს), არ გააჩნია თანხა ლიკვიდაციის ხარჯების დასაფარად, ლიკვიდაციის პროცესის შეუფერხებლად წარმართვისთვის.

2024 წელს შემუშავდა საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის ბრძანების პროექტი „ვირტუალური აქტივის მომსახურების პროვაიდერის და მისი ადმინისტრატორების მიმართ ფულადი ჯარიმის ოდენობის განსაზღვრის, დაკისრებისა და აღსრულების წესის დამტკიცების თაობაზე“, რომელიც ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2024 წლის 29 მაისის №133/04 ბრძანებით დამტკიცდა და რომლითაც, ვირტუალური აქტივის მომსახურების პროვაიდერების და მათი ადმინისტრატორების მხრიდან, მათ შორის, საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2023 წლის 13 ივნისის №94/04 ბრძანებით დაკისრებული ვალდებულებების დარღვევისთვის დადგინდა შესაბამისი ფულადი ჯარიმების ოდენობები, მათი დაკისრების და აღსრულების წესი.

დეპარტამენტი 2024 წელსაც განაგრძობდა საერთაშორისო პრაქტიკის დანერგვისა და საზედამხებდევლო პოლიტიკის გაუმჯობესების მიზნით კომუნიკაციას საერთაშორისო ორგანიზაციებთან. კერძოდ, სებ-ი განევირჩინა ფასიანი ქაღალდების კომისიების საერთაშორისო ორგანიზაციის (International Organization of Securities Commissions - IOSCO) მიერ ინიცირებულ შეფასების სისტემაში, რომლის საფუძველზეც გამოიცემა რეკომენდაციები კრიპტო და ციფრული აქტივების (Cryptocurrencies and Digital Assets - "CDA") ბაზრის და დეცენტრალიზებული ფინანსების (Decentralized Finance - "DeFi") კუთხით. ასევე, დამყარდა კომუნიკაცია ევროპის ფასიანი ქაღალდების ბაზრის მარეგულირებელ ორგანოსთან (ESMA) და დაიგეგმა სამომავლო თანამშრომლობის შემდგომი ნაბიჯები.

საგადახდო მომსახურების პროვაიდერები

ეროვნული ბანკის მიერ საგადახდო მომსახურების პროვაიდერების ზედამხედველობა მოიცავს პროვაიდერების რეგისტრაციას და რეგისტრაციის გაუქმებას, შემოწმებასა და რეგულირებას, წერილობითი მითითებების გაცემას, დამატებითი მოთხოვნების, შეზღუდვების და სანქციების დაწესებას, ასევე - რეგისტრაციის გაუქმების შემთხვევაში, მათ მიმართ ლიკვიდაციის პროცესის ინიცირებას.

2024 წლის ბოლოსთვის, საქართველოს ეროვნულ ბანკში რეგისტრირებული იყო 34 საგადახდო მომსახურების პროვაიდერი. აქედან 2024 წლის განმავლობაში 3-მა დაინტერესებულმა პირმა გაიარა რეგისტრაცია და მიენიჭა საგადახდო მომსახურების პროვაიდერის სტატუსი. პროვაიდერის გაუქმების და ლიკვიდაციის პროცედურა არც ერთი სუბიექტის მიმართ არ ამოქმედებულა. აღსანიშნავია, რომ 2024 წელს მნიშვნელოვნად

გაიზარდა მოთხოვნები ახალი ტიპის საგადახდო მომსახურებების - ანგარიშზე ინფორმაციის წვდომის და გადახდის ინიცირების მომსახურების პროვაიდერად რეგისტრაციის კუთხით. კერძოდ, გასულ წელს ღია ბანკინგის სერვისის დანერგვაზე ეროვნულ ბანკში შემოსული იყო სულ 8 საგადახდო მომსახურების პროვაიდერის განაცხადი, აქედან ორმა პროვაიდერმა წარმატებით გაიარა რეგისტრაციის პროცესი.

გასული წლის განმავლობაში 14 საგადახდო მომსახურების პროვაიდერს მიენიჭა მნიშვნელოვანი პროვაიდერის სტატუსი და მათ მიმართ ამოქმედდა კანონმდებლობით განსაზღვრული მნიშვნელოვანი პროვაიდერის ვალდებულებები.

2024 წლის განმავლობაში საგადახდო მომსახურების პროვაიდერების რეგისტრაციასთან/რეგისტრაციის გაუქმებასთან დაკავშირებული ცვლილებები მოცემულია ცხრილ 11.1-ზე:

ცხრილი 11.1 საგადახდო მომსახურების პროვაიდერების რეგისტრაციასთან დაკავშირებული მაჩვენებლები 2024 წლის განმავლობაში

ცვლილება	პროვაიდერების რაოდენობა
პროვაიდერების რაოდენობა 2024 წლის დასაწყისში	31
დარეგისტრირდა	3
გაუქმდა რეგისტრაცია და დაიწყო ლიკვიდაცია	0
პროვაიდერების რაოდენობა 2024 წლის ბოლოს	34
ლიკვიდაციის პროცესში არსებული პროვაიდერები	3
დასრულდა პროვაიდერის ლიკვიდაცია	2

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

2024 წლის განმავლობაში ყველაზე მეტი პროვაიდერი (23) ახორციელებდა ექვაირინგის მომსახურებას, რაც წინა წელთან შედარებით გაიზარდა 6 პროვაიდერით. 4 ერთეულით გაიზარდა ფულადი გზავნილის პროვაიდერების რაოდენობაც და 2024 წელს მან შეადგინა 20 პროვაიდერი. დიდი ცვლილებები არ განხორციელებულა ელექტრონული ფულის ბაზარზე. 10 პროვაიდერი უშვებდა ელექტრონული ფულის ინსტრუმენტს, რომელთაგან უმრავლესობა (9 პროვაიდერი) წარმოადგენდა წინასწარი გადახდის საბარათე ინსტრუმენტის ემიტენტს. 2024 წლის განმავლობაში ეროვნულ ბანკში

ღია ბანკინგის სერვისით რეგისტრაცია გაიარა ორმა პროვაიდერმა, ორივე პროვაიდერი მომხმარებელს სთავაზობს როგორც ანგარიშის ინფორმაციაზე წვდომის მომსახურებას, ასევე გადახდის ინიცირების მომსახურებას. 2024 წლის განმავლობაში პროვაიდერების რაოდენობა, რომლებიც ახორციელებდნენ ერთზე მეტ საგადახდო მომსახურებას იყო 24, მხოლოდ ერთი სერვისი ჰქონდა 10 პროვაიდერს.

პროვაიდერების რაოდენობა შესრულებული საგადახდო მომსახურებების მიხედვით ნაჩვენებია ცხრილ 11.2-ზე:

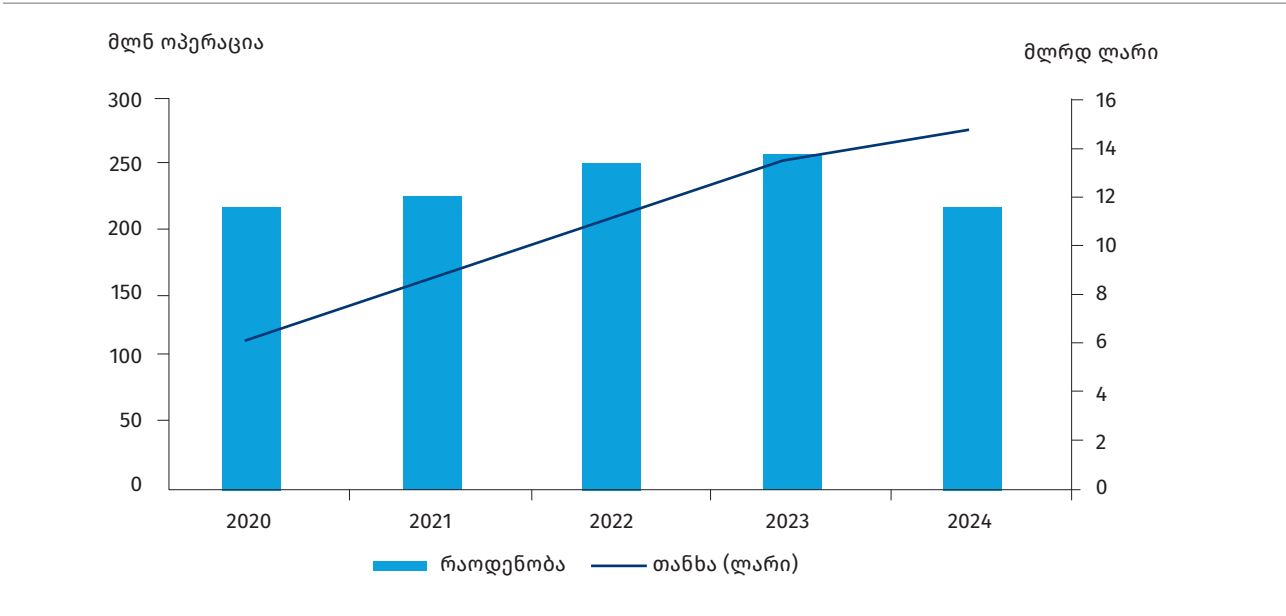
ცხრილი 11.2 პროვაიდერების რაოდენობა შესრულებული საგადახდო მომსახურებების მიხედვით

N	საგადახდო მომსახურება	პროვაიდერების რაოდენობა, რომლებიც ასრულებენ შესაბამის საგადახდო მომსახურებას
1	გადახდის განხორციელება მომხმარებლის საკუთარი თანხის ფარგლებში საგადახდო ბარათის ან სხვა ელექტრონული საშუალების გამოყენებით	10
2	საგადახდო ინსტრუმენტის, მათ შორის ელექტრონული ფულის ინსტრუმენტის გამოშვება	10
3	ექვარირინგი	23
4	ფულადი გზავნილი	20
5	ელექტრონული ფულის გამოშვება, გადახდის ოპერაციების განხორციელება ელექტრონული ფულის მეშვეობით, მობილური ტელეფონით, ინტერნეტით ან სხვა ელექტრონული საშუალების გამოყენებით	19
6	გადახდის ინიცირების მომსახურების პროვაიდერი	2
7	ანგარიშის ინფორმაციაზე წვდომის მომსახურების პროვაიდერი	2

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

2024 წლის განმავლობაში რეგისტრირებული საგადახდო მომსახურების პროვაიდერების მიერ განხორციელდა 213.6 მლნ გადახდის ოპერაცია თანხობრივად 14.7 მილიარდი ლარი. წინა, 2023 წელთან შედარებით ოპერაციების რაოდენობა შემცირდა 17%-ით, ხოლო თანხა გაიზარდა 9%-ით. წლების მიხედვით ეროვნულ ბანკში რეგისტრირებული საგადახდო მომსახურების პროვაიდერების მიერ შესრულებული გადახდის ოპერაციების დინამიკა გამოსახულია 11.1 გრაფიკზე:

გრაფიკი N 11.1 საქართველოს ეროვნულ ბანკში რეგისტრირებული საგადახდო მომსახურების პროვაიდერების მიერ განხორციელებული ოპერაციების დინამიკა

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

2024 წელს სულ შესრულებული ოპერაციების რაოდენობის 43% და თანხის 3% არის ელექტრონული ფულით გადახდები⁶⁵. გადახდის ინიცირების საშუალებების მიხედვით ყველაზე მეტი ელექტრონული ფულის ოპერაცია (რაოდენობის 38% და თანხის 73%) განხორციელდა პროვაიდერის საკუთარი ვებ-გვერდიდან. ასევე რაოდენობის 50% და თანხის 19% განხორციელდა მობილური ტელეფონის/აპლიკაციის მეშვეობით.

2024 წლის განმავლობაში 2023 წელთან შედარებით თვითმომსახურების კიოსკებით შესრულებული ოპერაციების რაოდენობა შემცირდა 6%-ით და თანხა გაიზარდა 11%-ით. სულ გასული წლის განმავლობაში კიოსკით შესრულებული ოპერაციების რაოდენობამ შეადგინა 115,1 მლნ ოპერაცია, თანხობრივად 13,9 მილიარდი ლარი. 2024 წლის დეკემბრის თვის ბოლოს მონაცემებით ქვეყანაში სულ კიოსკების რაოდენობამ შეადგინა 14 628 ერთეული, რაც 1%-ით აღემატება წინა წლის შესაბამისი პერიოდის თვითმომსახურების კიოსკების რაოდენობას.

რაც შეეხება საგადახდო მომსახურების პროვაიდერების მიერ გამოშვებული წინასწარი გადახდის ბარათების ბაზარს, 2024 წლის ბოლოსთვის 9 პროვაიდერის მიერ სულ გამოშვებული იყო 7.5 მლნ წინასწარი გადახდის ბარათი. მათგან 93% არის სატრანსპორტო და სოციალური ბარათები.

2024 წლის განმავლობაში პროვაიდერების ბარათებით (გარდა სოციალური და სატრანსპორტო ბარათებისა) სულ განხორციელდა 3.3 მლნ საბარათო ოპერაცია თანხობრივად 453 მლნ ლარი. მათგან ოპერაციების რაოდენობის მხოლოდ 4% (თანხის 5%) განხორციელდა ქვეყნის გარეთ. აღნიშნული საბარათო ოპერაციების 47% რაოდენობრივად და 14% თანხობრივად შესრულებულია სავაჭრო/მომსახურების ობიექტებში.

ვირტუალური აქტივის მომსახურების პროვაიდერები

საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ ვირტუალური აქტივის მომსახურების დარეგულირებამ ხელი შეუწყო ამ სფეროში სიცხადის შემოტანას, რის შედეგადაც ქვეყანა უფრო მიმზიდველი გახდა უცხოელი ინვესტორებისთვის. 2023 წლის

პირველი ივლისიდან (რეგულაციის ძალაში შესვლიდან) ეროვნულ ბანკს ვირტუალური აქტივის მომსახურების პროვაიდერად დარეგისტრირების განაცხადით მიმართა 54-მა კომპანიამ. 2024 წლის 31 დეკემბრის მონაცემებით, რეგისტრაცია გაიარა 20-მა ვირტუალური აქტივის მომსახურების პროვაიდერმა, რომელთაგან 11 კომპანია საქმიანობას ახორციელებდა მარეგულირებელი ჩარჩოს ამოქმედებამდე. რეგულირების ჩარჩოს ამოქმედების შემდეგ საერთაშორისო ვირტუალური აქტივის მომსახურების პროვაიდერებიც დაინტერესდნენ საქართველოს ბაზრით. გასული წლის განმავლობაში ეროვნულ ბანკში დარეგისტრირდა ორ საერთაშორისო ბრენდთან დაკავშირებული ვირტუალური აქტივის მომსახურების პროვაიდერი. 2024 წლის განმავლობაში ვირტუალური აქტივის მომსახურების პროვაიდერის რეგისტრაციის გაუქმება არ დაფიქსირებულა.

რეგისტრირებული ვირტუალური აქტივის მომსახურების პროვაიდერები ქართულ ბაზარზე ძირითადად ახორციელებენ სხვა პირის სასარგებლოდ შემდეგ მომსახურებებს: კონვერტირებადი ვირტუალური აქტივის ურთიერთგადაცვლას (მათ შორის, თვითმომსახურების კიოსკის მეშვეობით) ეროვნულ ან უცხოურ ვალუტაში, სხვა ვირტუალურ აქტივში, გადაცემას ან/და კონვერტირებადი ვირტუალური აქტივის ან მისი გამოყენებისთვის საჭირო ინსტრუმენტის შენახვა/ადმინისტრირებას ვირტუალური აქტივის საფულებების მეშვეობით, სავაჭრო პლატფორმის ადმინისტრირებას (ე.წ. კრიპტობირჟა) და ვირტუალური აქტივის პირველად შეთავაზებას. აღსანიშნავია, რომ გადაცვლის ოპერაციებს პროვაიდერები ახორციელებენ როგორც ადგილზე (ფილიალებში), ასევე დისტანციურად. გარდა ონლაინ სერვისებისა, ქვეყანაში უკვე მრავლად არის განთავსებული თვითმომსახურების კრიპტო კიოსკები ნაღდი ფულის შეტანა/გატანის ფუნქციით. ამას გარდა, ვირტუალური აქტივის მომსახურების პროვაიდერები, საგადახდო მომსახურების პროვაიდერებთან ერთად, ქმნიან სხვადასხვა ტიპის ერთობლივ/კომბინირებულ მომსახურების სქემებს შესაბამისი სუბიექტისთვის კანონმდებლობით დაშვებული მომსახურებების ფარგლებში.

65. ელექტრონული ფულის ოპერაციებში შედის მხოლოდ ელექტრონული ფულით გადახდები და არ შედის ელექტრონული ფულის გამოშვების და დაფარვის ოპერაციები

საინფორმაციო
ტექნოლოგიების
განვითარება

2024 წელი საქართველოს ეროვნული ბანკის საინფორმაციო ტექნოლოგიების დეპარტამენტისთვის იყო მნიშვნელოვანი ტექნოლოგიური წინსვლის, ინფრასტრუქტურის მოდერნიზაციისა და ოპერაციული ეფექტიანობის ამაღლების წელი. წლის განმავლობაში დეპარტამენტმა წარმატებით განახორციელა არაერთი ინიციატივა, რომლებიც მიზნად ისახავდა როგორც საბანკო სისტემის გამართულ და უსაფრთხო ფუნქციონირებას, ასევე ტექნოლოგიური პროცესების გაუმჯობესებას, მონაცემთა დამუშავების ოპტიმიზაციას და მომხმარებელთა მხარდაჭერის გაძლიერებას.

დეპარტამენტში შემავალმა აპლიკაციების ადმინისტრირების, მონაცემთა მართვის და პროგრამული უზრუნველყოფის, ინფრასტრუქტურის მართვის და მომსახურების განყოფილებებმა მნიშვნელოვანი წვლილი შეიტანეს ეროვნული ბანკის ტექნოლოგიური ეკოსისტემის გაძლიერებაში.

აპლიკაციების მართვის განყოფილება ფოკუსირებული იყო საბანკო და ფინანსური სისტემების განვითარებასა და არსებულის გაუმჯობესებაზე. დაინერგა და გაუმჯობესდა არაერთი გადაწყვეტილება, რამაც ხელი შეუწყო ბანკის ძირითადი საოპერაციო საქმიანობის ეფექტურ განხორციელებას.

SWIFT-ის სისტემის განახლება და ახალი გარემოს გამართვა

საქართველოს ეროვნული ბანკი ყოველწლიურად ახორციელებს მსოფლიოს ბანკთაშორისო ფინანსური სატელეკომუნიკაციო საზოგადოების, SWIFT-ის მიერ მომხმარებელთა უსაფრთხოების პროგრამის ჩარჩოსთან შესაბამისობის თვითშეფასების პროცესს (CSP). 2024 წლის ჩარჩოს მოთხოვნებთან შესაბამისობის უზრუნველსაყოფად და თვითშეფასების პროცესის წარმატებით დასრულებისთვის, საინფორმაციო ტექნოლოგიების დეპარტამენტის აპლიკაციების მართვის და ინფრასტრუქტურის მართვის განყოფილებების მიერ გატარდა რიგი ღონისძიებები:

SWIFT ეროვნული ბანკის ბიზნესკრიტიკული სისტემაა, რომლის უსაფრთხოების მაღალი დონის და საოპერაციო საქმიანობის ეფექტურობის უზრუნველყოფა აპლიკაციების ადმინისტრირების განყოფილების ერთ-ერთი ძირითადი ამოცანაა.

აღნიშნულიდან გამომდინარე, განხორციელდა SWIFT-ის სისტემის სრული განახლება და მისი ახალ გარემოში გადატანა.

ამ პროცესის ფარგლებში:

- ◆ **სისტემა განახლდა ბოლო ვერსიამდე**, თანამედროვე სტანდარტების შესაბამისი ფუნქციონალის დასაანერგად;
- ◆ **განახლდა ოპერაციული სისტემები**, რაც უზრუნველყოფს პლატფორმის მეტ სტაბილურობასა და დაცულობას;
- ◆ **განხორციელდა სისტემის ოპტიმიზაცია**, რაც ზრდის ტრანზაქციების დამუშავების სისწრაფეს და ამცირებს შესაძლო შეფერხებების რისკს;
- ◆ **დაინერგა უსაფრთხოების ახალი მექანიზმები**, რაც უზრუნველყოფს სისტემის დაცულობას და ამცირებს კიბერუსაფრთხოების რისკებს.

SWIFT-ის შეტყობინებების არქივაციის სისტემის დანერგვა და ოპტიმიზაცია

ბანკში წარმატებით დაინერგა და სრულად გამართულ იქნა SWIFT-ის შეტყობინებების არქივაციის სისტემა – Alliance Warehouse, რომელიც წარმოადგენს SWIFT-ის ოფიციალურ გადაწყვეტას მონაცემთა უსაფრთხო და ეფექტიანი შენახვისთვის.

აღნიშნული სისტემის დანერგვის შედეგად:

- ◆ ბანკში არსებული SWIFT-ის ყველა შეტყობინება გადატანილ იქნა Alliance Warehouse პლატფორმაში, რაც უზრუნველყოფს მონაცემთა უსაფრთხო არქივირებასა და ეფექტიან მართვას;
- ◆ გაუმჯობესდა ინფორმაციის ხელმისაწვდომობა, რადგან სისტემა უზრუნველყოფს მომხმარებლის უფლებების შესაბამისად მონაცემთა სწრაფი მოძიებისა და ანალიზის შესაძლებლობას;
- ◆ დაჩქარდა შეტყობინებების აღდგენისა და შენახვის პროცესები, რაც ამცირებს მონაცემთა დაკარგვის რისკს და აუმჯობესებს ინფორმაციის შენახვის პროცესს;
- ◆ დაინერგა დაცვის მაღალი სტანდარტები, რაც უზრუნველყოფს SWIFT-ის შეტყობინებების კონფიდენციალურობას, მთლიანობასა და ხელმისაწვდომობას.

აღნიშნული განახლება წარმოადგენს SWIFT-ის სისტემის მოდერნიზაციის ნაწილს, რომელიც მიზნად ისახავს უსაფრთხოების დონის ამაღლებას, სისტემის გამართულ მუშაობასა და ინფორმაციის უფრო ეფექტიან მართვას.

საქმისწარმოების ელექტრონული სისტემის (eDocument) განახლება და უსაფრთხოების გაუმჯობესება

ბანკში წარმატებით განხორციელდა eDocument სისტემის განახლება, რომელიც მიზნად ისახავდა მომხმარებელთა მართვის პროცესის ოპტიმიზაციას და სისტემის უსაფრთხოების დონის ამაღლებას.

განახლების ერთ-ერთი მთავარი სიახლე იყო სისტემის ინტეგრაცია მომხმარებელთა ელექტრონულ ცნობართან, რამაც მნიშვნელოვანი ცვლილებები გამოიწვია.

ინტეგრაციის შედეგად, მომხმარებლის იდენტიფიკაცია, ავტორიზაცია და წვდომის კონტროლი უფრო ეფექტიანი და ავტომატიზირებული გახდა. ასევე, შემცირდა არასანქცირებული წვდომის რისკი.

აღნიშნული განახლება ბანკის ციფრული ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესების პროცესის მნიშვნელოვანი ეტაპია, რომელიც უზრუნველყოფს დოკუმენტების უფრო დაცულ და მოქნილ მართვას, ოპერაციული რისკების შემცირებას და სისტემის ეფექტიანობის ზრდას.

საერთაშორისო სანქციების ავტომატური სკანირების სისტემის განახლება

ბანკში განახლდა უცხოურ ვალუტაში საერთაშორისო საანგარიშსწორებო ოპერაციების ავტომატური სკანირების სისტემა, რომელიც გამოიყენება როგორც ეროვნული ბანკის, ასევე, მისი კლიენტების ტრანზაქციების საერთაშორისო სანქციების სიებთან შედარებისთვის.

საწარმოო რესურსების მართვისა და დაგეგმვის ერთიანი სისტემის (ERP) დანერგვა და განახლებები

ბანკში წარმატებით ამოქმედდა და წლის განმავლობაში რამდენჯერმე განახლდა საწარმოო რესურსების მართვისა და დაგეგმვის

ერთიანი სისტემა (ERP), რომელიც ბანკის სხვადასხვა სტრუქტურულ ერთეულებს აძლევს მნიშვნელოვანი პროცესების ავტომატიზაციის საშუალებას.

ძირითადი საბანკო სისტემის (ALTA B6) პერიოდული განახლებები

ბანკში წლის განმავლობაში რამდენჯერმე განახლდა ძირითადი საბანკო სისტემა, რაც მისი სტაბილურობის, პროდუქტიულობის და უსაფრთხოების გაუმჯობესებას ემსახურება.

- ◆ განახლებული სისტემა უზრუნველყოფს საბანკო ოპერაციების უფრო სწრაფ და ეფექტიან შესრულებას.
- ◆ ძირითადი საბანკო სისტემა უფრო ეფექტურად ურთიერთქმედებს სხვა ფინანსურ და საგადახდო სისტემებთან.

დროის რეალურ რეჟიმში ანგარიშსწორების სისტემის (RTGS) და მისი კომპონენტების განახლება

ბანკში განახლდა დროის რეალურ რეჟიმში ანგარიშსწორების სისტემა (RTGS) და მასთან ინტეგრირებული კომპონენტები. აღნიშნული ცვლილების შედეგად, ოპტიმიზირებული ალგორითმების საშუალებით, სისტემაში გაიზარდა ტრანზაქციების დამუშავების სიჩქარე და ფინანსური ნაკადების ოპტიმიზაცია.

ადამიანური რესურსების მართვის სისტემის (HRMS) განახლება

ბანკში, ასევე, წარმატებით განახლდა ადამიანური რესურსების მართვის ავტომატიზებული სისტემა (HRMS), რომელშიც აისახა განახლებული ორგანიზაციული მოდელი. გატარებული ცვლილებების შედეგად გაუმჯობესდა სისტემაში კონფედენციალური ინფორმაციის უსაფრთხოება.

აღნიშნული განახლებები ბანკის ციფრული ინფრასტრუქტურის განვითარების მნიშვნელოვანი ეტაპებია, რომლებიც უზრუნველყოფს უსაფრთხო, სწრაფ და მაღალტექნოლოგიურ საბანკო მომსახურებას, საერთაშორისო რეგულაციების შესაბამისობას და შიდა პროცესების ავტომატიზაციას.

მონაცემთა მართვისა და პროგრამული უზრუნველყოფის განყოფილებამ განახორციელა მნიშვნელოვანი სამუშაოები, რომლებიც დაკავშირებული იყო ბანკში დანერგილი ელექტრონული სისტემების ფუნქციონალურ გაუმჯობესებასთან და ასევე, მოიცავდა ახალი პროექტების იმპლემენტაციის პროცესებში ჩართულობას.

საქართველოს ეროვნული ბანკის ერთიანი სტატისტიკური ინფორმაციული სისტემის (sebstat) განახლება

დაინერგა ახალი MTD მონაცემთა ოჯახი, რომელიც უზრუნველყოფს ბანკებისთვის და მიკროსაფინანსოებისთვის ყოველდღიური ფულადი გზავნილების მონაცემთა აღრიცხვას.

აღნიშნულ ცვლილებაში აქტიურად იყვნენ ჩართული როგორც საინფორმაციო ტექნოლოგიების დეპარტამენტის მონაცემთა მართვისა და პროგრამული უზრუნველყოფის განყოფილება და მაკროეკონომიკისა და სტატისტიკის დეპარტამენტის მონეტარული სტატისტიკის განყოფილება, ასევე - ფინანსური ინსტიტუტები. ცვლილების ამოცანის ფარგლებში განახლდა მონაცემთა ბაზა, ცხრილების სტრუქტურა და ფუნქციონალი.

შეტყობინებების დაგზავნის სერვისის შემუშავება

საქართველოს ეროვნული ბანკის მონაცემთა მართვისა და პროგრამული უზრუნველყოფის განყოფილების მიერ წარმატებით შეიმუშავდა და დაინერგა შეტყობინებების დაგზავნის სერვისი, რომელიც მნიშვნელოვნად აუმჯობესებს მომხმარებელთა მხარდაჭერის პროცესს. აღნიშნული სერვისი წარმოადგენს ავტომატიზებულ პლატფორმას, რომელიც უზრუნველყოფს სწრაფ, ეფექტიან და ზუსტ კომუნიკაციას მომხმარებელბთან სხვადასხვა არხის საშუალებით.

საერთაშორისო გადარიცხვების ანგარიშგების სისტემის (ITRS) მოდიფიცირება

საერთაშორისო გადარიცხვების ანგარიშგების სისტემაში (ITRS) საერთაშორისო გადარიცხვების რაოდენობის ზრდის შედეგად, ეროვნული

ბანკი დადაგა მნიშვნელოვანი გამოწვევების წინაშე. მონაცემთა მართვისა და პროგრამული უზრუნველყოფის განყოფილების მიერ მომზადდა ინფორმაციული ტექნოლოგიების ცვლილება, რომლის ფარგლებშიც დეველოპერების მიერ საერთაშორისო გადარიცხვების ანგარიშგების სისტემაში (ITRS) შეიცვალა ბანკების მიერ მონაცემთა ატვირთვის, კონტროლებზე გატარებისა და ბაზაში შენახვის ლოგიკა, რამაც გაზარდა წარმადობის მაჩვენებელი.

ინფორმაციის გაზიარებისა და ანალიზის პორტალის (ISAC) შეტყობინებების ავტომატიზაცია

ეროვნული ბანკის ზედამხედველობის დეპარტამენტის თანამშრომლები კომერციული ბანკების მიერ ISAC პორტალზე დარეგისტრირებული ინციდენტების შესახებ ინფორმაციას იღებდნენ მხოლოდ სისტემაში მანუალურად გადამოწმების გზით. პროცესის გასამარტივებლად შემუშავდა და განხორციელდა ცვლილება, რომლის ფარგლებშიც სისტემას დაემატა ავტომატური შეტყობინებების დაგზავნის სერვისი. ეროვნული ბანკის უფლებამოსილი თანამშრომლები ინციდენტების შესახებ ინფორმაციას მყისიერად, ავტომატური შეტყობინებების სახით იღებენ, რაც ამცირებს ინციდენტებზე რეაგირების დროს.

მონაცემთა ბაზების სერვერების ოპერაციული სისტემების განახლება

2024 წელს განხორციელდა საქართველოს ეროვნული ბანკის მონაცემთა ბაზების სერვერების ოპერაციული სისტემების და SQL-ის ვერსიების განახლება, რაც დადებით გავლენას ახდენს სისტემების სტაბილურობასა და მათ ეფექტურობაზე.

განახლების შედეგად, ერთის მხრივ, გაუმჯობესდა სისტემების მხარდაჭერა და თავსებადობა თანამედროვე ტექნოლოგიებთან, რაც უზრუნველყოფს მონაცემთა ბაზებთან მუშაობის უფრო მაღალ ეფექტიანობასა და მოქნილობას. ამასთან, ახალი ვერსიები უზრუნველყოფს მაღალი წარმადობისა და მდგრადობის მქონე ინფრასტრუქტურას, რაც კრიტიკულად მნიშვნელოვანია ეროვნული ბანკის საქმიანობის უწყვეტობისთვის და მონაცემთა ადმინისტრირებისთვის.

ინფრასტრუქტურის მართვის განყოფილებამ განახორციელა IT ინფრასტრუქტურის მოდერნიზაცია, მონაცემთა ცენტრების გაუმჯობესება და სასერვერო სისტემების განახლება, რაც ხელს უწყობს სისტემების მდგრადობისა და უსაფრთხოების ამაღლებას. ასევე, განყოფილებამ შეიმუშავა მდგრადი ტექნოლოგიური არქიტექტურა, რომელიც სრულად შეესაბამება ეროვნული ბანკის თანამედროვე მოთხოვნებს.

კრიტიკული ინფრასტრუქტურული სისტემების პროგრამული უზრუნველყოფის განახლება

ბოლო ვერსიებამდე განახლდა კრიტიკულად მნიშვნელოვანი ინფრასტრუქტურული სისტემების პროგრამული უზრუნველყოფები, მათ შორის მომხმარებელთა მართვის სისტემა, ინტერნეტ და ელფოსტის ფილტრაციის სისტემები, მონაცემთა რეზერვირების და არქივაციის სისტემა, სერვერული ინფრასტრუქტურა და სხვა საკვანძო კომპონენტები. ეს ცვლილებები უზრუნველყოფს საბანკო IT სერვისების უწყვეტობას, სისტემების ოპტიმალურ მუშაობას და ინფორმაციული უსაფრთხოების მაღალი დონის დაცვას.

საქართველოს ეროვნული ბანკის ახალი ოფისი – 2024 წლის მნიშვნელოვანი ინფრასტრუქტურული პროექტი

2024 წელს საქართველოს ეროვნულ ბანკს დაემატა ახალი ოფისი, რომელშიც მოეწყო 300-მდე თანამშრომლისთვის ინდივიდუალური და 10 საერთო სამუშაო სივრცე. ოფისი სრულად აღიჭურვა თანამედროვე აპარატურით და მაღალი მდგრადობის მქონე ქსელური ინფრასტრუქტურით, რომელიც შეესაბამება საერთაშორისო საუკეთესო პრაქტიკებს.

ოფისის მოწყობის პროცესში განსაკუთრებული ყურადღება დაეთმო ტექნოლოგიურ უზრუნ-

ველყოფას. აღნიშნულ პროცესში აქტიურად იყვნენ ჩართული ინფრასტრუქტურის მართვისა და მომსახურების განყოფილებების თანამშრომლები.

განხორციელდა შემდეგი სამუშაოები:

- ♦ ოფისი აღიჭურვა უახლესი სასერვერო და ქსელური ტექნოლოგიებით, რაც უზრუნველყოფს მუდმივ კავშირს და მონაცემთა გადაცემის უსაფრთხოებას;
- ♦ დაინერგა სარეზერვო ქსელური არქიტექტურა, რაც უწყვეტი და მაღალსიჩქარიანი კავშირის გარანტიას იძლევა.

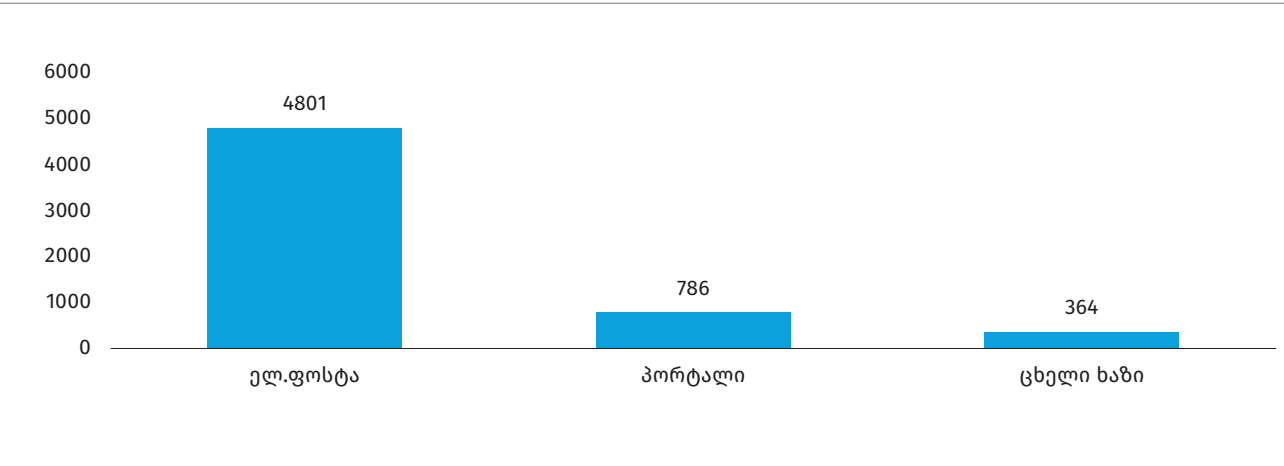
ტექნოლოგიური ინფრასტრუქტურა შეესაბამება საუკეთესო საერთაშორისო პრაქტიკებს, რაც საშუალებას იძლევა, ოფისმა უპასუხოს თანამედროვე კიბერუსაფრთხოების და მონაცემთა დაცვის მოთხოვნებს.

მომსახურების განყოფილებამ უზრუნველყო მომხმარებელთა უწყვეტი და მაღალხარისხიანი ტექნიკური მხარდაჭერა. წლის განმავლობაში ოპტიმიზებულ იქნა ტექნიკური დახმარების პროცესები, დაინერგა სწრაფი რეაგირების სისტემები და გაუმჯობესდა სერვისების მონიტორინგი, რაც ხელს უწყობს საბანკო და ფინანსური სისტემის გამართულ ფუნქციონირებას.

სერვისული მოთხოვნებისა და ინციდენტების მომართვიანობის ტენდენცია

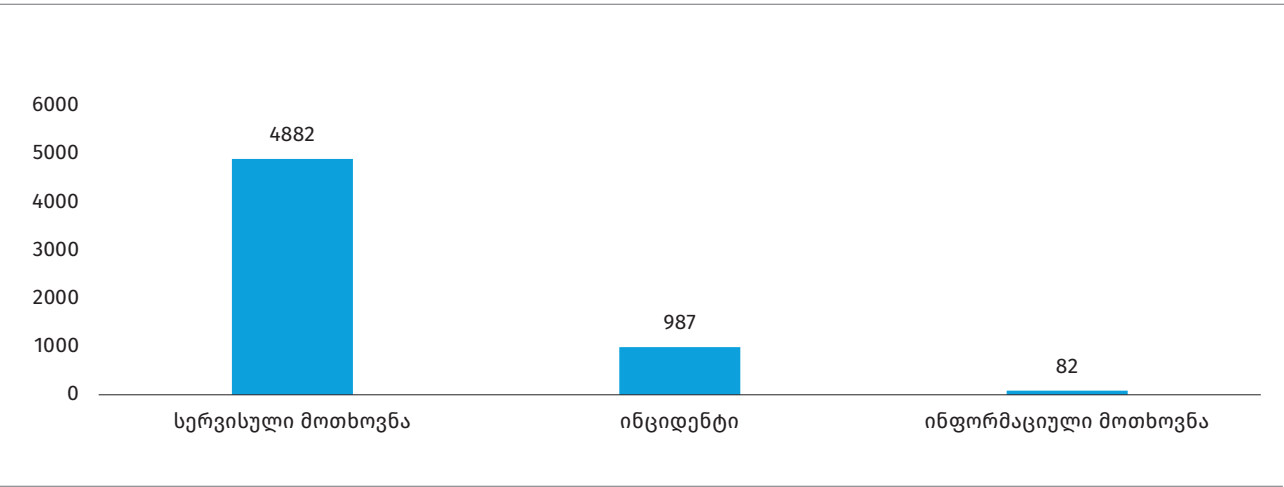
2024 წლის განმავლობაში სერვისის დესკის პორტალზე დარეგისტრირდა 5951 მომართვა. ბანკის თანამშრომლების მხრიდან, ყველაზე მაღალი მომართვიანობით სერვისული ტიპის მოთხოვნები გამოირჩეოდა. მოთხოვნის დაფიქსირების ყველაზე პოპულარული მეთოდი კი შეტყობინების სერვისის დესკის ელექტრონული ფოსტის მისამართზე გაგზავნა იყო, რაც საერთო რაოდენობის 80%-ია.

დიაგრამა N 12.1

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

დიაგრამა N 12.2

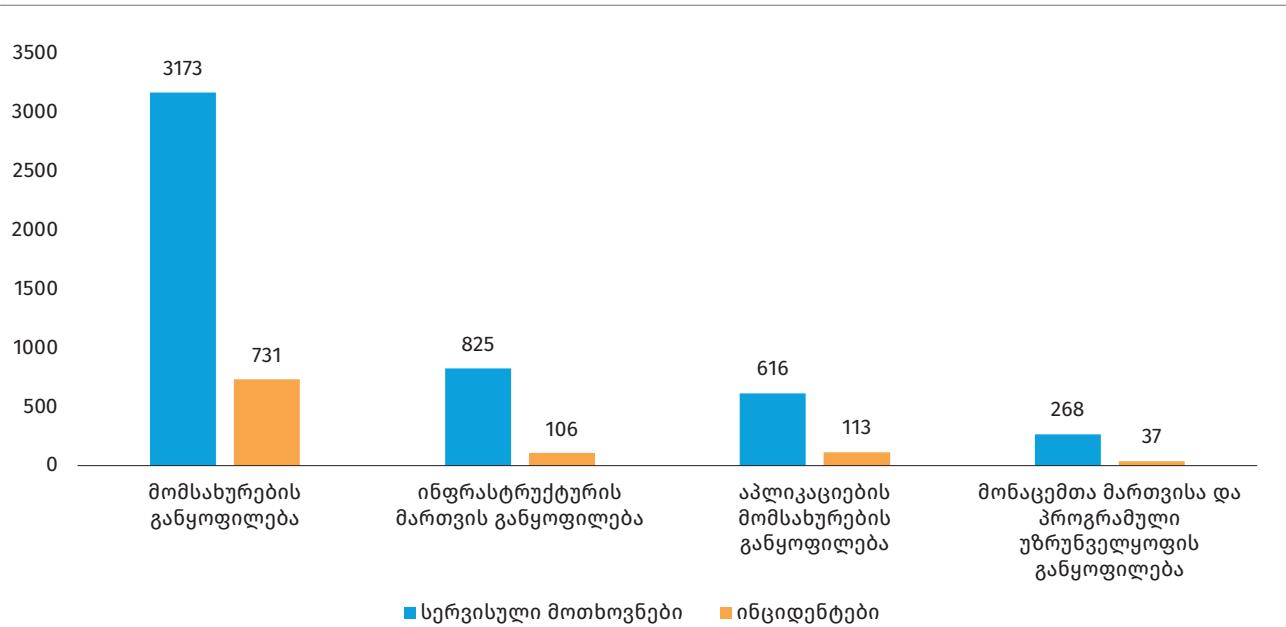

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

მომართვიანობის სტატისტიკა

საინფორმაციო ტექნოლოგიების დეპარტამენტის განყოფილებებს შორის მომართვიანობის გადანაწილების ტენდენცია უცვლელია. მომართვების 66% მომსახურების განყოფილების კომპეტენციაში შემავალ საკითხებს ეხებოდა. ინციდენტებისა და სერვისული მოთხოვნების რაოდენობა ჯგუფების მიხედვით ასე გადანაწილდა:

დიაგრამა N 12.3 სტატისტიკა განყოფილებების მიხედვით

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

2024 წლის განმავლობაში შენარჩუნდა გასული წლების ტენდენცია და მომხმარებელთა მოთხოვნები კატეგორიების მიხედვით გადანაწილდა შემდეგნაირად:

ცხრილი N 12.1

სერვისული მოთხოვნები	რაოდენობა
პერიფერიული ტექნიკის მომსახურება	620
მომხმარებელთა რეესტრი (ადმინისტრირება)	598
შიდა (ლოკალური) ქსელის მომსახურება	432
ელექტრონული ფოსტა	431
არასტანდარტული მოთხოვნები	387
კომპიუტერული ტექნიკის მომსახურება	308
დამხმარე აპლიკაციების მომსახურება/ინსტალაცია	292
ОТР-ზე მომხმარებლების რეგისტრაცია/რედაქტირება	278
სტანდარტული პროგრამები	236
ბიზნეს აპლიკაციის კონფიგურაციის ცვლილება/განახლება	188

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

ინციდენტების სტატისტიკაც თანაზომიერია სერვისების აქტუალობის შესაბამისად:

ცხრილი N 12.2

ინციდენტები	რაოდენობა
კრიტიკული ბიზნეს აპლიკაციების მომსახურება	137
შიდა (ლოკალური) ქსელის მომსახურება	131
ელექტრონული ფოსტა	108
დახურულ ქსელზე დისტანციურად დაშვების (VPN) სერვისი	104
პერიფერიული ტექნიკის მომსახურება	104
სტანდარტული პროგრამები	84
დამხმარე აპლიკაციების მომსახურება/ინსტალაცია	79
ოპერაციული სისტემის მომსახურება	63
ტელეფონია	58
კომპიუტერული ტექნიკის მომსახურება	50

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

2024 წელი საქართველოს ეროვნული ბანკის საინფორმაციო ტექნოლოგიების დეპარტამენტისთვის პროგრესისა და მნიშვნელოვან მიღწევების წელი იყო. განხორციელდა სტრატეგიული ტექნოლოგიური განახლებები, მათ შორის საბანკო სისტემების მოდერნიზაცია, ქსელური ინფრასტრუქტურის გაძლიერება, ინფორმაციული უსაფრთხოების მექანიზმების გაუმჯობესება და ახალი ოფისის ტექნოლოგიური უზრუნველყოფა. ამ ცვლილებებმა მნიშვნელოვნად გაზარდა სისტემების მდგრადობა, ეფექტიანობა და მომხმარებელთა მომსახურების ხარისხი.

დეპარტამენტის გუნდის ერთობლივი ძალისხმევით, ეროვნულმა ბანკმა თანამედროვე, საერთაშორისო სტანდარტებთან შესაბამისი ტექნოლოგიური გარემო შექმნა, რომელიც სრულად პასუხობს ფინანსური სექტორის განვითარების დინამიკასა და მზარდ გამოწვევებს. მომდევნო წლებში დეპარტამენტი გააგრძელებს ინოვაციური გადაწყვეტილებების დანერგვას, უსაფრთხოების გაძლიერებას და ციფრული ტრანსფორმაციის პროცესების დახვეწას, რაც ხელს შეუწყობს ეროვნული ბანკის, საბანკო სისტემისა და მთლიანად ქვეყნის ფინანსური სტაბილურობის განმტკიცებას.

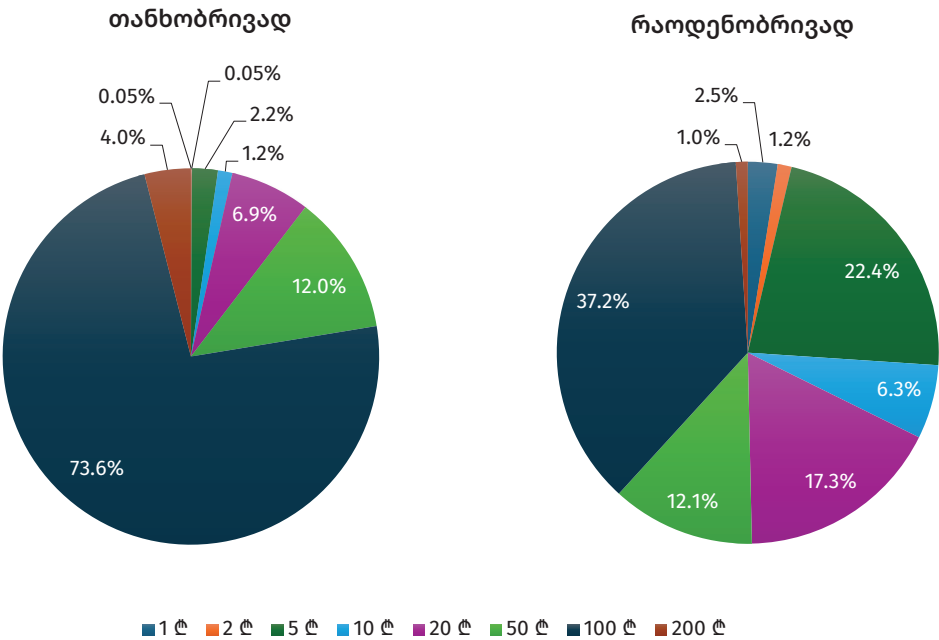

საკანონ-საქმისი
სამუშაოების
ორგანიზაცია

საკასო ოპერაციებისა და ნაღდი ფულის მიმოქცევის დეპარტამენტი საანგარიშგებო წლის განმავლობაში აგრძელებდა ქვეყნის ეკონომიკის ფულის ნიშნებით უზრუნველყოფას, ეროვნული ვალუტის მიმოქცევისათვის ხელსაყრელი პირობების შექმნას, მიმოქცევაში ეროვნული ვალუტის ფულის ნიშნების ხარისხის მართვას, ყალბი ფულის ნიშნების გავრცელების წინააღმდეგ ბრძოლის ხელშეწყობას და ეროვნული ვალუტის პოპულარიზაციასთან დაკავშირებულ საქმიანობას.

2024 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით, მიმოქცევაში არსებული ნაღდი ფულის ოდენობამ 6,617 მლნ ლარი შეადგინა. მათ შორის ბანკნოტები - 6,409.6 მლნ ლარი, ხოლო მონეტები - 207.4 მლნ ლარი იყო (2024 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით მიმოქცევაში ბანკნოტების ცალკეული ნომინალის ხვედრით წილს თანხებისა და რაოდენობის მიხედვით აჩვენებს დიაგრამა N 13.1).

დიაგრამა N 13.1 მიმოქცევაში ბანკნოტების სხვადროითი წილები ნომინალების მიხედვით*

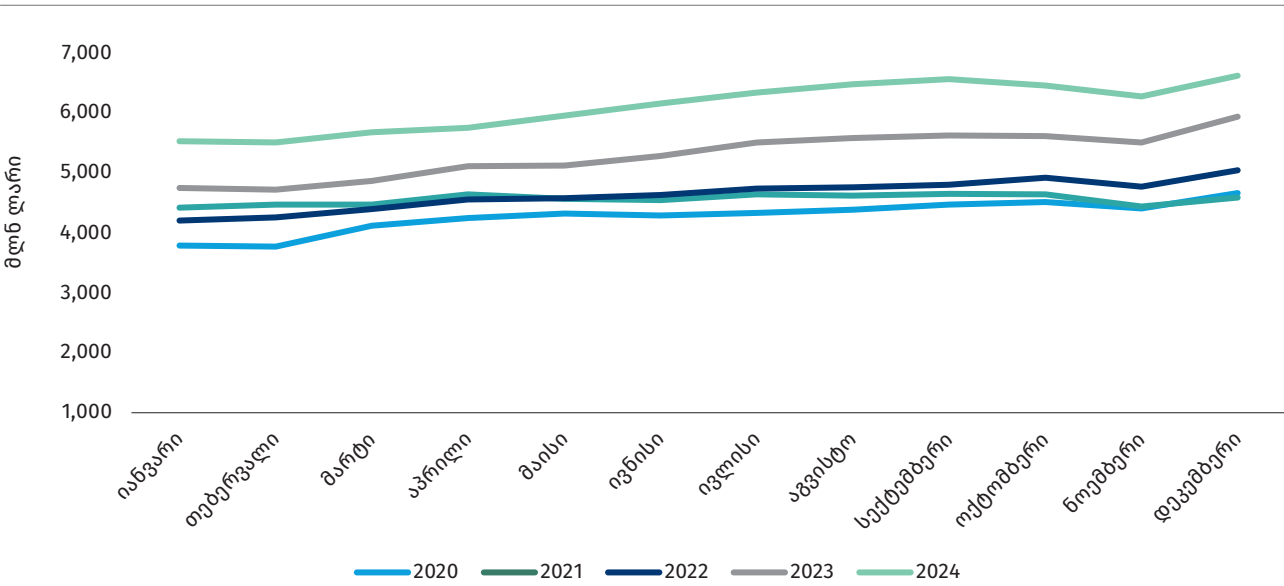

*მიმოქცევაში არსებული 1 და 2 ლარის ნომინალის ბანკნოტების ჩათვლით, რომელთა დამზადებაც აღარ ხდება ამავე ნომინალის მონეტების მიმოქცევაში დამკვიდრების შემდეგ.
წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

საანგარიშო პერიოდში, მიმოქცევაში ნაღდი ფულის მოცულობა წლის დასაწყისთან შედარებით 683 მლნ ლარით, ანუ 11.5 პროცენტით გაიზარდა

(2020-2024 წლებში ეროვნული ვალუტის - ლარის მიმოქცევის დინამიკას გვიჩვენებს დიაგრამა N 13.2).

დიაგრამა N 13.2 ნაღდი ფული მიმოქცევაში (2020-2024 წლები)

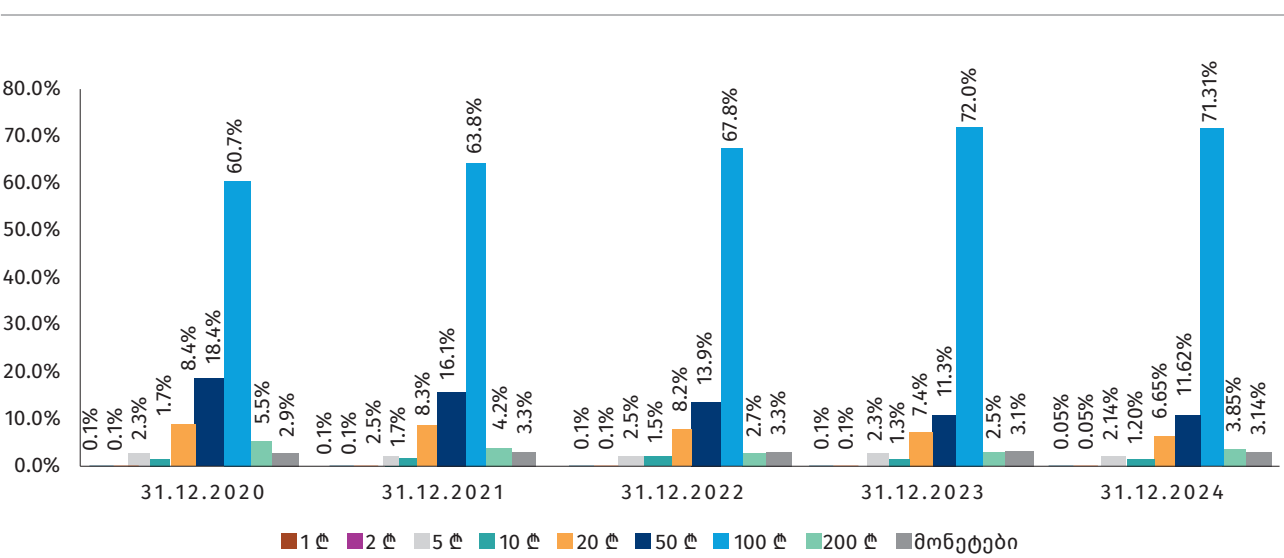

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

2024 წლის განმავლობაში მიმოქცევაში ბანკნოტების თანხობრივი რაოდენობა 660.7 მლნ ლარით გაიზარდა და მიმოქცევაში არსებული ფულის მთლიან მოცულობაში მისმა ხვედრითმა წილმა 96.9 პროცენტი შეადგინა. საანგარიშო პერიოდში,

წინა წელთან შედარებით, მნიშვნელოვნად (12 პროცენტით) გაიზარდა მიმოქცევაში მონეტების თანხობრივი რაოდენობა და მისმა ხვედრითმა წილმა მთლიან მიმოქცევაში 3.1 პროცენტი შეადგინა (იხ. დიაგრამა N 13.3).

დიაგრამა N 13.3 მიმოქცევაში ბანკნოტების ცალკეული ნომინალისა და მონეტების სხვადროითი წილები (2020-2024 წლები)*

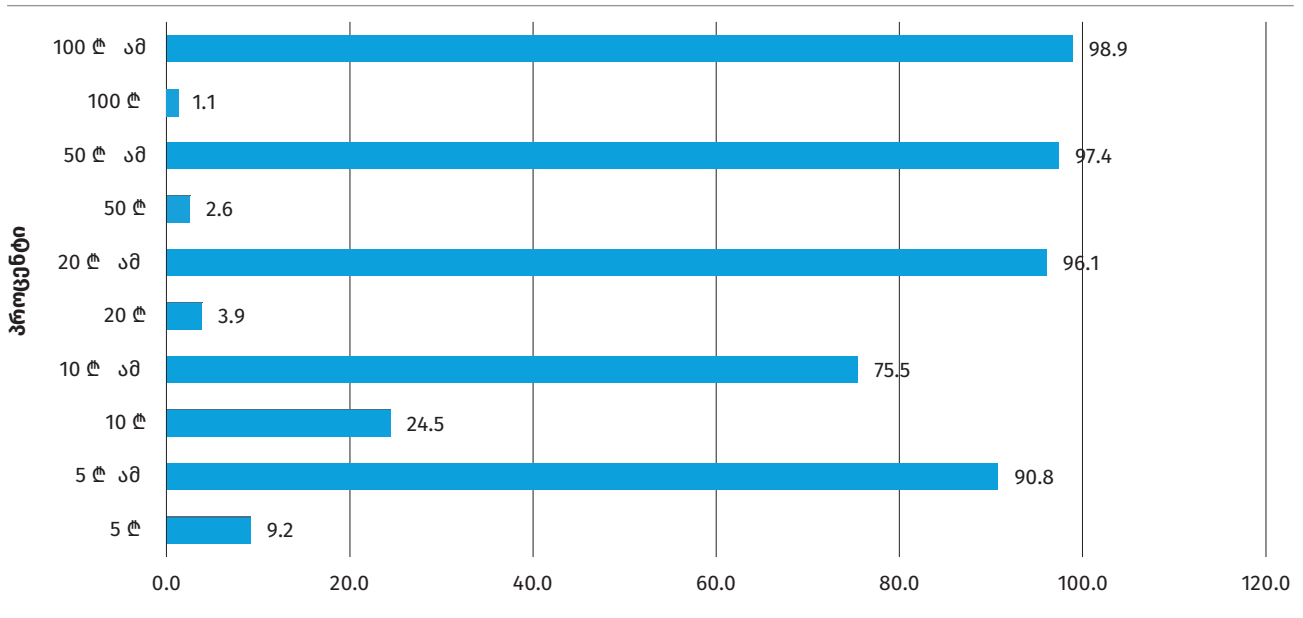

მიმოქცევაში არსებული 1 და 2 ლარის ნომინალის ბანკნოტების ჩათვლით, რომელთა დამზადებაც აღარ ხდება ამავე ნომინალის მონეტების მიმოქცევაში დამკვიდრების შემდეგ.
წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

საანგარიშო პერიოდშიც გრძელდებოდა 2016 წლამდე ემისიის ლარის ბანკნოტების ახალი მოდიფიკაციის 5, 10, 20, 50 და 100 ლარის ნომინალის ბანკნოტებით მიმოქცევის განახლების პროცესი. კერძოდ, საანგარიშო პერიოდის ბოლოსათვის, განახლებული 5 ლარის ნო-

მინალის ბანკნოტი მიმოქცევაში ამ ნომინალის ბანკნოტის 90.8 პროცენტს, 10 ლარიანი ბანკნოტი - 75.5 პროცენტს, 20 ლარიანი - 96.1 პროცენტს, 50 ლარიანი - 97.4 პროცენტს, ხოლო 100 ლარიანი - 98.9 პროცენტს შეადგენს (იხ. დიაგრამა N 13.4).

დიაგრამა N 13.4 5, 10, 20, 50 და 100 ლარის ნომინალის ბანკნოტები მიმოქცევაში, მოდიფიკაციების მიხედვით (პროცენტი).

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

საანგარიშო პერიოდის ბოლოსათვის, ძველი მოდიფიკაციის (2016 წლამდე) ბანკნოტების ფურცლობრივი რაოდენობის ხვედრითი წილი, მთლიანად მიმოქცევაში არსებულ იმავე ნომინალების ახალი მოდიფიკაციის ბანკნოტებთან მიმართებაში, მხოლოდ 5.2 პროცენტს შეადგენს (გასულ წელს ეს მაჩვენებელი 6.2 პროცენტი იყო).

ამ პერიოდში მიმოქცევაში 1 და 2 ლარის ნომინალის მონეტების თანხობრივი ოდენობა 13.5 პროცენტით გაიზარდა და წლის ბოლოს 143.2 მლნ ლარი შეადგინა. უმნიშვნელოა 1 და 2 ლარის ნომინალის ბანკნოტების მიმოქცევიდან ამოღების მაჩვენებელი, რადგანაც მიმოქცევაში ამ ნომინალის მონეტების დამკვიდრების შემდეგ, შესაბამისად, ბანკნოტების რაოდენობა მიმოქცევაში საგრძნობლად შემცირებულია.

2023 წელთან შედარებით, საანგარიშო პერიოდში მიმოქცევაში ეროვნული ვალუტის - თეთრის მონეტების თანხობრივი რაოდენობა 8.9 პროცენტით გაიზარდა.

ქვეყნის ეკონომიკის ნაღდი ფულით შეუფერხებელი უზრუნველყოფისა და ეროვნული ბანკის სარეზერვო მარაგების შევსების მიზნით, საანგარიშო პერიოდში:

- წარიმართა მუშაობა მიმოქცევის დანიშნულების 100 ლარის ნომინალის ბანკნოტისა და 20 თეთრის ნომინალის მონეტის დამზადების, მოწოდების და მათი მიმოქცევაში გაშვების უზრუნველსაყოფად.
- განხორციელდა მიმოქცევის დანიშნულების ოთხი სხვადასხვა ნომინალის მონეტის დასამზადებლად პარტნიორების შერჩევის პროცედურები და გაფორმდა სათანადო ხელშეკრულებები პარტნიორად შერჩეულ საწარმოებთან. საანგარიშო პერიოდში წარიმართა შესაბამისი სამუშაოები და დასრულდა სამი ნომინალის მონეტის დამზადების პროცესი, რის შედეგადაც, ხელშეკრულებების პირობების შესაბამისად, მოგვეწოდა მათი გარკვეული ნაწილი, დაახლოებით სახელშეკრულებო ოდენობის ნახევარი. მონეტების დარჩენილი ოდენობის მოწოდება მოხდება ეროვნული ბანკის მოთხოვნის შესა-

ბამისად. ამჟამად მიმდინარეობს მუშაობა მეოთხე ნომინალის დასამზადებლად, რომლის დასრულება დაგეგმილია 2025 წელს.

2024 წელს უზრუნველყოფილი იქნა ეტაპობრივად სხვადასხვა წონის უმაღლესი სინჯის ოქროს სტანდარტიზირებული ზოდების შესყიდვა-მიღება LBMA-ის მიერ აკრედიტებული საწარმოებისგან.

საქართველოს ეროვნული ბანკი ეროვნული ვალუტისა და ქვეყნის პოპულარიზაციის მიზნით, საანგარიშო პერიოდში საკოლექციო დანიშნულების ფულის ნიშნების გამოშვებას განაგრძობდა (დანვრილებითი ინფორმაცია იხილეთ ქვემოთ - „საკოლექციო დანიშნულების მონეტები და ბანკნოტები“).

2024 წელს, წინა წელთან შედარებით, საქართველოს ეროვნულ ბანკში კომერციული ბანკებიდან შემოტანილი ნაღდი ეროვნული ვალუტა გაიზარდა და თანხამ 10,981.5 მლნ ლარი შეადგინა, რაც 28 პროცენტით აღემატება 2023 წლის მაჩვენებელს.

კომერციული ბანკების მიერ შემოტანილი ლარის ბანკნოტების 63.3 პროცენტი დამუშავდა უშუალოდ საკასო ცენტრის მიერ, ხოლო დროებითი საცავების მეშვეობით განხორციელებულმა ოპერაციების წილმა 36.7 პროცენტი შეადგინა. მონეტების შემთხვევაში კი, უშუალოდ საკასო ცენტრში დამუშავდა მთლიანი შემოსავლების 64.3 %, ხოლო საკასო ცენტრის დროებითი საცავების მეშვეობით განხორციელებული ოპერაციების წილმა 35.7 % შეადგინა.

კომერციული ბანკების მიერ შემოტანილი ლარის ბანკნოტების ფურცლობრივი რაოდენობის 2.5 პროცენტს 2016 წლამდე ემისიის ბანკნოტები შეადგენს, რაც კიდევ ერთხელ მეტყველებს მიმოქცევაში ამ ემისიის ბანკნოტების მნიშვნელოვნად შემცირებაზე. შემოტანილი ლარის ბანკნოტების თანხობრივი ხვედრითი წილის 79.1 პროცენტი 50 და 100 ლარის ნომინალის ახალი მოდიფიკაციის ბანკნოტებზე მოდის და შესაბამისად 25.6 და 53.5 პროცენტს შეადგენს.

აღსანიშნავია, რომ საკასო ცენტრის დროებითმა საცავებმა გასულ პერიოდში (იგულისხმება საქართველოს ტერიტორიაზე გამოცხადებული

საგანგებო მდგომარეობა და პანდემიის პრევენციისათვის შემოღებული სპეციალური ღონისძიებები), შეასრულა მეტად მნიშვნელოვანი როლი. ამასთანავე, პანდემიის დროს არსებული რისკების მინიმიზაციის შემდეგ, საქართველოს ეროვნული ბანკის საბჭოს მიერ მიღებული იქნა გადაწყვეტილება დროებითი საცავების ფუნქციონირების შეწყვეტისა და ქვეყანაში ნაღდი ფულის მართვის შემდგომი სრულყოფის მიმართულებით მუშაობის გაგრძელების თაობაზე.

აღნიშნულთან დაკავშირებით, დეპარტამენტმა, ეროვნული ბანკის საბჭოს წარუდგინა ხედვა ნაღდი ფულის მართვის ოპტიმიზაციის თაობაზე და შესაბამისად, საანგარიშო პერიოდში გაგრძელდა მუშაობა მართვის ოპტიმალური მოდელის დანერგვის მიმართულებით.

გარდა ამისა, ქვეყნის მთელ ტერიტორიაზე, ეროვნული ვალუტის ოპტიმალურად მიმოქცევის უზრუნველყოფის და მიმოქცევაში ლარის ბანკნოტებისა და მონეტების ხარისხის კონტროლის მიზნით, დეპარტამენტში ინტენსიურად მიმდინარეობდა მუშაობა ნაღდი ფულის დამუშავებისა და რეცირკულაციის წესის, ასევე სხვა შესაბამისი რეგულაციების შემუშავების მიმართულებით.

საანგარიშო წლის განმავლობაში კომერციული ბანკებიდან მიღებული იქნა ასევე უცხოური ვალუტის ბანკნოტები - 15 მლნ აშშ დოლარისა და 4 მლნ ევროს ოდენობით.

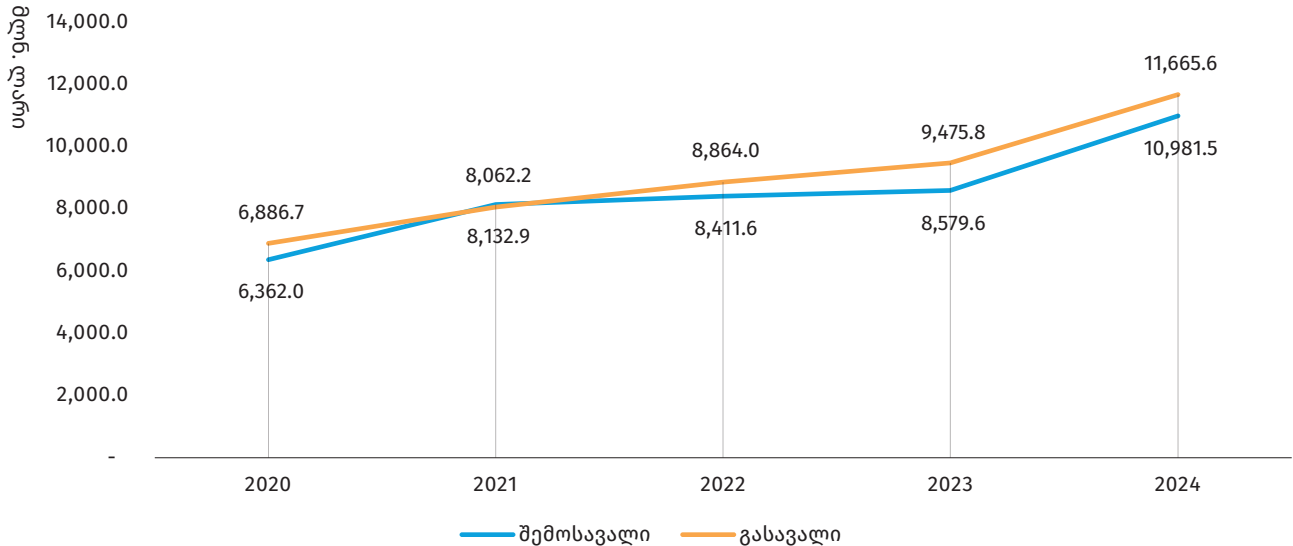
ამასთანავე, საზღვარგარეთიდან საკასო ცენტრის ფასეულობათა საცავში მიღებულ იქნა 400 მლნ აშშ დოლარი და 50 მლნ ევრო.

ამავე პერიოდში, საქართველოს ეროვნული ბანკიდან გაცემულმა თანხებმა 11,665.6 მლნ ლარი შეადგინა, რაც 23.1%-ით აღემატება 2023 წლის ამავე მაჩვენებელს. გასულმა ეროვნული ვალუტის თანხამ შემოსულ თანხებს 684 მლნ ლარით, ანუ 6.2 პროცენტით გადააჭარბა. გაცემული მთლიანი თანხის 99.1% ბანკნოტებზე მოდის. წლის განმავლობაში, ლარის ნომინალებს შორის მეტად მოთხოვნილი იყო 50 და 100 ლარის ნომინალის ბანკნოტები, რომელთა ხვედრითი წილი, წლის განმავლობაში კომერციულ ბანკებზე გაცემული ლარის ბანკნოტების საერთო თანხის 79.4 პროცენტს შეადგენდა. კვლავ

ნაკლებად მოთხოვნი იყო 10 ლარის ნომინალის ბანკნოტები, რომელთა მიმოქცევაში დასამკვიდრებლად დეპარტამენტს გარკვეული ღონისძიებების გატარება აქვს დაგეგმილი.

2020-2024 წლებში საკასო ცენტრში შემოსული და საკასო ცენტრიდან გაცემული ლარის ბანკნოტების/მონეტების დინამიკას გვიჩვენებს დიაგრამა N13.5.

დიაგრამა N 13.5 საკასო ცენტრის შემოსავალ-გასავლები 2020-2024 წლებში.

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

საანგარიშო წლის განმავლობაში, კომერციული ბანკების მოთხოვნის შესაბამისად, გაცემული იქნა უცხოური ვალუტა - 48 მლნ აშშ დოლარის და 6 მლნ ევროს ოდენობით.

განხორციელდა 2024 წელს დამზადებული 100 ლარის ნომინალის ბანკნოტების ადაპტირება, ვარგისად და მოძველებულად დახარისხების პარამეტრების შესაბამისი კორექტირება.

საზღვარგარეთ, შესაბამის საბანკო ანგარიშებზე ასახვის მიზნით, გაგზავნილი იქნა 350.8 მლნ. აშშ დოლარი და 75 მლნ. ევრო.

2024 წელს, საკასო-საემისიო საქმიანობის შეუფერხებლად წარმართვის მიზნით, შეძენილი იქნა სხვადასხვა ტექნიკური მოწყობილობები. კერძოდ:

საქართველოს ეროვნული ბანკის სისტემაში ფულის ნიშნების გადათვლა-დამუშავების ტექნიკური საშუალებების გამართულად ფუნქციონირების უზრუნველსაყოფად:

- კომპანია „Giesecke+Devrient“-ის წარმომადგენლებთან ერთად დამონტაჟდა და ექსპლუატაციაში გაეშვა ბანკნოტების კონების შესაფუთი ახალი მოწყობილობა „NOTAPACK“-ის სისტემა.
- შეძენილი და დამონტაჟებული იქნა მონეტის გამანადგურებელი მანქანა-დანადგარი „CCS-500“, რის შემდეგაც დანადგარის სრულყოფილად მუშაობის შემოწმების მიზნით, შესაბამისი კომისიის მიერ განხორციელდა ფასეულობათა საცავში რიცხული გარკვეული რაოდენობის მოძველებული ლარის მონეტების სატესტო რეჟიმში განადგურება.

- საკასო ცენტრში არსებულ „BPS-M7“ ტიპის ფულის დამამუშავებელ აგრეგატებს, შესაბამისი სპეციალისტების მიერ ჩაუტარდა ყოველწლიური გეგმიური შემოწმება და კაპიტალური შეკეთება. ასევე, აღნიშნულ ფულის დამახარისხებელ აგრეგატებზე ჩატარებული იქნა კვარტალური შემოწმებები, ვარგისი ბანკნოტების დახარისხების განსაზღვრულ დონესთან შესაბამისობის დადგენის მიზნით.
- ფულის დამამუშავებელ ყველა აგრეგატზე

ნაღდი ფულისა და სხვა ფასეულობის გადაზიდვის ოპერაციების უსაფრთხოდ და შუფერხებლად განხორციელების მიზნით, 2024 წელს:

- საკასო ცენტრის ინკასატორებს გეგმიურად, ორჯერ ჩაუტარდათ პრაქტიკული სწავლება სროლებში;
- საქართველოს ეროვნული ბანკის კუთვნილ ფასეულობათა გადასაზიდ ჯავშნიან ავტო-მანქანას ჩაუტარდა ყოველწლიური დიაგნოს-ტიკა და ტექდათვალიერება.

საანგარიშო პერიოდში საქართველოს ეროვნუ-ლი ბანკი, განაგრძობდა მუშაობას სათანადო ხარისხის როგორც მიმოქცევის ასევე საკოლექ-ციო დანიშნულების ლარის ბანკნოტებისა და მონე-ტების დამზადების უზრუნველსაყოფად. ამ მიზნით განხორციელებული იქნა შემდეგი სამუშაოები:

- შესწავლილი და შეთანხმებულ იქნა მიმოქ-ცევის დანიშნულების სამი ნომინალის მონეტების სასიგნალო ნიმუშები. ასევე, ლიეტუვის ზარაფხანა „Lithuanian Mint“-დან მიღებული „ევრო 2024“-ისადმი მიძღვნილი საკოლექციო დანიშნულების 5 ლარის ნო-მინალის ვერცხლის და ოქროს მონეტების, პოლონეთის ზარაფხანა „Mennica polska“-დან მიღებული „ბაკურიანი 2025“ თემისადმი მიძღვნილი საკოლექციო დანიშნულების 5 ლარის ნომინალის ვერცხლის და ლარის 30 წლისადმი მიძღვნილი საკოლექციო დანიშნულების 5 ლარის ნომინალის ოქროს,

ვერცხლისა და სპილენძ-ნიკელის სასიგნალო ნიმუშები.

- დამამზადებელი კომპანიებიდან ზემოაღ-ნიშნული მიმოქცევის და საკოლექციო მონე-ტების მიღების შემდგომ, განხორციელდა ხელშეკრულებით დადგენილ სპეციფიკაციებ-თან მათი შესაბამისობის შერჩევის წესით შემოწმება.

ამასთანავე, დეფექტური და უხარისხო ფულადი ნიშნების მიმოქცევაში მოხვედრის თავიდან აცილების მიზნით, საანგარიშო პერიოდში მიმდინარეობდა გერმანული საწარმო „Giesecke+Devrient Currency Technology“-სგან მიღებული 100 ლარის ნომინალის ბანკნოტების გადათვლა-დახარისხების პროცესი. ასევე, საანგარიშო პე-რიოდში გადათვლილი და დახარისხებული იქნა საფრანგეთის ზარაფხანისაგან მიღებული 10 თეთრის ნომინალის და პოლონეთის ზარაფ-ხანისაგან მიღებული 20 თეთრის, 50 თეთრის და 1 ლარის ნომინალის მონეტების გარკვეული ნაწილი.

გასული წლის განმავლობაში გრძელდებოდა ფულის ნიშნების ექსპერტიზის სამუშაოები. კერძოდ, ექსპერტიზა ჩატარდა კომერციული ბანკებიდან, ვალუტის გადამცვლელი პუნქტე-ბიდან, მიკროსაფინანსო ორგანიზაციებიდან, სამართალდამცავი ორგანოებიდან და ფიზიკური პირების მიერ შემოტანილ 11 014 ცალ საეჭვო ფულის ნიშანზე, რომლის შედეგებიც ქვემოთ მოცემულ ცხრილშია ნაჩვენები.

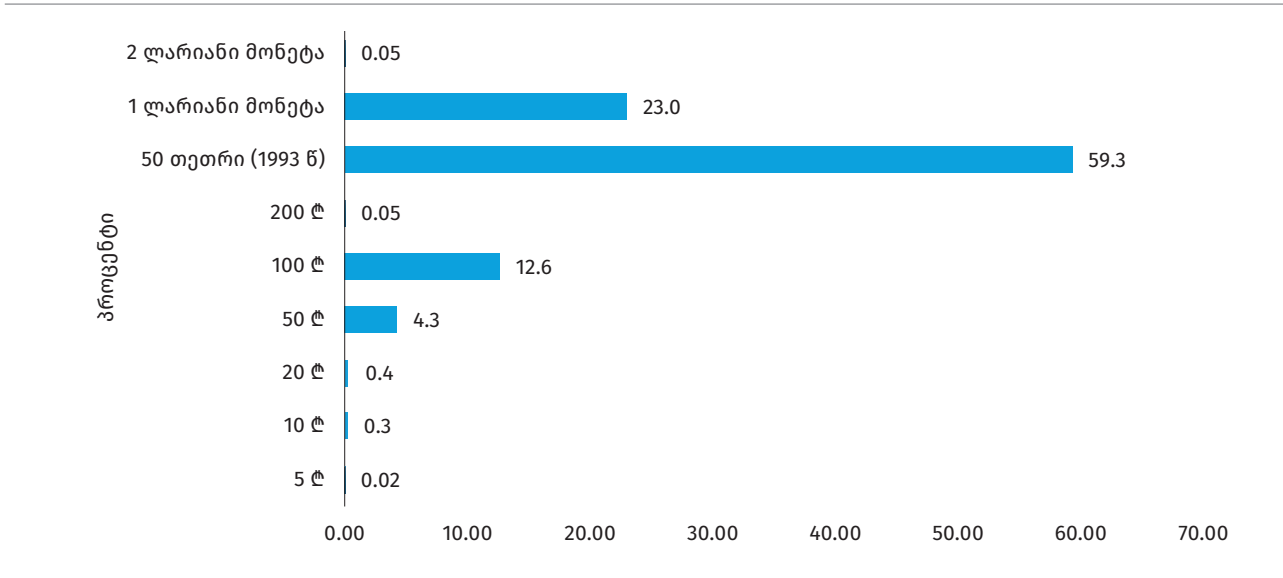
ცხრილი 13.1 2024 წელს შემოტანილი საეჭვო ფულის ნიშნების ექსპერტიზის შედეგები (რაოდენობა):

	საეჭვო	ყალბი	ნამდვილი	არგადახდითი
ლარის ბანკნოტები	2733	769	1128	836
ლარის მონეტები	5442	3595	1847	-
აშშ დოლარი	2398	1849	549	-
ევრო	210	166	44	-
სხვა უცხოური ვალუტა	231	195	36	-
სულ	11014	6574	3604	836

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

ლარის ყალბი ბანკნოტები/მონეტები ნომინალების მიხედვით პროცენტულად შემდეგნაირად აისახება:

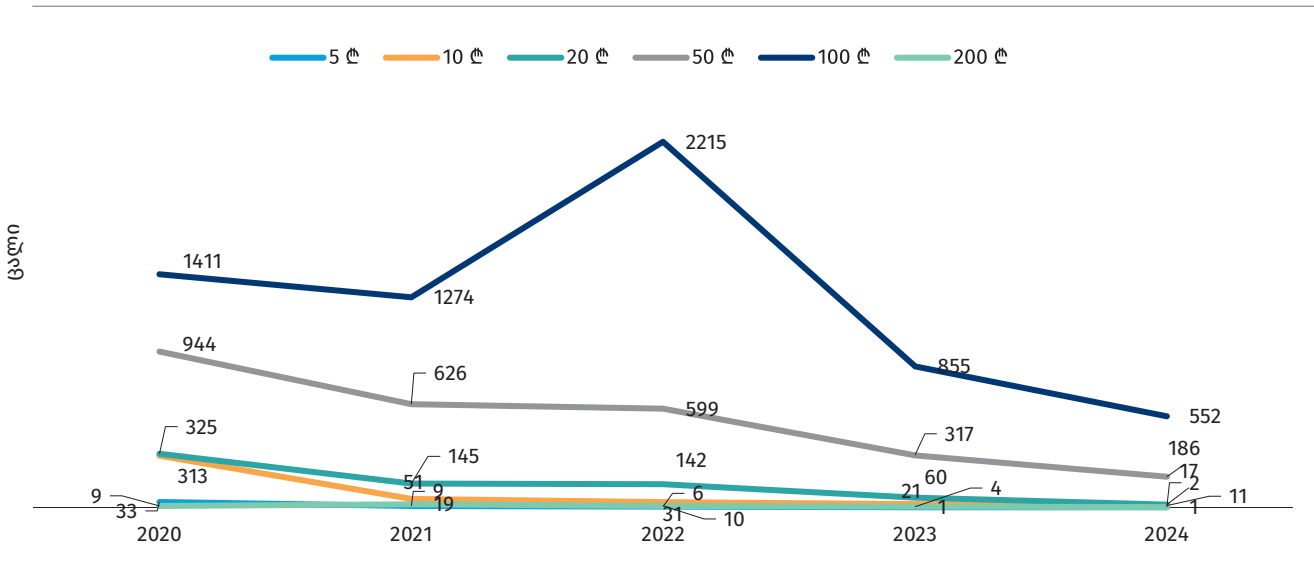
დიაგრამა N 13.6 2024 წელს გამოვლენილი ლარის ყალბი ბანკნოტები და მონეტები (პროცენტით)

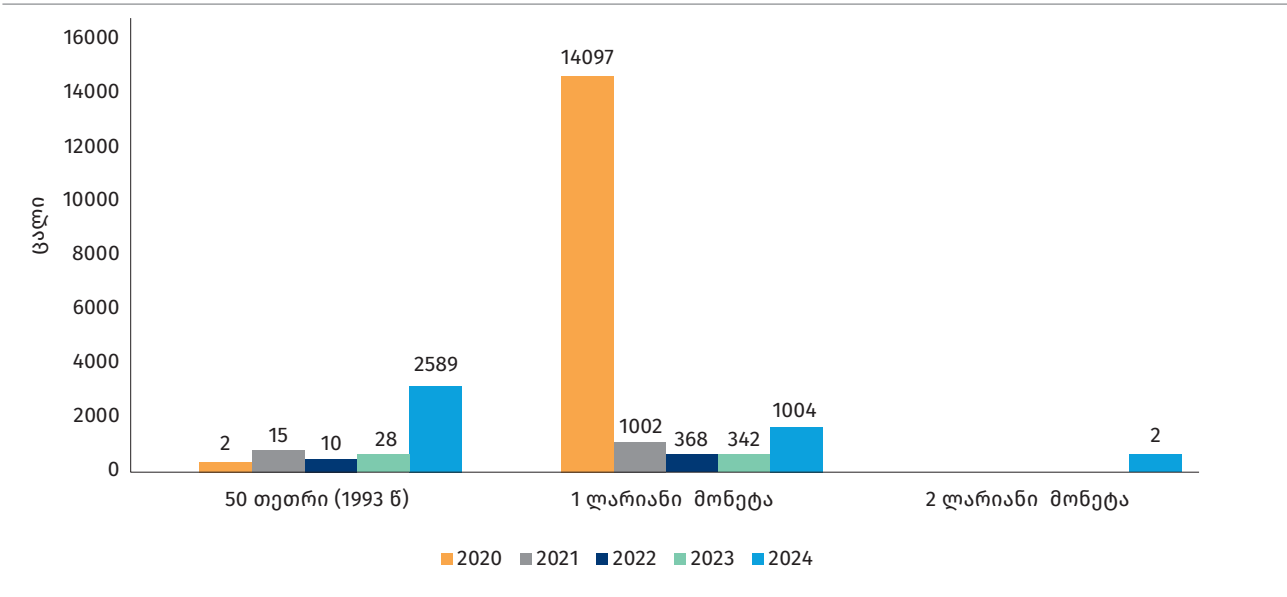
წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

2024 წელს გამოვლენილი ყალბი ლარის ბანკნოტების რაოდენობა 2023 წელთან შედარებით შემცირდა 38.9 პროცენტით. ყალბი დოლარების ბანკნოტების რაოდენობა გაიზარდა 3.8 პროცენტით, ხოლო ყალბი ევროს ბანკნოტების რაოდენობა გაიზარდა 42.5 პროცენტით. აგრეთვე, სხვა ყალბი უცხოური ვალუტა გაიზარდა 4.9-ჯერ. რაც შეეხება ყალბი ლარის მონეტების რაოდენობას 2023 წელთან შედარებით გაიზარდა 9.7-ჯერ ნომინალების მიხედვით 2020 - 2024 წლების პერიოდში გამოვლენილი ყალბი ლარის ბანკნოტებისა და მონეტების რაოდენობას გვიჩვენებს დიაგრამა N13.7 და დიაგრამა N13.8.

დიაგრამა N13.7 2020-2024 წლებში გამოვლენილი ლარის ყალბი ბანკნოტები

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

საანგარიშგებო წლის განმავლობაში კვლავ ყურადღება ექცეოდა ნაღდი ფულით ოპერაციების შემსრულებელი პირების კვალიფიკაციის ამაღლებას. ფულის ნიშნების დამცავი მექანიზმების სწავლების, ლარის ბანკნოტებისა და მონეტების ვარგისიანობის განსაზღვრისა და ნაღდ ფულთან მუშაობის კვალიფიკაციის ამაღლების მიზნით, სწავლება ჩაუტარდა 125 დაინტერესებულ პირს.

საანგარიშო პერიოდში მიმდინარეობდა როგორც საკოლექციო და ნუმისმატიკური დანიშნულების პროდუქციის, ისე ოქროს ზოდების რეალიზაცია. კერძოდ, 2024 წლის განმავლობაში რეალიზებული იქნა:

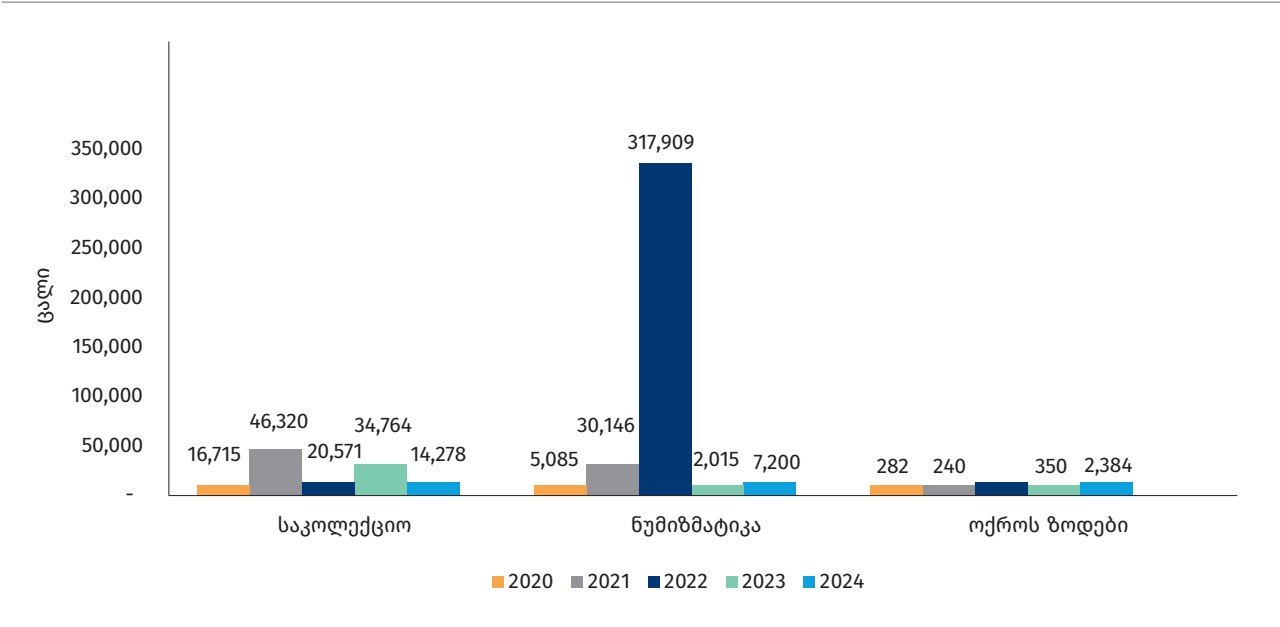
- საკოლექციო დანიშნულების ბანკნოტები და მონეტები - 14.3 ათასი ერთეული;

- ნუმისმატიკური და სხვა დანიშნულების პროდუქცია - 7.2 ათასი ერთეული;
- ოქროს ზოდები - 2.4 ათასი ერთეული.

სულ რეალიზებულ იქნა 23.9 ათასი ერთეული პროდუქცია, მათ შორის:

- საკასო ცენტრის სალაროდან - 22.4 ათასი ერთეული;
- ყვარლის ფულის მუზეუმის სალაროდან - 332 ერთეული;
- ფულის მუზეუმის ინტერნეტ მაღაზიიდან - 1.2 ათასი ერთეული.

2020-2024 წლებში საკოლექციო, ნუმისმატიკური დანიშნულების პროდუქციისა და ოქროს ზოდების რეალიზაციის დინამიკას გვიჩვენებს დიაგრამა N 13.9.

წყარო: საქართველოს ეროვნული ბანკი

ეროვნულმა ბანკმა, ფულის მუზეუმის საგანმანათლებლო-შემეცნებითი საქმიანობის განვითარების მიზნით, საანგარიშო პერიოდში დაწერა ფულის მუზეუმის განახლებული ვებ-საიტი, რომელიც სრულად პასუხობს თანამედროვე ციფრულ მოთხოვნებს. ფულის მუზეუმის ახალი ვებ-საიტი მომხმარებელს სთავაზობს მარტივ ნავიგაციას, გაუმჯობესებულ საძიებო სისტემას და ფულის მუზეუმის ვირტუალურ (3D) ტურს.

ქართული ფულის ისტორიისა და საქართველოს ეროვნული ბანკის, როგორც ქვეყნის ცენტრალური ბანკის განვითარებისა და მისი ძირითადი საქმიანობის გაცნობის მიზნით, ეროვნული ბანკის ფულის მუზეუმი საზოგადოებას საგანმანათლებლო კურსებს სთავაზობდა. საანგარიშო პერიოდის განმავლობაში მუზეუმს 3778 ვიზიტორი (მათ შორის 3636 ადგილობრივი და 142 უცხოელი) ესტუმრა.

2024 წლის განმავლობაში ფულის მუზეუმში 123 საგანმანათლებლო ტური (ექსკურსია) ჩატარდა, რომელიც ქართული ნუმიზმატიკის მიმოხილვას და უშუალოდ ექსპონატების დათვალიერებას მოიცავდა. ლექცია 1736 მოსწავლემ და 207 პედაგოგმა მოისმინა.

2024 წლის მაისში, მუზეუმების საერთაშორისო დღისა და საქართველოს დამოუკიდებლობის

აღდგენის კვირეულისადმი მიძღვნილი ღონისძიებების ფარგლებში, ფულის მუზეუმმა გამოვენას „ფულისა და ფასიანი ქაღალდების ისტორია 1918-1921 წლებში“ უმასპინძლა. აღნიშნული გამოფენის პერიოდში დამთვალიერებელი გაეცნო 1918-1921 წლებში, საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის დროს, საქართველოში გამოშვებული სახელმწიფო და კორპორატიული ფულის ნიშნებისა და ფასიანი ქაღალდების ისტორიას.

გარდა ამისა, 2024 წლის განმავლობაში ფულის მუზეუმმა უმასპინძლა სტუდენტთა საგანმანათლებლო-შემეცნებითი შეხვედრებს, რომლის ფარგლებშიც საქართველოს სხვადასხვა უმაღლესი სასწავლებლების სტუდენტები და პროფესორ-მასწავლებლები გაეცნენ ქართული ფულისა და საბანკო საქმის ისტორიას.

საკოლექციო დანიშნულების მონეტები და ბანკნოტები

ევრო 2024

2024 წელს განხორციელდა „ევრო 2024“ თემაზე საკოლექციო დანიშნულების 1500 ცალი ოქროსა და 10 000 ცალი ვერცხლის მონეტის დასამზადებლად პარტნიორის შერჩევის პროცედურები, გაფორმდა სათანადო ხელშეკრულება პარტნიორად შერჩეულ ლიეტუვის ზარაფხანასთან და წარიმართა შესაბამისი სამუშაოები

მწარმოებელთან მათი დამზადების მიზნით. საანგარიშო პერიოდში დასრულდა აღნიშნული საკოლექციო დანიშნულების ოქროს მონეტების სრული ოდენობისა და ვერცხლის მონეტების პირველი ნახევრის დამზადება-მოწოდება. ვერცხლის მონეტების დარჩენილი ოდენობის მოწო-

დება მოხდება 2025 წლის თებერვლის ბოლომდე.

„ევრო 2024“ თემაზე საკოლექციო დანიშნულების ოქროს და ვერცხლის მონეტების რეალიზაცია, დაგეგმილი 2024 წლის ნაცვლად დაიწყება 2025 წელს.

დიზაინი: საქართველოს ფეხბურთის ფედერაცია

მონეტების დიზაინში ასახული თითოეული დეტალი აღებულია ეროვნული ნაკრები გუნდების ბრენდბუქიდან.

ავერსზე გამოსახულია მთავარი სიმბოლო - ლოგო (ვერცხლის მონეტაზე მოცემულია ფერადი სახით) და ამ ლოგოს დიზაინიდან ამოღებული მხედრის გამოსახულება (ცხენზე ამხედრებული გმირის პროტოტიპად აღებულია თეთრი გიორგი), რომელიც ებრძვის გველეშაპს, როგორც შიშის სიმბოლოს. მთავარი სიმბოლოს ერთ-ერთი ძირითადი ინტერპრეტაციაც საკუთარ სისუსტეებზე გამარჯვება და ამით ნებისმიერი მეტოქის დამარცხებაა. მონეტაზე დატანილია ბრენდის სლოგანი „მე ვარ საქართველო“, რომელიც ახმოვანებს მის იდეოლოგიას როგორც ბრენდის (რომელიც ქვეყანას მსოფლიო ასპარეზზე წარმოაჩენს), ისე ფეხბურთელისა (რომელიც პასუხისმგებლობას საკუთარ თავზე იღებს, ავლენს საკუთარი შესაძლებლობების მაქსიმუმს და ამგვარად წვლილი შეაქვს საერთო საქმეში) და გულშემატკივრის (რომელიც მთელი ქვეყნის სახელით უჭერს მხარს ეროვნულ ნაკრებს) მხრიდან.

რევერსზე გამოსახულია ფეხბურთელის მაისურის დიზაინი (ვერცხლის მონეტაზე მოცემულია ფერადი სახით), რომელიც შეიქმნა ნაკრების ახალი ბრენდის ჩამოყალიბებასთან ერთად და ირეკლავს ბრენდის ფილოსოფიას და ითვალისწინებს თანამედროვე ვიზუალურ ტრენდებს. მონეტა, ასევე შეიცავს მოვლენის აღმნიშვნელ წარწერებს ქართულ და ინგლისურ ენებზე, ნომინალს და გამოშვების წელს.

ბაკურიანი 2025

2024 წელს განხორციელდა ევროპის ზამთრის ახალგაზრდული ოლიმპიური ფესტივალის „ბაკურიანი 2025“ თემაზე საკოლექციო დანიშნულების 5000 ცალი ვერცხლის მონეტის დასამზადებლად პარტნიორის შერჩევის პროცედურები, გაფორმდა სათანადო ხელშეკრულება პარტნიორად შერჩეულ პოლონეთის ზარაფხანასთან და წარიმართა შესაბამისი სამუშაოები მწარმოებელთან მათი დამზადების მიზნით. საანგარიშო პერიოდში დასრულდა აღნიშნული საკოლექციო დანიშნულების მონეტების დამზადება და მოხდა მათი სრული ოდენობის მოწოდება.

„ბაკურიანი 2025“ თემაზე საკოლექციო დანიშნულების მონეტების გამოშვება-რეალიზაცია დაგეგმილია 2025 წელს.

ავერსი

რევერსი

დიზაინი: ევროპის ზამთრის ახალგაზრდული ოლიმპიური
ფესტივალის საორგანიზაციო კომიტეტი

მონეტის ავერსზე გამოსახულია მოთხილამურის გამოსახულება და ნომინალის დასახელება „5 ლარი“ (ფერადი დეტალები) დათოვლილი მთის ფონზე. კიდებზე რკალისებურად დატანილია მოვლენის აღმნიშვნელი წარწერები „ევროპის ზამთრის ახალგაზრდული ოლიმპიური ფესტივალი“ და „ბაკურიანი 2025“, ერთმანეთისგან გამოყოფილი ფიფქებით.

მონეტის რევერსზე გამოსახულია ფესტივალის ლოგო (ფერადი დეტალი) დათოვლილი მთის ფონზე და წარწერა „საქართველო“, „Georgia“, რომელთა შორის დატანილია ფიფქები.

ლარის 30 წლის იუბილე

- 2024 წელს განხორციელდა ლარის 30 წლის თემაზე საკოლექციო დანიშნულების 1500 ცალი ოქროს, 5000 ცალი ვერცხლისა და 20 000 ცალი სპილენძ-ნიკელის მონეტის დასამზადებლად პარტნიორის შერჩევის პროცედურები, გაფორმდა სათანადო ხელშეკრულება პარტნიორად შერჩეულ პოლონეთის ბარაფხანასთან და წარიმართა შესაბამისი სამუშაოები მწარმოებელთან მათი დამზადების მიზნით. საანგარიშო პერიოდში დასრულდა აღნიშნული საკოლექციო დანიშნულების მონეტების დამზადება და მოხდა მათი სრული ოდენობის მოწოდება.
- საანგარიშო პერიოდში ჩატარდა ლარის 30 წლის თემაზე საკოლექციო დანიშნულების 50 ლარის ნომინალის ბანკნოტის დიზაინის ესკიზის შერჩევის პროცედურები, კერძოდ, ღია კონკურსის ჩატარების შედეგად შერ-

ჩეული იქნა შვეიცარიული კომპანიის „Koenig & Bauer“ მიერ მომზადებული ესკიზი და ამ ბანკნოტების დამზადების მიზნით წარიმართა პარტნიორის შერჩევის პროცედურები, რის შედეგადაც შერჩეული იქნა პარტნიორი საწარმო.

ლარის 30 წლისთავის თემაზე საკოლექციო დანიშნულების მონეტებისა და ბანკნოტის გამოშვებარეალიზაცია დაგეგმილია 2025 წელს.

ნორმატიული ბაზის დახვეწა-სრულყოფის მიმართებით განეული სამუშაოები:

საანგარიშო პერიოდში ნორმატიული ბაზის დახვეწა-სრულყოფის მიმართებით განეული სამუშაოებიდან აღსანიშნავია:

1. საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2024 წლის 4 სექტემბრის N230/04 და 2024 წლის 28 ნოემბრის N290/04 ბრძანებებით ცვლილებები შევიდა „საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2017 წლის 28 დეკემბრის N184/04 ბრძანებით დამტკიცებულ „საქართველოს ეროვნულ ბანკში ნაღდ ფულსა და სხვა ფასეულობასთან დაკავშირებული ოპერაციების წარმოების წესში“.

ცვლილებები ძირითადად ითვალისწინებს დამზადებლისაგან მიღებული მიმოქცევის და ნიშნულების ლარის ბანკნოტების/მონეტების საკონტროლო გადათვლისა და მიმოქცევაში მათი გაშვების პროცედურის მოქნილობას და ასევე, ინტერნეტ მაღაზიის მეშვეობით რეალიზებუ-

ლი პროდუქციის საკასო ცენტრიდან გასაცემად მომზადებისა და გაცემის პროცესის გამარტივება-დახვეწას.

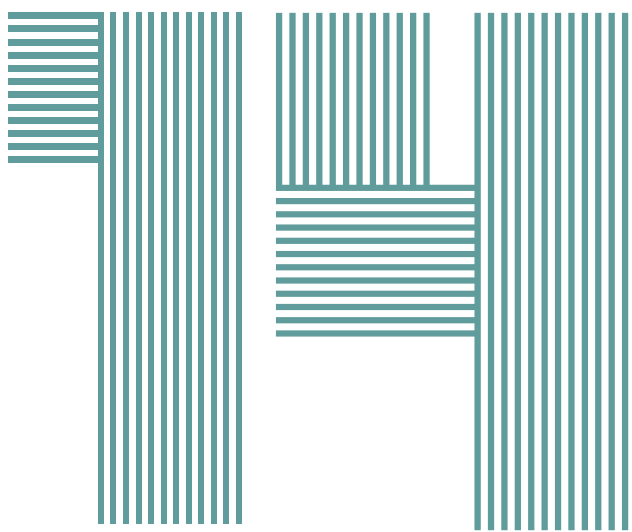
2. საქართველოს ეროვნული ბანკის საბჭოს 2024 წლის 9 დეკემბერს N40 განკარგულებით ცვლილებები შევიდა „ლარის ბანკნოტებისა და მონეტების დამზადების შესყიდვის წესის დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს ეროვნული ბანკის საბჭოს 2011 წლის 7 თებერვლის №5 განკარგულებაში.

ცვლილების მიხედვით ლარის ბანკნოტის/მონეტის დიზაინის ესკიზების შესარჩევად გამოცხადებულ კონკურსებში მონაწილეთა მხრიდან საკონკურსო მასალების წარმოდგენა

მოხდება მხოლოდ ელექტრონული ფორმით, რაც ხელსაყრელია როგორც დროის, ისე სხვა პირობების გათვალისწინებით.

3. საანგარიშო პერიოდში შემუშავდა და საქართველოს ეროვნული ბანკის საბჭოს 2024 წლის 25 დეკემბრის N 9 დადგენილებით დამტკიცდა „ლარის ბანკნოტებისა და მონეტების განადგურების წესი“. წესის ახალი რედაქციით დამტკიცება ძირითადად განპირობებული იყო იმით, რომ საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ შეძენილი იქნა მონეტების გამანადგურებელი ახალი მანქანა CCS-500, რომელიც დამონტაჟდა საკასო ცენტრში და რომლის მეშვეობითაც უკვე განხორციელდა კომისიური წესით ლარის მონეტების სატესტო რეჟიმში განადგურება.

შიდა აუდიტი და რისკების
ცენტრალიზებული მართვა

14.1. შიდა აუდიტის სამსახური

შიდა აუდიტის სამსახურის მარწმუნებელი მომსახურების 2024 წლის გეგმა შემუშავდა რისკზე დაფუძნებული აუდიტის დაგეგმვის მეთოდოლოგიის შესაბამისად და ძირითადად დაეყრდნო ორგანიზაციის რისკების რეესტრის მონაცემებს. ამასთან, 2024 წლის გეგმის შედგენის პროცესში, აუდიტის ობიექტების პრიორიტეტიზაციის დროს, მხედველობაში იქნა მიღებული: ობიექტის რისკის რეიტინგი, ბოლო აუდიტის განხორციელების თარიღები, წინა პერიოდში ჩატარებული აუდიტის შედეგების მიხედვით მინიჭებული შეფასებები და აუდიტის ციკლი. ასევე, მომზადდა ინფორმაციული უსაფრთხოების მართვის სისტემის აუდიტის გეგმა, საკონსულტაციო მომსახურების გეგმა და საორიენტაციო, გრძელვადიანი გეგმა. ამასთან, შიდა აუდიტის საუკეთესო პრაქტიკის გათვალისწინებით, განხორციელდა აუდიტის ობიექტების ნუსხის განახლება.

საანგარიშო პერიოდში, განხორციელდა 2024 წლის სამუშაო გეგმით გათვალისწინებული 27 აუდიტი/მიმოხილვა. შედეგების კომუნიკაცია მოხდა სებ-ის პრეზიდენტთან და აუდიტის კომიტეტთან. რაც შეეხება ამავე პერიოდში გაწეულ საკონსულტაციო მომსახურებას, მისი თემატიკა ძირითადად ითვალისწინებდა ორგანიზაციის რისკის მართვის სისტემის განვითარებასა და ხელშეწყობასთან დაკავშირებულ საკითხებს.

რეკომენდაციების შესრულების დინამიური მონიტორინგის პროცესის შესაბამისად, შიდა აუდიტის სამსახური აგრძელებდა სხვადასხვა აუდიტის შედეგად გაწეული რეკომენდაციების მონიტორინგის პროცესს და შესაბამის ანგარიშგებას. პროცესი წარმართებოდა აუდიტისა და რისკის მართვის პროგრამული უზრუნველყოფის მეშვეობით, რომელიც იძლევა აუდიტის ობიექტის მესაკუთრეთა მიერ მონაცემების განახლების, მტკიცებულებების ატვირთვის და სისტემაში განთავსებული ინფორმაციის კონსოლიდირების შესაძლებლობას. ამასთან, მონიტორინგის პროცესში, ცალკეული სტრუქტურული ერთეულის რეკომენდაციების მონიტორინგზე პასუხისმგებელი შიდა აუდიტორების მიერ, გადამოწმდა აქტიური რეკომენდაციების შესრულების მდგომარეობა, განახლდა მათი სტატუსები და განხორციელდა შესაბამისი ანგარიშგება.

საანგარიშო პერიოდში ხორციელდებოდა შიდა აუდიტის სამსახურის მიერ გაწეული საქმიანობის ანგარიშგება სებ-ის ხელმძღვანელობასა და სებ-ის საბჭოსთან არსებულ აუდიტის კომიტეტთან, როგორც პერიოდული და წლიური შემაჯამებელი ანგარიშების, ასევე ინდივიდუალური ანგარიშების წარდგენის ფორმატით.

ამასთან, შიდა აუდიტის სამსახური, მისი საქმიანობის სხვადასხვა ასპექტებთან დაკავშირებით, აქტიურად თანამშრომლობდა სებ-ის საბჭოსთან არსებულ აუდიტის კომიტეტთან. 2024 წლის მანძილზე გაიმართა აუდიტის კომიტეტის 17 სხდომა, რომლის ფარგლებშიც განხილულ იქნა როგორც მარწმუნებელი მომსახურების კუთხით განხორციელებული საქმიანობის შედეგები, ასევე შიდა აუდიტის ფუნქციასთან დაკავშირებული თემატური საკითხები. გარდა ამისა, საანგარიშო პერიოდში, აუდიტის კომიტეტის მხრიდან აქტიური მონიტორინგი მიმდინარეობდა სებ-ის სტრუქტურული ერთეულების მიერ რეკომენდაციების შესრულების უზრუნველყოფის ღონისძიებებზე.

არსებული პრაქტიკის შესაბამისად, შიდა აუდიტის სამსახურს შესაბამისი კომუნიკაცია ჰქონდა გარე აუდიტორულ კომპანიის წარმომადგენლებთან, საქართველოს ეროვნული ბანკის ფინანსური ანგარიშგების (2023 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით) აუდიტის ფარგლებში. გარე აუდიტორს წარედგინა მოთხოვნილი ინფორმაცია და დოკუმენტები.

საანგარიშო პერიოდში, მასერტიფიცირებული კომპანიის მიერ ჩატარდა სებ-ის ინფორმაციული უსაფრთხოების მართვის სისტემის ISO 27001 საერთაშორისო სტანდარტთან შესაბამისობის სასერტიფიკაციო აუდიტი. აღნიშნულ პროცესში, შესაბამისი მონაწილეობა მიიღო შიდა აუდიტის სამსახურმა.

2024 წლის განმავლობაში, შიდა აუდიტის სამსახური აგრძელებდა ჩართულობას მონაცემთა ანალიზის სამუშაო ჯგუფში - Central Bank Data Analytics Working Group (CBDAWG), რომელშიც შედიან კანადის, შვეიცარიის, ნიდერლანდების, მაროკოს, გერმანიისა და საფრანგეთის ცენტრალური ბანკების შიდა აუდიტორები. აღნიშნულის ფარგლებში, გაიმართა ჯგუფის სამუშაო შეხვედრები, სადაც შიდა აუდიტის სამსახურის თანამშრომლებმა წარადგინეს პრეზენტაციები: „მონაცემთა ანალიზის გამოყენება შიდა აუდიტში“ და „რეალურ დროში აუდიტის პროექტი“.

2024 წელს შიდა აუდიტორთა ინსტიტუტმა განაახლა საერთაშორისო პროფესიული პრაქტიკის ჩარჩო (The International Professional Practices Framework (IPPF)) და მოამზადა შიდა აუდიტის გლობალური სტანდარტი (The Global Internal Audit Standards), რომელიც ძალაში შევიდა 2025 წლის იანვრიდან. აღნიშნული ცვლილებების საქმიანობაში ასახვა მნიშვნელოვანი გამოწვევაა, იმის გათვალისწინებით, რომ შიდა აუდიტის სამსახურის ერთ-ერთ უმთავრეს სტრატეგიულ მიზანს წარმოადგენს საქმიანობის ხარისხის უზრუნველყოფა საერთაშორისო სტანდარტების მიხედვით. აღნიშნული საკითხი განსაკუთრებულ მნიშვნელობას იძენს, ვინაიდან წინა პერიოდებში განხორციელებული საქმიანობის ხარისხის სრული გარე შეფასების შედეგების მიხედვით, ორივე შემთხვევაში (2016 და 2022 წელს) საერთაშორისო ექსპერტების მიერ სების შიდა აუდიტის სამსახურის საქმიანობას მიენიჭა უმაღლესი კატეგორია - „შიდა აუდიტის პროფესიული პრაქტიკის საერთაშორისო ჩარჩოსთან და ეთიკის კოდექსთან ზოგადად შესაბამისი (Generally Conforms with International Professional Practice Framework (IPPF) and the Code of Ethics of the Institute of Internal Auditors (IIA))“. აღნიშნულიდან გამომდინარე, საანგარიშო პერიოდში შიდა აუდიტის სამსახურმა, დაიწყო მოსამზადებელი სამუშაოები ახალ სტანდარტთან შესაბამისობის უზრუნველყოფის მიმართულებით. კერძოდ, ახალი სტანდარტის მოთხოვნების მიხედვით, შემუშავდა შიდა აუდიტის სამსახურის საქმიანობის ახალ სტანდარტზე ტრანსფორმაციის სამოქმედო გეგმა. ამასთან, განხორციელდა არსებული პრაქტიკის საპილოტე შეფასება შიდა აუდიტის ახალი გლობალური სტანდარტის მოთხოვნებთან მიმართებაში და შემუშავდა შიდა და გარე შეფასებისათვის მოსამზადებელი ღონისძიებების გეგმა.

ამასთან, მუდმივი პროფესიული განვითარების (Continuing Professional Development) პრინციპის გათვალისწინებით, შიდა აუდიტის სამსახურის თანამშრომლები მონაწილეობას იღებდნენ სხვადასხვა სემინარებსა და ტრენინგებში, პარტნიორი ცენტრალური ბანკებისა და საერთაშორისო ორგანიზაციების მიერ გამართულ ღონისძიებებში. გარდა ამისა, საანგარიშო პერიოდში, შიდა აუდიტის სამსახური აგრძელებდა მუშაობას სამსახურის მეთოდოლოგიური დოკუმენტების შემუშავების მიმართულებით. აღნიშნულის ფარგლებში, მომზადდა რამდენიმე შიდა სარგებ-

ლობის ინსტრუქცია, პროცედურა და საცნობარო სახელმძღვანელო.

14.2. არაფინანსური რისკების მართვა

ეროვნულ ბანკს დანერგილი აქვს რისკების ცენტრალიზებული მართვის ჩარჩო, რომელიც არაფინანსური რისკების (საოპერაციო და რეპუტაციული) იდენტიფიცირების, ანალიზის, შეფასების, საპასუხო ღონისძიებების განსაზღვრის, მონიტორინგის და ანგარიშგების ერთიან და თანმიმდევრულ მიდგომას აყალიბებს. საქართველოს ეროვნულ ბანკი რისკების მართვის პროცესში „სამხაზიან მოდელს“ იყენებს, რომელიც ბანკის სხვადასხვა რგოლებს შორის, ფუნქციების და პასუხისმგებლობების გადანაწილებას და მათ შორის ურთიერთდამოკიდებულებას გულისხმობს, რაც თავის მხრივ ხელს უწყობს კორპორაციული მართვის გაუმჯობესებას. „სამხაზიან მოდელში“ პირველ ხაზს სტრუქტურული ერთეულები (რისკის მფლობელები) წარმოადგენენ, მეორე ხაზს - რისკების ცენტრალიზებული მართვის დეპარტამენტი, ხოლო მესამე ხაზს - შიდა აუდიტის სამსახური. ჩარჩო ეფუძნება როგორც COSO ERM, ისე ISO 31000 სტანდარტებით გათვალისწინებულ მოთხოვნებს.

რისკების მართვის ჩარჩოს შესაბამისად, 2024 წელს, რისკების ცენტრალიზებული მართვის დეპარტამენტი აგრძელებდა ბანკის პროცესებთან დაკავშირებული რისკების იდენტიფიცირებას, იდენტიფიცირებული რისკების ალბათობის, ზეგავლენის, კონტროლის მექანიზმების, გარე და შიდა მოვლენების ცვლილებების გათვალისწინებით, ბანკის რისკების რეესტრის მუდმივად განახლებას. რისკების შეფასების პროცესის წარმართვისთვის, ბანკის თითოეულ ფუნქციასთან მიმართებაში, ბანკი რისკებისა და კონტროლების თვითშეფასების (Risk and Control Self-Assessment) მეთოდს იყენებს.

საქართველოს ეროვნულ ბანკში მოქმედი მოდელების რისკის მართვის ჩარჩოს შესაბამისად, ბანკში შექმნილია მოდელების რეესტრი, რომელიც აღწერს თითოეულ მოდელთან დაკავშირებულ პარამეტრებს, მათ შეფასებასა და რისკის დონეს. 2024 წელს გრძელდებოდა მუშაობა მოდელების სტანდარტიზებული ფორმით დოკუმენტირებისა და არაფინანსური რისკების იდენ-

ტიფიცირების და მათი რისკების რეესტრში ასახვის პროცესი.

საანგარიშო პერიოდში გრძელდებოდა საოპერაციო რისკების მართვის კიდევ ერთი ინსტრუმენტის - ინციდენტების მართვის სისტემის გამოყენება. მისი მიზანია, ბიზნეს-პროცესებთან დაკავშირებული ინციდენტების იდენტიფიკაცია, დაფიქსირება, ანალიზი, სუსტი მხარეების გამოვლენა და გაუმჯობესების გზების პოვნა მისი განმეორებით მოხდენის შესამცირებლად.

ეროვნული ბანკის პროცესების სწორი ადმინისტრირების, ამ პროცესების ფორმალიზების და კორპორატიული მეხსიერების შენარჩუნების მიზნით, ეროვნული ბანკი შიდა პროცედურებს შეიმუშავებს. მიმდინარე წელს, არსებული შიდა პროცედურების განახლებისა და ახალი პროცედურების შემუშავების პროცესი აქტიურად გრძელდებოდა. აღნიშნული, თავის მხრივ, რისკების ცენტრალიზებული მართვის ჩარჩოს მხარდაჭერის, ადეკვატური შიდა კონტროლის გარემოს შექმნისა და შენარჩუნების ეფექტურ მექანიზმს წარმოადგენს.

რისკების ცენტრალიზებული მართვის ჩარჩო ასევე მოიცავს არაფინანსური რისკების მისაღები დონის (რისკის მადა) განსაზღვრას. რისკის მისაღები დონეს ეროვნული ბანკის საბჭო ყოველწლიურად ადგენს. მთლიანობაში, ეროვნულ ბანკს არაფინანსური რისკების მიმართ კონსერვატიული მიდგომა აქვს და დადგენილი მისაღები დონე დაბალი რისკის ზონაშია მოქცეული. მისაღები დონესთან შესაბამისობისა და შენარჩუნების მიზნით, ეროვნული ბანკი ადეკვატური მოცულობის რესურსებს გამოყოფს და ბანკის შიდა კონტროლის გარემოს მუდმივ გაუმჯობესებაზე ზრუნავს.

ბანკში რისკის კულტურის და ცნობადობის ამაღლების მიზნით, ეროვნული ბანკის თანამშრომელთა სხვადასხვა დაინტერესებული ჯგუფებისთვის, რისკების და ინციდენტების მართვის, ბანკში მოქმედი შესაბამისი წესების, პროცედურების და სისტემის გამოყენების თაობაზე 2024 წელს ჩატარდა შესაბამისი ტრენინგები.

ეროვნულ ბანკში რისკების მართვის მიმართულებით დაგროვილი ცოდნის და გამოცდილების სხვა ქვეყნის ცენტრალური ბანკებისთვის გაზიარების პრაქტიკა გრძელდებოდა 2024 წელსაც.

თანამშრომლების მიერ ეროვნული ბანკის აღნიშნულ სფეროში პრაქტიკის გაზიარება მოხდა როგორც ადგილზე და დისტანციურად, ისე საერთაშორისო სემინარების და კონფერენციების საშუალებით.

14.3. ბიზნესის უწყვეტობის მართვა

საქართველოს ეროვნული ბანკი, როგორც ქვეყნის კრიტიკული ინფრასტრუქტურის მქონე ორგანიზაცია, განსაკუთრებულ მნიშვნელობას ანიჭებს მისი სერვისების უწყვეტობას.

ეროვნული ბანკი მუდმივად გეგმავს, ახორციელებს და მონიტორინგს უწევს სხვადასხვა ტიპის აქტივობებს, რომლებიც მისი კრიტიკული სერვისების უწყვეტ მიწოდებასა და ზოგადად ბანკის რეზისტენტულობის ამაღლებას უწყობს ხელს. 2024 წელს, გრძელდებოდა მუშაობა ადამიანური, ტექნოლოგიური და ლოჯისტიკური რესურსების მზაობის შემოწმების მიზნით და შესაბამისი ტესტირებებისა და პრაქტიკული სავარჯიშოების განხორციელების მიმართულებით.

2024 წელს გრძელდებოდა ბიზნესზე ზეგავლენის ანალიზის (Business Impact Analysis-BIA) განხორციელების პროცესი, რაც გულისხმობს ბანკის კრიტიკული სერვისების პროცესებისათვის საჭირო რესურსების განსაზღვრას. იგი საშუალებას იძლევა დადგინდეს კრიტიკული სერვისების მიწოდებისთვის აუცილებელი ყველა საჭირო ტექნიკური, ადამიანური და ლოჯისტიკური რესურსი, მოხდეს იმ მესამე მხარეების იდენტიფიცირება, რომლებიც ჩართულნი არიან კრიტიკული სერვისების მიწოდების პროცესში, მოხდეს იმ პოტენციური საფრთხეების შეფასება, რომლებმაც შესაძლოა გამოიწვიოს სერვისების მიწოდების წყვეტა ან შეფერხება, ასევე განსაზღვროს ის მინიმალური დრო, რომლის მიმართაც ბიზნესს გააჩნია ამტანობა სერვისის წყვეტასთან მიმართებაში და დროის შუალედი, რომელიც ამ სერვისის ტექნიკური აღდგენისათვის არის სავალდებულო.

2024 წელს ჩატარდა ტესტირებები და ტრენინგები რომლებიც თანამშრომელთა ცნობიერების ამაღლების და კრიზისული სიტუაციების მართვის კოორდინირების გაუმჯობესებისაკენ იყო მიმართული.

საზოგადოებასთან
ურთიერთობა და
საერთაშორისო
თანამშრომლობა

საზოგადოებასთან ურთიერთობა

საზოგადოებასთან აქტიური კომუნიკაცია საქართველოს ეროვნული ბანკის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან პრიორიტეტს წარმოადგენს. სწორედ ამ მიზნით, ეროვნული ბანკი მუდმივად ზრუნავს საკომუნიკაციო არხების გაუმჯობესებასა და განვითარებაზე.

აღსანიშნავია, რომ 2024 წელს საქართველოს ეროვნული ბანკის საქმიანობის მაქსიმალური გამჭვირვალობის უზრუნველსაყოფად და საბანკო სისტემაში მიმდინარე პროცესების საზოგადოებისთვის ოპერატიულად მიწოდების მიზნით, საზოგადოებასთან ურთიერთობა წარმართებოდა როგორც მასობრივი ინფორმაციის, ისე კომუნიკაციის სხვა საშუალებების გამოყენებით. ეროვნული ბანკი ოპერატიულად ავრცელებდა პრესრელიზებსა და სტატისტიკურ მონაცემებს. მართავდა შესაბამის თემებზე კონფერენციებს, ბრიფინგებს, სემინარებსა და ექსპერტებთან შეხვედრებს.

2024 წელს, კიდევ უფრო მრავალფეროვანი გახდა საქართველოს ეროვნული ბანკის საზოგადოებასთან ურთიერთობა და კონკრეტული აქტივობების ფორმატები.

საკომუნიკაციო ღონისძიებების დაგეგმვისას ერთ-ერთი მთავარი მიზანი საზოგადოებისთვის საფინანსო სექტორში მიმდინარე პროცესებისა და მოსალოდნელი შედეგების, ასევე ეკონომიკაზე საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ გატარებული პოლიტიკის გავლენის შესახებ ცნობიერების ამაღლება, სწორი ინფორმაციის დროულად მიწოდება და აღნიშნული საკითხების ირგვლივ სხვადასხვა მედია არხებში გავრცელებულ დეზინფორმაციასთან ბრძოლა იყო.

სწორედ ამ მიზნით, მიმდინარე საკომუნიკაციო აქტივობების პარალელურად, სტრატეგიული კომუნიკაციის დეპარტამენტმა დაიწყო ტელერუბრიკები სხვადასხვა სატელევიზიო არხზე. 2024 წელს ტელეკომპანია რუსთავი 2-ის გადაცემაში - „ბიზნესი რუსთავი 2“-ზე მზადდებოდა საქართველოს ეროვნული ბანკის ყოველკვირეული რუბრიკა „ფინანსური სექტორი“, რომელიც აშუქებდა ეროვნული ბანკის საქმიანობის შესახებ აქტუალურ თემებს. გადა-

ცემის სტუმრები ეროვნული ბანკის სხვადასხვა მიმართულების წარმომადგენლები იყვნენ.

ამასთან, წლის განმავლობაში ტარდებოდა პერიოდული შეხვედრები ტელე და ელექტრონული მედიის წარმომადგენლებთან. ამ თვალსაზრისით, სხვა წამყვანი ქვეყნების ცენტრალური ბანკების მიერ აპრობირებული პრაქტიკის შესაბამისად, საქართველოს ეროვნული ბანკი ცდილობდა ელექტრონული გამოცემებისა თუ მასობრივი ინფორმაციის სხვა საშუალების მეშვეობით მაქსიმალურად ხელმისაწვდომი გაეხადა ინფორმაცია ფულად და სავალუტო ბაზრებზე მიმდინარე ტენდენციების შესახებ, წარმოეჩინა საკუთარი ხედვა ამ საკითხებთან დაკავშირებით და აეხსნა ამა თუ იმ გადაწყვეტილების მიღების მნიშვნელობა და მიზანი.

ეროვნული ბანკის ვებგვერდს ყოველდღიურად უამრავი მომხმარებელი სტუმრობს, მათ შორის, საფინანსო სექტორის, აკადემიური წრეების წარმომადგენლები, მედია, დარგის ექსპერტები, ანალიტიკოსები, ნუმისმატები, სტუდენტები და სხვა.

ინფორმაციას რეგულარულად ეცნობიან არა მხოლოდ ქვეყნის შიგნით, არამედ ქვეყნის გარეთაც - უცხოელი პარტნიორები, ინვესტორები, საერთაშორისო საფინანსო ინსტიტუტების წარმომადგენლები და სხვა,

ამას მოწმობს ვებგვერდის მონაცემები, რომელიც 1,3 მლნ ვიზიტორს შეადგენს და წინა წელთან შედარებით 100 000-ით არის გაზრდილი.

საზოგადოების მაღალი ინტერესიდან გამომდინარე, მიმდინარე წელს აქტიურად მიმდინარეობდა მუშაობა ეროვნული ბანკის კორპორაციული ვებგვერდის განახლების პროექტზე. საანგარიშო პერიოდში დასრულდა რამდენიმე ამოცანაზე მუშაობა, მათ შორისაა ეროვნული ბანკის ბლოგი. აღსანიშნავია, რომ ბლოგი მნიშვნელოვანი საკომუნიკაციო პლატფორმა იქნება არა მხოლოდ სების თანამშრომლებისთვის, არამედ გარე აქტორებისთვის.

ვებგვერდის განახლების პროექტის დასრულების შემდეგ ეროვნული ბანკის ოფიციალურ ვებგვერდს

კიდევ რამდენიმე მნიშვნელოვანი ფუნქციონალი დაემატება, რომელიც გაზრდის ბანკის სამიზნე აუდიტორიასთან ეფექტურ კომუნიკაციას.

ციფრული მედიის მნიშვნელობიდან და მზარდი პოტენციური აუდიტორიიდან გამომდინარე, საქართველოს ეროვნული ბანკის ციფრულ არხებში 2024 წლის განმავლობაში რეგულარულად ქვეყნდებოდა მომხმარებლისთვის რელევანტური და საინტერესო ინფორმაცია, მათ შორის - ისტორიული და სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის, ინფორმაციული და შემეცნებითი აქტივობები. ყოველივე ამან სოციალური ქსელების მომხმარებლების ჩართულობა გაზარდა.

შედეგად, 2024 წელს სოციალური ქსელებში ეროვნული ბანკის ოფიციალური გვერდების საშუალებით 2.4 მლნ.-ზე მეტ ადამიანს მივწვდით, კონტენტის ნახვების რაოდენობა 8.7 მლნ.-მდე გაიზარდა, ხოლო ინტერაქციამ /ჩართულობამ 450 ათასს გადააჭარბა.

აღსანიშნავია ისიც, რომ 2024 წელს ეროვნული ბანკის ფულის მუზეუმსა და ინტერნეტ მაღაზიის ახალი ვებგვერდი ამუშავდა, ახალი პლატფორმით სარგებლობა ყველა დაინტერესებული პირისთვისაა შესაძლებელი, ინტერნეტ მაღაზიის ახალი ვერსია პასუხობს თანამედროვე ციფრულ მოთხოვნებს და მაქსიმალურად არის მორგებული მომხმარებელზე - აქვს მარტივი ნავიგაცია, გაუმჯობესებული საძიებო სისტემა და რაც მთავარია, საიტის დიზაინი თავსებადია ყველა ტიპის მობილურ მოწყობილობასთან.

საზოგადოებასთან ანალიტიკური კომუნიკაციის გაუმჯობესების მიზნით, ეროვნულმა ბანკმა 2024 წელს კვლევითი ნაშრომების ახალი სერიის - პოლიტიკის კვლევების (Policy Papers) - გამოქვეყნება დაიწყო. აღნიშნული კვლევითი ნაშრომების სერიის გამოქვეყნების მიზანია, მიმოიხილოს ცენტრალური ბანკის პოლიტიკის აქტუალური საკითხები.

საერთაშორისო აუდიტორიის ოპერატიულად ინფორმირების მიზნით, საქართველოს ეროვნუ-

ლი ბანკის სტრატეგიული კომუნიკაციების დეპარტამენტმა საერთაშორისო ურთიერთობების დეპარტამენტთან კოორდინირებულად დაიწყო საინფორმაციო ბიულეტენის ყოველთვიურად გამოქვეყნება. ბიულეტენში აღწერილია გასული თვის რელევანტური და საინტერესო აქტივობები, ღონისძიებები თუ ინიციატივები. საინფორმაციო ბიულეტენი მიეწოდება ისეთ საერთაშორისო ორგანიზაციებსა და მედიას, როგორიცაა: IMF, ADB, EBRD, IFC, WORLD BANK, CENTRAL BANKING, THE BANKER, FINANCIAL TIMES, EUROMONEY და სხვა.

საქართველოს ეროვნული ბანკი, სხვა წლების მსგავსად, ყოველთვიურად გამოსცემდა „თვის მიმოხილვას“, ყოველკვარტალურად გამოსცემდა „მონეტარული პოლიტიკის ანგარიშს“, ანალიტიკურ ანგარიშებს „ფინანსური სექტორის ინდიკატორები“ და „მიმდინარე მაკროეკონომიკური ინდიკატორები“, ოპერატიულად აქვეყნებდა სტატისტიკურ მონაცემებს და მონეტარული პოლიტიკის კომიტეტის პრესრელიზებს. ამასთან, ეროვნულმა ბანკმა, 2024 წელს, მოამზადა და სტამბური წესით გამოსცა „საქართველოს ეროვნული ბანკის წლიური ანგარიში 2023. საქართველოს ეროვნული ბანკის გამოცემათა ელექტრონული ვერსიები ხელმისაწვდომია ბანკის ოფიციალურ ინტერნეტ გვერდზე: <https://www.nbg.gov.ge/index.php?m=308>

2024 წელს ეროვნულმა ბანკმა კვლავ გააგრძელა მონეტარული პოლიტიკის კომუნიკაციის გაუმჯობესებაზე მუშაობა, რომელიც საზოგადოების ნდობის ამაღლებასა და ინფლაციური მოლოდინების მართვისკენ იყო მიმართული. ამ მიზნით, ეროვნულმა ბანკმა ორ საერთაშორისო კონფერენციას - „მონეტარული პოლიტიკის განვითარების შემდგომი ნაბიჯები“ და "გლობალური ეკონომიკური ტენდენციები და მათი გავლენა რეგიონზე" - უმასპინძლა. კონფერენციის ფარგლებში მოწვეულმა უცხოელმა და ადგილობრივმა ეკონომისტებმა მცირე ზომის ღია განვითარებადი ეკონომიკებისთვის მონეტარული პოლიტიკის არსებულ გამოწვევებზე, მისი გადაჭრის გზებსა და პოლიტიკის ჩარჩოს განვითარების შესახებ იმსჯელეს.

2024 წლის განმავლობაში საზედამხედველო მანდატისა და სტრატეგიული პრიორიტეტების ეფექტიანად შესრულების მიზნით ეროვნული ბანკის გუნდმა გამართა შეხვედრები ეკონომისტებთან, ფინანსისტებთან, სხვადასხვა დარგის ექსპერტებთან, არასამთავრობო სექტორის, საერთაშორისო ორგანიზაციებისა და აკადემიური წრეების წარმომადგენლებთან, რათა კიდევ უფრო დეტალურად აეხსნათ იმ გადამწყვეტილებებისა და ნაბიჯების შესახებ, რომელიც მანდატის ფარგლებში განხორციელდა.

ფინანსური სექტორის მომხმარებელთა უფლებების დაცვა საქართველოს ეროვნული ბანკის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ამოცანაა. სწორედ ამიტომ, საქართველოს ეროვნული ბანკი მუდმივად ცდილობს არსებული პრაქტიკის დახვეწას და გაუმჯობესებას, მათ შორის, საუკეთესო საერთაშორისო გამოცდილებისა და სექტორში არსებული გამოწვევების გათვალისწინებით. მთელი წლის განმავლობაში ეროვნული ბანკი სატელევიზიო მედიისა და ციფრული მედია არხების საშუალებით ინფორმაციას აწვდიდა და აფრთხილებდა მომხმარებლებს ინტერნეტ სივრცეში გავრცელებული, შესაძლო ფინანსური თაღლითობების შესახებ.

აღსანიშნავია, ევროპის რეკონსტრუქციისა და განვითარების ბანკისა (EBRD) და საქართველოს ეროვნულმა ბანკმა ფინანსური ბაზრის წარმატებით განვითარების შესახებ მომზადებული ერთობლივი ნაშრომი, რომელის პრეზენტაციასაც ეროვნულმა ბანკმა უმასპინძლა, ღონისძიება ორ მნიშვნელოვან საკითხს, ადგილობრივ ეკონომიკაში ქართული ლარის როლის გაზრდასა და რეალური ეკონომიკის მდგრადი და ჯანსაღი დაფინანსებისთვის საჭირო ინსტრუმენტებისა და ინფრასტრუქტურის შექმნას დაეთმო.

15 მარტს ეროვნული ბანკი და მისი ფინანსური განათლების ვებპორტალი, www.finedu.gov.ge მომხმარებელთა უფლებების დაცვის საერთაშორისო დღეს აღნიშნავს. ამ თარიღს მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყანაში 1983 წლიდან აღნიშნავენ და მისი მიზანი სხვადასხვა სფეროს მომხმარებლებში საკუთარი უფლებების შესახებ ცნობიერების ამაღლებაა.

2024 წელს, მომხმარებელთა უფლებების დაცვის საერთაშორისო კვირეულის ფარგლებში ეროვნული ბანკის თანაორგანიზატორობით კონკურენციისა და მომხმარებლის უფლებების დაცვის შესახებ, საქართველოში მეორე საერთაშორისო კონფერენცია გაიმართა.

მომხმარებლების უფლებების მეტად დაცვის მიზნით, 2023 წელს შეიქმნა სებ-თან არსებული დავების განმხილველი კომისია, რომელიც მომხმარებლებისთვის სწრაფ, ეფექტურ და უფასო მექანიზმს წარმოადგენს. კომისიამ 2024 წელს მომხმარებლებსა და საგადახდო მომსახურების პროვაიდერებს, მათ შორის, ბანკებს შორის წამოჭრილი 90-მდე დავა განიხილა, რომელთა 85% მომხმარებლების სასარგებლოდ დასრულდა. დავების განმხილველი კომისიის საქმიანობის შესახებ ინფორმაციას ეროვნული ბანკი საზოგადოებას სატელევიზიო რუბიკების, ონლაინ მედიისა და ეროვნული ბანკის სოციალური არხების საშუალებებით აწვდიდა აღსანიშნავია, რომ ხელმისაწვდომი ინფორმაციის საფუძელზე გაიზარდა მომხმარებლების მომართვიანობაც.

ახალგაზრდებში ფინანსური განათლების ამაღლება ეროვნული ბანკის ერთ-ერთი მთავარი პრიორიტეტია, გასულ წელს საქართველოს ეროვნული ბანკის ინიციატივით ახალი ფინანსური განათლების სტრატეგია შემუშავდა, რომელიც ფინანსური განათლების გავრცელებით დაინტერესებული ნებისმიერი მხარისთვის ძირითადი სარეკომენდაციო დოკუმენტია, სტუდენტებში ეროვნული ბანკის საქმიანობის შესახებ ცნობიერების ამაღლების მიზნით, ქუთაისის საერთაშორისო უნივერსიტეტსა (KIU) და საქართველოს ეროვნულ ბანკს (სებ) შორის გაფორმებული მემორანდუმის ფარგლებში, ეროვნული ბანკის წარმომადგენლებმა სტუდენტებს სხვადასხვა დეპარტამენტის ძირითადი საქმიანობის შესახებ მიაწოდეს ინფორმაცია და მათთვის საინტერესო კითხვებს უპასუხეს.

ეროვნული ბანკის ისტორიის შესახებ საზოგადოების უკეთ ინფორმირებისთვის საქართველოს

ეროვნულმა ბანკმა 2024 წელს სოციალურ მედია კამპანიებთან ერთად, არაერთი ღონისძიება და აქტივობა გამართა.

ტრადიციულად, ბანკირის პროფესიული დღეს, 8 ნოემბერს, რომელიც 2021 წლიდან აღინიშნება ეროვნულმა ბანკმა საბანკო სექტორის გამორჩეული თანამშრომლები დააჯილდოვა. ღონისძიებაზე სებ-ის 31 წელზე მეტი სტაჟის მქონე თანამშრომლებს პროფესიული დამსახურებისა და ფასდაუდებელი შრომისთვის საპატიო ჯილდოები გადაეცათ. აღსანიშნავია, რომ ბანკირის დღეზე ასევე დაჯილდოვდნენ კომერციული ბანკების თანამშრომლებიც.

ეროვნული ბანკის ინიციატივითა და თბილისის საკრებულოს მხარდაჭერით, საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენის კვირეულის ფარგლებში თბილისში საქართველოს სახელმწიფო ბანკის პირველი მმართველის იასონ ლორთქიფანიძის მემორიალური დაფა გაიხსნა და ეროვნული ბანკის საკასო ცენტრის მიმდებარე ქუჩასა და სკვერს იასონ ლორთქიფანიძის სახელი მიენიჭა, განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ისიც, რომ ეროვნულ ბანკს იასონ ლორთქიფანიძის უნიკალური საოჯახო არქივი გადაეცა.

ასევე, საქართველოს დამოუკიდებლობის აღდგენის კვირეულს უკავშირდება, ყვარელში მუზეუმების საერთაშორისო დღეს დედაქალაქისა და ქვეყნის სხვადასხვა რეგიონის სკოლებისა და ემიგრანტებისთვის გამართული გამოფენა, რომელსაც ეროვნული ბანკის ყვარლის ფულის მუზეუმმა უმასპინძლა. მუზეუმში მისულ ახალგაზრდებს შესაძლებლობა ჰქონდათ გაცნობოდნენ 1918-1921 წლებში პირველი დემოკრატიული რესპუბლიკის დროს, საქართველოში გამოშვებული სახელმწიფო და კორპორატიული ფულის ნიშნებისა და ფასიანი ქაღალდების ისტორიას და ქართული ფულის წარმოშობის ისტორიას.

2025 წელს ეროვნული ვალუტის ლარის შემოღების 30 წლის იუბილე აღინიშნება. ქვეყნის ცენტრალური ბანკი მთელი წლის განმავლობაში ქართული ეროვნული ვალუტის, ლარის 30 წლის იუბილისადმი მიძღვნილ სხვადასხვა აქტივობებს - საერთაშორისო კონფერენციებს, ისტორიულ და საგანმანათლებლო შეხვედრებს, საჯარო ლექციებსა და კონკურსებს გამართავს. საიუბილეო ღონისძიებების ფარგლებში, ეროვნული ბანკი სპეციალურად ამ თარიღისადმი მიძღვნილ საკოლექციო მონეტასა და ბანკნოტს გამოუშვებს.

ასევე, გამოსცემს ქართული ფულის კატალოგებს. აღსანიშნავია, რომ ლარის 30 წლის იუბილეს ფარგლებში ინსტიტუტის შიგნით დაგროვებული ცოდნისა და ინფორმაციის ფართო აუდიტორიამდე ეფექტიანად მისაღწევად, საზოგადოებაში არსებული ანალიტიკური მასალებისადმი მაღალი ინტერესიდან გამომდინარე განახლდა სამეცნიერო-ანალიტიკური გამოცემა, სახელწოდებით -

2024 წლის ბოლოს, საქართველოს ეროვნულმა ბანკმა ფეხბურთში ეროვნული ნაკრების ისტორიული გამარჯვებისა და ევროპის 2024 წლის ჩემპიონატზე თამაშის აღსანიშნავად, 5 ლარის ნომინალის საკოლექციო დანიშნულების ოქროსა და ვერცხლის მონეტები გამოუშვა და საქართველოს საფეხბურთო ნაკრებს გადასცა. ნათია თურნავას თქმით, ევრო 2024-სადმი მიძღვნილი საკოლექციო მონეტები სიმბოლურად ყოველთვის დაკავშირებული იქნება საქართველოს ნაკრებისა და ქართული ფეხბურთელების წარმატებასთან.

„მონეტარული ეკონომიკა“ რომელიც წინა წლებში გამოიცემოდა.

2025 წელს საქართველოს ეროვნული ბანკი, ლარის საიუბილეო თარიღის კამპანიის ფარგლებში, საზოგადოებას ბევრ მნიშვნელოვან, საინტერესო და აქტუალურ აქტივობას შესთავაზებს.

საერთაშორისო თანამშრომლობა

საერთაშორისო თანამშრომლობა ეროვნული ბანკის ერთ-ერთი პრიორიტეტული მიმართულებაა. წლის მანძილზე, ეროვნულმა ბანკმა უმასპინძლა სხვადასხვა მაღალი რანგის კონფერენციას, გაიმართა ორმხრივი შეხვედრები დიპლომატიური კორპუსის, სხვა ცენტრალური ბანკების, ფინანსური ინსტიტუტებისა თუ საერთაშორისო ორგანიზაციების წარმომადგენლებთან, გაფორმდა ურთიერთთანამშრომლობის მემორანდუმები.

აღსანიშნავია, რომ 2024 წლის 3-5 მაისს საქართველომ აზიის განვითარების ბანკის (ADB)

57-ე ყოველწლიურ შეხვედრას უმასპინძლა. ყოველწლიური შეხვედრა არის პლატფორმა, სადაც ADB, პარტნიორებთან ერთად, აზიისა და წყნარი ოკეანის რეგიონის წინაშე არსებულ გამოწვევებსა და ამ გამოწვევების გადაჭრის გზებს განიხილავს. საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის მოვალეობის შემსრულებელმა, ნათია თურნავამ აზიის განვითარების ბანკის 57-ე წლიური შეხვედრის ფარგლებში გამართულ პანელურ დისკუსიაში - „იდევინ კოლაბორაციული ფინტექ გარემოს შესაქმნელად რეგიონში: შუა კორიდორის მომენტუმის გამოყენება“ მიიღო მონაწილეობა. მონაწილეებმა დეტალურად განიხილეს არაერთი ინიციატივა ფინტექის განვითარებისა და საერთაშორისო გადახდების მხარდასაჭერად.

ყოველწლიური შეხვედრების ფარგლებში საქართველოს ეროვნულ ბანკსა და ელევანდის (GFTN) შორის ურთიერთგაგების მემორანდუმს მოეწერა ხელი. მემორანდუმის თანახმად, მხარეები გამოთქვამენ მზადყოფნას სამომავლო თანამშრომლობისათვის, რამაც ხელი უნდა შეუწყოს ცოდნისა და გამოცდილების ეფექტურ გაზიარებას ფინანსური ტექნოლოგიების ინდუსტრიაში და საქართველოს, როგორც რეგიონულ ფინტექ ჰაბად ჩამოყალიბებას.

გარდა ამისა, წლიური შეხვედრების ფარგლებში, ურთიერთგაგების მემორანდუმი გაფორმდა საქართველოს ეროვნულ ბანკსა და კორეის საფინანსო სატელეკომუნიკაციო და საკლირინგო ინსტიტუტს (Korea Financial Telecommunications & Clearings Institute) შორის. მემორანდუმი მიზნად ისახავს მხარეთა შორის ურთიერთსასარგებლო თანამშრომლობის კავშირების ხელშეწყობას საქართველოში საგადახდო ინფრასტრუქტურის გასაძლიერებლად.

აზიის განვითარების ბანკის 57-ე წლიური შეხვედრების ფარგლებში საქართველოს ეროვნულ ბანკს კამბოჯის ეროვნული ბანკის დელეგაციაც ეწვია. სამუშაო შეხვედრის დასრულების შემდეგ ორი ქვეყნის ცენტრალურ ბანკს შორის ურთიერთთანამშრომლობის მემორანდუმი გაფორმდა. მემორანდუმს ხელი მოაწერეს საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის მოვალეობის შემსრულებელმა ნათია თურნავამ და კამბოჯის ეროვნული ბანკის პრეზიდენტმა

სერეიჩიმ. შეთანხმების მიზანია უზრუნველყოს მხარეთა შორის უფრო მჭიდრო თანამშრომლობის ჩარჩო, რათა ხელი შეეწყოს ორი ქვეყნის ცენტრალურ ბანკს შორის თანამშრომლობის გაღრმავებას მათი ძირითადი ფუნქციებისა და მანდატის ფარგლებში.

აზიის განვითარების ბანკის 57-ე წლიური შეხვედრის ფარგლებში ნათია თურნავამ სამუშაო შეხვედრები გამართა ლიეტუვის ცენტრალური ბანკის საბჭოს წევრ სიმონას კრეპშტასთან, J.P. Morgan-ის ვიცე-პრეზიდენტ დანიელ ზელიკოვთან და კორეის ბანკის პრეზიდენტ ჩენგ იონგ რისთან.

აღსანიშნავია, რომ წლის განმავლობაში ნათია თურნავა ურთიერთობების გაღრმავების მიზნით შეხვედრებს სხვადასხვა მაღალი რანგის წარმომადგენლებთან მართავდა. მან სლოვაკეთის ეროვნული ბანკის პრეზიდენტს, პიტერ კაჟიმირს უმასპინძლა. ორი ქვეყნის ცენტრალური ბანკის ხელმძღვანელებმა საქართველოს სტაბილური მაკროეკონომიკური გარემო და სეზონური გატარებული სტრუქტურული რეფორმები მიმოიხილეს.

2024 წელს ყაზახეთში ვიზიტის ფარგლებში, ნათია თურნავა ყაზახეთის ეროვნული ბანკის პრეზიდენტს ტიმურ სულეიმენოვს შეხვდა. შეხვედრაზე საქართველოსა და ყაზახეთის ეროვნული ბანკების ხელმძღვანელებმა ხაზი გაუსვეს შემდგომი თანამშრომლობის აუცილებლობას, რომელიც შუა დერეფნის ქვეყნებს შორის ფინანსური სექტორის განვითარებას უკავშირდება. შეხვედრის დასრულების შემდეგ ნათია თურნავამ და ტიმურ სულეიმენოვმა ურთიერთთანამშრომლობის მემორანდუმს მოაწერეს ხელი. ვიზიტის ფარგლებში ნათია თურნავა ასევე შეხვდა ასტანას ფინანსური სერვისების მარეგულირებელი ორგანოს (AFSA) აღმასრულებელ დირექტორს ნურხატ კუშიმოვს.

2024 წელს ნათია თურნავამ ირანის საკითხებში აშშ-ის სპეციალურ წარმომადგენელთან აბრამ პეილთან სამუშაო შეხვედრა გამართა. შეხვედრაზე მხარეებმა ისაუბრეს არსებულ გეოპოლიტიკურ გამოწვევებსა და ირანთან დაკავშირებით სანქციების აღსრულების შესახებ.

2024 წელს საქართველოს ეროვნულ ბანკს ოფი-

ციალური ვიზიტით დიდი ბრიტანეთის საგარეო, თანამეგობრობის, განვითარებისა (FCDO) და ფინანსური სანქციების იმპლემენტაციის (OFSI) ოფისების წარმომადგენლები სტუმრობდნენ. ვიზიტის ფარგლებში FCDO-ს და OFSI-ის წარმომადგენლებსა და სებ-ის ფულის გათვთრების ინსპექტირებისა და ზედამხედველობის დეპარტამენტის თანამშრომლებს შორის სამუშაო შეხვედრა გაიმართა.

ნათია თურნავა პოლონეთის ცენტრალური ბანკის პირველ ვიცე-პრეზიდენტს მარტა ქაითლის შეხვდა. შეხვედრაზე მხარეებმა ცენტრალურ ბანკებს შორის არსებულ მჭიდრო თანამშრომლობასა და ახალ ინიციატივებზე იმსჯელეს. ნათია თურნავამ ხაზი გაუსვა პოლონური მხარის მნიშვნელოვან მხარდაჭერას SEPA-ში განწვერიანებისთვის მოსამზადებელ ეტაპზე.

ნათია თურნავამ შეხვედრა გამართა ასევე ხორვატიის ცენტრალური ბანკის პრეზიდენტთან ბორის ვუჩიჩთან. საუბარი შეეხო საქართველოში არსებულ მაკროეკონომიკურ ტენდენციებსა და ფინანსური სტაბილურობის საკითხებს. ასევე, ეროვნული ბანკის მონეტარული და საზედამხედველო პოლიტიკის არსებულ პრაქტიკას, რომელიც სრულ შესაბამისობაშია ევროკავშირის სტანდარტებთან.

აღსანიშნავია, რომ საერთაშორისო თანამშრომლობის ფარგლებში წლის მანძილზე რეგულარულად იმართებოდა შეხვედრები დიპლომატიური კორპუსის წარმომადგენლებთან. შეხვედრების ფარგლებში ნათია თურნავა მხარეებს ქვეყანაში მიმდინარე მაკროეკონომიკური ტენდენციების, ფინანსური სტაბილურობისა და საფინანსო სექტორის სტაბილურობის უზრუნველყოფისთვის ეროვნული ბანკის მანდატის ფარგლებში გადადგმული ნაბიჯების შესახებ ინფორმაციას აწვდიდა. გაცნობითი შეხვედრები გაიმართა შემდეგი ქვეყნების ელჩებთან: გაერთიანებული სამეფო და ჩინეთი.

2024 წელს ეროვნული ბანკი აქტიურად თანამშრომლობდა საერთაშორისო ფინანსურ ინსტიტუტებთან და საერთაშორისო ორგანიზაციებთან. 2024 წლის მარტში საქართველოს საერთაშორისო სავალუტო ფონდის მისია ესტუმრა. სსფ-ის მისია

საქართველოში ფონდის IV მუხლის დებულების მიხედვით პერიოდულად ხორციელდება და მისი მიზანი საერთაშორისო სავალუტო ფონდის მიერ საქართველოში არსებული მაკროეკონომიკური მდგომარეობის, ქვეყნის ფისკალური და მონეტარული პოლიტიკის შეფასებაა.

ვაშინგტონში, საერთაშორისო სავალუტო ფონდისა და მსოფლიო ბანკის ყოველწლიური შეხვედრების ფარგლებში ნათია თურნავა საერთაშორისო ფასიანი ქაღალდების ცენტრალური დეპოზიტარის Clearstream-ის ხელმძღვანელებს - იან ვილემსსა და კრისტიან როსლერს შეხვდა. შეხვედრაზე საუბარი შეეხო საქართველოს ეროვნული ბანკისა და Clearstream-ის თანამშრომლობას როგორც სავალუტო რეზერვების მართვის სფეროში, ასევე საერთაშორისო ინვესტირებისთვის ქართული ფასიანი ქაღალდების ბაზრის ხელმისაწვდომობის ზრდაში.

2024 წელს ნათია თურნავა საერთაშორისო სავალუტო ფონდის ალტერნატიულ აღმასრულებელ დირექტორს ლუკ დრესსეს შეხვდა. სსფ-ის ალტერნატიული აღმასრულებელი დირექტორი საქართველოში აზიის განვითარების ბანკის წლიური შეხვედრების ფარგლებში იმყოფებოდა. შეხვედრაზე მხარეებმა ისაუბრეს საქართველოს მაკროეკონომიკური გარემოს, ეკონომიკური ზრდის ფაქტორების, ფინანსური ბაზრების განვითარებისა და ფასების სტაბილურობის შენარჩუნების თაობაზე.

საქართველომ, როგორც ევროკავშირის კანდიდატმა ქვეყანამ, პირველად წარადგინა ეკონომიკური რეფორმების პროგრამის (ERP) ფარგლებში მომზადებული ინფორმაცია. პროგრამასთან დაკავშირებით ევროპის ცენტრალური ბანკის მისიამ შეხვედრა გამართა ნათია თურნავასთან და სებ-ის სხვადასხვა მიმართულებების ხელმძღვანელებთან.

2024 წელს საქართველოს ეროვნულ ბანკს ევროპის უშიშროებისა და თანამშრომლობის ორგანიზაციისა (ეუთო) და მოლდოვის ეროვნული ბანკის წარმომადგენლები ესტუმრნენ. შეხვედრაზე მხარეებმა ეუთოს წარმომადგენლებთან ერთად ვირტუალური აქტივის პროვაიდერების საზედამხედველო ჩარჩოს შემუშა-

ვების მიმართულებით თანამშრომლობის ფარგლებში გადადგმული ნაბიჯები და მიღწევები შეაჯამეს.

საქართველოს ეროვნულმა ბანკმა გერმანული ვესტფალია-ლიპეს „შპარკასეს“ ასოციაციის (Sparkasse Association of Westphalia-Lippe) დელეგაციას უმასპინძლა. „შპარკასეს“ ასოციაცია გერმანული ფონდი „შპარკასე“ საერთაშორისო თანამშრომლობისთვის (DSIK) საქართველოს ოფისის პარტნიორია. თავის მხრივ გერმანული ფონდი შპარკასე (DSIK) და საქართველოს ეროვნული ბანკი თანამშრომლობენ ფინანსური განათლებისა და მდგრადი დაფინანსების საკითხებზე.

საქართველოს ეროვნული ბანკის ვიცე-პრეზიდენტმა, ეკატერინე მიქაბაძემ ვაშინგტონში საერთაშორისო საფინანსო კორპორაციისა (IFC) და მდგრადი საბანკო და საფინანსო ქსელის (SBFN) მრგვალი მაგიდის მაღალი დონის შეხვედრაში მიიღო მონაწილეობა. ღონისძიება საერთაშორისო სავალუტო ფონდისა და მსოფლიო ბანკის ყოველწლიური საგაზაფხულო შეხვედრების ფარგლებში გაიმართა.

საქართველოს ეროვნული ბანკის წარმომადგენლები განვითარების ფინანსური ინსტიტუტების (Development Finance Institutions) მაღალი რანგის წევრებს შეხვდნენ. შეხვედრას აზიის განვითარების ბანკის (ADB), აზიის ინფრასტრუქტურის და ინვესტიციების ბანკის (AIIB), ევროპის საინვესტიციო ბანკის (EIB), ევროპის რეკონსტრუქციისა და განვითარების ბანკის (EBRD), საერთაშორისო სავალუტო ფონდის (IMF), ნიდერლანდების განვითარების ბანკის (FMO), საერთაშორისო საფინანსო კორპორაციის (IFC), ინტერ ამერიკული განვითარების ბანკის (IDB), მსოფლიო ბანკის (WB), სოფლის მეურნეობის განვითარების საერთაშორისო ფონდის (IFAD) წარმომადგენლები ესწრებოდნენ.

ნათია თურნავამ, ბაზელში საერთაშორისო ანგარიშსწორების ბანკის რიგით 94-ე წლიურ შეხვედრაში მიიღო მონაწილეობა. წლიურ შეხვედრაში საერთაშორისო ანგარიშსწორების ბანკის (BIS) წევრი ცენტრალური ბანკებისა და სხვა ცენტრალური ბანკების მმართველები მონაწილეობდნენ. შეხვედრის მთავარი აქცენტი

გარდამავალი ეკონომიკის მქონე ქვეყნების ბაზრებისა და განვითარებადი ეკონომიკების გამოცდილება იყო ტრანსსასაზღვრო გადახდების გაფართოებასთან დაკავშირებით.

ეკატერინე მიქაბაძე საერთაშორისო სავალუტო ფონდისა და მსოფლიო ბანკის ნიდერლანდების, ბელგიისა და ლუქსემბურგის ჯგუფში შემავალი ქვეყნების ცენტრალური ბანკების მმართველებისა და ფინანსთა მინისტრების ყოველწლიურ შეხვედრაში მონაწილეობდა. შეხვედრის მონაწილეებმა განიხილეს გლობალურად არასტაბილურ გარემოში ეკონომიკის დინამიკური ზრდის უზრუნველყოფის შესაძლებლობები.

ეკატერინე მიქაბაძემ ასევე მონაწილეობა მიიღო ვაშინგტონში საერთაშორისო სავალუტო ფონდისა (სსფ) და მსოფლიო ბანკის ყოველწლიურ შეხვედრებში. სამუშაო ვიზიტის ფარგლებში შეხვედრები გაიმართა სსფ-ის მმართველი დირექტორის მოადგილესთან, ბო ლისთან, ახლო აღმოსავლეთისა და ცენტრალური აზიის დეპარტამენტის დირექტორთან, ჯიჰად აზურთან და სსფ-ის მისიის ხელმძღვანელთან, ალექსანდრო ჰაუდენბერგთან.

2024 წლის ნოემბერში საქართველოს ეროვნული ბანკის წარმომადგენლები ამერიკული და გლობალური საინვესტიციო კომპანიების ინვესტორებს შეხვდნენ. შეხვედრაში მონაწილეობდნენ J.P. Morgan-ის, Morgan Stanley-ის, Vontobel-ის, Currency Exchange Fund-ის, Bank of America-სა და Janus Henderson Investors-ის მაღალი რანგის მენეჯერები. შეხვედრაზე სებ-ის გუნდმა საინვესტიციო კომპანიების წარმომადგენლებს ქვეყნის ეკონომიკის მდგრადობის, ძლიერი ეკონომიკური ფუნდამენტებისა და ფინანსური სტაბილურობის შესახებ მიაწოდეს ინფორმაცია.

ნათია თურნავა ევროპის რეკონსტრუქციისა და განვითარების ბანკის (EBRD) ფინანსური ინსტიტუტების მმართველ დირექტორს ფრენსის მალიუს და ცენტრალური აზიის, კავკასიისა და თურქეთის ფინანსური ინსტიტუტების დირექტორს გიორგი ორლოვს შეხვდა. შეხვედრაზე საუბარი საქართველოს საფინანსო სექტორში არსებულ ვითარებასა და საერთაშორისო საფინანსო ინსტიტუტების მხრიდან დაფინანსების საკითხების განხილვას დაეთმო.

მთელი წლის მანძილზე ეროვნული ბანკის წარმომადგენლები მონაწილეობას იღებდნენ სხვადასხვა მაღალი რანგის საერთაშორისო კონფერენციებსა და ფორუმებში. ნათია თურნავამ Euromoney-ის ცენტრალური და აღმოსავლეთ ევროპის ყოველწლიურ ფორუმში მიიღო მონაწილეობა. შეხვედრაზე ნათია თურნავამ და ფინანსთა მინისტრის მოადგილე მირზა გელაშვილმა საერთაშორისო ინვესტორებს საქართველოს ფინანსური და მაკროეკონომიკური გარემოს შესახებ პრეზენტაცია წარუდგინეს.

ნათია თურნავამ ასევე მონაწილეობა მიიღო ცენტრალური აზიის რეგიონული ეკონომიკური თანამშრომლობის პროგრამის (CAREC) სამუშაო შეხვედრაში, რომლის მიზანიც CAREC-ის ქვეყნებს შორის ფინტექ სფეროში თანამშრომლობის იდეების განხილვაა.

საქართველოს ეროვნულმა ბანკმა მდგრადი დაფინანსების რიგით მეხუთე ფორუმს უმასპინძლა. ღონისძიება საერთაშორისო საფინანსო კორპორაციასთან (IFC), IFC-ის პარტნიორ შვეიცარიის ეკონომიკურ საქმეთა სახელმწიფო სამდივნოსთან (SECO), და IFC-ის მხარდაჭერით მოქმედ მდგრად საბანკო და საფინანსო ქსელთან (SBFN) თანამშრომლობით გაიმართა.

საქართველოს ეროვნული ბანკის ორგანიზებით, თბილისში საერთაშორისო კონფერენცია „გლობალური ეკონომიკური ტენდენციები და მათი გავლენა რეგიონზე“ გაიმართა.

კონფერენციაში ეკონომისტები, ფინანსისტები, დარგის ექსპერტები, არასამთავრობო სექტორის, საერთაშორისო ორგანიზაციებისა და აკადემიური წრეების წარმომადგენლები მონაწილეობდნენ.

ეკატერინე მიქაბაძემ, ფასიანი ქაღალდების კომისიების საერთაშორისო ორგანიზაციის (IOSCO) ფარგლებში შექმნილი Diversity Network-ის (მრავალფეროვნების მხარდამჭერი გაერთიანება) პირველ სამუშაო შეხვედრაში მიიღო მონაწილეობა.

2024 წელს ნათია თურნავამ, დელეგაციის სხვა წევრებთან ერთად, Bank of America-ს მიერ ორგანიზებულ კონფერენციაში მიიღო მონაწილეობა. კონფერენციის ფარგლებში ნათია

თურნავა მსხვილი საერთაშორისო საინვესტიციო ფონდების წარმომადგენლებსა და ამერიკელ ინვესტორებს შეხვდა.

ნათია თურნავამ ბრიუსელში ევროკავშირის ეკონომიკურ და ფინანსურ დიალოგში მიიღო მონაწილეობა. საქართველომ, როგორც ევროკავშირის კანდიდატმა ქვეყანამ, ევროკავშირისა და პარტნიორი ქვეყნების ეკონომიკურ და ფინანსურ დიალოგში წელს პირველად მიიღო მონაწილეობა.

2024 წელს ეკატერინე მიქაბაძემ ევროპული იპოთეკური ობლიგაციების საბჭოს (ECBC) ორგანიზებით გამართულ ყოველწლიურ კონფერენციაში მიიღო მონაწილეობა. ღონისძიება ECBC-ის ორგანიზებითა და Euromoney Conferences-თან თანამშრომლობით 16-18 მაისს, ისლანდიის დედაქალაქ რეიკიავიკში ჩატარდა.

ნათია თურნავამ ციურიხში, ფინანსური ტექნოლოგიების თემაზე გამართულ მასშტაბურ ფორუმში Point Zero Forum მიიღო მონაწილეობა. ფორუმზე სხვადასხვა ქვეყნის ცენტრალური ბანკის წარმომადგენლები, რეგულატორები და ინდუსტრიის ლიდერები მონაწილეობდნენ.

ეკატერინე მიქაბაძემ სსფ-ის და მსოფლიო ბანკის ნიდერლანდების, ბელგიისა და ლუქსემბურგის ჯგუფში შემავალი ქვეყნების ცენტრალური ბანკების მმართველებისა და ფინანსთა მინისტრების ყოველწლიური შეხვედრის ფარგლებში გამართულ პანელურ დისკუსიაში - "ზრდის შესაძლებლობები ინოვაციებისა და ხელოვნური ინტელექტის (AI) მეშვეობით" მიიღო მონაწილეობა.

ეროვნული ბანკის საბჭოს წევრმა თეიმურაზ ხომერიკმა პოლონეთის ქალაქ კარპაჩში გამართულ 33-ე ეკონომიკურ ფორუმში მიიღო მონაწილეობა. ფორუმის ფარგლებში გამართულ პანელზე სიტყვით გამოსვლისას თეიმურაზ ხომერიკმა ყურადღება გაამახვილა ეროვნული ბანკის ძალისხმევაზე, ქვეყანაში ინოვაციური სისტემების დანერგვის საქმეში.

2024 წელს თეიმურაზ ხომერიკმა და ფინანსური განათლებისა და სტრატეგიული განვითარების დეპარტამენტის წარმომადგენლებმა ფინანსური

განათლების თემაზე გამართულ ყოველწლიურ საერთაშორისო კონფერენციაში მიიღეს მონაწილეობა. შეხვედრა მონტენეგროს დედაქალაქ პოდგორიცაში გაიმართა და მისი მთავარი თემა იყო „დაინტერესებულ მხარეთა თანამშრომლობა ეფექტიანი ფინანსური განათლებისთვის“.

საქართველოს ეროვნული ბანკის ვიცე-პრეზიდენტმა, ეკატერინე გალდავამ BKN 301Group-ის მიერ ორგანიზებულ კონფერენციაში მიიღო მონაწილეობა. ღონისძიების ფარგლებში BKN301 Group-მა წარადგინა BaaS ორკესტრატორი ქართული ბაზრისთვის, რომელიც გააფართოებს ფინანსური ტექნოლოგიების ჰორიზონტს კავკასიაში.

ეკატერინე გალდავამ ასევე მონაწილეობა მიიღო ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკის დედაქალაქ პეკინში გამართულ ყოველწლიურ საერთაშორისო ბიზნეს ფორუმში - Sibos, რომელიც SWIFT-ის მიერ ორგანიზებულ ყოველწლიური კონფერენცია, გამოფენა და ქსელური ღონისძიებაა.

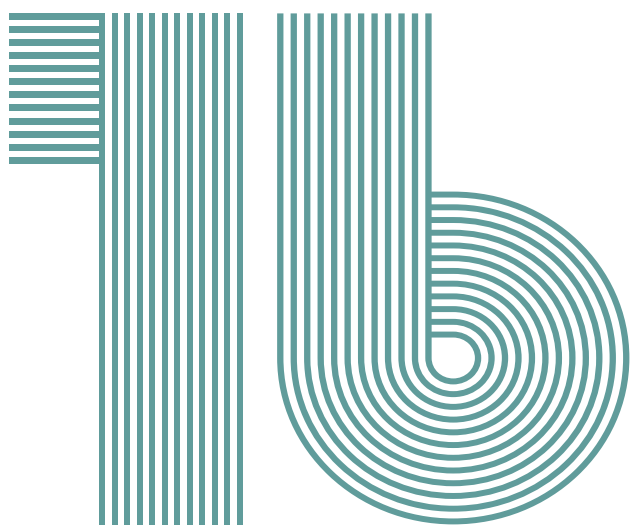
ნათია თურნავამ ავსტრიის ცენტრალური ბანკის მიერ ორგანიზებულ ყოველწლიურ საერთაშო-

რისო კონფერენციაში მიიღო მონაწილეობა, რომელიც ევროპის ეკონომიკური ინტეგრაციის მნიშვნელოვანი საკითხების განხილვას დაეთმო.

ეკატერინე გალდავა სამხრეთ კორეის დედაქალაქ სეულში, საერთაშორისო ფინანსური თანამშრომლობის საბჭოსა და კორეის ფინანსური სერვისების კომისიის მიერ ორგანიზებულ რიგით მე-9, ყოველწლიურ საერთაშორისო ფორუმში (IFCF) მონაწილეობდა. ფორუმი გლობალური ფინანსების მომავლის ფორმირების საკითხების განხილვას დაეთმო. საქართველოს ეროვნული ბანკის დელეგაცია სამხრეთ კორეაში ვიზიტის ფარგლებში კორეის რესპუბლიკის ცენტრალურ ბანკს და კორეის საფინანსო სატელეკომუნიკაციო და საკლირინგო ინსტიტუტს (KFTC) ეწვია.

2024 წელს საქართველოს ეროვნული ბანკის ორგანიზებით, მონეტარული პოლიტიკის განვითარების თემაზე ორდღიანი საერთაშორისო კონფერენცია გაიმართა. კონფერენციის მიზანი მონეტარული პოლიტიკის ჩარჩოს არსებული გამოწვევებისა და სამომავლო დახვეწის შესახებ დისკუსიების გამართვა და ანალიზი იყო.

ადამიანური რესურსების
მართვა და განვითარება

სტატისტიკური ინფორმაცია თანამშრომელთა რაოდენობის შესახებ

2024 წლის ბოლოს საქართველოს ეროვნულ ბანკში 626 თანამშრომელი იყო დასაქმებული, რომელთაგან 537 - საჯარო მოხელეს წარმოადგენდა. თანამშრომელთა მთლიანი რაოდენობის 54.63 პროცენტს ქალები შეადგენდნენ, ხოლო 45.37 პროცენტს - მამაკაცები. თანამშრომელთა საშუალო ასაკი 41 წელია.

სტრუქტურული რეორგანიზაცია და ოპტიმიზაცია

ორგანიზაციული ეფექტიანობის გაზრდისა და ბანკის სტრატეგიული მიზნების ეფექტურად შესრულების მიზნით, 2024 წელს ეროვნულ ბანკში განხორციელდა შემდეგი სტრუქტურული ცვლილებები, კერძოდ:

- ◆ შევიდა ცვლილება **უსაფრთხოების დეპარტამენტის** ძირითად ამოცანებში და აღნიშნული დეპარტამენტის ამოცანები განისაზღვრა შემდეგი შინაარსით:
ეროვნული ბანკისა და მისი თანამშრომლების, აგრეთვე, ეროვნული ბანკის ფასეულობათა უსაფრთხოების უზრუნველყოფა, თანმიმდევრული პრევენციული ღონისძიებების პოლიტიკის შემუშავება, უსაფრთხოების მიზნით დადგენილი წესების შესრულების კონტროლი, კონფიდენციალური და სახელმწიფო საიდუმლო ინფორმაციის/დოკუმენტების დაცვის უზრუნველყოფა, ინფორმაციული სისტემებისა და მისი ინფრასტრუქტურის ინფორმაციული და კიბერ უსაფრთხოების დაცვა.

სტრუქტურული ერთეულისთვის განსაზღვრული ამოცანების შესაბამისად დეპარტამენტში შეიქმნა შემდეგი განყოფილებები:

- შიდა უსაფრთხოების განყოფილება;
- ინფორმაციული და კიბერ უსაფრთხოების განყოფილება;
- მონიტორინგისა და მეთოდოლოგიის განყოფილება.

- ◆ შევიდა ცვლილება **ფინანსური და საზედამხებო ტექნოლოგიების განვითარების დე-**

პარტამენტის ამოცანებში, რის მიხედვითაც სტრუქტურული ერთეულის ამოცანები განისაზღვრა შემდეგი შინაარსით:

- ფინანსური ტექნოლოგიების (გარდა საგადახდო და ანგარიშსწორების სისტემებისა და საგადახდო ინსტრუმენტებისა) მდგრადი განვითარების ხელშეწყობა, მხარდამჭერი ინფრასტრუქტურის განვითარებაზე ზრუნვა.
- საგადახდო და ანგარიშსწორების სისტემების, ასევე საგადახდო ინსტრუმენტების განვითარების ხელშეწყობის და მხარდამჭერი ინფრასტრუქტურის განვითარების კუთხით ამ სფეროში პოლიტიკის წარმმართველ, ეროვნული ბანკის შესაბამის სტრუქტურულ ერთეულთან თანამშრომლობა;
- მიკროპრუდენციული რეგულირების ეფექტიანობის ხელშეწყობა სპეციალიზებული რესურსების გამოყენებით; ზედამხედველობის დეპარტამენტების დახმარება და მათთან თანამშრომლობა ფინანსურ სექტორში არსებული ტექნოლოგიური და მოდელის რისკების შეფასებისას;
- შესაბამისი რისკების შეფასების მეთოდოლოგიის შემუშავება საზედამხებო პოლიტიკის დეპარტამენტთან თანამშრომლობით;
- ზედამხედველობის დეპარტამენტების მიერ რისკების შეფასებების თანმიმდევრულობის მონიტორინგი და ფინანსურ ინსტიტუტებს შორის კონკრეტული რისკების შედარებითი ანალიზი.

დეპარტამენტის ამოცანების შესაბამისად სტრუქტურული ერთეულის განყოფილებები ჩამოყალიბდა შემდეგი დასახელებებით:

- კვლევისა და განვითარების განყოფილება;
- ღია ფინანსების ეკოსისტემისა და ფინანსური ინოვაციების განვითარების განყოფილება;
- საზედამხებო ტექნოლოგიებისა და ინფორმაციის დამუშავების განყოფილება.

- ◆ შევიდა ცვლილება **საზედამხებო პოლიტიკის დეპარტამენტის** მიზნებსა და ამოცანებში და სტრუქტურული ერთეულის ძი-

რითადი ამოცანები განისაზღვრა შემდეგი შინაარსით:

- ფინანსური ინსტიტუტებისათვის საზედამხედველო პოლიტიკის, მათ შორის, საანგარიშგებო პოლიტიკის, შემუშავება ზედამხედველობის დეპარტამენტებთან, სპეციალიზებული რისკებისა და ფინანსური და საზედამხედველო ტექნოლოგიების განვითარების დეპარტამენტებთან ერთად;
- ზედამხედველობის დეპარტამენტების დახმარება ფინანსურ სექტორში არსებული კორპორაციული მართვის, ჯგუფის სტრუქტურისა და საზედამხედველო კაპიტალის შეფასებისას;
- საბანკო საქმიანობის/მიკრობანკის საქმიანობის ლიცენზიის მიღების მსურველი პირების განცხადებების განხილვა, ფინანსური ინსტიტუტების მნიშვნელოვანი წილის შეძენაზე განცხადებების განხილვა.

დეპარტამენტის ამოცანების ცვლილებიდან გამომდინარე საზედამხედველო პოლიტიკის დეპარტამენტს დაემატა ახალი განყოფილება - **საბანკო დაწესებულებების ლიცენზირების განყოფილება**, აღნიშნული განყოფილების ამოცანები და ფუნქციები განისაზღვრა შემდეგი შინაარსით:

- მოქმედი კანონმდებლობის, მათ შორის, შესაბამისი ნორმატიული აქტების საფუძველზე, საბანკო საქმიანობის/მიკრობანკის საქმიანობის ლიცენზირების გაცემის, ლიცენზირების გაუქმების შესახებ წინადადებების განხილვა/მომზადებაში მონაწილეობის მიღება საბანკო ზედამხედველობის, იურიდიულ დეპარტამენტებთან და სხვა შესაბამის სტრუქტურულ ერთეულებთან ერთად;
- საბანკო საქმიანობის პირობითი ლიცენზიის მქონე კომერციული ბანკების მიერ წერილობითი მითითებით განსაზღვრული მოთხოვნების შესრულების მონიტორინგში მონაწილეობის მიღება საბანკო ზედამხედველობის, იურიდიულ დეპარტამენტებთან და სხვა შესაბამის სტრუქტურულ ერთეულებთან ერთად;
- მოქმედი კანონმდებლობის, მათ შორის, შესაბამისი ნორმატიული აქტების სა-

ფუძველზე კომერციული ბანკისა და მიკრობანკის მნიშვნელოვანი წილის შემძენის/მფლობელობის შესაფერისობის შეფასება/განხილვა და შესაბამისი წინადადებების მომზადება;

- მოქმედი კანონმდებლობის, მათ შორის, შესაბამისი ნორმატიული აქტების საფუძველზე კომერციული ბანკისა და მიკრობანკის ადმინისტრატორთა შესაფერისობის შეფასება/განხილვა და შესაბამისი წინადადებების მომზადება.

♦ ფასიანი ქაღალდების ბაზრის ზედამხედველობის დეპარტამენტს დაემატა **საპენსიო ფონდების ზედამხედველობის განყოფილება**, რომლის ფუნქციებიც განისაზღვრა შემდეგი შინაარსით:

- სსიპ საპენსიო სააგენტოს (სსიპ საპენსიო სააგენტოს საინვესტიციო საქმიანობის ფარგლებში) საქმიანობის ზედამხედველობა მოქმედი კანონმდებლობის შესაბამისად;
- კომერციული ბანკების, მიკრობანკების, აქტივების მმართველი კომპანიების (სსიპ საპენსიო სააგენტოსთან დაკავშირებით მათ მიერ საშუაშალო საქმიანობის განხორციელების, მათ შორის, კომერციული ბანკების, მიკრობანკების მიერ სპეციალიზებული დეპოზიტარის ფუნქციის შესრულების ფარგლებში) საქმიანობის ზედამხედველობა მოქმედი კანონმდებლობის შესაბამისად;
- სსიპ საპენსიო სააგენტოს საინვესტიციო საქმიანობის საზედამხედველო გეგმის შემუშავება, აგრეთვე, საჭიროებიდან გამომდინარე, მოქმედი კანონმდებლობის შესაბამისად თემატური ან სრულმასშტაბიანი შემოწმების ჩატარება, შემოწმების აქტის მომზადება და წარდგენა;
- სსიპ საპენსიო სააგენტოს მიერ წარდგენილი ანგარიშგების საფუძველზე მისი საინვესტიციო საქმიანობის ანალიზი, შეფასება, შესაბამისი დასკვნებისა და რეკომენდაციების მომზადება და წარდგენა;
- სსიპ საპენსიო სააგენტოს მიმართ დაწესებული სავალდებულო და სარეკომენდაციო ღონისძიებების შესრულებაზე

- კონტროლის განხორციელება;
- სსიპ საპენსიო სააგენტოს საზედამხედველო ჩარჩოს შემუშავების პროცესში მონაწილეობა, საჭიროების მიხედვით მარეგულირებელ ჩარჩოში ცვლილებების შეტანის თაობაზე წინადადებების შეთავაზება და წარდგენა;
- სსიპ საპენსიო სააგენტოს შემოწმების გეგმისა და შესაბამისი საზედამხედველო ღონისძიებების სპეციალიზებული რისკების დეპარტამენტთან კოორდინაცია;
- კომერციული ბანკების, მიკრობანკების, აქტივების მმართველი კომპანიების („ნებაყოფლობითი კერძო პენსიის შესახებ“ საქართველოს კანონით გათვალისწინებულ საპენსიო სქემებთან დაკავშირებით მათ მიერ საშუამავლო საქმიანობის განხორციელების, მათ შორის, კომერციული ბანკების, მიკრობანკების მიერ სპეციალიზებული დეპოზიტარის ფუნქციის შესრულების ფარგლებში) საქმიანობის ზედამხედველობა მოქმედი კანონმდებლობის შესაბამისად;
- „საქართველოს ეროვნული ბანკის შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონით, „დაგროვებითი პენსიის შესახებ“ საქართველოს კანონით, „ნებაყოფლობითი კერძო პენსიის შესახებ“ საქართველოს კანონითა და სხვა ნორმატიული აქტებით განსაზღვრული სხვა უფლებამოსილებების განხორციელება.

თანამშრომელთა პროფესიული განვითარება

2024 წელს ეროვნული ბანკი აგრძელებდა თანამშრომელთა პროფესიულ განვითარებაზე ზრუნვას. თანამშრომელთა პროფესიული კვალიფიკაციის ამაღლების მიზნით სხვადასხვა ქვეყნების ცენტრალური ბანკებისა და საფინანსო ინსტიტუტების მიერ ორგანიზებულ კურსებს და სემინარებს დაესწრო სეპ-ის 221 თანამშრომელი. 2024 წელს პრეზიდენტის აპარატის ადამიანური რესურსების მართვისა და განვითარების განყოფილების მიერ დაიგეგმა და განხორციელდა სხვადასხვა მიმართულების ტრენინგები და სასწავლო აქტივობები სეპ-ის

სხვადასხვა სტრუქტურული ერთეულების წარმომადგენლებისთვის.

- ეფექტიანი კომუნიკაცია და მომსახურების დროს შექმნილი რთული სიტუაციების მართვის სტანდარტები
- ეფექტიანი მომსახურება
- მენეჯმენტის ფსიქოლოგია
- ინფორმაციული და კიბერ-უსაფრთხოება
- სექსუალური შევიწროება და მასზე რეაგირების მექანიზმები გაეროს ქალთა ორგანიზაციის (UN Women) და ნორვეგიის მთავრობის მხარდაჭერით
- პერსონალურ მონაცემთა დაცვა
- დიპლომატიური პროტოკოლი და საერთაშორისო ეტიკეტი

გარდა აღნიშნული ტრენინგებისა, დაიგეგმა და განხორციელდა შიდა ტრენინგები, რომლის მიზანსაც წარმოადგენდა ბანკის თანამშრომლებისთვის სხვადასხვა სტრუქტურული ერთეულების საქმიანობის, მიმდინარე პროცესების და მიღწევების გაცნობა.

ფინანსური სექტორის თანამშრომელთა პროფესიული განვითარება

საქართველოს ეროვნული ბანკი მუდმივად ხელს უწყობს საბანკო სექტორის თანამშრომელთა პროფესიულ განვითარებას. ამ მიზნით, ლუქსემბურგის საფინანსო ტექნოლოგიების გადამცემის კვლევითი სააგენტოს ექსპერტებმა 2024 წელს თბილისში ჩაატარეს 2 ტრენინგი, ხოლო დისტანციურად - 2 ტრენინგი, რომელშიც მონაწილეობა მიიღეს როგორც ეროვნული ბანკის, ასევე კომერციული ბანკების თანამშრომლებმა. ჯამში სემინარებს დაესწრო 66 მონაწილე.

საქართველოს ეროვნულ ბანკში დასაქმებულებისთვის კონკურსის ჩატარება

ეროვნულ ბანკში დასაქმებულებისთვის 2024 წელს ადამიანური რესურსების მართვისა და განვითარების განყოფილებამ ჩაატარა 124 კონკურსი. კონკურსების ფარგლებში პროფესიული საჯარო მოხელის თანამდებობებზე სხვადასხვა სტრუქტურულ ერთეულში შეირჩა 54 თანამშრომელი.

ჯანსაღი კორპორატიული კულტურის განვითარება

2024 წელს ადამიანური რესურსების მართვისა და განვითარების განყოფილების ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენდა ჯანსაღი კორპორატიული კულტურის განვითარება. გუნდური სულისკვეთების ჩამოყალიბების მიზნით ეროვნული ბანკის თანამშრომლებისთვის დაორგანიზდა და განხორციელდა არაერთი სპორტული, გუნდის შეკვრის და სოციალური ღონისძიება.

ადამიანური რესურსების მართვის საკითხებზე სამართლებრივი აქტების შემუშავება

✦ შრომით ურთიერთობებთან დაკავშირებული საკითხების რეგულირება

2024 წელს შემუშავდა და ახლი რედაქციით დამტკიცდა საქართველოს ეროვნული ბანკის შრომის შინაგანაწესი. შინაგანაწესის ახალი რედაქციით შემუშავების მიზანს წარმოადგენდა საკანონმდებლო რეგულაციებთან შესაბამისობაში მოყვანა.

შინაგანაწესით დეტალურად განისაზღვრა ბანკისა და თანამშრომლის უფლებები და ვალდებულებები, ზეგანაკვეთური სამუშაოს ცნება და მისი ანაზღაურების წესი, შრომითი ურთიერთობისა და უფლებამოსილების განხორციელების პრინციპები, სასწავლო შვებულების სარგებლობის შემთხვევები და თანამშრომლის პროფესიული განვითარებასთან დაკავშირებული საკითხები, მოხელის სტატუსის მქონე თანამშრომლის კლასები და მათი მინიჭების

წესი. დისკრიმინაციის, შევიწროების, მათ შორის სექსუალური შევიწროების ცნებები, პრევენციისა და აღმოფხვრის მექანიზმები. ამ ნაწილში სიახლეს წარმოადგენს ასევე სექსუალური შევიწროების საკითხებთან დაკავშირებული მრჩევლის ინსტიტუტის შემოღება.

შინაგანაწესით ასევე განისაზღვრა ბანკის სტაჟიორისა და პრაქტიკანტის მენტორი და მენტორის ანაზღაურების წესი.

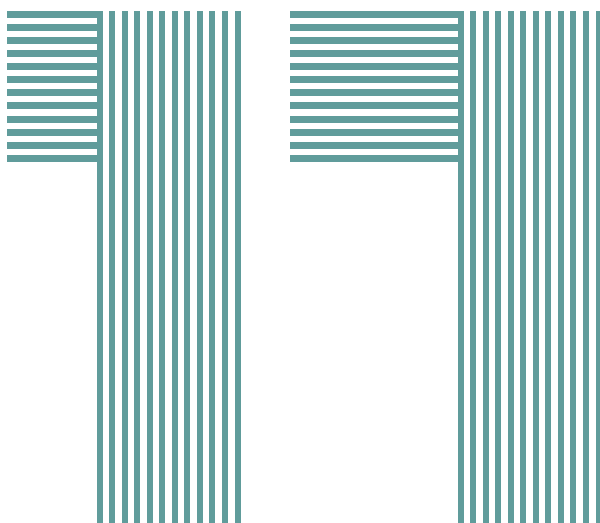
განისაზღვრა თანამშრომლის წახალისების ფორმები (ფულადი ჯილდო, ფასიანი საჩუქარი, მადლობის გამოცხადება და საჯარო აღიარება). დაბუსტდა და დეტალურად დარეგულირდა მოხელის სტატუსის მქონე თანამშრომლისა და შრომითი ხელშეკრულების საფუძველზე დასაქმებული პირის სამსახურიდან გათავისუფლების საკითხები.

• საქართველოს ეროვნულ ბანკში სტაჟირებისა და პრაქტიკის გავლა

2024 წელს შემუშავდა და დამტკიცდა “საქართველოს ეროვნულ ბანკში სტაჟირებისა და პრაქტიკის გავლის” წესი.

დამტკიცებული წესის შესაბამისად (გარდა გამო-ნაკლისი შემთხვევებისა) სტაჟიორი ბანკში მიიღება კონკურსის საფუძველზე.

განხორციელებული ცვლილებების შესაბამისად გამოიკვეთა პრეზიდენტის აპარატის ადამიანური რესურსების მართვისა და განვითარების განყოფილების როლი, რომელიც კოორდინაციას გაუწევს სტაჟირებისა და პრაქტიკის პროცესს.

ნორმატიულსამართლებრივი
ბაზის განვითარება

საქართველოს ეროვნული ბანკის სამართლებრივი აქტები

კომერციული ბანკებისა და მიკრობანკების საზედამხებელო ჩარჩოს რეგულირება

2024 წლის განმავლობაში მნიშვნელოვანი
სიახლეები იყო კომერციული ბანკებისა და
მიკრობანკების რეგულირების მიმართულებით.

საქართველოში რეზოლუციის ჩარჩოს ევრო-
პის პარლამენტისა და საბჭოს ბანკების რეზო-
ლუციისა და გაჯანსაღების დირექტივასთან
(BRRD) ეტაპობრივი დაახლოებისა და ევროპულ
სამართალთან შესაბამისობის მიღწევის მიზ-
ნით მიღებულ იქნა „კომერციული ბანკების
მიერ პილარ 3-ის ფარგლებში ინფორმაციის
გამჟღავნების წესის დამტკიცების თაობაზე“
საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის
2017 წლის 22 ივნისის №92/04 ბრძანებაში
ცვლილების შეტანის შესახებ“ საქართველოს
ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2024 წლის
23 სექტემბრის №241/04 ბრძანება. ბრძანების
შესაბამისად, 2025 წლის 1 იანვრიდან, სისტემური
მნიშვნელობის კომერციულმა ბანკებმა პილარ
3-ის ანგარიშგებებში უნდა გაამჟღავნონ დაშვე-
ბული ვალდებულებებისა და კაპიტალის
ინსტრუმენტების მინიმალურ მოთხოვნასთან
(MREL) შესაბამისობის შესახებ ინფორმაცია.
აღნიშნული ინფორმაციის გამოქვეყნება სის-
ტემური მნიშვნელობის კომერციულ ბან-
კებს დაევალებათ კვარტალური და წლიური
პერიოდულობით. ამასთან, პილარ 3-ის წლიურ
ანგარიშგებაში სისტემური მნიშვნელობის კომერ-
ციულ ბანკებს MREL-თან შესაბამისობასთან
დაკავშირებული რაოდენობრივი და ხარისხობ-
რივი ინფორმაციის გამოქვეყნების ვალდებუ-
ლებაც გაუჩნდათ.

საბანკო სექტორის რეგულირების კუთხით,
საბანკო ზედამხედველობის ბაზელის კომი-
ტეტის მიერ განსაზღვრულ პრინციპებსა და
საერთაშორისო საუკეთესო პრაქტიკასთან კი-
დევ უფრო დაახლოების მიზნით მიღებულ იქნა
„კომერციულ ბანკებში რისკის პოზიციების
კონცენტრაციისა და მსხვილი რისკების შე-
სახებ დებულების დამტკიცების თაობაზე“ სა-
ქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის

2019 წლის 21 ნოემბრის №228/04 ბრძანებაში
ცვლილების შეტანის შესახებ“ საქართველოს
ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2024 წლის 19
ნოემბრის №280/04 ბრძანება და „მიკრობანკებში
რისკის პოზიციების კონცენტრაციისა და მსხვი-
ლი რისკების შესახებ დებულების დამტკიცების
თაობაზე“ საქართველოს ეროვნული ბანკის
პრეზიდენტის 2023 წლის 21 ივნისის №117/04
ბრძანებაში ცვლილების შეტანის შესახებ“
საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის
2024 წლის 19 ნოემბრის №279/04 ბრძანება.
კერძოდ, გაფართოვდა კომერციული ბანკისთვის/
მიკრობანკისთვის აკრძალული რისკის პოზი-
ციების ჩამონათვალი და დადგინდა, რომ
კომერციულ ბანკს/მიკრობანკს ეკრძალება რის-
კის პოზიციების შექმნა, როდესაც აღნიშნული
მიზნად ისახავს პირდაპირ ან არაპირდაპირ
გარკვეული ტრანზაქციების დაფინანსებას. ამას-
თან, ცვლილებებით დაზუსტდა დებულებების
მიზნებისთვის წილობრივი ინსტრუმენტის მნი-
შვნელობა.

„მიკრობანკების საქმიანობის შესახებ“ საქარ-
თველოს კანონში 2023 წლის 15 დეკემბერს
განხორციელებულ ცვლილებებთან შესაბამი-
სობის უზრუნველსაყოფად მიღებულ იქნა
„მიკრობანკების ლიცენზირების წესის დამტკი-
ცების თაობაზე“ საქართველოს ეროვნული
ბანკის პრეზიდენტის 2023 წლის 21 ივნისის
№105/04 ბრძანებაში ცვლილების შეტანის
შესახებ“ საქართველოს ეროვნული ბანკის
პრეზიდენტის 2024 წლის 11 ივლისის №178/04
ბრძანება.

კანონის განახლებული ფორმულირებით, ლი-
ცენზიის მაძიებელი, მიკრობანკის საქმიანობის
ლიცენზიის მისაღებად, ვალდებულია საქარ-
თველოს ეროვნულ ბანკს წარუდგინოს ზოგადი
ინფორმაცია ლიცენზიის მაძიებლის ჯგუფის
სტრუქტურის/მფლობელობის სტრუქტურის შე-
სახებ, ხოლო დეტალური ინფორმაცია იმ აქ-
ციონერების, შუალედური მფლობელებისა და
ბენეფიციარი მესაკუთრეების შესახებ, რომ-
ლებიც მნიშვნელოვანი წილის მფლობელებს
წარმოადგენენ.

კანონში განხორციელებული ზემოაღნიშნული
ცვლილებები აისახა მიკრობანკების ლიცენ-
ზირების წესშიც. მიღებულ იქნა „კომერციული

ბანკების კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგებების სავალდებულო აუდიტორული შემოწმებისა და განმარტებით შენიშვნებში ინფორმაციის გამჟღავნების წესის დამტკიცების თაობაზე” საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2018 წლის 26 დეკემბრის №284/04 ბრძანებაში ცვლილების შეტანის შესახებ” საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2024 წლის 18 აპრილის №100/04 ბრძანება. ბრძანების მიხედვით, „ბუღალტრული აღრიცხვის, ანგარიშგებისა და აუდიტის შესახებ” საქართველოს კანონის შესაბამისად, აუდიტის მიმართ თანმიმდევრული და ერთიანი მიდგომის ჩამოყალიბების მიზნით, გარიგების პარტნიორის მიმართ წესით დადგენილ მოთხოვნებს დაემატა მითითება საზოგადოებრივი დაინტერესების პირის ფინანსური ანგარიშგების აუდიტის განხორციელების უფლებამოსილებაზე.

გარდა ზემოაღნიშნულისა, შეიცვალა აუდიტორული კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგებისა და სარეკომენდაციო წერილის საქართველოს ეროვნული ბანკისთვის წარდგენის ფორმა. ასევე, აუდიტორული ფირმისა და გარიგების პარტნიორის დამოუკიდებლობის უზრუნველყოფის მიზნით, ცვლილებით დაბუსტდა, რომ საფინანსო სექტორის წარმომადგენლის მიერ საბანკო საქმიანობის ლიცენზიის მიღების შემთხვევაში, მის მიერ უწყვეტად მიღებულ აუდიტორულ მომსახურებასთან დაკავშირებულ შესაბამის ვადებში ჩაითვლება საბანკო საქმიანობის ლიცენზიის მიღებამდე მისთვის იმავე აუდიტორული ფირმის/აუდიტორის მიერ გაწეული მომსახურების ვადები.

მსგავსი ცვლილება განხორციელდა ასევე „მიკრობანკების კონსოლიდირებული ფინანსური ანგარიშგებების სავალდებულო აუდიტორული შემოწმებისა და განმარტებით შენიშვნებში ინფორმაციის გამჟღავნების წესის დამტკიცების თაობაზე” საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2023 წლის 21 ივნისის №113/04 ბრძანებაში.

მიღებულ იქნა „მიკრობანკებისთვის ინტერესთა კონფლიქტის მართვის დებულების დამტკიცების შესახებ” საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2023 წლის 21 ივნისის

№107/04 ბრძანებაში ცვლილების შეტანის თაობაზე” საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2024 წლის 6 დეკემბრის №302/04 ბრძანება. ცვლილება განაპირობა აღნიშნული დებულების „ინტერესთა კონფლიქტის მართვის დებულების დამტკიცების შესახებ” საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის ბრძანებასთან დაახლოების მიზანშეწონილობამ, რომელიც აწესრიგებს კომერციული ბანკების ინტერესთა კონფლიქტის მართვასთან დაკავშირებულ საკითხებს. ცვლილებებით ტერმინი „მიკრობანკის ადმინისტრატორი” შეიცვალა „მატერიალური რისკის ამღები პირით”, როგორც ტერმინთა განმარტების ნაწილში, ასევე მთლიანად დებულებაში. ასევე, დაბუსტდა უზრუნველყოფასთან დაკავშირებული მოთხოვნების ნაწილი, კერძოდ, დებულებას დაემატა ჩანაწერი, რომლის მიხედვითაც განისაზღვრა, რომ დაკავშირებული მხარის ფასიანი ქაღალდის დასაკუთრების შემთხვევაში მიკრობანკმა 6 თვის ვადაში უნდა მიიღოს ზომები მისი რეალიზაციისთვის.

მიღებულ იქნა „მიკრობანკების კაპიტალის ადეკვატურობის მოთხოვნების შესახებ დებულების დამტკიცების თაობაზე” საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2023 წლის 21 ივნისის №111/04 ბრძანებაში ცვლილების შეტანის შესახებ” საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2024 წლის 6 დეკემბრის №298/04 ბრძანება, რომლის შემუშავების მიზანი იყო საქართველოში არსებული კაპიტალის ადეკვატურობის მოთხოვნების ევროპის პარლამენტისა და საბჭოს 2013 წლის 26 ივნისის 575/2013 რეგულაციასა და 2013/36/EU დირექტივის მოთხოვნებთან დაახლოება და საბანკო სისტემაში კაპიტალის სტაბილურობის გაუმჯობესება. აღნიშნული ბრძანების შესაბამისად, დაკორექტირდა ძირითად პირველად კაპიტალში ჩასართავი გაუნაწილებელი მოგების დათვლის პრინციპი. კერძოდ, დაემატა განჭვრეტადი დივიდენდის შეფასების პრინციპი, რომლის ძირითად პირველად კაპიტალში ჩასართავი მოგებიდან დაქვითვის ვალდებულება მიკრობანკს ექმნება მისი განჭვრეტისთანავე. ამასთან, ბრძანებით დაბუსტდა საკრედიტო რისკის კორექტირების (CRA) ბუფერის დაანგარიშების მეთოდოლოგია.

მიღებულ იქნა „მიკრობანკების კორპორაციული მართვის კოდექსის დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2023 წლის 21 ივნისის №112/04 ბრძანებაში ცვლილების შეტანის შესახებ“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2024 წლის 6 დეკემბრის №299/04 ბრძანება. აღნიშნული ბრძანების შესაბამისად, განისაზღვრა საქართველოს ეროვნული ბანკის უფლებამოსილება, ნებისმიერ დროს, საფუძვლიანი ეჭვის გაჩენის შემთხვევაში, სამეთვალყურეო საბჭოს და მისი წევრების დამოუკიდებლობის უზრუნველყოფის მიზნით, მიკრობანკს მოსთხოვოს ან თავად შეამოწმოს სამეთვალყურეო საბჭოს დამოუკიდებელი წევრების შესაფერისობა, ხოლო შეუსაბამობის დადგენის შემთხვევაში, მოსთხოვოს მიკრობანკს შეუწყვიტოს სამეთვალყურეო საბჭოს დამოუკიდებლობის წევრობის სტატუსი. ბრძანებით ასევე დაზუსტდა მიკრობანკის აქციონერთა საერთო კრების, სამეთვალყურეო საბჭოსა და სამეთვალყურეო საბჭოს დონეზე შექმნილი კომიტეტების სხდომების ოქმების საქართველოს ეროვნულ ბანკში წარდგენის ვადის ათვლის საკითხი, ასევე დაკონკრეტდა სამეთვალყურეო საბჭოს თვითშეფასებისა და გარე შემფასებლის შეფასების ჩატარების პერიოდულობა.

მიღებულ იქნა „მიკრობანკებისთვის კონტრციკლური ბუფერის განაკვეთის დაწესების თაობაზე“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2023 წლის 21 ივნისის №116/04 ბრძანებაში ცვლილების შეტანის შესახებ“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2024 წლის 6 დეკემბრის №300/04 ბრძანება. საქართველოს ეროვნული ბანკის ფინანსური სტაბილურობის კომიტეტმა, საბანკო სექტორში რისკის მართვის ერთიანი სტანდარტისა და თანმიმდევრული მიდგომის უზრუნველსაყოფად, მიიღო გადაწყვეტილება, კომერციული ბანკების მსგავსად, მიკრობანკებისთვის კაპიტალის კონტრციკლური ბუფერის ეტაპობრივი დაგროვების განრიგის დაწესების თაობაზე. ბრძანების შემუშავება განპირობებულია კომიტეტის ზემოაღნიშნული გადაწყვეტილებით და მიზნად ისახავს მიკრობანკების მიერ კონტრციკლური ბუფერის 1%-იან განაკვეთთან შესაბამისობაში ეტაპობრივ მოსვლასა და აღნიშნული მოთხოვნის დაკმაყოფილების ვადის 2027 წლის 15 მარტისთვის განსაზღვრას.

მიღებულ იქნა „მიკრობანკების მიერ პილარ 3-ის ფარგლებში ინფორმაციის გამჟღავნების წესის დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2023 წლის 21 ივნისის №110/04 ბრძანებაში ცვლილების შეტანის შესახებ“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2024 წლის 6 დეკემბრის №301/04 ბრძანება. ბრძანება მიზნად ისახავს საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ მიკრობანკების ფინანსური მდგომარეობის შესახებ ინფორმაციის გამჟღავნების პერიოდულობისა და ანგარიშგების პროცესის ვადების დაზუსტებას. მიკრობანკების წინაშე არსებული რისკებისა და საზედამხედველო კაპიტალის ადეკვატურობის შესახებ გამჭვირვალობის ზრდისა და ნდობის ამაღლების მიზნით, განისაზღვრა საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ მიკრობანკების ფინანსური მდგომარეობის შესახებ ინფორმაციის გამჟღავნების პერიოდულობა. კერძოდ, საქართველოს ეროვნული ბანკი უფლებამოსილია, ყოველთვიურად, საანგარიშგებო თვის დასრულებიდან 30 (ოცდაათი) კალენდარული დღის განმავლობაში გამოაქვეყნოს მიკრობანკების ფინანსური მდგომარეობის შესახებ ინფორმაცია. ბრძანებით, ასევე, შეიცვალა კვარტალური ანგარიშგებების გამოქვეყნების ვადები. კერძოდ, მიკრობანკები ვალდებული არიან კვარტალური ანგარიშგებები გამოაქვეყნონ საანგარიშგებო კვარტალის დასრულებიდან 40 (ორმოცი) კალენდარული დღის განმავლობაში.

ევროპის საბანკო უწყების (EBA - European Banking Authority) სისტემურად მნიშვნელოვანი ბანკების განსაზღვრის მიმართ არსებულ მიდგომასთან დაახლოების მიზნით, მიღებულ იქნა „სისტემური მნიშვნელობის კომერციული ბანკების განსაზღვრისა და სისტემურობის ბუფერის განაკვეთის დადგენის წესის დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2024 წლის 27 დეკემბრის №320/04 ბრძანება. კერძოდ, ბრძანებით შემცირდა სისტემური მნიშვნელობის ქულის ზედა ზღვარი 8%-დან 6.5%-მდე, შეიცვალა კომერციული ბანკის სისტემურობის ბუფერის განსაზღვრის მიზნით დადგენილი კრიტერიუმების წონები. დამატებით, კრიტერიუმების ფარგლებში შეიცვალა ინდიკატორებიც, როგორც EBA-სთან შესაბამისობის, ასევე ქართული საბანკო სისტემის საჭიროებებიდან გამომდინარე. გა-

მომდინარე ცვლილებები შევიდა „კომერციული ბანკების კორპორაციული მართვის კოდექსის დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2018 წლის 26 სექტემბრის №215/04 ბრძანებაში და „კომერციული ბანკის გაჯანსაღების გეგმის შემუშავებისა და შეფასების შესახებ წესის დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2020 წლის 29 ივნისის №131/04 ბრძანებაში.

მიღებულ იქნა „მინიმალური სარეზერვო მოთხოვნების დაცვის წესის დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2011 წლის 11 თებერვლის №10/04 ბრძანებაში ცვლილების შეტანის შესახებ“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2024 წლის 5 დეკემბრის №295/04 ბრძანება. ბრძანების მიღება განპირობებულია იმ გარემოებით, რომ დოლარიზაციის ზრდის რისკების შემცირების მიზნით, საქართველოს ეროვნული ბანკის მონეტარული პოლიტიკის კომიტეტის 2024 წლის 29 ნოემბრის სხდომაზე მიღებული გადაწყვეტილებით, მიზანშეწონილად იქნა მიჩნეული უცხოური ვალუტით მოზიდულ სახსრებზე დღემდე არსებული სარეზერვო ნორმის ზედა ზღვარი გაიზარდოს 20%-დან 25%-მდე, ხოლო ნარჩენი ვადიანობის მიხედვით უცხოური ვალუტით 365 დღიდან 730 დღემდე ვადიანობის ნასესხები სახსრებისათვის სარეზერვო ნორმის ზედა ზღვარი გაიზარდოს 15%-დან 20%-მდე.

„საქართველოს საბანკო დაწესებულებებში საერთაშორისო საბანკო ანგარიშის ნომრის გამოყენების შესახებ ინსტრუქციის დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2010 წლის 17 მარტის №44/01 ბრძანებაში შეტანილი იქნა შემდეგი ცვლილებები:

- ◆ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2024 წლის 23 სექტემბრის №244/04 ბრძანებით, სს „პეივ ბანკ ჯორჯიას“ და სს „ჰეშ ბანკს“ მიენიჭა IBAN კოდები;
- ◆ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2024 წლის 31 დეკემბრის №330/04 ბრძანებით სს „მიკრობანკი ემბისის“ მიენიჭა IBAN კოდი.

აღნიშნული ცვლილებების შედეგად, მიკრობანკები შეძლებენ საერთაშორისო საბანკო ანგარიშის ნომრის (IBAN) გამოყენებასა და დროის რეალურ რეჟიმში ანგარიშსწორების სისტემაში (RTGS) მონაწილეობას.

მიღებულ იქნა „XBRL საინფორმაციო სისტემის გამოყენების წესის დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2022 წლის 22 ივლისის №89/04 ბრძანებაში ცვლილების შეტანის შესახებ“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2024 წლის 15 მარტის №63/04 ბრძანება, რომლითაც „XBRL საინფორმაციო სისტემის“ სახელი შეიცვალა „საზედამხედველო ანგარიშგების სისტემით“. ამასთან, აღნიშნული ბრძანებით, პორტალის გარე მონაწილედ, გარდა კომერციული ბანკებისა, განისაზღვრა მიკრობანკებიც, შესაბამისად, მიკრობანკებსაც აქვთ უფლება პორტალის ვალდებულებების სექციაში განსაზღვრული ანგარიშგებები, ინფორმაცია და დოკუმენტაცია საქართველოს ეროვნულ ბანკს წარუდგინონ საზედამხედველო ანგარიშგების სისტემით. ამასთან, მიკრობანკის პორტალზე რეგისტრაცია მოხდება ავტომატურად, მისი ლიცენზირებისთანავე, ხოლო რეგისტრაცია გაუქმდება მიკრობანკისთვის ლიცენზიის გაუქმებისას.

მიღებულ იქნა „საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ საკრედიტო რეესტრის შექმნისა და მისი გამოყენების წესის დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2021 წლის 6 ივლისის №88/04 ბრძანებაში ცვლილების შეტანის შესახებ“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2024 წლის 11 აპრილის №93/04 ბრძანება. ბრძანებით, მიკრობანკები, კომერციული ბანკების მსგავსად, გახდნენ საკრედიტო რეესტრის მონაწილეები და მათზე გავრცელდა აღნიშნული ბრძანებით გათვალისწინებული უფლებები და ვალდებულებები, მათ შორის, მიკრობანკები ვალდებული არიან მიაწოდონ საქართველოს ეროვნულ ბანკს საკრედიტო რეესტრის მონაცემები. ბრძანებით ასევე განისაზღვრა, რომ საქართველოს ეროვნული ბანკი ვალდებულია პერსონალურ ინფორმაციაზე წვდომა მიაწიოს იმ თანამშრომლებს, რომლებსაც სამსახურებრივად აქვთ უფლებამოსილება დაამუშაონ შესაბამისი მონაცემები.

სარეზოლუციო ფონდთან დაკავშირებული რეგულირება

2023 წელს „საქართველოს ეროვნული ბანკის შესახებ“ საქართველოს ორგანულ კანონში განხორციელებული ცვლილებების შედეგად, სარეზოლუციო ფონდი, რომელიც ცვლილებების განხორციელებამდე მხოლოდ ex-post სახის იყო (კომერციული ბანკების და უცხოური ბანკების ფილიალების მიერ სარეზოლუციო ფონდში შენატანები უნდა განხორციელებულიყო მხოლოდ რეზოლუციის რეჟიმში დროებითი სახელმწიფო დაფინანსების გამოყენების შემდგომ), გახდა ex-ante. აღნიშნული გულისხმობს, რომ 2025 წლიდან, კომერციული ბანკი ვალდებულია სარეზოლუციო ფონდში წინასწარი შენატანის გადახდა დაიწყოს. სწორედ ამ საკანონმდებლო ცვლილებიდან გამომდინარე მიღებულ იქნა:

- ◆ „სარეზოლუციო ფონდის შექმნის, ადმინისტრირებისა და ინვესტირების, სარეზოლუციო ფონდში წინასწარი შენატანის დაკისრების კრიტერიუმებისა და წინასწარი შენატანის განხორციელების წესის დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2024 წლის 2 სექტემბრის №228/04 ბრძანება. ბრძანების შემუშავება განაპირობა სარეზოლუციო ფონდში წინასწარი (ex-ante) შენატანების განხორციელების წესებისა და სარეზოლუციო ფონდში აკუმულირებული სახსრების ადმინისტრირების/ინვესტირების საკითხების ახლებურად მოწესრიგების საჭიროებამ. საჭირო გახდა წინასწარი შენატანის დაკისრების კრიტერიუმების, წესებისა და შესაბამისი მეთოდოლოგიის განსაზღვრა. ამასთან, ვინაიდან ზემოაღნიშნული საკანონმდებლო ცვლილებების შედეგად, საქართველოს ეროვნულ ბანკს მიენიჭა უფლებამოსილება სარეზოლუციო ფონდი, ადმინისტრირებისთვის სსიპ დეპოზიტების დაზღვევის სააგენტოს გადასცეს, დადგა ასევე ამ საკითხების მოწესრიგების აუცილებლობა. ბრძანებით განისაზღვრა სარეზოლუციო ფონდის მართვისა და ინვესტირების საკითხები, მათ შორის, სსიპ დეპოზიტების დაზღვევის სააგენტოს უფლებამოსილება, რომ ინვესტირების მიზნებისთვის სარეზოლუციო ფონდის სახსრების მისთვის

გადაცემის შემთხვევაში, ინვესტირება განახორციელოს „დეპოზიტების დაზღვევის სისტემის შესახებ“ საქართველოს კანონის, შესაბამისი სამართლებრივი აქტებისა და საქართველოს ეროვნულ ბანკთან გაფორმებული შეთანხმების საფუძველზე. ბრძანებით ასევე მოწესრიგდა ინვესტირების ძირითადი პრინციპები, სარეზოლუციო ფონდის სახსრების საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ ინვესტირების შემთხვევაში. დამატებით, ბრძანებით განისაზღვრა კომერციული ბანკების მიერ წინასწარი შენატანების განხორციელების ვადები და სხვა პროცედურული საკითხები, აგრეთვე, გადავადების/განწილვადების და წინასწარი შენატანების შეჩერების საგამონაკლისო შემთხვევები;

- ◆ მიღებულ იქნა „საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს მიერ დროებითი სახელმწიფო დაფინანსების გაცემის, დროებითი სახელმწიფო დაფინანსების ფარგლებში გამოყენებული ფულადი სახსრების შემდგომი ანაზღაურების მიზნით სარეზოლუციო ფონდში განხორციელებული შენატანების ადმინისტრირებისა და ინვესტირების წესის დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს ფინანსთა მინისტრისა და საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2024 წლის 2 სექტემბრის №288/№227/04 ერთობლივი ბრძანება. ახალი ერთობლივი ბრძანებით ძალადაკარგულად გამოცხადდა „სარეზოლუციო ფონდის შექმნის, ადმინისტრირებისა და საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს მიერ დროებითი სახელმწიფო დაფინანსების გაცემის წესის დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს ფინანსთა მინისტრისა და საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2020 წლის 31 დეკემბრის №329 – 247/04 ერთობლივი ბრძანება. ვინაიდან ex-ante სახსრების სარეზოლუციო ფონდში აკუმულირებასთან, ადმინისტრირებასა და ინვესტირებასთან დაკავშირებული საკითხები, ისევე როგორც სარეზოლუციო ფონდის შექმნა, მისი ფინანსური ანგარიშგება და სხვა, დარეგულირდა საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის ახალი, ცალკე სამართლებრივი აქტით. ერთობლივი ბრძანებით მოწესრიგდა

მხოლოდ საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს მიერ დროებითი სახელმწიფო დაფინანსების გაცემის და დროებითი სახელმწიფო დაფინანსების ფარგლებში გაცემული ფულადი სახსრების შემდგომი ანაზღაურების მიზნით სარეზოლუციო ფონდში განხორციელებული შენატანების (ex-post შენატანები) ადმინისტრირებისა და ინვესტირების საკითხები. ამასთან, ბრძანებით დამატებით განისაზღვრა დროებითი სახელმწიფო დაფინანსების გამოყენებამდე, კომერციულ ბანკზე გაცემული, საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს გარანტიით უზრუნველყოფილი ბოლო ინსტანციის სესხის დაფარვის საკითხი;

- ◆ ცვლილება შევიდა „დროებითი სახელმწიფო დაფინანსების ფარგლებში გამოყოფილი სახსრების ანაზღაურების მიზნით შენატანების დაკისრების კრიტერიუმებისა და შენატანების განხორციელების წესის დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს ფინანსთა მინისტრისა და საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2020 წლის 31 დეკემბრის №328 – №246/04 ერთობლივ ბრძანებაში და ძალადაკარგული ერთობლივი ბრძანების ნაცვლად („სარეზოლუციო ფონდის შექმნის, ადმინისტრირებისა და საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს მიერ დროებითი სახელმწიფო დაფინანსების გაცემის წესის დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს ფინანსთა მინისტრისა და საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2020 წლის 31 დეკემბრის №329 – 247/04 ერთობლივი ბრძანება) მითითება გაკეთდა „საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს მიერ დროებითი სახელმწიფო დაფინანსების გაცემის, დროებითი სახელმწიფო დაფინანსების ფარგლებში გამოყენებული ფულადი სახსრების შემდგომი ანაზღაურების მიზნით სარეზოლუციო ფონდში განხორციელებული შენატანების ადმინისტრირებისა და ინვესტირების წესის დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს ფინანსთა მინისტრისა და საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2024 წლის 2 სექტემბრის №288/№227/04 ახალ ერთობლივ ბრძანებაზე.

ფასიანი ქაღალდების მარეგულირებელი კანონმდებლობა

საქართველოს პარლამენტის მიერ 2023 წლის 16 ნოემბერს „დემატერიალიზებული ფასიანი ქაღალდების ფლობის შესახებ“ საქართველოს კანონის მიღებასთან დაკავშირებით, რომელიც აწესრიგებს დემატერიალიზებული ფასიანი ქაღალდების ფლობასა და მიმოქცევასთან დაკავშირებულ ურთიერთობებს, ამ კანონთან და მის თანმდევ საკანონმდებლო ცვლილებებთან შესაბამისობაში მოსვლის მიზნით, რომლის შესაბამისადაც შეიცვალა საჯარო ფასიანი ქაღალდების ემისიის მარეგულირებელი ჩარჩო, მიღებულ იქნა „დემატერიალიზებული ფასიანი ქაღალდების აღრიცხვისა და ანგარიშის წარმოების წესის დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2024 წლის 29 თებერვლის №48/04 ბრძანება და „ცენტრალური დეპოზიტარის ლიკენზირებისა და რეგულირების წესის დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2024 წლის 29 თებერვლის №46/04 ბრძანება. ამასთან, ცვლილება შევიდა „ფასიანი ქაღალდების რეესტრის წარმოების წესის დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2018 წლის 18 სექტემბრის №206/04 ბრძანებაში.

„ფასიანი ქაღალდების ბაზრის შესახებ“ საქართველოს კანონში განხორციელებული ცვლილებებიდან გამომდინარე, რომლებიც აწესრიგებს საბროკერო კომპანიისა და ცენტრალური დეპოზიტარის ლიკვიდაციასთან დაკავშირებულ საკითხებს, მიღებულ იქნა „საბროკერო კომპანიის ლიკვიდაციისა და გადახდისუუნაროდ გამოცხადების წესის დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2024 წლის 29 თებერვლის №49/04 ბრძანება და „ცენტრალური დეპოზიტარის ლიკვიდაციისა და გადახდისუუნაროდ გამოცხადების წესის დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2024 წლის 29 თებერვლის №50/04 ბრძანება. აღნიშნული ნორმატიული აქტების მიზანია, განსაზღვროს მკაფიო და ყოვლისმომცველი რეგულირება,

რომელიც უზრუნველყოფს, რომ ლიკვიდაციის პროცესში მაქსიმალურად დაცული იყოს როგორც ბაზრის სტაბილურობა, ასევე, ინვესტორების და ფასიანი ქაღალდების ბაზრის მონაწილე სხვა პირთა ინტერესები.

„ფასიანი ქაღალდებზე გარდაქმნის შესახებ“ საქართველოს კანონით დადგენილი მოთხოვნების დაკმაყოფილებისა და შევსების/დაზუსტების მიზნით, მიღებულ იქნა „სეკიურიტიზაციის მარეგულირებელი წესის დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2024 წლის 29 მარტის №74/04 ბრძანება. ბრძანებით განისაზღვრა საქართველოს ეროვნული ბანკისთვის სეკიურიტიზაციის შესახებ შეტყობინებისა და ინფორმაციის წარდგენის წესი, სეკიურიტიზაციის სპეციალური მიზნობრივი ერთეულის ავტორიზაციის პროცედურა და დამატებითი მოთხოვნები, ავტორიზებული სეკიურიტიზაციის სპეციალური მიზნობრივი ერთეულისა და მისი განყოფილების ლიკვიდაციის მარეგულირებელი დამატებითი წესები, სეკიურიტიზაციის მატერიალური, წმინდა ეკონომიკური ინტერესის გაანგარიშების მეთოდოლოგია, ინსტიტუციური ინვესტორის მიმართ მოქმედი დამატებითი მოთხოვნები, უმოქმედო საბაზისო აქტივების მაკვალიფიცირებელი კრიტერიუმები და გამჭვირვალობასთან დაკავშირებული დამატებითი მოთხოვნები.

„ფასიანი ქაღალდების ბაზრის შესახებ“ საქართველოს კანონში 2023 წლის 16 ნოემბერს განხორციელებულ ცვლილებებთან შესაბამისობის უზრუნველყოფის მიზნით მიღებულ იქნა „ემიტენტის შესახებ ინფორმაციის გამჭვირვალობისა და ემიტენტისათვის ფასიანი ქაღალდების რეგისტრატორის დანიშვნის წესის დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2020 წლის 7 ოქტომბრის №181/04 ბრძანებაში ცვლილების შეტანის შესახებ“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2024 წლის 29 ივლისის №191/04 ბრძანება, რომლითაც შეიცვალა საჯარო წილობრივი ან სასესხო ფასიანი ქაღალდის ემიტენტის მიერ ნახევარი წლის ანგარიშის წარდგენისა და გამოქვეყნების ვადა. კერძოდ, 15 აგვისტოს ნაცვლად, საჯარო წილობრივი ან სასესხო ფასიანი ქაღალდის

ემიტენტი ვალდებულია ნახევარი წლის ანგარიში ეროვნულ ბანკს წარუდგინოს და გამოაქვეყნოს მიმდინარე წლის არაუგვიანეს 30 აგვისტომდე. ამასთან, ემიტენტს, რომელიც საჯარო ფასიანი ქაღალდების ემიტენტი გახდა სამეურნეო წლის პირველი 6 თვის განმავლობაში, თავისი ნახევარი წლის (სამეურნეო წლის პირველი 6 თვის) ანგარიშის გამოქვეყნების ვალდებულება დაემატა. გამოქვეყნების ვალდებულება დაემატა ყველა იმ პირს, რომელიც სამეურნეო წლის განმავლობაში გახდა საჯარო წილობრივი ან სასესხო ფასიანი ქაღალდების ემიტენტი.

2023 წლის 15 დეკემბერს მიღებულ იქნა ცვლილება „ფასიანი ქაღალდების ბაზრის შესახებ“ საქართველოს კანონში, რომლის მიხედვითაც, საქართველოს ეროვნულ ბანკს ლიცენზირების თაობაზე განცხადების დაკმაყოფილების ან დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის შესახებ გადაწყვეტილების მისაღებად განესაზღვრა ვადა 45 სამუშაო დღემდე. ასევე, საზედამხებდევლო ორგანოს მიენიჭა უფლებამოსილება, ეს ვადა გააგრძელოს 15 სამუშაო დღით. აღნიშნულ ცვლილებებთან შესაბამისობაში მოსვლის მიზნით, ცვლილება შევიდა შემდეგ ნორმატიულ აქტებში:

- ◆ „საინვესტიციო ფონდის ავტორიზაციის, რეგისტრაციის, აღიარებისა და რეგულირების წესის დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2020 წლის 22 სექტემბრის №170/04 ბრძანებაში;
- ◆ „აქტივების მმართველი კომპანიის ლიცენზირების, რეგისტრაციის, აღიარებისა და რეგულირების წესის დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2020 წლის 22 სექტემბრის №167/04 ბრძანებაში;
- ◆ „ფასიანი ქაღალდების რეგისტრატორის ლიცენზირების, ფინანსური ანგარიშგების წარდგენის, კაპიტალის მინიმალური ოდენობის განსაზღვრისა და ფასიანი ქაღალდების რეგისტრატორის საქმიანობის შეწყვეტის წესის“ დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2010 წლის 9 მარტის №33/01 ბრძანებაში;
- ◆ „საფონდო ბირჟის ლიცენზირების, ფი-

ნანსური ანგარიშგების წარდგენისა და კაპიტალის მინიმალური ოდენობის განსაზღვრის წესის დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2010 წლის 28 დეკემბრის №169/01 ბრძანებაში;

- ◆ „საბროკერო კომპანიის ლიცენზირებისა და რეგულირების წესის დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2018 წლის 5 ივლისის №145/04 ბრძანებაში.

საქართველოს პარლამენტის მიერ 2023 წლის 28 ივნისს მიღებული „ნებაყოფლობითი კერძო პენსიის შესახებ“ საქართველოს კანონიდან გამომდინარე მიღებულ იქნა „ნებაყოფლობითი კერძო საპენსიო სქემის სპეციალიზებული დეპოზიტარის მარეგულირებელი წესის დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2024 წლის 30 დეკემბრის №322/04 ბრძანება. აღნიშნული ბრძანება ნებაყოფლობითი კერძო საპენსიო სქემების სპეციალიზებულ დეპოზიტარებთან მიმართებით განსაზღვრავს მოთხოვნებს, რომელთაც უნდა აკმაყოფილებდეს საპენსიო სქემისთვის დეპოზიტარული მომსახურების გაწევის მსურველი. ბრძანება ასევე ადგენს საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ ფინანსური ინსტიტუტისთვის სპეციალიზებული დეპოზიტარის საქმიანობის განხორციელებისთვის საჭირო თანხმობის გაცემის და გაუქმების პირობებს, განსაზღვრავს ნებაყოფლობითი კერძო საპენსიო სქემის სპეციალიზებული დეპოზიტარის ფუნქციებსა და მოვალეობებს, ასევე, მის მიერ პერიოდული და მიმდინარე ანგარიშგების წარდგენის წესსა და მოთხოვნებს სპეციალიზებული დეპოზიტარის შესაძლო ინტერესთა კონფლიქტის მართვასთან დაკავშირებით და სხვა.

ამავე კანონთან შესაბამისობის მიზნით ცვლილება შევიდა „პირების და მათი მმართველი ორგანოს წევრების მიმართ, ფასიანი ქაღალდების კანონმდებლობის, „ბუღალტრული აღრიცხვის, ანგარიშგებისა და აუდიტის შესახებ“ საქართველოს კანონისა და „ფულის გათვრებისა და ტერორიზმის დაფინანსების აღკვეთის ხელშეწყობის შესახებ“ საქართველოს კანონმდებლობის დარღვევისთვის, ფულადი ჯარიმის ოდენობის განსაზღვრის, დაკისრების

და აღსრულების წესის დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2012 წლის 14 თებერვლის №35/04 ბრძანებაში. კერძოდ, ბრძანებით დამტკიცებულ წესს დაემატა მუხლი, რომელიც ითვალისწინებს „ნებაყოფლობითი კერძო პენსიის შესახებ“ საქართველოს კანონის ფარგლებში მოქმედი აქტივების მმართველი კომპანიის, მისი თანამშრომლების ან/და მმართველი ორგანოს წევრების მიმართ ფულადი ჯარიმის დაკისრების შემთხვევებსა და ოდენობას. ამასთან, მიღებულ იქნა „ზოგიერთი სამართლებრივი აქტის ძალადაკარგულად გამოცხადების თაობაზე“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2024 წლის 30 დეკემბრის №324/04 ბრძანება, რომლითაც ძალადაკარგულად გამოცხადდა საქართველოს ფასიანი ქაღალდების ეროვნული კომისიის დადგენილებები და „აქტივების მმართველი კომპანიისა და სპეციალიზებული დეპოზიტარის მიმართ ფულადი ჯარიმის განსაზღვრის, დაკისრებისა და აღსრულების წესის დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2016 წლის 29 მარტის №33/04 ბრძანება, რამდენადაც ამ ნორმატიული აქტებით მოწესრიგებული საკითხები „ნებაყოფლობითი კერძო საპენსიო სქემის სპეციალიზებული დეპოზიტარის მარეგულირებელი წესის დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2024 წლის 30 დეკემბრის №322/04 ბრძანებით დარეგულირდა.

კაპიტალის ბაზრის მარეგულირებელი ჩარჩოს დახვეწის მიზნით, ცვლილება შევიდა „პირის გათვითცნობიერებულ ინვესტორად აღიარების წესის დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2020 წლის 16 დეკემბრის №223/04 ბრძანებაში. ცვლილების შესაბამისად, კლიენტს ექნება შესაძლებლობა, ფასიანი ქაღალდების ბაზრის შუამავლისგან მიიღოს დასტური დოკუმენტის სახით, რომ ის არის გათვითცნობიერებული ინვესტორი. ფასიანი ქაღალდების ბაზრის სხვა შუამავალს კი აღნიშნული დოკუმენტით შეეძლება იხელმძღვანელოს კლიენტისთვის მომსახურების გაწევის დროს.

ცვლილება შევიდა „აქტივების მმართველი კომპანიის ლიცენზირების, რეგისტრაციის, აღიარებისა და რეგულირების წესის დამტკიცების

თაობაზე” საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2020 წლის 22 სექტემბრის №167/04 ბრძანებაში, კერძოდ, საქართველოს პარლამენტის მიერ 2023 წლის 28 ივნისს მიღებული „ნებაყოფლობითი კერძო პენსიის შესახებ“ საქართველოს კანონის შესაბამისად, დამატებითი მოთხოვნები დაუწესდა ლიცენზირებულ აქტივების მმართველ კომპანიას, რომელიც აპირებს მართოს საპენსიო აქტივები ან დააფუძნოს/მართოს საპენსიო სქემა აღნიშნული კანონის შესაბამისად.

„დაგროვებითი პენსიის შესახებ“ საქართველოს კანონში 2023 წელს განხორციელებულ ცვლილებებთან შესაბამისობაში მოსვლის მიზნით, ცვლილება შევიდა „**საინვესტიციო საბჭოს საქმიანობის წესის დამტკიცების შესახებ**“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2020 წლის 25 დეკემბრის №236/04 ბრძანებაში. ცვლილების შესაბამისად, წესს დაემატა სპეციალური მუხლი, რომელიც არეგულირებს საინვესტიციო რისკების მთავარი ოფიცრის შერჩევისა და თანამდებობიდან გათავისუფლების საკითხებს. ცვლილებით წესში აისახა საინვესტიციო საბჭოს უფლებამოსილება, რომ ცალკეულ შემთხვევაში საქართველოს ეროვნული ბანკი შერჩეულ იქნეს სპეციალიზებულ დეპოზიტარად და სხვა.

საზედამხედველო სუბიექტების ლიკვიდაციის/გადახდისუნარობის/გაპოტრების რეგულირება

მიღებულ იქნა „**მიკროსაფინანსო ორგანიზაციის ლიკვიდაციის წესის დამტკიცების თაობაზე**“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2024 წლის 14 თებერვლის №34/04 ბრძანება. აღნიშნული ბრძანებით დამტკიცებული მიკროსაფინანსო ორგანიზაციის ლიკვიდაციის წესი შემუშავდა „საქართველოს ეროვნული ბანკის შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონისა და „მიკროსაფინანსო ორგანიზაციების შესახებ“ საქართველოს კანონიდან გამომდინარე. კერძოდ, „საქართველოს ეროვნული ბანკის შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის 48-ე მუხლის მე-16 პუნქტის თანახმად, საქართველოს ეროვნული ბანკი უფლებამოსილია განსაკუთრებულ შემთხვევაში, როდესაც ზედამხედველობისადმი დაქვემდებარებულ სუბიექტს (მათ შორის, მიკროსაფინანსო ორგანიზაციას), ლიკვიდაციის

ხარჯების დასაფარავი თანხა არ აქვს, ლიკვიდაციის პროცესის შეუფერხებლად წარმართვისთვის აუცილებელი ხარჯების დასაფარავად გასცეს თანხა, რომელიც დაკმაყოფილდება საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით. აღნიშნული თანხის გაცემისა და დაკმაყოფილების წესს ადგენს ეროვნული ბანკი. აქედან გამომდინარე, „საქართველოს ეროვნული ბანკის შესახებ“ საქართველოს ორგანულ კანონთან შესაბამისობაში მოსაყვანად, აღნიშნული ბრძანებით დამტკიცებულ წესში გათვალისწინებულ იქნა ლიკვიდაციის პროცესის შეუფერხებლად წარმართვისთვის აუცილებელი ხარჯის - საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ შესაბამისი თანხის გაცემისა და დაკმაყოფილების სამართლებრივი მოწესრიგება. ასევე, ამავე ბრძანებით დამტკიცებული წესის მიხედვით, მიკროსაფინანსო ორგანიზაციის ლიკვიდატორს განესაზღვრა მიკრობანკში სალიკვიდაციო ანგარიშების გახსნის უფლებამოსილება და მიკრობანკისგან სესხის მიღების შესაძლებლობა. მიღებულ იქნა „კომერციული ბანკის ლიკვიდაციისა და გადახდისუნაროდ ან/და გაკოტრებულად გამოცხადების წესის დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2024 წლის 14 თებერვლის №35/04 ბრძანება. აღნიშნული ბრძანებით დამტკიცებული კომერციული ბანკის ლიკვიდაციისა და გადახდისუნაროდ ან/და გაკოტრებულად გამოცხადების წესი შემუშავდა „საქართველოს ეროვნული ბანკის შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონისა და „კომერციული ბანკების საქმიანობის შესახებ“ საქართველოს კანონიდან გამომდინარე. კერძოდ, „საქართველოს ეროვნული ბანკის შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის 48-ე მუხლის მე-16 პუნქტის თანახმად, საქართველოს ეროვნული ბანკი უფლებამოსილია განსაკუთრებულ შემთხვევაში, როდესაც ზედამხედველობისადმი დაქვემდებარებულ სუბიექტს (მათ შორის, კომერციულ ბანკს), ლიკვიდაციის ხარჯების დასაფარავი თანხა არ აქვს, ლიკვიდაციის პროცესის შეუფერხებლად წარმართვისთვის აუცილებელი ხარჯების დასაფარავად გასცეს თანხა, რომელიც დაკმაყოფილდება საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით. აღნიშნული თანხის გაცემისა და დაკმაყოფილების წესს ადგენს საქართველოს ეროვნული ბანკი. აქედან გამომდინარე, „საქართველოს ეროვნული

ბანკის შესახებ“ საქართველოს ორგანულ კანონთან შესაბამისობაში მოსაყვანად, წესში გათვალისწინებული იქნა ლიკვიდაციის პროცესის შეუფერხებლად წარმართვისთვის აუცილებელი ხარჯის - საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ შესაბამისი თანხის გაცემისა და დაკმაყოფილების სამართლებრივი მოწესრიგება. ასევე, „კომერციული ბანკების საქმიანობის შესახებ“ საქართველოს კანონთან შესაბამისობის უზრუნველსაყოფად, წესში განახლდა კომერციული ბანკის კრედიტორთა რიგითობა მოთხოვნათა დაკმაყოფილების პროცესში. ამავე წესის მიხედვით, კომერციული ბანკის ლიკვიდატორს განესაზღვრა მიკრობანკში სალიკვიდაციო ანგარიშების გახსნის უფლებამოსილება და მიკრობანკისგან სესხის მიღების შესაძლებლობა. წესში ასევე დაბუსტდა ლიკვიდატორის უფლებამოსილება იმ კუთხით, რომ ლიკვიდატორმა კომერციულ ბანკში არსებული ის ანგარიშები, რომელთა მიმართაც გამოყენებულია საქართველოს კანონმდებლობით გათვალისწინებული სამართლებრივი შეზღუდვები ან/და უზრუნველყოფის ღონისძიებები, ლიკვიდაციის პროცესში მყოფ კომერციულ ბანკში აღნიშნული სამართლებრივი შეზღუდვების ან/და უზრუნველყოფის ღონისძიებების არსებული რიგითობის დაცვით, საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ დადგენილი წესით, უცვლელად გადაიტანოს მიკრობანკშიც, კომერციული ბანკის და საქართველოს ეროვნული ბანკის მსგავსად. ამასთან, მეტი სიცხადისა და გამჭვირვალობისთვის, წესში დაბუსტდა კრედიტორის მიერ კუთვნილ ფულად სახსრებზე მოთხოვნის წარუდგენლობისას (ან/და იმ შემთხვევაში, თუ მეანაბრე ან სხვა კრედიტორი ვერ წარადგენს ლიკვიდატორის მიერ მოთხოვნილ ინფორმაციას) ფულადი სახსრების, რომლებიც განთავსებულია შესაბამის საბანკო ანგარიშებზე - სხვა კომერციულ ბანკში ან/და საქართველოს ეროვნულ ბანკში გადატანის პროცედურა.

მიღებულ იქნა „საგადახდო მომსახურების პროვაიდერის ლიკვიდაციის წესის დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2024 წლის 5 ივნისის №144/04 ბრძანება. ბრძანება შემუშავდა „საქართველოს ეროვნული ბანკის შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონისა და „საგადახდო სისტემისა

და საგადახდო მომსახურების შესახებ“ საქართველოს კანონიდან გამომდინარე. აღნიშნული ორგანული კანონის 48-ე მუხლის მე-16 პუნქტის თანახმად, ეროვნული ბანკი უფლებამოსილია განსაკუთრებულ შემთხვევაში, როდესაც ზედამხედველობისადმი დაქვემდებარებულ სუბიექტს (მათ შორის, საგადახდო მომსახურების პროვაიდერს), ლიკვიდაციის ხარჯების დასაფარავი თანხა არ აქვს, ლიკვიდაციის პროცესის შეუფერხებლად წარმართვისთვის აუცილებელი ხარჯების დასაფარავად გასცეს თანხა, რომელიც დაკმაყოფილდება საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით. აღნიშნული თანხის გაცემისა და დაკმაყოფილების წესს ადგენს საქართველოს ეროვნული ბანკი. აქედან გამომდინარე, ორგანულ კანონთან შესაბამისობაში მოსაყვანად, ბრძანებით დამტკიცებულ წესში გათვალისწინებულ იქნა ლიკვიდაციის პროცესის შეუფერხებლად წარმართვისთვის აუცილებელი ხარჯის - ეროვნული ბანკის მიერ შესაბამისი თანხის გაცემისა და დაკმაყოფილების სამართლებრივი მოწესრიგება. ასევე, განახლებული წესის მიხედვით, საგადახდო მომსახურების პროვაიდერის ლიკვიდატორს განესაზღვრა მიკრობანკში სალიკვიდაციო ანგარიშების გახსნის უფლებამოსილება და მიკრობანკისგან სესხის მიღების შესაძლებლობა.

მიღებულ იქნა „მიკრობანკის ლიკვიდაციის, გადახდისუუნარობისა და გაკოტრების შესახებ წესის დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2023 წლის 21 ივნისის №121/04 ბრძანებაში ცვლილების შეტანის შესახებ“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2024 წლის 8 აპრილის №89/04 ბრძანება. აღნიშნული ბრძანების შემუშავება განპირობებულია „მიკრობანკების საქმიანობის შესახებ“ საქართველოს კანონში შესული ცვლილებით, რომლის მიხედვით, ახლებურად ჩამოყალიბდა მიკრობანკის ლიკვიდაციის პროცესში კრედიტორთა დაკმაყოფილების რიგითობა. ბრძანების მიხედვით, აგრეთვე დაბუსტდა საქართველოს ეროვნულ ბანკში მოუკითხავი თანხების ანგარიშზე ფულადი სახსრების გადარიცხვის წესი და ანგარიშების კომერციული ბანკებისთვის ან სხვა მიკრობანკებისთვის გადაცემის კონკრეტული საკითხები.

საგადახდო მომსახურების პროვაიდერისა და ვირტუალური აქტივის მომსახურების პროვაიდერის რეგულირება

მიღებულ იქნა „ვირტუალური აქტივის მომსახურების პროვაიდერის და მისი ადმინისტრატორების მიმართ ფულადი ჯარიმის ოდენობის განსაზღვრის, დაკისრებისა და აღსრულების წესის დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2024 წლის 29 მაისის №133/04 ბრძანება, რომლის შემუშავება განაპირობა ვირტუალური აქტივის მომსახურების პროვაიდერის მიმართ ზედამხედველობის/რეგულირების მიზნით განხორციელებულმა საკანონმდებლო ცვლილებებმა, რომლებიც მათ შორის მოიცავდა „საქართველოს ეროვნული ბანკის შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონისა და „ფულის გათვთრებისა და ტერორიზმის დაფინანსების აღკვეთის ხელშეწყობის შესახებ“ საქართველოს კანონის ცვლილებებს, რომლებიც ამოქმედდა 2023 წლის პირველი იანვრიდან. ბრძანების შემუშავება ასევე განაპირობა საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2023 წლის 13 ივნისის №94/04 ბრძანებით დამტკიცებული „ვირტუალური აქტივის მომსახურების პროვაიდერის საქართველოს ეროვნულ ბანკში რეგისტრაციის, რეგისტრაციის გაუქმებისა და რეგულირების წესის“ მიღებამ. საკანონმდებლო ცვლილებებითა და აღნიშნული წესით განისაზღვრა ვირტუალური აქტივის მომსახურების პროვაიდერებისა და მათი ადმინისტრატორებისთვის რიგი ვალდებულებებისა. ვირტუალური აქტივის მომსახურების პროვაიდერების მიერ ვალდებულებების ეფექტიანად შესრულების უზრუნველსაყოფად, ბრძანებით განისაზღვრა ხსენებული ვალდებულებების დარღვევისთვის შესაბამისი ფულადი ჯარიმების ოდენობები, მათი დაკისრებისა და აღსრულების წესები.

ბრძანება დარღვევებს ყოფს სამ კატეგორიად: განსაკუთრებით მძიმე დარღვევები, მძიმე დარღვევები და ნაკლებად მძიმე დარღვევები. ფულადი ჯარიმის ოდენობები დგინდება დარღვევის სიმძიმის, განმეორებითი ან/და სისტემური ხასიათის გათვალისწინებით. ამასთან, ფულადი ჯარიმის ოდენობების განსაზღვრისას

მხედველობაში იქნა მიღებული სხვა ფინანსურ ინსტიტუტებთან მიმართებით დანერგილი პრაქტიკა, გამოცდილება და სექტორთან დაკავშირებული რისკები.

მიღებულ იქნა „საგადახდო მომსახურების პროვაიდერის და მისი ადმინისტრატორების მიმართ ფულადი ჯარიმის ოდენობის განსაზღვრის, დაკისრებისა და აღსრულების წესის დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2017 წლის 13 ივნისის №87/04 ბრძანებაში ცვლილების შეტანის შესახებ“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2024 წლის 5 ივლისის №174/04 ბრძანება. ბრძანებით დაზუსტდა/შეიცვალა რიგი საკითხებისა, რაც გამოწვეულია „საგადახდო მომსახურების პროვაიდერის რეგისტრაციისა და რეგულირების წესის დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2023 წლის 1 მაისის №77/04 ბრძანებით, რომელშიც დაემატა საგადახდო მომსახურების მნიშვნელოვანი პროვაიდერის მარეგულირებელი საკითხები, ასევე, განისაზღვრა ადმინისტრატორის შესაფერისობის კრიტერიუმები, წილობრივი მონაწილეობის კონტროლის მუხლი, შეიცვალა ცვლილებების რეგისტრაციის მარეგულირებელი დებულებები, დაემატა საგადახდო მომსახურების პროვაიდერის სათავო ოფისის, საოპერაციო საქმიანობისთვის განკუთვნილი ფართის და ელექტრონული სისტემის მიმართ მოთხოვნები, საგადახდო მომსახურების პროვაიდერის მიერ ფულადი გზავნილების მომსახურების განხორციელების მომწესრიგებელი მუხლი და სხვა. შესაბამისად, ცვლილებებით განისაზღვრა შესაბამისი ფულადი ჯარიმები, ამ მოთხოვნების დარღვევისთვის.

ამასთან, ბრძანებით დადგინდა შესაბამისი ფულადი ჯარიმები „საგადახდო მომსახურების პროვაიდერების კაპიტალის ადეკვატურობის მოთხოვნის შესახებ წესის დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2023 წლის 1 მაისის №79/04 ბრძანებით განსაზღვრული მოთხოვნების დარღვევისთვის, მათ შორის, დაწესდა ფულადი ჯარიმები პირველადი და მეორადი კაპიტალის მიმართ არსებული მოთხოვნების, მინიმალური საზედამხედველო კაპიტალის მიმართ არსებული მოთხოვნების, საზედამხედველო კაპიტალის

განგარიშების მიმართ დადგენილი მოთხოვნების დარღვევისთვის და სხვა. ბრძანების შესაბამისად, აგრეთვე განისაზღვრა ფულადი ჯარიმები „ბუღალტრული აღრიცხვის, ანგარიშგებისა და აუდიტის შესახებ“ საქართველოს კანონით გათვალისწინებული ანგარიშგებების იმავე კანონით დადგენილ ვადაში ან/და დადგენილი წესით/ფორმით წარუდგენლობის შემთხვევებზე და ბრძანების შესაბამის მუხლში მითითება გაკეთდა საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის ბრძანებით დამტკიცებულ საქართველოს ეროვნული ბანკის ზედამხედველობას დაქვემდებარებული ანგარიშვალდებული პირების მიერ სანქციათა რეჟიმების შესრულების წესზე.

ცვლილება შევიდა „მომხმარებლის ძლიერი ავთენტიფიკაციის წესის დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2020 წლის 2 სექტემბრის №156/04 ბრძანებაში. ცვლილებები განპირობებულია მომხმარებლის ძლიერი ავთენტიფიკაციის წესის გარდამავალი დებულებებით განსაზღვრული ზოგიერთი ვადის გახანგრძლივების საჭიროებით და მიზანშეწონილობით. ცვლილებებით, მათ შორის, 2025 წლის 1 იანვრიდან 2026 წლის 1 იანვრამდე გადაიწია საგადახდო მომსახურების პროვაიდერის ვალდებულებამ წესის მოთხოვნების დაცვით უზრუნველყოს ელექტრონული კომერციის ოპერაციების შესრულება. ასევე 2025 წლის 1 იანვრიდან 2027 წლის 1 იანვრამდე გახანგრძლივდა საგადახდო მომსახურების პროვაიდერის უფლებამოსილება იმოქმედოს რისკზე დაფუძნებული მიდგომის საფუძველზე: უცხო ქვეყნის საგადახდო მომსახურების პროვაიდერის მიერ გამოშვებულ საბარათე ინსტრუმენტებთან მიმართებაში და უცხოური ექვივალენტის მომსახურებაში მყოფი სავაჭრო/მომსახურების ობიექტებთან მისი მომხმარებლების მიერ განხორციელებულ საბარათე ოპერაციებთან მიმართებაში.

ამასთან, ორი წლით გახანგრძლივდა საგადახდო მომსახურების პროვაიდერის უფლებამოსილება, მომხმარებლის თანხმობის საფუძველზე შეამოწმოს საყოფაცხოვრებო მომსახურების ორგანიზაციებთან არსებული მისი დავალიანება და განახორციელოს გადახდის ოპერაციის ინიცირება.

ცვლილება შევიდა „საგადახდო მომსახურების პროვაიდერის რეგისტრაციისა და რეგულირების წესის დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2023 წლის 1 მაისის №77/04 ბრძანებაში. ცვლილებით საქართველოს ეროვნულ ბანკს მიეცა შესაძლებლობა, საგადახდო მომსახურების რეგისტრაციის მიზნით, დაინტერესებული პირისგან აღარ მოითხოვოს ადმინისტრატორების ან/და მნიშვნელოვანი წილის როგორც პირდაპირი/არაპირდაპირი, ასევე, ბენეფიციარი მესაკუთრეების/მნიშვნელოვანი გავლენის მქონე პირის შესახებ ბრძანებით განსაზღვრული შესაბამისი ინფორმაცია/დოკუმენტაცია, თუ აღნიშნული ინფორმაცია/დოკუმენტაცია უკვე წარდგენილი იყო საქართველოს ეროვნულ ბანკში და ზემოაღნიშნულ პირებს გავლილი ჰქონდათ, სულ მცირე, აღნიშნული ბრძანების შესაბამისი ან/და უფრო კომპლექსური შესაფერისობის შემოწმება.

მიღებულ იქნა „NBFI დისტანციური ზედამხედველობის პორტალის გამოყენების წესის დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2020 წლის 13 აპრილის №69/04 ბრძანებაში ცვლილების შეტანის თაობაზე“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2024 წლის 4 აპრილის №84/04 ბრძანება, რომლითაც საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2023 წლის 1 მაისის №79/04 ბრძანებით დამტკიცებული „საგადახდო მომსახურების პროვაიდერების კაპიტალის ადეკვატურობის მოთხოვნის შესახებ წესის“ მოთხოვნა, რომლის თანახმადაც, ამ წესით გათვალისწინებული ანგარიშგებები საგადახდო მომსახურების პროვაიდერმა საქართველოს ეროვნულ ბანკს უნდა წარუდგინოს „NBFI დისტანციური ზედამხედველობის პორტალის გამოყენების წესის“ შესაბამისად, აისახა ზემოხსენებულ ბრძანებაში.

ცვლილება შევიდა „საგადახდო მომსახურების პროვაიდერების კაპიტალის ადეკვატურობის მოთხოვნის შესახებ წესის დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2023 წლის 1 მაისის №79/04 ბრძანებაში. ცვლილების შეტანა განპირობებულია მნიშვნელოვანი პროვაიდერის განმარტების შემოტანის საჭიროებით. ამასთან, დაიხვეწა წესის დანართები.

ზემოხსენებული ბრძანებებითა და შესაბამისი დანართებით განისაზღვრა ანგარიშვალდებული პირის მიერ ფულის გათეთრებისა და ტერორიზმის დაფინანსების რისკის ზედამხედველობის ანგარიშგების შევსების წესი, დადგინდა ძირითადი პრინციპები, რომლებიც უნდა გაითვალისწინონ სუბიექტებმა შესაბამისი ანგარიშგების წარდგენის პროცესში, დეტალურად მოწესრიგდა ანგარიშგების წარდგენის ვადები და პროცედურა.

AML/CFT დისტანციური ზედამხედველობის პორტალის გამოყენების წესით გათვალისწინებული ანგარიშგების წარდგენის პროცედურის გამარტივების მიზნით, მიღებულ იქნა „**AML/CFT დისტანციური ზედამხედველობის პორტალის გამოყენების წესის დამტკიცების თაობაზე**“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2024 წლის 23 აპრილის №103/04 ბრძანება, რომლის თანახმადაც, საქართველოს ეროვნული ბანკის ზედამხედველობას დაქვემდებარებული სუბიექტების მიერ ფულის გათეთრებისა და ტერორიზმის დაფინანსების რისკის ზედამხედველობის ანგარიშგების AML/CFT დისტანციური ზედამხედველობის პორტალის მეშვეობით წარდგენისას სავალდებულო აღარ არის ანგარიშგების ელექტრონული ხელმოწერით (თოქენით) დადასტურება. შესაბამისად, ზედამხედველობას დაქვემდებარებულ სუბიექტებს არ აქვთ ელექტრონული ხელმოწერისთვის საჭირო თოქენის შეძენის ვალდებულება. ამასთან, პორტალის მომხმარებლები ანგარიშგების წარდგენის ვადების შესახებ შეტყობინებას მიიღებენ სამჯერ, ნაცვლად ორისა.

აღნიშნული ბრძანებიდან გამომდინარე მიღებულ იქნა „**კომერციული ბანკების ფულის გათეთრებისა და ტერორიზმის დაფინანსების რისკის ზედამხედველობის ანგარიშგების შევსებისა და წარდგენის წესის დამტკიცების თაობაზე**“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2023 წლის 10 ნოემბრის №313/04 ბრძანებაში ცვლილების შეტანის შესახებ“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2024 წლის 25 ივნისის №158/04 ბრძანება და „**მიკრობანკების ფულის გათეთრებისა და ტერორიზმის დაფინანსების რისკის ზედამხედველობის ანგარიშგების შევსებისა და წარდგენის წესის დამტკიცების თაობაზე**“

საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2023 წლის 10 ნოემბრის №312/04 ბრძანებაში ცვლილების შეტანის შესახებ“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2024 წლის 25 ივნისის №159/04 ბრძანება. აღნიშნული ბრძანებების თანახმად, კომერციული ბანკი და მიკრობანკი AML/CFT დისტანციური ზედამხედველობის პორტალზე ანგარიშგებას ატვირთავს ელექტრონული/ციფრული ხელმოწერით დამოწმების გარეშე.

მომხმარებელთა უფლებების დაცვა

„მომხმარებლის უფლებების დაცვის შესახებ“ საქართველოს კანონიდან გამომდინარე, ფინანსურ სექტორში მომხმარებლის კანონით დადგენილი უფლებებისა და კანონიერი ინტერესების დაცვის, უფლებების დარღვევის პრევენციის, დადგენილი მოთხოვნების ეფექტიანი აღსრულების, აგრეთვე, დარღვევებზე სათანადო რეაგირებისა და სანქციის - ფულადი ჯარიმის დაკისრების მიმართულებით საქართველოს ეროვნული ბანკის უფლებამოსილების დაზუსტების მიზნით მიღებულ იქნა:

- „**კომერციული ბანკების და მისი ადმინისტრატორების მიმართ ფულადი ჯარიმების განსაზღვრისა და დაკისრების წესის დამტკიცების შესახებ**“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2009 წლის 25 დეკემბრის №242/01 ბრძანებაში ცვლილების შეტანის თაობაზე“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2024 წლის 18 იანვრის №6/04 ბრძანება;
- „**მიკროსაფინანსო ორგანიზაციისა და მისი ადმინისტრატორების მიმართ ფულადი ჯარიმების ოდენობის განსაზღვრის, დაკისრებისა და აღსრულების წესის დამტკიცების თაობაზე**“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2020 წლის 5 თებერვლის №16/04 ბრძანებაში ცვლილების შეტანის შესახებ“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2024 წლის 18 იანვრის №7/04 ბრძანება;
- „**სესხის გამცემი სუბიექტისთვის ფულადი ჯარიმის ოდენობის განსაზღვრის, დაკისრებისა და აღსრულების წესის დამტკიცების თაობაზე**“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2018 წლის 27 სექტემბრის №218/04 ბრძანებაში ცვლილების შეტანის

შესახებ“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2024 წლის 18 იანვრის №8/04 ბრძანება;

- „მიკრობანკების და მისი ადმინისტრატორების მიმართ ფულადი ჯარიმების განსაზღვრისა და დაკისრების წესის დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2023 წლის 21 ივნისის №123/04 ბრძანებაში ცვლილების შეტანის თაობაზე“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2024 წლის 18 იანვრის №9/04 ბრძანება.

აღნიშნული ბრძანებებით განისაზღვრა ფულადი ჯარიმის ოდენობები „მომხმარებლის უფლებების დაცვის შესახებ“ საქართველოს კანონის შესაბამისი მოთხოვნების დარღვევისთვის. ამასთან, ფულადი ჯარიმის კონკრეტული ოდენობა დადგინდა მომხმარებელთა უფლებების დაცვის მიმართულებით არსებული პრაქტიკისა და დარღვევის მნიშვნელობის/სერიოზულობის გათვალისწინებით.

ევროპარლამენტისა და საბჭოს 2008 წლის 23 აპრილის 2008/48/EC მომხმარებელთა საკრედიტო შეთანხმებების შესახებ დირექტივასთან დაახლოებისა და საფინანსო სექტორში არსებული გამოწვევების დაძლევის მიზნით მიღებულ იქნა „ფინანსური ორგანიზაციების მიერ მომსახურების გაწევისას მომხმარებელთა უფლებების დაცვის წესის დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2021 წლის 9 მარტის №32/04 ბრძანებაში ცვლილების შეტანის შესახებ“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2024 წლის 29 მაისის №131/04 ბრძანება. აღნიშნული ბრძანებით განისაზღვრა დისტანციურად დადებულ ხელშეკრულებებზე უარის თქმის უფლება და გამონაკლისები, თუ რა შემთხვევაში არ ვრცელდება აღნიშნული უფლება. დამატებით, მოწესრიგდა უარის თქმის უფლება სპეციფიკურ საკრედიტო ხელშეკრულებებზე, მიუხედავად იმისა, თუ რა არხით არის აღნიშნული ხელშეკრულება დადებული. ბრძანებით გათვალისწინებულია, რომ უარის თქმის უფლების და ამ უფლების არსებობის შემთხვევაში შესაბამისი პირობების შესახებ ინფორმაცია მოცემული უნდა იყოს ხელშეკრულებაში.

ბრძანებით აგრეთვე განისაზღვრა, რომ ხელ-

შეკრულების თავსართში სავალდებულოდ უნდა მიეთითოს ინფორმაცია, როგორც ხელშეკრულებაზე უარის თქმის უფლების არსებობის, ისე, არარსებობის შემთხვევაში, ასევე, ინფორმაცია, კრედიტის ვადის უპირობოდ გახანგრძლივების უფლების შესახებ, თუ კრედიტი გაცემულია „ფიზიკური პირის დაკრედიტების შესახებ დებულების დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2020 წლის 13 მარტის №44/04 ბრძანების გათვალისწინებით, კერძოდ, თუ მომხმარებელს აქვს კრედიტის/კრედიტების ვადის უპირობოდ გახანგრძლივების უფლებამოსილება.

ბრძანებით დაზუსტდა ფინანსური ორგანიზაციის ვალდებულება, რომ ინტერნეტბანკში/მობაილბანკში, ასეთის არსებობის შემთხვევაში, მომხმარებლისთვის ხელმისაწვდომი გახადოს იმ საფინანსო პროდუქტებთან დაკავშირებული მომხმარებლის მიერ გადახდილი/გადასახდელი ხარჯები, რომლითაც სარგებლობს მომხმარებელი, ასევე, სპეციფიკური საფინანსო პროდუქტის საპროცენტო განაკვეთი და ეფექტური საპროცენტო განაკვეთი, დეპოზიტის შემთხვევაში, ის მინიმალური ნაშთი, რომელსაც ერიცხება საპროცენტო განაკვეთი და ინფორმაცია იმის შესახებ, პროცენტი ერიცხება ყოველი დღის ბოლოს არსებულ ნაშთს, თუ თვის განმავლობაში ანგარიშზე არსებულ მინიმალურ ნაშთს. გარდა ამისა, განისაზღვრა სპეციფიკური საფინანსო პროდუქტის ეფექტური საპროცენტო განაკვეთის დათვლის წესი და სპეციფიკური საფინანსო პროდუქტის საპროცენტო და ეფექტური საპროცენტო განაკვეთების მნიშვნელობების განახლების ვალდებულება იმ შემთხვევაში, თუ ხელშეკრულების მოქმედების პერიოდში მათი მნიშვნელობები იცვლება.

გარდა ზემოხსენებულისა, არაერთგვაროვანი ინტერპრეტაციის გამოსარიცხად, დაზუსტდა „საკრედიტო შუამავლისა“ და „კრედიტის მთლიანი თანხის“ ცნებები. აღნიშნულიდან გამომდინარე მიღებულ იქნა „საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 625-ე მუხლის მიზნებისათვის ეფექტური საპროცენტო განაკვეთის განმარტების, სესხის მიმდინარე ნარჩენი ძირითადი თანხის გამოთვლის, საკომისიოს, ფინანსური ხარჯის, პირგასამტეხლოს ან/და ნებისმიერი ფორმის ფინანსური სანქციის გათვალისწინების წესის

თაობაზე“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2018 წლის 27 აგვისტოს №194/04 ბრძანებაში ცვლილების შეტანის შესახებ“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2024 წლის 29 მაისის №132/04 ბრძანება, რომელშიც აგრეთვე დაბუსტდა „საკრედიტო შუამავლისა“ და „სესხის მთლიანი თანხის“ დეფინიციები.

საკრედიტო საინფორმაციო ბიუროს რეგულირება

საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2018 წლის 27 აგვისტოს №195/04 ბრძანებით დამტკიცებული „საქართველოს ტერიტორიაზე საკრედიტო საინფორმაციო ბიუროსათვის ინფორმაციის მიწოდების, საკრედიტო საინფორმაციო ბიუროს ბაზაში ინფორმაციის აღრიცხვის და ხელმისაწვდომობის წესით“ დადგენილი მოთხოვნების ჯეროვნად შესრულების უზრუნველყოფის, აღნიშნული წესიდან გამომდინარე საქართველოს ეროვნული ბანკის წერილობითი მითითების შესრულებლობაზე (მათ შორის, განმეორებით და მრავალჯერადად შესრულებლობის შემთხვევაში) ფულადი ჯარიმების დაკისრების მიმართულებით ეროვნული ბანკის უფლებამოსილების დაბუსტების მიზნით მიღებულ იქნა:

- ◆ „მიკროსაფინანსო ორგანიზაციისა და მისი ადმინისტრატორების მიმართ ფულადი ჯარიმების ოდენობის განსაზღვრის, დაკისრებისა და აღსრულების წესის დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2020 წლის 5 თებერვლის №16/04 ბრძანებაში ცვლილების შეტანის შესახებ“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2024 წლის 23 იანვრის №12/04 ბრძანება;
- ◆ „სესხის გამცემი სუბიექტისთვის ფულადი ჯარიმის ოდენობის განსაზღვრის, დაკისრებისა და აღსრულების წესის დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2018 წლის 27 სექტემბრის №218/04 ბრძანებაში ცვლილების შეტანის შესახებ“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2024 წლის 23 იანვრის №13/04 ბრძანება.

აღნიშნული ბრძანებებით განისაზღვრა ფულადი ჯარიმები „საქართველოს ტერიტორიაზე

საკრედიტო საინფორმაციო ბიუროსათვის ინფორმაციის მიწოდების, საკრედიტო საინფორმაციო ბიუროს ბაზაში ინფორმაციის აღრიცხვის და ხელმისაწვდომობის წესიდან“ გამომდინარე საქართველოს ეროვნული ბანკის წერილობითი მითითების დარღვევისთვის (მათ შორის, განმეორებით და მრავალჯერადად შესრულებლობის შემთხვევაში). ამასთან, ფულადი ჯარიმის კონკრეტული ოდენობები დადგინდა არსებული პრაქტიკისა და დარღვევების მნიშვნელობის/სერიოზულობის გათვალისწინებით.

მიღებულ იქნა „საკრედიტო საინფორმაციო ბიუროს საქართველოს ეროვნულ ბანკში რეგისტრაციის, რეგისტრაციის გაუქმებისა და რეგულირების წესის დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2018 წლის 27 აგვისტოს №193/04 ბრძანებაში ცვლილების შეტანის შესახებ“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2024 წლის 31 დეკემბრის №327/04 ბრძანება. ბრძანებით განისაზღვრა საკრედიტო საინფორმაციო ბიუროსთვის ნებადართული საქმიანობის ახალი სახე - მასთან სახელშეკრულებო ურთიერთობაში მყოფი სესხის გამცემი ორგანიზაციის და ინფორმაციის მიმღების/მიმწოდებლის ციფრულ არხებში პირის (მონაცემთა სუბიექტის) იდენტიფიკაციის სერვისის მიწოდება, ამ პირის (მონაცემთა სუბიექტის) თანხმობის მოპოვებისა და საკრედიტო საინფორმაციო ბიუროში მასზე დაცული ინფორმაციის გადამოწმების მიზნით. ამასთან, ბრძანებით დადგინდა, რომ საკრედიტო საინფორმაციო ბიუროს/პლატფორმის რეგისტრაციის ეტაპზე სავალდებულო არ არის ტექნიკური აუდიტის დასკვნის წარდგენა. ასევე, განისაზღვრა საკრედიტო საინფორმაციო ბიუროს/პლატფორმის რეგისტრაციის გაუქმების ახალი საფუძველი, კერძოდ, საკრედიტო საინფორმაციო ბიუროს/პლატფორმის მიერ რეგისტრაციის დღიდან 12 თვის განმავლობაში საქმიანობის განუხორციელებლობა, ხოლო მოქმედი საკრედიტო საინფორმაციო ბიუროს/პლატფორმის მიერ, საქმიანობის 6 თვეზე მეტი ხნით შეწყვეტა. ბრძანებით დაბუსტდა, რომ საკრედიტო საინფორმაციო ბიუროს ვალდებულება, დააზღვიოს თავისი პროფესიული პასუხისმგებლობა, მოიცავს, მათ შორის, კიბერ რისკის დაზღვევის ვალდებულებასაც.

მიღებულ იქნა „საქართველოს ტერიტორიაზე საკრედიტო საინფორმაციო ბიუროსათვის ინფორმაციის მიწოდების, საკრედიტო საინფორმაციო ბიუროს ბაზაში ინფორმაციის აღრიცხვის და ხელმისაწვდომობის წესის დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2018 წლის 27 აგვისტოს №195/04 ბრძანებაში ცვლილების შეტანის შესახებ“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2024 წლის 31 დეკემბრის №328/04 ბრძანება. აღსანიშნავია, რომ ბრძანების მიღებამდე არსებული რეგულაციით, სესხის გამცემი ორგანიზაცია ვალდებული იყო საკრედიტო საინფორმაციო ბიუროსთვის მიეწოდებინა ინფორმაცია მონაცემთა სუბიექტის ყველა სესხის/კრედიტის, გარესაბალანსო ვალდებულებების შესახებ, თუ მიმდინარე ვალდებულებების საწყისი თანხების ჯამი გაცემისას მოქმედი საქართველოს ეროვნული ბანკის ოფიციალური გაცვლითი კურსის შესაბამისად არ აღემატებოდა 10,000,000 (ათი მილიონი) ლარს. ბრძანების მიღებით კი გაუქმდა 10,000,000 (ათი მილიონი) ლარიანი ზღვარი და განისაზღვრა, რომ სესხის გამცემმა ორგანიზაციამ საკრედიტო საინფორმაციო ბიუროს ინფორმაცია უნდა მიაწოდოს მონაცემთა სუბიექტის ყველა სესხის/კრედიტის, გარესაბალანსო ვალდებულებების შესახებ. ამასთან, სესხის გამცემი ორგანიზაცია ვალდებულია საკრედიტო საინფორმაციო ბიუროს მიაწოდოს ამ რეგულაციის ამოქმედებამდე გაცემული ყველა ვალდებულებების შესახებ ინფორმაცია.

ბრძანებით აგრეთვე დადგინდა, რომ თანხმობის/უარის დისტანციურად აღებისას, პირის ავთენტიფიკაციის განხორციელებისთვის, სესხის გამცემი ორგანიზაცია ვალდებულია დაიცვას „მომხმარებლის ძლიერი ავთენტიფიკაციის წესის დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2020 წლის 2 სექტემბრის №156/04 ბრძანებით დამტკიცებული წესის II თავის მოთხოვნები ან თანხმობის/უარის დისტანციურად აღებისას პირის ავთენტიფიკაციის პროცესი აწარმოოს საქართველოს ეროვნულ ბანკთან წინასწარ შეთანხმებული წესით.

პერსონალურ მონაცემთა დაცვის კანონმდებლობასთან შესაბამისობის უზრუნველყოფის

მიზნით, ცვლილება შეეხო მომხმარებლის (მონაცემთა სუბიექტის) უფლებას, ჰქონდეს წვდომა მის შესახებ საკრედიტო საინფორმაციო ბიუროში დაცულ ინფორმაციაზე. კერძოდ, მომხმარებელს უფლება აქვს ნებისმიერ დროს მოითხოვოს და კანონმდებლობით დადგენილ ვადაში მიიღოს მასზე საკრედიტო საინფორმაციო ბიუროში დაცული ინფორმაცია უფასოდ, მატერიალური ან/და ელექტრონული ფორმით, ხოლო მომსახურების საფასურის სანაცვლოდ მიიღოს სპეციალური ელექტრონული პორტალის ან/და ელექტრონული აპლიკაციის მეშვეობით მყისიერად გენერირებული ინფორმაცია. ამასთან, მყისიერად გენერირებული ინფორმაციის მიღებას მომხმარებელი უფასოდ შეძლებს სულ მცირე წელიწადში სამჯერ.

ფინანსურ გირავნობასთან და ბოლოს ინსტანციის სესხთან დაკავშირებული რეგულირება

მიღებულ იქნა „საქართველოს ეროვნული ბანკის ფინანსური გირავნობის მართვის დებულების დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს ეროვნული ბანკის საბჭოს 2024 წლის 8 აპრილის №1 დადგენილება, რომლითაც ძალადაკარგულად გამოცხადდა „საქართველოს ეროვნული ბანკის ფინანსური გირავნობის მართვის დებულების დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს ეროვნული ბანკის საბჭოს 2018 წლის 4 აპრილის №3 დადგენილება. აღსანიშნავია, რომ ძალადაკარგული დადგენილებით დარეგულირებული საკითხების ახალი დადგენილებით მოწესრიგება განპირობებული იყო 2 ძირითადი ფაქტორით: კერძოდ, კომერციული ბანკების გარდა დადგენილების მოქმედება გავრცელდა ასევე მიკრობანკებზე და „იპოთეკით დაცული ობლიგაციების შესახებ“ საქართველოს კანონიდან გამომდინარე, ფინანსური გირავნობისთვის საქართველოს ეროვნული ბანკისთვის მისაღებ აქტივებს დაემატა ახალი სახის აქტივი - იპოთეკური ობლიგაცია. დამატებით, ახალი დადგენილებით ძალადაკარგულად გამოცხადდა „სესხების უზრუნველყოფის სახეობების განსაზღვრის შესახებ“ საქართველოს ეროვნული ბანკის საბჭოს 2017 წლის 31 აგვისტოს №2 დადგენილება, ვინაიდან ამ უკანასკნელით რეგულირებული საკითხები აისახა ახალ დადგენილებაში.

მიღებულ იქნა „საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ ბოლო ინსტანციის სესხის გაცემის წესისა და პირობების დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს ეროვნული ბანკის საბჭოს 2024 წლის 1 ოქტომბრის №6 დადგენილება.

აღსანიშნავია, რომ ბოლო პერიოდში საქართველოს ეროვნულ ბანკს, ბოლო ინსტანციის სესხის გაცემასთან დაკავშირებით, მიღებული ჰქონდა საერთაშორისო სავალუტო ფონდის რეკომენდაციები, რაც ეფუძნებოდა ფინანსური სისტემის სტაბილურობის უზრუნველყოფის გონივრულ საერთაშორისო პრაქტიკას. აღნიშნულის გათვალისწინებით, მიზანშეწონილად იქნა მიჩნეული „ბოლო ინსტანციის სესხის გაცემის წესისა და პირობების დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს ეროვნული ბანკის საბჭოს 2020 წლის 28 დეკემბრის №5 დადგენილების გაუქმება და განახლებული წესის დამტკიცება.

საგულისხმოა, რომ „საქართველოს ეროვნული ბანკის შესახებ“ საქართველოს ორგანულ კანონში განხორციელებული ცვლილებებიდან გამომდინარე, მიკრობანკებზე გავრცელდა ბოლო ინსტანციის სესხის მარეგულირებელი ცალკეული დებულებები, რაც საჭიროებდა ახალ წესში გათვალისწინებას. აღნიშნულიდან გამომდინარე, ახალი დადგენილების მოქმედება გავრცელდა მიკრობანკებზეც.

დამატებით, დადგენილებაში აისახა რამდენიმე მნიშვნელოვანი საკითხი, კერძოდ:

- ◆ დაზუსტდა სესხის ათვისება-დაფარვის ტრანშებთან, სესხის ვადასა და საპროცენტო განაკვეთთან დაკავშირებული მოთხოვნები;
- ◆ სესხის განხილვის და საქართველოს ეროვნული ბანკის საბჭოს სხდომაზე წინადადების წარდგენის პროცესში ჩართულ იქნა საფინანსო სექტორის ზედამხედველობისა და რეგულაციის კომიტეტები;
- ◆ შემოღებულ იქნა დამატებითი ჰეარქათის მოთხოვნები სესხის უზრუნველსაყოფად გამოსაყენებელ უცხოური ვალუტით დენომინირებულ აქტივებზე;
- ◆ დაზუსტდა სესხის დაუფარაობის შემთხვევაში, სესხის დაფარვის მიზნით უზრუნველყოფის საგნის რეალიზაციის ან/და საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს

უპირობო და გამოუთხოვადი გარანტიის გამოყენების საკითხები;

- ◆ სესხის უზრუნველსაყოფად შესაძლებელი გახდა საქართველოს ეროვნული ბანკის საბჭოს დადგენილებით დამტკიცებული „საქართველოს ეროვნული ბანკის ფინანსური გირავნობის მართვის დებულებით“ განსაზღვრული აქტივების გარდა გამოყენებულ იქნეს სხვა ნებისმიერი აქტივიც.

ინფორმაციის დამუშავებასთან დაკავშირებული რეგულირება

მიღებულ იქნა „ინფორმაციის კონფიდენციალურად მიჩნევის, მისი გაცემის წესისა და კონფიდენციალური ინფორმაციის ნუსხის დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს ეროვნული ბანკის საბჭოს 2021 წლის 1 ნოემბრის №4 დადგენილებაში ცვლილების შეტანის თაობაზე“ საქართველოს ეროვნული ბანკის საბჭოს 2024 წლის 31 მაისის №2 დადგენილება. დადგენილების მიღება განპირობებულია „საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ გამოყენებული ცალკეული ღონისძიებების შესახებ ინფორმაციის საქართველოს ეროვნული ბანკის ოფიციალურ ვებგვერდზე გამოქვეყნების წესის დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2024 წლის 18 აპრილის №99/04 ახალი ბრძანების მიღებით, რომლის მიხედვითაც, საქართველოს ეროვნული ბანკი თავის ოფიციალურ ვებგვერდზე აქვეყნებს არამართო ფულის გათეთრების კუთხით, არამედ მომხმარებელთა უფლებების დაცვის კანონმდებლობის დარღვევისთვის, ფასიანი ქაღალდების კანონმდებლობის დარღვევისთვის დაკისრებულ და სხვა სანქციებს. აღნიშნულ ბრძანებაში მითითებულია, რომ სანქციების შესახებ ინფორმაციის გამოქვეყნება არ გულისხმობს საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ სანქციის გამოყენების შესახებ სამართლებრივი აქტის, ადმინისტრაციული წარმოების/შემოწმების აქტების ან ნებისმიერი სხვა კონფიდენციალური ინფორმაციის/დოკუმენტაციის გამოქვეყნების ვალდებულებას ან ასეთი ინფორმაციის/დოკუმენტაციისთვის კონფიდენციალურობის სტატუსის მოხსნას.

შემოაღნიშნულის შესაბამისად, „ინფორმაციის კონფიდენციალურად მიჩნევის, მისი გაცემის წესისა და კონფიდენციალური ინფორმაციის

ნუსხის დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს ეროვნული ბანკის საბჭოს 2021 წლის 1 ნოემბრის №4 დადგენილებით დამტკიცებულ წესში ზოგადად განისაზღვრა, რომ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის ბრძანებით დადგენილი წესით, საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ დაკისრებული სანქციების შესახებ ინფორმაციის გამოქვეყნება არ გულისხმობს საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ სანქციის გამოყენების შესახებ სამართლებრივი აქტის, ადმინისტრაციული წარმოების/შემოწმების აქტების ან ნებისმიერი სხვა მასთან დაკავშირებული კონფიდენციალური ინფორმაციის/დოკუმენტაციის გამოქვეყნების ვალდებულებას ან ასეთი ინფორმაციისთვის/დოკუმენტაციისთვის კონფიდენციალურობის სტატუსის მოხსნას.

„საქართველოს ეროვნული ბანკის შესახებ“ საქართველოს ორგანულ კანონში 2023 წელს, სარეზოლუციო ფონდთან დაკავშირებით განხორციელებული ცვლილებების შედეგად, სარეზოლუციო ფონდი, რომელიც ცვლილებების განხორციელებამდე მხოლოდ ex-post სახის იყო (კომერციული ბანკების მიერ ფონდში შენატანები უნდა განხორციელებულიყო მხოლოდ რეზოლუციის რეჟიმში დროებითი სახელმწიფო დაფინანსების გამოყენების შემდგომ), გახდა ex-ante. აღნიშნული გულისხმობს, რომ 2025 წლიდან, კომერციული ბანკები ვალდებული არიან სარეზოლუციო ფონდში წინასწარი შენატანების გადახდა დაიწყონ. სწორედ ამ საკანონმდებლო ცვლილებიდან გამომდინარე, საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2024 წლის 2 სექტემბრის №228/04 ბრძანებით დამტკიცდა „სარეზოლუციო ფონდის შექმნის, ადმინისტრირებისა და ინვესტირების, სარეზოლუციო ფონდში წინასწარი შენატანის დაკისრების კრიტერიუმებისა და წინასწარი შენატანების განხორციელების წესი“, რომლის თანახმადაც, თითოეული კომერციული ბანკისთვის გამოანგარიშებული წინასწარი შენატანის წლიური ინდივიდუალური ოდენობა კონფიდენციალურია და ხელმისაწვდომია მხოლოდ შესაბამისი კომერციული ბანკისთვის.

აღნიშნულიდან გამომდინარე, მიღებულ იქნა „ინფორმაციის კონფიდენციალურად მიჩნევის, მისი გაცემის წესისა და კონფიდენციალური

ინფორმაციის ნუსხის დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს ეროვნული ბანკის საბჭოს 2021 წლის 1 ნოემბრის №4 დადგენილებაში ცვლილების შეტანის თაობაზე“ საქართველოს ეროვნული ბანკის საბჭოს 2024 წლის 1 ოქტომბრის №5 დადგენილება, რომლის შესაბამისად, სარეზოლუციო ფონდში, კომერციული ბანკებისთვის განსაზღვრული ინდივიდუალური შენატანების ოდენობისა და მათ მიერ სარეზოლუციო ფონდში განხორციელებული გადახდების შესახებ ინფორმაცია/კორესპონდენცია, პირველი კატეგორიის კონფიდენციალურ ინფორმაციად იქნა მიჩნეული.

მიღებულ იქნა „ინფორმაციის კონფიდენციალურად მიჩნევის, მისი გაცემის წესისა და კონფიდენციალური ინფორმაციის ნუსხის დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს ეროვნული ბანკის საბჭოს 2021 წლის 1 ნოემბრის №4 დადგენილებაში ცვლილების შეტანის თაობაზე“ საქართველოს ეროვნული ბანკის საბჭოს 2024 წლის 14 ნოემბრის №7 დადგენილება. აღნიშნული დადგენილების შემუშავების მიზანი იყო კომერციული ბანკების მსგავსად, კონფიდენციალური ინფორმაციის ნუსხაში მიკრობანკებთან დაკავშირებული ინფორმაციის გათვალისწინება. დადგენილებით აგრეთვე, დაზუსტდა, რომ კონფიდენციალურ ინფორმაციას არ მიეკუთვნება საქართველოს ეროვნული ბანკის ვებგვერდზე გამოქვეყნებული იმ საგადახდო სქემის შესახებ სტატისტიკური ინფორმაცია, რომლის ფარგლებში გამოშვებული საგადახდო ინსტრუმენტით საქართველოს ტერიტორიაზე განხორციელებული გადახდის ოპერაციების თანხის ჯამური მოცულობა წლიურად აღემატება სხვა საგადახდო სქემის იმავე ტიპის საგადახდო ინსტრუმენტით საქართველოს ტერიტორიაზე განხორციელებული გადახდის ოპერაციების თანხის ჯამური მოცულობის 3 პროცენტს. აღნიშნული ინფორმაციის ღიაობისა და ხელმისაწვდომობის საჭიროება აგრეთვე გამომდინარეობდა „საგადახდო სისტემისა და საგადახდო მომსახურების შესახებ“ საქართველოს კანონიდან. დადგენილებით ასევე განისაზღვრა გამონაკლისი, რომ საქართველოს ეროვნული ბანკის სამართლებრივი აქტებით განსაზღვრული მოთხოვნების დაცვასთან დაკავშირებით ინფორმირების კუთხით წერილობითი მითითებები არ წარმოადგენს პირველი კატეგორიის კონფიდენციალურ ინფორმაციას.

„საქართველოს ეროვნული ბანკის შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის შესაბამისად, საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ დაკისრებული სანქციების შესახებ ინფორმაცია საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ დადგენილი წესით ქვეყნდება საქართველოს ეროვნული ბანკის ოფიციალურ ვებგვერდზე. ამასთან, საქართველოს ეროვნული ბანკი უფლებამოსილია ფასიანი ქაღალდების შესახებ კანონმდებლობის მოთხოვნათა დარღვევის გამო საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ დაკისრებული სანქციების შესახებ ინფორმაცია თავის მიერ დადგენილი წესით გამოაქვეყნოს საქართველოს ეროვნული ბანკის ოფიციალურ ვებგვერდზე. დამატებით, „საინვესტიციო ფონდების შესახებ“ საქართველოს კანონისა და „ფასიან ქაღალდებზე გარდაქმნის შესახებ“ საქართველოს კანონის თანახმად, საზედამხედველო ორგანოს უფლება აქვს საკუთარი უფლებამოსილების ფარგლებში გამოაქვეყნოს დამრღვევი პირისა და მის მიერ ჩადენილი დარღვევის შესახებ ინფორმაცია.

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, ასევე, ევროკავშირის რეგულაციებთან შესაბამისობის მიზნით მიღებულ იქნა „საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ გამოყენებული ცალკეული ღონისძიებების შესახებ ინფორმაციის საქართველოს ეროვნული ბანკის ოფიციალურ ვებგვერდზე გამოქვეყნების წესის დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2024 წლის 18 აპრილის №99/04 ბრძანება.

ბრძანება ადგენს საქართველოს კანონმდებლობით განსაზღვრული მოთხოვნების და საქართველოს ეროვნული ბანკის წერილობითი მითითებების დარღვევის შემთხვევაში ეროვნული ბანკის მიერ გამოყენებული ცალკეული ღონისძიებების, კერძოდ, დაკისრებული სანქციების შესახებ ინფორმაციის საქართველოს ეროვნული ბანკის ოფიციალურ ვებგვერდზე გამოქვეყნების წესებს.

კონგლომერატების რეგულირება

ერთის მხრივ, საქართველოსა და მეორეს მხრივ, ევროკავშირის და ევროპის ატომური ენერგიის გაერთიანებას და მათ წევრ სახელმწიფოებს შორის არსებული ასოცირების შეთანხმების ფარგლებში ნაკისრი ვალდებულების შესასრულებლად, კერძოდ 2002 წლის 16 დეკემბრის

ევროპარლამენტისა და საბჭოს 2002/87/EC დირექტივასთან დაახლოების მიზნით, მიღებულ იქნა „ფინანსურ კონგლომერატში შემავალი რეგულირებული საწარმოების დამატებითი ზედამხედველობის შესახებ“ საქართველოს კანონი, რომელიც განსაზღვრავს ფინანსურ კონგლომერატში შემავალი რეგულირებული საწარმოების დამატებითი ზედამხედველობის უფლებამოსილებას კაპიტალის ადეკვატურობის/გადახდისუნარიანობის მარჯის კუთხით, დამატებით მოთხოვნათა გამოთვლის მეთოდებს და ითვალისწინებს საზედამხედველო ორგანოების უფლებამოსილებას, აღნიშნული მეთოდების თაობაზე გამოსცენ სამართლებრივი აქტები. ამასთან, აღნიშნული კანონი განსაზღვრავს საზედამხედველო ორგანოების უფლებამოსილებას ერთობლივი აქტების გამოცემის თაობაზე. აღნიშნულიდან გამომდინარე მიღებულ იქნა „ფინანსურ კონგლომერატში შემავალი რეგულირებული საწარმოების კაპიტალის ადეკვატურობის/გადახდისუნარიანობის მარჯის დამატებითი მოთხოვნების გამოთვლის წესის დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის და საქართველოს დაზღვევის სახელმწიფო ზედამხედველობის სამსახურის უფროსის 2024 წლის 30 მაისის №134/04 - №65 ერთობლივი ბრძანება.

ერთობლივი ბრძანებით განისაზღვრა კაპიტალის ადეკვატურობის/გადახდისუნარიანობის მარჯის დამატებითი მოთხოვნების გამოთვლის ტექნიკური პრინციპები და სამი შესაძლო მეთოდი, როგორებიცაა ბუღალტრული კონსოლიდაციის მეთოდი, ჩამოწერისა და აგრეგაციის მეთოდი და კომბინაციის მეთოდი, აგრეთვე მათი ელემენტები, ასევე, ბრძანებით გათვალისწინებულ იქნა დადგენილი მოთხოვნების დარღვევის შემთხვევაში, საზედამხედველო ორგანოების მიერ სექტორული კანონმდებლობის შესაბამისად ნებისმიერი საზედამხედველო ზომის ან/და სანქციის გამოყენების შესაძლებლობა.

კონკურენციის პოლიტიკის მიმართულებით განხორციელებული ცვლილებები

მიღებულ იქნა „ბაზრის ანალიზისა და კონცენტრაციის შესახებ შეტყობინების წარდგენისა და განხილვის წესის დამტკიცების

შესახებ” საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2021 წლის 28 მაისის №68/04 ბრძანებაში ცვლილების შეტანის თაობაზე” საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2024 წლის 21 აგვისტოს №213/04 ბრძანება. ბრძანების შესაბამისად, საქართველოს ეროვნული ბანკი კონცენტრაციის გარდა შეისწავლის იმ ოპერაციასაც, რომლის მეშვეობითაც ხდება ერთი ეკონომიკური აგენტის მიერ მეორე ეკონომიკური აგენტის აქტივების შეძენა, როდესაც აქტივების შემძენი ეკონომიკური აგენტი კომერციული ბანკი ან მიკრობანკია და ამასთან, კმაყოფილდება კონკრეტული პირობები ოპერაციას დაქვემდებარებული აქტივების საბალანსო ღირებულების ნაწილში.

კონკურენციის კანონმდებლობის აღსრულების პროცესში გამოსაყენებელი სამართლებრივი ნორმების სრულყოფის მიზნით მიღებულ იქნა **„კონკურენციის შესახებ დარღვევასთან დაკავშირებული საქმის მოკვლევის, საჩივრის/განცხადების წარდგენისა და განხილვის წესის დამტკიცების შესახებ” საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2021 წლის 28 მაისის №67/04 ბრძანებაში ცვლილების შეტანის თაობაზე” საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2024 წლის 20 დეკემბრის №312/04 ბრძანება.** აღნიშნული ბრძანებით გაიწერა საქართველოს ეროვნული ბანკის უფლებამოსილ პირსა და ეკონომიკურ აგენტს შორის ინტერესთა კონფლიქტის რეგულირებისა და მისი აცილების საფუძვლები, დაზუსტდა განცხადების/საჩივრის დასაშვებობის განხილვისა და ადგილზე შემოწმების პროცედურული დეტალები, საჩივრის რეკვიზიტები, საქმის მოკვლევის ჯგუფის შემადგენლობის განსაზღვრისა და კომპეტენციის საკითხები. საქმის მოკვლევის ჯგუფის შემადგენლობაში სავალდებულოდ განისაზღვრა საქართველოს ეროვნული ბანკის იურიდიული დეპარტამენტის კონკურენციის განყოფილების წარმომადგენლების მონაწილეობა და განყოფილების ერთ-ერთი წარმომადგენლის ჯგუფის თავმჯდომარედ განსაზღვრის საკითხი. აგრეთვე, შეიცვალა საქმის მოკვლევის ჯგუფის მიერ სხდომის ჩატარებისა და გადაწყვეტილების მიღების წესი. გარდა ამისა, ბრძანებით დაზუსტდა ახსნა-განმარტების მიღების მიზნით გამართულ სხდომაზე მოწვეული პირის გამოუცხადებლობის საპატიო მიზეზები, შეიცვალა საქართველოს

ეროვნული ბანკის კონკურენციის კომიტეტის მიერ შემაჯამებელი სხდომის ჩატარებისა და გადაწყვეტილების მიღების წესი, ასევე, საბოლოო გადაწყვეტილების პროექტის მხარეთათვის გაგზავნისა და მხარეთა მიერ წერილობითი მოსაზრებების წარმოდგენის ვადა. ბრძანებით შეიცვალა ეროვნული ბანკის უფლებამოსილი წარმომადგენლისთვის ადგილზე შემოწმებაში ხელის შეშლის შემთხვევაში დასაკისრებელი ფულადი ჯარიმის ოდენობა და დარეგულირდა ადგილზე შემოწმების დასრულების შემდგომ შემოწმების ოქმის შედგენის საკითხი. აგრეთვე, გაიწერა თანამშრომლობის პროგრამაში მონაწილე პირის/პირების თაობაზე მონაცემებისა და მათ მიერ წარმოდგენილი ინფორმაციის/დოკუმენტაციის კონფიდენციალურობის დაცვის გარანტიები და დაზუსტდა სსიპ - საქართველოს კონკურენციისა და მომხმარებლის დაცვის სააგენტოსთან თანამშრომლობის ფორმატი.

დასახელების ცვლილების გამო, ბრძანების სრულ ტექსტში „საქართველოს კონკურენციის ეროვნული სააგენტოს” ნაცვლად მიეთითა „სსიპ - საქართველოს კონკურენციისა და მომხმარებლის დაცვის სააგენტო”. აღნიშნული ცვლილების გათვალისწინებით მიღებულ იქნა აგრეთვე **„ბაზრის ანალიზისა და კონცენტრაციის შესახებ შეტყობინების წარდგენისა და განხილვის წესის დამტკიცების შესახებ” საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2021 წლის 28 მაისის №68/04 ბრძანებაში ცვლილების შეტანის თაობაზე” საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2024 წლის 20 დეკემბრის №311/04 ბრძანება,** რომლითაც ბრძანების ტექსტში „სსიპ - საქართველოს კონკურენციის ეროვნული სააგენტოს” ნაცვლად მიეთითა „სსიპ - საქართველოს კონკურენციისა და მომხმარებლის დაცვის სააგენტო”. გარდა ამისა, ბრძანებით დაზუსტდა, რომ კონცენტრაციის შეტყობინების განხილვის ვადის გაგრძელების შემთხვევაში, საბოლოო გადაწყვეტილებას, ისევე, როგორც გადაწყვეტილებას სტრუქტურული ან ქცევითი ხასიათის ღონისძიებების, ფულადი ჯარიმის ან საზედამხედველო ზომის გამოყენების შესახებ, იღებს საქართველოს ეროვნული ბანკის კონკურენციის კომიტეტი.

„საქართველოს ეროვნული ბანკის შესახებ” საქართველოს ორგანულ კანონსა და „კონ-

კურენციის შესახებ“ საქართველოს კანონში 2020 წელს განხორციელებული ცვლილებების შედეგად, საქართველოს ეროვნულ ბანკს მიენიჭა საფინანსო სექტორში კონკურენციის სამართლის აღსრულების ფუნქცია. ამ ფუნქციის ერთ-ერთ ძირითად ელემენტს წარმოადგენს კანონით გათვალისწინებულ შემთხვევებში კონცენტრაციის შეტყობინების განხილვის უზრუნველყოფა. კონკურენციის აღმასრულებელი ორგანოების მიერ კონცენტრაციების კონტროლი მსოფლიოს 140-ზე მეტ იურისდიქციაში ხორციელდება და მისი მიზანია, გამოირიცხოს ის შესაძლო უარყოფითი შედეგები, რაც სუბიექტების გამსხვილების შედეგად შესაძლოა წარმოიშვას და საბოლოო ჯამში, მომხმარებელთა ინტერესები დააზარალოს.

კონცენტრაციების კონტროლის პროცედურა „კონკურენციის შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრულ შემთხვევაში ითვალისწინებს კონცენტრაციის მონაწილე მხარის/მხარეების უფლებას, რეგულატორს შესთავაზოს/შესთავაზონ დაგეგმილი კონცენტრაციის (ოპერაციის, ტრანზაქციის) ცვლილების/მოდифიკაციის განხორციელება სტრუქტურული ან/და ქცევითი ხასიათის ღონისძიების სახით.

სტრუქტურული და ქცევითი ხასიათის ღონისძიებების მიზანია აღკვეთოს კანონდარღვევა, თავიდან აიცილოს ან/და აღმოფხვრას კონცენტრაციის შედეგად გამოწვეული კონკურენციის საწინააღმდეგო ეფექტი და შეინარჩუნოს ეფექტიანი საბაზრო კონკურენცია.

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, შემუშავდა გზამკვლევი „სტრუქტურული და ქცევითი ხასიათის ღონისძიებები კონცენტრაციების კონტროლის დროს“. აღნიშნული დოკუმენტის შემუშავებით შესრულდა საფინანსო სექტორში კონკურენტული გარემოს შექმნის შესახებ საერთაშორისო სავალუტო ფონდისა და მსოფლიო ბანკის ერთობლივი მისიის მიერ განხორციელებული საფინანსო სექტორის შეფასების პროგრამის (Financial Sector Assessment Program – FSAP) ფარგლებში გაცემული ერთ-ერთი რეკომენდაცია, რომელიც ეხება კონცენტრაციების კონტროლის დროს სტრუქტურული და ქცევითი ხასიათის ღონისძიებების შესახებ შესაბამისი გზამკვლევი დოკუმენტის მომზადებას.

გზამკვლევის მიზანია, კონკურენციის კანონმდებლობაში მოცემულ შესაბამის ნორმებთან ერთად, დამატებით მიმოიხილოს ის ზოგადი პრინციპები, სტრუქტურული და ქცევითი ხასიათის ღონისძიებების კონკრეტული სახეები და მათ განხორციელებასთან დაკავშირებული მოთხოვნები, რომლებიც წარმოადგენს ევროკავშირის საუკეთესო პრაქტიკას და გამოიყენება მოწინავე ქვეყნების კონკურენციის ორგანოების მიერ.

სხვა სამართლებრივი აქტები

მიღებულ იქნა „საქართველოს ეროვნულ ბანკთან არსებული დავების განმხილველი კომისიის წევრებისა და თავმჯდომარის შერჩევის, წარდგინების, დანიშვნის, გათავისუფლებისა და შრომის ანაზღაურების წესის დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს ეროვნული ბანკის საბჭოს 2023 წლის 26 ივლისის №1 დადგენილებაში ცვლილების შეტანის შესახებ“ საქართველოს ეროვნული ბანკის საბჭოს 2024 წლის 13 ივნისის №3 დადგენილება. აღსანიშნავია, რომ ეროვნულ ბანკთან არსებული დავების განმხილველი კომისიის მიერ საქმიანობის დაწყებიდან გამოიკვეთა საჩივრების რაოდენობის საკმაოდ სწრაფი ზრდის ტენდენცია, მათ შორის, ისეთი საჩივრებისა, რომლებიც საკმაოდ კომპლექსურია და საჭიროებს მრავალი გარემოებისა და მტკიცებულების შეგროვებას არა მხოლოდ უშუალოდ მომჩივანი მომხმარებლის მომსახურე საგადახდო მომსახურების პროვაიდერისგან, არამედ რიგ შემთხვევაში, სხვა პირებისგანაც. აქედან გამომდინარე, კომისიის საქმიანობის პროცესის წარმართვა და კოორდინაცია სულ უფრო მეტ ძალისხმევას საჭიროებს. კანონმდებლობის თანახმად, კომისიის თავმჯდომარე ხელმძღვანელობს კომისიას და ახორციელებს კომისიის საქმიანობის საერთო კოორდინაციას, წარმართავს კომისიის სხდომებს, პასუხისმგებელია კომისიის მიერ სამართლებრივი აქტების გამოცემის და გადაწყვეტილებების მიღების პროცედურული წესების დაცვაზე და სხვა. დამატებით საყურადღებოა, რომ კანონმდებლობით დაშვებული არ არის კომისიის წევრი იმავდროულად დასაქმებული იყოს საქართველოში მოქმედ კომერციულ ბანკში, მიკროსაფინანსო ორგანიზაციაში ან საგადახდო მომსახურების პროვაიდერში ან იმ ჯგუფში

შემავალ იურიდიულ პირში, რომელშიც შედის საქართველოში მოქმედი კომერციული ბანკი, მიკროსაფინანსო ორგანიზაცია ან საგადახდო მომსახურების პროვაიდერი, სადაც მენეჯერული პოზიციის მქონე თანამშრომლებს მაღალი ანაზღაურება აქვს. ყოველივე ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, მიზანშეწონილად იქნა მიჩნეული, კომისიის თავმჯდომარის საქმიანობასთან დაკავშირებული ცვლილების განხორციელება.

მიღებულ იქნა „სესხის გამცემი ორგანიზაციების მიერ 500 000 ლარამდე სესხის/საბანკო კრედიტის გაცემის წესის განსაზღვრის შესახებ“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2024 წლის 18 დეკემბრის №309/04 ბრძანება. ბრძანების შემუშავება განპირობებულია საქართველოს ეროვნული ბანკის ფინანსური სტაბილურობის კომიტეტის 2024 წლის 27 ნოემბრის სხდომაზე მიღებული გადაწყვეტილებით, რომელიც ეხება არაჰეჯირებული უცხოური ვალუტის სესხების ზღვრის გაზრდას. საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ გატარებული ღონისძიებების ფონზე დოლარიზაცია მნიშვნელოვნად შემცირდა, თუმცა ეს უკანასკნელი და მასთან დაკავშირებული სტრუქტურული რისკები ფინანსური სექტორისთვის ერთ-ერთ მთავარ გამოწვევად რჩება. გაცხადებული პოლიტიკის შესაბამისად, საქართველოს ეროვნული ბანკი ინდუსტრიასთან კოორდინაციით, მაკროეკონომიკური გარემოსა და რისკების გათვალისწინებით, დედოლარიზაციის გრძელვადიანი გეგმის განხორციელებას განაგრძობს. ფინანსური სტაბილურობის კომიტეტის გადაწყვეტილებით, არაჰეჯირებული უცხოური ვალუტის სესხების ზღვარი 400 000-დან 500 000 ლარამდე გაიზარდა.

მიღებულ იქნა „ლარის ბანკნოტების/მონეტების, ოქროს ზოდებისა და ნუმიზმატიკური ფასეულობის რეალიზაციის წესის დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს ეროვნული ბანკის საბჭოს 2023 წლის 30 ნოემბრის №10 დადგენილებაში ცვლილების შეტანის თაობაზე“ საქართველოს ეროვნული ბანკის საბჭოს 2024 წლის 14 ნოემბრის №8 დადგენილება. დადგენილების მიზანს საქართველოში ოქროში ინვესტირების ხელშეწყობა და დაინტერესებულ პირთათვის ოქროს ზოდებსა და მონეტებზე შესათავაზებელი პირობების გაუმჯობესება წარ-

მოადგენს. დადგენილებით შემცირდა საინვესტიციო მონეტებისა და ოქროს ზოდების რეალიზაციისას დასაწესებელი საკომისიო დანამატის მინიმალური ზღვარი 3 პროცენტიდან 0.1 პროცენტამდე. აღნიშნული ცვლილების შედეგად, შესაძლებელი გახდა ოქროს ზოდების ან/და მონეტების დიდი მოცულობის რეალიზაციისას მინიმალური საკომისიო დანამატის დაწესება, რაც, თავის მხრივ, ხელს უწყობს ამ კუთხით მიმზიდველი საინვესტიციო გარემოს შექმნას. დადგენილებით ასევე დადგინდა, რომ საქართველოს ეროვნული ბანკის ხელმძღვანელი პირის მიერ განსაზღვრული წინასწარი შეკვეთის პირობები, ოქროს ზოდების შემთხვევაში შესაძლებელია მოიცავდეს „ლარის ბანკნოტების/მონეტების, ოქროს ზოდებისა და ნუმიზმატიკური ფასეულობის რეალიზაციის წესისგან“ განსხვავებულ პირობებს.

მიღებულ იქნა „ლარის ბანკნოტებისა და მონეტების განადგურების წესის დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს ეროვნული ბანკის საბჭოს 2024 წლის 25 დეკემბრის №9 დადგენილება. დადგენილების მიღება განპირობებულია იმ გარემოებით, რომ საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ ბოლო პერიოდში შეძენილ იქნა ლარის მონეტების გამანადგურებელი ახალი აგრეგატი, რომლის მუშაობის პრინციპი არსებითად განსხვავდება „ლარის ბანკნოტებისა და მონეტების განადგურების წესის დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს ეროვნული ბანკის საბჭოს 2018 წლის 28 მაისის №5 დადგენილებით დამტკიცებული წესით განსაზღვრული განადგურების პროცედურისგან.

კერძოდ, აღნიშნული გამანადგურებელი აგრეგატი იძლევა მასში გასანადგურებლად ჩატვირთული ლარის მონეტების წონის და მათი განადგურების შედეგად მიღებული მეორეული ნედლეულის (ჭართის) წონების შედარების და კონტროლის საშუალებას. შესაბამისად, აღარ არსებობს ლარის მონეტების კომისიის მიერ ცალობით გადათვლის საჭიროება და მიზანშეწონილად იქნა მიჩნეული, მიმოქცევისთვის უვარგისი ლარის მონეტების განადგურება განხორციელდეს საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის მიერ შექმნილი კომისიის მიერ, მათი ცალობით გადათვლის გარეშე.

ლარის ბანკნოტებისა და მონეტების განადგურების ძველი წესისგან განსხვავებით, ახალ დადგენილებაში გაწერილია მონეტების განადგურების შემდეგ დალუქული ყუთებით მიღებული ნედლეულის (ჭართის) საქართველოს ეროვნული ბანკის შესაბამისი სტრუქტურული ერთეულისთვის გადაცემის საკითხი.

ამასთან, ახალი დადგენილებით შეიცვალა და დაიხვეწა წესის სტრუქტურა და ცალ-ცალკე მუხლებად გაიწერა ბანკნოტების ავტომატურ რეჟიმში ან/და კომისიური წესით და მონეტების კომისიური წესით განადგურების ძირითადი პრინციპები.

მიღებულ იქნა „2024 წლის გამოშვების 100 ლარის ნომინალის ბანკნოტების მიმოქცევაში გაშვების თაობაზე“ საქართველოს ეროვნული ბანკის საბჭოს 2024 წლის 13 აგვისტოს №4 დადგენილება. აღსანიშნავია, რომ საქართველოს ეროვნული ბანკი სისტემატურად ახორციელებს ნაღდ ფულზე მიმოქცევის მოთხოვნის დაკმაყოფილებას და იღებს სათანადო ზომებს მიმოქცევიდან მოძველებული ბანკნოტების ამოღებისა და მათი განახლების უზრუნველსაყოფად. ნაღდ ფულზე მოთხოვნის შეუფერხებელი დაკმაყოფილებისა და სარეზერვო მარაგების შევსების უზრუნველსაყოფად, საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ დამზადებულ იქნა 100 ლარის ნომინალის ბანკნოტების გარკვეული მარაგი 2020 წლის გამოშვების იგივე ნომინალის ბანკნოტის იდენტური დიზაინისა და დამცავი ნიშნების მიხედვით.

მიღებულ იქნა „ღია ბანკინგში ჩართვის წესის დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2023 წლის 3 მაისის №80/04 ბრძანებაში ცვლილების შეტანის შესახებ“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2024 წლის 11 აპრილის №92/04 ბრძანება. ბრძანებით განისაზღვრა, რომ

მიკრობანკები, კომერციული ბანკების მსგავსად, გახდებიან ღია ბანკინგის მონაწილეები და მათზე გავრცელდება აღნიშნული ბრძანებით გათვალისწინებული უფლებები და ვალდებულებები. ცვლილებით, სუბიექტების ჩამონათვალში, დაემატა აქტივების მმართველი კომპანია, რომელსაც შესაძლებლობა აქვს ჩაერთოს ღია ბანკინგში. ამასთან, ბრძანებით დამტკიცებული წესით გათვალისწინებული სუბიექტებისთვის პროცესის გამარტივების და გამჭვირვალობის უზრუნველყოფის მიზნით, განისაზღვრა ის მინიმალური კრიტერიუმები, რასაც უნდა აკმაყოფილებდეს სუბიექტის მიერ საქართველოს ეროვნულ ბანკში წარდგენილი საბანკო გარანტია.

მიღებულ იქნა „საქართველოს ეროვნულ ბანკში სტაჟირებისა და პრაქტიკის გავლის წესის დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს ეროვნული ბანკის პრეზიდენტის 2024 წლის 1 თებერვლის №20/04 ბრძანება, რომლითაც საქართველოს ეროვნულ ბანკს მიეცა შესაძლებლობა მოამზადოს მაღალკვალიფიციური პერსონალი, მათი პროფესიული განვითარების, პრაქტიკული უნარ-ჩვევების გამომუშავებისა და სამუშაო გარემოში ადაპტირების მიზნით. ბრძანებით განისაზღვრა საქართველოს ეროვნულ ბანკში აკადემიური უმაღლესი განათლების პირველი საფეხურის დამამთავრებელი კურსის სტუდენტის ან აკადემიური უმაღლესი განათლების მეორე პირის სტაჟიორად, ხოლო, აკადემიური უმაღლესი განათლების პირველი და მეორე საფეხურის სტუდენტის პრაქტიკანტად მიღების პროცედურა, პრაქტიკისა და სტაჟირების გავლისთვის საჭირო დოკუმენტების ჩამონათვალი, სტაჟიორის/პრაქტიკანტის უფლება-მოვალეობები, სტაჟირებისა და პრაქტიკის ვადები და სტაჟიორის/პრაქტიკანტის მენტორის ფუნქცია-მოვალეობები. ბრძანებით აგრეთვე გათვალისწინებულია სტაჟირებისა და პრაქტიკის გავლის დადასტურებისა და დასრულების საკითხები.

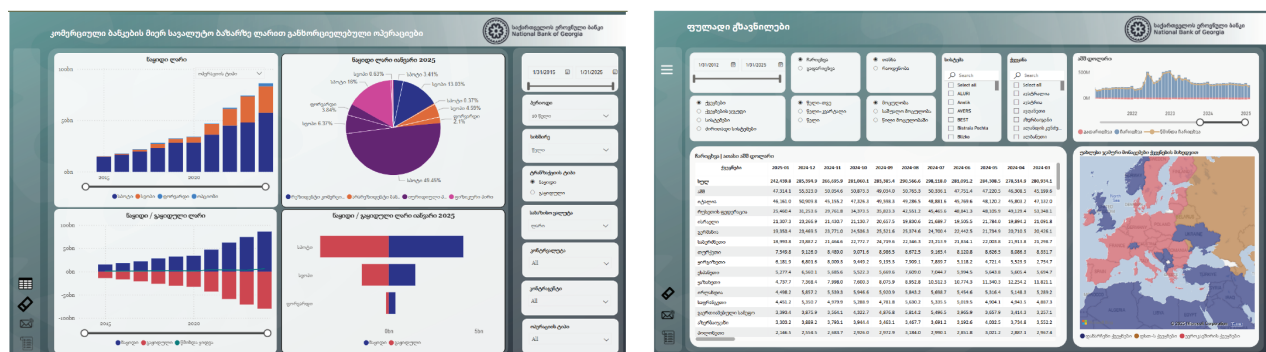
სტატისტიკური
საქმიანობა

2024 წელს, მონეტარული და ფინანსური სტატისტიკის წარმოების მნიშვნელოვნად გაუმჯობესებისა და დახვეწის საფუძველი ჩაიყარა, რაც მეტწილად Microsoft Power BI - მონაცემთა ვიზუალიზაციისა და ანალიზის პლატფორმის დანერგვით იყო განპირობებული. აგრეთვე, 2024 წლის პირველ ნახევარში, მონეტარული სტატისტიკის წარმოების ტექნიკური მხარდაჭერის მისიის ფარგლებში საქართველოს ეროვნულ ბანკს საერთაშორისო სავალუტო ფონდის ექსპერტები ეწვია. მისიის ფარგლებში ჩატარებულ სამუშაო შეხვედრებზე მიღებული რეკომენდაციები სტატისტიკურ საქმიანობაზე სამომავლოდ ცალსახად ნაყოფიერად აისახება. წლის განმავლობაში შემუშავებული გეგმის თანახმად, მონაცემთა აღრიცხვის IFRS საერთაშორისო სტანდარტის მეთოდოლოგიის მიხედვით, კომერციული ბანკების მიერ 2023 წლის იანვრიდან სებატატის სისტემაში წარმოდგენილი ყოველთვიური ფინანსური მონაცემები განახლდა. ფულადი გზავნილების ყოველთვიური მონაცემთა ოჯახის გაფართოებისთვის ჩატარებული ტექნიკური სამუშაოები და სისტემის ტესტირება წარმატებით დასრულდა.

ბოლო ექვსი წლის მანძილზე, საქართველოს ეროვნული ბანკი მონაცემთა ვიზუალიზაციისა და ანალიზის BI Tableau პლატფორმით სარგებლობდა. თუმცა, ბოლო წლებში ფინანსური სექტორიდან შეგროვებული სტატისტიკური მონაცემების მზარდი მოცულობის დამუშავებისა და ანალიზის რეალიზებისთვის გამოიკვეთა ახალ ტექნიკურ მოთხოვნებზე მორგებული BI პლატფორმის მოძიების აუცილებლობა. შესაბამისად, შემუშავდა ბაზრის კვლევის სტრატეგია, რაც მოიაზრებდა BI პლატფორმის, როგორც ინსტრუმენტის ძიებას, რომელიც შემდეგ ძირითად ფუნქციონალურ მოთხოვნებს დააკმაყოფილებდა: სებატატის

SQL სერვერებზე განთავსებული მონაცემთა ბაზებიდან წინასწარ გაწერილი კოდით დამუშავებული მონაცემის შემოტანისთვის თავსებადი ფუნქციონალის არსებობა; მონაცემთა იტერაქციაზე დაფუძნებული მოდელების ასაგებად Python და R დაპროგრამების ენების სრული ინტეგრირების შესაძლებლობა; მონაცემთა ვიზუალური ინტერპრეტაციისთვის თანამედროვე და მრავალფეროვანი ინტერაქტიული დაფების აგების შესაძლებლობა; ღრუბლოვანი ტექნოლოგიების გამოყენებით მონაცემთა მიგრაციის, შენახვისა და დამუშავების შესაძლებლობა. აგრეთვე, BI პლატფორმის ექსპლუატაციის მომსახურების ადეკვატური ღირებულება ბაზრის კვლევის ერთერთ მნიშვნელოვან კომპონენტს წარმოადგენდა იმ ფაქტორის გათვალისწინებით, რომ სებატატის დანერგილი BI-Tableau პლატფორმის ექსპლუატაციის ღირებულება კონტრაქტის გაგრძელების შემთხვევაში საგრძნობლად იზრდებოდა. ბაზრის კვლევის შედეგებიდან გამომდინარე შერჩეული იქნა Microsoft Power BI პლატფორმა, რომელიც სრულად აკმაყოფილებდა სებატატის ძირითად მოთხოვნებს და ბაზარზე თავის კონკურენტებთან შედარებით როგორც დანერგვის, ასევე ექსპლუატაციის მომსახურების დაბალი ტარიფით გამოირჩეოდა. 2024 წლის სექტემბერში ტენდერის საფუძველზე გამოვლინდა გამარჯვებული კომპანია (შპს ინტელიჯენსი) და დაიწყო Microsoft Power BI პლატფორმის დანერგვის პროცესი, რომელიც ორი თვის განმავლობაში გრძელდებოდა. დანერგვის პროცესში ჩართული იყო მონეტარული სტატისტიკის განყოფილება, რომელმაც შეზღუდულ ვადებში უზრუნველყო, როგორც სებატატის ვებგვერდზე გამოქვეყნებული, ასევე შიდა მოხმარებისთვის მომზადებული ინტერაქტიული ანგარიშგებების მოდიფიკაცია და ახალ BI პლატფორმაზე განთავსება.

დიაგრამა N 18.1 სებატატის ვებგვერდზე ინტერაქტიულ სტატისტიკაში გამოქვეყნებული ანგარიშები

მონაცემთა ხარისხის გაუმჯობესებაში, საერთო ინტერესებიდან გამომდინარე, ეროვნული ბანკი ინარჩუნებს მჭიდრო და თანამშრომლობით ურთიერთობას კომერციულ ბანკებთან. შესაბამისად, სტატისტიკური მონაცემების გაზიარების მიზნით Microsoft Power BI-ის ღრუბლოვანი გარემოს ეკოსისტემაში თითოეული კომერციული ბანკისთვის ინდივიდუალური სივრცე შეიქმნა და ინტერაქტიული ანგარიშგებები განთავსდა. Microsoft Power BI-ის სისტემამ, კომერციული ბანკის ინდივიდუალურ სივრცეში შეუზღუდავი რაოდენობის ლიცენზირებული გარე მომხმარებლის დამატების საშუალება მოგვცა, სადაც თითოეული მომხმარებლისთვის დაშვების სტატუსის მიხედვით წვდომის როლები განისაზღვრა. ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, Microsoft Power BI-ის ღრუბლოვან ტექნოლოგიაზე დაფუძნებული ეკოსისტემა თავის მძლავრი ფუნქციონალით, მომხმარებელზე მორგებული ინტერფეისითა და მომსახურების ღირებულების გათვალისწინებით მართებული არჩევანია მონაცემთა დამუშავების, ანალიზისა და ანგარიშგების გაუმჯობესებისა და თანამედროვე გამოწვევების საპასუხოდ.

ურთიერთანამშრომლობის გაღრმავების მიზნით საერთაშორისო სავალუტო ფონდის (სსფ) ტექნიკური მხარდაჭერის მისია პერიოდულად სტუმრობს საქართველოს ეროვნულ ბანკს. 2024 წლის აპრილში, ფინანსური სტაბილურობის ინდიკატორების (FSIs) და მონეტარული და ფინანსური სტატისტიკის (MFS) წარმოებაში განახლებული მეთოდოლოგიური მიდგომების დასანერგად სსფ-ს ტექნიკური დახმარების მისიის ფარგლებში ექსპერტების ჯგუფი ეწვია. ორი კვირის განმავლობაში მიმდინარეობდა ინტენსიური სამუშაო შეხვედრები მონეტარული სტატისტიკის განყოფილების თანამშრომლების მონაწილეობით. სსფ-ს მიერ მოთხოვნილი სტანდარტების შესაბამისი სსფ-ის სექტორული ბალანსის (1SR) და კომერციული ბანკების კონსოლიდირებული სექტორული ბალანსის (2SR) წარმოებისთვის საჭირო გადამყვანი ცხრილები განახლდა. სადაზღვევო კომპანიების და მიკროსაფინანსო ორგანიზაციების კონსოლიდირებული სექტორული ბალანსის (4SR) გადამყვანმა ცხრილებმა მოდიფიკაცია განიცადა. აგრეთვე, არასაბანკო საფინანსო სექტორის კონსოლიდირებული სექტორული ბალანსის (4SR) წარმოებაში საპენსიო სააგენტოს ფინანსური მონაცემების ჩართვა განხორციელდა. ფინანსური

ანგარიშის (FA) წარმოებისთვის გამოყენებული მონაცემების მოცვის არეალის გაფართოების მიზნით ფართო დისკუსია გაიმართა, სადაც მიწვეული იყო ბუღალტრული აღრიცხვის, ანგარიშგებისა და აუდიტის ზედამხედველობის სამსახურის (SARAS), საქართველოს დაზღვევის სახელმწიფო ზედამხედველობის სამსახურის, საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის და ფინანსთა სამინისტროს წარმომადგენლები. განხილული იქნა შესაბამის მეთოდოლოგიური მიდგომებზე დაყრდნობით არასაფინანსო და სამთავრობო სექტორებიდან მონაცემების მოპოვება კონტრაქტული ინსტიტუციური სექტორების ჭრილში, მისი შეფასება და ფინანსურ ანგარიშში ჩართვა. აგრეთვე, ფინანსური მდგრადობის ინდიკატორების (FSIs) წარმოების არსებული მეთოდი შეფასდა და დადგინდა, რომ შეესაბამებოდა სსფ-ს მიერ განსაზღვრულ კრიტერიუმებს. FSIs-ის წარმოებისთვის გადამყვანი (Mapping Tables) ცხრილები განახლდა და საცხოვრებელი უძრავი ქონების ფასების ანალიზისთვის ახალი ინდიკატორი შეიქმნა. სსფ-ს ფინანსური კორპორაციებისთვის, სადაზღვევო კორპორაციებისთვის და საპენსიო ფონდისთვის ანგარიშგებას დაემატა ახალი ინდიკატორები. განხილული იქნა არაფინანსური კორპორაციებისთვის ფინანსური მდგრადობის ინდიკატორების შექმნისთვის საჭირო მონაცემების მოპოვების პერსპექტივა. მნიშვნელოვანია აღინიშნოს, რომ სსფ-ის მიერ სხვადასხვა წყაროებიდან პერიოდულად მოპოვებული სტატისტიკური მონაცემების საფუძველზე და არასაფინანსო და სამთავრობო სექტორებიდან შესაბამისი ჭრილებში მონაცემების მოპოვების პერსპექტივაზე დაყრდნობით სსფ-ს ექსპერტების მიერ შეფასდა საბალანსო უწყისის მიდგომის (BSA) ანგარიშგების სრულფასოვნად წარმოების პოტენციალი, რომელიც ფართოდ გამოიყენება ქვეყნის ფინანსური მოწყვლადობის შესაფასებლად, საბანკო და კერძო სექტორში არსებული რისკების მონიტორინგისთვის და ახდენს როგორც უცხოურ ვალუტაში დენომინირებულ ვალდებულებებთან, ასევე მოკლევადიან ვალდებულებებთან დაკავშირებული პოტენციური რისკების იდენტიფიცირებას.

კომერციულ ბანკებს დაევაალათ ყოველთვიური ფინანსური მონაცემების IFRS საერთაშორისო სტანდარტის მეთოდოლოგიის შესაბამისად

დაანგარიშება და სეგმენტის სიტემაში 2023 წლის იანვრიდან ატვირთული მონაცემების IFRS სტანდარტთან შესაბამისობაში მოყვანა. 2024 წლის განმავლობაში კომერციულ ბანკებთან პერიოდულად მიმდინარეობდა კონსულტაციები ტექნიკურ და მეთოდოლოგიურ საკითხებთან დაკავშირებით და წლის მიწურულს მოხერხდა მონაცემთა სრულად განახლება. ამჟამად მიმდინარეობს განახლებული მონაცემების ვალიდაციის პროცესი და მისი დასრულების შემდეგ დაგეგმილია სეგმენტის ვებგვერდზე საჯარო მოხმარებისთვის გამოქვეყნებული ანგარიშგებების განახლება.

ფულადი გზავნილების განახლებული მონაცემთა ოჯახის სეგმენტის გარემოში ტესტირების პროცესი 2024 წლის განმავლობაში წარმატებით მიმდინარეობდა და საბოლოო ფაზაში გადავიდა. პროცესში ჩართულმა კომერციულმა ბანკებმა და მიკროსაფინანსო ორგანიზაციებმა წარმატებით განახორციელეს განახლებული მონაცემების წარმოებისთვის ტექნიკური ინფრასტრუქტურის გამართვა და სეგმენტის მოთხოვნების შესაბამისი მონაცემთა პაკეტის გენერირება. ფულადი გზავნილების განახლებული მონაცემების საფუძველზე შესაძლებელი იქნება გზავნილების როგორც მოცულობის, ასევე ტრანზაქციების რაოდენობის ანალიზი სხვადასხვა ჭრილში, როგორებიცაა ტრანზაქციებში მონაწილე მხარეების სექტორული დანაწილება, ასაკობრივი ჯგუფები და გზავნილის განაღდების გეოგრაფიული ადგილმდებარეობა მუნიციპალიტეტის დონეზე. ფულადი გზავნილების განახლებული მონაცემთა ოჯახის დანერგვა მნიშვნელოვან როლს შეასრულებს ქვეყანაში გადმორიცხული უცხოური ვალუტის მოცულობის ანალიზის საკითხში.

2024 წელს, ფასიანი ქაღალდების ბაზრის ზედამხედველობის დეპარტამენტთან ურთიერთთანამშრომლობის შედეგად დაიგეგმა საქართველოში ემიტირებული ობლიგაციების ინტერაქტიული ანგარიშგების მომზადება. თავდაპირველად, ანგარიშგება მომზადდა BI-Tableau-ს გარემოში და ტესტირების პროცესის წარმატებით დასრულების შემდეგ გამოქვეყნდა სეგმენტის ვებგვერდზე. ამჟამად მიმდინარეობს ანგარიშგების Microsoft Power BI-ის გარემოში მიგრაცია და მოდიფიკაცია, ხოლო 2025 წლის აპრილში დაგეგმილია მისი ვებგვერდზე განთავსება.

სტატისტიკური მონაცემების წარმოებისა და გავრცელების თანამედროვე გამოწვევების საპასუხოდ დაიგეგმა სეგმენტის ვებგვერდზე ტრადიციული ცხრილის ფორმატში გამოქვეყნებული სტატისტიკური მონაცემების თანამედროვე ციფრულ ტექნოლოგიებზე დაფუძნებული მონაცემთა გაცვლის API (Application Programming Interface) მეთოდის გამოყენებით ჩანაცვლება. API წარმოადგენს მონაცემების გაზიარების საშუალებას ინტერნეტით ან სისტემის შიგნით, ის მოქმედებს როგორც შუამავალი, რომელიც საშუალებას აძლევს ერთ პროგრამას მოითხოვოს მონაცემები ან სერვისები მეორისგან, წინასწარ განსაზღვრული წესებისა და პროტოკოლების გამოყენებით. API იყენებს სტანდარტულ ფორმატებს, როგორიცაა JSON ან XML მონაცემების გასაგზავნად და მისაღებად, რაც უზრუნველყოფს უწყვეტ ინტეგრაციას სხვადასხვა პლატფორმებს შორის. მაგალითად, მას შეუძლია Microsoft Power BI-ის დაკავშირება მონაცემთა გარე წყაროებთან რეალურ დროში მონაცემთა ანალიზის უზრუნველსაყოფად.

საქართველოს ეროვნული ბანკის მიერ სტატისტიკური საქმიანობის შედეგად წარმოებული პროდუქტი როგორც შიდა, ასევე გარე მომხმარებლების მიერ მუდმივად დიდი ინტერესით სარგებლობდა. შესაბამისად, სეგმენტის მუდმივად ზრუნავს თავის მომხმარებელს მიაწოდოს სტატისტიკის დარგში თანამედროვე ტენდენციების შესაბამისად წარმოებული ინფორმაცია და უზრუნველყოს მონაცემთა ხელმისაწვდომობა ინფორმაციის გაცვლის ტრადიციული და თანამედროვე არხების საშუალებით. სწორედ აღნიშნული მიზნების უზრუნველსაყოფად განხორციელდა სეგმენტში არსებული მონაცემთა ვიზუალიზაციისა და ანალიზის BI-Tableau პლატფორმის ჩანაცვლება Microsoft Power BI-ის დანერგვით, დაიგეგმა მონაცემთა გაცვლის API მეთოდის შემუშავება, მონაცემთა ოჯახების გაფართოების მიზნით სეგმენტის სისტემის მოდიფიცირება, ფინანსური ანგარიშის (FA) წარმოებისთვის მონაცემთა არეალის გაზრდა და სხვა მნიშვნელოვანი ამოცანები, რომლებიც სეგმენტის მიერ წარმოებულ სტატისტიკას შესძენს მრავალფეროვნებას და უფრო მეტად გაზრდის მის მიმართ მომხმარებელთა ინტერესს.

ინფორმაციული უსაფრთხოება

2024 წლის 31 დეკემბრით
დასრულებული წლისთვის

ინფორმაციული და კიბერუსაფრთხოება - ეროვნული ბანკის ფუნქციებიდან გამომდინარე ორგანიზაციის ინფორმაციული უსაფრთხოება ერთ-ერთ მნიშვნელოვან მიმართულებას წარმოადგენს, რომლის უზრუნველსაყოფად უსაფრთხოების დეპარტამენტის მიერ მუდმივად ტარდება შესაბამისი ღონისძიებები.

ინფორმაციული და კიბერუსაფრთხოების ეფექტურობის ზრდის და პროცესების ოპტიმიზაციის მიზნით განხორციელდა ორგანიზაციული ცვლილებები, კერძოდ საინფორმაციო ტექნოლოგიების დეპარტამენტის კიბერუსაფრთხოების გუნდი გადმოვიდა უსაფრთხოების დეპარტამენტში.

უსაფრთხოების დეპარტამენტის ორგანიზებით წარმატებით ჩატარდა ინფორმაციული უსაფრთხოების მართვის სისტემის აუდიტის პროცესი, რომელიც ISO 27001 სტანდარტით სერტიფიცირებას ითვალისწინებს. აუდიტი განახორციელა გერმანულმა მასერტიფიცირებელმა ორგანომ TÜV SÜD. ამჯერად ეროვნულმა ბანკმა სერტიფიცირება გაიარა განახლებული სტანდარტი - ISO/IEC 27001:2022 ვერსიის შესაბამისად.

წლიდან წლამდე იზრდება ეროვნულ ბანკში დანერგილი პრივილეგირებული მომხმარებლების წვდომების მონიტორინგისა და ლოგირების სისტემის არეალი. აღნიშნული სისტემის მეშვეობით ხორციელდება ეროვნული ბანკის კრიტიკულ ინფრასტრუქტურაზე პრივილეგირებული წვდომის დაშვება და მონიტორინგი.

SWIFT-ის მომხმარებელთა უსაფრთხოების პროგრამის (CSP) მოთხოვნებთან შესაბამისობის დადგენის მიზნით განხორციელდა შეფასების პროცესი, რომელშიც ინფორმაციული და კიბერუსაფრთხოების განყოფილება აქტიურად მონაწილეობდა სხვა დეპარტამენტებთან ერთად. აღნიშნული პროგრამით გათვალისწინებული მოთხოვნების შესრულება მიმდინარეობდა სისტემის უსაფრთხოების და მაღალმდგრადობის სრული დაცვით.

2024 წელს ინფორმაციული და კიბერუსაფრთხოების განყოფილების მიერ მთელი ბანკის მასშტაბით ჩატარდა კიბერუსაფრთხოების ცნობიერების ამაღლების სავალდებულო ტრენინგი. სავალდებულო ტრენინგის გარდა ასევე პერიოდულად ტარდება სპეციალური ტრენინგები რომელიც განკუთვნილია ახალი თანამშრომლებისათვის." ტრენინგზე განსაკუთრებული ყურადღება დაეთმო ინციდენტების მართვის ნაწილს და ინფორმაციული უსაფრთხოების სფეროში არსებულ სხვა თანამედროვე გამოწვევებს. ასევე თანამშრომლების კიბერცნობიერების დონისა და ინციდენტზე რეაგირების დროის შემოწმების მიზნით განხორციელდა ე.წ. „ფიშინგ“ სიმულაცია.

პერსონალური მონაცემების დაცვის მიმართულება - არსებითი ნაბიჯები გადაიდგა პერსონალური მონაცემების დაცვის თვალსაზრისით სამართლებრივი ჩარჩოს შემუშავებისა და სრულყოფისთვის. კერძოდ, დამტკიცდა „საქართველოს ეროვნული ბანკის მფლობელობაში არსებული პერსონალური მონაცემების დაცვის წესი“ და „საქართველოს ეროვნულ ბანკში აუდიომონიტორინგის განხორციელების წესი“. ასევე, შემუშავდა საქართველოს ეროვნულ ბანკში არსებული პერსონალური მონაცემების აღრიცხვის დოკუმენტი.

გაიმართა და დაიხვეწა არაერთი მნიშვნელოვანი პროექტის მონაცემთა დაცვის პოლიტიკა. ამ თვალსაზრისით ხაზგასასმელია, რომ გამჭვირვალობის პრინციპის უზრუნველყოფის მიზნით, კანონმდებლობით გათვალისწინებული სტანდარტით, სხვადასხვა პროექტის ფარგლებში შემუშავდა მონაცემთა სუბიექტის ინფორმირებისა და თანხმობის ფორმები; ასევე, უფლებამოსილ პირთან დასადები ხელშეკრულების პროექტები.

2024 წელს, თანამშრომელთა ცნობიერების ამაღლების მიზნით, ჩატარდა ტრენინგები როგორც პერსონალურ მონაცემთა დაცვის სამუშაო ჯგუფის წევრებისთვის, ასევე, ეროვნული ბანკის სხვა თანამშრომლებისთვის, სადაც განხილულ იქნა პერსონალურ მონაცემთა კანონიერი დამუშავებისთვის აუცილებელი ძირითადი საკითხები.

ფინანსური ანგარიშგება

ხელმძღვანელობის პასუხისმგებლობის ანგარიში 2024 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისათვის წარმოდგენილი ფინანსური ანგარიშგების მომზადებასა და დამტკიცებაზე	299
დამოუკიდებელი აუდიტორის დასკვნა	300 - 302
ფინანსური ანგარიშგება 2024 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისათვის:	
მოგება ან ზარალის და სხვა სრული შემოსავლის ანგარიშგება	303 - 304
ფინანსური მდგომარეობის ანგარიშგება	305- 306
კაპიტალში ცვლილებების ანგარიშგება	307 - 308
ფულადი სახსრების მოძრაობის ანგარიშგება	309 - 310
ფინანსური ანგარიშგების განმარტებითი შენიშვნები	311 – 369

საქართველოს ეროვნული ბანკი

ხელმძღვანელობის პასუხისმგებლობის ანგარიში
2024 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისათვის
წარმოდგენილი ფინანსური ანგარიშგების მომზადებასა და დამტკიცებაზე

ხელმძღვანელობა პასუხისმგებელია ფინანსური ანგარიშგების მომზადებაზე, რომელიც სამართლიანად ასახავს საქართველოს ეროვნული ბანკის („ბანკი“) ფინანსურ მდგომარეობას 2024 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით, მისი საოპერაციო საქმიანობის შედეგებს, ფულადი სახსრების მოძრაობასა და კაპიტალში ცვლილებებს ამავე თარიღით დასრულებული წლისათვის, ბუღალტრული აღრიცხვის საერთაშორისო სტანდარტების საბჭოს მიერ გამოშვებული ფინანსური ანგარიშგების საერთაშორისო სტანდარტების (ფასს აღრიცხვის სტანდარტები) შესაბამისად.

ფინანსური ანგარიშგების მომზადებისას ხელმძღვანელობა პასუხისმგებელია:

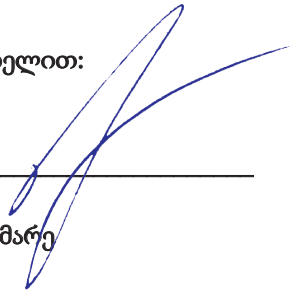
- მართებული ბუღალტრული პრინციპების არჩევასა და მათ თანმიმდევრულ გამოყენებაზე;
- ინფორმაციის წარდგენაზე, ბუღალტრული პოლიტიკის ჩათვლით, რომელიც უზრუნველყოფს შესაბამის, საიმედო, შესადარის და აღქმად ინფორმაციას;
- დამატებითი ინფორმაციის წარდგენის უზრუნველყოფაზე, იმ შემთხვევაში, თუ ფინანსური ანგარიშგების საერთაშორისო სტანდარტების სპეციფიური მოთხოვნები არ არის საკმარისი იმისათვის, რომ მომხმარებელმა გააანალიზოს კონკრეტული გარიგების, სხვა მოვლენებისა და პირობების გავლენა ბანკის ფინანსურ მდგომარეობასა და ფინანსურ შედეგებზე; და
- ბანკის უწყვეტი ფუნქციონირების პრინციპით მუშაობის გაგრძელების უნარის შეფასებაზე.

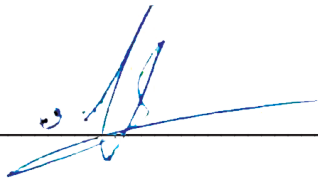
ხელმძღვანელობა აგრეთვე პასუხისმგებელია:

- ბანკში ეფექტური და მყარი შიდა კონტროლის სისტემის შემუშავებაზე, დანერგვასა და შენარჩუნებაზე;
- ისეთი ბუღალტრული ჩანაწერების წარმოებაზე, რომლებიც წარმოადგენენ და განმარტავენ ბანკის ოპერაციებს და ნებისმიერ დროს უზრუნველყოფენ ბანკის ფინანსური მდგომარეობის საკმარისი სიზუსტით წარდგენას და ფინანსური ანგარიშგების ფასს აღრიცხვის სტანდარტების მოთხოვნებთან შესაბამისობას;
- სავალდებულო ბუღალტრული ჩანაწერების წარმოებაზე საქართველოს კანონმდებლობისა და საქართველოში მიღებული ბუღალტრული აღრიცხვის სტანდარტების (ფასს აღრიცხვის სტანდარტების) შესაბამისად;
- ბანკის აქტივების უსაფრთხოების უზრუნველსაყოფად საჭირო ქმედებების განხორციელებაზე; და
- თაღლითობისა და სხვა დარღვევების თავიდან აცილებასა და აღმოჩენაზე.

2024 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისათვის წარმოდგენილი ფინანსური ანგარიშგება საქართველოს ეროვნული ბანკის საბჭოს მიერ დამტკიცებულია გამოსაცემად 2025 წლის 17 აპრილს.

ბანკის საბჭოს სახელით:

საბჭოს თავმჯდომარე
ნათელა თურნავა

ფინანსებისა და ბუღალტრული აღრიცხვის
დეპარტამენტის უფროსი
ანდრია მანელაშვილი

შპს "KPMG Georgia"
მე-5 სართული, GMT პლაზა
მთაწმინდის რაიონი, თავისუფლების მოედანი N4 (ნაკვეთი 66/4)
თბილისი, საქართველო 0105
IN 404437695
ტელეფონი +995 322 93 5713
ინტერნეტი: www.kpmg.ge

დამოუკიდებელი აუდიტორის დასკვნა

საქართველოს ეროვნული ბანკის საბჭოს

მოსაზრება

ჩვენ ჩავატარეთ საქართველოს ეროვნული ბანკის (შემდგომში „ბანკი“) ფინანსური ანგარიშგების აუდიტი, რომელიც შედგება 2024 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით მომზადებული ფინანსური მდგომარეობის ანგარიშგებისგან, აღნიშნული თარიღით დამთავრებული წლის მოგების ან ზარალის და სხვა სრული შემოსავლის ანგარიშგების, საკუთარი კაპიტალის ცვლილებების ანგარიშგებისა და ფულადი ნაკადების ანგარიშგებისგან, ასევე ფინანსურ ანგარიშგებაზე თანდართული შენიშვნებისგან, მათ შორის ყველა არსებითი სააღრიცხვო პოლიტიკის მოკლე მიმოხილვისგან.

ჩვენი აზრით, თანდართული ფინანსური ანგარიშგება, ყველა არსებითი ასპექტის გათვალისწინებით, სამართლიანად ასახავს ბანკის ფინანსურ მდგომარეობას 2024 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით, აგრეთვე მისი საქმიანობის ფინანსურ შედეგებსა და ფულად ნაკადებს იმ წლისთვის, რომელიც დასრულდა მოცემული თარიღით, ბუღალტრული აღრიცხვის საერთაშორისო სტანდარტების საბჭოს მიერ გამოშვებული ფინანსური ანგარიშგების საერთაშორისო სტანდარტების (ფასს აღრიცხვის სტანდარტები) შესაბამისად.

მოსაზრების საფუძველი

აუდიტს წარვმართავდით აუდიტის საერთაშორისო სტანდარტების (ასს-ების) შესაბამისად. ამ სტანდარტებით განსაზღვრული ჩვენი პასუხისმგებლობა დეტალურად აღწერილია ჩვენი დასკვნის „აუდიტორის პასუხისმგებლობა ფინანსური ანგარიშგების აუდიტზე“ -ნაწილში. ჩვენ დამოუკიდებელი ვართ ბანკისგან ბუღალტრთა ეთიკის სტანდარტების საერთაშორისო საბჭოს (ბესს) პროფესიონალი ბუღალტრების ეთიკის კოდექსისა (დამოუკიდებლობის საერთაშორისო სტანდარტების ჩათვლით) და იმ ეთიკური ნორმების შესაბამისად, რომლებიც ეხება ჩვენ მიერ საქართველოში ჩატარებულ ფინანსური ანგარიშგების აუდიტს. გარდა ამისა, შევასრულეთ ამ ნორმებით და ბესს-ის ეთიკის კოდექსით გათვალისწინებული სხვა ეთიკური ვალდებულებებიც. გვჯერა, რომ ჩვენ მიერ მოპოვებული აუდიტორული მტკიცებულებები საკმარისი და შესაფერისია ჩვენი მოსაზრების გამოთქმისათვის აუცილებელი საფუძვლის შესაქმნელად.

სხვა ინფორმაცია

ხელმძღვანელობა პასუხს აგებს სხვა ინფორმაციაზე. სხვა ინფორმაცია მოიცავს წლიურ ანგარიშში შეტანილ ინფორმაციას, მაგრამ არ მოიცავს ფინანსურ ანგარიშგებას და ჩვენს აუდიტორის დასკვნას აღნიშნულ ფინანსურ ანგარიშგებაზე.

ჩვენი მოსაზრება ფინანსური ანგარიშგების შესახებ არ მოიცავს სხვა ინფორმაციას და ჩვენ არ გავცემთ რაიმე სახის მარწმუნებელ დასკვნას მის შესახებ.

ჩვენი პასუხისმგებლობა, ჩვენ მიერ ფინანსური ანგარიშგების აუდიტთან დაკავშირებით, მოიცავს ზემოთ ხსენებული სხვა ინფორმაციის გაცნობას და განსაზღვრას, არის თუ არა სხვა ინფორმაცია არსებითად შეუსაბამო ფინანსურ ანგარიშგებასთან ან ჩვენ მიერ აუდიტის პროცესში მიღებულ ცოდნასთან, ან სხვაგვარად ხომ არ შეიცავს არსებით უზუსტობებს.

შპს „KPMG Georgia“, კომპანია რეგისტრირებული საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად, KPMG-ის დამოუკიდებელი წევრი ფირმების გლობალური ორგანიზაციის წევრი ფირმა, რომელიც ერთიანდება გარანტიით შეზღუდულ კერძო ინგლისურ კომპანიაში KPMG International Limited.

თუ, ჩვენ მიერ ჩატარებული სამუშაოს საფუძველზე, დავასკვნით, რომ არსებობს აღნიშნული სხვა ინფორმაციის არსებითი უზუსტობა, ჩვენ გვაქვს ამ ფაქტის მოხსენების ვალდებულება. ამ თვალსაზრისით, ჩვენ არაფერი აღმოგვიჩენია.

ხელმძღვანელობისა და მეთვალყურეობაზე პასუხისმგებელ პირთა პასუხისმგებლობა ფინანსურ ანგარიშგებაზე

ხელმძღვანელობა პასუხისმგებელია თანდართული ფინანსური ანგარიშგების მომზადებასა და სამართლიან წარდგენაზე, ფინანსური ანგარიშგების საერთაშორისო სტანდარტების (ფასს აღრიცხვის სტანდარტები) შესაბამისად, ასევე შიდა კონტროლზე, რომელსაც იგი აუცილებლად მიიჩნევს ისეთი ფინანსური ანგარიშგების მოსამზადებლად, რომელიც არ შეიცავს თაღლითობით ან შეცდომით გამოწვეულ არსებით უზუსტობას.

ფინანსური ანგარიშგების მომზადებისას, ხელმძღვანელობას ევალება, შეაფასოს ბანკის ფუნქციონირებადობის უნარი და აუცილებლობის შემთხვევაში, ფინანსური ანგარიშგების შენიშვნებში განმარტოს საკითხები, რომლებიც დაკავშირებულია ბანკის ფუნქციონირებადობასთან და ანგარიშგების საფუძველად ბანკის ფუნქციონირებადობის პრინციპის გამოყენებასთან, იმ შემთხვევის გარდა, როდესაც ხელმძღვანელობას განზრახული აქვს ბანკის ლიკვიდაცია ან საქმიანობის შეწყვეტა, ან თუ არ აქვს სხვა რეალური არჩევანი, ასე რომ არ მოიქცეს.

მეთვალყურეობაზე პასუხისმგებელი პირები პასუხისმგებლები არიან ბანკის ფინანსური ანგარიშგების მომზადებისა და წარდგენის პროცესის ზედამხედველობაზე.

აუდიტორის პასუხისმგებლობა ფინანსური ანგარიშგების აუდიტზე

ჩვენი მიზანია, მოვიპოვოთ დასაბუთებული რწმუნება იმის თაობაზე, თანდართული ფინანსური ანგარიშგება შეიცავს თუ არა შეცდომით ან თაღლითობით გამოწვეულ არსებით უზუსტობას და შევადგინოთ აუდიტორის დასკვნა, რომელიც მოიცავს ჩვენს მოსაზრებას. დასაბუთებული რწმუნება მაღალი დონის რწმუნებულებაა, მაგრამ არ არის იმის გარანტია, რომ ასს-ების საფუძველზე ჩატარებული აუდიტი ყოველთვის გამოავლენს ნებისმიერ არსებით უზუსტობას, რომელიც არსებობს. უზუსტობები შეიძლება გამოწვეული იყოს თაღლითობით ან შეცდომით და არსებითად მიიჩნევა იმ შემთხვევაში, თუ, გონივრულ ფარგლებში, მოსალოდნელია, რომ ისინი ცალ-ცალკე ან ერთობლივად, გავლენას მოახდენენ იმ მომხმარებლების ეკონომიკურ გადაწყვეტილებებზე, რომლებიც დაეყრდნობიან წინამდებარე ფინანსურ ანგარიშგებას.

ასს-ს შესაბამისად, აუდიტის ჩატარება ითვალისწინებს აუდიტორის მიერ პროფესიული განსჯის გამოყენებას და პროფესიული სკეპტიციზმის შენარჩუნებას აუდიტის პროცესში. გარდა ამისა, ჩვენ:

- ვადგენთ და ვაფასებთ თაღლითობით ან შეცდომით გამოწვეულ, ფინანსური ანგარიშგების არსებითი უზუსტობის რისკებს; ვგეგმავთ და ვატარებთ ამ რისკებზე რეაგირებისთვის გამიზნულ აუდიტორულ პროცედურებს და ვკრებთ ისეთ აუდიტორულ მტკიცებულებებს, რომლებიც საკმარისი და შესაფერისი იქნება ჩვენი მოსაზრების გამოთქმისთვის აუცილებელი საფუძვლის შესაქმნელად. რისკი იმისა, რომ ვერ გამოვლინდება თაღლითობით გამოწვეული არსებითი უზუსტობა უფრო მაღალია, ვიდრე რისკი იმისა, რომ ვერ გამოვლინდება შეცდომით გამოწვეული უზუსტობა, რადგან თაღლითობა შეიძლება გულისხმობდეს ფარულ შეთანხმებას, გაყალბებას, ოპერაციების განზრახ გამოტოვებას, აუდიტორისთვის წინასწარგანზრახულად არასწორი ინფორმაციის მიწოდებას ან შიდა კონტროლის იგნორირებას.
- ვახდენთ აუდიტისთვის შესაფერის შიდა კონტროლის საშუალებების გააზრებას, რათა დავგვემოთ კონკრეტული გარემოებების შესაფერისი აუდიტორული პროცედურები და არა იმ მიზნით, რომ მოსაზრება გამოვთქვათ ბანკის შიდა კონტროლის ეფექტიანობაზე.
- ვაფასებთ ხელმძღვანელობის მიერ გამოყენებული სააღრიცხვო პოლიტიკის მიზანშეწონილობას, ხელმძღვანელობის მიერ განსაზღვრული სააღრიცხვო შეფასებების დასაბუთებულობასა და შესაბამისი ახსნა-განმარტებების მართებულობას.

- დასკვნა გამოგვაქვს ხელმძღვანელობის მიერ ანგარიშგების საფუძველად ბანკის ფუნქციონირებადობის პრინციპის გამოყენების მიზანშეწონილობაზე, ხოლო მოპოვებულ აუდიტორულ მტკიცებულებებზე დაყრდნობით ვადგენთ, არსებობს თუ არა რაიმე მოვლენებთან ან პირობებთან დაკავშირებული არსებითი განუსაზღვრელობა, რაც მნიშვნელოვან ეჭვს გამოიწვევდა ბანკის ფუნქციონირებადობის უნართან დაკავშირებით. თუ დავასკვნით, რომ არსებობს არსებითი განუსაზღვრელობა, გვევალება ჩვენს აუდიტორის დასკვნაში ყურადღების გამახვილება ფინანსური ანგარიშგების შესაბამის შენიშვნებზე, ან, თუ ამგვარი განმარტებითი შენიშვნები ადეკვატური არ არის - ჩვენი მოსაზრების მოდიფიცირება. ჩვენი დასკვნები ეყრდნობა აუდიტორის დასკვნის თარიღამდე მოპოვებულ აუდიტორულ მტკიცებულებებს. თუმცა, ამის შემდგომი მომავალი მოვლენების ან პირობების გავლენით შეიძლება ბანკი უკვე აღარ იყოს ფუნქციონირებადი საწარმო.
- ვაფასებთ ფინანსური ანგარიშგების წარდგენას მთლიანობაში, მის სტრუქტურასა და შინაარსს, მათ შორის, განმარტებით შენიშვნებს და ასევე, ფინანსური ანგარიშგება უზრუნველყოფს თუ არა ფინანსური ანგარიშგების საფუძველად აღებული ოპერაციებისა და მოვლენების სამართლიან წარდგენას.

სხვა საკითხებთან ერთად, მეთვალყურეობაზე პასუხისმგებელ პირებს, ინფორმაციას ვაწვდით აუდიტის დაგეგმილი მასშტაბისა და ვადების, ასევე აუდიტის პროცესში წამოჭრილი მნიშვნელოვანი საკითხების, მათ შორის, შიდა კონტროლის სისტემაში გამოვლენილი მნიშვნელოვანი ნაკლოვანებების შესახებ.

მოცემული აუდიტის, რომლის შედეგადაც შედგენილია წინამდებარე დამოუკიდებელი აუდიტორის დასკვნა, გარიგების პარტნიორია:

ნინო ჩიხლაძე

შპს "KPMG Georgia"
17 აპრილი 2025 წელი

საქართველოს ეროვნული ბანკი

მოგება ან ზარალისა და სხვა სრული შემოსავლის ანგარიშგება
2024 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისათვის

	შენიშვნები	დასრულებული წლისათვის 31 დეკემბერი 2024	დასრულებული წლისათვის 31 დეკემბერი 2023
საპროცენტო შემოსავალი საერთაშორისო რეზერვების მართვის ოპერაციებიდან			
ფულადი სახსრები და მათი ეკვივალენტები		82,203	82,532
ინვესტიციები რეალური ღირებულებით სხვა სრულ შემოსავალში ასახვით		309,042	351,290
სხვა		47,936	45,818
		439,181	479,640
საპროცენტო შემოსავალი მონეტარული პოლიტიკის ოპერაციებიდან			
მოთხოვნები რეზიდენტი ფინანსური ინსტიტუტების მიმართ		334,180	143,176
ინვესტიციები რეალური ღირებულებით სხვა სრულ შემოსავალში ასახვით		175,679	214,429
უარყოფითი საპროცენტო ხარჯი ფინანსურ ვალდებულებებზე		-	-
		509,859	357,605
სხვა საპროცენტო შემოსავალი			
ინვესტიციები ამორტიზირებული ღირებულებით		4,356	8,488
		4,356	8,488
სულ საპროცენტო შემოსავალი ეფექტური საპროცენტო განაკვეთის მეთოდის გამოყენებით			
		953,396	845,733
საპროცენტო ხარჯი მონეტარული პოლიტიკის ოპერაციებიდან			
გამოშვებული სავალო ფასიანი ქაღალდები		(5,124)	(6,063)
ვალდებულებები რეზიდენტი ფინანსური ინსტიტუტების მიმართ		(90,237)	(100,317)
		(95,361)	(106,380)
სხვა საპროცენტო ხარჯები			
ვალდებულებები საერთაშორისო სავალუტო ფონდის მიმართ		(101,102)	(102,343)
ვალდებულებები კლიენტების მიმართ		(714)	(1,544)
საპროცენტო ხარჯები საიჯარო ვალდებულებებზე		(286)	(119)
უარყოფითი საპროცენტო შემოსავალი ფინანსურ აქტივებზე (საერთაშორისო რეზერვები)		-	-
		(102,102)	(104,006)
სულ საპროცენტო ხარჯი			
		(197,463)	(210,386)
წმინდა საპროცენტო შემოსავალი			
გაუფასურების ამორტუნება/(ხარჯი)	29	821	(1,542)
წმინდა საპროცენტო შემოსავალი გაუფასურების შემდეგ		756,754	633,805
წმინდა მოგება/(ზარალი) უცხოური ვალუტით განხორციელებული ოპერაციებიდან:			
- მოგება საკუროსო სხვაობებიდან		447,385	59,689
- მოგება სავაჭრო ოპერაციებიდან		13,120	15,115
გასამრჯელო და საკომისიო შემოსავლები	4	5,410	6,044
გასამრჯელო და საკომისიო ხარჯები	4	(5,872)	(3,077)

მოგება ან ზარალისა და სხვა სრული შემოსავლის ანგარიშგება წაკითხულ უნდა იქნეს თანდართულ შენიშვნებთან ერთად, რომლებიც ფინანსური ანგარიშგების განუყოფელი ნაწილია.

საქართველოს ეროვნული ბანკი

მოგება ან ზარალისა და სხვა სრული შემოსავლის ანგარიშგება
2024 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისათვის (გაგრძელებული)
(ათასი ლარი)

		დასრულებული წლისათვის შენიშვნები 31 დეკემბერი 2024	დასრულებული წლისათვის 31 დეკემბერი 2023
წმინდა რეალიზებული ზარალი ფინანსური ინსტრუმენტებიდან, რომლებიც შეფასებულია რეალური ღირებულებით სხვა სრულ შემოსავალში ასახვით		(29,097)	(75,098)
წმინდა რეალიზებული მოგება ფინანსური ინსტრუმენტებიდან, რომლებიც შეფასებულია რეალური ღირებულებით მოგებაში ან ზარალში ასახვით		16,766	5,345
წმინდა არარეალიზებული ზარალი ფინანსური ინსტრუმენტებიდან, რომლებიც შეფასებულია რეალური ღირებულებით მოგებაში ან ზარალში ასახვით		(13,370)	(17,384)
სხვა შემოსავლები	5	429,250	11,796
წმინდა არასაპროცენტო შემოსავალი/(ხარჯი)		863,592	2,430
თანამშრომლებზე გაწეული ხარჯები	6	(59,443)	(44,102)
საერთო და ადმინისტრაციული ხარჯები	6	(19,251)	(15,676)
ფულის ბეჭდვის ხარჯი		(17,076)	-
ცვეთა და ამორტიზაცია	6	(8,034)	(7,493)
სხვა ხარჯები	5	(412,381)	(9,806)
არასაპროცენტო ხარჯი		(516,185)	(77,077)
წლის მოგება		1,104,161	559,158
სხვა სრული შემოსავალი			
<i>მუხლები, რომლებიც შეიძლება შემდგომში რეკლასიფიცირებულ იქნას მოგებაში ან ზარალში:</i>			
რეალური ღირებულების წმინდა ცვლილება იმ ფინანსური ინსტრუმენტების გადაფასებიდან, რომლებიც შეფასებულია რეალური ღირებულებით			
სხვა სრულ შემოსავალში ასახვით		21,342	47,602
რეალური ღირებულების წმინდა ცვლილება ფინანსური ინსტრუმენტებიდან, რომლებიც შეფასებულია რეალური ღირებულებით სხვა სრულ შემოსავალში ასახვით, რომლებიც რეკლასიფიცირდა მოგებაში ან ზარალში		29,097	75,098
სულ სხვა სრული შემოსავალი		50,439	122,700
სულ წლის სრული შემოსავალი		1,154,600	681,858

ფინანსური ანგარიშგება, რომელიც წარმოდგენილია 15-დან 73-ე გვერდებზე, დამტკიცებულია ხელმძღვანელობის მიერ 2025 წლის 17 აპრილს და ხელმოწერილია ბანკის საბჭოს სახელით:

საბჭოს თავმჯდომარე

ნათელა თურნავა

ფინანსებისა და ბუღალტრული აღრიცხვის
დეპარტამენტის უფროსი
ანდრია მანელაშვილი

მოგება ან ზარალისა და სხვა სრული შემოსავლის ანგარიშგება წაკითხულ უნდა იქნეს თანდართულ შენიშვნებთან ერთად, რომლებიც ფინანსური ანგარიშგების განუყოფელი ნაწილია.

საქართველოს ეროვნული ბანკი

ფინანსური მდგომარეობის ანგარიშგება
2024 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისათვის
(ათასი ლარი)

	შენიშვნები	31 დეკემბერი 2024	31 დეკემბერი 2023
აქტივები:			
აქტივები დენომინირებული უცხოურ ვალუტაში			
საერთაშორისო რეზერვები			
ფულადი სახსრები და მათი ეკვივალენტები	7	3,289,907	2,123,328
მონეტარული ოქრო	8	1,681,645	-
SDR-ის ანგარიში საერთაშორისო სავალუტო ფონდში	10	1,273,804	1,214,799
წარმოებულ ინსტრუმენტებთან დაკავშირებული აქტივები	11	5,488	15,738
ინვესტიციები შეფასებული რეალური ღირებულებით	12	291,431	272,264
მოგებაში ან ზარალში ასახვით	13	5,944,958	9,846,621
ინვესტიციები შეფასებული რეალური ღირებულებით			
სხვა სრულ შემოსავალში ასახვით			
სხვა აქტივები დენომინირებული უცხოურ ვალუტაში	18	2,545	1,345
სხვა აქტივები		12,489,778	13,474,095
აქტივები დენომინირებული ეროვნულ ვალუტაში			
მონეტარული პოლიტიკის ინსტრუმენტები			
მოთხოვნები რეზიდენტი ფინანსური			
ინსტიტუტების მიმართ	9	7,003,577	3,738,771
წარმოებულ ინსტრუმენტებთან დაკავშირებული აქტივები	11	2,520	-
ინვესტიციები შეფასებული რეალური ღირებულებით	13	1,871,247	2,668,266
სხვა სრულ შემოსავალში ასახვით			
სხვა აქტივები დენომინირებული ეროვნულ ვალუტაში			
ინვესტიციები შეფასებული ამორტიზებული	14	41,010	81,194
ღირებულებით			
გამოყენების უფლების სახით არსებული აქტივი	15	8,435	483
იჯარის მიხედვით	16	86,704	51,575
ძირითადი საშუალებები	17	10,058	9,234
არამატერიალური აქტივები	18	11,649	12,481
სხვა აქტივები		9,035,200	6,562,004
სულ აქტივები		21,524,978	20,036,099

ფინანსური მდგომარეობის ანგარიშგება წაკითხულ უნდა იქნეს თანდართულ შენიშვნებთან ერთად რომელიც განუყოფელი ნაწილია ფინანსური ანგარიშგებისა.

საქართველოს ეროვნული ბანკი

ფინანსური მდგომარეობის ანგარიშგება
2024 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისათვის (გაგრძელებული)
(ათასი ლარი)

	შენიშვნები	31 დეკემბერი 2024	31 დეკემბერი 2023
ვალდებულებები და კაპიტალი:			
ვალდებულებები:			
უცხოურ ვალუტაში დენომინირებული ვალდებულებები			
მონეტარული პოლიტიკის ინსტრუმენტები			
ვალდებულებები რეზიდენტი ფინანსური ინსტიტუტების მიმართ	19	6,369,707	4,312,166
სხვა ვალდებულებები დენომინირებული უცხოურ ვალუტაში			
ვალდებულებები რეზიდენტი ფინანსური ინსტიტუტების მიმართ	19	17,835	14,040
ვალდებულებები საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს მიმართ	20	428,426	753,038
ვალდებულებები საერთაშორისო სავალუტო ფონდის მიმართ	10	2,259,246	2,339,583
სხვა ვალდებულებები	18	66,195	35,051
		9,141,409	7,453,878
ეროვნულ ვალუტაში დენომინირებული ვალდებულებები			
მიმოქცევაში გაშვებული ფული	22	6,617,018	5,934,138
მონეტარული პოლიტიკის ინსტრუმენტები			
გამოშვებული სავალო ფასიანი ქაღალდები	23	59,384	59,225
ვალდებულებები რეზიდენტი ფინანსური ინსტიტუტების მიმართ	19	695,619	1,758,885
წარმოებულ ინსტრუმენტებთან დაკავშირებული ვალდებულებები	11	2,143	-
სხვა ვალდებულებები დენომინირებული ეროვნულ ვალუტაში			
ვალდებულებები საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს მიმართ	20	1,018,824	1,692,692
ვალდებულებები საერთაშორისო სავალუტო ფონდის მიმართ	10	1,870	1,780
ვალდებულებები კლიენტების მიმართ	21	1,528	7,578
სხვა ვალდებულებები	18	686,511	311,705
		9,082,897	9,766,003
სულ ვალდებულებები		18,224,306	17,219,881
კაპიტალი:			
საწესდებო კაპიტალი		15,000	15,000
სარეზერვო ფონდი		1,153,535	1,153,535
უცხოური ვალუტის გადაფასების რეზერვი		2,127,565	1,680,180
სხვა გადაფასების რეზერვი		17,929	31,299
რეალური ღირებულებით შეფასებული სხვა სრულ შემოსავალში ასახვით ინვესტიციების გადაფასების რეზერვი		(13,357)	(63,796)
გაუნაწილებელი მოგება		-	-
სულ კაპიტალი	24	3,300,672	2,816,218
სულ ვალდებულებები და კაპიტალი		21,524,978	20,036,099

ფინანსური ანგარიშგება, რომელიც წარმოდგენილია 15-დან 73-ე გვერდებზე, დამტკიცებულია ხელმძღვანელობის მიერ 2025 წლის 17 აპრილს და ხელმოწერილია ბანკის საბჭოს სახელით:

საბჭოს თავმჯდომარე

ნათელა თურნავა

ფინანსებისა და ბუღალტრული აღრიცხვის
დეპარტამენტის უფროსი
ანდრია მანელაშვილი

ფინანსური მდგომარეობის ანგარიშგება წაკითხულ უნდა იქნეს თანდართულ შენიშვნებთან ერთად, რომლებიც ფინანსური ანგარიშგების განუყოფელი ნაწილია.

საქართველოს ეროვნული ბანკი

კაპიტალში ცვლილებების ანგარიშგება
 2024 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისათვის
 (ათასი ლარი)

		უცხოური ვალუტის		სხვა	რეალ. ღირ. შეფ. სხვა სრულ შემოს. ასახ. ინვესტიციების		სულ
საწესდებო	სარეზერვო	გადაფასების	გადაფასების	რეზერვი	გაუნაწილებელ	ი მოგება	კაპიტალი
კაპიტალი	ფონდი	რეზერვი	რეზერვი	რეზერვი	რეზერვი		
15,000	939,559	1,620,491	48,683	(186,496)	-	-	2,437,237
-	-	-	-	-	559,158	-	559,158
1 იანვარი 2023							
სულ სრული შემოსავალი							
წლის მოგება							
სხვა სრული შემოსავალი							
მუხლები, რომლებიც შეიძლება შემდგომში რეკლასიფიცირდეს							
მოგებაში ან ზარალში:							
რეალური ღირებულების წმინდა ცვლილება რეალური ღირებულებით							
-	-	-	-	47,602	-	-	47,602
შეფასებული სხვა სრულ შემოსავალში ასახვით ინვესტიციების							
გადაფასებიდან წლის განმავლობაში							
რეალური ღირებულების წმინდა ცვლილება რეალური ღირებულებით							
-	-	-	-	75,098	-	-	75,098
შეფასებული სხვა სრულ შემოსავალში ასახვით ინვესტიციებიდან,							
რომლებიც რეკლასიფიცირდა მოგებაში ან ზარალში							
-	-	-	-	122,700	-	-	122,700
-	-	-	-	122,700	559,158	-	681,858
სულ სხვა სრული შემოსავალი							
სულ წლის სრული შემოსავალი							
კაპიტალში პირდაპირ ასახული ოპერაციები							
-	-	-	-	-	(302,877)	-	(302,877)
საქართველოს ფინანსთა სამინისტროსთვის განაწილება 2023 წლის							
მოგებიდან, კანონის* მოთხოვნების შესაბამისად (შენიშვნა 23)							
-	213,976	-	-	-	(213,976)	-	-
გადატანა სარეზერვო ფონდში 2023 წლის მოგებიდან, კანონის*							
მოთხოვნების შესაბამისად (შენიშვნა 23)							
-	-	59,689	-	-	(59,689)	-	-
გადატანა უცხოური ვალუტის გადაფასების რეზერვიდან, კანონის*							
მოთხოვნების შესაბამისად (შენიშვნა 23)							
-	-	-	(17,384)	-	17,384	-	-
გადატანა სხვა გადაფასების რეზერვში, კანონის*							
მოთხოვნების შესაბამისად (შენიშვნა 23)							
-	213,976	59,689	(17,384)	-	(559,158)	-	(302,877)
15,000	1,153,535	1,680,180	31,299	(63,796)	-	-	2,816,218
სულ კაპიტალში პირდაპირ ასახული ოპერაციები							
31 დეკემბერი 2023							

კაპიტალში ცვლილებების ანგარიშგება წაკითხულ შენიშვნებთან ერთად, რომლებიც ფინანსური ანგარიშგების განყოფილი ნაწილია.

საქართველოს ეროვნული ბანკი

ფულადი სახსრების მოძრაობის ანგარიშგება
2024 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისათვის
(ათასი ლარი)

	დასრულებული წლისათვის შენიშვნები 31 დეკემბერი 2024	დასრულებული წლისათვის 31 დეკემბერი 2023
ფულადი სახსრების მოძრაობა საოპერაციო საქმიანობიდან:		
მიღებული პროცენტი	882,949	672,866
გადახდილი პროცენტი	(199,645)	(204,662)
მიღებული გასამრჯელო და საკომისიო	5,410	6,044
გადახდილი გასამრჯელო და საკომისიო	(5,872)	(3,077)
წმინდა მოგება რეალური ღირებულებით აღრიცხული ფინანსური აქტივებისა, მოგებაში ან ზარალში ასახვით	-	8,324
წმინდა რეალიზებული მოგება/(ზარალი) უცხოური ვალუტით განხორციელებული სავაჭრო ოპერაციებიდან	13,120	15,116
სხვა მიღებული შემოსავალი	429,180	8,597
სხვა გაწეული ხარჯები	(410,360)	(10,503)
თანამშრომლებზე გადახდილი ხარჯები	(59,443)	(44,102)
ფულის ბეჭდვაზე გადახდილი ხარჯი	(17,200)	(4,520)
სხვა გადახდილი საერთო და ადმინისტრაციული ხარჯები	(12,542)	(13,284)
ფულადი სახსრების წმინდა შემოძინება საოპერაციო საქმიანობიდან, საოპერაციო აქტივებისა და ვალდებულებების ცვლილებებამდე	625,597	430,799
<i>წმინდა (ზრდა)/კლება საოპერაციო აქტივებში:</i>		
მოთხოვნები რეზიდენტი ფინანსური ინსტიტუტების მიმართ	(3,261,837)	(283,130)
SDR-ის ანგარიში საერთაშორისო სავალუტო ფონდში	(38,106)	35,121
აქტივები შეფასებული რეალური ღირებულებით, მოგებაში ან ზარალში ასახვით	(1,014)	(403)
სხვა აქტივები	(1,720)	(9,431)
<i>წმინდა ზრდა/(კლება) საოპერაციო ვალდებულებებში:</i>		
მიმოქცევაში გაშვებული ფული	682,880	893,591
ვალდებულებები რეზიდენტი ფინანსური ინსტიტუტების მიმართ	846,514	(829,577)
ვალდებულებები საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს მიმართ	(991,091)	640,552
ვალდებულებები კლიენტების მიმართ	(6,050)	391
წარმოებულ ინსტრუმენტებთან დაკავშირებული ვალდებულებები	2,143	(1,649)
სხვა ვალდებულებები	22,347	31,383
ფულადი სახსრების წმინდა შემოძინება საოპერაციო საქმიანობიდან	(2,120,337)	907,647

ფულადი სახსრების მოძრაობის ანგარიშგება წაკითხულ უნდა იქნეს თანდართულ შენიშვნებთან ერთად, რომლებიც ფინანსური ანგარიშგების განუყოფელი ნაწილია.

საქართველოს ეროვნული ბანკი

ფულადი სახსრების მოძრაობის ანგარიშგება
2024 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისათვის (გაგრძელებული)
(ათასი ლარი)

	შენიშვნები	დასრულებული წლისათვის 31 დეკემბერი 2024	დასრულებული წლისათვის 31 დეკემბერი 2023
ფულადი სახსრების მოძრაობა საინვესტიციო საქმიანობიდან:			
საინვესტიციო ქონების გაყიდვიდან მიღებული თანხები			
ძირითადი საშუალებების შესყიდვა		(39,808)	(1,480)
არამატერიალური აქტივების შესყიდვა		(2,945)	(6,378)
იჯარის მიხედვით გამოყენების უფლების სახით არსებული აქტივის ზრდა		(2,300)	-
მონეტარული ოქრო		(1,362,109)	-
რეალური ღირებულებით შეფასებული სხვა სრულ შემოსავალში ასახვით ინვესტიციების შესყიდვა		(5,042,878)	(14,224,651)
რეალური ღირებულებით შეფასებული სხვა სრულ შემოსავალში ასახვით ინვესტიციების დაფარვით მიღებული შემოსავალი		10,083,488	12,167,258
ფულადი სახსრების წმინდა შემოძინება/(გაძინება) საინვესტიციო საქმიანობიდან		3,633,448	(2,065,251)
ფულადი სახსრების მოძრაობა საფინანსო საქმიანობიდან:			
საქართველოს ფინანსთა სამინისტროსთვის თანხის გადარიცხვა	24	(302,877)	(462,780)
სავალო ფასიანი ქაღალდების გამოშვება		255,034	254,027
სავალო ფასიანი ქაღალდების დაფარვა		(255,361)	(254,495)
საიჯარო ვალდებულება		(924)	(1,057)
საერთაშორისო სავალუტო ფონდისთვის თანხების დაბრუნება	10, 27	(110,575)	(79,863)
ფულადი სახსრების წმინდა გაძინება საფინანსო საქმიანობიდან		(414,703)	(544,168)
ფულადი სახსრები და მათი ეკვივალენტები, წლის დასაწყისში	7	2,123,328	3,867,452
წმინდა ფულადი მოძრაობა საოპერაციო, საინვესტიციო და საფინანსო საქმიანობებიდან		1,098,408	(1,701,772)
ფულადი სახსრების და მათი ეკვივალენტებისთვის უცხოური ვალუტის გაცვლითი კურსის ცვლილების ეფექტი		68,171	(42,352)
ფულადი სახსრები და მათი ეკვივალენტები, წლის ბოლოს	7	3,289,907	2,123,328

ფინანსური ანგარიშგება, რომელიც წარმოდგენილია 15-დან 73-ე გვერდებზე, დამტკიცებულია ხელმძღვანელობის მიერ 2025 წლის 17 აპრილს და ხელმოწერილია ბანკის საბჭოს სახელით:

საბჭოს თავმჯდომარე
ნათელა თურნავა

ფინანსებისა და ბუღალტრული აღრიცხვის
დეპარტამენტის უფროსი
ანდრია მანელაშვილი

ფულადი სახსრების მოძრაობის ანგარიშგება წაკითხულ უნდა იქნეს თანდართულ შენიშვნებთან ერთად, რომლებიც ფინანსური ანგარიშგების განუყოფელი ნაწილია.

საქართველოს ეროვნული ბანკი

ფინანსურ ანგარიშგებასთან თანდართული შენიშვნები
2024 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისათვის
(ათასი ლარი)

1. ორგანიზაცია

საქართველოს ეროვნული ბანკი (შემდგომში „ბანკი“) წარმოადგენს საქართველოს ცენტრალურ ბანკს და საქართველოს მთავრობის ბანკირსა და ფისკალურ აგენტს. ბანკი შეიქმნა 1991 წლის 2 აგვისტოს „საქართველოს რესპუბლიკის ეროვნული ბანკის შესახებ“ საქართველოს რესპუბლიკის კანონის საფუძველზე. ამჟამად ბანკი საკუთარ საქმიანობას ახორციელებს „საქართველოს ეროვნული ბანკის“ შესახებ საქართველოს ორგანული კანონის საფუძველზე, რომელიც ძალაში შევიდა 2009 წლის 1 დეკემბერს (შემდგომში „კანონი“).

ბანკის ძირითადი ამოცანა და პასუხისმგებლობა ფასების სტაბილურობის უზრუნველყოფა, ფინანსური სექტორის სტაბილურობა და ეფექტურობა, ეროვნული ვალუტის ემისია და საერთაშორისო რეზერვების მართვაა. ეს პასუხისმგებლობები განიხილება ქვემოთ აღწერილი ფუნქციების შემადგენელ ნაწილად.

მონეტარული პოლიტიკა

ბანკის მონეტარული პოლიტიკის ძირითადი მიზანია ფასების სტაბილურობის უზრუნველყოფა. ფასების სტაბილურობა გულისხმობს ზომიერი და პროგნოზირებადი ინფლაციის განაკვეთის არსებობას, რომელიც გრძელვადიანი ეკონომიკური ზრდის აუცილებელი პირობაა. გარდა ამისა, ეროვნული ბანკი ახორციელებს ფინანსური სისტემის სტაბილურობის მხარდაჭერას და ხელს უწყობს ქვეყნის ეკონომიკურ ზრდას, თუ ამ უკანასკნელი მიზნების განხორციელება თანხვედრაშია მთავარ მიზანთან - ფასების სტაბილურობის უზრუნველყოფასთან. მონეტარული და გაცვლითი კურსის პოლიტიკა მიზნად ისახავს ეროვნული ვალუტის მსყიდველობითი უნარის, მთლიანი შიდა პროდუქტის ზრდის პოტენციალისა და საინვესტიციო გარემოს გაუმჯობესებას.

ზედამხედველობა და ფინანსური სტაბილურობა

ბანკის მთავარ მიზანს წარმოადგენს საქართველოს საფინანსო სისტემის სტაბილურობისა და ეფექტიანობის უზრუნველყოფა. ამ მიზნების განხორციელებისთვის ეროვნული ბანკს აქვს უფლებამოსილება ზედამხედველობა გაუწიოს ფინანსური და ფასიანი ქაღალდების ბაზრების სხვადასხვა წარმომადგენლების - კომერციული ბანკების, მიკრობანკების, საბანკო ჯგუფების, არასაბანკო სადეპოზიტო დაწესებულებების, მიკროსაფინანსო ორგანიზაციების, ფასიანი ქაღალდების დამოუკიდებელი რეგისტრატორების, საბროკერო კომპანიების (გარდა სადაზღვევო ბროკერებისა), საფონდო ბირჟის, ცენტრალური დეპოზიტარის, სპეციალიზებული დეპოზიტარის, აქტივების მმართველი კომპანიების, ანგარიშვალდებული საწარმოების, ვალუტის გადამცვლელი პუნქტების, საინვესტიციო ფონდების, საგადახდო სისტემის ოპერატორების, საგადახდო მომსახურების პროვაიდერების, საკრედიტო საინფორმაციო ბიუროს, სესხის გამცემი სუბიექტების, ვირტუალური აქტივის მომსახურების პროვაიდერების და საქართველოს საპენსიო სააგენტოს საქმიანობას.

საქართველოს ეროვნული ბანკი შესაბამისი საზედამხედველო ჩარჩოს ფარგლებში ხელს უწყობს მომხმარებელთა და ინვესტორთა უფლებების დაცვას. ამასთან ერთად, ფინანსური სტაბილურობისა და ფიზიკური პირების კეთილდღეობის ხედვით, სამთავრობო სტრუქტურებიდან, კერძო ფინანსური სექტორიდან და სამოქალაქო საზოგადოებიდან სხვადასხვა დაინტერესებული მხარის ჩართულობით, ბანკმა განავითარა ფინანსური განათლების ეროვნული სტრატეგია, როგორც მომხმარებელთა უფლებების დაცვის და ფინანსური ჩართულობის მიმართულებით გაწეული ძალისხმევის შემავსებელი ნაწილი.

ვალუტის ემისია

მხოლოდ ბანკს აქვს მიმოქცევისათვის განკუთვნილი ლარის ბანკნოტების და მონეტების დამზადებისა და საქართველოს ტერიტორიაზე მათი ემისიის უფლება. ბანკი განსაზღვრავს ლარის ბანკნოტებისა და მონეტების დიზაინს, მასალასა და სხვა მახასიათებლებს, ბანკნოტების ბეჭდვა და მონეტების დამზადება ხდება წამყვანი საერთაშორისო მოწოდებლების მიერ.

საქართველოს ეროვნული ბანკი

ფინანსურ ანგარიშგებასთან თანდართული შენიშვნები
2024 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისათვის
(ათასი ლარი)

საერთაშორისო რეზერვების მართვა

სავალუტო პოლიტიკისა და ოპერაციების მიზნებისთვის, ბანკი ფლობს უცხოურ ვალუტაში დენომინირებული რეზერვების პორტფელს, რაც განკუთვნილია, მაგალითად ფინანსური კრიზისის პერიოდში საგარეო შოკების ზეგავლენის თავიდან ასაცილებლად შესაბამისი ლიკვიდურობის უზრუნველყოფით, საქართველოს მთავრობისათვის და ასევე ბანკისთვის უცხოური ვალუტით გადახდების შეუფერხებლად განხორციელების ხელშეწყობისთვის.

საგადახდო სისტემები

ბანკი ახორციელებს ქვეყანაში უდიდესი საგადახდო სისტემის „დროის რეალურ რეჟიმში ანგარიშსწორების სისტემა“-ის (RTGS) ოპერირებას, რომელიც უზრუნველყოფს ბანკთაშორის ანგარიშსწორებას და საქართველოს მთავრობის გადახდებს ეროვნულ ვალუტაში.

ხელმძღვანელობა

2024 და 2023 წლების 31 დეკემბრის მდგომარეობით ბანკის საბჭო (შემდგომში „საბჭო“) შედგება შემდეგი წევრებისაგან:

თანამდებობა	სახელი, გვარი (2024)	სახელი, გვარი (2023)
თავმჯდომარე	ნათელა თურნავა (პირველი ვიცე-პრეზიდენტი, პრეზიდენტის მოვალეობის შემსრულებელი)	ნათელა თურნავა (პირველი ვიცე-პრეზიდენტი, პრეზიდენტის მოვალეობის შემსრულებელი)
წევრი	ეკატერინე გალდავა (ვიცე-პრეზიდენტი)	ეკატერინე გალდავა (ვიცე-პრეზიდენტი)
წევრი	ეკატერინე მიქაბაძე (ვიცე-პრეზიდენტი)	ეკატერინე მიქაბაძე (ვიცე-პრეზიდენტი)
წევრი	ნანა ყვინიშვილი	ნანა ყვინიშვილი
წევრი	თეიმურაზ ხომერიკი	თეიმურაზ ხომერიკი

საბჭო შედგება 9 წევრებისგან. 2024 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით საბჭოს 4 წევრის პოზიცია იყო ვაკანტური (2023 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით: 4 პოზიცია).

ამ ფინანსური ანგარიშგების გამოშვების თარიღისათვის ნათელა თურნავა არის ბანკის პრეზიდენტი და საბჭოს თავმჯდომარე (ასევე იხილეთ შენიშვნა 30).

ბანკის სათაო ოფისი მდებარეობს შემდეგ მისამართზე: ზვიად გამსახურდიას სანაპირო N1, 0114, თბილისი, საქართველო. 2024 და 2023 წლების 31 დეკემბრის მდგომარეობით, ბანკს აქვს სალარო მომსახურების ერთი ცენტრი. 2024 და 2023 წლების 31 დეკემბრის მდგომარეობით ბანკში დასაქმებული იყო 626 და 601 თანამშრომელი, შესაბამისად.

2. ფინანსური ანგარიშგების მომზადების საფუძველი

შესაბამისობა

წინამდებარე ფინანსური ანგარიშგება მომზადებულია ბუღალტრული აღრიცხვის საერთაშორისო სტანდარტების საბჭოს მიერ გამოშვებული ფინანსური ანგარიშგების საერთაშორისო სტანდარტებთან („ფასს აღრიცხვის სტანდარტები“) სრულ შესაბამისობაში.

ფინანსური ანგარიშგება წარმოდგენილია ეკონომიკური და ბუღალტრული აღრიცხვის ფარგლებში, რომელიც სამართლიანად ასახავს ბანკის ფინანსურ პოზიციას და ამავდროულად ხელს უწყობს ბანკის ოპერაციების ეკონომიკურ ანალიზს. ფინანსური მდგომარეობის ანგარიშგებაში აქტივები და ვალდებულებები გაყოფილია უცხოურ და ეროვნულ ვალუტებად (წარმოდგენილია შესაბამისი სათაურების ქვეშ), რაც უკეთ ასახავს ბანკის ოპერაციების ეკონომიკურ შინაარსსა და რისკებს.

საქართველოს ეროვნული ბანკი

ფინანსურ ანგარიშგებასთან თანდართული შენიშვნები
2024 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისათვის
(ათასი ლარი)

ბანკის აქტივები უცხოურ ვალუტაში ძირითადად დაკავშირებულია ბანკის საერთაშორისო რეზერვების მართვის ფუნქციასთან. ამავდროულად, ბანკის აქტივები და ვალდებულებები ეროვნულ ვალუტაში აღიარებულია იმ ოპერაციების შედეგად, რომლებიც დაკავშირებულია მონეტარული პოლიტიკის გატარებასთან, ფულის მიმოქცევაში გაშვებასთან და კანონით განსაზღვრულ ბანკის სხვა ფუნქციებთან. აქედან გამომდინარე, საერთაშორისო რეზერვებისა და მონეტარული პოლიტიკის ეკონომიკური კონცეფცია დამატებით ნაჩვენებია საერთაშორისო რეზერვებისა და მონეტარული პოლიტიკის ინსტრუმენტების ქვე-სათაურების ქვეშ, შესაბამისად. მოგება ან ზარალის და სხვა სრული შემოსავლის ანგარიშგება განცალკევებით წარმოდგენს საპროცენტო შემოსავლებს/ხარჯებს და არასაპროცენტო შემოსავლებს/ხარჯებს ბანკის ოპერაციების მიხედვით. ფულადი სახსრების მოძრაობის ანგარიშგება წარმოდგენილია პირდაპირი მეთოდის გამოყენებით.

შეფასების საფუძველი

წინამდებარე ფინანსური ანგარიშგება მომზადებულია ისტორიული ღირებულების საფუძველზე, გარდა რეალური ღირებულებით მოგებაში ან ზარალში ასახვით შეფასებული ფინანსური ინსტრუმენტებისა, ინვესტიციებისა, რომლებიც შეფასებულია რეალური ღირებულებით, სხვა სრულ შემოსავალში ასახვით და მონეტარული ოქროსი, რომელიც შეფასებულია რეალური ღირებულებით მოგებაში ან ზარალში ასახვით.

მონეტარული ოქრო

მონეტარული ოქროს განსაზღვრების, აღრიცხვის და წარდგენის მიდგომების ჩამოყალიბებისას, ბანკი აცნობიერებს, რომ ფასს სტანდარტები არ ითვალისწინებს სპეციფიკურ განმარტებებს ამ საკითხთან მიმართებით. აქედან გამომდინარე ბანკი მოქმედებს ბასს 8 „სააღრიცხვო პოლიტიკები, ცვლილებები სააღრიცხვო შეფასებებში და შეცდომები“-ის 10-12 პუნქტების შესაბამისად და აყალიბებს საკუთარ მიდგომა ამ მიმართულებით, საერთაშორისო პრაქტიკის გათვალისწინებით.

სამუშაო და ანგარიშგების წარდგენის ვალუტა

ვინაიდან ბანკის ძირითადი ამოცანაა ფასების სტაბილურობის უზრუნველყოფა, რომელიც გულისხმობს ღია ბაზრის ოპერაციების მნიშვნელოვან როლს მონეტარული პოლიტიკის განხორციელებაში, მისი ძირითადი საქმიანობა, შესაბამისად, არის ლარის ბანკნოტებისა და მონეტების გამოშვება, რომელიც საქართველოს ეროვნული ვალუტაა და რომელიც წინამდებარე ფინანსური ანგარიშგების მიზნებისთვის სამუშაო და წარდგენის ვალუტას წარმოადგენს. მამასადამე, ყველა ნაშთი და ოპერაცია, რომელიც ასახულია ლარის გარდა სხვა ვალუტაში განიხილება როგორც „უცხოური ვალუტა“. წინამდებარე ფინანსური ანგარიშგება წარმოდგენილია ათას ლარში გარდა შემთხვევებისა, როდესაც სხვანაირად არის მითითებული.

ლარში წარმოდგენილი ყველა ფინანსური ინფორმაცია დამრგვალებულია უახლოეს ათასეულამდე, გარდა სხვაგვარად მითითებული შემთხვევებისა.

3. არსებითი სააღრიცხვო პოლიტიკა

ქვემოთ მოცემული სააღრიცხვო პოლიტიკა არის გამოყენებული ამ ანგარიშგებაში წარმოდგენილი ყველა პერიოდისათვის და ბანკი მას იყენებს თანამიმდევრულად.

ფინანსური ინსტრუმენტები

ფინანსური ინსტრუმენტი არის ნებისმიერი ხელშეკრულება, რომელიც წარმოშობს როგორც ერთი მხარის ფინანსურ აქტივს ასევე მეორე მხარის ფინანსურ ვალდებულებას ან წილობრივ ინსტრუმენტს.

საქართველოს ეროვნული ბანკი

ფინანსურ ანგარიშგებასთან თანდართული შენიშვნები

2024 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისათვის

(ათასი ლარი)

ბანკის ფინანსური ინსტრუმენტების პორტფელში წარმოდგენილია ფასიანი ქაღალდები ეროვნულ ვალუტაში, უცხოური ქვეყნების მთავრობების, საერთაშორისო საფინანსო ინსტიტუტების (სუპრანაციონალური) და სახელმწიფო სააგენტოების მიერ ემიტირებული ფასიანი ქაღალდები, საპროცენტო განაკვეთების ფიუჩერსული კონტრაქტები და ოფციონები, საერთაშორისო სავალუტო ფონდთან (სსფ) ანგარიშები, ფულადი სახსრები და მათი ეკვივალენტები, მოთხოვნები საერთაშორისო საფინანსო ორგანიზაციების მიმართ, ვალდებულებები ფინანსთა სამინისტროს, სსფ-სა და ადგილობრივი კომერციული ბანკების მიმართ და სხვა ფინანსური აქტივები და ვალდებულებები. ბანკი ფინანსურ ინსტრუმენტებს აღრიცხავს ფასს 9 – „ფინანსური ინსტრუმენტები“ შესაბამისად და წარადგენს ამ ინსტრუმენტებს ფასს 7- „ფინანსური ინსტრუმენტები: განმარტებითი შენიშვნები“ და ფასს 13 „რეალური ღირებულებით შეფასება“ შესაბამისად.

კლასიფიკაცია

ბანკი ფინანსური აქტივების კლასიფიკაციას ახდენს შემდეგ კატეგორიებად: შეფასებული ამორტიზებული ღირებულებით (AC), შეფასებული რეალური ღირებულებით სხვა სრულ შემოსავალში ასახვით (FVOCI) და შეფასებული რეალური ღირებულებით მოგებაში ან ზარალში ასახვით (FVTPL). კლასიფიკაცია დამოკიდებულია ბიზნეს მოდელზე, რომლის მიხედვითაც იმართება ფინანსური აქტივები და მათი სახელშეკრულებო ფულადი ნაკადების მახასიათებლებზე. ბანკის ფინანსური ვალდებულებები კლასიფიცირებულია, როგორც შემდგომში ამორტიზებული ღირებულებით შეფასებული, გარდა ვალდებულებებისა, რომლებიც წარმოადგენენ წარმოებულ ფინანსურ ინსტრუმენტებს, რომლებიც შეფასებულია რეალური ღირებულებით მოგებაში ან ზარალში ასახვით. ფინანსური აქტივებისა და ფინანსური ვალდებულებების კლასიფიკაცია განისაზღვრება მათი თავდაპირველი აღიარების მომენტში.

ფინანსური აქტივი ფასდება ამორტიზებული ღირებულებით, თუ ორივე შემდეგი პირობა დაკმაყოფილებულია და ის საკუთარი შეხედულებისამებრ არ არის კლასიფიცირებული როგორც შეფასებული რეალური ღირებულებით მოგებაში ან ზარალში ასახვით:

- საწარმო ფინანსურ აქტივს ფლობს ისეთი ბიზნესმოდელის პირობებში, რომლის მიზანია ფინანსური აქტივების ფლობა სახელშეკრულებო ფულადი ნაკადების მიღების მიზნით; და
- ფინანსური აქტივის სახელშეკრულებო პირობები კონკრეტულ თარიღებს ადგენს ისეთი ფულადი ნაკადების მიღებისთვის, რომლებიც წარმოადგენს მხოლოდ ძირი თანხისა და ძირი თანხის დაუფარავ ნაწილთან დაკავშირებული პროცენტის გადახდას.

სავალო ფინანსური ინსტრუმენტი ფასდება რეალური ღირებულებით, სხვა სრულ შემოსავალში ასახვით, თუ ორივე შემდეგი პირობა დაკმაყოფილებულია და ის საკუთარი შეხედულებისამებრ არ არის კლასიფიცირებული როგორც შეფასებული რეალური ღირებულებით მოგებაში ან ზარალში ასახვით:

- საწარმო ფინანსურ აქტივს ფლობს ისეთი ბიზნესმოდელის პირობებში, რომლის მიზანია როგორც სახელშეკრულებო ფულადი ნაკადების მიღება, ასევე ფინანსური აქტივების გაყიდვა; და
- ფინანსური აქტივის სახელშეკრულებო პირობები კონკრეტულ თარიღებს ადგენს ისეთი ფულადი ნაკადების მიღებისთვის, რომლებიც წარმოადგენს მხოლოდ ძირი თანხისა და ძირი თანხის დაუფარავ ნაწილთან დაკავშირებული პროცენტის გადახდას.

იმ სავალო ფინანსური ინსტრუმენტების შემოსულობა და ზარალი, რომლებიც შეფასებულია რეალური ღირებულებით სხვა სრულ შემოსავალში ასახვით, აღიარდება სხვა სრულ შემოსავალში, გარდა შემდეგისა, რაც აღიარდება მოგებაში ან ზარალში იმავე სახით როგორც აქტივებისთვის, რომლებიც ფასდება ამორტიზებული ღირებულებით:

- საპროცენტო შემოსავალი ეფექტური საპროცენტო განაკვეთის მეთოდის გამოყენებით;
- მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალი და მისი ანულირება; და
- სავალუტო კურსების ცვლილებით განპირობებული შემოსულობა ან ზარალი

საქართველოს ეროვნული ბანკი

ფინანსურ ანგარიშგებასთან თანდართული შენიშვნები

2024 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისათვის

(ათასი ლარი)

როდესაც ხდება იმ სავალო ფინანსური აქტივის აღიარების შეწყვეტა, რომელიც შეფასებულია რეალური ღირებულებით სხვა სრულ შემოსავალში ასახვით, ადრე სხვა სრულ შემოსავალში აღიარებული დაგროვილი შემოსულობა ან ზარალი საკუთარი კაპიტალიდან რეკლასიფიცირდება მოგებაში ან ზარალში.

ყველა სხვა ფინანსური აქტივი კლასიფიცირებულია, როგორც რეალური ღირებულებით შეფასებული მოგებაში ან ზარალში ასახვით.

თავდაპირველი აღიარების მომენტში, ბანკს შეუძლია იმ ფინანსურ აქტივს, რომელიც სხვა მხრივ აკმაყოფილებს მოთხოვნებს, რათა შეფასდეს ამორტიზებული ღირებულებით ან რეალური ღირებულებით სხვა სრულ შემოსავალში ასახვით, საკუთარი ინიციატივით, მიანიჭოს კატეგორია „რეალური ღირებულებით შეფასებული მოგებაში ან ზარალში ასახვით“, თუ ამგვარი კლასიფიკაცია მთლიანად აღმოფხვრის, ან მნიშვნელოვნად ამცირებს სააღრიცხვო შეუსაბამოებს, რაც სხვა მხრივ წარმოიქმნებოდა.

ბიზნესმოდელის შეფასება

ბანკი პორტფელის დონეზე აფასებს იმ ბიზნესმოდელის მიზანს, რომლის პირობებშიც ის ფლობს აქტივს, რადგან ეს საუკეთესოდ ასახავს თუ როგორ იმართება საქმიანობა და თუ როგორ მიეწოდება ინფორმაცია ხელმძღვანელობას. გაითვალისწინება შემდეგი ინფორმაცია:

- პორტფელის ფლობის მიზანი;
- გაყიდვების (როგორც წარსული, ისე მომავალი) სიხშირე, მოცულობა და დრო;
- ის, თუ როგორ ხდება ბიზნესმოდელისა და ფინანსური აქტივების შედეგების შეფასება და ანგარიშგება ბანკის ხელმძღვანელობასთან;
- რისკები, რომლებიც გავლენას ახდენენ ბიზნესმოდელის შედეგებზე, კერძოდ, თუ როგორ იმართება ეს რისკები (რათა მიზანი მიღწეულ იქნას);
- თუ რამდენად შეადგენს სახელშეკრულებო ფულადი ნაკადების მიღება (მაგალითად, საპროცენტო შემოსავალი) პორტფელზე უკუგების მნიშვნელოვან ნაწილს;

შეფასება იმისა, თუ რამდენად წარმოადგენს სახელშეკრულებო ფულადი ნაკადები მხოლოდ ძირითადი თანხისა და ძირითადი თანხის დაუფარავ ნაწილთან დაკავშირებული პროცენტის გადახდას

იმის შესაფასებლად, თუ რამდენად წარმოადგენს სახელშეკრულებო ფულადი ნაკადები მხოლოდ ძირითადი თანხისა და ძირითადი თანხის დაუფარავ ნაწილთან დაკავშირებული პროცენტის გადახდას, ძირითადი თანხა განისაზღვრება, როგორც ფინანსური აქტივის რეალური ღირებულება თავდაპირველი აღიარებისას. პროცენტი განისაზღვრება, როგორც ფულის დროითი ღირებულების ანაზღაურება, გარკვეული პერიოდის განმავლობაში დაუფარავ ძირითადი თანხასთან დაკავშირებული საკრედიტო რისკისა და გასესხებასთან დაკავშირებული სხვა ტიპური რისკებისა და დანახარჯების (მაგალითად, ლიკვიდურობის რისკი და ადმინისტრაციული ხარჯები) სანაცვლოდ, ასევე მოგების მარჟა.

იმის შეფასებისას, თუ რამდენად წარმოადგენს სახელშეკრულებო ფულადი ნაკადები მხოლოდ ძირითადი თანხისა და ძირითადი თანხის დაუფარავ ნაწილთან დაკავშირებული პროცენტის გადახდას, ბანკი ითვალისწინებს ინსტრუმენტის სახელშეკრულებო პირობებს. აღნიშნული მოიცავს შეფასებას, თუ რამდენად შეიცავს ფინანსური აქტივი სახელშეკრულებო პირობას, რომელსაც შეუძლია სახელშეკრულებო ფულადი ნაკადების ვადის ან მოცულობის შეცვლა ისე, რომ აღარ კმაყოფილდებოდეს ეს მდგომარეობა. შეფასებისას ბანკი ითვალისწინებს:

- პირობით მოვლენებს, რომლებიც შეცვლიდა ფულადი ნაკადების მოცულობას და ვადას;
- ლევერიჯის მახასიათებლებს;
- წინასწარი გადახდის და ვადის გაგრძელების პირობებს;
- პირობებს, რომლებიც ზღუდავენ ბანკის მოთხოვნას ფულად ნაკადებზე კონკრეტული აქტივებიდან (მაგალითად, რეგრესის უფლების არმქონე შეთანხმებები), და
- მახასიათებლებს, რომლებიც ახდენენ ფულის დროითი ღირებულების ანაზღაურების მოდიფიცირებას - ანუ საპროცენტო განაკვეთების პერიოდული განახლებას

საქართველოს ეროვნული ბანკი

ფინანსურ ანგარიშგებასთან თანდართული შენიშვნები
2024 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისათვის
(ათასი ლარი)

ფინანსური აქტივებისა და ვალდებულებების საწყისი აღიარება

ბანკი ფინანსურ აქტივებს და ვალდებულებებს აღიარებს ფინანსური მდგომარეობის ანგარიშგებაში, როდესაც ის ხდება ინსტრუმენტის სახელშეკრულებო პირობების მონაწილე. ფინანსური აქტივის და ვალდებულებების ჩვეულებრივი ყიდვის ან გაყიდვის აღიარება ხდება განაღდების დღის მდგომარეობით აღრიცხვის გამოყენებით.

ფინანსური აქტივები და ფინანსური ვალდებულებები თავდაპირველად აღიარდება რეალური ღირებულებით და, იმ ფინანსური აქტივებისა და ვალდებულებების შემთხვევაში, რომლებიც არ აღიარდება რეალური ღირებულებით მოგებაში ან ზარალში ასახვით, ემატება ის დანახარჯები, რომლებიც უშუალოდ მიეკუთვნება ფინანსური აქტივის შეძენას ან ფინანსური ვალდებულების ემისიას. გარიგების დანახარჯები, რომლებიც პირდაპირ უკავშირდება მოგებაში ან ზარალში ასახვით რეალური ღირებულებით აღრიცხული ფინანსური აქტივებისა და ვალდებულებების შესყიდვას, მაშინვე აღიარდება მოგებაში ან ზარალში. მათი შემდგომი შეფასების სააღრიცხვო პოლიტიკა გამჟღავნებულია ქვემოთ, შესაბამის სააღრიცხვო პოლიტიკებში.

ფინანსური აქტივებისა და ვალდებულებების აღიარების შეწყვეტა

ფინანსური აქტივები

ბანკი ფინანსური აქტივების აღიარებას წყვეტს, როდესაც აქტივიდან ფულადი სახსრების მიღების უფლების ხელშეკრულებით გათვალისწინებული ვადა ამოიწურება, ან თუ ის სხვა საწარმოს გადასცემს ფინანსურ აქტივებს და შესაბამისად აქტივის ფლობასთან დაკავშირებულ მნიშვნელოვან რისკებს და სარგებელს, ან თუ ბანკი არ გადასცემს და არ ინარჩუნებს საკუთრებასთან დაკავშირებულ რისკებს და სარგებელს და არ ინარჩუნებს კონტროლს ფინანსურ აქტივზე. თუ ბანკი არც გადასცემს და არც ინარჩუნებს აქტივის ფლობასთან დაკავშირებულ მნიშვნელოვან რისკებსა და სარგებელს და აგრძელებს გადაცემული აქტივის კონტროლს, იგი აღიარებს აქტივში შენარჩუნებულ მონაწილეობას და მასთან დაკავშირებულ ვალდებულებას შესაძლო გადასახდელი თანხის ოდენობით. იმ შემთხვევაში თუ ბანკი იტოვებს გადაცემულ ფინანსურ აქტივთან დაკავშირებულ მნიშვნელოვან რისკებსა და სარგებელს, იგი აგრძელებს ფინანსური აქტივის და ასევე მიღებული ფულადი სახსრებით უზრუნველყოფილი სესხების აღიარებას.

ფინანსური აქტივის აღიარების სრულიად შეწყვეტისას სხვაობა აქტივის საბალანსო ღირებულებასა და მიღებული და მისაღები ანაზღაურების და სხვა სრულ შემოსავლებში აღიარებული და კაპიტალში დაგროვილი მოგებისა ან ზარალის ჯამს შორის, ექვემდებარება აღიარებას მოგებაში ან ზარალში.

ფინანსური აქტივის აღიარების შეწყვეტისას, გარდა მთლიანი შეწყვეტისა (მაგალითად, როდესაც ბანკი ინარჩუნებს უფლებას გამოისყიდოს გადაცემული აქტივის ნაწილი), ბანკი ანაწილებს ფინანსური აქტივის ადრინდელ საბალანსო ღირებულებას იმ ნაწილზე, რომლის აღიარებაც გრძელდება მონაწილეობის პროპორციულად და იმ ნაწილზე, რომლის აღიარებაც უკვე შეწყდა, ამ ნაწილების გადაცემის განხორციელების დღისათვის არსებულ რეალურ ღირებულებაზე დაყრდნობით. მოგებაში ან ზარალში აღიარდება სხვაობა შეწყვეტილ ნაწილზე გადანაწილებულ საბალანსო ღირებულებასა და შეწყვეტილ ნაწილზე მიღებული კომპენსაციისა და ნებისმიერი აკუმულირებული შემოსულობის ან ზარალის ჯამს შორის, რომელიც გადანაწილებული იყო სხვა სრულ შემოსავალში აღიარებულ ნაწილზე. აკუმულირებული შემოსავალი ან ზარალი, რომელიც აღიარებული იყო სხვა სრულ შემოსავალში, გადანაწილდება იმ ნაწილებს შორის, რომელთა აღიარებაც გრძელდება და რომელთა აღიარებაც უკვე შეწყდა ამ ნაწილების შესაბამის რეალურ ღირებულებებზე დაყრდნობით.

საქართველოს ეროვნული ბანკი

ფინანსურ ანგარიშგებასთან თანდართული შენიშვნები
2024 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისათვის
(ათასი ლარი)

ფინანსური ვალდებულებები

ბანკი ფინანსური ვალდებულებების აღიარებას წვევს მხოლოდ და მხოლოდ იმ შემთხვევაში, როდესაც ბანკის ვალდებულება დაიფარება, გაუქმდება, ან ვადა გაუვა. როდესაც არსებული ფინანსური ვალდებულება ენაცვლება იმავე მსესხებლისაგან მიღებულ მეორე ვალდებულებას, არსებითად განსხვავებული პირობებით, ან არსებული ვალდებულების პირობები არსებითად იცვლება, ამგვარი ცვლილება ან მოდიფიკაცია განიხილება, როგორც თავდაპირველი ფინანსური ვალდებულების ანუღირება და ახალი ფინანსური ვალდებულების აღიარება. სხვაობა ფინანსური ვალდებულების საბალანსო ღირებულებასა და მიღებულ ან გადახდილ თანხას შორის აისახება მოგებაში ან ზარალში.

შეფასების პრინციპები

რეალური ღირებულება

რეალური ღირებულება არის თანხა, რომელიც მიიღება აქტივის გაყიდვიდან ან გადაიხდება ვალდებულებების გადაცემისას ჩვეულებრივი გარიგებების ფარგლებში ბაზრის მონაწილეებს შორის შეფასების თარიღისათვის ძირითად ბაზარზე ან მისი არარსებობის შემთხვევაში უფრო სამედიო ბაზარზე, რომელიც ბანკისათვის ხელმისაწვდომია მოცემული დღისათვის. ვალდებულების რეალური ღირებულება ასახავს მისი გადაუხდელობის რისკს.

ბანკი ინსტრუმენტის რეალურ ღირებულებას აფასებს ამ ინსტრუმენტისათვის აქტიურ ბაზარზე კოტირებული ფასების გამოყენებით იმ შემთხვევაში თუ ეს ინფორმაცია ხელმისაწვდომია. ბაზარი არის აქტიური, თუ გარიგებები წარმოებს საკმარისი სიხშირით და მოცულობით, რაც უზრუნველყოფს ფასების შესახებ ინფორმაციის რეგულარულად მიღებას.

იმ შემთხვევაში, თუ აქტიურ ბაზარზე არ არსებობს კოტირებული ფასები, ბანკი იყენებს შეფასების მეთოდებს, რომლებიც მაქსიმალურად იყენებენ შესაბამისი ბაზრის მონაცემებს და მინიმალურად ეყრდნობიან არადაკვირვებად მონაცემებს. შერჩეული შეფასების ტექნიკა ითვალისწინებს ყველა ფაქტორს, რომელსაც ბაზრის მონაწილეები გაითვალისწინებდნენ არსებულ პირობებში.

ფინანსური ინსტრუმენტის თავდაპირველი აღიარებისას ფინანსური ინსტრუმენტების რეალური ღირებულების საუკეთესო მაჩვენებელი არის გარიგების ღირებულება, ანუ მიღებული და გადახდილი თანხების რეალური ღირებულება. თუ ბანკი მიიჩნევს, რომ საწყისი აღიარებისას რეალური ღირებულება განსხვავდება გარიგების ღირებულებისაგან და რეალური ღირებულების დადგენა ვერ ხერხდება ვერც კოტირებული ფასების საშუალებით აქტიურ ბაზარზე იდენტური აქტივის ან ვალდებულებისათვის, ვერც შეფასების ტექნიკის გამოყენებით, რომელიც ეყრდნობა დაკვირვებადი ბაზრის მონაცემებს, ფინანსური ინსტრუმენტი თავდაპირველად აღიარდება რეალური ღირებულებით და სხვაობა გარიგების ღირებულებასა და რეალურ ღირებულებას შორის გადავადდება. შემდგომში ეს სხვაობა აღიარდება მოგებაში ან ზარალში ფინანსური ინსტრუმენტის სიცოცხლის ვადის განმავლობაში, მაგრამ არაუგვიანეს მომენტისა, როდესაც შესაძლებელი გახდება შეფასება ან ტრანზაქცია დაიხურება.

რეალური ღირებულების დასადგენად ბანკი იყენებს კოტირებულ საბაზრო ფასებს. კოტირებული საბაზრო ფასები საერთაშორისო ფასიანი ქაღალდებისათვის მიიღება ყოველდღიურად ბლუმბერგის სისტემიდან და ეფუძნება მიმდინარე მიწოდების ფასებს. ბანკის ხელმძღვანელობის აზრით, ეს ფასები საკმარისად ასახავს ფასიანი ქაღალდების ღირებულებას საერთაშორისო ბაზრებზე მიმდინარე მომენტისათვის არსებულ საბაზრო ინფორმაციაზე დაყრდნობით და სრულად შეესაბამება ბანკის ხელმძღვანელობის მიერ განსაზღვრულ სააღრიცხვო პოლიტიკას.

საქართველოს ეროვნული ბანკი

ფინანსურ ანგარიშგებასთან თანდართული შენიშვნები
2024 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისათვის
(ათასი ლარი)

თუ არ არსებობს აქტიური ბაზარი ინვესტიციებისთვის, ბანკი რეალურ ღირებულებას განსაზღვრავს წმინდა ფულადი ნაკადების დისკონტირებული ღირებულების ანალიზისა და შეფასების სხვა სათანადო მეთოდების საშუალებით. შეფასების ტექნიკები მოიცავს საფონდო ბირჟაზე გათვითცნობიერებულ და სურვილის მქონე მხარეებს შორის „გაშლილი ხელის მანძილის“ პრინციპით დადებული უკანასკნელი გარიგებების გამოყენებას, არსებითად ისეთივე სხვა ინსტრუმენტის მიმდინარე რეალური ღირებულების გამოყენებას და დისკონტირებული ფულადი სახსრების ანალიზს, რომელიც მაქსიმალურად იყენებს საბაზრო მონაცემებს და მინიმალურად ეყრდნობა ორგანიზაციის სპეციფიკურ მონაცემებს.

ამორტიზებული ღირებულება

ფინანსური აქტივების და ვალდებულებების ამორტიზებული ღირებულება არის ღირებულება, რომელიც მიიღება შემდეგნაირად: ფინანსური აქტივის ან ვალდებულების ღირებულებას თავდაპირველი აღიარების დროს, გამოკლებული ძირითადი გადასახდელი თანხები, დამატებული ან გამოკლებული აკუმულირებული ამორტიზაცია თავდაპირველ ღირებულებასა და დაფარვის დროინდელ ღირებულებას შორის ნებისმიერ სხვაობაზე ეფექტური საპროცენტო მეთოდის გამოყენებით და გამოკლებული მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის ნაზარდი რეზერვი. პრემია და დისკონტი, საწყისი ხარჯების ჩათვლით, გათვალისწინებულია შესაბამისი ინსტრუმენტის საბალანსო ღირებულებაში და მისი ამორტიზაცია ხდება ეფექტური საპროცენტო განაკვეთით.

ფინანსური აქტივები

ფულადი სახსრები და მათი ეკვივალენტები

ფულადი სახსრები და მათი ეკვივალენტები მოიცავს ფულს სალაროში დენომინირებულს უცხოურ ვალუტაში, თავისუფალ სახსრებს საკორესპონდენტო ანგარიშებზე და გაცემის დღიდან ოთხმოცდაათ დღემდე დაფარვის საწყისი ვადის მოთხოვნებს ფინანსური ინსტიტუტების მიმართ, ვადიან დეპოზიტების ჩათვლით. ფულადი სახსრები და მათი ეკვივალენტები შემდგომ შეფასებულნი არიან ამორტიზებული ღირებულებით.

მონეტარული ოქრო

მონეტარული ოქრო არის ოქრო, რომელსაც ფლობს ბანკი და განსაზღვრავს როგორც საერთაშორისო რეზერვების ნაწილს. მონეტარულ ოქროს ბანკი შეიძლება ფლობდეს როგორც ოქროს ზოდების სახით, ისე არარეზიდენტთან ოქროს ანგარიშების (allocated ან unallocated) სახით, რომლებიც იძლევა მოთხოვნის უფლებას ოქროს მოწოდებაზე. მონეტარული ოქროს ზოდების სისუფთავის ხარისხი არის არანაკლებ 995/1000.

ფინანსური მდგომარეობის ანგარიშგებაში მონეტარული ოქრო განიხილება, როგორც უცხოური ვალუტის აქტივი და წარმოდგენილია ცალკე პუნქტად საერთაშორისო რეზერვების შემადგენლობაში. მონეტარული ოქრო ფასდება რეალური ღირებულებით მოგებაში ან ზარალში ასახვით და ფასდება ყოველდღიურად, ლონდონის ოქროს ბირჟაზე (London Bullion Market Association - LBMA) გადაფასების თარიღის დღის დახურვის ფასის საფუძველზე. მონეტარული ოქროსთვის ბანკი იყენებს ისეთივე სააღრიცხვო პოლიტიკას, რომელსაც ის იყენებს უცხოური ვალუტებისთვის, როგორც ბუღალტრული აღრიცხვის ისე, ანგარიშგების მიზნებისთვის. შესაბამისად ღირებულების ცვლილება აღირიცხება მოგებაში ან ზარალში, როგორც არარეალიზებული შემოსულობა/ზარალი უცხოური ვალუტებთან დაკავშირებულ საკურსო სხვაობასთან ერთად. სხვაობა გაყიდვის ფასსა და საბალანსო ღირებულებას შორის აღიარდება მოგებაში ან ზარალში როგორც რეალიზებული შემოსულობა/ზარალი.

საქართველოს ეროვნული ბანკი

ფინანსურ ანგარიშგებასთან თანდართული შენიშვნები
2024 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისათვის
(ათასი ლარი)

საერთაშორისო სავალუტო ფონდისა (IMF) და სხვა საერთაშორისო ფინანსური ინსტიტუტების წევრობა

„კანონის“ მე-5 მუხლის შესაბამისად, ეროვნულ ბანკს, როგორც საქართველოს წარმომადგენელს, აქვს უფლება აიღოს ვალდებულებანი და აწარმოოს საერთაშორისო ორგანიზაციების (მაგალითად “IMF”, მსოფლიო ბანკი) მუშაობაში საქართველოს მონაწილეობასთან დაკავშირებული ოპერაციები, რაც ასევე მოიცავს ამ ორგანიზაციებისათვის საწევრო შენატანების გადახდას.

ამორტიზებული ღირებულებით შეფასებული ფინანსური აქტივები

ჩვეულებრივი საქმიანობის პირობებში ბანკი ფლობს სესხებს, დეპოზიტებს, მიმდინარე ანგარიშებს და სხვა მოთხოვნებს ფინანსური ინსტიტუტების მიმართ სხვადასხვა პერიოდულობით. ბიზნესმოდელის მიზანი, რომლის პირობებშიც იმართება ეს ფინანსური აქტივები, მიიღწევა სახელშეკრულებო ფულადი ნაკადების მიღებით. ამ ფინანსური აქტივის სახელშეკრულებო პირობები კონკრეტულ თარიღებს ადგენს ისეთი ფულადი ნაკადების მიღებისთვის, რომლებიც წარმოადგენს მხოლოდ ძირი თანხისა და ძირი თანხის დაუფარავ ნაწილთან დაკავშირებული პროცენტის გადახდას. ამ კატეგორიაში მოიაზრება მოთხოვნები ფინანსური ინსტიტუტების მიმართ და სხვა ფინანსური აქტივები. ამორტიზებული ღირებულებით შეფასებული ბანკის ინვესტიციები აგრეთვე მოიცავს საქართველოს მთავრობის ფასიან ქაღალდებს.

იმ სავალო ფინანსური ინსტრუმენტის პრემია და დისკონტი, რომლებიც შეფასებულია ამორტიზებული ღირებულებით, აღიარდება ეფექტური საპროცენტო განაკვეთის მეთოდის გამოყენებით ამორტიზებული ღირებულების გამოთვლის მეშვეობით. დარიცხული პროცენტი აღიარდება მოგება ან ზარალის და სხვა სრული შემოსავლის ანგარიშგების შესაბამის მუხლებში. ეფექტური საპროცენტო განაკვეთის მეთოდი ითვალისწინებს თანდაყოლილი განაკვეთის გამოყენებას, რომლის მიხედვითაც ხდება მომავალი ფულადი ნაკადების დისკონტირება ფინანსური ინსტრუმენტის მოსალოდნელი არსებობის მანძილზე, ისე რომ პროცენტი აღიარდეს მუდმივი შემოსავლიანობის მქონე განაკვეთის საფუძველზე.

რეალური ღირებულებით მოგებაში ან ზარალში ასახვით შეფასებული ინვესტიციები

ბანკის ინვესტიციები, რომლებიც შეფასებულია რეალური ღირებულებით მოგებაში ან ზარალში ასახვით შედგება საერთაშორისო რეზერვების ნაწილისგან, რომელიც იმართება საერთაშორისო ანგარიშსწორების ბანკის მიერ, რაც წარმოადგენს ინვესტიციას საერთაშორისო ანგარიშსწორების ბანკის საინვესტიციო კალათაში (BISIP CNY). ბიზნესმოდელის მიზანი, რომლის მიხედვითაც იმართება ინვესტიცია, მიიღწევა სახელშეკრულებო ფულადი ნაკადების მიღებით. თუმცა, სახელშეკრულებო პირობები არ წარმოქმნის კონკრეტულ თარიღებში ისეთ ფულად ნაკადებს, რომლებიც წარმოადგენს მხოლოდ ძირი თანხისა და ძირი თანხის დაუფარავ ნაწილთან დაკავშირებული პროცენტის გადახდას.

წარმოებული ფინანსური ინსტრუმენტები

ბანკი უცხოური ფასიანი ქაღალდების პორტფელის საპროცენტო რისკის მართვისათვის იყენებს საპროცენტო განაკვეთის ფიუჩერსულ კონტრაქტებს და ოფციონებს, რომლებით ვაჭრობაც მიმდინარეობს საზღვარგარეთის ბირჟებზე. ბირჟაზე ნავაჭრი საპროცენტო განაკვეთის ფიუჩერსული კონტრაქტები არის პროცენტის მატარებელ ინსტრუმენტზე მიბმული ფიუჩერსული კონტრაქტები, რომლებიც ბანკს საშუალებას აძლევს პროცენტის მატარებელ ინსტრუმენტზე დააფიქსიროს ფასი მომავალი თარიღისათვის. ბირჟაზე ნავაჭრი საპროცენტო განაკვეთის ფიუჩერსული კონტრაქტების ოფციონი წარმოადგენს წარმოებულ ფინანსურ ინსტრუმენტს, რომელიც საშუალებას აძლევს მფლობელს მიიღოს სარგებელი საპროცენტო განაკვეთების ცვლილებისაგან. ბანკი ასევე იყენებს უცხოური ვალუტის წარმოებულ ინსტრუმენტებს უცხოურ ვალუტაში არსებულ ინვესტიციებზე სავალუტო რისკის მართვისთვის.

საქართველოს ეროვნული ბანკი

ფინანსურ ანგარიშგებასთან თანდართული შენიშვნები
2024 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისათვის
(ათასი ლარი)

საპროცენტო განაკვეთების ფიუჩერსები და ოფციონები კლასიფიცირდება, როგორც „რეალური ღირებულებით შეფასებული მოგებაში ან ზარალში ასახვით“. წარმოებული ინსტრუმენტები თავდაპირველად აღიარდება რეალური ღირებულებით კონტრაქტის დადების თარიღისათვის და შემდგომ ანგარიშგების ყოველი თარიღისათვის გადაფასდება რეალური ღირებულებით. ანგარიშგების თარიღისათვის რეალური ღირებულება ეფუძნება ბლუმბერგით მიღებულ მიწოდების ფასებს და მიღებული გადაფასების მოგება/ზარალი აისახება არარეალიზებული მოგება/ზარალის მუხლით მოგება ან ზარალის და სხვა სრული შემოსავლის ანგარიშგებაში. წარმოებული ინსტრუმენტები ასახულია აქტივებად თუ მათი რეალური ღირებულება დადებითია და ვალდებულებებად, თუ რეალური ღირებულება უარყოფითია.

რეალური ღირებულებით სხვა სრულ შემოსავალში ასახვით შეფასებული ინვესტიციები

ბანკის ინვესტიციები, რომლებიც შეფასებულია რეალური ღირებულებით სხვა სრულ შემოსავალში ასახვით მოიცავს საქართველოს და უცხო ქვეყნების მთავრობების, საერთაშორისო საფინანსო ინსტიტუტებისა და უცხოური სახელმწიფო სააგენტოების მიერ გამოშვებულ სავალო ფასიან ქაღალდებს. ფასიანი ქაღალდები წარმოადგენენ ბანკის საერთაშორისო რეზერვების პორტფელის ნაწილს ან მონეტარული პოლიტიკის ინსტრუმენტს. აღნიშნული სავალო ფასიანი ქაღალდები იმართება იმ ბიზნესმოდელის პირობებში, რომლის მიზანიც მიიღწევა როგორც ფინანსური აქტივების ფლობით სახელშეკრულებო ფულადი ნაკადების მიღების მიზნით, ისე ფინანსური აქტივების გაყიდვით. სავალო ფასიანი ქაღალდები კლასიფიცირდება, როგორც რეალური ღირებულებით სხვა სრულ შემოსავალში ასახვით, იმ პირობით, რომ ფინანსური აქტივის სახელშეკრულებო პირობები კონკრეტულ თარიღებს ადგენს ისეთი ფულადი ნაკადების მიღებისთვის, რომლებიც წარმოადგენს მხოლოდ ძირითადი თანხისა და ძირითადი დაუფარავ ნაწილთან დაკავშირებული პროცენტის გადახდას.

მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალი

ბანკი აღიარებს ზარალის რეზერვს მოსალოდნელ საკრედიტო ზარალთან დაკავშირებით იმ სავალო ფინანსური ინსტრუმენტებისთვის, რომლებიც შეფასებულია ამორტიზებული ღირებულებით ან რეალური ღირებულებით სხვა სრულ შემოსავალში ასახვით.

ბანკის ზარალის რეზერვი შეფასებულია არსებობის მანძილზე მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის ოდენობით, გარდა შემდეგი შემთხვევებისა, რომლებისთვისაც ზარალის რეზერვი შეფასებულია 12-თვიანი საკრედიტო ზარალის ოდენობით:

- სავალო საინვესტიციო ფასიანი ქაღალდები, რომლებიც ანგარიშგების თარიღისთვის დაბალი საკრედიტო რისკის მქონეა;
- სხვა ფინანსური ინსტრუმენტები, რომელთათვისაც საკრედიტო რისკი მნიშვნელოვნად არ გაზრდილა მათი თავდაპირველი აღიარების შემდგომ.

ბანკი მიიჩნევს რომ სავალო საინვესტიციო ფასიანი ქაღალდებს აქვთ დაბალი საკრედიტო რისკი, როდესაც მათი საკრედიტო რისკის რეიტინგი საერთაშორისოდ მიღებული „საინვესტიციო რანგის მქონეს“ განმარტების ეკვივალენტურია. ბანკის მკაცრი საინვესტიციო პოლიტიკის გათვალისწინებით, რომელიც გულისხმობს მხოლოდ უმაღლესი საკრედიტო რანგის მქონე ინვესტიციების ფლობას, ფინანსური ინსტრუმენტები, რომლებსაც ბანკი ფლობს როგორც საერთაშორისო რეზერვებს, განიხილება დაბალი საკრედიტო რისკის მქონედ. გარდა ამისა, ბანკი, საქართველოს მთავრობის მიმართ არსებულ მოთხოვნებს, რომლებიც დენომინირებულია ლარში, განიხილავს როგორც დაბალი საკრედიტო რისკის მქონეს. ასეთი მიდგომა ასახავს ზოგად დაშვებას, რომ სახელმწიფოს ვალი დენომინირებული ეროვნულ ვალუტაში მიიჩნევა დეფოლტის მინიმალური რისკის მატარებლად (ჩვეულებრივ მოიხსენიება როგორც „ურისკო“ ზარის მონაწილეთა გადმოსახედიდან), ისევე როგორც იმ ფაქტს, რომ, ბანკსა და საქართველოს მთავრობას შორის არსებული განსაკუთრებული კავშირის გამო, საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს ბანკში გახსნილი აქვს თავისი ძირითადი მიმდინარე ანგარიში. ბანკი არ იყენებს გამონაკლისს დაბალი საკრედიტო რისკის დაშვების თაობაზე არც ერთი სხვა ფინანსური ინსტრუმენტის მიმართ.

საქართველოს ეროვნული ბანკი

ფინანსურ ანგარიშგებასთან თანდართული შენიშვნები
2024 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისათვის
(ათასი ლარი)

მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის გამოანგარიშება

არსებობის მანძილზე მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალი წარმოადგენს ზარალს, რომელიც შეიძლება წარმოიქმნას ფინანსური ინსტრუმენტის არსებობის მანძილზე დეფოლტის ყველა შესაძლო შემთხვევის შედეგად. 12-თვიანი საკრედიტო ზარალი წარმოადგენს ფინანსური ინსტრუმენტის არსებობის მანძილზე მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის ნაწილს, რომელიც შეიძლება წარმოიქმნას საანგარიშგებო თარიღის შემდეგ 12 თვის განმავლობაში ფინანსური ინსტრუმენტის დეფოლტის შემთხვევების შედეგად.

მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალი წარმოადგენს საკრედიტო ზარალის საშუალო შეწონილ სიდიდეს. ის ფასდება შემდეგნაირად:

- ფინანსური აქტივები, რომლებიც არ არის საკრედიტო რისკით გაუფასურებული საანგარიშგებო თარიღისთვის: მთლიანი ფულადი სახსრების დეფიციტის დღევანდელი ღირებულება (მაგალითად სხვაობა ბანკისთვის ხელშეკრულების შესაბამისად გადასახდელ მთლიან ფულად ნაკადებსა და იმ ფულად ნაკადებს შორის, რომლის მიღებასაც ბანკი მოელოდა). ფულადი სახსრების დეფიციტი ფასდება ისტორიულ კორპორაციულ და სახელმწიფო დეფოლტისა და აღდგენის განაკვეთებზე დაყრდნობით;
- ფინანსური აქტივები, რომლებიც საკრედიტო რისკით გაუფასურებულია საანგარიშგებო თარიღისთვის: სხვაობა მთლიან საბალანსო ღირებულებასა და სამომავლო ფულადი ნაკადების დღევანდელ ღირებულებას შორის;

საკრედიტო რისკით გაუფასურებული ფინანსური აქტივები

თითოეულ საანგარიშგებო თარიღზე ბანკი აფასებს, რამდენად არის საკრედიტო რისკით გაუფასურებული ფინანსური აქტივები, რომლებიც შეფასებულია ამორტიზებული ღირებულებით და სავალ ფინანსური აქტივები, რომლებიც შეფასებულია რეალური ღირებულებით სხვა სრულ შემოსავალში ასახვით. ფინანსური აქტივი მიიჩნევა საკრედიტო რისკით გაუფასურებულ ფინანსურ აქტივად, თუ მომხდარია ერთი ან მეტი ისეთი მოვლენა, რომელმაც უარყოფითი გავლენა იქონია ამ ფინანსურ აქტივთან დაკავშირებული მომავალი ფულადი ნაკადების შეფასებაზე.

ფინანსური აქტივის გაუფასურების მტკიცებულებებს განეკუთვნება, მაგალითად, დაკვირვებადი მონაცემები შემდეგი მოვლენების შესახებ:

- ემიტენტის ან მსესხებელი საწარმოს მნიშვნელოვანი ფინანსური სიძნელეები;
- სახელშეკრულებო პირობების დარღვევა, როგორცაა, მაგალითად დეფოლტი ან გადახდის ვადაგადაცილება;
- ბანკის მიერ სესხის ან ავანსის რესტრუქტურირება, იმ პირობებით რომლებსაც სხვა შემთხვევაში არ განიხილავდა;
- მოსალოდნელი ხდება, რომ მსესხებელი დაიწყებს გაკოტრების პროცედურას, ან სხვა სახის ფინანსური რეორგანიზაციის პროცესს;
- მოცემული ფინანსური აქტივის აქტიური ბაზრის გაქრობა ფინანსური სიძნელეების გამო;

ამორტიზებული ღირებულებით ან რეალური ღირებულებით სხვა სრულ შემოსავალში ასახვით შეფასებული ყველა ფინანსური აქტივი, რომელიც ვადაგადაცილებულია 90 დღით ან მეტით, ითვლება რომ დეფოლტირებულია, გარდა საქართველოს მთავრობის მიმართ არსებული მოთხოვნისა, რომელიც ჩაითვლებოდა დეფოლტირებულად 180 დღეზე მეტი დღით ვადაგადაცილების შემთხვევაში. ეს წარმოადგენს ფასს 9-ით გათვალისწინებული ვარაუდის უარყოფას, რომ დეფოლტი არ დგება იმაზე უფრო გვიან, ვიდრე ფინანსური აქტივი 90 დღით გახდება ვადაგადაცილებული. თუმცა, ეს მიდგომა ასახავს მთავრობის ბიუჯეტის დამტკიცების პროცესის გარემოებებს და ბანკის განსაკუთრებულ ურთიერთობას სახელმწიფოსთან, გამომდინარე იქიდან, რომ ბანკი მოქმედებს როგორც მთავრობის ბანკირი და ფისკალური აგენტი.

საქართველოს ეროვნული ბანკი

ფინანსურ ანგარიშგებასთან თანდართული შენიშვნები
2024 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისათვის
(ათასი ლარი)

მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის რეზერვის წარდგენა ფინანსური მდგომარეობის ანგარიშგებაში

მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის რეზერვი ფინანსური მდგომარეობის ანგარიშგებაში წარდგენილია შემდეგნაირად:

- ამორტიზებული ღირებულებით შეფასებული ფინანსური აქტივები: აქტივის მთლიანი საბალანსო ღირებულებიდან გამოქვითვის სახით;
- სავალო ინსტრუმენტები, რომლებიც შეფასებულია რეალური ღირებულებით სხვა სრულ შემოსავალში ასახვით: ზარალის რეზერვი არ აღიარდება ფინანსური მდგომარეობის ანგარიშგების შესაბამის მუხლში რამეთუ ამ აქტივების საბალანსო ღირებულება არის მათი რეალური ღირებულება. თუმცა, ზარალის რეზერვი გამჟღავნებულია და აღიარებულია იმ ინვესტიციების გადაფასების რეზერვში, რომლებიც შეფასებულია რეალური ღირებულებით სხვა სრულ შემოსავალში ასახვით.

ჩამოწერა

ამორტიზებული ღირებულებით ან რეალური ღირებულებით სხვა სრულ შემოსავალში ასახვით შეფასებული აქტივები ჩამოიწერება (ნაწილობრივ ან სრულად) მაშინ, როდესაც არ არსებობს გონივრული მოლოდინი იმისა, რომ ფინანსური აქტივი, მთლიანად ან ნაწილობრივ ანაზღაურდება. აღნიშნული ძირითადად წარმოადგენს შემთხვევებს, როდესაც ბანკი დაასკვნის, რომ მსესხებელს არ გააჩნია აქტივები ან შემოსავლის წყარო, რომელთაც შეეძლოთ საკმარისი ფულადი ნაკადების გენერირება იმ თანხების დასაფარად, რაც ჩამოწერას ექვემდებარება. შეფასება კეთდება ინდივიდუალური აქტივის დონეზე.

ადრე ჩამოწერილი თანხების ანაზღაურება ჩართულია ფინანსური ინსტრუმენტების გაუფასურების ზარალის/(აღდგენის) მუხლში მოგების ან ზარალის და სხვა სრული შემოსავლის ანგარიშგებაში.

ფინანსური ვალდებულებები ამორტიზებული ღირებულებით

გამოშვებული ფინანსური ინსტრუმენტები ან მათი კომპონენტები კლასიფიცირდება, როგორც ვალდებულებები, როდესაც საკონტრაქტო მოთხოვნების გამო ბანკს აქვს ვალდებულება გადასცეს ნაღდი ფული ან სხვა ფინანსური აქტივები ფინანსური ინსტრუმენტის მფლობელს. ასეთი ინსტრუმენტები მოიცავენ ვალდებულებებს მთავრობის, რეზიდენტი ფინანსური ინსტიტუტების და კლიენტების მიმართ, გამოშვებულ სავალო ფასიან ქაღალდებს, ვალდებულებებს საერთაშორისო სავალუტო ფონდის მიმართ და სხვა ფინანსურ ვალდებულებებს. ისინი თავდაპირველად აისახება მიღებული სახსრების რეალური ღირებულებით გარიგებასთან დაკავშირებული ხარჯების გამოკლებით. პირველადი ასახვის შემდგომ ეს ფინანსური ინსტრუმენტები აღირიცხება ამორტიზებული ღირებულებით ეფექტური საპროცენტო განაკვეთის მეთოდის გამოყენებით.

მიმოქცევაში გაშვებული ფული

მიმოქცევაში გაშვებული ფული მოიცავს ბანკის მიერ კანონისა და მისი, როგორც ცენტრალური ბანკის ფუნქციის ფარგლებში გამოშვებულ ბანკნოტებსა და მონეტებს. მიმოქცევაში არსებული ბანკნოტები და მონეტები ფინანსური მდგომარეობის ანგარიშგებაში აისახება ნომინალური ღირებულებით, შემცირებული ბანკის სალაროში ნაღდი ფულის ოდენობით.

ბანკნოტებისა და მონეტების დამზადების ხარჯები აისახება ხარჯებში მათი გაწევისთანავე.

კომერციული ბანკებისგან უკან დაბრუნებული ბანკნოტები და მონეტები ამოიღება მიმოქცევაში არსებული ფულადი სახსრებიდან და მათი მდგომარეობიდან ან სტატუსიდან გამომდინარე, ხდება მათი განადგურება ან ბანკის სარეზერვო ფონდებში შენახვა, რომელიც არ აისახება ფინანსური მდგომარეობის ანგარიშგებაში.

საქართველოს ეროვნული ბანკი

ფინანსურ ანგარიშგებასთან თანდართული შენიშვნები
2024 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისათვის
(ათასი ლარი)

ანარიცხები (წარმოდგენილი სხვა ვალდებულებებში)

ანარიცხების აღიარება ხდება მაშინ, როდესაც ბანკს აქვს მიმდინარე იურიდიული ან კონსტრუქციული ვალდებულებები, რომელნიც წარმოიქმნა წარსული მოვლენების შედეგად და, სავარაუდოდ, ვალდებულების დასაფარად საჭირო იქნება ეკონომიკურ სარგებელში განივთებული რესურსების გასვლა და შესაძლებელია განხორციელდეს ვალდებულების თანხის საიმედოდ შეფასება.

არამონეტარული ოქრო და სხვა ძვირფასი ლითონები (წარმოდგენილი სხვა აქტივებში)

ოქროს საინვესტიციო მონეტები და ოქროს ზოდები აღიარებას და შემდგომ შეფასებას ექვემდებარება ბასს 2 – „სასაქონლო-მატერიალური ფასეულობების“ შესაბამისად. ოქროს საინვესტიციო მონეტები და ოქროს ზოდები თავდაპირველად აღიარდება თვითღირებულებით დამზადების, ტრანსპორტირებისა და სხვა პირდაპირი ხარჯების გათვალისწინებით. შემდგომში მათი შეფასება ხდება თვითღირებულებასა და ნეტო სარეალიზაციო ღირებულებას შორის უმცირესი თანხით. საინვესტიციო მონეტების და ზოდების გაყიდვისას, შესაბამისი შემოსავალი და ხარჯი აისახება მოგება ან ზარალისა და სხვა სრული შემოსავლის ანგარიშგებაში. სხვა სამახსოვრო მონეტებზე გაწეული ხარჯები აღიარებას გაწევისთანავე ექვემდებარება როგორც მიმდინარე ხარჯები და აისახება მოგება ან ზარალისა და სხვა სრული შემოსავლის ანგარიშგებაში.

ძირითადი საშუალებები

ძირითადი საშუალებები წარმოდგენილია ისტორიული ღირებულებით დაგროვილი ცვეთისა და გაუფასურების ზარალის გამოკლებით, ასეთის არსებობის შემთხვევაში. მიწა არ ექვემდებარება ცვეთას.

თუ ძირითადი საშუალებების რომელიმე კომპონენტს აქვს განსხვავებული სასარგებლო მომსახურების ვადა, მაშინ იგი აღირიცხება ძირითადი საშუალებების ცალკე ქვემუხლში.

ძირითადი საშუალებების ცვეთა გამოიქვითება მათი ისტორიული ღირებულებიდან და გამოიყენება აქტივების ჩამოსაწერად მათი სასარგებლო მომსახურების ვადის განმავლობაში. აქტივზე ცვეთის დარიცხვა იწყება მისი შეძენის დღიდან ან საკუთარი ძალებით შექმნილი აქტივისათვის იმ მომენტიდან როდესაც აქტივის შექმნა დასრულებულია და ის მზად არის გამოყენებისთვის. ცვეთის დარიცხვა წარმოებს წრფივი მეთოდით შემდეგი წლიური განაკვეთების გამოყენებით:

	%
შენობა-ნაგებობები	2
კომპიუტერები, საოფისე მოწყობილობა და ავეჯი	10-20
სატრანსპორტო საშუალებები და სხვა	20

რემონტისა და შენახვის ხარჯები აისახება მათი გაწევისთანავე და მიეკუთვნება სხვა ხარჯებს, გარდა შემთხვევებისა როდესაც ისინი კაპიტალიზაციას ექვემდებარებიან.

ძირითადი საშუალებების საბალანსო ღირებულების გადახედვა ხდება თითოეული საანგარიშგებო თარიღისათვის, რათა დადგინდეს აღემატება თუ არა მათი საბალანსო ღირებულება მათ ანაზღაურებად ღირებულებას. ანაზღაურებადი ღირებულება წარმოადგენს უდიდესს: გაყიდვის ხარჯებით შემცირებულ რეალურ ღირებულებასა და არსებულ გამოყენების ღირებულებას შორის. ძირითადი საშუალებების საბალანსო ღირებულების ანაზღაურებად ღირებულებაზე გადამეტების შემთხვევაში, აქტივები ექვემდებარება შემცირებას მათ ანაზღაურებად ღირებულებამდე. გაუფასურებით მიღებული დანაკარგების აღიარება ხდება შესაბამის საანგარიშგებო პერიოდში და აისახება მოგება ან ზარალისა და სხვა სრული შემოსავლის ანგარიშგებაში. გაუფასურებით გამოწვეული დანაკარგების ასახვის შემდეგ, ხდება ძირითადი საშუალებების ცვეთის კორექტირება შემდგომ პერიოდებში, იმისათვის, რომ გაანგარიშებული აქტივების საბალანსო ღირებულება ნარჩენი ღირებულების გამოკლებით (ასეთის არსებობის შემთხვევაში) სისტემატურად გადანაწილდეს დარჩენილ სასარგებლო მოხმარების პერიოდზე.

საქართველოს ეროვნული ბანკი

ფინანსურ ანგარიშგებასთან თანდართული შენიშვნები
2024 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისათვის
(ათასი ლარი)

არამატერიალური აქტივები

არამატერიალური აქტივები მოიცავს კომპიუტერულ პროგრამებს და ლიცენზიებს.

ცალკე შესყიდული არამატერიალური აქტივები ინდივიდუალურად აღირიცხება და თვითღირებულებით აისახება თავდაპირველი აღიარებისას. თავდაპირველი აღიარების შემდგომ აღირიცხება თვითღირებულებით, დაგროვილი ამორტიზაციისა და გაუფასურების ზარალის გამოკლებით. არამატერიალური აქტივების სასარგებლო მომსახურების ვადა ფასდება როგორც შეზღუდული, ან განუსაზღვრელი ვადის მქონე. შეზღუდული ვადის მქონე არამატერიალური აქტივები ამორტიზებულია 5 წლიანი სასარგებლო მომსახურების ვადის განმავლობაში და მათი შემოწმება გაუფასურებაზე ხდება გაუფასურების ნებისმიერი მაჩვენებლის არსებობისას. შეზღუდული ვადის მქონე არამატერიალური აქტივების ამორტიზაციის პერიოდისა და მეთოდების გადახედვა ხორციელდება ყოველი ფინანსური წლის ბოლოს.

იჯარა

ბანკმა დროდადრო შესაძლოა, ისარგებლოს აქტივების იჯარით ადმინისტრაციული მიზნებისთვის.

ბანკი გამოყენების უფლების სახით არსებულ აქტივს და საიჯარო ვალდებულებას აღიარებს იჯარის ვადის დაწყების თარიღში. გამოყენების უფლების სახით არსებული აქტივი თავდაპირველად აღიარდება თვითღირებულებით, რაც მოიცავს თავდაპირველი საიჯარო ვალდებულების ოდენობას, რომელიც კორექტირებულია იჯარის ვადის დაწყების თარიღში ან ამ თარიღამდე განხორციელებული საიჯარო გადახდებით, ნებისმიერ თავდაპირველ პირდაპირ დანახარჯებს და იმ დანახარჯების შეფასებულ ღირებულებას, რაც საჭიროა აქტივის დემონტაჟისთვის და გაუმჯობესებების ამოღებისთვის.

გამოყენების უფლების სახით არსებული აქტივი შემდგომში ამორტიზდება წრფივი მეთოდის გამოყენებით იჯარის ვადის დაწყების თარიღიდან იჯარის ვადის დასრულების თარიღამდე პერიოდში. გამოყენების უფლების სახით არსებული აქტივი დამატებით პერიოდულად მცირდება გაუფასურების ზარალის ოდენობით, ასეთის არსებობის შემთხვევაში, და კორექტირდება საიჯარო ვალდებულების გარკვეული ხელახალი შეფასებებით.

საიჯარო ვალდებულება თავდაპირველად ფასდება იჯარის ვადის დაწყების თარიღისთვის გადაუხდელი საიჯარო გადახდების დღევანდელი ღირებულებით, რისთვისაც დისკონტირებისას გამოიყენება იჯარაში ნაგულისხმევი საპროცენტო განაკვეთი, ან თუ ამ განაკვეთის განსაზღვრა მარტივად შეუძლებელია - მოიჯარის ზღვრული სასესხო განაკვეთი. ზოგადად, დისკონტირების განაკვეთად გამოიყენება მოიჯარის ზღვრული სასესხო განაკვეთი.

საიჯარო ვალდებულება ფასდება ამორტიზებული ღირებულებით ეფექტური საპროცენტო განაკვეთის მეთოდის გამოყენებით. ის ხელახლა ფასდება, როდესაც იცვლება მომავალი საიჯარო გადახდები, ან როდესაც იცვლება იმის შეფასება, გამოიყენებს თუ არა ბანკი იჯარის გაგრძელების ან ვადამდე შეწყვეტის უფლებას. გამოყენების უფლების სახით არსებული აქტივის საბალანსო ღირებულება კორექტირდება შესაბამისად, ან იმ შემთხვევაში, თუ გამოყენების უფლების სახით არსებული აქტივის საბალანსო ღირებულება ნულამდე შემცირებული, შესაბამისი ოდენობა აღიარდება მოგებაში ან ზარალში.

ბანკი, ფინანსური მდგომარეობის ანგარიშგებაში, გამოყენების უფლების სახით არსებულ აქტივს წარადგენს ცალკე მუხლად, ხოლო საიჯარო ვალდებულებებს - „სხვა ვალდებულებების“ მუხლში.

ბანკმა აირჩია, რომ არ აღიაროს გამოყენების უფლების სახით არსებული აქტივები და საიჯარო ვალდებულებები დაბალი ღირებულების მქონე აქტივების იჯარით სარგებლობისას ან მოკლევადიანი იჯარის შემთხვევაში. ბანკი ასეთ იჯარებთან დაკავშირებულ საიჯარო გადახდებს აღიარებს ხარჯად, წრფივად, იჯარის ვადის განმავლობაში.

საქართველოს ეროვნული ბანკი

ფინანსურ ანგარიშგებასთან თანდართული შენიშვნები
2024 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისათვის
(ათასი ლარი)

საგადასახადო დაბეგვრა

კანონის თანახმად, ბანკის აქტივები, ქონება და შემოსავალი, ისევე როგორც მისი საქმიანობა და ოპერაციები არ ექვემდებარება დაბეგვრას და სხვა მოსაკრებლების გადახდას.

პირობითი ვალდებულებები / აქტივები

პირობითი ვალდებულებები არ აღიარდება ფინანსური მდგომარეობის ანგარიშგებაში, თუმცა აისახება შენიშვნებში, ანგარიშსწორებისას სახსრების ნებისმიერი გადინების შესაძლებლობის არსებობამდე. პირობითი აქტივი ფინანსური მდგომარეობის ანგარიშგებაში არ აღიარდება, მაგრამ აისახება შენიშვნებში იმ შემთხვევაში, თუ ივარაუდება ეკონომიკური სარგებლის მიღება.

შემოსავლებისა და ხარჯების აღიარება

შემოსავალი აღიარდება, როდესაც ბანკი შეასრულებს ნაკისრ ვალდებულებას დაპირებული საქონლის ან მომსახურების (მაგალითად, აქტივის) კონტრაქტებისთვის გადაცემით. აქტივი გადაცემულად მიიჩნევა იმ შემთხვევაში, როდესაც (ან როგორც კი) კონტრაქტი მოიპოვებს აქტივზე კონტროლს.

საპროცენტო და მასთან გათანაბრებული შემოსავლები და ხარჯები

ყველა ფინანსური ინსტრუმენტისთვის რომელიც შეფასებულია ამორტიზებული ღირებულებით ან რეალური ღირებულებით სხვა სრულ შემოსავალში ასახვით, საპროცენტო შემოსავლები და ხარჯები აღირიცხება ეფექტური საპროცენტო განაკვეთით, რომელიც ზუსტად ახდენს მომავალში ფინანსური ინსტრუმენტის მოსალოდნელი მომსახურების ვადის ამოწურვამდე ან უფრო მოკლე ვადაში, შესაბამის ვითარებაში, მისაღები ან გადასახდელი სავარაუდო ფულადი სახსრების დისკონტირებას ფინანსური აქტივის მთლიან (ბრუტო) საბალანსო ღირებულებამდე ან ფინანსური ვალდებულების ამორტიზებულ ღირებულებამდე. ეფექტური საპროცენტო განაკვეთის გამოანგარიშების დროს გათვალისწინებულია ფინანსური ინსტრუმენტის ყველა სახელშეკრულებო პირობა (მაგ. წინასწარი გადახდები) და მოცულია ფინანსურ ინსტრუმენტთან პირდაპირ დაკავშირებული ყველა საკომისიო და სხვა ხარჯები, რომლებიც წარმოადგენენ ეფექტური საპროცენტო განაკვეთის განუყოფელ ნაწილს, მაგრამ არ არის გათვალისწინებული მომავალი საკრედიტო დანაკარგები. მისაღები ან გადასახდელი თანხების გადახედვის შემთხვევაში კორექტირდება ფინანსური აქტივის მთლიანი (ბრუტო) საბალანსო ღირებულება ან ფინანსური ვალდებულების ამორტიზებული ღირებულება. გადახდელი საბალანსო ღირებულების თანხა გაანგარიშდება თავდაპირველი ეფექტური საპროცენტო განაკვეთის საფუძველზე და საბალანსო ღირებულების ცვლილების თანხა აღიარდება, როგორც საპროცენტო შემოსავლები ან ხარჯები.

საპროცენტო შემოსავლის აღიარების საფუძველი

თავდაპირველი ეფექტური საპროცენტო განაკვეთი გამოიყენება იმ ფინანსური აქტივების მთლიანი საბალანსო ღირებულების მიმართ (საბალანსო ღირებულება მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის რეზერვით შემცირების გარეშე), რომლებისთვისაც:

- საკრედიტო რისკი მნიშვნელოვნად არ გაზრდილა მათი თავდაპირველი აღიარების შემდგომ;
- საკრედიტო რისკი მნიშვნელოვნად გაიზარდა მათი თავდაპირველი აღიარების შემდგომ, მაგრამ რომლებიც არ არის საკრედიტო რისკით გაუფასურებული;

იმ ფინანსური აქტივებისთვის, რომლებიც საკრედიტო რისკით გაუფასურებულია, თავდაპირველი ეფექტური საპროცენტო განაკვეთი გამოიყენება წმინდა საბალანსო ღირებულების მიმართ (საბალანსო ღირებულება მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის რეზერვით შემცირების შემდეგ).

საქართველოს ეროვნული ბანკი

ფინანსურ ანგარიშგებასთან თანდართული შენიშვნები
2024 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისათვის
(ათასი ლარი)

ფინანსურ აქტივებზე და ვალდებულებებზე უარყოფითი საპროცენტო შემოსავლების და ხარჯების წარდგენა

უარყოფითი პროცენტი ფინანსურ აქტივებზე განიხილება, როგორც ხარჯი და წარდგენილია საპროცენტო ხარჯების ქვეშ, განცალკევებულად. ანალოგიურად, უარყოფითი პროცენტი ფინანსურ ვალდებულებებზე განიხილება, როგორც შემოსავალი და წარდგენილია საპროცენტო შემოსავლების ქვეშ, განცალკევებულად.

გასამრჯელო და საკომისიო შემოსავლები და ხარჯები

ბანკი გამოიმუშავებს გასამრჯელოებს და საკომისიო შემოსავლებს კონტრაქტებისთვის სხვადასხვა სახის მომსახურების გაწევის საფუძველზე. გასამრჯელო და საკომისიო შემოსავლები მოიცავს ნაღდი ფულით განხორციელებული ოპერაციების და გადარიცხვების საკომისიოს, რომლებიც აღიარდება შემოსავლად მომსახურების გაწევისთანავე. გასამრჯელო და საკომისიო ხარჯები მოიცავს ნაღდი ფულის ოპერაციებს, ანგარიშსწორების საკომისიო ხარჯებს და გარე მენეჯერისათვის გადახდილ საკომისიოს, რომლებიც მომსახურების გაწევისთანავე აღიარდება ხარჯად.

უცხოურ ვალუტაში გადაყვანა

ფინანსური ანგარიშგება წარმოდგენილია ლარში, რომელიც ბანკის სამუშაო და წარსადგენი ვალუტაა. გარიგებები უცხოურ ვალუტაში თავდაპირველად აისახება სამუშაო ვალუტაში, გარიგების თარიღისათვის მოქმედი გაცვლითი კურსის შესაბამისად. უცხოურ ვალუტაში დენომინირებული ფულადი აქტივებისა და ვალდებულებების ეროვნულ ვალუტაში გადაყვანა ხდება ანგარიშგების თარიღისათვის დაფიქსირებული სამუშაო ვალუტის გაცვლითი კურსით. უცხოურ ვალუტაში ისტორიული ღირებულებით წარმოდგენილი არაფულადი ერთეულების გადაყვანა ხორციელდება თავდაპირველი გარიგებისათვის არსებული გაცვლითი კურსით. უცხოურ ვალუტაში რეალური ღირებულებით წარმოდგენილი არაფულადი ერთეულების გადაყვანა ხორციელდება რეალური ღირებულების განსაზღვრის თარიღისათვის არსებული გაცვლითი კურსით. უცხოურ ვალუტაში განხორციელებული ოპერაციების გადაყვანით გამოწვეული მოგება ან ზარალი აისახება მოგების ან ზარალის და სხვა სრული შემოსავლის ანგარიშგებაში უცხოური ვალუტით განხორციელებული ოპერაციებიდან მიღებულ წმინდა მოგებაში/(ზარალში) - არარეალიზებული მოგება/(ზარალი) საკურსო სხვაობებიდან.

სხვაობა კონტრაქტით გათვალისწინებულ უცხოურ ვალუტაში დენომინირებული გარიგებების გაცვლით კურსებსა და ბანკში გარიგების თარიღისათვის არსებულ კურსებს შორის აისახება წმინდა მოგებაში/(ზარალში) უცხოურ ვალუტაში განხორციელებული სავაჭრო ოპერაციებიდან.

გაცვლითი კურსები

ქვემოთ მოცემულია ეროვნული ბანკის მიერ გამოყენებული გაცვლითი კურსები, რომლებიც ბანკმა გამოიყენა წლის ბოლოს ფინანსური ანგარიშგების მომზადებისას:

	31 დეკემბერი, 2024	31 დეკემბერი, 2023
ლარი/1 აშშ დოლარი (USD)	2.8068	2.6894
ლარი/1 ევრო (EUR)	2.9306	2.9753
ლარი/100 იაპონური იენი (JPY)	1.7789	1.8982
ლარი/10 ჩინური იუანი (CNY)	3.8452	3.7819
ლარი/1 კანადური დოლარი (CAD)	1.9511	2.0285
ლარი/1 ნასესხობის სპეციალური უფლება (SDR)	3.6604	3.6083

საქართველოს ეროვნული ბანკი

ფინანსურ ანგარიშგებასთან თანდართული შენიშვნები
2024 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისათვის
(ათასი ლარი)

ფინანსური აქტივებისა და ვალდებულებების ურთიერთგადაფარვა

ფინანსური აქტივები და ვალდებულებები ურთიერთგადაფარება და ფინანსური მდგომარეობის ანგარიშგებაში აისახება ნეტო თანხით იმ შემთხვევაში თუ ბანკს აქვს კანონმდებლობით მინიჭებული უფლება განახორციელოს აღიარებული თანხების ურთიერთგადაფარვა და ვარაუდობს, რომ დაფარვა განახორციელოს ნეტო საფუძველზე, ან აქტივის რეალიზაცია და ვალდებულების დაფარვა ერთდროულად განახორციელოს. ისეთი ფინანსური აქტივის გადაცემის აღრიცხვის დროს, რომელიც არ აკმაყოფილებს აღიარების შეწყვეტის კრიტერიუმებს, ბანკს არა აქვს გადაცემული აქტივისა და დაკავშირებული ვალდებულებების ურთიერთგადაფარვის უფლება. 2024 და 2023 წლების 31 დეკემბრით დასრულებული საანგარიშგებო პერიოდებში ფინანსური აქტივებისა და ვალდებულებების ურთიერთგადაფარვა არ მომხდარა.

ფინანსური აქტივების რეკლასიფიკაცია

ფინანსური აქტივები არ რეკლასიფიცირდება მათი თავდაპირველი აღიარების შემდგომ, გარდა იმ შემთხვევისა როდესაც ბანკი ცვლის ფინანსური აქტივების მართვის ბიზნესმოდელს.

ხელმძღვანელობის განსჯის სფეროები და შეფასებების განუსაზღვრელობის წყაროები

ბანკის ფინანსური ანგარიშგების მომზადების პროცესი საჭიროებს ხელმძღვანელობის შეფასებებსა და დაშვებებს, რომლებსაც გავლენა აქვს ანგარიშგების თარიღისათვის აქტივებისა და ვალდებულებების წარმოდგენილ თანხებზე და შემოსავლების და ხარჯების წარმოდგენილ ოდენობებზე აღნიშნული თარიღით დასრულებული პერიოდისთვის. დაშვებები და შეფასებები მუდმივად განიხილება ხელმძღვანელობის მიერ. ხელმძღვანელობის შეფასება ეფუძნება ისტორიულ გამოცდილებას და მრავალ სხვა ფაქტორს, რომლებიც მართებულად ითვლება მოცემულ გარემოებებში. ფაქტიური შედეგები შეიძლება განსხვავდებოდეს ამ დაშვებებისგან სხვადასხვა პირობებში და არსებითი დაშვებების შემთხვევაში.

კრიტიკული განსჯისა და შეფასების მნიშვნელოვანი სფეროები აღწერილია შემდეგ განმარტებით შენიშვნებში:

- ფინანსური აქტივების კლასიფიკაცია: ბიზნესმოდელის შეფასება, რომლის პირობებშიც ფლობს ბანკი აქტივებს და იმის შეფასება თუ რამდენად შეიცავს სახელშეკრულებო პირობები ისეთი ფულად ნაკადებს, რომლებიც წარმოადგენს მხოლოდ ძირი თანხისა და ძირი თანხის დაუფარავ ნაწილთან დაკავშირებული პროცენტის გადახდას - შენიშვნა 3
- გამოწვევის დაბალი საკრედიტო რისკის დაშვებასთან დაკავშირებით და იმ ვარაუდის უარყოფა, რომ დეფოლტი არ დგება იმაზე უფრო გვიან, ვიდრე ფინანსური აქტივი 90 დღით გახდება ვადაგადაცილებული - შენიშვნა 3
- ფინანსური ინსტრუმენტების შეფასება რეალური ღირებულებით - შენიშვნა 27

ახალი და განახლებული „ფინანსური ანგარიშგების საერთაშორისო სტანდარტების“ (ფასს) გამოყენება

შემდგომ ცვლილებებს, რომლებიც ძალაშია 2024 წლის 1 იანვრიდან, არ ჰქონია მნიშვნელოვანი გავლენა ბანკის ფინანსურ ანგარიშგებაზე:

- ვალდებულებების კლასიფიკაცია როგორც მოკლევადიანი ან გრძელვადიანი და არა-მოკლევადიანი ვალდებულებები სახელშეკრულებო დათქმებით (ცვლილებები ბასს 1-ში);
- მიმწოდებელთა დაფინანსების აქტივობები (ცვლილებები ბასს 7-ში და ფასს 7-ში);
- საიჯარო ვალდებულება უკუიჯარის პირობით გაყიდვის ოპერაციებში (ცვლილებები ფასს 16-ში).

საქართველოს ეროვნული ბანკი

ფინანსურ ანგარიშგებასთან თანდართული შენიშვნები
2024 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისათვის
(ათასი ლარი)

არ არის მოსალოდნელი, რომ შემდგომ ცვლილებას ექნება მნიშვნელოვანი გავლენა ბანკის ფინანსურ ანგარიშგებაზე. გაცხადებული ცვლილება ძალაში შედის 2024 წლის 1 იანვრის შემდგომ დაწყებული წლიური პერიოდებისთვის და ნებადართულია მისი ვადამდელი გამოყენება;

- ვალუტის გაცვლის შეზღუდულობა (ცვლილებები ბასს 21-ში) - ძალაში შედის 2025 წლის 1 იანვრიდან;

ბანკი შემდგომი ახალი და შეცვლილი სტანდარტების ზეგავლენის განხილვის პროცესშია:

- ფინანსური ინსტრუმენტების კლასიფიკაცია და შეფასება (ცვლილებები ფასს 9-ში და ფასს 7-ში) - ძალაში შედის 2026 წლის 1 იანვრიდან: ცვლილება ეხება ფინანსური ვალდებულებების ანგარიშსწორებას ელექტრონული საგადახდო სისტემის მეშვეობით, ასევე ფინანსური აქტივების სახელშეკრულებო ფულადი ნაკადების მახასიათებლებს;
- ფასს სტანდარტების ყოველწლიური გაუმჯობესება (ტომი 11) - ძალაში შედის 2026 წლის 1 იანვრიდან: სხვა ცვლილებებთან ერთად ცვლილებები ეხება ფასს 7 „ფინანსური ინსტრუმენტები: განმარტებითი შენიშვნები“-ს (შემოსულობა ან ზარალი აღირების შეწყვეტისას, რეალურ ღირებულებასა და გარიგების ფასს შორის გადავადებული სხვაობის განმარტებითი შენიშვნა, საკრედიტო რისკის განმარტებითი შენიშვნები) და ფასს 9 „ფინანსური ინსტრუმენტები“-ს (საიჯარო ვალდებულების აღიარების შეწყვეტა, გარიგების ფასი);
- ფინანსური ანგარიშგების წარდგენა და განმარტებითი შენიშვნები (ფასს 18) - ძალაში შედის 2027 წლის 1 იანვრიდან: ახალი სტანდარტის მიხედვით საწარმოებს მოეთხოვებათ შემოსავლებისა და ხარჯების კლასიფიცირება მოგების ან ზარალის ანგარიშგებაში 5 კატეგორიად (საოპერაციო, საინვესტიციო, საფინანსო, მოგების გადასახადის და შეწყვეტილი ოპერაციების) და აგრეთვე ახლად განსაზღვრული ქვეჯამების წარდგენა. აგრეთვე ხელმძღვანელობის მიერ განსაზღვრული შედეგების შეფასების მაჩვენებლები (MPM) უნდა გამჟღავნდეს ცალკე განმარტებით შენიშვნაში

4. გასამრჯელო და საკომისიო შემოსავლები და ხარჯები

გასამრჯელო და საკომისიო შემოსავლები და ხარჯები შედგება:

	დასრულებული წლისთვის 31 დეკემბერი 2024	დასრულებული წლისთვის 31 დეკემბერი 2023
გასამრჯელო და საკომისიო შემოსავლები:		
ფულადი სახსრების გადარიცხვა	4,664	4,483
სალაროს ოპერაციები	733	1,547
სხვა	13	14
სულ გასამრჯელო და საკომისიო შემოსავლები:	5,410	6,044
გასამრჯელო და საკომისიო ხარჯები:		
ნაღდ ფულთან დაკავშირებული ოპერაციები	(2,298)	(306)
ანგარიშსწორების ოპერაციები	(1,826)	(1,144)
გარე მენეჯერისთვის გადახდილი გასამრჯელო	(1,748)	(1,627)
სულ გასამრჯელო და საკომისიო ხარჯები:	(5,872)	(3,077)

ბანკი ფლობს და მართავს დროის რეალურ რეჟიმში ანგარიშსწორების სისტემას, რომელიც არის ბანკთაშორის გადახდის სისტემა ეროვნულ ვალუტაში განხორციელებული ოპერაციებისთვის. ფულადი სახსრების გადარიცხვა წარმოადგენს ანგარიშსწორების საკომისიო გადასახადს, რომელიც გადახდილია მონაწილეების მიერ ანგარიშსწორების შესრულების დროს.

საქართველოს ეროვნული ბანკი

ფინანსურ ანგარიშგებასთან თანდართული შენიშვნები
2024 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისათვის
(ათასი ლარი)

5. სხვა შემოსავალი

სხვა შემოსავლები შედგება:

	დასრულებული წლისთვის 31 დეკემბერი 2024	დასრულებული წლისთვის 31 დეკემბერი 2023
სამახსოვრო მონეტებისა და არამონეტარული ოქროს ზოდების გაყიდვიდან მიღებული შემოსავალი	428,592	10,528
ჯარიმებიდან მიღებული შემოსავალი	548	860
სხვა	110	408
სხვა შემოსავლები	429,250	11,796

სხვა ხარჯები შედგება:

	დასრულებული წლისთვის 31 დეკემბერი 2024	დასრულებული წლისთვის 31 დეკემბერი 2023
სამახსოვრო მონეტებთან და არამონეტარულ ოქროსთან დაკავშირებული ხარჯი	(410,856)	(8,448)
სხვა	(1,525)	(1,358)
სხვა შემოსავლები	(412,381)	(9,806)

6. საოპერაციო ხარჯები

საოპერაციო ხარჯები მოიცავს:

	დასრულებული წლისთვის 31 დეკემბერი 2024	დასრულებული წლისთვის 31 დეკემბერი 2023
ხელფასები და პრემიები	55,187	40,909
ანაზღაურებადი შვებულება და ბიულეტენი	4,256	3,193
სულ პერსონალის ხარჯები	59,443	44,102
პროგრამული უზრუნველყოფის ხარჯი	4,741	3,283
სოციალური დახმარების ხარჯები	3,396	2,624
საინფორმაციო მომსახურების გამოწერა	2,841	2,674
კომუნალური ხარჯები	2,088	1,799
სამივლინებო და მასთან დაკავშირებული ხარჯები	1,025	730
უსაფრთხოება	897	717
წარმომადგენლობითი ხარჯები	785	525
რემონტი და ტექნიკური მომსახურება	573	478
პერსონალის კვალიფიკაციის ამაღლების ხარჯები	460	638
იურიდიული და საკონსულტაციო მომსახურება	353	236
საწვავის ხარჯები	230	194
სხვა	1,862	1,778
სულ საერთო და ადმინისტრაციული ხარჯები	19,251	15,676
ცვეთის ხარჯი (შენიშვნები 15)	5,062	5,705
ამორტიზაციის ხარჯი (შენიშვნა 16)	2,972	1,788
სულ ცვეთისა და ამორტიზაციის ხარჯები	8,034	7,493

საქართველოს ეროვნული ბანკი

ფინანსურ ანგარიშგებასთან თანდართული შენიშვნები
2024 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისათვის
(ათასი ლარი)

7. ფულადი სახსრები და მათი ეკვივალენტები

2024 და 2023 წლების 31 დეკემბრის მდგომარეობით, ფულადი სახსრები და მათი ეკვივალენტები მოიცავს:

	31 დეკემბერი, 2024	31 დეკემბერი, 2023
ნაღდი ფული უცხოურ ვალუტაში	370,606	395,565
მიმდინარე ანგარიშები	374,452	432,215
ვადიანი დეპოზიტები ფინანსურ ინსტიტუტებში	2,544,849	1,295,548
სულ ფულადი სახსრები და მათი ეკვივალენტები	3,289,907	2,123,328

2024 და 2023 წლების 31 დეკემბრის მდგომარეობით, 2,574,314 და 1,544,705 ათასი ლარი, შესაბამისად, განთავსებული იყო მიმდინარე ანგარიშებზე და 90 დღემდე ვადიან დეპოზიტებზე ექვე (2023 წელს - შვიდ) საერთაშორისო მასშტაბით აღიარებულ კომერციულ ბანკსა და ეკონომიკური განვითარებისა და თანამშრომლობის ორგანიზაციის წევრი ქვეყნების ცენტრალურ ბანკებში.

2024 და 2023 წლების 31 დეკემბრის მდგომარეობით, საკრედიტო ინსტიტუტებში განთავსებულ დეპოზიტებზე წლიური საპროცენტო განაკვეთის დიაპაზონი შეადგენდა 2.94%-4.66% და 4%-5.61% (შესაბამისად).

8. მონეტარული ოქრო

2024 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით ბანკი ფლობდა მონეტარულ ოქროს შემდეგი მოცულობით:

უნცია	უნციის ფასი აშშ დოლარში	სულ ღირებულება ათას აშშ დოლარში	სულ ღირებულება ათას ლარებში
229,478	2,610.85	599,133	1,681,645

2024 წელს ბანკმა შეისყიდა 229,478 უნცია მონეტარული ოქრო (ზოდები) 500,001 ათას აშშ დოლარად. შესყიდვის გარიგებების შედეგად თავდაპირველად აღიარებული მონეტარული ოქროს ღირებულებამ შეადგინა 1,362,109 ათასი ლარი). მონეტარული ოქროს ღირებულების ცვლილებამ მისი შესყიდვების თარიღებსა და 2024 წლის 31 დეკემბერს შორის პერიოდში შეადგინა წმინდა არარეალიზებული მოგება 319,536 ათასი ლარის ოდენობით, რაც ჩართულია უცხოური ვალუტის გადაფასებით გამოწვეულ წმინდა არარეალიზებულ მოგებაში.

9. მოთხოვნები რეზიდენტი ფინანსური ინსტიტუტების მიმართ

2024 და 2023 წლების 31 დეკემბრის მდგომარეობით, მოთხოვნები ფინანსური ინსტიტუტების მიმართ მოიცავს:

	31 დეკემბერი, 2024	31 დეკემბერი, 2023
მოთხოვნები რეზიდენტი ფინანსური ინსტიტუტების მიმართ		
მონეტარული პოლიტიკის ინსტრუმენტების მიხედვით		
რეფინანსირების სესხები	4,456,310	3,003,152
ერთდღიანი სესხები	1,794,962	735,619
ერთთვიანი ღია საბაზრო ოპერაციების ინსტრუმენტები	752,305	-
სულ მოთხოვნები რეზიდენტი ფინანსური ინსტიტუტების მიმართ მონეტარული პოლიტიკის ინსტრუმენტების მიხედვით	7,003,577	3,738,771

საქართველოს ეროვნული ბანკი

ფინანსურ ანგარიშგებასთან თანდართული შენიშვნები
2024 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისათვის
(ათასი ლარი)

რეფინანსირების სესხები წარმოადგენს ბანკის მონეტარული პოლიტიკის ინსტრუმენტებს, რომლებიც გაცივმა საქართველოს კომერციულ ბანკებზე ლიკვიდობის მიზნებით და გააჩნია 7 დღიანი ვადიანობა. რეფინანსირების სესხის მსგავსად, მონეტარული პოლიტიკის ერთგვარაღმართო ღია საბაზრო ოპერაციების ინსტრუმენტის და ერთდღიანი სესხების მეშვეობით ბანკი აწვდის მოკლევადიან ლიკვიდურობას ეროვნულ საბანკო სისტემას საჭიროების შემთხვევაში.

2024 და 2023 წლების 31 დეკემბრის მდგომარეობით, ბანკს ქონდა რეფინანსირების სესხები გაცემული სამ რეზიდენტ კომერციულ ბანკზე 4,259,029 ათასი ლარის ოდენობით, 8.188%-8.71% წლიური საპროცენტო განაკვეთის დიაპაზონით და სამ რეზიდენტ კომერციულ ბანკზე 2,662,792 ათასი ლარის ოდენობით, 9.571%-9.5791% წლიური საპროცენტო განაკვეთის დიაპაზონით, შესაბამისად.

2024 და 2023 წლების 31 დეკემბრის მდგომარეობით, ერთდღიანი სესხების კონცენტრაცია შეადგენდა 1,789,829 ათასი ლარის მოთხოვნას ერთი რეზიდენტი კომერციული ბანკის მიმართ, წლიური საპროცენტო განაკვეთით 8.75% და 560,472 ათასი ლარის მოთხოვნას ერთი რეზიდენტი კომერციული ბანკის მიმართ, წლიური საპროცენტო განაკვეთით 10.25%, შესაბამისად.

2024 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით ერთგვარაღმართო ღია ბაზრის ინსტრუმენტის კონცენტრაცია შეადგენდა 554,507 ათასი ლარის მოთხოვნას ორი კომერციული ბანკის მიმართ, წლიური საპროცენტო განაკვეთით 8.57%-8.65%. 2023 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით ბანკი არ ჰქონდა გაცემული ერთგვარაღმართო ღია ბაზრის ინსტრუმენტი.

რეზიდენტი ფინანსური ინსტიტუტების მიმართ არსებული არცერთი მოთხოვნისთვის არ არის საკრედიტო რისკი არსებითად გაზრდილი თავდაპირველი აღიარების შემდგომ. საკრედიტო რისკის შესახებ დამატებითი ინფორმაცია აგრეთვე იხილეთ 29-ე განმარტებით შენიშვნაში.

გირაო და სხვა სასესხო უზრუნველყოფა

სესხის უზრუნველყოფის ტიპი და კრიტერიუმები თითოეული უზრუნველყოფის ტიპისთვის განისაზღვრება ბანკის საბჭოს მიერ.

უზრუნველყოფად მიღებული აქტივებია: ა) საქართველოს მთავრობისა და ეროვნული ბანკის მიერ გამოშვებული ქართულ ლარში დენომინირებული სავალო ფასიანი ქაღალდები; ბ) საერთაშორისო ფინანსური ინსტიტუტების მიერ გამოშვებული ქართულ ლარში დენომინირებული სავალო ფასიანი ქაღალდები; გ) რეზიდენტი და არარეზიდენტი იურიდიული პირების მიერ გამოშვებული ქართულ ლარში დენომინირებული სავალო ფასიანი ქაღალდები „ფასიანი ქაღალდების ბაზრის შესახებ“ საქართველოს კანონის შესაბამისად, გარდა სავალო ფასიანი ქაღალდებისა, რომლებიც გამოშვებულია საქართველოში ოპერირებადი კომერციული ბანკების მიერ; დ) კომერციული ბანკების სასესხო აქტივები, რომლებიც აკმაყოფილებს გარკვეულ კრიტერიუმებს; განსაკუთრებულ შემთხვევებში, ეროვნული ბანკის საბჭომ შესაძლოა, განსაზღვროს სხვა ტიპის აქტივი სესხის უზრუნველყოფისთვის; ბანკის მონეტარული პოლიტიკის კომიტეტი პერიოდულად განსაზღვრავს უზრუნველყოფის თითოეული სახეობის დასაკავებელ თანხას (ჰეარქატს) უფლებამოსილი აქტივების ნომინალურ ღირებულების მიმართ. კანონის თანახმად საქართველოს ეროვნულ ბანკს აქვს მოთხოვნის უპირატესი დაკმაყოფილების უფლება მოვალის აქტივების ხარჯზე.

2024 და 2023 წლების 31 დეკემბრის მდგომარეობით, რეზიდენტი ფინანსური ინსტიტუტებისგან უზრუნველყოფად მიღებული ფინანსური აქტივების სახეობები და რეალური ღირებულებები იყო შემდეგნაირი:

საქართველოს ეროვნული ბანკი

ფინანსურ ანგარიშგებასთან თანდართული შენიშვნები
2024 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისათვის
(ათასი ლარი)

	31 დეკემბერი, 2024	31 დეკემბერი, 2023
სახელმწიფო ფასიანი ქაღალდები (სახაზინო ვალდებულებები/ობლიგაციები)	4,033,005	2,353,661
კომერციული ბანკების სასესხო პორტფელი	2,722,025	1,839,284
საერთაშორისო ფინანსური ინსტიტუტების და განვითარების ბანკების მიერ გამოშვებული ლარში დენომინირებული ობლიგაციები:		
აზიის განვითარების ბანკი (ADB)	640,017	138,462
Netherlands Development Finance Company	-	26,111
ევროპის რეკონსტრუქციისა და განვითარების ბანკი (EBRD)	484,165	-
კერძო სექტორის მიერ გამოშვებული ობლიგაციები	135,088	35,264
	8,014,300	4,392,782

ბანკი ახორციელებს უზრუნველყოფის ღირებულების მონიტორინგს, ითხოვს დამატებით უზრუნველყოფას არსებული ხელშეკრულების ფარგლებში და ასევე ახდენს უზრუნველყოფის ღირებულების მონიტორინგს მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის ადეკვატურობის შემოწმებისას. 2024 და 2023 წლების 31 დეკემბრის მდგომარეობით ბანკის მიერ გამოშვებული არც ერთი ფინანსური ინსტრუმენტი უზრუნველყოფის სახით არ იყო გამოყენებული.

10. SDR-ის ანგარიში საერთაშორისო სავალუტო ფონდში

ნაშთები საერთაშორისო სავალუტო ფონდის („სსფ“) მიმართ მოიცავს:

	31 დეკემბერი, 2024	31 დეკემბერი, 2023
აქტივები:		
SDR-ის ანგარიში საერთაშორისო სავალუტო ფონდში	1,273,804	1,214,799
ვალდებულებები:		
საერთაშორისო სავალუტო ფონდის მიმდინარე ანგარიშები		
მიმდინარე ანგარიში №1	1,860	1,770
მიმდინარე ანგარიში №2	10	10
	1,870	1,780
საერთაშორისო სავალუტო ფონდისგან მიღებული სესხები		
გაფართოებული დაფინანსების მექანიზმის ფარგლებში (EFF)	987,118	1,083,861
ზოგადი SDR-ის სახსრების განაწილება	1,152,355	1,137,494
სპეციალური SDR-ის სახსრების განაწილება	119,773	118,228
	2,259,246	2,339,583
სულ ვალდებულებები საერთაშორისო სავალუტო ფონდის მიმართ	2,261,116	2,341,363
გარე საბალანსო ნაშთები		
საერთაშორისო სავალუტო ფონდის კვოტა	744,115	708,272
საერთაშორისო სავალუტო ფონდის კვოტისა და საერთაშორისო სავალუტო ფონდისგან მიღებული სახსრების უზრუნველსაყოფად ბანკის მიერ შესანახად ფლობილი ფასიანი ქაღალდები	(2,171,875)	(2,209,486)

საქართველოს ეროვნული ბანკი

ფინანსურ ანგარიშგებასთან თანდართული შენიშვნები
2024 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისათვის
(ათასი ლარი)

SDR-ის ანგარიში საერთაშორისო სავალუტო ფონდში

SDR-ის ანგარიში წარმოადგენს ბანკის ანგარიშს საერთაშორისო სავალუტო ფონდში, რომელიც გამოიყენება სესხებთან დაკავშირებული ოპერაციებისა და საერთაშორისო სავალუტო ფონდთან ანგარიშსწორებისათვის. SDR-ის ანგარიში ძირითადად შეადგენს საერთაშორისო სავალუტო ფონდისგან ხელშეკრულების თანახმად მიღებულ SDR სახსრების განაწილებას. SDR-ის ანგარიშზე დარიცხული პროცენტის გაანგარიშება ხდება საერთაშორისო სავალუტო ფონდის მიერ ყოველკვირეულად დადგენილი განაკვეთით, რომელიც ეფუძნება ძირითად ფულად ბაზრებზე არსებულ მოკლევადიან საბაზრო განაკვეთებს. 2024 და 2023 წლების განმავლობაში ნომინალურმა წლიურმა საპროცენტო განაკვეთმა შეადგინა 3.159%-4.136% და 2.999%-4.198% შესაბამისად.

საერთაშორისო სავალუტო ფონდის მიმდინარე ანგარიშები

ბანკს მოეთხოვება საერთაშორისო სავალუტო ფონდის ორი ანგარიშის ფლობა: მიმდინარე ანგარიში #1 და მიმდინარე ანგარიში #2. საერთაშორისო სავალუტო ფონდის ანგარიში #1 გამოიყენება საერთაშორისო სავალუტო ფონდის მიერ საოპერაციო ანგარიშსწორებისათვის, ხოლო მიმდინარე ანგარიში #2 განკუთვნილია საერთაშორისო სავალუტო ფონდის მიერ ლარში წარმოშობილი საოპერაციო ხარჯების დასაფარად.

საერთაშორისო სავალუტო ფონდისგან მიღებული სახსრები

საერთაშორისო სავალუტო ფონდისგან მიღებული სახსრები მოიცავს „გაფართოებული დაფინანსების მექანიზმის“ (EFF) ფარგლებში მიღებულ სესხს 987,118 ათასი ლარის საბალანსო ღირებულებით 2024 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით (2023 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით: 1,083,861 ათასი ლარი). EFF პროგრამა ხელს უწყობს საქართველოში ყოვლისმომცველი პროგრამის განხორციელებას, რაც გულისხმობს მაკროეკონომიკური და ფინანსური სტაბილურობის შენარჩუნებასა და ზრდის ხელშეწყობის მიზნით სტრუქტურული რეფორმების გატარებას. 36-თვიანი „გაფართოებული დაფინანსების მექანიზმის“ პროგრამა დამტკიცდა 2017 წლის 12 აპრილს 210.4 მილიონი SDR-ის ოდენობით (კვოტის 100 პროცენტი). 2020 წლის 14 აპრილს დამტკიცდა ხელმისაწვდომობის ზრდა კვოტის 130 პროცენტის ოდენობით, რის შედეგადაც ჯამური ხელმისაწვდომობა EFF-ის ფარგლებში გაიზარდა 484 მილიონ SDR-მდე (კვოტის 230 პროცენტი). 2024 და 2023 წელს ბანკს პროგრამის ფარგლებში თანხები არ აუთვისებია. დაფარვები დაიწყო 2021 წლიდან და სესხის სრული დაფარვა დაგეგმილია 2031 წლისთვის. სასესხო განაკვეთი მიბმულია საერთაშორისო სავალუტო ფონდის საბაზრო საპროცენტო განაკვეთზე (ცნობილი როგორც საბაზისო განაკვეთი), რომელიც წარმოადგენს SDR-ის საპროცენტო განაკვეთს, რომელმაც 2024 წლის 31 დეკემბრისთვის შეადგინა 3.759% (2023 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით: 5.103%).

საერთაშორისო სავალუტო ფონდისგან მიღებული სახსრები დენომინირებულია SDR-ში.

SDR სახსრების განაწილება

SDR სახსრების განაწილება წარმოადგენს საერთაშორისო სავალუტო ფონდის მიერ უზრუნველყოფის გარეშე, საპროცენტო განაკვეთის მქონე SDR სახსრების განაწილებას ზოგადი და სპეციალური სახსრების სახით. სახსრების ზოგადი განაწილება საერთაშორისო სავალუტო ფონდის მიერ ხელშეკრულების თანახმად ხორციელდება SDR განყოფილების ყველა წევრისათვის კვოტის პროპორციულად. საქართველოსთვის სახსრების ზოგადი განაწილება განხორციელდა 2009 წელს (111,419 ათასი SDR) და 2021 წელს (201,658 ათასი SDR). 2009 წელს ძალაში შევიდა საერთაშორისო სავალუტო ფონდის ხელშეკრულების მეოთხე ცვლილება SDR სახსრების სპეციალურ, ერთჯერად განაწილებასთან დაკავშირებით, რომლის თანახმადაც განხორციელდა 32,540 ათასი SDR-ის სპეციალური განაწილება საქართველოსთვის. წევრები და განსაზღვრული მფლობელები უფლებამოსილი არიან SDR სახსრები გამოიყენონ საერთაშორისო სავალუტო ფონდთან ოპერაციების განსახორციელებლად. ბანკი სახსრების განაწილებას მიიჩნევს საერთაშორისო სავალუტო ფონდის წინაშე უცხოურ ვალუტაში არსებულ ვალდებულებად.

საქართველოს ეროვნული ბანკი

ფინანსურ ანგარიშგებასთან თანდართული შენიშვნები
2024 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისათვის
(ათასი ლარი)

საქართველო, როგორც საერთაშორისო სავალუტო ფონდის წევრი და სახსრების მიმღები ქვეყანა, ვალდებულია საერთაშორისო სავალუტო ფონდის წინაშე იმ თანხით, რომელიც უტოლდება მასზე განაწილებულ წმინდა აკუმულირებულ სახსრებს და ნებისმიერ სხვა თანხას, რომელიც ექვემდებარება გადახდას წევრობის შეწყვეტის, ან საერთაშორისო სავალუტო ფონდის SDR განყოფილების გაუქმების შემთხვევაში.

SDR სახსრების განაწილების საპროცენტო განაკვეთი 2024 და 2023 წლებში მერყეობდა წლიურ 3.159%-4.136% და 2.916%-4.1980% დიაპაზონში, შესაბამისად.

საერთაშორისო სავალუტო ფონდის კვოტა

საერთაშორისო სავალუტო ფონდის კვოტა 210,400 ათასი SDR, წარმოადგენს საქართველოს საწევრო შენატანს საერთაშორისო სავალუტო ფონდში, რომელსაც არ ერიცხება საპროცენტო განაკვეთი და მოქმედია 2016 წლის 26 იანვრიდან, მას შემდეგ რაც საერთაშორისო სავალუტო ფონდის მმართველთა საბჭომ, ფონდის უმაღლესმა მმართველმა საბჭომ, დაასრულა მე-14 კვოტების გადაფასება. საერთაშორისო სავალუტო ფონდი მოიზიდავს სახსრებს წევრი ქვეყნებიდან. საერთაშორისო სავალუტო ფონდის ყოველ წევრ ქვეყანას მიეკუთვნება კვოტა, რომელიც ეფუძნება ქვეყნის შედარებით მდგომარეობას მსოფლიო ეკონომიკაში. წევრების კვოტა ასახავს საერთაშორისო სავალუტო ფონდთან მათი ფინანსურ და ორგანიზაციული ურთიერთობის ძირითად ასპექტებს. გამომდინარე იქიდან რომ ბანკი წარმოადგენს ქვეყნის ფისკალურ წარმომადგენელს საერთაშორისო სავალუტო ფონდთან ურთიერთობაში ინსტრუმენტი არ არის წარდგენილი ფინანსური მდგომარეობის ანგარიშგებაში.

საერთაშორისო სავალუტო ფონდის კვოტისა და საერთაშორისო სავალუტო ფონდისგან მიღებული სახსრების უზრუნველსაყოფად ბანკის მიერ შესანახად ფლობილი ფასიანი ქაღალდები

2024 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით ფასიანი ქაღალდი (სულ 2,209,486 ათასი ლარი) შედგება საერთაშორისო სავალუტო ფონდის კვოტის უზრუნველსაყოფად ფლობილი 744,115 ათასი ლარისა და საერთაშორისო სავალუტო ფონდისგან მიღებული სახსრების უზრუნველსაყოფად ფლობილი 1,427,760 ათასი ლარისაგან.

2023 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით ფასიანი ქაღალდი (სულ 2,209,486 ათასი ლარი) შედგება საერთაშორისო სავალუტო ფონდის კვოტის უზრუნველსაყოფად ფლობილი 708,272 ათასი ლარისა და საერთაშორისო სავალუტო ფონდისგან მიღებული სახსრების უზრუნველსაყოფად ფლობილი 1,501,214 ათასი ლარისაგან.

ფასიანი ქაღალდი საქართველოს მთავრობის მიერ გამოშვებულ იქნა 1992 წელს საერთაშორისო სავალუტო ფონდის კვოტასთან მიმართებაში. უზრუნველყოფის სახით არსებული ფასიანი ქაღალდი მოიცავს საერთაშორისო სავალუტო ფონდისგან საქართველოს მთავრობისა და ბანკის მიერ მიღებული სახსრების მთლიან ნომინალურ ღირებულებას. ფასიანი ქაღალდს ბანკი ფლობს შენახვის მიზნით, შედეგად მისი აღრიცხვა ხდება გარე-საბალანსო ანგარიშზე და წარმოდგენილია ნომინალური ღირებულებით.

საქართველოს ეროვნული ბანკი

ფინანსურ ანგარიშგებასთან თანდართული შენიშვნები
2024 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისათვის
(ათასი ლარი)

11. წარმოებულ ინსტრუმენტებთან დაკავშირებული აქტივები და ვალდებულებები

	საბალანსო ღირებულება 31 დეკემბერი, 2024	ნომინალური ღირებულება 31 დეკემბერი, 2024	საბალანსო ღირებულება 31 დეკემბერი, 2023	ნომინალური ღირებულება 31 დეკემბერი, 2023
წარმოებულ ფინანსურ ინსტრუმენტებთან დაკავშირებული აქტივები, საერთაშორისო რეზერვების მართვის ფარგლებში საპროცენტო განაკვეთის ფიუჩერსი: ფიუჩერსის მარჟა	8,785		4,575	
საპროცენტო განაკვეთის ფიუჩერსები საპროცენტო განაკვეთის ფიუჩერსთან დაკავშირებული აქტივები	-	1,554,967	11,163	890,191
საპროცენტო განაკვეთის ფიუჩერსთან დაკავშირებული ვალდებულებები	(3,297)	-	-	(1,452,276)
წმინდა პოზიცია საპროცენტო განაკვეთის ფიუჩერსზე	(3,297)	1,554,967	11,163	(562,085)
ნეტო წარმოებულ ფინანსურ ინსტრუმენტებთან დაკავშირებული აქტივები, საერთაშორისო რეზერვების მართვის ფარგლებში	5,488	1,554,967	15,738	(562,085)
წარმოებულ ფინანსურ ინსტრუმენტებთან დაკავშირებული აქტივები, მონეტარული ოპერაციების ფარგლებში				
სავალუტო სვოპები სავალუტო სვოპებთან დაკავშირებული აქტივები	2,520		-	
სავალუტო სვოპებთან დაკავშირებული ვალდებულებები	(2,143)		-	
მისაღები ოდენობა		530,019		-
გადასახდელი ოდენობა		(529,642)		-
ნეტო სავალუტო სვოპი	377	377	-	-
სულ წარმოებულ ფინანსურ ინსტრუმენტებთან დაკავშირებული აქტივები, მონეტარული ოპერაციების ფარგლებში	377	377	-	-

თავდაპირველად, წარმოებული ინსტრუმენტები ხშირად მოიცავენ მხოლოდ დაპირებების ურთიერთგაცვლას, ანაზღაურების მცირე გადაცემით ან ყოველგვარი გადაცემის გარეშე, თუმცა, აღნიშნული ინსტრუმენტები ხშირად მოიცავენ მაღალი ხარისხის ბერკეტებს და ცვალებადნი არიან. აქტივის ღირებულებაში, განაკვეთში ან ინდექსში შედარებით მცირე მოძრაობას შესაძლოა ჰქონდეს მნიშვნელოვანი გავლენა ბანკის მოგებაზე ან ზარალზე.

ფიუჩერსული ხელშეკრულებები წარმოადგენენ სახელშეკრულებო შეთანხმებებს გარკვეული ფინანსური ინსტრუმენტის კონკრეტული ფასით და სამომავლო თარიღით ყიდვაზე ან გაყიდვაზე. ფიუჩერსული ხელშეკრულებები ხორციელდება სტანდარტიზებული თანხებით რეგულარული გაცვლების საფუძველზე და ექვემდებარება ყოველდღიური ფულადი ზღვარის მოთხოვნებს. ფიუჩერსულ ხელშეკრულებებთან დაკავშირებული საკრედიტო რისკი განიხილება, როგორც მინიმალური, ვინაიდან გაცვლის ფულადი ზღვარის მოთხოვნები უზრუნველყოფენ იმას, რომ აღნიშნული ხელშეკრულებები შესრულდება და ანგარიშსწორება განხორციელდება ნეტო საფუძველზე.

საქართველოს ეროვნული ბანკი

ფინანსურ ანგარიშგებასთან თანდართული შენიშვნები
2024 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისათვის
(ათასი ლარი)

ბანკი ვაჭრობს ევროდოლარის ფიუჩერსებით 2012 წლის მარტიდან, პორტფელის აქტიური მართვის ფარგლებში. 2023 წლის აპრილში, ევროდოლარის ფიუჩერსები გარდაიქმნა შესაბამის SOFR-ზე მიბმულ (უზრუნველყოფილი ერთდღიანი დაფინანსების განაკვეთი) კონტრაქტებად. როგორც LIBOR-ზე ისე SOFR-ზე მიბმული ფინანსური ინსტრუმენტი კოტირებულია ჩიკაგოს სასაქონლო ბირჟაზე და ჩიკაგოს სავაჭრო ბირჟაზე და ისინი ბაზრის ყველაზე ლიკვიდური, მეტად გაყიდვადი და სტანდარტიზებული წარმოებული ხელშეკრულებებია. SOFR ეფუძნება ტრანზაქციებს სახაზინო ფასიანი ქაღალდების გამოსყიდვის ბაზარზე და LIBOR-თან შედარებით უფრო მიმზიდველია, იქიდან გამომდინარე რომ ის ეფუძნება დაკვირვებად ტრანზაქციებს, ნაცვლად შეფასებული სამომავლო სასესხო განაკვეთისა.

მაშინ, როდესაც სამთვლიანი ევროდოლარის ფიუჩერსული კონტრაქტის დასრულებისას გამოიყენება LIBOR-ის სამთვლიანი განაკვეთი, SOFR-ზე მიბმული ფიუჩერსული კონტრაქტის დასრულებისას გამოიყენება ერთდღიანი განაკვეთების საშუალო მაჩვენებელი კონტრაქტის ვადის გასვლამდე ბოლო სამთვლიან პერიოდზე (საბაზისო პერიოდი). ამ განსხვავების მიუხედავად, SOFR-ზე მიბმული LIBOR-ზე მიბმულ ფიუჩერსულ კონტრაქტებს აქვთ რამდენიმე საერთო მახასიათებელი. როგორც ევროდოლარის, ისე SOFR-ზე მიბმული ფიუჩერსული კონტრაქტები წარმოადგენენ შემოსავლიანობის მრუდის ერთმანეთის მიმდევრობით არსებულ სამთვლიან ფორვარდულ მონაკვეთებს - არაუზრუნველყოფილი სესხებისთვის (LIBOR-ის შემთხვევაში) და უზრუნველყოფილი სესხებისთვის (SOFR-ის შემთხვევაში). ევროდოლარის და SOFR-ის ფიუჩერსებით ვაჭრობისას, ბანკი დგას მხოლოდ “საკლირინგო სახლის” საკრედიტო რისკის წინაშე, სადაც ხდება ფიუჩერსების ყიდვისა და გაყიდვის ურთიერთგადაფარვა.

ბანკი იყენებს ევროდოლარის და SOFR-ის ფიუჩერსულ კონტრაქტებს ჰეჯირების მიზნებისთვის, რაც, ამ შემთხვევაში, გულისხმობს, რისკების შესაბამისობაში მოსაყვანად (დურაცია და მრუდი), აშშ-ს სამთავრობო ან საკრედიტო რისკის მქონე (სააგენტოებისა და საერთაშორისო ორგანიზაციების მიერ გამოშვებული) ფასიანი ქაღალდების ყიდვა-გაყიდვას და შესაბამისი მოცულობის საპირისპირო პოზიციის ევროდოლარის ფიუჩერსულ კონტრაქტებში გახსნას. ამგვარი სტრატეგიების მთავარ მიზანს წარმოადგენს პორტფელის საპროცენტო განაკვეთის რისკების შემცირება და საკრედიტო სპრედებიდან სარგებლის მიღება.

ბანკის პორტფელში არსებული ევროდოლარის და SOFR-ის ფიუჩერსები არ არის განკუთვნილი სავაჭრო მიზნებისთვის, ე.ი. ბანკი არ აპირებს მოგების მიღებას მათი ფასების ხელსაყრელი მოძრაობიდან.

2020 წლის აპრილიდან, სტანდარტულ რეფინანსირების სესხებთან ერთად, ბანკმა დაიწყო ბაზრის ლიკვიდობის მხარდაჭერა სავალუტო სვოპების ოპერაციების მეშვეობით. სავალუტო სვოპი წარმოადგენს მონეტარული პოლიტიკის ინსტრუმენტს, რომელიც მიმართულია ბაზარზე ლიკვიდობის შექმნისკენ. სავალუტო სვოპ ტრანზაქციების მეშვეობით, ბანკი 3 თვემდე ვადით ყიდულობდა უცხოურ ვალუტას ეროვნული ვალუტის მეშვეობით მიმდინარე (სპოტ) კურსით, იმ პირობით, რომ იგი უკან გაიყიდებოდა წინასწარ განსაზღვრული ფორვარდული კურსით.

12. ინვესტიციები შეფასებული რეალური ღირებულებით მოგებაში ან ზარალში ასახვით

2024 და 2023 წლების 31 დეკემბრის მდგომარეობით, ინვესტიციები შეფასებული რეალური ღირებულებით მოგებაში ან ზარალში ასახვით მოიცავს სახსრებს, რომლებიც იმართება საერთაშორისო ანგარიშსწორების ბანკის მიერ. აღნიშნული წარმოადგენს ბანკის მიერ განთავსებულ ინვესტიციას საერთაშორისო ანგარიშსწორების ბანკის საინვესტიციო კალათაში („Pool“-ში) (BISIP CNY), რომელიც თავის მხრივ წარმოადგენს ცენტრალური ბანკების საერთაშორისო რეზერვების ინვესტიციების სამართავად არსებულ ფონდს (რომელიც შედგება ჩინური სახელმწიფო ობლიგაციებისგან - CGB-ებისგან) და რომლის მთავარი მიზანია ბანკისთვის გამოცდილების გაზიარება და საკონსულტაციო მომსახურების გაწევა. ფონდში კვოტის მფლობელებმა შესაძლოა მოითხოვონ საკუთარი ინვესტიციის გამოტანა ნაწილობრივ ან სრულად ნებისმიერ დროს.

საქართველოს ეროვნული ბანკი

ფინანსურ ანგარიშგებასთან თანდართული შენიშვნები
2024 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისათვის
(ათასი ლარი)

2024 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით საერთაშორისო ანგარიშსწორების ბანკისთვის სამართავად გადაცემულმა სახსრებმა შეადგინა 291,431 ათასი ლარი (2023 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით: 272,264 ათასი ლარი).

13. ინვესტიციები შეფასებული რეალური ღირებულებით სხვა სრულ შემოსავალში ასახვით

2024 და 2023 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით ინვესტიციებმა შეფასებულმა რეალური ღირებულებით სხვა სრულ შემოსავალში ასახვით შეადგინა:

	31 დეკემბერი 2024	31 დეკემბერი 2023
სახელმწიფო ფასიანი ქაღალდები		
US Department of Treasury, Washington	3,271,057	7,368,915
Government of Canada, Ottawa	252,386	301,315
Government of France	232,574	132,185
Government of Germany	56,605	121,462
Government of Denmark	31,169	22,394
Government of Austria	29,491	85,859
Government of Finland	28,784	46,834
Government of the Netherlands	28,678	28,764
Government of Belgium	28,428	29,211
Grand Duchy of Luxembourg	-	28,624
	3,959,172	8,165,563
სუპრანაციონალური ფასიანი ქაღალდები		
International Bank for Reconstruction & Development, Washington	123,844	31,749
Asian Development Bank, Manila	121,729	135,211
Inter-American Development Bank, Washington D.C.	110,563	119,946
European Investment Bank, Luxembourg	85,627	185,663
African Development Bank, Abidjan	68,792	63,978
Nordic Investment Bank	56,236	52,789
European Union	30,362	28,985
European Bank for Reconstruction and Development	22,137	50,076
Inter-American Investment Corporation	19,533	2,634
EUROFIMA, Basel	1,727	1,641
OPEC Fund for International Development	1,141	-
New Development Bank, Shanghai	-	2,885
	641,691	675,557
სააგენტოს და სხვა ფასიანი ქაღალდები		
CPPIB Capital Inc, Toronto	146,199	115,137
Kommunalbanken AS	92,898	42,411
Kreditanstalt fuer Wiederaufbau, Frankfurt	83,211	35,237
Svensk Exportkredit AB, Stocholm	77,559	49,062
Bank Nederlandse Gemeenten, Den Haag	63,300	38,599
Korean Development Bank	59,993	7,687
Province of Ontario Canada, Toronto	59,988	57,108
Japan Bank for International Cooperation, Otemachi	55,145	-
NRW Bank	55,112	1,088
Caisse Des Depots et Consignations	53,285	9,472
Province of Alberta Canada	48,272	-
Caisse D'Amortissement de la Dette Sociale	48,104	72,117
Oesterreichische Kontrollbank AG, Vienna	42,661	78,498
Export-Import Bank of Korea	41,739	6,566
Kommuninvest I Sverige AB, Orebro	41,496	8,420
Agence Francaise de Developpement	37,152	36,885
CDP Financial In, Montreal	36,582	27,114
Landeskreditbank Baden-Wuerttemberg Foerderbank	35,376	32,758
Royal Bank of Canada	34,235	24,639
OMERS Finance Trust	25,655	29,090
Nederlandse Waterschapsbank N.V.	24,042	73,159
Province of Quebec Canada, Quebec	19,517	72,267
North Rhine- Westphalia	14,551	13,803
Other	148,023	174,384
	1,344,095	1,005,501
სულ ინვესტიციები შეფასებული რეალური ღირებულებით სხვა სრულ შემოსავალში ასახვით უცხოურ ვალუტაში	5,944,958	9,846,621
საგაჭრო სახელმწიფო ფასიანი ქაღალდები დენომინირებული ეროვნულ ვალუტაში		
საქართველოს მთავრობის ფასიანი ქაღალდები	1,871,247	2,668,266
სულ ინვესტიციები შეფასებული რეალური ღირებულებით სხვა სრულ შემოსავალში ასახვით დენომინირებული ეროვნულ ვალუტაში	1,871,247	2,668,266

საქართველოს ეროვნული ბანკი

ფინანსურ ანგარიშგებასთან თანდართული შენიშვნები
2024 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისათვის
(ათასი ლარი)

რეალური ღირებულებით შეფასებული სხვა სრულ შემოსავალში ასახვით ინვესტიციების საპროცენტო (კუპონური) განაკვეთების და დაფარვის ვადების ანალიზი იხილეთ ქვემოთ ცხრილში:

	31 დეკემბერი, 2024		31 დეკემბერი, 2023	
	წლიური საპროცენტო განაკვეთი	დაფარვის ვადა	წლიური საპროცენტო განაკვეთი	დაფარვის ვადა
დენომინირებული უცხოურ ვალუტაში:				
სახელმწიფო სავალო ფასიანი ქაღალდები	0.125%-5.00%	2025-2027	0.125%-6.75%	2024-2027
სუპრანაციონალური სავალო ფასიანი ქაღალდები	0.5%-4.875%	2025-2027	0.25%-4.875%	2024-2027
სააგენტოს და სხვა ფასიანი ქაღალდები	0.25%-5.375%	2025-2028	0.25%-5.66%	2024-2028
დენომინირებული ეროვნულ ვალუტაში:				
სახელმწიფო სავალო ფასიანი ქაღალდები	8.125%-10.5%	2025-2030	7%-11.6%	2024-2030

ინვესტიციები შეფასებული რეალური ღირებულებით სხვა სრულ შემოსავალში ასახვით მოიცავს სახსრებს, რომლებიც იმართება RAMP პროგრამის ფარგლებში, რომელიც წარმოადგენს საერთაშორისო რეზერვების ნაწილის მსოფლიო ბანკის ხაზინისთვის (გარე მენეჯერი) სამართავად გადაცემას, რომელიც სპეციალიზებულია პორტფელის მართვაზე. გარე მენეჯერისათვის სამართავად სახსრების გადაცემის მთავარ მიზანს წარმოადგენს ბანკისთვის ნოუ-ჰაუს გადაცემა და საკონსულტაციო მომსახურების გაწევა. მენეჯერი კონტრაქტის საფუძველზე იღებს მართვის გასამრჯელოს, რომელიც გამოითვლება გადაცემული სახსრების ნეტო აქტივების ღირებულების საფუძველზე. გარე მენეჯერის პორტფელში არსებული აქტივები ბანკის სახელობა, გლობალური მეურვის („ქასთოდინანს“) პასუხისმგებლობის ქვეშ, შერჩეული სავაჭრო ფასიანი ქაღალდების ინვესტირებისა და რეინვესტირების მიზნით. ბანკს შეუძლია, დროდადრო, შეატყობინოს გარე მენეჯერს, საინვესტიციო თანხის დამატების ან შემცირების შესახებ. 2024 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით, RAMP პროგრამის ფარგლებში სამართავად გადაცემული სახსრების რეალური ღირებულება შეადგენს 671,949 ათას ლარს (2023: 615,261 ათას ლარს).

არცერთი რეალური ღირებულებით შეფასებული სხვა სრულ შემოსავალში ასახვით ფინანსური აქტივის საკრედიტო რისკი არ არის არსებითად გაზრდილი თავდაპირველი აღიარების შემდგომ. იხილეთ შენიშვნა 29.

14. ამორტიზებული ღირებულებით შეფასებული ინვესტიციები

	31 დეკემბერი, 2024		31 დეკემბერი, 2023	
	საბალანსო ღირებულება	ნომინალური ღირებულება	საბალანსო ღირებულება	ნომინალური ღირებულება
საქართველოს მთავრობის ფასიანი ქაღალდები				
საქართველოს მთავრობის ფასიანი ქაღალდები	41,010	40,846	81,194	80,846
სულ ამორტიზებული ღირებულებით შეფასებული ინვესტიციები დენომინირებული ეროვნულ ვალუტაში	41,010	40,846	81,194	80,846

ამორტიზებული ღირებულებით შეფასებული ინვესტიციების საპროცენტო (კუპონური) განაკვეთები და დაფარვის ვადები იხილეთ ქვემოთ ცხრილში:

	31 დეკემბერი, 2024		31 დეკემბერი, 2023	
	წლიური საპროცენტო განაკვეთი	დაფარვის ვადა	წლიური საპროცენტო განაკვეთი	დაფარვის ვადა
საქართველოს მთავრობის ფასიანი ქაღალდები	8.505%	2025	9.566%	2024-2025

საქართველოს ეროვნული ბანკი

ფინანსურ ანგარიშგებასთან თანდართული შენიშვნები
2024 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისათვის
(ათასი ლარი)

საქართველოს მთავრობის სავალო ფასიანი ქაღალდები დენომინირებული ეროვნულ ვალუტაში წარმოადგენს საქართველოს მთავრობასა და ბანკს შორის 2006 წლის მარტში გაფორმებული ხელშეკრულების თანახმად სამთავრობო სესხის სავალო ფასიან ქაღალდებად გარდაქმნის შედეგად, ფულადი გადახდების განხორციელების გარეშე, საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს მიერ გამოშვებულ ფიქსირებული საპროცენტო განაკვეთის მქონე ფასიან ქაღალდებს. აღნიშნული ფასიანი ქაღალდები გამოშვებულ იქნა ექსკლუზიურად ბანკისათვის და არის არა-გადაცემადი და არასავსაჟრო ინსტრუმენტი. შესაბამისად ისინი აღირიცხება ამორტიზებული ღირებულებით. სამთავრობო სავალო ფასიანი ქაღალდების გადახდა ხდება ახალი ფინანსური ინსტრუმენტების გამოშვების გზით 40,000 ათასი ლარის ოდენობით ყოველწლიურად, რომლებიც კლასიფიცირდება როგორც ინვესტიციები, რომლებიც შეფასებულია რეალური ღირებულებით სხვა სრულ შემოსავალში ასახვით. ობლიგაციის საპროცენტო განაკვეთი ექვემდებარება ყოველწლიურ გადახედვას არსებული საბაზრო განაკვეთების გათვალისწინებით.

ამორტიზებული ღირებულებით შეფასებული ფინანსური აქტივების საკრედიტო რისკი მნიშვნელოვნად არ გაზრდილა თავდაპირველი აღიარების შემდგომ. იხილეთ ასევე შენიშვნა 28.

15. გამოყენების უფლების სახით არსებული აქტივი

ბანკი სარგებლობს შენობის იჯარით პერონალის ნაწილისთვის ადმინისტრაციული მიზნებისთვის და აღიარებს შესაბამის გამოყენების უფლების სახით არსებულ აქტივს და საიჯარო ვალდებულებას:

გამოყენების უფლების სახით არსებული აქტივის ნაშთის ცვლილებები მოცემულია ქვემოთ:

	2024	2023
ნაშთი 1 იანვრის მდგომარეობით	483	1,537
გამოყენების უფლების სახით არსებული აქტივის დამატება	9,459	-
ცვეთის ხარჯი წლის განმავლობაში	(1,507)	(1,054)
ნაშთი 31 დეკემბრის მდგომარეობით	8,435	483

საიჯარო ვალდებულების დაუფარავი ნაშთის ცვლილებები მოცემულია ქვემოთ:

	2024	2023
ნაშთი 1 იანვრის მდგომარეობით	519	1,576
საიჯარო ვალდებულების დამატება	7,159	-
საპროცენტო ხარჯი წლის განმავლობაში	286	119
გადახდები წლის განმავლობაში	(1,210)	(1,176)
ვალუტის კურსის ცვლილებით გამოწვეული ეფექტი	(202)	-
ნაშთი 31 დეკემბრის მდგომარეობით	6,552	519

საქართველოს ეროვნული ბანკი

ფინანსურ ანგარიშგებასთან თანდართული შენიშვნები
2024 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისათვის
(ათასი ლარი)

16. ძირითადი საშუალებები

	მიწა და შენობა- ნაგებობები	კომპიუტერები, საოფისე მოწყობილობა და ავეჯი	სატრანსპორტო საშუალებები და სხვა	დაუმთავრებელი მშენებლობა	სულ
თვითღირებულებით:					
1 იანვარი, 2023	52,848	20,510	26,620	36	100,014
შესყიდვა	-	207	2,955	-	3,162
გასვლა	-	(274)	(58)	-	(332)
31 დეკემბერი, 2023	52,848	20,443	29,517	36	102,844
შესყიდვა	24,119	5,993	3,424	6,752	40,288
გასვლა	-	(276)	(2,410)	(36)	(2,722)
31 დეკემბერი, 2024	76,967	26,160	30,531	6,752	140,410
დაგროვილი ცვეთა:					
1 იანვარი, 2023	(10,441)	(14,869)	(20,577)	-	(45,887)
ცვეთის დარიცხვა	(1,054)	(2,539)	(2,112)	-	(5,705)
გასვლა	-	269	54	-	323
31 დეკემბერი, 2024	(11,495)	(17,139)	(22,635)	-	(51,269)
ცვეთის დარიცხვა	(1,055)	(1,486)	(2,522)	-	(5,063)
გასვლა	-	272	2,354	-	2,626
31 დეკემბერი, 2023	(12,550)	(18,353)	(22,803)	-	(53,706)
საბალანსო ღირებულება (წმინდა):					
31 დეკემბერი, 2024	64,417	7,807	7,728	6,752	86,704
31 დეკემბერი, 2023	41,353	3,304	6,882	36	51,575

17. არამატერიალური აქტივები

	პროგრამული უზრუნველყოფა და სხვა
თვითღირებულებით:	
1 იანვარი, 2023	19,167
შესყიდვა	5,728
გასვლა	(429)
31 დეკემბერი, 2023	24,466
შესყიდვა	3,795
გასვლა	(111)
31 დეკემბერი, 2024	28,150
დაგროვილი ამორტიზაცია:	
1 იანვარი, 2023	(13,855)
წლის დარიცხვა	(1,788)
გასვლა	411
31 დეკემბერი, 2023	(15,232)
წლის დარიცხვა	(2,971)
გასვლა	111
31 დეკემბერი, 2024	(18,092)
საბალანსო ღირებულება (წმინდა)	
31 დეკემბერი, 2024	10,058
31 დეკემბერი, 2023	9,234

საქართველოს ეროვნული ბანკი

ფინანსურ ანგარიშგებასთან თანდართული შენიშვნები
2024 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისათვის
(ათასი ლარი)

18. სხვა აქტივები და ვალდებულებები

	31 დეკემბერი, 2024	31 დეკემბერი, 2023
სხვა აქტივები დენომინირებული უცხოურ ვალუტაში:		
წინასწარი გადახდები	2,473	1,299
სხვა	72	46
სულ სხვა აქტივები დენომინირებული უცხოურ ვალუტაში	2,545	1,345
სხვა აქტივები დენომინირებული ეროვნულ ვალუტაში:		
სამახსოვრო ოქროს მონეტები და ოქროს ზოდები	8,490	6,921
წინასწარი გადახდები	2,390	4,742
მარაგები	511	521
თანამშრომლებზე წინა წლებში გაცემული სესხები	62	79
სხვა მოთხოვნები	231	261
	11,684	12,524
სხვა აქტივების მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალების რეზერვი	(35)	(43)
სულ სხვა აქტივები დენომინირებული ეროვნულ ვალუტაში	11,649	12,481

2024 და 2023 წლების 31 დეკემბრის მდგომარეობით, სხვა ფინანსური აქტივები, გაუფასურების რეზერვის გამოკლებით, შეადგენს 2,804 ათასს და 1,642 ათას ლარს, შესაბამისად.

სხვა აქტივების მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის რეზერვი წარმოადგენს თანამშრომლებზე წინა წლებში გაცემული სესხების და სხვა დებიტორების მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის რეზერვს. მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის რეზერვის მოძრაობა წარმოდგენილია 29-ე განმარტებით შენიშვნაში.

სხვა ვალდებულებები მოიცავს:

	31 დეკემბერი, 2024	31 დეკემბერი, 2023
სხვა ვალდებულებები დენომინირებული უცხოურ ვალუტაში		
ვალდებულებები მომწოდებლების მიმართ	10,169	3,145
სხვა ვალდებულებები	56,026	31,906
მთლიანი სხვა ვალდებულებები დენომინირებული უცხოურ ვალუტაში	66,195	35,051
სხვა ვალდებულებები დენომინირებული ეროვნულ ვალუტაში		
საქართველოს ფინანსთა სამინისტროსთვის გადასარიცხი მოგება	670,146	302,877
ვალდებულებები მომწოდებლების მიმართ	4,240	4,164
გადავადებული შემოსავალი	2,109	2,091
საიჯარო ვალდებულება (განმარტებითი შენიშვნა 15)	6,552	519
ვალდებულება რეალიზებულ ბანკნოტებსა და მონეტებზე	59	72
სხვა ვალდებულებები	3,405	1,982
მთლიანი სხვა ვალდებულებები დენომინირებული ეროვნულ ვალუტაში	686,511	311,705
სულ სხვა ვალდებულებები	752,706	346,756

2024 და 2023 წლის 31 დეკემბრისათვის სხვა ფინანსური ვალდებულებები შეადგენს 82,500 ათას ლარს და 43,807 ათას ლარს, შესაბამისად.

საქართველოს ეროვნული ბანკი

ფინანსურ ანგარიშგებასთან თანდართული შენიშვნები
2024 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისათვის
(ათასი ლარი)

19. ვალდებულებები რეზიდენტი ფინანსური ინსტიტუტების მიმართ

ვალდებულებები რეზიდენტი ფინანსური ინსტიტუტების მიმართ მოიცავს:

	31 დეკემბერი, 2024	31 დეკემბერი, 2023
ვალდებულებები რეზიდენტი ფინანსური ინსტიტუტების მიმართ მონეტარული პოლიტიკის ინსტრუმენტების მიხედვით		
საკორესპონდენტო ანგარიშები ეროვნულ ვალუტაში	486,952	1,591,879
ერთდღიანი დეპოზიტები ეროვნულ ვალუტაში	208,667	167,006
სულ ვალდებულებები რეზიდენტი ფინანსური ინსტიტუტების მიმართ მონეტარული პოლიტიკის ინსტრუმენტების მიხედვით	695,619	1,758,885
ბანკების სავალდებულო რეზერვები უცხოურ ვალუტაში	6,369,707	4,312,166
სულ ვალდებულებები რეზიდენტი ფინანსური ინსტიტუტების მიმართ მონეტარული პოლიტიკის ინსტრუმენტების მიხედვით	7,065,326	6,071,051
ვალდებულებები რეზიდენტი ფინანსური ინსტიტუტების მიმართ, სხვა		
საკორესპონდენტო ანგარიშები დენომინირებული უცხოურ ვალუტაში	17,835	14,040
სულ ვალდებულებები რეზიდენტი ფინანსური ინსტიტუტების მიმართ, სხვა	17,835	14,040
სულ ვალდებულებები რეზიდენტი ფინანსური ინსტიტუტების მიმართ	7,083,161	6,085,091

2024 და 2023 წლების 31 დეკემბრის მდგომარეობით, რეზიდენტი ფინანსური ინსტიტუტების მიმართ ვალდებულებებში შედის 5,465,146 ათასი ლარის და 4,780,993 ათასი ლარის (შესაბამისად) ოდენობის სამი უმსხვილესი რეზიდენტი კომერციული ბანკის ნაშთები, რომლებიც შეადგენს ფინანსური ინსტიტუტების მიმართ მთლიანი ვალდებულების 77.16% და 78.57%-ს (შესაბამისად).

რეზიდენტ კომერციულ ბანკებს მოეთხოვებათ საქართველოს ეროვნულ ბანკში განათავსონ მინიმალური სარეზერვო ნაშთები. 2024 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით, სავალდებულო რეზერვები წარმოადგენს რეზიდენტი ფინანსური ინსტიტუტების მიერ ეროვნულ ვალუტაში დენომინირებული მოზიდული სახსრების 5 პროცენტს (2023: 5%), და უცხოურ ვალუტაში დენომინირებული მოზიდული სახსრების 10-დან 25 პროცენტამდე, რაც დამოკიდებულია კონკრეტული კომერციული ბანკის დეპოზიტების დოლარიზაციის დონეზე (2023: 10%-დან 20%-მდე).

უცხოური ვალუტის ნასესხები სახსრების შემთხვევაში, დარჩენილი დაფარვის ვადით 1-2 წელი, მინიმალური სარეზერვო ნაშთები შეადგენს 10-დან 20 პროცენტამდე, რაც დამოკიდებულია კონკრეტული კომერციული ბანკის დეპოზიტების დოლარიზაციის დონეზე (2023: 10%-დან 15%-მდე). სავალდებულო რეზერვებზე 2024 და 2023 წლების 31 დეკემბრის მდგომარეობით წლიური საპროცენტო განაკვეთი ლარში დენომინირებულ მინიმალურ სარეზერვო მოთხოვნებზე შესაბამისად შეადგენს 8 და 9.5 პროცენტს, ხოლო აშშ დოლარში/ევროში დენომინირებულ მინიმალურ სარეზერვო მოთხოვნებზე 4.00%/2.5% და 0.0%/0.0%, შესაბამისად. ეროვნულ ვალუტაში დენომინირებული მოზიდული სახსრები, რომელთა დარჩენილი დაფარვის ვადა აღემატება ერთ წელს და უცხოურ ვალუტაში დენომირებული მოზიდული სახსრები, რომელთა დარჩენილი დაფარვის ვადა აღემატება 2 წელს, არიან განთავისუფლებული სავალდებულო რეზერვის მოთხოვნისაგან.

საქართველოს ეროვნული ბანკი

ფინანსურ ანგარიშგებასთან თანდართული შენიშვნები
2024 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისათვის
(ათასი ლარი)

20. ვალდებულებები ფინანსთა სამინისტროს მიმართ

ვალდებულებები ფინანსთა სამინისტროს მიმართ შედგება:

	31 დეკემბერი, 2024	31 დეკემბერი, 2023
ვალდებულებები საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს მიმართ:		
მიმდინარე ანგარიშები დენომინირებული უცხოურ ვალუტაში	428,426	753,038
მიმდინარე ანგარიშები დენომინირებული ეროვნულ ვალუტაში	1,018,824	1,692,692
სულ ვალდებულებები საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს მიმართ	1,447,250	2,445,730

21. ვალდებულებები კლიენტების მიმართ

ვალდებულებები კლიენტების მიმართ შედგება:

	31 დეკემბერი, 2024	31 დეკემბერი, 2023
ვალდებულებები კლიენტების მიმართ ეროვნულ ვალუტაში:		
ვალდებულება დეპოზიტების დაზღვევის სააგენტოს მიმართ	1,003	6,375
ვალდებულებები საერთაშორისო ორგანიზაციების მიმართ	525	1,203
სულ ვალდებულებები კლიენტების მიმართ ეროვნულ ვალუტაში:	1,528	7,578

22. მიმოქცევაში გაშვებული ფული

მიმოქცევაში გაშვებული ფული წარმოადგენს ბანკის მიერ გამოშვებულ საქართველოს ეროვნულ ვალუტას. 2024 და 2023 წლების 31 დეკემბრით დასრულებული წლისათვის, მოძრაობა წლის განმავლობაში იყო შემდეგი:

	2024	2023
ნაშთი 1 იანვრის მდგომარეობით	5,934,138	5,040,547
მიმოქცევაში გაშვებული ბანკნოტები	11,658,142	9,410,423
მიმოქცევაში გაშვებული მონეტები	103,831	103,455
მიმოქცევიდან ამოღებული ბანკნოტები	(10,997,498)	(8,535,225)
მიმოქცევიდან ამოღებული მონეტები	(81,595)	(85,062)
ნაშთი 31 დეკემბრის მდგომარეობით	6,617,018	5,934,138

23. გამოშვებული სავალო ფასიანი ქაღალდები

	წლიური საპროცენტო განაკვეთი	დაფარვის ვადა	ნომინალური ღირებულება	საბალანსო ღირებულება
სადეპოზიტო სერთიფიკატები		23 იანვარი -		
2024 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით	7.47%-7.56%	20 მარტი 2025	60,000	59,384
სადეპოზიტო სერთიფიკატები		25 იანვარი -		
2023 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით	9.00%-9.30%	21 მარტი 2023	60,000	59,225

საქართველოს ეროვნული ბანკი

ფინანსურ ანგარიშგებასთან თანდართული შენიშვნები
2024 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისათვის
(ათასი ლარი)

24. კაპიტალი

კანონის შესაბამისად, ბანკის კაპიტალი მოიცავს ბანკის გაცხადებულ და მთლიანად გადახდილ კაპიტალსა და სარეზერვო ფონდს.

საწესდებო კაპიტალი

2024 და 2023 წლების 31 დეკემბრის მდგომარეობით, ბანკის საწესდებო კაპიტალი სრულად არის შეტანილი და შეადგენს 15,000 ათას ლარს.

კაპიტალის მართვა

ბანკი განსაზღვრავს კაპიტალს როგორც საკუთარ კაპიტალს ფასს სტანდარტების თანახმად. კანონის 24-ე მუხლის საფუძველზე, ყოველი საფინანსო წლისათვის ბანკის წმინდა მოგება გამოიანგარიშება, როგორც წმინდა საოპერაციო მოგების ან ზარალის და გადაფასების შედეგად მიღებული არარეალიზებული წმინდა მოგების ან ზარალის ჯამი. წმინდა საოპერაციო მოგება ან ზარალი მიიღება საანგარიშგებო წლის შემოსავლის თანხიდან ძირითადი საქმიანობის წარმართვისათვის განკუთვნილი მიმდინარე ხარჯების გამოქვითვით. გაუნაწილებელი მოგება კანონის მოთხოვნებისა და საბჭოს მიერ დამტკიცების შესაბამისად, გადადის სხვადასხვა რეზერვებში. წლიური ანგარიშის ბანკის საბჭოს მიერ დამტკიცების შემდეგ საფინანსო წლის დარჩენილი წმინდა მოგება უნდა გადაირიცხოს საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს ანგარიშზე ბანკის საფინანსო წლის დასრულებიდან 6 თვის ვადაში.

სარეზერვო ფონდი

კანონში შეტანილი ცვლილების (მუხლი 25) თანახმად, ბანკის საერთო სარეზერვო ფონდმა უნდა შეადგინოს სარეზერვო ფულის (ბანკის მიერ მიმოქცევაში გაშვებული ნაღდი ფული ეროვნულ ვალუტაში და კომერციული ბანკების საკორესპონდენტო ანგარიშები ეროვნულ ვალუტაში) 15 პროცენტი. ბანკის საერთო სარეზერვო ფონდი იქმნება წლის რეალიზებული მოგებიდან, რომელიც წარმოადგენს წლის წმინდა მოგებას სავალუტო და სხვა გადაფასებით გამოწვეული არარეალიზებული წმინდა მოგების და ზარალის გამოკლებით. ბანკის საბჭო უფლებამოსილია მიიღოს გადაწყვეტილება წმინდა მოგების დარჩენილი თანხით საერთო სარეზერვო ფონდის მოცულობის შესაბამისი ფინანსური წლის ბოლოს არსებული სარეზერვო ფულის ოდენობის 15 პროცენტზე ნაკლები ოდენობით შევსების შესახებ.

სარეზერვო ფონდი გამოიყენება მხოლოდ ბანკის ზარალის საკომპენსაციოდ. სარეზერვო ფონდში თანხების გადატანის შემდეგ, ბანკის რეალიზებული მოგების ნარჩენი ნაშთი უნდა გადაირიცხოს საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტში.

2024 და 2023 ფინანსურ წლებში ბანკმა საერთო სარეზერვო ფონდში 2024 წლის და 2023 წლების რეალიზებული მოგებიდან გადაიტანა 0 ათასი ლარი და 213,976 ათასი ლარი, შესაბამისად.

კანონის 25-ე მუხლის „გ“ პუნქტის საფუძველზე, 2024 წლის რეალიზებული მოგების ნარჩენი ოდენობა, 670,146 ათასი ლარი გაუნაწილდა ფინანსთა სამინისტროს და გადაირიცხება საფინანსო წლის დასრულებიდან 6 თვის განმავლობაში. 2023 წლის რეალიზებული მოგების ნარჩენი ოდენობა - 302,877 ათასი ლარი - რომელიც გაუნაწილდა ფინანსთა სამინისტროს, გადაირიცხა 2024 წელს.

უცხოური ვალუტის და სხვა გადაფასების რეზერვი

კანონის 25(ა) მუხლის თანახმად, უცხოური ვალუტის გადაფასებით გამოწვეული არარეალიზებული წმინდა მოგება მიემართება უცხოური ვალუტის გადაფასების რეზერვში და რეალური ღირებულებით აღრიცხული მოგებაში ან ზარალში ასახვით ფინანსური აქტივების საბაზრო ფასების ცვლილებების წმინდა არარეალიზებული მოგება მიემართება სპეციალურად ამ მიზნით შექმნილ გადაფასების რეზერვში. ეს სპეციალური რეზერვები გამოიყენება შესაბამისი ზარალების დასაფარად მომავალში.

საქართველოს ეროვნული ბანკი

ფინანსურ ანგარიშგებასთან თანდართული შენიშვნები
2024 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისათვის
(ათასი ლარი)

2024 წელს უცხოური ვალუტის და მონეტარული ოქროს გადაფასებიდან მიღებული წმინდა არარეალიზებული მოგება 447,385 ათასი ლარის ოდენობით გაუნაწილებელი მოგებიდან მიიმართა უცხოური ვალუტის გადაფასების რეზერვში (2023 წელს: არარეალიზებული მოგება 59,689 ათასი ლარის ოდენობით). 2024 წელს სხვა გადაფასებების ცვლილებით გამოწვეული ზარალი 13,370 ათასი ლარის ოდენობით კომპენსირდა სხვა გადაფასების რეზერვიდან (2023 წელს: სხვა გადაფასებების ცვლილებით გამოწვეული ზარალი 17,384 ათასი ლარის ოდენობით).

რეალური ღირებულებით შეფასებული სხვა სრულ შემოსავალში ასახვით ინვესტიციების გადაფასების რეზერვი

აღნიშნული რეზერვი წარმოადგენს იმ ინვესტიციების რეალური ღირებულების ცვლილებას, რომლებიც შეფასებულია რეალური ღირებულებით სხვა სრულ შემოსავალში ასახვით.

25. ვალდებულებები და პირობითი ვალდებულებები

ბანკი თავისი ჩვეული საქმიანობის პროცესში არის მხარე ფინანსური ინსტრუმენტებისა რომელიც დაკავშირებულია გარესაბალანსო ვალდებულებებთან. ბანკი გარესაბალანსო ვალდებულებებთან მიმართებაში ხელმძღვანელობს რისკების მართვის იმავე პოლიტიკით, რომელსაც იყენებს საბალანსო ოპერაციებში.

ვალდებულებები კაპიტალურ დანახარჯებზე

2024 და 2023 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით, ბანკს არ გააჩნია არსებითი ვალდებულებები კაპიტალურ დანახარჯებზე.

საოპერაციო გარემო

როგორც განვითარებად ბაზარს, საქართველოს არ გააჩნია მაღალგანვითარებული ინფრასტრუქტურა, რომელიც, როგორც წესი, ახასიათებს უფრო მომწიფებულ საბაზრო ეკონომიკას. ამიტომ, განსაკუთრებით მკვეთრმა ცვლილებებმა საოპერაციო გარემოში (გლობალური გარემოს ჩათვლით) შეიძლება იქონიოს ისეთი გავლენა ბანკის ოპერაციების შედეგზე და ფინანსურ მდგომარეობაზე რომელიც ამჟამად ვერ განისაზღვრება.

ბოლო რამდენიმე წლის განმავლობაში, საქართველოს მთავრობამ და ბანკმა მნიშვნელოვანი ნაბიჯები გადადგეს, რამაც დადებითი გავლენა იქონია ქვეყნის საინვესტიციო გარემოზე. განსაკუთრებით აღსანიშნავია რეფორმები საბანკო, იურიდიულ, საგადასახადო, მარეგულირებელი სისტემის ეფექტიანობის გაზრდის მიმართულებით და ასევე, სხვადასხვა ღონისძიებები ეკონომიკის ლიკვიდურობისთვის საჭირო მოთხოვნების შესრულებისა და ეროვნული ვალუტის კურსის სტაბილიზაციისთვის. ყოველივე ამან ხელი შეუწყო მაკროეკონომიკურ სტაბილურობას, რეალური ზრდის მაღალ ტემპებს და უცხოური ინვესტიციების შემოდინებას. არსებული ტენდენცია იძლევა საფუძველს, რომ ეკონომიკის ზრდა მთლიანობაში კვლავაც გაგრძელდება.

ამასთან, საქართველოს ეკონომიკის სამომავლო განვითარება მნიშვნელოვნად არის დამოკიდებული ზემოთხსენებულ რეფორმებზე და საქართველოს მთავრობისა და ბანკის მიერ მიღებული ფინანსური თუ მონეტარული ზომების ეფექტურობაზე.

ხელმძღვანელობას სჯერა, რომ ყველა საჭირო ღონისძიება განხორციელდა მაკროეკონომიკურ და ფინანსურ სტაბილურობასთან დაკავშირებით ბანკის როლის ხელშეწყობის მიზნით.

საქართველოს ეროვნული ბანკი

ფინანსურ ანგარიშგებასთან თანდართული შენიშვნები
2024 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისათვის
(ათასი ლარი)

სასამართლო დავები

ბანკის მიმდინარე სასამართლო პროცესებთან და საჩივრებთან მიმართებაში ხელმძღვანელობას მიაჩნია, რომ ამგვარი სასამართლო პროცესებიდან წარმოშობილი ვალდებულება, თუ ასეთს ადგილი ექნება, არ იქონიებს არსებით გავლენას ბანკის ფინანსურ მდგომარეობაზე ან მისი საქმიანობის შედეგებზე. ხელმძღვანელობის აზრით, არ არსებობს რაიმე არსებითი დაურიცხავი ზარალი, რომელიც შესაძლოა მომავალში მოხდეს და შესაბამისად ფინანსურ ანგარიშგებაში არ არის გათვალისწინებული დანაკარგების ანარიცხები.

საკრედიტო და პირობითი ვალდებულებები

2024 და 2023 წლების 31 დეკემბრის მდგომარეობით, ბანკს არ გააჩნია რაიმე არსებითი საკრედიტო და პირობითი ვალდებულება.

26. გარიგებები დაკავშირებულ მხარეებთან

ბანკი, როგორც სახელმწიფო ორგანო, დაკავშირებულია საქართველოს მთავრობის ორგანოებთან. თავისი პოლიტიკის მიზნების მისაღწევად, ბანკი ინარჩუნებს სტრუქტურულ და ფუნქციურ დამოუკიდებლობას საქართველოს მთავრობისგან, იქიდან გამომდინარე რომ ბანკს შეუძლია თავისი ხელმძღვანელობით და მართვით თავად დააფინანსოს ბანკის ოპერაციები გარე დახმარების გარეშე.

უმაღლესი რანგის ხელმძღვანელობაში იგულისხმებიან ის პიროვნებები, რომლებსაც გააჩნიათ უფლებამოსილება და აკისრიათ პასუხისმგებლობა დაგეგმონ, განკარგონ და აკონტროლონ ბანკის საქმიანობა, პირდაპირ თუ არა პირდაპირ. უმაღლესი რანგის ხელმძღვანელობას შეადგენენ: საბჭოს წევრები, აღმასრულებელი დირექტორი და დეპარტამენტების უფროსები.

ბანკი, ჩვეულებრივი საქმიანობის წარმართვის პროცესში შედის გარიგებებში დაკავშირებულ მხარეებთან და არსებითი ოპერაციები და ნაშთები ფინანსურ ანგარიშგებაში წარმოდგენილია ურთიერთდამოკიდებულების შინაარსზე და არა მხოლოდ იურიდიულ ფორმაზე დაყრდნობით.

ბანკის გარიგებები და მიმდინარე ნაშთები დაკავშირებულ მხარეებთან წარმოდგენილია ქვემოთ:

	2024 წლის 31 დეკემბრის დასრულებული წელი		2023 წლის 31 დეკემბრის დასრულებული წელი	
	გარიგებები დაკავშირებულ მხარეებთან	სულ მოგებისა და ზარალისა და სხვა სრული შემოსავლის ანგარიშგების მუხლის მიხედვით	გარიგებები დაკავშირებულ მხარეებთან	სულ მოგებისა და ზარალისა და სხვა სრული შემოსავლის ანგარიშგების მუხლის მიხედვით
უმაღლესი რანგის ხელმძღვანელობის ანაზღაურება: - თანამშრომლის მოკლევადიანი სარგებელი	(7,526)	(59,443)	(5,528)	(44,102)

საქართველოს ეროვნული ბანკი

ფინანსურ ანგარიშგებასთან თანდართული შენიშვნები
2024 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისათვის
(ათასი ლარი)

		31 დეკემბერი, 2024		31 დეკემბერი, 2023	
ფინანსური მდგომარეობის ანგარიშგება	შენიშვნები	დაკავშირებული		დაკავშირებული	
		მხარეების ნაშთები	სულ კატეგორია	მხარეების ნაშთები	სულ კატეგორია
აქტივები:					
ეროვნულ ვალუტაში დენომინირებული ინვესტიციები რომლებიც შეფასებულია რეალური ღირებულებით სხვა სრულ შემოსავალში ასახვით-					
საქართველოს მთავრობა	13	1,871,247	1,871,247	2,668,266	2,668,266
ამორტიზებული ღირებულებით შეფასებული ინვესტიციები ეროვნულ ვალუტაში-					
საქართველოს მთავრობა	14	41,010	41,010	81,194	81,194
თანამშრომლებზე გაცემული სესხები-უმადღესი რანგის ხელმძღვანელობა	18	27	62	35	79
ვალდებულებები:					
ვალდებულებები ფინანსთა სამინისტროს მიმართ	20	1,447,250	1,447,250	2,445,730	2,445,730
სხვა ვალდებულებები - საქართველოს ფინანსთა სამინისტროსთვის გადასარიცხი მოგება	18	670,146	670,146	302,877	302,877
მოგება ან ზარალისა და სხვა სრული შემოსავლის ანგარიშგება					
საპროცენტო შემოსავალი		180,035	953,396	222,917	845,733
- საქართველოს მთავრობა		180,034		222,916	
- უმაღლესი რანგის ხელმძღვანელობა		1		1	

რეალური ღირებულებით სხვა სრულ შემოსავალში ასახვით შეფასებული სახელმწიფო ფასიანი ქაღალდების რეალური ღირებულების ცვლილებით მიღებულმა არარეალიზებულმა მოგებამ 2024 წელს შეადგინა 15,347 ათასი ლარი (2023: მოგება 2,436 ათასი ლარის ოდენობით).

საქართველოს ეროვნული ბანკი

ფინანსურ ანგარიშგებასთან თანდართული შენიშვნები
2024 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისათვის
(ათასი ლარი)

27. საფინანსო საქმიანობასთან დაკავშირებული ვალდებულებები

ვალდებულებების ცვლილებების რეკონსილაცია საფინანსო საქმიანობიდან წარმოშობილ ფულად ნაკადებთან:

		ფულადი მოძრაობა		არაფულადი მოძრაობა			
		ფულადი სახსრები საფინანსო		ფინანსთა სამინისტროსთვის განაწილება 2024 წლის მოგებიდან	ოჯარის საწყისი აღიარება და სხვა მოძრაობა	31 დეკემბერი 2024	
შენიშვნა	1 იანვარი 2024	გადახდილი პროცენტი	საქმიანობიდან (წმინდა)	დარიცხული პროცენტი	საკურსო სხვაობები		
საფინანსო საქმიანობით გამოწვეული ვალდებულებები:							
გამოშვებული სავალი ფასიანი ქაღალდები	23	59,225	(4,638)	(327)	5,124	-	
ვალდებულებები საერთაშორისო სავალუტო ფონდის მიმართ	10	2,341,363	(104,462)	(110,575)	101,102	33,688	
სხვა ვალდებულებები - საიჯარო ვალდებულება	15	519	(286)	(924)	286	(202)	
სხვა ვალდებულებები - საქართველოს ფინანსთა სამინისტროსთვის გადასარიგები მოგება	25	302,877	-	(302,877)	-	670,146	
		ფულადი მოძრაობა		არაფულადი მოძრაობა			
		ფულადი სახსრები საფინანსო		ფინანსთა სამინისტროსთვის განაწილება 2023 წლის მოგებიდან	ოჯარის საწყისი აღიარება და სხვა მოძრაობა	31 დეკემბერი 2023	
შენიშვნა	1 იანვარი 2023	გადახდილი პროცენტი	საქმიანობიდან (წმინდა)	დარიცხული პროცენტი	საკურსო სხვაობები		
საფინანსო საქმიანობით გამოწვეული ვალდებულებები:							
გამოშვებული სავალი ფასიანი ქაღალდები	22	59,135	(5,505)	(468)	6,063	-	
ვალდებულებები საერთაშორისო სავალუტო ფონდის მიმართ	10	2,410,183	(97,756)	(79,863)	102,343	6,456	
სხვა ვალდებულებები - საიჯარო ვალდებულება	15	1,576	(119)	(1,057)	119	-	
სხვა ვალდებულებები - საქართველოს ფინანსთა სამინისტროსთვის გადასარიგები მოგება	25	462,780	-	(462,780)	-	302,877	

28. ფინანსური ინსტრუმენტების რეალური ღირებულება

ფასს სტანდარტების თანახმად რეალური ღირებულება არის თანხა, რომელიც მიღებული იქნება აქტივის გაყიდვიდან ან იქნება გადახდილი ვალდებულებების გადაცემისას ჩვეულებრივი გარიგებების ფარგლებში ბაზრის მონაწილეებს შორის შეფასების თარიღისათვის.

რეალური ღირებულებით აღრიცხული ფინანსური ინსტრუმენტები

ბანკის ზოგიერთი ფინანსური ინსტრუმენტის რეალური ღირებულებით აღრიცხვა ყოველი საანგარიშგებო პერიოდის ბოლოს ხდება. მომდევნო ცხრილი იძლევა ინფორმაციას თუ როგორ განისაზღვრება ფინანსური აქტივებისა და ვალდებულებების რეალური ღირებულება (კერძოდ შეფასების ტექნიკები და გამოყენებული მონაცემები).

წარდგენის მიზნით, რეალური ღირებულებით აღრიცხული ფინანსური ინსტრუმენტები დაყოფილია რეალური ღირებულების იერარქიის სამი დონის მიხედვით, რაც დაფუძნებულია რეალური ღირებულების დასადგენად გათვალისწინებული შემავალი მონაცემების დაკვირვებადობის ხარისხზე:

- აქტიურ ბაზარზე კოტირებული ფასები (**დონე 1**) – შეფასება დაფუძნებულია აქტიურ ბაზრებზე მსგავსი აქტივებისა თუ ვალდებულებების კოტირებულ ფასებზე, ბანკის წვდომის შესაძლებლობის შესაბამისად. ამ სახის ფინანსურ ინსტრუმენტებზე შეფასების კორექტირებები არ ვრცელდება, რადგან შეფასება დაფუძნებულია კოტირებულ ფასებზე, რომლებიც მზა სახით და საკმარისი სიხშირით გვხვდება აქტიურ ბაზარზე, ამ პროდუქტების შეფასება არ წარმოადგენს მნიშვნელოვანი შეფასების საგანს. ეს დონე მოიცავს საერთაშორისო რეზერვების პორტფელის ფინანსურ ინსტრუმენტებს, რომლებიც კლასიფიცირებულია წარმოებულ ფინანსურ ინსტრუმენტებად, ფინანსურ ინსტრუმენტებად, რომლებიც შეფასებულია რეალური ღირებულებით მოგებაში ან ზარალში ასახვით და ფინანსურ ინსტრუმენტებად, რომლებიც შეფასებულია რეალური ღირებულებით სხვა სრულ შემოსავალში ასახვით. ინსტრუმენტები ფასდება ყოველდღიურად, ბლუმბერგის დღის საბოლოო ე.წ. „შეთავაზებული ფასების“ მიხედვით.
- შეფასების ტექნიკა, რომელიც იყენებს დაკვირვებად მონაცემებს. (**დონე 2**) - შეფასება რომელიც ემყარება მონაცემებს, გარდა კოტირებული ფასებისა რომელიც გამოიყენებოდა 1-ელ დონეში, რომლებიც დაკვირვებადი აქტივისა და ვალდებულებებისთვის პირდაპირ ან არაპირდაპირ. მე-2 დონე მოიცავს შემდეგს:

- ა) კოტირებული ფასები მსგავსი აქტივებისა და ვალდებულებებისთვის აქტიურ ბაზრებზე;
- ბ) კოტირებული ფასები იდენტური ან მსგავსი აქტივებისა და ვალდებულებებისთვის არა აქტიურ ბაზრებზე;
- გ) აქტივებსა და ვალდებულებებზე არა კოტირებული ფასების მქონე მონაცემი, რომლის დაკვირვებაც შესაძლებელია, მაგალითად:
 - საპროცენტო განაკვეთები და სარგებლის მრუდები, რომლებიც დაკვირვებადი კოტირებული ინტერვალისთვის
 - ნაგულისხმები მერყეობა, და
 - საკრედიტო „სპრედი“.

დ) ბაზრით გამყარებული მონაცემები

საქართველოს მთავრობის ფასიანი ქაღალდები, კლასიფიცირებული როგორც ინვესტიციები შეფასებულია რეალური ღირებულებით სხვა სრულ შემოსავალში ასახვით, მიეკუთვნება მე-2 დონეს და ითვლება დაკვირვებადი მონაცემების მიხედვით, უფრო კონკრეტულად კი საბაზრო სარგებლის მიხედვით საქართველოს მთავრობის მიერ გამოშვებული მსგავსი ფასიანი ქაღალდებისთვის. რეალური ღირებულების შესაფასებლად, დისკონტირებული ფულადი ნაკადების მოდელი გამოიყენება მიმდინარე საპროცენტო განაკვეთის სარგებლის მრუდზე დაყრდნობით, რომელიც შეესაბამება დარჩენილ ვადიანობას.

საქართველოს ეროვნული ბანკი

ფინანსურ ანგარიშგებასთან თანდართული შენიშვნები
2024 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისათვის
(ათასი ლარი)

- შეფასების ტექნიკა, რომლის შემავალი მონაცემები არ ეფუძნება საბაზრო მონაცემებს (დონე 3) – შეფასება დაფუძნებულია ყველა იმ მონაცემზე, რომელიც მნიშველოვან გავლენას ახდენს რეალურ ღირებულებაზე და არ ეფუძნება დაკვირვებად საბაზრო მონაცემებს. ბანკს არ გააჩნია ისეთი ფინანსური ინსტრუმენტები, რომლებიც არ ეფუძნება საბაზრო მონაცემებს.

ბანკს მიაჩნია, რომ სააღრიცხვო შეფასება, რომელიც დაკავშირებულია ფინანსური ინსტრუმენტების შეფასებასთან, როდესაც არ არის ხელმისაწვდომი კოტირებული საბაზრო ფასები ან სხვა დაკვირვებადი მონაცემები არის მნიშვნელოვანი წყარო გაურკვევლობებისა შეფასებებში რადგან: (i) ის არის მიდრეკილი პერიოდული ცვლილებებისკენ, საჭიროებს მენეჯმენტისგან დაშვებებს საპროცენტო განაკვეთებზე, ცვალებადობაზე, გაცვლით კურსებზე, კონტრაპენტის საკრედიტო რეიტინგზე, შეფასების კორექტირებებზე და ტრანზაქციების სპეციფიურ ფუნქციებზე და (ii) შეფასების ცვლილებამ შეიძლება არსებითი გავლენა იქონიოს ფინანსური მდგომარეობის ანგარიშგებაში აღრიცხულ აქტივებსა და მოგებაზე ან ზარალზე.

ქვემოთ ცხრილში მოცემულია ფინანსური ინსტრუმენტები რეალური ღირებულებით, შეფასების დონეების მიხედვით 2024 წლის 31 დეკემბრისა და 2023 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით. თანხები მოცემულია ფინანსური მდგომარეობის ანგარიშგებაში ასახული ღირებულებებით:

	შენიშვნები	რეალური ღირებულება		რეალური ღირებულების იერარქიის დონეები	შეფასების ტექნიკები და მართადაი მონაცემები	არა-დაკვირვებადი მნიშვნელოვანი მონაცემები
		2024 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით	2023 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით			
ფინანსური აქტივები						
საერთაშორისო რეზერვები						
მონეტარული ოქრო	8	1,681,645	-	დონე 1	აქტიურ ბაზარზე კოტირებული "შეთავაზებული ფასი"	არ მიესადაგება
წარმოებული ფინანსური აქტივები	11	5,488	15,738	დონე 1	აქტიურ ბაზარზე კოტირებული "შეთავაზებული ფასი"	არ მიესადაგება
ინვესტიციები რეალური ღირებულებით მოგებაში ან ზარალში ასახვით	12	291,431	272,264	დონე 1*	აქტიურ ბაზარზე კოტირებული "შეთავაზებული ფასი"	არ მიესადაგება
ინვესტიციები რეალური ღირებულებით სხვა სრულ შემოსავალში ასახვით	13	5,944,958	9,846,621	დონე 1	აქტიურ ბაზარზე კოტირებული "შეთავაზებული ფასი"	არ მიესადაგება
მონეტარული პოლიტიკის ინსტრუმენტები						
ინვესტიციები რეალური ღირებულებით სხვა სრულ შემოსავალში ასახვით	13	1,871,247	2,668,266	დონე 2	საბაზრო საპროცენტო განაკვეთი მსგავსი ინტრუმენტების-თვის	არ მიესადაგება
წარმოებული ფინანსური აქტივები	11	2,520	-	დონე 1	აქტიურ ბაზარზე კოტირებული "შეთავაზებული ფასი"	არ მიესადაგება
ფინანსური ვალდებულებები						
წარმოებული ფინანსური ვალდებულებები	11	2,143	1,649	დონე 1	აქტიურ ბაზარზე კოტირებული "შეთავაზებული ფასი"	არ მიესადაგება

საქართველოს ეროვნული ბანკი

ფინანსურ ანგარიშგებასთან თანდართული შენიშვნები
2024 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისათვის
(ათასი ლარი)

“ბანკის ინვესტიციები რეალური ღირებულებით მოგებაში ან ზარალში ასახვით წარმოადგენს საერთაშორისო რეზერვების იმ ნაწილს, რომელიც სამართავად არის გადაცემული საერთაშორისო ანგარიშსწორების ბანკისთვის და შედგება საერთაშორისო ანგარიშსწორების ბანკის საინვესტიციო კალათაში (BISIP CNY) განთავსებული ინვესტიციებისგან. აღნიშნული ინვესტიციები წარმოადგენს ინსტრუმენტებს, რომელთათვისაც არსებობს აქტიურ ბაზარზე კოტირებული ფასები რაზე წვდომაც ბანკს აქვს იდენტურ აქტივებისა თუ ვალდებულებებისთვის. შესაბამისად, რეალური ღირებულების იერარქიაში ინვესტიციის რეალური ღირებულება მიჩნეულია როგორც დონე 1.

2024 წლის 31 დეკემბრით და 2023 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლებისათვის ადგილი არ ჰქონია გადატანას პირველ, მეორე და მესამე დონეებს შორის.

სხვა სრულ შემოსავალში შესული მოგება და ზარალი უკავშირდება ინვესტიციებს, რომლებიც შეფასებულია რეალური ღირებულებით სხვა სრულ შემოსავალში ასახვით და მისი ანგარიშგება ხდება როგორც რეალური ღირებულებით სხვა სრულ შემოსავალში ასახვით ინვესტიციების გადაფასების რეზერვის ცვლილება.

მოგებაში ან ზარალში გაერთიანებული წმინდა არარეალიზებული მოგება/(ზარალი) ფასიანი ქაღალდებისა და წარმოებული ინსტრუმენტებიდან უკავშირდება წარმოებული ფინანსური აქტივებისა და სავაჭრო ფასიანი ქაღალდების ცვლილებებს რეალურ ღირებულებაში საანგარიშგებო პერიოდში.

იმ ფინანსური აქტივებისა და ფინანსური ვალდებულებების რეალური ღირებულება, რომლებიც არ ფასდება რეალური ღირებულებით განმეორებით საფუძველზე (ამასთან აუცილებელია რეალური ღირებულების განმარტებითი შენიშვნები)

ფიქსირებული საპროცენტო შემოსავლის მქონე ფინანსური აქტივებისა და ვალდებულებების საბალანსო ღირებულება უტოლდება რეალურ ღირებულებას, იმ შემთხვევაში თუ მათ გააჩნიათ ხანმოკლე დაფარვის ვადა. ეს დაშვება ასევე ეხება მოთხოვნამდე დეპოზიტებსა და ანგარიშებს დაფარვის ვადის გარეშე.

მიჩნეულია, რომ ცვლადი საპროცენტო სარგებლის მქონე ფინანსური აქტივებისა (საქართველოს სახელმწიფო სავალო ფასიანი ქაღალდები კლასიფიცირებული როგორც ამორტიზებული ღირებულებით შეფასებული ინვესტიციები) და ვალდებულებების (სესხები საერთაშორისო სავალუტო ფონდიდან) შემთხვევაში საბალანსო ღირებულება უტოლდება რეალურ ღირებულებას. დამატებით ბანკის მენეჯმენტი მიიჩნევს, რომ სესხი საერთაშორისო სავალუტო ფონდიდან, მისი სპეციფიკური თვისებიდან გამომდინარე წარმოადგენს ცალკე სესხების სეგმენტს, რომლებიც გაიცემა საერთაშორისო ფინანსური ორგანიზაციების მიერ განვითარებადი ქვეყნებისთვის ხელშეწყობის მიზნით. შედეგად ეს სესხები განიხილება როგორც “გაშლილი ხელის მანძილის პრინციპით” მიღებული.

29. რისკების მართვა

შესავალი

ბანკის საქმიანობა დაკავშირებულია სხვადასხვა ტიპის რისკებთან. ეს რისკები მოიცავს ფინანსურ რისკებს საბაზრო, საკრედიტო და ლიკვიდობის რისკების სახით. აგრეთვე ბანკის საქმიანობა დაკავშირებულია არაფინანსური რისკების ფართო სპექტრთან. ბანკის უნიკალური როლიდან და ფუნქციებიდან გამომდინარე, ბანკის მიერ რისკების მართვა და კონტროლი დაფუძნებულია არა მარტო ორგანიზაციული რისკისა და მოგების შესახებ მოსაზრებებზე, არამედ, ის მხედველობაში იღებს ეროვნულ ინტერესს, შესაბამის კანონმდებლობაში გაწერილი პასუხისმგებლობების მიხედვით. ბანკის ხედვით რისკების მართვის სისტემა წარმოადგენს მმართველობის პროცესის განუყოფელ ნაწილს და ძლიერი კორპორაციული მმართველობის არსებით კომპონენტს.

საქართველოს ეროვნული ბანკი

ფინანსურ ანგარიშგებასთან თანდართული შენიშვნები
2024 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისათვის
(ათასი ლარი)

ბანკის საბჭო, საბოლოო ჯამში, პასუხისმგებელია რისკების მართვის ჩარჩოს და მნიშვნელოვანი რისკების მართვის პროცესის ზედამხედველობაზე და ასევე რისკების მართვის პოლიტიკების და პროცედურების გადახედვაზე. ეფექტური და ეფექტიანი რისკის მართვის სისტემის უზრუნველსაყოფად ბანკში შემუშავებულია დაცვის სამსახიანი მოდელი. ეს მოდელი სტრუქტურული ერთეულებისთვის, რისკების ცენტრალიზებული მართვის დეპარტამენტისა და შიდააუდიტორული სამსახურისთვის გამოყოფს მკაფიო როლებსა და პასუხისმგებლობებს.

დაცვის პირველი ხაზი: მართვა სტრუქტურული ერთეულის დონეზე

დაცვის პირველი ხაზი (ბანკის დეპარტამენტები) პასუხისმგებელია რისკების იდენტიფიცირებაზე, შეფასებასა და რისკების მართვაზე სტრუქტურული ერთეულის დონეზე ადეკვატური და ეფექტური კონტროლის მექანიზმების შემუშავების, დანერგვასა და შენარჩუნების გზით.

დაცვის მეორე ხაზი: რისკების ცენტრალიზებული მართვის დეპარტამენტი

დაცვის მეორე ხაზი (რისკების ცენტრალიზებული მართვის დეპარტამენტი) პასუხისმგებელია ეფექტური არაფინანსური რისკების მართვის ჩარჩოს შემუშავებასა და დანერგვაზე, რომელიც შესაბამისობაშია საუკეთესო საერთაშორისო პრაქტიკის სტანდარტებთან და მიდგომებთან. რისკების ცენტრალიზებული მართვის დეპარტამენტი უზრუნველყოფს რისკების, მექანიზმების და რისკის მართვის პროცესების დამოუკიდებელ და პროაქტიულ შეფასებას და ბიზნეს უწყვეტობის მხარდაჭერას. დეპარტამენტი ანგარიშვალდებულია ბანკის პრეზიდენტთან.

დაცვის მესამე ხაზი: შიდააუდიტორული სამსახური

შიდააუდიტორული სამსახური წარმოადგენს დაცვის მესამე ხაზს, რომელიც უზრუნველყოფს რისკების მართვისა და შიდა კონტროლების სისტემების ეფექტურობას და ადეკვატურობას. შიდა აუდიტი რეგულარულად ამოწმებს, როგორც შიდა კონტროლების ადეკვატურობას, ასევე ბანკის პროცესების შესაბამისობას პროცედურებთან და შეფასების შედეგებსა და რეკომენდაციებს წარუდგენს საბჭოს თავმჯდომარეს.

რისკის მართვის დეპარტამენტის სტრუქტურა

რისკის ტიპი	მართვის დონე	სახელმძღვანელო მითითებების	ზედამხედველობა
		პოლიტიკის ავტორი	
		მონეტარული პოლიტიკის	
		კომიტეტი	
ფინანსური რისკები	დეპარტამენტის	საერთაშორისო რეზერვების	საბჭო
	დონეზე	მართვის კომიტეტი	
რაფინანსური რისკები	დეპარტამენტის	რისკების ცენტრალიზებული	შიდა აუდიტი,
	დონეზე	მართვის დეპარტამენტი	
			აუდიტის კომიტეტი

ფინანსური რისკები

ბანკი ფინანსურ ინსტრუმენტებს იყენებს მონეტარული პოლიტიკის მიზნების მიღწევისა და საერთაშორისო რეზერვების მართვის მიზნით. ამ ორ პორტფელს განსხვავებული რისკის პოლიტიკა და მახასიათებლები აქვს და ორივე მათგანი იმართება ფინანსური ბაზრების დეპარტამენტის მიერ. ქვემოთ მოცემულ ფინანსური რისკების დახასიათებაში წარმოდგენილია ძირითადი რისკები, რომლის წინაშეც დგას ამ ორ პორტფელში შემავალი ფინანსური ინსტრუმენტები და ამ რისკების მართვის პოლიტიკა.

საკრედიტო რისკი

საკრედიტო რისკი არის რისკი იმისა, რომ ფინანსური ინსტრუმენტის ერთი მხარის მიერ ვალდებულების შეუსრულებლობა გამოიწვევს მეორე მხარის ფინანსურ ზარალს.

საქართველოს ეროვნული ბანკი

ფინანსურ ანგარიშგებასთან თანდართული შენიშვნები
2024 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისათვის
(ათასი ლარი)

ქვემოთ მოყვანილი ცხრილი წარმოადგენს ფინანსური მდგომარეობის ანგარიშგების კომპონენტების მაქსიმალურ საკრედიტო რისკს ბანკის იმ ფინანსური ინსტრუმენტებისთვის, რომლისთვისაც არ ვრცელდება გაუფასურების მოთხოვნები:

	შენიშვნა	მაქსიმალური რისკი	მაქსიმალური რისკი
		31 დეკემბერი, 2024	31 დეკემბერი, 2023
აქტივები უცხოურ ვალუტაში			
საერთაშორისო რეზერვები			
წარმოებულ ფინანსურ ინსტრუმენტებთან დაკავშირებული აქტივები	11	5,488	15,738
ინვესტიციები რეალური ღირებულებით მოგებაში ან ზარალში ასახვით	12	291,431	272,264
აქტივები ეროვნულ ვალუტაში			
მონეტარული პოლიტიკის ინსტრუმენტები			
წარმოებულ ფინანსურ ინსტრუმენტებთან დაკავშირებული აქტივები	11	2,520	-
სულ მაქსიმალური საკრედიტო რისკი		299,439	288,002

საკრედიტო რისკი იმ ინსტრუმენტებისათვის, რომლებზედაც ვრცელდება გაუფასურების მოთხოვნები, წარმოდგენილია ფინანსური მდგომარეობის ანგარიშგებაში შესაბამისი აქტივების საბალანსო ღირებულებებით.

საერთაშორისო რეზერვების პორტფელი

კანონის მიხედვით, ბანკი უფლებამოსილია იქონიოს და მართოს საერთაშორისო რეზერვების პორტფელი. ბანკი პორტფელს იყენებს მონეტარული და გაცვლითი კურსის პოლიტიკის წარმოებისა და შიდა და უცხოური გადახდების ნორმალური ფუნქციონირებისთვის. რეზერვები ასევე გამოიყენება ქვეყნის გარე რისკებისგან დასაცავად, რაც გულისხმობს საკმარისი ლიკვიდობის შენარჩუნებას ფინანსური კრიზისის დროს შოკის დასაძლევად. შესაბამისად, საერთაშორისო რეზერვების ფლობის სხვადასხვა მიზნებია უსაფრთხოების, ლიკვიდობისა და მომგებიანობის უზრუნველყოფა. ამასთან, საერთაშორისო სარეზერვო პორტფელში შემავალი აქტივები ინვესტირდება კონსერვატიულ საფუძვლებზე, ლიკვიდობასა და კაპიტალის შენარჩუნებაზე აქცენტით. მაგალითად, ბანკის საინვესტიციო სახელმძღვანელოში პრიორიტეტი ენიჭება კაპიტალის შენარჩუნებას და რეზერვების მაღალ ლიკვიდობას. როდესაც ეს წინაპირობები სრულდება, უნდა მოხდეს მოგების მაქსიმიზაცია.

პორტფელის მართვა ხდება საინვესტიციო სახელმძღვანელოს მიხედვით, რომელიც დამტკიცებულია ბანკის საბჭოს მიერ. ბანკის რეზერვების მართვის კომიტეტი (შემდგომში „კომიტეტი“) პასუხისმგებელია აქტივების სტრატეგიული გადანაწილების მიხედვით რისკის შემცირებისთვის საჭირო ზომების დანერგვასა და მონიტორინგზე. ასევე კომიტეტმა უნდა მიიღოს რწმუნება იმისა, რომ ბანკის საქმიანობა ხდება რისკის დადგენილი პარამეტრების ფარგლებში. კომიტეტის ჩვეულებრივი საქმიანობა მოიცავს ყოველთვიური ანგარიშგების მიმოხილვას, კონტრაგენტების სიის დამოწმებას, სტრატეგიული ცვლილებების დამოწმებას საბჭოში წარდგენამდე და პერიოდულად, აქტივების გადანაწილებასთან დაკავშირებული მნიშვნელოვანი ტაქტიკური გადაწყვეტილებების მიღებას. ბანკის რისკის მართვისა და კონტროლის განყოფილება (შემდგომში „განყოფილება“) პასუხისმგებელია საერთო რისკების ყოველდღიურ მართვასა და დადგენილ პარამეტრებთან შესაბამისობაზე, რაც უზრუნველყოფს რისკების იდენტიფიცირების, შეფასების, მართვისა და ანგარიშგებისათვის საჭირო საერთო პრინციპებისა და მეთოდების შემუშავებას.

საქართველოს ეროვნული ბანკი

ფინანსურ ანგარიშგებასთან თანდართული შენიშვნები
2024 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისათვის
(ათასი ლარი)

მონეტარული პოლიტიკის პორტფელი

მონეტარული პოლიტიკის განხორციელების ძირითადი საშუალებებია ისეთი ფინანსური ინსტრუმენტები, როგორიცაა სახელმწიფო ფასიანი ქაღალდები, სესხები გაცემული კომერციულ ბანკებზე, სადეპოზიტო სერტიფიკატები, მინიმალური სარეზერვო მოთხოვნები კომერციული ბანკებისთვის და წარმოებული ფინანსური ინსტრუმენტები. მონეტარული პოლიტიკის კომიტეტი პასუხისმგებელია დანერგვის და მონიტორინგი გაუწიოს რისკის შემცირების საშუალებებს, მაგალითად როგორიცაა უზრუნველყოფის მოთხოვნები რეფინანსირების სესხებისთვის.

ა) საერთაშორისო რეზერვების პორტფელში არსებული ფინანსური ინსტრუმენტები - საერთაშორისო საკრედიტო რეიტინგით შეფასებული

საერთაშორისო რეზერვების ოპერაციებში გამოყენებული ფინანსური ინსტრუმენტების საკრედიტო რისკის გაკონტროლებისთვის, „სტრატეგიული აქტივების გადანაწილება“ ზღუდავს საკრედიტო რისკს ქვეყნების, კონტრაქტების და ემიტენტების მიხედვით, საკონცენტრაციო ლიმიტებისა და მინიმალური გრძელვადიანი საკრედიტო რეიტინგების დაწესებით (Standard & Poor's, Moody's და Fitch-სააგენტოების მიხედვით). მაგალითად, საინვესტიციო სახელმძღვანელო ნათლად განსაზღვრავს საკრედიტო რეიტინგის მინიმალურ დონედ A- რეიტინგს სავალო ინსტრუმენტებში (ობლიგაციები, თამასუქები), ისევე როგორც ბანკთაშორის დეპოზიტებსა და სხვა ფინანსურ ინსტრუმენტებში ინვესტირებისას. ამასთან, ნოსტრო ანგარიშების კონტრაქტებისთვის მინიმალური საკრედიტო რეიტინგი წარმოადგენს BBB-ს.

გარდა ამისა, საინვესტიციო სახელმძღვანელო ასევე ზღუდავს ინსტრუმენტების ინვესტირებას არასაბაზისო ფინანსურ ინსტრუმენტებში. პორტფელი დივერსიფიცირებულია სხვადასხვა ფულადი ბაზრის ინსტრუმენტებში ფიქსირებულ და ცვალებად-განაკვეთიან ფასიანი ქაღალდებში (სახელმწიფო სავალო ფასიანი ქაღალდები, „სააგენტოს“, მათ შორის რეგიონალური მთავრობებისა და სუპრანაციონალური ფასიანი ქაღალდები) და სხვა ძლიერ ლიკვიდურ, და უსაფრთხო ინსტრუმენტებში.

კონტრაქტების შერჩევისას ბანკი ითვალისწინებს მათ საკრედიტო რეიტინგს, ქვეყანას, აქტივებისა და კაპიტალის მოცულობას, საერთაშორისო ბაზრებზე და კორპორატიულ კლიენტებთან მუშაობის გამოცდილებას და ასევე მათთვის შეთავაზებული მომსახურებისა და ინსტრუმენტების დიაპაზონს. ზემოთ ხსენებული სარეიტინგო სააგენტოების მიერ ბანკის კონტრაქტის გრძელვადიანი საკრედიტო რეიტინგის კლების შემთხვევაში, კონტრაქტი ამოღებული იქნება დაშვებული კონტრაქტების სიიდან.

როდესაც სხვადასხვა საკრედიტო სარეიტინგო სააგენტოები (Standard & Poor's, Moody's და Fitch) აქტივებისთვის განსაზღვრავენ განსხვავებულ საკრედიტო რეიტინგებს, საკრედიტო რისკის შესაფასებლად გამოიყენება მეორე საუკეთესო საკრედიტო რეიტინგი.

საქართველოს ეროვნული ბანკი

ფინანსურ ანგარიშგებასთან თანდართული შენიშვნები
2024 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისათვის
(ათასი ლარი)

საკრედიტო ხარისხის ანალიზი

ქვემოთ მოცემული ცხრილი მოიცავს, ფინანსური ინსტრუმენტის კლასის მიხედვით, საერთაშორისო რეზერვების პორტფელში არსებული იმ ფინანსური აქტივების მთლიან (ბრუტო) საბალანსო ღირებულებას, რომლებზეც ვრცელდება გაუფასურების მოთხოვნები, საერთაშორისო საკრედიტო რეიტინგებიდან მეორე საუკეთესოს მიხედვით:

მეორე საუკეთესო საკრედიტო რეიტინგი (საკრედიტო რეიტინგების დიაპაზონი)	31 დეკემბერი 2024			31 დეკემბერი 2023		
	12-თვიანი	მოსალოდნელი	მოსალოდნელი	12-თვიანი	მოსალოდნელი	მოსალოდნელი
	მოსალოდნელი	საკრედიტო ზარალი	საკრედიტო ზარალი	მოსალოდნელი	საკრედიტო ზარალი	საკრედიტო ზარალი
	საკრედიტო ზარალი	არსებობის მანძილზე - არსებობის მანძილზე	არსებობის მანძილზე - გაუფასურებული	საკრედიტო ზარალი	არსებობის მანძილზე - არსებობის მანძილზე	არსებობის მანძილზე - გაუფასურებული
ფულადი სახსრები და მათი ეკვივალენტები (ნაღდი ფულის გამოკლებით)	337,965	-	337,965	191,765	-	191,765
AAA („AA+“-დან „AAA“-მდე)	1,709,572	-	1,709,572	894,257	-	894,257
AA („A+“-დან „AA+“-მდე)	871,764	-	871,764	641,741	-	641,741
A („BBB+“-დან „A“-მდე)	2,919,301	-	2,919,301	1,727,763	-	1,727,763
მთლიანი საბალანსო ღირებულება ზარალის რეზერვი	-	-	-	-	-	-
წმინდა საბალანსო ღირებულება	2,919,301	-	2,919,301	1,727,763	-	1,727,763
SDR-ის ანგარიში საერთაშორისო სავალუტო ფონდში	1,273,804	-	1,273,804	1,214,799	-	1,214,799
AAA	1,273,804	-	1,273,804	1,214,799	-	1,214,799
მთლიანი საბალანსო ღირებულება ზარალის რეზერვი	-	-	-	-	-	-
წმინდა საბალანსო ღირებულება	1,273,804	-	1,273,804	1,214,799	-	1,214,799
ინვესტიციები რეალური ღირებულებით სხვა სრულ შემოსავალში ასახვით	1,553,261	-	1,553,261	1,568,291	-	1,568,291
AAA („AA+“-დან „AAA“-მდე)	4,333,978	-	4,333,978	8,275,847	-	8,275,847
AA („A+“-დან „AA+“-მდე)	57,719	-	57,719	2,483	-	2,483
A („A“-დან „A“-მდე)	-	-	-	-	-	-
წმინდა საბალანსო ღირებულება - რეალური ღირებულება	5,944,958	-	5,944,958	9,846,621	-	9,846,621
ზარალის რეზერვი (აღიარებული სხვა სრულ შემოსავალში)	(971)	-	(971)	(1,789)	-	(1,789)

საქართველოს ეროვნული ბანკი

ფინანსურ ანგარიშგებასთან თანდართული შენიშვნები
2024 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისათვის
(ათასი ლარი)

ბ) მონეტარული პოლიტიკის პორტფელში არსებული ფინანსური ინსტრუმენტები - შიდა რეიტინგით შეფასებული

საკრედიტო რისკი დაკავშირებულია ღია ბაზრის ოპერაციებთან და ინსტრუმენტებთან, რომელთა მეშვეობითაც ფინანსურ სისტემაში ხდება ლიკვიდობის მიწოდება. ბანკის ფასიანი ქაღალდების პორტფელი შედგება ექსკლუზიურად საქართველოს მთავრობის მიერ გამოცემული ფასიანი ქაღალდებისაგან, რომლებიც მიჩნეულია დაბალი საკრედიტო რისკის მქონე აქტივებად. საბანკო ინსტიტუტებზე გაცემულ სესხებთან დაკავშირებული რისკის შესამცირებლად, ბანკი ითხოვს უზრუნველყოფას, რომელსაც მისთვის მისაღები საკრედიტო ხარისხი ექნება. უზრუნველყოფის შეფასება ხდება მათი მიღებისას არსებული საბაზრო ფასით და შეფასებაზე შეიძლება გავრცელდეს დისკონტი ან „ჰეარკატი“ ინსტრუმენტის სპეციფიკური მახასიათებლებიდან გამომდინარე და სესხები გაცემულია მხოლოდ მაღალი კრედიტუნარიანობის მქონე კონტრაგენტებზე. 2024 და 2023 წლების 31 დეკემბრის მდგომარეობით მონეტარული პოლიტიკის ინსტრუმენტების საკრედიტო რეიტინგი შეფასდა, როგორც AAA, შიდა სარეიტინგო სქემის მიხედვით (მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალის შეფასების მიზნებისთვის, შიდა შეფასება AAA შეესაბამება საერთაშორისო სარეიტინგო სააგენტოების მიერ განსაზღვრულ B-BB რეიტინგს).

ბანკი მისი ფინანსური აქტივების (გარდა საერთაშორისო რეზერვებისა) კლასიფიცირებას შიდა შემუშავებული რეიტინგების საფუძველზე შემდეგი სახით ახდენს:

რეიტინგი AAA - ძალიან კარგი ფინანსური მაჩვენებლების მქონე მსესხებლები, რომელთა სესხის ხელშეკრულების პირობებში არ შესულა ცვლილებები და რომელთა ძირითადი თანხა და პროცენტი არ არის ვადაგადაცილებული.

რეიტინგი AA - სტაბილური ფინანსური მაჩვენებლების მქონე მსესხებლები, რომელთა სესხის ხელშეკრულების პირობებში არ შესულა ცვლილებები და რომელთა ძირითადი თანხა და პროცენტი არ არის ვადაგადაცილებული.

რეიტინგი A - დამაკმაყოფილებელი ფინანსური მაჩვენებლების მქონე მსესხებლები, რომელთა სესხის ხელშეკრულების პირობებში შესულია ცვლილებები და რომელთა ძირითადი თანხა და პროცენტი არ არის ვადაგადაცილებული.

რეიტინგი B - სესხები გაცემული დამაკმაყოფილებელი ფინანსური მაჩვენებლების მქონე მსესხებლებზე, რომელთა სესხის ხელშეკრულების პირობებში შესულია ცვლილებები და რომელთა ძირითადი თანხა და პროცენტი ვადაგადაცილებულია.

ბანკის პოლიტიკის შესაბამისად, ბანკი ახდენს რისკის ზუსტ და თანამიმდევრულ კლასიფიცირებას მის საკრედიტო პორტფელში. დაკავშირებული რისკების შეფასება და განახლება რეგულარულად ხდება.

ქვემოთ მოცემული ცხრილი მოიცავს, ფინანსური ინსტრუმენტის კლასის მიხედვით, მონეტარული პოლიტიკის და სხვა ფინანსური აქტივების მთლიან (ბრუტო) საბალანსო ღირებულებას, რომლებზეც ვრცელდება გაუფასურების მოთხოვნები, ბანკის შიდა საკრედიტო რეიტინგის სისტემის საფუძველზე:

საქართველოს ეროვნული ბანკი

ფინანსურ ანგარიშგებასთან თანდართული შენიშვნები
2024 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისათვის
(ათასი ლარი)

	31 დეკემბერი 2024			31 დეკემბერი 2023		
	12-თვიანი მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალი	მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალი არსებობის მანძილზე - გაუფასურებული	სულ	12-თვიანი მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალი	მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალი არსებობის მანძილზე - გაუფასურებული	სულ
აქტივები უცხოურ ვალუტაში						
სხვა ფინანსური აქტივები	2,473	-	2,473	1,300	-	1,300
AAA რეიტინგი	66	-	66	39	-	39
A რეიტინგი	6	-	6	6	-	6
B რეიტინგი	2,545	-	2,545	1,345	-	1,345
მილიანი საბალანსო ღირებულება	-	-	-	-	-	-
ზარალის რეზერვი	2,545	-	2,545	1,345	-	1,345
წმინდა საბალანსო ღირებულება						
აქტივები ეროვნულ ვალუტაში						
მიეტარებული პოლიტიკის ინსტრუმენტები	7,003,577	-	7,003,577	3,738,771	-	3,738,771
მოთხოვნები რეზიდენტი ფინანსური ინსტიტუტების მიმართ	7,003,577	-	7,003,577	3,738,771	-	3,738,771
AAA რეიტინგი	-	-	-	-	-	-
მილიანი საბალანსო ღირებულება	-	-	-	-	-	-
ზარალის რეზერვი	7,003,577	-	7,003,577	3,738,771	-	3,738,771
წმინდა საბალანსო ღირებულება						
ინვესტიციები შეფასებული რეალური ღირებულებით სხვა						
სრულ შემოსავალში ასახვით	1,871,247	-	1,871,247	2,668,266	-	2,668,266
AAA რეიტინგი	1,871,247	-	1,871,247	2,668,266	-	2,668,266
საბალანსო ღირებულება - რეალური ღირებულება						
სხვა აქტივები ეროვნულ ვალუტაში						
ინვესტიციები ამორტიზირებული ღირებულებით	41,010	-	41,010	81,194	-	81,194
AAA რეიტინგი	41,010	-	41,010	81,194	-	81,194
მილიანი საბალანსო ღირებულება	-	-	-	-	-	-
ზარალის რეზერვი	41,010	-	41,010	81,194	-	81,194
წმინდა საბალანსო ღირებულება						
სხვა ფინანსური აქტივები						
A რეიტინგი	258	-	258	297	-	297
B რეიტინგი	-	35	35	-	43	43
მილიანი საბალანსო ღირებულება	258	35	293	297	43	340
ზარალის რეზერვი	-	(35)	(35)	-	(43)	(43)
წმინდა საბალანსო ღირებულება	258	-	258	297	-	297

საქართველოს ეროვნული ბანკი

ფინანსურ ანგარიშგებასთან თანდართული შენიშვნები
2024 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისათვის
(ათასი ლარი)

ქვემოთ მოცემული ცხრილი მოიცავს ზარალის რეზერვის შემცვალ და საბოლოო ნაშთების რეკონსილაციას იმ ფინანსური ინსტრუმენტების კლასების მიხედვით, რომლების მიმართაც აღიარდა მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალი.

	2024		2023	
	12-თვიანი მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალი	არსებობის მანძილზე მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალი - გაუფასურებული	12-თვიანი მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალი	არსებობის მანძილზე მოსალოდნელი საკრედიტო ზარალი - გაუფასურებული
	სულ	სულ		სულ
აქტივები უცხოურ ვალუტაში				
საერთაშორისო რეზერვები				
ინტეგრირებული აღრიცხვითი რეალური ღირებულებით სხვა სრულ შემოსავალში ასახვით				
ნაშთი 1-ლი იანვრის მდგომარეობით	1,789	-	236	-
ახალი ფინანსური აქტივების აღიარება	656	656	1,678	-
ზარალის რეზერვის გადაფასება	(98)	(98)	34	-
უცხოური სავალუტო კურსის და სხვა მომრობები	12	-	-	-
ფინანსური აქტივები რომელთა აღიარება შეწყდა - დაფარვა	(1,388)	-	(159)	-
ნაშთი 31 დეკემბრის მდგომარეობით	971	-	1,789	-
აქტივები ეროვნულ ვალუტაში				
სხვა აქტივები ეროვნულ ვალუტაში				
სხვა აქტივები	-	43	-	54
ნაშთი 1-ლი იანვრის მდგომარეობით	-	-	-	-
ახალი ფინანსური აქტივების აღიარება	-	-	-	-
ზარალის რეზერვის გადაფასება	-	-	-	-
ფინანსური აქტივები რომლის აღიარება შეწყდა - დაფარვა	-	(8)	-	(11)
ნაშთი 31 დეკემბრის მდგომარეობით	-	35	-	43
სულ ნაშთი 1-ლი იანვრის მდგომარეობით	1,789	43	236	54
სულ ნაშთი 31 დეკემბრის მდგომარეობით	971	35	1,789	43

საქართველოს ეროვნული ბანკი

ფინანსურ ანგარიშგებასთან თანდართული შენიშვნები
2024 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისათვის
(ათასი ლარი)

ჭარბი რისკის კონცენტრაცია

რისკის კონცენტრაციას მაშინ აქვს ადგილი, როდესაც კონტრაქტები ჩართულნი არიან მსგავს ბიზნეს საქმიანობაში, საქმიანობას ეწევიან ერთსადაიმევე გეოგრაფიულ რეგიონში, ან აქვთ მსგავსი ეკონომიკური მდგომარეობა და ეკონომიკური, პოლიტიკური და სხვა ცვლილებები თანაბრად უარყოფით გავლენას ახდენს სახელშეკრულებო ვალდებულებების შესრულების უნარზე. კონცენტრაცია მიუთითებს იმაზე, რომ ბანკი შედარებით მგრძნობიარე იქნება კონკრეტულ სფეროსა თუ გეოგრაფიულ ნაწილში მიმდინარე ცვლილებების მიმართ.

ჭარბი რისკის კონცენტრაციის მინიმიზაციის მიზნით, ბანკის პოლიტიკა და პროცედურები მოიცავს დივერსიფიცირებული პორტფელის შექმნისა და შენარჩუნების სპეციალურ ინსტრუქციებს. რისკის კონცენტრაცია აქტივების ხარისხისა და კონტრაქტების მიხედვით წარმოდგენილია შესაბამის შენიშვნებში.

გეოგრაფიული კონცენტრაცია

ბანკის ფინანსური აქტივები და ვალდებულებები, გარდა საერთაშორისო რეზერვების პორტფელისა და საერთაშორისო სავალუტო ფონდის მიმართ ვალდებულებისა, კონცენტრირებულია საქართველოში. ქვემოთ მოცემულ ცხრილში ნაჩვენებია საქართველოს გარეთ კონცენტრირებული ფინანსური აქტივები და ვალდებულებები:

2024 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით									
შენიშვნები		აშშ	ევროკავშირი*	აგსტალია	კანადა	საერთაშორისო	სხვა	სულ	
აქტივები:									
საერთაშორისო რეზერვები									
ფულადი სახსრები და მათი ეკვივალენტები (ნაღდი ფულის გათვალისწინებით)									
7		1,281,178	1,162,916	0	394,810	1,272	79,125	2,919,301	
10		-	-	-	-	1,273,804	-	1,273,804	
11		-	-	-	-	-	5,488	5,488	
12		-	-	-	-	291,431	-	291,431	
13		3,278,413	1,143,880	17,140	730,472	611,327	163,726	5,944,958	
		4,559,591	2,306,796	17,140	1,125,282	2,177,834	248,339	10,434,982	
ვალდებულებები:									
10		-	-	-	-	2,261,116	-	2,261,116	
წმინდა პოზიცია:									
		4,559,591	2,306,796	17,140	1,125,282	(83,282)	248,339	8,173,866	

საქართველოს ეროვნული ბანკი

ფინანსურ ანგარიშგებასთან თანდართული შენიშვნები
2024 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისათვის
(ათასი ლარი)

2023 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით		შენიშვნები	აშშ	ევროკავშირი*	აგსტრალია	კანადა	საერთაშორისო	სხვა	სულ
აქტივები:									
საერთაშორისო რეზერვები									
ფულადი სახსრები და მათი ეკვივალენტები (ნაღდი ფულის გამოკლებით)		7	276,571	892,093	5	2,271	-	556,823	1,727,763
SDR-ის ანგარიში საერთაშორისო სავალუტო ფონდში		10	-	-	-	-	1,214,799	-	1,214,799
წარმოებულ იმსტრუმენტებთან დაკავშირებული აქტივები		11	-	-	-	-	-	15,738	15,738
ინვესტიციები რეალური ღირებულებით მოგებაში ან ზარალში ასახვით		12	-	-	-	-	272,264	-	272,264
ინვესტიციები რეალური ღირებულებით სხვა სრულ შემოსავალში ასახვით		13	7,375,570	920,995	24,516	696,230	646,573	182,737	9,846,621
			<u>7,652,141</u>	<u>1,813,088</u>	<u>24,521</u>	<u>698,501</u>	<u>2,133,636</u>	<u>755,298</u>	<u>13,077,185</u>
ვალდებულებები:									
ვალდებულებები საერთაშორისო სავალუტო ფონდის მიმართ		10	-	-	-	-	2,341,363	-	2,341,363
წმინდა პოზიცია:			<u>7,652,141</u>	<u>1,813,088</u>	<u>24,521</u>	<u>698,501</u>	<u>(207,727)</u>	<u>755,298</u>	<u>10,735,822</u>

*ევროკავშირი-ნორვეგიის სააგენტოს ფასიანი ქაღალდების ჩათვლით

საქართველოს ეროვნული ბანკი

ფინანსურ ანგარიშგებასთან თანდართული შენიშვნები
2024 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისათვის
(ათასი ლარი)

ლიკვიდობის რისკი

ლიკვიდობის რისკი წარმოადგენს რისკს, რომელიც წარმოიშობა ბანკისთვის, როდესაც მას აქვს სირთულეები იმ ფინანსური ვალდებულებების დაფარვისას, რომლებიც დაკავშირებულია ფულადი სახსრების გადინებასთან ან სხვა ფინანსური აქტივის მიწოდებასთან.

გ) საერთაშორისო რეზერვების პორტფელში შემავალი ფინანსური ინსტრუმენტები

ლიკვიდობის რისკის მართვის ამოცანაა დარწმუნდეს რომ ბანკი ასრულებს ყველა აღებულ ფინანსურ ვალდებულებას. შესაბამისად, არსებობს ვადიანობის დივერსიფიკაციის პოლიტიკა და დაწესებული ლიმიტები, რომელთა მიზანია იმის უზრუნველყოფა, რომ შესყიდული ფასიანი ქაღალდებით მეორად ბაზარზე ვაჭრობა შესაძლებელი იყოს აქტივების ფასების მკვეთრი ცვლილებების გამოწვევის გარეშე. ამ სახელმძღვანელო მითითებების გამო, გრძელვადიან ფასიან ქაღალდებსაც გააჩნიათ მცისიერი ლიკვიდობა.

ბანკის მონეტარული პოლიტიკისა და საერთაშორისო რეზერვების მართვის კომიტეტები განსაზღვრავენ იმ ვადადამდგარი სახსრების მინიმალური პროპორციის ზღვრებს, რომლებიც გამოიყენება ფულადი სახსრების გადინების დასაფარად. ბანკის ლიკვიდობის მართვის პოლიტიკა მოითხოვს:

- ძირითად ვალუტებში ფულადი ნაკადების პროგნოზირებას მათთან დაკავშირებული ლიკვიდური აქტივების დონის გათვალისწინებით;
- დაფინანსების დივერსიფიცირებული წყაროს არსებობას;
- სესხების კონცენტრაციისა და პარამეტრების მართვას;
- პორტფელის მაღალ ლიკვიდურ აქტივებში განთავსებას, რომლებიც ადვილად იქნებიან ლიკვიდირებულნი, როგორც დაცვის მექანიზმი ნებისმიერი ფულადი ნაკადის შეწყვეტისას;
- ლიკვიდობისა და გაუთვალისწინებელი დაფინანსების გეგმის არსებობას.

ფინანსური ბაზრების დეპარტამენტი ბიზნეს ერთეულებიდან იღებს ინფორმაციას ფინანსური აქტივებისა და ვალდებულებების ლიკვიდობის ჭრილში და სხვა დეტალებს პროგნოზირებული ფულადი ნაკადების შესახებ დაგეგმილი მომავალი ოპერაციებიდან. ბანკის ლიკვიდობის რისკი დაკავშირებულია ფულად ნაკადებთან უცხოურ ვალუტაში.

საქართველოს ეროვნული ბანკი

ფინანსურ ანგარიშგებასთან თანდართული შენიშვნები
2024 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისათვის
(ათასი ლარი)

ქვემოთ მოცემულ ცხრილში ნაჩვენებია ბანკის უცხოურ ვალუტაში დენომინირებული ფინანსური აქტივებისა და ვალდებულებების ვადიანობის ანალიზი 2024 და 2023 წლების 31 დეკემბრის მდგომარეობით, სახელშეკრულებო არადისკონტირებულ ფულად ნაკადებზე დაფუძნებით. ფინანსური აქტივები უცხოურ ვალუტაში წარმოდგენილია „3 თვეზე ნაკლებ“ კატეგორიაში, იმის საფუძველზე, რომ ბანკს შეუძლია მათი რეალიზება არა უმეტეს 3 თვის ვადის განმავლობაში ლიკვიდურობის მოთხოვნათა დასაკმაყოფილებლად:

2024 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით	შენიშვნა	3 თვეზე ნაკლები	3 თვიდან 12 თვემდე	1 წლიდან 5 წლამდე	5 წელზე მეტი	სულ
აქტივები დენომინირებული უცხოურ ვალუტაში						
საერთაშორისო რეზერვები						
ფულადი სახსრები და მათი ეკვივალენტები (ნაღდი ფულის გამოკლებით)	7	2,919,301	-	-	-	2,919,301
SDR-ის ანგარიში საერთაშორისო სავალუტო ფონდში	10	1,273,804	-	-	-	1,273,804
წარმოებულ ინსტრუმენტებთან დაკავშირებული აქტივები	11	5,488	-	-	-	5,488
ინვესტიციები რეალური ღირებულებით მოგებაში ან ზარალში ასახვით	12	291,431	-	-	-	291,431
ინვესტიციები რეალური ღირებულებით სხვა სრულ შემოსავალში ასახვით	13	5,944,958	-	-	-	5,944,958
სხვა აქტივები დენომინირებული უცხოურ ვალუტაში						
სხვა ფინანსური აქტივები	18	2,545	-	-	-	2,545
სულ აქტივები დენომინირებული უცხოურ ვალუტაში		10,437,527	-	-	-	10,437,527
ვალდებულებები დენომინირებული უცხოურ ვალუტაში						
ვალდებულებები რეზიდენტი ფინანსური ინსტიტუტების მიმართ	19	6,387,542	-	-	-	6,387,542
ვალდებულებები ფინანსთა სამინისტროს მიმართ	20	428,426	-	-	-	428,426
ვალდებულებები საერთაშორისო სავალუტო ფონდის მიმართ	10	1,282,286	208,468	757,598	123,854	2,372,206
სხვა ვალდებულებები	18	66,195	-	-	-	66,195
სულ ვალდებულებები დენომინირებული უცხოურ ვალუტაში		8,164,449	208,468	757,598	123,854	9,254,369
წმინდა პოზიცია		2,273,078	(208,468)	(757,598)	(123,854)	1,183,158

საქართველოს ეროვნული ბანკი

ფინანსურ ანგარიშგებასთან თანდართული შენიშვნები
2024 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისათვის
(ათასი ლარი)

2023 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით	შენიშვნა	3 თვეზე ნაკლები	3 თვიდან 12 თვემდე	1 წლიდან 5 წლამდე	5 წელზე მეტი	სულ
აქტივები დენომინირებული უცხოურ ვალუტაში						
საერთაშორისო რეზერვები						
ფულადი სახსრები და მათი ეკვივალენტები (ნაღდი ფულის გამოკლებით)	7	1,727,763	-	-	-	1,727,763
SDR-ის ანგარიში საერთაშორისო სავალუტო ფონდში	10	1,214,799	-	-	-	1,214,799
წარმოებულ ინსტრუმენტებთან დაკავშირებული აქტივები	11	15,738	-	-	-	15,738
ინვესტიციები რეალური ღირებულებით მოგებაში ან ზარალში ასახვით	12	272,264	-	-	-	272,264
ინვესტიციები რეალური ღირებულებით სხვა სრულ შემოსავალში ასახვით	13	9,846,621	-	-	-	9,846,621
სხვა აქტივები დენომინირებული უცხოურ ვალუტაში						
სხვა ფინანსური აქტივები	18	1,345	-	-	-	1,345
სულ აქტივები დენომინირებული უცხოურ ვალუტაში		13,078,530	-	-	-	13,078,530
ვალდებულებები დენომინირებული უცხოურ ვალუტაში						
ვალდებულებები რეზიდენტი ფინანსური ინსტიტუტების მიმართ	19	4,326,206	-	-	-	4,326,206
ვალდებულებები ფინანსთა სამინისტროს მიმართ	20	753,038	-	-	-	753,038
ვალდებულებები საერთაშორისო სავალუტო ფონდის მიმართ	10	1,270,910	150,068	867,732	256,110	2,544,820
სხვა ვალდებულებები	18	34,822	-	229	-	35,051
სულ ვალდებულებები დენომინირებული უცხოურ ვალუტაში		6,384,976	150,068	867,961	256,110	7,659,115
წმინდა პოზიცია		6,693,554	(150,068)	(867,961)	(256,110)	5,419,415

დ) მონეტარული პოლიტიკის პორტფელში შემავალი ფინანსური ინსტრუმენტები

მონეტარული ორგანოს მახასიათებლების გათვალისწინებით, რაც გულისხმობს ფინანსური სისტემის ლიკვიდობის კონტროლს, ბანკზე არ ვრცელდება ეროვნულ ვალუტაში აქტივებსა და ვალდებულებებს შორის შეუსაბამობის შეზღუდვები.

საბაზრო რისკი

საბაზრო რისკი წარმოიშობა ფინანსური ინსტრუმენტების ღირებულების ცვლილების შედეგად, რაც გამოწვეულია ისეთი საბაზრო ფაქტორების ცვალებადობით, როგორიცაა საპროცენტო განაკვეთი და სავალუტო კურსი. საბაზრო რისკები მოიცავს სავალუტო რისკს, საპროცენტო განაკვეთებისა და სხვა ფასების ცვლილების რისკებს. საბაზრო რისკი წარმოიშობა საპროცენტო განაკვეთების და სავალუტო ღია პოზიციიდან, რომლებიც არ არის დაცული ზოგადი და სპეციფიკური საბაზრო რყევებისა და საბაზრო ფასების ცვლილებებისგან.

საქართველოს ეროვნული ბანკი

ფინანსურ ანგარიშგებასთან თანდართული შენიშვნები
2024 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისათვის
(ათასი ლარით)

ე) საერთაშორისო რეზერვების პორტფელში არსებული ფინანსური ინსტრუმენტები

საბაზრო რისკი გულისხმობს ინვესტიციების ფასების ცვლილების შედეგად შესაძლო დანაკარგებს.

სტრატეგიული აქტივების გადანაწილების პროცესი ბანკის მიერ რისკის ტოლერანტობის/ამტანობის საფუძველზე ზღუდავს საბაზრო რისკს. მოგების მაქსიმიზაციის მიზნით, მას შემდეგ რაც მოხდება სცენარების შეფასება სხვადასხვა საპროცენტო განაკვეთების მიხედვით, საბაზრო რისკის ლიმიტის ფარგლებში ისაზღვრება შემოსავლიანობის მოსალოდნელი მაჩვენებელი - ბენჩმარკი ცალკეული პორტფელებისთვის. ვალუტის რისკები განისაზღვრება უცხოურ ვალუტაში არსებული ვალდებულების ანალიზის საფუძველზე. საერთო სავალუტო რისკის შესამცირებლად ასევე განიხილება დივერსიფიკაციის ეფექტი (იხილეთ შენიშვნა - სავალუტო რისკი)

სამუშაო კაპიტალის გარდა, ყველა პორტფელი აქტიურად იმართება შემოსავლიანობის მოსალოდნელ მაჩვენებელთან - ბენჩმარკთან მიმართებაში. აქტიური საბაზრო რისკი შემოსავლიანობის მოსალოდნელ მაჩვენებელთან - ბენჩმარკთან მიმართებაში განისაზღვრება რისკის ბიუჯეტირების პროცესში და თითოეული პორტფელისთვის განისაზღვრება აქტიური საბაზრო რისკის ლიმიტები წინასწარ შეფასებული სავარაუდო თვალის მიდევნების შეცდომისა („ტრეკინგ ერორი“) და გადახრის ხანგრძლივობის შეზღუდვით. აქტიური პორტფელების ბაზრის შოკებთან დამოკიდებულების შესაფასებლად ხორციელდება რეგულარული „სტრეს-ტესტი“.

ქვემოთ მოცემულია სტრატეგიული შედარებითი საფუძვლების ხანგრძლივობა და აქტიური ბაზრების რისკის ლიმიტები საერთაშორისო რეზერვების პორტფელისთვის:

ტრანშები	2024		2023	
	ფარდობითი დურაჟის ლიმიტი	მოსალოდნელი აქტიური შემოსავლიანობის სტანდარტული გადახრა	ფარდობითი დურაჟის ლიმიტი	მოსალოდნელი აქტიური შემოსავლიანობის სტანდარტული გადახრა
ლიკვიდობის პორტფელი - აშშ დოლარი*	1.5 წელი (+/-3 თვე)	15 საბაზო პუნქტი	1.5 წელი (+/-3 თვე)	15 საბაზო პუნქტი
საინვესტიციო პორტფელი - აშშ დოლარი*	2 წელი (+/-3 თვე)	30 საბაზო პუნქტი	2 წელი (+/-3 თვე)	30 საბაზო პუნქტი
საინვესტიციო პორტფელი - კანადური დოლარი*	2 წელი (+/-3 თვე)	30 საბაზო პუნქტი	2 წელი (+/-3 თვე)	30 საბაზო პუნქტი
საინვესტიციო პორტფელი - ევრო*	1.5 წელი (+/-3 თვე)	30 საბაზო პუნქტი	1 წელი (+/-3 თვე)	30 საბაზო პუნქტი

* სტრატეგიული აქტივების გადანაწილების გადანყვეტილების გამო შედარებითი საფუძვლების ხანგრძლივობა ლიკვიდობის და საინვესტიციო პორტფელისთვის გაიზარდა 2023 წლის თებერვლიდან.

საბაზრო რისკის მონიტორინგი ხდება ვალუტების ვალიანობის და შემადგენლობის ყოველდღიური შეფასებით და თვალის მიდევნების შეცდომის გაკონტროლებით. საერთაშორისო რეზერვების მართვის ყოველდღიური ანგარიში, რომელიც ფინანსური ბაზრების დეჰარტამენტის მიერ არის მომზადებული, მოიცავს შედეგებისა და რისკის, როგორც ცალკეულ, ასევე „ბენჩმარკთან“ მიმართებაში შეფასებას და წარმოადგენს განხორციელებული საინვესტიციო სტრატეგიის შეფასებას.

ბანკის დამოკიდებულება რეალური ღირებულების საპროცენტო განაკვეთის რისკზე ძირითადად წარმოიშობება მისი ინვესტიციებით საერთაშორისო რეზერვების პორტფელში, რომლებიც ხასიათდებიან მერყეობით ბაზრის საპროცენტო განაკვეთების ცვლილებების გამო.

საქართველოს ეროვნული ბანკი

ფინანსურ ანგარიშგებასთან თანდართული შენიშვნები
2024 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისათვის
(ათასი ლარი)

უცხოური ვალუტის რეზერვების საპროცენტო განაკვეთის რისკი წარმოადგენს ფინანსური ინსტრუმენტების რეალური ღირებულების ცვალებადობის რისკს, რაც გამოწვეულია საბაზრო საპროცენტო განაკვეთების ცვლილებით.

უცხოური ვალუტის რეზერვების პორტფელი, რომელსაც მართავს ეროვნული ბანკი, იყოფა ტრანშებად და ბანკი აფასებს საპროცენტო განაკვეთის რისკს მის ტრანშებზე, ყველა ვალუტისთვის, საპროცენტო განაკვეთებში 1-პროცენტიან ცვლილებებზე დაყრდნობით, რაც მიუთითებს ფინანსური ინსტრუმენტების რეალური საბაზრო ღირებულების ცვლილებას საშემოსავლო განაკვეთის 1 პროცენტიანი ცვლილების შედეგად. ბანკის მიერ ფლობილი ტრანშების რეალური საბაზრო ღირებულება ექვემდებარება რყევებს, თუმცა ეს რყევები არ უშლის ბანკს ხელს მისი ვალდებულებების შესრულებაში.

ბანკის საერთაშორისო რეზერვების საპროცენტო განაკვეთის მგრძნობელობა ტრანშების მიხედვით

ქვემოთ მოცემული ცხრილი ასახავს საპროცენტო განაკვეთში 1-პროცენტიანი ცვლილების გავლენას აქტივებზე (მაჩვენებლები წარმოდგენილია ათას აშშ დოლარში).

ვალუტა	2024		2023	
	საპროცენტო განაკვეთის ზრდა	ზეგავლენა კაპიტალზე	საპროცენტო განაკვეთის ზრდა	ზეგავლენა კაპიტალზე
საინვესტიციო ტრანში აშშ დოლარში	1%	(27,879)	1%	(48,280)
საინვესტიციო ტრანში კანადურ დოლარში	1%	(2,370)	1%	(2,753)
საინვესტიციო ტრანში ევროში	1%	(3,510)	1%	(2,454)
საინვესტიციო ტრანში ჩინურ იუანში გარე (BIS)	1%	(1,615)	1%	(3,278)
ლიკვიდობის ტრანში აშშ დოლარში	1%	(3,350)	1%	(9,804)
სამუშაო კაპიტალის ტრანში აშშ დოლარში	1%	(70)	1%	(8)
სამუშაო კაპიტალის ტრანში ევროში	-	-	1%	(49)

ვალუტა	2024		2023	
	საპროცენტო განაკვეთის ზრდა	ზეგავლენა კაპიტალზე	საპროცენტო განაკვეთის ზრდა	ზეგავლენა კაპიტალზე
საინვესტიციო ტრანში აშშ დოლარში	1%	28,703	1%	49,791
საინვესტიციო ტრანში კანადურ დოლარში	1%	2,435	1%	2,832
საინვესტიციო ტრანში ევროში	1%	3,610	1%	2,512
საინვესტიციო ტრანში ჩინურ იუანში გარე (BIS)	1%	1,615	1%	3,278
ლიკვიდობის ტრანში აშშ დოლარში	1%	3,444	1%	10,087
სამუშაო კაპიტალის ტრანში აშშ დოლარში	1%	71	1%	8
სამუშაო კაპიტალის ტრანში ევროში	-	-	1%	49

ვ) მონეტარული პოლიტიკის პორტფელში შემავალი ფინანსური ინსტრუმენტები

ღია ბაზრის ოპერაციებისთვის, რისკი ძირითადად დაკავშირებულია საქართველოს სახელმწიფო ობლიგაციების საბაზრო ღირებულების და ლიკვიდობის მიწოდების ტრანზაქციებისას მიღებული უზრუნველყოფის ღირებულების ცვლილებასთან. უზრუნველყოფებთან მიმართებაში გაუფასურების რისკი მცირდება მარჟებისა და „haircut“-ების გამოყენებით, რომლებიც ამცირებენ მათ ღირებულებას და საშუალებას იძლევიან, რომ გასესხებული თანხის ეფექტური ნაწილი უზრუნველყოფის ღირებულებაზე ნაკლები იყოს.

საქართველოს ეროვნული ბანკი

ფინანსურ ანგარიშგებასთან თანდართული შენიშვნები
2024 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისათვის
(ათასი ლარი)

ბანკის ფინანსური აქტივებისა საპროცენტო განაკვეთის მგრძნობელობა

საპროცენტო განაკვეთის რისკი წარმოიშობა იმ ალბათობით, რომ საპროცენტო განაკვეთის ცვლილება გავლენას მოახდენს მომავალ ფულად ნაკადებზე ან ფინანსური ინსტრუმენტების რეალურ ღირებულებაზე. ქვემოთ მოცემული ცხრილი ასახავს საპროცენტო განაკვეთში 1-პროცენტიანი ცვლილების გავლენას ბანკის მოგება ან ზარალისა და სხვა სრული შემოსავლის ანგარიშგებაზე, წარმოებული ინსტრუმენტების ეფექტის გათვალისწინებით, სხვა ცვლადების უცვლელობის პირობებში.

კაპიტალის მგრძნობელობა გამოითვლება რეალური ღირებულებით სხვა სრულ შემოსავალში ასახვით შეფასებული ფიქსირებული განაკვეთის მქონე ინვესტიციების გადაფასებით საბაზრო საპროცენტო განაკვეთის 1 პროცენტიანი ცვლილებისათვის 2024 და 2023 წლების 31 დეკემბრის მდგომარეობით:

	2024		2023	
	საპროცენტო განაკვეთის ზრდა	ზეგავლენა კაპიტალზე	საპროცენტო განაკვეთის ზრდა	ზეგავლენა კაპიტალზე
საქართველოს მთავრობის ფასიანი ქაღალდები	1%	(50,203)	1%	(46,858)

	2024		2023	
	საპროცენტო განაკვეთის შემცირება	ზეგავლენა კაპიტალზე	საპროცენტო განაკვეთის შემცირება	ზეგავლენა კაპიტალზე
საქართველოს მთავრობის ფასიანი ქაღალდები	1%	(50,203)	1%	49,425

სავალუტო რისკი

სავალუტო რისკი წარმოადგენს ფინანსური ინსტრუმენტის ღირებულების ცვალებადობის რისკს, რომელიც გამოწვეულია სავალუტო კურსების ცვლილებებით. აქტივების სავალუტო სტრუქტურიდან გამომდინარე, ბანკის აქტივების ღირებულებისთვის დამახასიათებელია ძირითადი ვალუტების კურსების ცვლილების რისკი. სავალუტო კურსის რისკის შემცირება გარკვეულ დონეზე შესაძლებელია აქტივების ფლობით ვალუტების დივერსიფიცირებულ პორტფელში. 2015 წლის 14 დეკემბრიდან, სამიზნე ვალუტების შემადგენლობა არის: აშშ დოლარი - 80%, ევრო - 10% და სხვა ვალუტები 10%-მდე (კანადური დოლარი, ჩინური იუანი და სხვა ვალუტები 10%-მდე). სტრატეგიული აქტივების გადანაწილების მიხედვით, დასაშვები გადახრა სამიზნე ვალუტის კომპოზიციიდან აშშ დოლარისთვის, ევროსთვის და სხვა ვალუტებისთვის +/-10%-ია.

მგრძნობელობა უცხოური ვალუტის მიმართ

ქვემოთ მოცემული ცხრილი გვიჩვენებს ბანკის ფინანსური აქტივებისა და ვალდებულებების კონცენტრაციას ძირითად ვალუტებში და სავალუტო კურსების ლართან მიმართებაში 1%, 5%, 10% და 15%-ით ცვლილებების გავლენის ანალიზს მოგებისა და ზარალის და სხვა სრული შემოსავლის ანგარიშგებაზე, სხვა ცვლადების უცვლელად შენარჩუნების პირობებში. ცხრილში მოცემული უარყოფითი თანხები ასახავს სავარაუდო წმინდა კლებას მოგებისა და ზარალის და სხვა სრული შემოსავლის ანგარიშგებაში, ხოლო დადებითი თანხები - სავარაუდო წმინდა მატებას.

2024 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით	აშშ		SDR	ჩინური იუანი	კანადური დოლარი	სხვა	სულ
	დოლარი	ევრო					
აქტივები დენომინირებული უცხოურ ვალუტაში	9,385,067	1,106,512	1,276,277	291,431	428,479	2,012	12,489,778
ვალდებულებები დენომინირებული უცხოურ ვალუტაში	(5,243,658)	(1,616,358)	(2,259,247)	-	-	(22,146)	(9,141,409)
წმინდა პოზიცია	4,141,409	(509,846)	(982,970)	291,431	428,479	(20,134)	3,348,369

საქართველოს ეროვნული ბანკი

ფინანსურ ანგარიშგებასთან თანდართული შენიშვნები
2024 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისათვის
(ათასი ლარი)

2023 წლის 31 დეკემბრის მდგომარეობით	აშშ			ჩინური იუანი	კანადური დოლარი	სხვა	სულ
	დოლარი	ევრო	SDR				
აქტივები დენომინირებული უცხოურ ვალუტაში	9,949,273	1,610,555	1,216,098	272,264	424,353	1,552	13,474,095
ვალდებულებები დენომინირებული უცხოურ ვალუტაში	(3,470,413)	(1,626,729)	(2,339,583)	-	-	(17,153)	(7,453,878)
წმინდა პოზიცია	6,478,860	(16,174)	(1,123,485)	272,264	424,353	(15,601)	6,020,217

	გავლენა სრულ შემოსავალსა და კაპიტალზე						
	2024						
	აშშ დოლარი	ევრო	SDR	ჩინური იუანი	კანადური დოლარი	სხვა	სულ
სავალუტო კურსის ზრდა 1%-ით	41,414	(5,098)	(9,830)	2,914	4,285	(201)	33,484
სავალუტო კურსის ზრდა 5%-ით	207,070	(25,492)	(49,149)	14,572	21,424	(1,007)	167,418
სავალუტო კურსის ზრდა 10%-ით	414,141	(50,985)	(98,297)	29,143	42,848	(2,013)	334,837
სავალუტო კურსის ზრდა 15%-ით	621,211	(76,477)	(147,446)	43,715	64,272	(3,020)	502,255
სავალუტო კურსის კლება 1%-ით	(41,414)	5,098	9,830	(2,914)	(4,285)	201	(33,484)
სავალუტო კურსის კლება 5%-ით	(207,070)	25,492	49,149	(14,572)	(21,424)	1,007	(167,418)
სავალუტო კურსის კლება 10%-ით	(414,141)	50,985	98,297	(29,143)	(42,848)	2,013	(334,837)
სავალუტო კურსის კლება 15%-ით	(621,211)	76,477	147,446	(43,715)	(64,272)	3,020	(502,255)

	გავლენა სრულ შემოსავალსა და კაპიტალზე						
	2023						
	აშშ დოლარი	ევრო	SDR	ჩინური იუანი	კანადური დოლარი	სხვა	სულ
სავალუტო კურსის ზრდა 1%-ით	64,789	(162)	(11,235)	2,723	4,244	(156)	60,203
სავალუტო კურსის ზრდა 5%-ით	323,943	(809)	(56,174)	13,613	21,218	(780)	301,011
სავალუტო კურსის ზრდა 10%-ით	647,886	(1,617)	(112,349)	27,226	42,435	(1,560)	602,021
სავალუტო კურსის ზრდა 15%-ით	971,829	(2,426)	(168,523)	40,840	63,653	(2,340)	903,033
სავალუტო კურსის კლება 1%-ით	(64,789)	162	11,235	(2,723)	(4,244)	156	(60,203)
სავალუტო კურსის კლება 5%-ით	(323,943)	809	56,174	(13,613)	(21,218)	780	(301,011)
სავალუტო კურსის კლება 10%-ით	(647,886)	1,617	112,349	(27,226)	(42,435)	1,560	(602,021)
სავალუტო კურსის კლება 15%-ით	(971,829)	2,426	168,523	(40,840)	(63,653)	2,340	(903,033)

საქართველოს ეროვნული ბანკი

ფინანსურ ანგარიშგებასთან თანდართული შენიშვნები
2024 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისათვის
(ათასი ლარი)

სხვა რისკები

ანგარიშსწორების რისკი

ანგარიშსწორების რისკის (ე.ი. რისკი იმისა, რომ კონტრაქტმა შესაძლოა ვერ დაასრულოს ტრანზაქცია) შემცირების რამდენიმე გზა არსებობს. ბანკი მხოლოდ მას შემდეგ გადარიცხავს თანხებს, რაც დარწმუნდება რომ ტრანზაქციისთვის საკმარისი უზრუნველყოფა არსებობს. ფასიანი ქაღალდების პირდაპირი ტრანზაქციებისას ანგარიშსწორების რისკი იფარება ისეთი სისტემების გამოყენებით, რომლებიც ემყარება გადახდისთანავე მიწოდების პრინციპს, რაც გულისხმობს ფასიანი ქაღალდებისა და ფულადი სახსრების და მათი ეკვივალენტების თანადროულ/ერთდროულ გაცვლას. გარდა ამისა, ანგარიშსწორება ხორციელდება ბანკის მიერ ფლობილი, დროის რეალურ რეჟიმში ანგარიშსწორების სისტემის მეშვეობით, რომელიც განსაზღვრავს თითოეული მონაწილის პოზიციას რეალურ დროში ინდივიდუალური გადახდების საფუძველზე. ამის შედეგად, ავტომატურად ხდება ოვერდრაფტების თავიდან აცილება და იქიდან გამომდინარე, რომ სისტემა ამავდროულად იყენებს ბანკში განთავსებულ აქტივებს ანგარიშსწორების წყაროდ, ის საკრედიტო რისკს ამცირებს.

არაფინანსური რისკი

არაფინანსური რისკები, რომლის მიმართაც ეროვნულ ბანკს მოწყვლადობა გააჩნია, მოიცავს საოპერაციო და რეპუტაციულ რისკებს. საოპერაციო რისკს, თავის მხრივ განაპირობებს არაადეკვატური ან წარუმატებელი შიდა პროცესები, ადამიანური ფაქტორები, სისტემები და გარე მოვლენები. საოპერაციო რისკები თავის მხრივ აერთიანებს შემდეგ კატეგორიებს: სამართლებრივი რისკი, ტექნოლოგიური რისკი, ადამიანური რესურსების რისკი, უსაფრთხოების რისკი (ფიზიკური და ინფორმაციული), მესამე მხარის, ბიზნესის უწყვეტობის, თაღლითობისა და შესაბამისობის რისკები. არაფინანსური რისკის რეალიზებამ შესაძლოა წარმოშვას ფინანსური ზარალი, შელახოს ბანკის რეპუტაცია ან ხელი შეუშალოს ბანკს მისი მიზნების შესრულებაში. ამისათვის, ბანკში შექმნილია რისკების ცენტრალიზებული მართვის სისტემა, რათა მინიმუმამდე იქნას დაყვანილი არაფინანსური რისკებით გამოწვეული ფინანსური ზეგავლენა და ბანკი უზრუნველყოფილ იქნას ეფექტური შიდა კონტროლის სისტემებით.

რისკების ცენტრალიზებული მართვის ჩარჩო მოიცავს არაფინანსური რისკების მართვის, ინციდენტების მართვისა და ბიზნესის უწყვეტობის მართვის სისტემებს, რომელთაც თავის მხრივ აძლიერებს შიდა კონტროლის პროცედურების სისტემა. არაფინანსური რისკების შეფასება ხდება ხარისხობრივ მეთოდზე (5 დონიანი) დაყრდნობით და აერთიანებს ბანკის ყველა პროცესს, რომელთა არასრულყოფილად ან ხარვეზებით წარმართვამ შესაძლოა ზეგავლენა მოახდინოს ეროვნული ბანკის მიზნების მიღწევაზე. ინციდენტების მართვის სისტემა ემსახურება ინციდენტების გამოვლენასა და მათ ანალიზს, რათა თავიდან იქნას არიდებული მათი ხელახალი განმეორება. საოპერაციო რისკების შეფასების გაფართოებისა და გაუმჯობესების მიზნით ბანკმა შეარჩია და მიიღო რაოდენობრივი შეფასების მეთოდი - სტანდარტიზებული გაზომვის მიდგომა (Standardized Measurement Approach). დანერგვის პროცესის დასრულების მიზნით, ბანკი გააგრძელებს მუშაობას ფინანსური დანაკარგების მაჩვენებლებზე, თანმიმდევრული პროცესებისა და პროცედურების განვითარებაზე. ბანკი იყენებს მოდელის რისკის მართვის ჩარჩოს, რომელიც მოიცავს მოდელის აღრიცხვას, თითოეულის აღწერას, შეფასებას, სტანდარტიზებული ფორმით დოკუმენტირებას და არა-ფინანსური რისკების განსაზღვრის პროცესებს. ბიზნესის უწყვეტობის მართვის სისტემა ახდენს ბანკის კრიტიკული პროცესების მდგრადობის მუდმივ გაუმჯობესებას, რისთვისაც ადგენს საჭირო პროცედურებს, ახორციელებს მუდმივ ტესტირებასა და ახალი სცენარების შემუშავებას.

საქართველოს ეროვნული ბანკი

ფინანსურ ანგარიშგებასთან თანდართული შენიშვნები
2024 წლის 31 დეკემბრით დასრულებული წლისათვის
(ათასი ლარი)

ბანკმა განსაზღვრა არაფინანსური რისკის მისაღები დონე (რისკის მადა), რომელსაც ეროვნული ბანკი მიიჩნევს მისაღებად თავისი მანდატისა და ამოცანების განხორციელების პროცესში. მთლიანობაში, ეროვნულ ბანკს კონსერვატიული მიდგომა აქვს საოპერაციო და რეპუტაციული რისკების მიმართ და ოპერირებს დაბალი რისკის მადისა და ტოლერანტულობის დონის საზღვრებში. აქედან გამომდინარე, ბანკი უზრუნველყოფს ადეკვატური რაოდენობის რესურსების გამოყოფას და ეფექტური მმართველობის სისტემის ჩამოყალიბებას, რათა არაფინანსური რისკის დონე შენარჩუნებული იქნას დაბალი რისკის ზონაში. რისკის მადის მაჩვენებელი გადაიხედება და მტკიცდება ყოველწლიურად ბანკის საბჭოს მიერ.

30. საანგარიშგებო პერიოდის შემდგომი მოვლენები

2025 წლის თებერვალში ბანკის პრეზიდენტად დაინიშნა ნათელა თურნავა, ხოლო ვახტანგ ბურკიაშვილი, ნინო ჯელაძე, ლევან ძნელაძე და ოთარ შამუგია არჩეულ იქნენ ბანკის საბჭოს წევრებად. ანგარიშგების გამოსაცემად დამტკიცების თარიღისთვის, საბჭოს შემადგენლობა შემდეგია:

პოზიცია	სახელი
თავმჯდომარე	ნათელა თურნავა (პრეზიდენტი)
წევრი	ეკატერინე მიქაბაძე (პირველი ვიცე-პრეზიდენტი)
წევრი	ეკატერინე გალდავა (ვიცე-პრეზიდენტი)
წევრი	ნინო ჯელაძე (ვიცე პრეზიდენტი)
წევრი	ნანა ყეინიშვილი
წევრი	თეუმურაზ ხომერიკი
წევრი	ვახტანგ ბურკიაშვილი
წევრი	ოთარ შამუგია
წევრი	ლევან ძნელაძე

ანგარიშგების გამოსაცემად დამტკიცების თარიღისთვის, არ მომხდარა საანგარიშგებო პერიოდის შემდგომი სხვა ისეთი მნიშვნელოვანი მოვლენები, რომლებიც საჭიროებენ ფინანსური ანგარიშგების კორექტირებას, ან გამჟღავნებას განმარტებით შენიშვნაში.

საქართველო, თბილისი 0114, სანაპიროს 2
ტელ.: (995 32) 2 406 488
ცხელი ხაზი: (995 32) 2 406 406
ელ-ფოსტა: info@nbg.gov.ge; www.nbg.gov.ge